

สัญญาเลขที่ RUG5540001

รายงานผลการสัมมนา

“ทศวรรษต่อไปของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555

ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมรามารการ์เด็นส์ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

โครงการจัดสัมมนา

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ฝ่ายชุมชนและสังคม

โดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาประเทศตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สถาบันไทยพัฒน์

วิสาหกิจเพื่อสังคมสวนเงินมีมา และ School for Wellbeing

กรมราชทัณฑ์

กรมการพัฒนาชุมชน

คำนำ

การจัดทำสรุปรายงานการสัมมนาเรื่อง “ทศวรรษต่อไปของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง” ที่จัดโดยภาคีเครือข่ายและพันธมิตร อันประกอบด้วย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สถาบันปริกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมราชทัณฑ์ กรมการพัฒนาชุมชน วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ สถาบันไทยพัฒน์ สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ วิทยาลัยเพื่อสังคมสวนเงินมีมา และ School for Wellbeing ที่จัดขึ้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 8.00-17.00 น. ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมรามารการ์เด็นส์ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ

รายงานฉบับนี้เป็นรายงานฉบับแรกที่มีการจัดทำขึ้นในประเทศไทยที่ได้ให้ภาพการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมประกอบกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีการลงไปในรายละเอียด อันประกอบด้วย ภาคการเมืองท้องถิ่น ภาคราชการ สถาบันการศึกษา ภาควิชาการและสังคม ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม ที่ประกอบได้ด้วยบทเรียนจากการขับเคลื่อนในภาคต่าง ๆ ที่ดำเนินการโดยภาคีเครือข่ายในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ปัญหาอุปสรรคที่จำเป็นจะต้องได้รับการแก้ไข แนวทางที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปในทศวรรษหน้า ความรู้ที่ควรจะได้มีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต

ในการสรุปรายงานการสัมมนาครั้งนี้ได้จัดแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ส่วนแรกเป็นรายละเอียดของงานในภาคเช้า ประกอบด้วย กำหนดการและการกล่าวเปิดงาน โดยรองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ตามมาด้วย ปาฐกถา นำ โดยศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี ในหัวข้อ “เศรษฐกิจพอเพียงกับอนาคตของมนุษยชาติ” จากนั้นจะเป็นการบรรยาย “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง : ความสำเร็จ อุปสรรคและความคาดหวังในทศวรรษหน้า” ซึ่งประกอบด้วยภาพรวมและการขับเคลื่อนในภาคส่วนต่าง ๆ ที่ผ่านมาเพื่อเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้การอภิปรายกลุ่มย่อยในภาคบ่ายสามารถดำเนินการได้ต่อเนื่องโดยไม่มีอุปสรรค โดยสรุปก็

คือ เศรษฐกิจพอเพียงนั้นคือการคิดใหม่เพื่อการอยู่รอดของมนุษยชาติ ที่มีได้จำกัดอยู่เฉพาะกับคนไทยและประเทศไทย แต่สำหรับสังคมโลกทั้งโลก เพราะเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับทุนนิยม บริโภคนิยม ที่ทำลายโลกและมนุษยชาติอยู่ในขณะนี้ โดยในกรณีของประเทศไทยก็ได้เกิดมีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่าง ๆ ที่หลากหลาย แต่ยังไม่เพียงพอให้การขับเคลื่อนดังกล่าวเกิดเป็นมวลที่มีความสำคัญ (Critical Mass) เกิดเป็นพลังดึงดูดที่สามารถดึงส่วนอื่น ๆ เข้ามามีส่วนร่วมและขยายตัวต่อไปด้วยขนาดและการเคลื่อนตัวตามธรรมชาติ

แต่ในขณะเดียวกันก็มีความจำเป็นจะต้องขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมียุทธศาสตร์ เน้นการเพิ่มพื้นที่ที่เปิดกว้างในกับทุกภาคส่วน โดยไม่นำเอาความขัดแย้งจากอุดมการณ์ทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมียุทธศาสตร์ที่จะรู้เท่าทันและจัดอุปสรรคอันเป็นเนื้อร้ายที่สำคัญ ซึ่งในกรณีของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ ธุรกิจการเมืองซึ่งเป็นผลจากอิทธิพลของเศรษฐกิจโลกาภิวัตน์ที่ตกอยู่ภายใต้การครอบงำของอุดมการณ์ทุนนิยมเสรี ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับกิเลสของมนุษย์แต่ละคน การต่อสู้ที่ถูกต้องก็คือการสร้างปัญญา แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีความพยายามในการแก้ปัญหาโครงสร้างที่เป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง นั่นก็คือธุรกิจการเมืองในระดับชาติและธุรกิจข้ามชาติที่เข้ามาเพียงหวังแต่แสวงหาและกอบโกยผลประโยชน์จากประเทศเจ้าบ้าน โดยที่ธุรกิจการเมืองและธุรกิจข้ามชาติลักษณะดังกล่าวได้รับการสนับสนุนด้วยนั่งร้านคือธุรกิจตามปกติที่มองหากำไรระยะสั้นโดยไม่คำนึงถึงความเสี่ยงต่อส่วนรวมและสังคมในระยะยาว การเมืองท้องถิ่น ขณะเดียวกันกับธุรกิจการเมืองก็ใช้อิทธิพลครอบงำระบบราชการ ประกอบกับความอ่อนแอและแรงเฉื่อยในระบบราชการ ส่งผลกระทบไปสู่อุดมศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบราชการด้วย อย่างไรก็ตาม นอกจากภาพใหญ่ดังกล่าวก็ยังมีอุปสรรคในภาคส่วนต่าง ๆ นั้นด้วย เป็นต้นว่า การเมืองท้องถิ่นได้กลายเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคประชาสังคม ข้อเรียกร้องของฝ่ายการเมืองท้องถิ่นเองก็คือ ถ้าประชาสังคมเข้มแข็งในพื้นที่ใด การกระจายอำนาจควรจะไปให้ถึงประชาชนในพื้นที่เหล่านั้นโดยตรง ไม่ควรให้ราชการส่วนกลางมีอำนาจมากเกินไปจนเกินขอบเขต แล้วให้ราชการส่วนภูมิภาคไปครอบงำการเมืองท้องถิ่นอีกต่อหนึ่ง นอกเหนือจากการครอบงำจากการเมืองระดับชาติ ประชาชนเองต้องยกระดับคุณภาพด้วยการมีแหล่งเรียนรู้ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเรื่องอื่น ๆ ให้สามารถพึ่งตนเองได้มากกว่าที่เป็นอยู่ แทนที่จะพึ่งพาระบบอุปถัมภ์อย่างที่เป็นอย่างในปัจจุบัน ส่วนภาคราชการนั้นจุดคอขวดนั้นอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาข้าราชการพลเรือน (กพร.) ที่ควรจะกำหนดให้เศรษฐกิจพอเพียง

เป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดผลการทำงาน (Key Performance Indicator : KPI) ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจให้ ภาคราชการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ถึงแม้ระบบราชการเองจะ ยังถูกแทรกแซงโดยฝ่ายการเมืองบ้างก็ตาม การมี KPI จะช่วยเป็นข้ออ้างให้ข้าราชการไม่ต้องทำ ตามความประสงค์ของนักการเมืองทั้งหมด เช่นเดียวกับสถาบันอุดมศึกษาที่ควรมีการนำเอาปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้และกำกับด้วย KPI เช่นกัน ส่วนปัญหาในภาครัฐกิจนั้น ส่วน ใหญ่จะเป็นปัญหาที่เกิดจากความโลภของธุรกิจเอง ปัญหาความรู้ว่าจะทำธุรกิจตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร เนื่องจากขาดที่ปรึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ส่วนในด้านศาสนาและ วัฒนธรรมนั้นเกิดจากความย่อหย่อนในการปฏิบัติตามคำสอนของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของ ทั้งพระสงฆ์และฆราวาสเอง พระสงฆ์ต้องเลิกเน้นการก่อสร้างถาวรวัตถุ โดยหันมาสร้างศาสน ทายาทให้เพิ่มมากขึ้นแทน พระสงฆ์จะต้องทำงานในเชิงรุก ไม่ใช่เป็นฝ่ายตั้งรับให้ญาติโยมมา ปรีกษา ส่วนในภาคการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และการศึกษา นอกโรงเรียน ได้มีการบรรจุหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปอยู่ในการศึกษาทุกระดับแล้ว มีการ สร้างตัว KPI สำหรับวัดความสำเร็จ แต่การให้น้ำหนัก KPI และการติดตามประเมินผลยังไม่เข้มข้น เท่าที่ควร

ส่วนที่สองของรายงานเป็นผลของการสัมมนากลุ่มย่อยในภาคบ่าย ซึ่งก็มีแนวคิดดี ๆ เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เห็นได้ชัดว่าผู้ที่เข้าร่วมสัมมนาต่างก็ได้ให้ความเห็นที่น่าสนใจเป็นอันมาก โดยเฉพาะข้อเสนอในการแก้ปัญหา เป็นต้นว่า ในภาพรวมการหวังพึ่งนโยบายในระดับสูงนั้น เกือบจะไม่มีประโยชน์ แต่ควรจะขับเคลื่อนในประเด็นต่าง ๆ แม้จะไม่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ พอเพียงโดยตรง เป็นต้นว่า การแก้ปัญหามลพิษ การแก้ปัญหามลพิษและหนี้สิน การเน้นความ มั่นคงทางอาหาร เป็นต้น ส่วนในภาคการศึกษาก็มีข้อเสนอที่ชัดเจนที่จะต้องหาทางให้อุดมศึกษา เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่สำคัญ เพราะการกระทำของ สถาบันอุดมศึกษาในขณะนี้เห็นชัดว่าขัดกับหลักรัฐธรรมนูญฉบับปี 2550 ที่กำหนดให้การพัฒนา ประเทศต้องเป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจและ ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้มีปริมาณมากพอกับความต้องการ พร้อมกับเพิ่ม จำนวนศูนย์เรียนรู้ทางการศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็น สำหรับการเมืองท้องถิ่นนั้น การกระจายอำนาจให้ ไปถึงประชาชนอย่างแท้จริงในพื้นที่ที่ประชาชนมีความเข้มแข็งไปพร้อมกับการพัฒนาความเป็น พลเมือง โดยเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่น หรือเพิ่มนวัตกรรมใหม่ ๆ ของ

การมีส่วนร่วม นอกจากนี้ควรมีกระบวนการเพิ่มความรู้ให้แก่พลเมืองอย่างต่อเนื่อง ในภาคราชการนั้น การมี KPI ที่กำหนดให้ภาคการบริหารงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนให้ข้าราชการเองรู้จักดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมทั้งทำโครงการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (2555-2559) ก็จะช่วยการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคนี้ได้มาก ส่วนในภาคธุรกิจเอกชนนั้น ถ้าหากสถาบันทางการเงินและสถาบันที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโดยตรง เป็นต้นว่า ตลาดหลักทรัพย์ สถาบันพัฒนากรรมการบริหารไทย เน้นเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางหลักในการทำธุรกิจ ขณะที่หลักสูตรบริหารธุรกิจจะต้องเปลี่ยนจุดเน้นเรื่องการทำกำไรสูงสุดมาเป็นความรับผิดชอบต่อสังคม และเลิกเน้นการตลาดในลักษณะกระตุ้นการบริโภค ก็อาจจะช่วยให้ภาคธุรกิจได้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้เร็วกว่าที่เป็นอยู่ ด้านการศาสนาต้องเน้นนวัตกรรมทางศาสนาในเชิงรุก เน้นการชักจูงให้คนหันเข้าวัด ด้วยนวัตกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจแทนการไปจัดกิจกรรมทางธรรมะในศูนย์การค้า โดยมีเหตุผลอื่นที่นอกเหนือจากเพื่อพึงธรรมแต่เพียงอย่างเดียว เช่น ร่วมมือกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในพื้นที่ สร้างความมั่นคงด้วยระบบสวัสดิการ ส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติไปพร้อมกับการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยไม่เบียดเบียนกัน เน้นการสร้างศาสนทายาทแทนการสร้างถาวรวัตถุ ร่วมมือกันระหว่างบ้าน-วัด-โรงเรียน เพื่อช่วยแก้ปัญหาเยาวชนในพื้นที่ เป็นต้น

ส่วนที่สามเป็นการสรุปผลการสัมมนาในครั้งนี้ ซึ่งมีข้อสรุปตรงกันว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการปรับเปลี่ยนแนวคิด ไม่ใช่เรื่องของวิธีการ ดังนั้น ถ้าหากมองหาวิธีการเพื่อนำไปลอกเลียนในการปฏิบัติก็จะไม่เกิดผล เพราะลักษณะและบริบทที่แตกต่างกันของบุคคล ชุมชน และสังคม การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจึงต้องเน้นการสร้างปัญญาเป็นสำคัญ มิใช่การสร้างความรู้ ในขณะที่เดียวกันส่วนที่เป็นจุดร่วมกันคือ เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่ความสุขและประโยชน์สุข ส่วนการเริ่มต้นจะต้องพิจารณาจากทุนเดิมของแต่ละคนและแต่ละองค์กร โดยพิจารณาจากความจำเป็นและเงื่อนไขเฉพาะตัวของแต่ละคนและแต่ละองค์กร ถ้าเป็นกลุ่มบุคคล การปรึกษาหารือแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงก็จะทำให้ได้ความคิดที่ดีและมีประโยชน์ และเมื่อได้ความคิดดังกล่าวแล้วก็ต้องลงมือปฏิบัติทันที เมื่อปฏิบัติแล้วได้ผลลัพธ์คือความสุขก็จะเกิดความคิดต่อเนื่อง อื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ตามมา หัวใจสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงจะต้องเริ่มจากคิดใหม่ ในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดของทุนนิยมที่กำกับด้วยความโลภซึ่งสร้างปัญหาถึงขั้นวิกฤต

ให้แก่โลกในขณะนี้ ในการสัมมนาครั้งนี้ได้เกิดโจทย์ที่สามารถนำไปวิจัยต่อเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่าง ๆ ให้ได้ผลดีขึ้นกว่าเดิมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นโจทย์ที่แหลมคม

ท้ายที่สุด ในฐานะที่เป็นบรรณาธิการของรายงานเล่มนี้ อยากจะชี้ให้เห็นว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องนามธรรม เพราะแม้แต่รูปธรรมที่ยกมาเป็นตัวอย่างก็เป็นลักษณะเฉพาะตัว ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ ดังนั้น การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการพยายามในการปรับความคิดให้กับคนเป็นจำนวนมากจนเกิดการขับเคลื่อน ซึ่งจะต้องขับเคลื่อนแบบมียุทธศาสตร์ที่จะจัดการกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคที่สำคัญอย่างได้ผล พร้อมกับสามารถสร้างความสะท้อนในวงกว้างในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป ต่างกับงานวิจัยเชิงนวัตกรรมที่มีผลผลิตและนำไปจดทะเบียนลิขสิทธิ์ได้ แต่ผลที่เกิดขึ้นในที่สุดจะเป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการพัฒนาของประเทศและของโลก ดังนั้น การลงทุนทำการวิจัยของ สกว. เป็นเงินจำนวนหนึ่งและใช้เวลาเพียงหนึ่งทศวรรษย่อมหวังผลได้ในระดับหนึ่ง แต่ถ้าปราศจากซึ่งแนวร่วมและพันธมิตรต่าง ๆ ที่ช่วยกันขับเคลื่อน ทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่ออุปสรรคใหญ่อยู่ที่ธุรกิจการเมืองที่หนุนโดยอุดมการณ์ทุนนิยมเสรีที่ครอบงำโลกอยู่ในขณะนี้ จึงเป็นงานยากยิ่งที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงให้เห็นผลในระยะเวลาสั้น แต่ในขณะเดียวกัน ความหายนะที่เกิดจากทุนนิยมที่รู้จักกันในนามปัญหาโลกร้อนที่มีผลกระทบต่อความวิกฤตแปรปรวนของดินฟ้าอากาศ และกลับมามีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงต่อชีวิตมนุษย์เอง ประกอบกับการเป็นเศรษฐกิจที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความโลภที่ก่อให้เกิดการทุจริตในวงกว้าง กัดเซาะความมั่นคงของสังคมไทยในขณะนี้ วิกฤตดังกล่าว คือโอกาสที่เศรษฐกิจพอเพียงจะเริ่มสร้างพลังในการขับเคลื่อนต่อไปด้วยตนเองได้ง่ายขึ้นบนพื้นฐานที่วามมนุษย์จะต้องพัฒนาปัญญาให้ทันกับหายนะที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า อย่างไรก็ตามการขับเคลื่อนเรื่องนี้ต้องมียุทธศาสตร์โดยเน้นภาพรวม ตลอดจนอุปสรรคปัญหา ประกอบกับภาพย่อยของการขับเคลื่อนในภาคย่อยต่าง ๆ ต้องเป็นประเด็นสำคัญที่มาพร้อมกับโจทย์วิจัยที่จะมีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นประเด็นที่หน่วยงานที่ส่งเสริมการวิจัยจะต้องชั่งน้ำหนักว่าสมควรกับการลงทุนในการวิจัยเรื่องนี้มากน้อยเพียงใดและอย่างไร

งานสัมมนาดังกล่าว นอกจากภาคีทุกภาคส่วนที่ได้เอ่ยนามองค์กรข้างต้นจะร่วมมือร่วมใจกันอย่างแข็งขันแล้ว ผู้ที่ควรได้รับการกล่าวถึงที่มีส่วนให้ผลงานนี้ปรากฏในลักษณะที่เห็นอยู่ก็คือ ดร.สุวิดา แสงสีหนาท และคณะ โดยที่ สกว. เองซึ่งนำโดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกท่านต่างให้การสนับสนุนในการจัดงานนี้อย่างเต็มที่ รวมทั้งคุณดลจิตต์ ยุคตะนันท์

และเจ้าหน้าที่ของสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคมทุกคน ที่ได้ช่วยให้งานนี้สำเร็จลุล่วงเป็น
อย่างดี โดยมีทั้งหนังสือเรื่อง “เหลียวหลังเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า (2556-
2565)” และคลิปวิดีโอประชาสัมพันธ์งานโดย FMTV และ BWTV ที่ได้ออกอากาศไปแล้ว รวมทั้ง
รายงานฉบับนี้ จึงขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปในทศวรรษ
หน้า ทั้งผู้ที่ได้รับการเอ่ยนามและผู้ที่ทำงานอยู่เบื้องหลังทั้งหมด

ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน

บรรณาธิการ

15 มิถุนายน 2555

สารบัญ

	หน้า
กำหนดการสัมมนา	1
ส่วนที่ 1 ภาคเช้า	3
คำกล่าวเปิดงาน โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย	4
“เศรษฐกิจพอเพียง กับ อนาคตของมนุษยชาติ”	5
ปาฐกถา นำ โดย ศาสตราจารย์ นพ. ประเวศ วะสี	
ภาพรวมของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย	10
โดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พันธ์เสน	
ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคศาสนาและวัฒนธรรม	14
โดย คุณวรเดช อมรรพพิพัฒน์	
หนึ่งทศวรรษแห่งงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ	45
โดย รองศาสตราจารย์ ดร. สุขสรัศม์ กันตะบุตร	
ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคภาคการ	50
โดย ม.ล. จิรพันธุ์ ทวีวงศ์	
ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคสถาบันการศึกษา	56
โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธันวาท จิตต์สงวน	
ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคประชาสังคม	59
โดย คุณบาล บุญก่ำ	
ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเมืองท้องถิ่น	61
โดย คุณณรงค์ ทาสึงห์คำ	
คำถาม-คำตอบ จากเวทีภาคเช้า	63
ดำเนินรายการ โดย ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ	

ส่วนที่ 2 ภาคบ้าย	71
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า	72
ภาคการเมืองท้องถิ่น และประชาสังคม	
ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี โพชนุกูล	
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า	77
ภาคราชการ	
ดำเนินรายการโดย ศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพงศ์ ทองภักดี	
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า	92
ภาคสถาบันการศึกษา	
ดำเนินรายการโดย ดร.ปริยานุช พินุลสราวุธ	
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า	101
ภาคธุรกิจ	
ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. สุขสรรค์ กันตะบุตร	
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า	107
ภาคศาสนา และวัฒนธรรม	
ดำเนินรายการโดย คุณวรเดช อมรรวพิพัฒน์	
สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า	115
อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในภาพรวม ความสุข และประโยชน์สุข	
ดำเนินรายการโดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน	
และ คุณวัลลภา แวนวิลเลินส์วาร์ด	
การนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย	124
ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี โพชนุกูล	
คำกล่าวปิดการสัมมนาและปิดงาน	139
โดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน	
สรุปผลการสัมมนา	140
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก : รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา	142
ภาคผนวก ข : การถอดเทปบันทึกเสียง	156

กำหนดการจัดสัมมนา “ทศวรรษต่อไปของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง”

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 8.00 – 17.00 น.

ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมรามารักษ์เด่นส์

9.00 - 9.15 น. กล่าวเปิดงาน

โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

รองผู้อำนวยการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

9.15 - 9.45 น. ปาฐกถา “เศรษฐกิจพอเพียงกับอนาคตของมนุษยชาติ”

โดย ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

9.45 - 12.00 น. การบรรยาย “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง : ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้า”

- ภาพรวม โดย ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน
ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง(สกว.)
 - ธุรกิจ โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุขสรรค์ กันตะบุตร
หัวหน้ากลุ่มวิจัยภาวะผู้นำ
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
 - ราชการ โดย ม.ล.จิรพันธุ์ ทวีวงศ์
รองเลขาธิการ
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)
 - สถาบันการศึกษา โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธันวา จิตต์สงวน
รองอธิการบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 - ประชาสังคม โดย คุณบาล บุญคำ
ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ชุมชนบ้านดอกบัว
ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.พะเยา
 - การเมืองท้องถิ่น โดย คุณณรงค์ ทาสีหาคำ
นายกเทศมนตรี
เทศบาลตำบลสันผักหวาน อ.หางดง จ.เชียงใหม่
 - ศาสนาและวัฒนธรรม โดย คุณวเรช อมรรพพัฒน์
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- ดำเนินรายการโดย ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ
ผู้อำนวยการสถาบันไทยพัฒน์

- 12.00 -13.00 น. รับประทานอาหารกลางวันในห้องฟอรั่เก้ตมีน๊อต
- 13.00 -15.00 น. ประชุมกลุ่มย่อย “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า”

แกรนด์บอลรูม - อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในภาพรวม / ความสุขและประโยชน์สุข

โดย ศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน

ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (สกว.) และ คุณวัลลภา แวน วิลเลี่ยนส์วาร์ด กรรมการผู้จัดการ สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา

แกรนด์ฮอลล์ 1 - สถาบันการศึกษา

โดย ดร.ปริยานุช พิบูลสุวรร

หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

แกรนด์ฮอลล์ 2 - ราชการ

โดย ศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ชวนชม 1 - ศาสนา และ วัฒนธรรม

โดย คุณวเรศ อมรรพพิพัฒน์

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ชวนชม 2 - การเมืองท้องถิ่นและประชาสังคมโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและ
ความสัมพันธ์ข้ามชาติ สกว.

โลตัส - ธุรกิจ

โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุพรรณศักดิ์ กันตะบุตร

หัวหน้ากลุ่มวิจัยภาวะผู้นำ
วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

- 15.00 -15.15 น. พักรับประทานอาหารว่างในห้องแกรนด์บอลรูม

- 15.15 -16.30 น. นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย

ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล

ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ
สกว.

- 16.30 -17.00 น. ปิดการสัมมนา

โดย ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน

ส่วนที่ 1

ภาคเช้า

คำกล่าวเปิดงาน

โดย ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย

รองผู้อำนวยการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

งานวิจัยใน “ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง” ของ สกว. นั้น มีทั้งบนดิ่งล่าง และซ้ายไปขวา มีในทุกทิศทาง สิ่งที่ได้ค้นพบในสิบปีที่ผ่านมา มีทั้งในระดับที่บอกว่าชาวบ้านทำอะไรอยู่ และช่วยสร้างเครื่องมือให้เขาเคลื่อนไปได้รวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีเรื่องน่ายินดีหลายเรื่องเกิดขึ้นจากการทำงานของนักวิจัยและเครือข่าย ที่ทำให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเคลื่อนไปในวงที่กว้างขึ้น เช่น วงการธุรกิจเอกชน ซึ่งเป็นเรื่องน่ายินดีมาก เรื่องการขับเคลื่อนไปกับกระทรวงมหาดไทย ที่ สกว. ได้นำบัญชีครัวเรือนไปทำจนกระทั่งกระทรวงมหาดไทยเห็นด้วย และจะขับเคลื่อนไปทั้ง 77 จังหวัด เป็นโครงการระยะยาว 3 ปี เพื่อหนุนทั้งเรื่องบูรณาการแนวคิด ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างชุมชนเข้มแข็ง การพัฒนาแบบประชาชนเป็นศูนย์กลาง และการพัฒนาแบบล่างขึ้นบนไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งจะเป็นอีกขบวนหนึ่งที่ใหญ่มาก การขับเคลื่อนในภาคการศึกษา มีการทำหลักสูตรในมหาวิทยาลัยหลายแห่ง และการขับเคลื่อนในโรงเรียนซึ่งสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ได้ดำเนินการอยู่ เราจะเห็นวงการต่างๆ เหล่านี้มีความเติบโตและขยายตัวมาก ซึ่งเป็นเรื่องน่าดีใจ วันนี้เป็นโอกาสที่เราจะได้ฟังภาพรวม ซึ่งโดยมากแล้วเราจะไม่เห็นภาพรวม อาจจะเห็นเป็นจุดๆ แต่วันนี้เราจะได้เห็นภาพรวมของการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทยนับแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแนวพระราชดำริใน พ.ศ. 2540 จนกระทั่งถึงวันนี้ หลังจากที่มีงานวิจัยผ่านมา 10 ปี เราเห็นอะไรได้บ้าง และกำลังขับเคลื่อนอะไรไปแล้วบ้าง คิดกันหวังว่าท่านจะได้รับข้อมูลเหล่านี้หลายคนก็คงมาเพื่อจะมาเก็บสิ่งที่ได้พบเห็นนำไปทำต่อ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดงาน เพื่อเผยแพร่เรื่องเหล่านี้ต่อสาธารณชน และทำให้คนหมู่มากนำเรื่องดีๆ กลับไปทำได้เอง เป็นเรื่องของแต่ละคนที่จะทำ เป็นเรื่องของความเข้าใจ เมื่อเข้าใจแล้ว ก็จะนำไปทำเอง ไม่ใช่การบังคับการเผยแพร่ในเวทีวันนี้ เป็นการเผยแพร่ “ความเข้าใจ” ซึ่งหวังว่าทุกท่านจะ “เข้าถึง” และจะนำไปพัฒนาในการทำงานของตนเอง ไม่ว่าท่านจะอยู่ในบทบาทใด อยู่ในวงการใด ทั้งวงการศาสนา วงการพัฒนาสังคมและชนบท หรือวงการธุรกิจ ทุกท่านสามารถนำไปได้ ในการประชุมวันนี้ คิดกันหวังว่าท่านจะได้รับประโยชน์ตามสมควร และขอเปิดการประชุม ณ บัดนี้

เศรษฐกิจพอเพียง กับ อนาคตของมนุษยชาติ

ปาฐกถา

โดย ศาสตราจารย์ นพ. ประเวศ วะสี

เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญต่ออนาคตของมนุษยชาติทั้งหมด เพราะขณะนี้ โลกทั้งโลก กำลังก้าวเข้าสู่วิกฤตอย่างรุนแรง และคงไม่มีทางออกในรูปแบบเดิม ในแนวคิดเดิม ที่ดำเนินมาประมาณ 500 ปีที่ผ่านมา ที่จริงมีคนกล่าวถึงวิกฤตการณ์ของการพัฒนาในปัจจุบันมานานพอสมควร

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวว่า “ถ้ามนุษยชาติจะอยู่รอดได้ ต้องการวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง” (We shall need a radically new manner of thinking, if mankind is to survive) ถ้าคิดไปอย่างเดิมๆ ที่ทำกันจะไม่รอด

นักปราชญ์ฝรั่ง 3 คนคือ Lasizio, Grof, Russell คุยกันสองวันสองคืน และสรุปได้ว่า อารยธรรมตะวันตก (Western Civilization) กำลังพาโลกไปสู่วิกฤตการณ์อย่างรุนแรงทุกด้าน ไม่มีทางที่จะเดินไปต่อไปได้ด้วยวิธีเดิม เพราะเป็นวิถีบริโภคนิยม ไปต่อไปไม่ได้โดยไม่วิกฤต มีทางเดียวเท่านั้นที่จะรอดได้คือ “ปฏิวัติจิตสำนึก” (Consciousness Revolution)

ท่านดะไล ลามะ (Dalai Lama) พูดไว้นานแล้วว่าต้อง “ปฏิวัติจิตวิญญาณ” (Spiritual Revolution)

ท่านอาจารย์พุทธทาส ตั้งสวนโมกข์ 80 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 และบอกว่า “ถ้าศีลธรรมไม่กลับคืนมา โลกาวินาศ” เรียกร้องและฝากปณิธานไว้ 3 ข้อ ข้อที่สามขอให้มนุษย์ถอนตัวออกจากวัตถุนิยม

ระพีพรนาถ ฐาตุร มหาภิ บอกว่าไม่ใช่วิกฤตเล็ก ๆ น้อย แต่เป็น “วิกฤตของวิถีชีวิตในการพัฒนามนุษย์” (Civilization Crisis)

ทำไมอารยธรรมตะวันตก และวิถีบริโภคนิยม ทุนนิยม เสรีนิยม จึงนำไปสู่วิกฤต เพราะอะไรก็ตามถ้าเสียสมดุล จะนำไปสู่วิกฤตเสมอ เหมือนร่างกายคนเราถ้าได้ดุลภาพ เราก็เป็นปกติ สุข แต่ถ้าเสียสมดุลเราก็ไม่สบาย ถ้าเสียดุลมากขึ้นเราก็เข้า ICU ถ้าเสียดุลมากขึ้นอีกก็ต้องเข้าวัด การพัฒนาแบบแยกส่วนจะนำไปสู่การเสียสมดุลเสมอ ร่างกายเราประกอบด้วยอวัยวะต่าง ๆ มากมาย ถ้าทั้งหมดไม่พัฒนาแบบบูรณาการ พัฒนาแบบแยกส่วน ก็จะเสียสมดุล ซึ่งมีตัวอย่างที่เซลล์บางจำพวกพัฒนาไปอย่างเป็นเอกเทศ ไม่คำนึงถึงเซลล์อื่น ๆ ไม่คำนึงถึงส่วนรวมของร่างกายทั้งหมด นั่นก็คือ เซลล์มะเร็ง ทำให้ร่างกายทั้งหมดเสียสมดุลป่วยเป็นมะเร็ง โลกพัฒนาแบบแยกส่วนที่ผ่านมา 500 ปี พัฒนาเศรษฐกิจ ก็แยกส่วนแล้ว แยกส่วนจากจิตใจ แยกส่วนจากสังคม แยกส่วนจากสิ่งแวดล้อม เอาแต่เงินเป็นตัวตั้ง ก็แยกส่วน นำไปสู่การเสียสมดุล พัฒนาการศึกษาก็แยกส่วนจากชีวิต ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง แต่เอาวิชาเป็นตัวตั้ง ท่องวิชานั้นวิชานี้ แล้วก็หมดแรงที่จะ

นำไปแก้ปัญหอะไรได้ มีการปฏิรูปกันเท่าไรก็ไม่สำเร็จ เพราะไม่ได้ปฏิรูปแนวคิดของเรื่องการศึกษาให้มาเป็นเรื่องบูรณาการ

ระบบเศรษฐกิจปัจจุบันเป็นระบบเศรษฐกิจบริโภคนิยมอันเป็นผลจากทุนนิยมเสรี ซึ่งมีปัญหาในตัวของมันเอง เพราะความดีเกิดขึ้นไม่ได้ เศรษฐกิจต้องใช้การกระตุ้นให้บริโภคเพื่อให้ระดับการเติบโตคงอยู่ ถ้าไม่กระตุ้นการบริโภค ระดับการเติบโตทางเศรษฐกิจลดลง เขาบอกว่าไม่เจริญ และจะกระทบมาก กระทบอาชีพ กระทบรายได้ จึงต้องกระตุ้นไว้ ไม่ว่าด้วยวิธีใด เช่น ลดดอกเบี้ย เมื่อบริโภคมากเกินไป ก็ทำให้โลกร้อน นำไปสู่ภัยพิบัติต่าง ๆ ลมพายุรุนแรง ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว น้ำท่วม พื้นที่ผลิตอาหารน้อยลง อาหารแพงขึ้น เกิดการขาดแคลนอาหาร

ทุนนิยมเสรีทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างประเทศ ระหว่างประเทศยากจนและประเทศร่ำรวย ระหว่างคนจนและคนรวย ในประเทศสหรัฐอเมริกา คนรวยประมาณ 200 คน มีทรัพย์สินเท่ากับ คนอีกหลายพันล้านคนรวมกัน เพราะทุนไปกระจุกตัวอยู่ที่คนกลุ่มเดียว การพัฒนาในสามทศวรรษที่ผ่านมาในอเมริกา คนจนไม่ได้ประโยชน์เลย เกิดความแตกต่างระหว่างคนรวยกับคนจนในอเมริกามาก มีการวิจัยเรื่องความแตกต่างระหว่างรายได้กับปัญหาต่าง ๆ ความสัมพันธ์เกือบจะเป็นเส้นตรง ความแตกต่างระหว่างรายได้ ที่เรียกว่าความเหลื่อมล้ำ (Income Inequality) มีความสัมพันธ์เกือบเป็นเส้นตรงกับปัญหาสุขภาพและปัญหาสังคม เช่น อัตราการอยู่รอดของทารกอายุขัย และการตั้งครภ์ในวัยรุ่น ก็สัมพันธ์อยู่กับความเหลื่อมล้ำทางรายได้ ความขัดแย้ง ความรุนแรง การเกิดจลาจลทั้งหลาย สหรัฐอเมริกาและอังกฤษอยู่ข้างปลายของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมาก ส่วนประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำน้อยคือ ญี่ปุ่น และประเทศทางสแกนดิเนเวีย เมื่อเกิดเหตุการณ์ภัยพิบัติ เฮอริเคนแคทรีน่าเข้ารัฐหลุยส์เซียน่า เกิดการจลาจลปล้นสะดมกวูบวายไปหมดในประเทศอเมริกา แต่เมื่อญี่ปุ่นเกิดสึนามิ โรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์มีปัญหาเกือบระเบิด กลับไม่เกิดการจลาจล มีความสงบ ดังนั้น เราทำนายได้ว่าที่ไหนจะเกิดการจลาจลบ้าง จากกราฟความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ ระบบนี้ไม่พ้นเลย นำไปสู่โลกร้อน ภัยพิบัติต่าง ๆ อาหารแพงขึ้น ปัญหาเศรษฐกิจ คนจน ความเหลื่อมล้ำ การจลาจล ประเทศเหล่านี้ขณะนี้ไม่มีคำตอบ ทั้งประเทศอเมริกาและประเทศในยุโรป ซึ่งเคยแต่เอาของคนอื่นมากิน ขณะนี้คนอื่นไม่ยอมให้ทำอย่างนั้นตัวเองก็อด ยุโรปกำลังยากจนมากมาย เขาหนีไม่พ้นที่จะต้องลดความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ในอนาคตจะต้องมาทำเศรษฐกิจพอเพียง อเมริกามีแผ่นดินทั้งทวีปจะต้องให้คนของเขามาปลูกผักเลี้ยงปลาไว้กินเอง แต่ยุโรปจะลำบากเพราะมีพื้นดินน้อย ดังนั้น เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องล้าสมัยโบราณ แต่เป็นเรื่องอนาคตของมนุษยชาติทั้งหมดทีเดียว

ความคิดเบื้องหลังระบบเศรษฐกิจปัจจุบัน ก็คือ โลภะ ฝรั่งเศสก็บอกว่า ความโลภเป็นของดี (Greed is good) เพราะความโลภกระตุ้นให้อยากทำอะไรให้เจริญ เขาชูเรื่องเสรีภาพ อังกฤษและอเมริกาเป็นต้นแบบเรื่องเสรีภาพ เมื่อนำไปผนวกกับความโลภ จึงกลายเป็น “โลภเสรี” มีเสรีภาพที่จะโลภอย่างไม่มีที่สิ้นสุด จึงเป็นต้นตอของความลำบาก เพราะโลภะ จะนำไปสู่โทสะ และความ

รุนแรง เมื่อคูประวัติศาสตร์ของประเทศเหล่านี้ อังกฤษตั้งบริษัท อีสต์เอเชียติก (East India) มาค้าขายที่อินเดีย ชาวดัตช์ก็ตั้งบริษัทชื่อเดียวกันมาค้าขายที่อินโดนีเซีย บริษัทเหล่านี้ค้าขายธรรมดาไม่เพียงพอกับความโลภ จึงตั้งกองกำลังติดอาวุธขึ้นในบริษัท ยึดประเทศอินเดีย มาคน บริษัทของดัตช์มาพร้อมกับกองกำลังติดอาวุธเข้าไปยึดเกาะหนึ่งของอินโดนีเซีย เพราะต้องการเครื่องเทศของเกาะนั้น จึงเข้าไปยึดเกาะพร้อมฆ่าคนไป 15,000 คน เหลือไว้เพียงบางคนเพื่อเรียนรู้การปลูกเครื่องเทศจากชนท้องถิ่น เขาทำไปทุกทวีป อาฟริกาทั้งทวีป อเมริกาทั้งทวีป มาสู่เอเชีย ออสเตรเลียทั่วโลก นำไปสู่ความขัดแย้งน้อยใหญ่ รวมถึงสงครามโลกอย่างรุนแรงถึงสองครั้ง โลกจะนำไปสู่โทสะและโมหะเสมอ ซึ่งทั้งสามอย่างนี้เป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจปัจจุบัน ชาวพุทธเราเรียกว่าเป็น “อภุศลมูล” ซึ่งอภุศลมูลจะนำไปสู่ความทุกข์ต่อง นั้นไม่มี จึงนำไปสู่ “วิกฤตโลกทั้งใบ” (Planetary Crisis) ไม่เพียงแต่วิกฤตในมนุษย์เท่านั้น แต่ธรรมชาติที่โลกอยู่อย่างสมดุลมากกว่า 4,500 ล้านปี ถูกทำให้เกิดวิกฤตด้วยน้ำมือมนุษย์ที่เกิดขึ้นมาเพียงสองแสนปี เป็นวิกฤตของคาวนพเคราะห์ทั้งดวง เพราะตัวความคิดเบื้องหลังเป็นมิจฉาทิฐิ

ความคิดเบื้องหลังปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความไม่โลภ ความพอดี ความมีเหตุผล ความไม่เสียด ความมีภูมิคุ้มกัน ความสมดุล ตรงข้ามกับเศรษฐกิจตะวันตกด้วยสิ้นเชิง คำว่า “ความสมดุล” นั้นสำคัญ เพราะทำให้เกิดความปกติสุขและความยั่งยืน เหมือนระบบร่างกายที่ซับซ้อนมาก หากมีสมดุล ก็มีความเป็นปกติสุข มีความยั่งยืน อะไรก็ตามหากเสียสมดุล ก็ไม่ยั่งยืน เรือที่ได้ดุลก็วิ่งไปได้ไกล เรือที่เอียงกะเท่เร่ก็วิ่งไม่ได้ไกลก็จม “ความมีเหตุผล” ก็คือ “ธรรมะ” ความเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้น ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือกฎของธรรมชาติ ต้องปฏิบัติตามกฎของธรรมชาติ และการได้ผลดีตามกฎของธรรมชาติ

ธรรมชาติจะปรับไปสู่สมดุลเสมอ อะไรที่เสียสมดุลก็จะปรับไปสู่สมดุลเสมอ โดยหลักนี้ธรรมชาติจะอยู่ข้างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เราต้องเข้าใจหลักนี้ จะได้ไม่เดินร่นกระวนกระวาย ไม่โกรธคนที่ไม่ทำตามหลักนี้ อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน คือ ธุรกิจการเมือง ซึ่งยังอยู่ในอารยธรรมเดิม ที่มีโครงสร้างและความคิดแบบเดิม เราก็ไม่ควรไปโกรธเขา ควรเมตตาเขา เพราะเขากำลังอยู่ในสภาวะวิกฤต อารยธรรมเดิมกำลังจะล่มสลายลง ธรรมชาติอยู่ข้างปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว ธรรมชาติก็จะปรับเข้าสู่สมดุลเอง

ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ก็คือ การสร้างพันธมิตรเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง จนถึงปริมาณที่เป็นมวลวิกฤต (Critical Mass) ซึ่งจะดึงดูดทุกสิ่งเข้ามาหา ตามหลักฟิสิกส์ อะไรที่มีมวลน้อยก็มีแรงดึงดูดน้อย อะไรที่มีมวลใหญ่ก็มีแรงดึงดูดมาก เมื่อมวลในปัจจุบัน มี 3 มวล คือ 1) อำนาจอธิปไตย เรียกว่า รัฐนาถภาพ ซึ่งเป็นมวลใหญ่ 2) อำนาจทุน เรียกว่า ชนาถภาพ ซึ่งเป็นมวลใหญ่ 3) อำนาจสังคม เรียกว่า สังคมนาถภาพ ซึ่งยังเป็นมวลเล็ก แล้วจะไม่มีวันที่จะแก้ปัญหาประเทศได้ ครอบที่อำนาจทางสังคมยังน้อย ต่อให้ภาครัฐภาคทุนทำดี

อย่างไรก็ทำไม่ได้ เราต้องสร้างมรดกทางสังคมให้ใหญ่ หรือร่วมกันสร้าง “สังคมคุณภาพ” นั่นคือ รวมตัวร่วมคิดร่วมทำในทุกพื้นที่ในทุกองค์กรในทุกเรื่อง ในทางพุทธศาสนาก็คือ “อปริหานิยธรรม” หรือ ธรรมะเพื่อความเจริญทางสังคม

ปัญหาของประเทศจะแก้ไขด้วยใครเพียงคนเดียวไม่ได้ ต้องเปิดพื้นที่ทางสังคมพื้นที่ทางปัญญา ขณะนี้มีการขับเคลื่อนอย่างมาก เช่น พื้นที่จัดการตนเอง ตำบลจัดการตนเอง แต่ไม่ได้เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐและทุน ต่อไปจะได้ดุลในอำนาจทั้งสาม และมาทำงานเชื่อมต่อกัน เกิดเป็น “สังคมคุณภาพ” ที่ทุกคนทุกฝ่ายเสมอกัน เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถ้าทำโดยการสร้างพันธมิตร ให้ขยายวงกว้างออกไป พันธมิตรทั้งทางด้านวิชาการ เครือข่ายขยายตัวให้ไปถึงมรดกวิฤต แล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงเอง ให้ทำไปอย่างมีความสุข การขับเคลื่อนด้วยการวิจัยและพัฒนาที่ดี เพื่อให้มีทิศทาง มี สกว. มาสนับสนุนให้ขับเคลื่อนไปทางปัญญา เป็นการร่วมสองพลังคือพลังทางสังคมและพลังทางปัญญา แต่อาจจะต้องมีการสื่อสารให้มากขึ้น เรามี journalist ที่เก่ง ๆ ในเรื่องนี้น้อย เราต้องลงทุนในเรื่องนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้มีนักเขียนนักข่าวในด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เก่ง ๆ ให้มากขึ้น

ขณะนี้กำลังเห็นการเชื่อมโยงที่มีพลังมาก จุดยุทธศาสตร์อยู่ที่ตำบล เพราะตำบลเป็นที่บรรจบของประชาชนและท้องถิ่น เรามี 8,000 ตำบล ซึ่งมีการขับเคลื่อนการจัดการตนเองในด้านเศรษฐกิจพอเพียง และมีภาคธุรกิจกำลังขับเคลื่อนเข้ามาตรงนี้ออย่างเห็นชัด ถ้าต่อไป เรามี 1 บริษัท 1 ตำบล เรามีบริษัทธุรกิจเป็นหมื่นๆแห่ง ตำบล 8,000 ตำบล มหาวิทยาลัย 100 กว่าแห่ง หากมี 1 คณะวิชาต่อ 1 ตำบล จุดบรรจบอยู่ที่นั่นที่ตำบล ให้แต่ละตำบลมีขบวนการท้องถิ่นชุมชน มีภาคธุรกิจซึ่งเก่งในด้านการจัดการเข้ามาทำงานร่วม มีมหาวิทยาลัยซึ่งเก่งด้านวิชาการเข้าไปทำงานร่วมด้วย ซึ่งกำลังมุ่งไปที่ตำบล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมไปกับการปฏิบัติ ไม่ใช่การให้เงิน แต่เป็นความร่วมมือในการปฏิบัติ จะเป็นการตอกเสาเข็มประเทศไทยทั้ง 8,000 ตำบล ประเทศไทยจะมั่นคงมาก ทั้งด้านเศรษฐกิจพอเพียง ความมั่นคงทางอาหาร พลังงาน และสิ่งแวดล้อม

เรากำลังเกิด Grand Alliance for Thailand Development หรือการรวมตัวกันครั้งใหญ่เพื่อพัฒนาประเทศไทย ทั้งชุมชนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ ภาควิชาการ ภาคการสื่อสาร ภาคประชาสังคม กำลังเคลื่อนเข้ามาจับมือกัน ทำเรื่องการพัฒนา ถ้าเรามีแต่พื้นที่ที่แบ่งข้างแบ่งขั้วทางการเมือง ใครพูดอะไรก็ไม่ฟังกัน พื้นที่ทางปัญญาก็ไม่เกิด หน่อทางปัญญางอกงามไม่ได้ จำเป็นต้องมีพื้นที่ที่เป็นกลางทำการพัฒนาไม่มีการแบ่งข้างแบ่งขั้วการเมือง ไม่รังเกียจใคร ไม่เป็นปฏิปักษ์ใครทั้งสิ้น สิ่งนี้กำลังก่อตัว เป็นการเปิดพื้นที่ทางสังคม เปิดพื้นที่ทางปัญญาที่เป็นกลางอย่างกว้างขวาง ซึ่งต้องใช้ข้อมูลข่าวสาร เหตุผล ปัญญา ความดี ความร่วมมือ ความรัก บ้านเมืองก็จะเพิ่มขึ้น เราต่อสู้กันแบบเอาแต่แพ้ชนะกันมานานเกินไปประมาณ 80 ปี เราต้องเข้าสู่วิถีของการใช้ปัญญา ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องขับเคลื่อนด้วยพลังทางสังคม พลังทางศีลธรรม และพลังทางปัญญา เป็นพลังที่สำคัญที่จะขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่การลงตัวแบบใหม่ ที่มีการพัฒนาอย่างสมดุลของการอยู่

ร่วมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม แล้วจะเชื่อมต่อไปสู่ประเทศอื่นๆในโลกต่อไปด้วย ขออวยพรให้ความพยายามของเครือข่ายทั้งหมดประสบความสำเร็จ เพื่อสร้างสันติสุขทั้งในประเทศไทยและในโลก

ภาพรวมของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

โดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชาติ พันธ์เสน

ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (สกว.)

สถาบันจัดการเพื่อชนบทและสังคม มูลนิธิบูรณาชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์

ประเด็นที่จะนำเสนอ

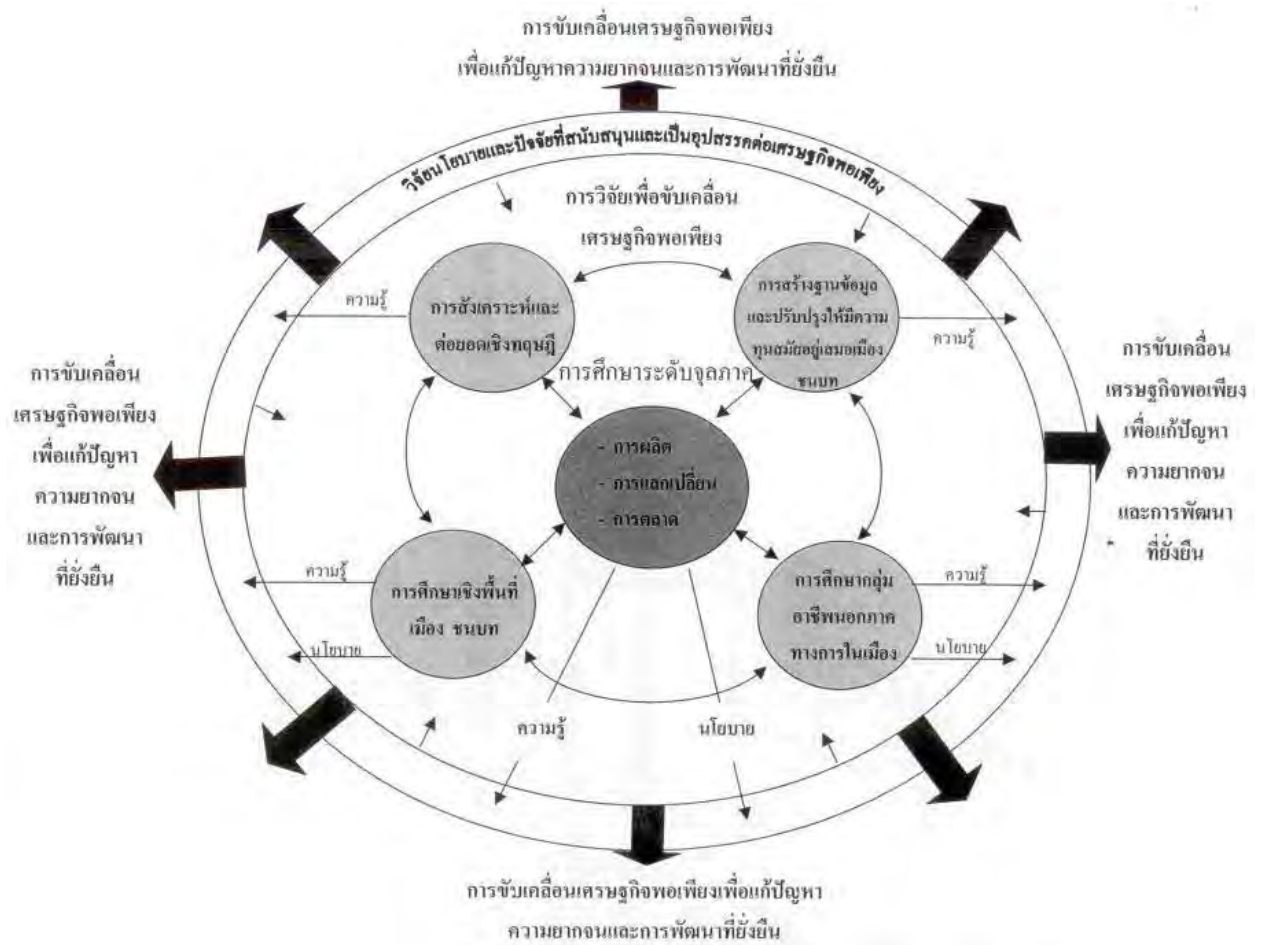
1. เกริ่นนำ
2. ธุรกิจการเมืองคืออุปสรรคสำคัญ
3. 2551-2553 จุดเน้นอยู่ที่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคธุรกิจ
4. 2554 ขยายฐานไปสู่สังคมที่ช่วยให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี สังคมที่อยู่เย็นเป็นสุข หรือสังคมประโยชน์สุข
5. ก้าวต่อไปในทศวรรษหน้า

เกริ่นนำ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้ให้ทุนการวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงโดยฝ่ายชุมชนและสังคม (ฝ่าย 4) เป็นเวลากว่าหนึ่งทศวรรษมาแล้ว ในรูปแบบการศึกษาวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวกับ เศรษฐกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชน ระบบการแลกเปลี่ยนชุมชน และพุทธเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2547 โดยฝ่าย 4 ได้ยกระดับความสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยในสองปีแรก (2547-2548) เน้นการแสวงหาความรู้ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ได้ความรู้ที่มากพอสำหรับการขับเคลื่อน พร้อมทั้งเน้นงานศึกษาในระดับจุลภาคเพื่อตอบคำถามว่าจะมีภาคส่วนใดบ้างนอกจากภาคการเกษตรที่สามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้ และประยุกต์ใช้อย่างไร

แต่การจะขับเคลื่อนให้ได้ผลนั้นไม่ควรจะอยู่ที่ระดับจุลภาคซึ่งเป็นหน่วยเล็กๆ ต่างคนต่างทำโดยไม่ทราบว่าภาพรวมมีลักษณะอย่างไร ประกอบกับรัฐธรรมนูญในปี 2550 ก็ระบุให้การพัฒนาประเทศต้องเป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากปี 2548 จุดเน้นจึงมาอยู่ที่การศึกษาความเป็นไปได้ของนโยบายในระดับมหภาค

ธุรกิจการเมืองคืออุปสรรคสำคัญ

งานวิจัยในปี 2549-2550 จึงมีการปรับแผนวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงในนโยบายแห่งรัฐ พร้อมทั้งเสนอแนวทางขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับนโยบายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา และการเมืองระดับชาติ รวมทั้งมีการจัดทำแผนที่เดินทาง (Road Map) เศรษฐกิจพอเพียงโดยศึกษาจากอุปสรรคและข้อจำกัดต่างๆ ในขณะนั้น ตลอดจน การสร้างเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียงระดับระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นการศึกษาในระดับมหภาค

ข้อค้นพบจากการศึกษาดังกล่าวพบว่าภาคที่มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องด้วยตนเองคือ ภาคธุรกิจ และภาคประชาสังคม เพราะช่วยให้ธุรกิจที่ดำเนินงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมีความมั่นคงและมีผลกำไรระยะยาว ส่วนภาคประชาสังคมเองก็สามารถหลุดพ้นจากภาระหนี้สิน และมีวิถีชีวิตที่มีความสุข ภาคที่เป็นอุปสรรคมากที่สุดคือ การเมืองระดับชาติ เพราะเน้นนโยบายประชานิยมที่สวนทางกับเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาด้วย การเมืองท้องถิ่น และภาคราชการตามลำดับ

การเมืองระดับชาติเป็นปัญหาเพราะเป็นธุรกิจการเมืองที่สนับสนุนโดยทุนผูกขาดและใช้การแสวงหาอำนาจทางการเมือง เป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ส่วน

นั่งร้านค้ำยันอีกประเภทหนึ่งคือ หัวคะแนนในท้องถิ่นที่พัฒนามาเป็นการเมืองท้องถิ่น อีกทั้งการเมืองระดับชาติจะกดดันภาคราชการให้ตอบสนองนโยบายประชานิยมแทนการส่งเสริมการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาประเทศที่มีเศรษฐกิจพอเพียงเป็นวิสัยทัศน์ ประกอบกับความไม่ชัดเจนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของภาคราชการเอง

ดังนั้น อุปสรรคของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมหภาคคือ ธุรกิจการเมืองในระดับชาติ ธุรกิจตามปกติที่เน้นการแสวงหากำไรให้ได้มาก ๆ ในระยะสั้นจากการผูกขาดทางเศรษฐกิจและได้รับการหนุนช่วยจากฝ่ายการเมือง การเมืองท้องถิ่น และภาคราชการ ตามลำดับต่อมาได้พบว่า เนื่องจากอุดมศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งของภาคราชการ อีกทั้งวิชาเศรษฐศาสตร์ที่สอนในสถาบันอุดมศึกษา แนวทุนนิยมเสรีก็ไม่สามารถปรับเข้ากับเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้อุดมศึกษาซึ่งควรจะเป็นแหล่งปัญญา กลับกลายเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนแผนที่เดินทาง แม้จะทำสำเร็จแต่ก็เป็นเพียง “แบบฝึกหัด” ทั้งนี้เพราะไม่มีเจ้าภาพที่จะนำไปปฏิบัติให้เกิดผลจริง เพราะผู้ที่มีศักยภาพที่จะเป็นเจ้าภาพส่วนหนึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเสียเอง

ปี 2551-2553 จุดเน้นการขับเคลื่อนอยู่ที่ภาคธุรกิจ

ด้วยทรัพยากรและเวลาที่จำกัด นั่งร้านสำหรับธุรกิจการเมืองที่ควรจะถูกพังลงมาก่อนก็คือภาคธุรกิจ ด้วยเหตุผล 2 ประการคือ (1) ถ้าธุรกิจหันมาทำธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงย่อมไม่ต้องการสนับสนุนธุรกิจการเมือง (2) ธุรกิจเองมีศักยภาพที่จะขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปในแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วยตัวเองเพราะมีกำลังและความสามารถพอ

งานในยุคนี้จึงเน้นประเด็นในการจัดทำเครื่องมือในการทำความเข้าใจ เพื่อปรับเปลี่ยนเครื่องมือที่ได้จากการบริหารธุรกิจตะวันตกมาเป็นเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาความเป็นไปได้สำหรับธุรกิจขนาดใหญ่ที่จะตะเอยกับตลาดหลักทรัพยากรว่าสามารถดำเนินธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจได้หรือไม่ ศึกษาเพื่อสร้างมาตรฐานเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างมาตรฐานความคุ้มค่าเงินของสินค้าตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการคลัสเตอร์ให้ดำเนินธุรกิจของคลัสเตอร์เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การจัดทำรายงานเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับธุรกิจ เป็นต้น

ทั้งหมดเป็นการเตรียมความพร้อม ซึ่งก็ได้รับการตอบรับด้วยดีจากภาคีต่าง ๆ เช่น สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) หอการค้าไทย และเครือข่ายสถาบันการศึกษา ในส่วนที่เป็นคณะบริหารศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ก็มีแผนที่จะให้มีส่วนร่วม โดยมีวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นแม่ข่าย หอการค้าเองก็มีคณะอนุกรรมการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งมีข้อตกลงที่ภาคธุรกิจจะต่อต้านคอร์รัปชันร่วมกันโดยมีหอการค้าเป็นแกนกลาง จึงนับว่าการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจนี้มีความก้าวหน้าและได้ผลเป็นที่น่าพึงพอใจเป็นอย่างดี

ปี 2554 ขยายฐาน

เศรษฐกิจพอเพียง และ ความสุขมวลรวมประชาชาติจะเป็นเศรษฐศาสตร์ทางที่ 3 ที่มีรูปธรรมชัดเจนที่ไม่ใช่ทั้ง รัฐสวัสดิการและสังคมนิยม หรือทุนนิยมเสรีนิยม แต่เป็นสังคมที่มีการแบ่งปันความรู้และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน เป็นสังคมที่ภาคประชาสังคมทำงานร่วมกับภาครัฐและภาคธุรกิจในลักษณะหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและมีระบอบทรัพย์สินร่วม (Common Property) เป็นแกนหลักแทนระบอบทรัพย์สินสาธารณะ (Public Property) และระบอบทรัพย์สินส่วนบุคคล (Private Property)

ก้าวต่อไปในทศวรรษหน้า

ในการก้าวต่อไปสู่สังคมที่มีความเอื้ออาทรต่อกันเป็นสังคมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดี สังคมที่ร่มเย็นเป็นสุข หรือสังคมประโยชน์สุข จะต้องมีการทำแผนที่เดินทางร่วมกันจากจุดที่เป็นอยู่ในปัจจุบันไปสู่จุดที่พึงปรารถนา พร้อมกันนั้นจะต้องแก้ไขอุปสรรคที่สำคัญอันได้แก่ ธุรกิจการเมืองในระดับชาติ การเมืองส่วนท้องถิ่น ภาคราชการ และสถาบันอุดมศึกษา ซึ่งปัญหาเหล่านี้ก็ได้มีจุดเริ่มต้นในการแก้ไขส่วนหนึ่งแล้ว ที่เหลือคือสิ่งที่จะคุยกันในกลุ่มย่อยต่อไปในภาคบ่าย

**ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้า
ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงใน ภาคศาสนาและวัฒนธรรม
โดย คุณวรเดช อมรรวิพัฒน์
สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ**

การบรรยายครั้งนี้มี 2 ส่วน คือ

- 1) สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) บทบาทของภาคศาสนาและวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: หลักการ ความสำเร็จ อุปสรรค และแนวทางปรับปรุงแก้ไข

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้พยายามขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำดัชนีชี้วัดภาวะเศรษฐกิจและสังคม โดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อ พ.ศ. 2550
2. การจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง “การขยายผลสู่สาธารณะเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ ดิน ป่า และการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อ พ.ศ. 2551
3. การจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง “นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม” เมื่อ พ.ศ. 2555
4. การจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เรื่อง “การเตรียมความพร้อมประเทศไทยเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อ พ.ศ. 2555
5. การจัดประชุมนานาชาติขององค์กรสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ องค์กรที่คล้ายคลึงกัน เรื่อง “การสร้างสมดุลของความเติบโตทางเศรษฐกิจกับความเข้มแข็งทางสังคม ของประเทศในเอเชียและสังคมโลก” (International Conference on Balancing the Economic Growth and Social Strengthening in Asia and Globally) ระหว่างวันที่ 12-14 มีนาคม พ.ศ. 2555 ณ โรงแรมแชงกรีล่า กรุงเทพมหานคร

6. การจัดสัมมนา 4 ภูมิภาค และการสัมมนาวิชาการประจำปี พ.ศ. 2555 ของสภาที่ปรึกษาฯ เรื่อง “ยุทธศาสตร์ประเทศไทยใน 2 ทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 – 2575) ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ระหว่างเดือนเมษายน – กันยายน พ.ศ. 2555

อุปสรรค

- สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ไม่เคยนำผลการวิจัยขึ้นมาใช้จริง รวมทั้งข้อเสนอจากภาคตัวแทนประชาชน เพราะมีแต่การล๊อบบี้ การแบ่งข้างแบ่งขั้ว ไม่มีการพัฒนาในเชิงปัญหาอย่างแท้จริง
- ภาครัฐทุกองค์กรมีการคอร์รัปชัน แม้แต่รัฐสภา ห้องนายกรัชมন্ত্রী พรรคการเมืองโดยส่วนใหญ่ และกทม.
- สภาทั้งสาม คือ สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา สภานิติบัญญัติ ทั้งหมดคือละครลิง
- สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่สนใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจริงๆ มีเพียงแค่ 3-4 คน นอกนั้น จะใช้รูปแบบของตะวันตกเท่านั้น
- กระบวนทัศน์ที่มองว่า GDP ต้องเติบโต

แนวทางปรับปรุงแก้ไข

- การเมืองต้องปฏิรูปอย่างแท้จริง เพื่อให้ประชาชนมีอำนาจ
- ต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ คือ กระบวนทัศน์เศรษฐกิจพอเพียง
- การพัฒนาประเทศต้องมีเป้าหมาย 6 ด้านคือ บุคคลเป็นสุข ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ เศรษฐกิจพอเพียง สิ่งแวดล้อมยั่งยืน
- ความสุข ต้องไม่เป็นทาส WHO ที่ให้นิยามว่า สุขภาพกาย สุขภาพจิต สุขภาพจิตวิญญาณ สุขภาพปัญญา สุขภาพสังคม คำว่า จิตวิญญาณ นั้นเป็นคำที่ก่อให้เกิดความสับสน เป็นการบัญญัติบาลีใหม่ เราต้องกำหนดนิยามของเราเองว่า สุขภาวะทางปัญญา ซึ่งเป็นที่ยอมรับของทุกศาสนา และปัญญาลึกซึ้งกว่าจิตวิญญาณ
- เป้าหมายความสำเร็จของการพัฒนาประเทศต้องเปลี่ยนเป็น GDP ลดลง สุขภาวะทางปัญญา เพิ่มขึ้น

บทบาทของภาคศาสนาและวัฒนธรรมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง :

หลักการ ความสำเร็จ อุปสรรค และแนวทางปรับปรุงแก้ไข¹

วรเดช อมรรพพิพัฒน์²

ศาสนาเป็นสถาบันหลักของสังคมไทยคู่กับสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ ที่ได้อำนวยความสะดวกแก่สังคมไทยและชาวไทยมาช้านาน ตลอดจนศาสนาได้เป็นรากฐานที่สำคัญของวัฒนธรรมไทยแทบทุกสาขา แต่ด้วยความรีบเร่งในการพัฒนาประเทศทางวัตถุในระยะประมาณ ๕๐ ปีหลังนี้ ทำให้ศาสนาเหินห่างจากวิถีชีวิตของประชาชน แต่ถึงกระนั้น อิทธิพลของศาสนาต่อความคิดและวิถีชีวิตของคนไทย ก็ยังมีร่องรอยปรากฏอยู่ทั่วไป แม้หลายอย่างจะมีอย่างเลื่อนรางก็ตาม

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงควรจะได้คำนึงถึงบทบาทของศาสนาและวัฒนธรรม ในฐานะเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญประการหนึ่งในการให้บรรลุถึงสังคมเศรษฐกิจพอเพียง

ศาสนาแต่ละศาสนาจะมีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของตนเองทั้งในด้านคำสอนและการปฏิบัติ อย่างเป็นระบบที่สัมพันธ์กันอย่างแนบแน่นทุกองค์ประกอบของศาสนานั้นๆ เพราะศาสนาต่างเชื่อว่าคำสอนของตนเข้าถึงสัจธรรมสูงสุดและสามารถนำศาสนิกชนของตนให้เข้าถึงสัจธรรมนั้นได้ การจะวิเคราะห์ศาสนาในแง่มุมต่างๆ จึงต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่แตกฉานในศาสนานั้น และหากเป็นศาสนิกชนของศาสนานั้นด้วยก็จะได้รับความถูกต้อง ชัดเจน และลึกซึ้ง ดังนั้น บทความนี้จะมุ่งเน้นวิเคราะห์เฉพาะพระพุทธศาสนา

เหตุผลอีกประการหนึ่ง ที่บทความนี้มุ่งเน้นเฉพาะพระพุทธศาสนา เพราะเมื่อกล่าวโดยเปรียบเทียบกับศาสนาอื่นๆ ในไทยแล้ว พุทธศาสนิกชนเป็นศาสนิกชนที่มีคุณภavn้อยและมีปัญหามากที่สุด เพราะชาวพุทธมีมากถึงร้อยละ ๙๓.๔ ของประชากรไทย (จำนวนประชากรในประเทศไทย ณ วันที่ ๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีจำนวน ๖๕.๕ ล้านคน) (บทสรุปสำหรับผู้บริหาร สำนักทะเบียนราษฎรและทะเบียน พ.ศ. ๒๕๕๑) และพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่เน้นปัญญา จึงไม่มีการบังคับศรัทธา ศาสนพิธี และศาสนปฏิบัติ ชาวพุทธแต่ละคนต่างก็เลือกเชื่อ เลือกทำพิธีและเลือกปฏิบัติธรรมตามความเข้าใจและความพอใจของตน ส่วนศาสนาอื่นๆ มีศาสนิกชนจำนวนน้อย

¹ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นเอกสารประกอบการสัมมนา และเนื่องจากได้เขียนด้วยเวลาจำกัด หลายประเด็นจึงกล่าวแต่โดยย่อ เมื่อรับฟังความเห็นของผู้เข้าร่วมการสัมมนาแล้ว จะได้ปรับปรุงและขยายความให้บทความมีความสมบูรณ์ทางวิชาการยิ่งขึ้น

² ร.บ.(เกียรติคุณ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, การศึกษาภาคบังคับในชั้นระดับปริญญาโท หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ (ภาควิชาภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหลักสูตรศาสนาเปรียบเทียบ มหาวิทยาลัยมหิดล; เลขานุการสภาอุทกศึกษาและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์; เลขานุการสภาองค์กรพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย; สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และอดีตสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ผู้สอนผู้ดูแลมีส่วนที่มาก ตลอดจนมีระบบความเชื่อและระบบศาสนพิธีศาสนปฏิบัติที่ตายตัวชัดเจน ศาสนิกชนเหล่านั้น จึงมีปัญหาน้อย และเป็นศาสนิกชนที่มีคุณภาพดี

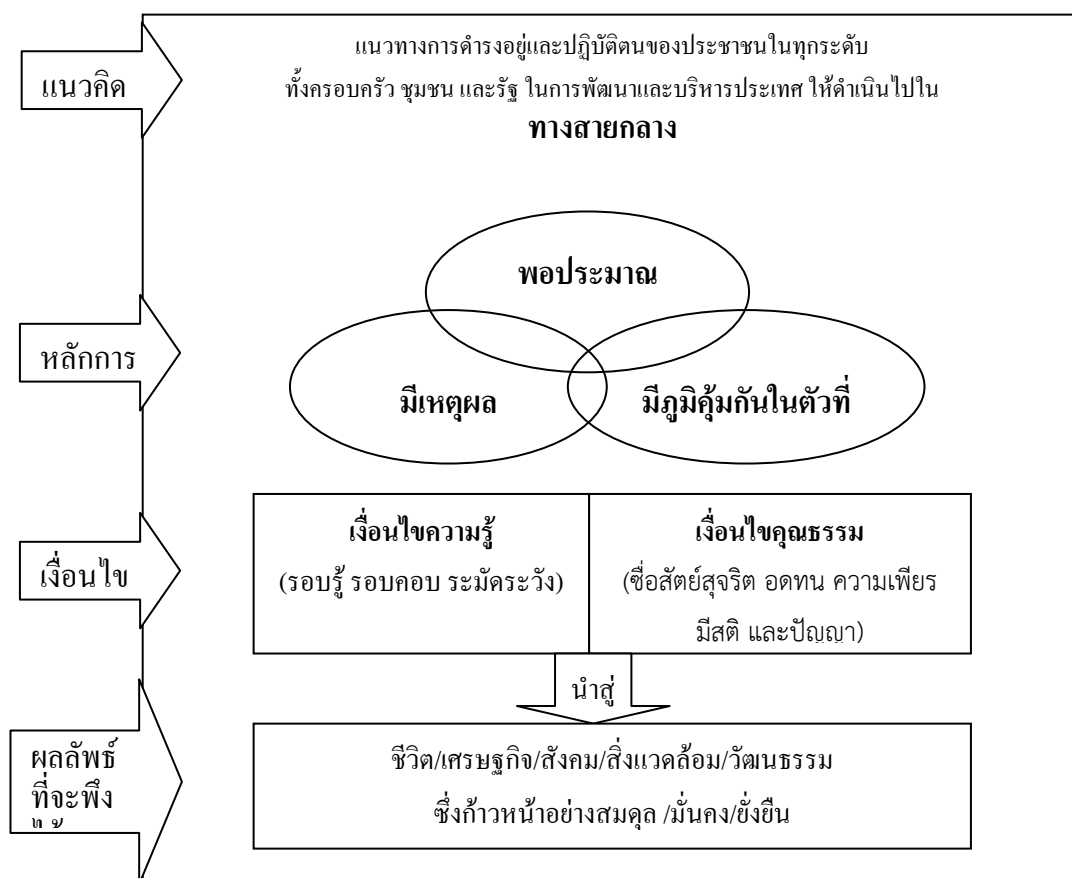
หลักการ

ทางสายกลาง” คือ ความคิดหลักและหัวใจที่สำคัญของเศรษฐกิจพอเพียง

หากเราสังเกตให้ดีในคำนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไขพระราชทานและทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำไปเผยแพร่ได้ ตามหนังสือสำนักราชเลขาธิการ ที่ รล ๐๐๐๓/๑๘๘๘๘ ลงวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ นั้น จะเห็นได้ว่าทรงเน้นที่วลี “ทางสายกลาง” โดยทรงทำเป็นอักษรตัวเอียง ซึ่งหน่วยงานทางการที่พิมพ์เผยแพร่จะเน้นถูกต้อง แต่ก็มีหลายแห่งที่พิมพ์โดยไม่ได้เน้นวลีนี้

ประโยคแรกในคำนิยามดังกล่าวที่ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง...” ซึ่งจะเห็นได้ว่า “ทางสายกลาง” เป็นความคิดหลักและหัวใจที่กำหนดทิศทางและครอบคลุมเศรษฐกิจพอเพียงไว้ทั้งหมด จากนั้นนิยามจึงกล่าวถึง ความหมายของความพอเพียงว่า คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีระดับภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร (๓ ห่วง) พร้อมทั้งความรอบรู้ และมีสำนึกในคุณธรรม (๒ เงื่อนไข) จนก่อให้เกิดผลเป็นสมดุลในทุกด้าน ซึ่งสรุปเป็นผังเห็นได้ง่าย ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, เศรษฐกิจพอเพียง, พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพฯ, ๒๕๕๒, หน้า ๓๗.)

สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แผนภาพที่ ๑ สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ความหมายและความสำคัญของทางสายกลาง และความพอเพียงต้องเริ่มจากใจก่อน

ทางสายกลาง มีคำในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา ซึ่งอาจอธิบายได้ดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ : เอส.อาร์.พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์, ๒๕๕๑, หน้า ๓๑๑ – ๒ และ ๒๕๕.)

“มัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลาง, ข้อปฏิบัติเป็นกลางๆ ไม่หย่อนจนเกินไปและไม่ถึงจนเกินไปไม่ซื่อแหว่งที่สุด ๒ อย่าง คือ กามสุขัลลิกานุโยค (การประกอบตนให้พัวพันหมกมุ่นอยู่ในกามสุข) และอัตตกิลมถานุโยค (การประกอบตนให้ลำบากเปล่า เช่น ด้วยวิริยธรรมตนเอง), ทางแห่งปัญญา (เริ่มด้วยปัญญา, ดำเนินด้วยปัญญานำไปสู่ปัญญา) อันพอดีที่จะทำให้ถึงจุดหมาย คือ ความดับกิเลสและความทุกข์หรือความหลุดพ้นเป็นอิสระสิ้นเชิง ได้แก่ มรรค มีองค์ ๘ มี ๑. สัมมาทิฐิ เห็นชอบ ๒. สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ๓. สัมมาวาจา เจรจาชอบ ๔. สัมมากัมมัณตะ ทำการชอบ ๕. สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ๖. สัมมาวายามะ เพียรชอบ ๗. สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ ๘. สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ”

ทางสายกลาง มีความสำคัญเพราะเป็นหนทางหรือวิธีการที่จะแก้ปัญหาได้อย่างถึงรากฐานของปัญหาแท้จริง ไม่ใช่เพียงแก้ตามอาการ ซึ่งเราจำเป็นต้องทำให้เกิดขึ้นหรือเจริญขึ้น ในกรอบความคิดใหญ่ที่ครอบคลุมพระพุทธศาสนาทั้งหมด คือ อริยสัจ ๔ หรือความจริงอย่างประเสริฐ นั้นประกอบด้วย ๑.ทุกข์ คือ ตัวปัญหา ซึ่งเรามีหน้าที่ต้องกำหนดรู้ทุกข์ ๒.สมุทัย คือ ต้นเหตุของปัญหา ซึ่งเรามีหน้าที่ต้องละสมุทัย ๓.นิโรธ คือ สภาพดับทุกข์ดับปัญหา (อย่างสูงสุด คือ นิพพาน) ซึ่งเรามีหน้าที่ต้องทำให้เข้าถึงนิโรธ ๔.มรรค คือ หนทางที่จะดำเนินไปถึงความดับทุกข์ หรือเรียกมรรค ว่า ทางสายกลาง ดังกล่าวแล้ว ซึ่งเรามีหน้าที่ต้องทำให้เกิดขึ้นในตัวเอง หรือดำเนินชีวิตของเราตามมรรคมืองค์ ๘

ทางสายกลางจึงเป็นศีลธรรม หรือจริยธรรมที่ถูกต้องพอดีกับหลักสังฆธรรมอันเป็นความจริงแท้ของธรรมชาติ ไม่ใช่เป็นการแบ่งครึ่งหารสอง (เช่นที่มีชาวบ้านพูดว่า เขาดืมเหล้าแบบทางสายกลาง วันละ ๓ แก้ว เพราะเพื่อนเขากินหนึ่งดืม ๒ แก้ว อีกคนหนึ่งดืม ๔ แก้ว ดังนั้น เขาเดินทางสายกลาง คือ ๒ คน รวมกัน ๖ แก้ว หารสองเท่ากับ ๓ แก้ว ซึ่งที่จริงทางสายกลางที่ถูกต้องคือ ไม่ดืมเลย เหล้ามีแต่โทษมากมายทางสุขภาพ เสียเงิน ทำให้ขาดสติ ประมาท และเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดของอุบัติเหตุ) และเมื่อปฏิบัติให้ปรากฏผลจริงก็เป็นวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตอันเป็นการดำเนินชีวิตที่ปรากฏเป็นอยู่จริงของสังคม (สังฆธรรม ⇌ ศีลธรรม หรือ จริยธรรม ⇌ วัฒนธรรม) ซึ่งหากเราทำถูกต้องสามระดับก็เป็นวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างแท้จริง ความพอเพียงจึงต้องเริ่มจากที่ใจก่อน ด้วยการมีสัมมาทิฐินำหน้า ดังที่มีพระพุทธภาษิตในพระไตรปิฎกกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า

“ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นเจ้าใหญ่ สำเร็จด้วยใจ ถ้าบุคคลที่มีจิตใจเสียหายแล้ว จะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม ความทุกข์ย่อมติดตามเขาไป เหมือนล้อหมุนตามโคที่ลากเกวียน... ถ้าบุคคลมีจิตใจผ่องใสแล้วจะพูดก็ตาม จะทำก็ตาม ความสุขย่อมติดตามมาเหมือนดังเงาที่ตามตัว” [ขุททกนิกาย ธรรมบท (ขุ.ธ.) ๒๕/๑๑]

ความสำนึก

การสร้างเศรษฐกิจพอเพียงต้องอาศัยทุกภาคส่วนมีจิตสำนึก

และดำเนินตามทางสายกลางอย่างแท้จริง

การที่จะสร้างเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้น จะต้องอาศัยการประสานร่วมมือกันอย่างจริงจังจากทุกระดับและทุกภาคส่วนของสังคม ตั้งแต่บุคคล ชุมชน และรัฐ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือจากทุกคนและทุกสถาบันของชุมชน เช่น พระราชดำรัสและแนวพระราชดำริ “บวร” ที่ได้พระราชทานเมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน พ.ศ.๒๕๒๔ ซึ่งก็คือการร่วมมือของสถาบันครอบครัว (บ้าน) สถาบันศาสนา (วัด) และสถาบันการศึกษา (โรงเรียน) ซึ่งย่อลงง่ายๆ คือ “บวร” ซึ่งมีชุมชน “บวร” เกิดขึ้นสนองพระราชดำริมากมาย หรือชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงรูปแบบต่างๆ เช่น ชุมชน

ลัทธิสังคมนิยม ชุมชนลัทธิสังคมนิยม ที่มีกระจายอยู่ทั่วประเทศ ในชุมชนรูปแบบที่กล่าวนี้ มักมีพระภิกษุ เป็นผู้นำหลักในการริเริ่ม เป็นศูนย์กลาง และเป็นผู้ดำเนินงาน

ในชุมชนเหล่านั้น วงจรอุบาทว์ของอบายมุขทั้ง ๖ (อบายมุข คือ ช่องทางของความเสื่อม หรือเหตุเครื่องฉิบหายมี ๑. ติดสุรา ของมีนเมาและยาเสพติด ๒. ขอบที่เยวกลางคืน ๓. ขอบที่เยวดู การเล่น ๔. เล่นการพนัน ๕. คบคนชั่วเป็นมิตร ๖. เกียจคร้านการงาน) ที่กีดกั้นคนไทยและ สังคมไทยอย่างกว้างขวางและรุนแรงในขณะนี้ จะถูกลด ละ เลิกไปตามลำดับจนหมดสิ้น ด้วย พลังของชุมชนที่มีสัมมาทิฐิตามทางสายกลาง ร่วมมือร่วมใจกันสร้าง จนสามารถนำไปสู่ชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน เป็นผลดีทั้งระดับบุคคล สังคมและประเทศชาติ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ ๑. บุคคลมีความสุขทั้งกาย จิต ปัญญา และสังคม ๒. ครอบครัวอบอุ่น ๓. ชุมชนเข้มแข็ง ๔. สังคมสันติ ๕. เศรษฐกิจพอเพียง ๖. สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ซึ่ง ผลทั้ง ๖ ประการนี้เป็นเป้าหมายที่แท้จริงของการพัฒนา ไม่ใช่คิดเพียงแค่ตัวเลขการเจริญเติบโต ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติที่ต้องจ่ายด้วยต้นทุนมหาศาล มีปัญหาทุกข์ยาก ทั้งระดับบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบทุนนิยม บริโภคนิยม ซึ่งยิ่งพัฒนาก็ยิ่งกีดกั้นบ่อน ทำลายตนเองลงไปทุกขณะ แต่หากเราเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ ให้มีความเห็นถูกต้อง ดำเนิน ชีวิตตามทางสายกลางตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่จะเป็นการพัฒนาที่สมดุล ยั่งยืนและมีความสุขอย่างแท้จริง ทั้งระดับบุคคล ชุมชน ประเทศชาติ โลกและสิ่งแวดล้อม

นอกจากความสำเร็จในระดับชุมชนดังกล่าวแล้ว ในระดับปัจเจกบุคคล และระดับ ครอบครัว ในระยะ ๑๐ ปีหลัง ก็มีแนวโน้มบางส่วนที่หันมาสนใจศึกษาและปฏิบัติธรรมมากขึ้น และมีนักเผยแผ่ที่เป็นฆราวาสทั้งชายและหญิงมากขึ้น การเข้าปฏิบัติธรรมกันเป็นครอบครัวก็ เพิ่มขึ้น สื่อมวลชนทุกรูปแบบก็เปิดช่องทางและโอกาสให้รายการธรรมะมากขึ้น หนังสือธรรมะ และสื่อธรรมะอื่นก็ติดอันดับขายดีอย่างต่อเนื่อง

อุปสรรค

อุปสรรคใหญ่ในระดับโลกและระดับประเทศ คือกระแสหลักของการพัฒนาโลกและ ประกาศเป็นกระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยมที่รุนแรงเพิ่มขึ้น ซึ่งมุ่งกระตุ้นการผลิตและการ บริโภคที่ฟุ่มเฟือยเกินจำเป็น และเป็นไปอย่างลุ่มหลง มัวเมา และขาดสติ โดยใช้สื่อทุกชนิดที่ปลูก เြ้า ชวนติดตาม โดยเฉพาะสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีอำนาจทะลุทะลวงเจาะเข้าถึงทุกคน ทุกเวลา และ ทุกสถานที่ เป็นเครื่องมือในการชักจูง ชั่ววน หลอกล่อให้เกิดความโลภ ความอยาก (อุปสงค์ หรือ demand) ต่อสินค้าและบริการอันเป็นสิ่งส่งเสริมรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส (กามคุณ ๕) ให้สูงขึ้นทุก ขณะ ทำให้รัฐบาลแทบทั้งหมดในโลกมุ่งแต่ความเจริญเติบโตทางวัตถุของรายได้ประชาชาติไม่ใส่ใจในการพัฒนาศาสนาและจิตใจเท่าที่ควร

พระพุทธเจ้าได้ทรงเตือนถึงความไม่รู้จักอ้อม ไม่รู้จักพอของความโลภ ความอยาก หรือ ตัณหา ไว้หลายประการ เช่น แม่น้ำเสมอด้วยตัณหาไม่มี แม่น้ำจะตกเป็นเหริญทองคำหรือภูเขา กลายเป็นทองไปทั้งลูกก็ยังไม่พอสำหรับคนเพียงคนเดียว ถ้าหากความปรารถนาของคนเป็นความจริงได้ทุกอย่าง โลกนี้ทั้งใบก็ไม่พอสำหรับเก็บตัณหาของคนเพียงคนเดียว และ ทั้งๆ ที่บุคคลยังมี ตัณหาอยู่เต็มทีนั้นแหละ เขาก็ต้องพลัดพรากหรือตายจากของรักทั้งหลายไป เป็นต้น

ในหนังสือ **พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ ๒๑** พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) นักปราชญ์คนสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้วิเคราะห์ไว้ว่า **มีมัจฉาทิฎฐิ** ความเห็นผิดสำคัญที่ครอบงำอารยธรรมของมนุษย์สมัยปัจจุบัน อยู่ ๓ ประการคือ

๑. การมองตัวมนุษย์เอง แยกต่างหากจากธรรมชาติโดยมีฐานะที่จะไปเห็นเจ้าของผู้ครอบครองพิชิตธรรมชาติ และจัดการกับธรรมชาติตามความปรารถนาของตน
๒. การมองเพื่อนมนุษย์ไม่เป็นเพื่อนมนุษย์ แต่มองแบบแบ่งแยกเป็นพวกโน้น พวกนี้ มีตัวกำหนดแบ่งแยกต่างๆ กัน แล้วคิดจะแก่งแย่งเอาเปรียบกัน
๓. การมองความสุข ว่าเกิดจากการมีวัตถุที่จะบำรุง บำเรอตนให้เต็มที่ โดยเข้าใจว่ามนุษย์จะมีความสุขได้ต่อเมื่อมีวัตถุเสพบำรุง บำเรอมากที่สุด

อุปสรรคในวงการพระพุทธศาสนา

๑. ชาวพุทธจำนวนมากมักเป็นชาวพุทธเพียงในนาม ไม่มีทั้งความรู้และการปฏิบัติของชาวพุทธ คือไม่มีหลักการ คุณสมบัติประจำตัว และมาตรฐานความประพฤติ ที่แสดงถึงความเป็นชาวพุทธ
๒. ชาวพุทธไม่เชื่อหลักกรรมที่สอนให้พึ่งตนเอง ถือการกระทำของตัวเองเป็นหลัก แต่ไปหวังพึ่งเทพเจ้า ฤทธิและปาฏิหาริย์
๓. ชาวพุทธไม่ตระหนักถึงภัยที่กระทบกระเทือนส่วนรวม มักจะวางเฉย มีสืบสาวหาสาเหตุและหาหนทางแก้ไข ยิ่งกว่านั้น ยังเห็นว่าการวางเฉยไม่ต้องยุ่งเกี่ยวรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ดีเป็นการไม่มีกิเลส
๔. เน้นศาสนพิธีและศาสนาวัตถุมาก นิยมสร้างศาสนสถานใหญ่โต หรูหรา เกินความจำเป็น ซึ่งทำให้เสียทั้งเงิน กำลัง และเวลา การบำรุงรักษาก็ทำยาก ดังนั้น ยุคสมัยใดที่ชาวพุทธสร้างถาวรวัตถุมากๆ ใหญ่ๆ อีกไม่นานพระพุทธศาสนาในที่นั้นก็จะเสื่อมโทรม เพราะไม่ได้เอาใจใส่ในการศึกษาพุทธธรรม และสร้างศาสนาทางาพที่ดี อันเป็นแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา มัวแต่เพลิดเพลินกับศาสนพิธี ศาสนวัตถุและศาสนสถานอันเป็นเปลือกภายนอก จนเกินสมควร
๕. การเผยแผ่ธรรมะ ยังมีรูปแบบที่ล้าสมัย ไม่น่าสนใจเข้าใจยาก ไม่เหมาะกับวัยของกลุ่มเป้าหมาย และมักพูดแต่เรื่องทาน ศรัทธา และพิธีกรรม ไม่ได้พัฒนาให้ก้าวหน้าในศีล สมาธิ และปัญญา หรือไตรสิกขา อันเป็นสาระแท้ เท่าที่ควรจะก้าวหน้าไป

๖. พระภิกษุสงฆ์จำนวนมากไม่ได้เน้นศึกษาให้ก้าวหน้าในไตรสิกขา เพลิดเพลินในลาภสักการะจนเกินควร การบริหารและการปกครองคณะสงฆ์มีการรวมศูนย์รวมอำนาจ ซึ่งขัดกับพระพุทธเจตนารมณ์ที่ทรงมอบให้หมู่สงฆ์ทั้งหมดมีส่วนร่วมในการบริหารและการปกครองของคณะสงฆ์ในทุกๆ กิจกรรม

๗. วัดไม่ได้เป็นแหล่งเผยแผ่พระธรรมและความสงบเย็นให้แก่ชุมชนเท่าที่ควร วัดจำนวนมากกลายเป็นตลาด เป็นแหล่งเสื่อมโทรม และมีไม่น้อยที่กลายเป็นแหล่งมั่วสุมของอบายมุขหลายประเภท

๘. ขาดการประสานสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ ตามรูปแบบบวร บ้าน-วัด-โรงเรียน ที่หนุนช่วยกันให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน และพระศาสนา เจริญงอกงามในทางที่ดี ขณะนี้บ้านและโรงเรียนมักห่างเหินจากวัด ขาดความเอื้ออาทรต่อกันเท่าที่ควร

แนวทางปรับปรุงแก้ไข

พระพุทธศาสนามีแนวทางปรับปรุงแก้ไขหลายประการให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิผล ดังต่อไปนี้

๑. การแก้ไขปัญหาสังคมในระบอบโลก

จากที่กล่าวในภาคอุปสรรคถึงมิชนาทิจุติ ๓ ประการที่ครอบงำอารยธรรมของมนุษย์สมัยปัจจุบัน พระพุทธศาสนาสอนแนวคิดที่ถูกต้องตามสังฆธรรม ๓ ประการ [พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2553 : 44-45)] ดังนี้

“พระพุทธศาสนาสอนว่า

๑. มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งอยู่ในระบบความสัมพันธ์แห่งเหตุปัจจัยของธรรมชาติ ที่ทุกส่วนส่งผลกระทบต่อกัน จึงต้องทำการที่เกื้อกูลประสานกลมกลืนกัน เพื่อให้เกิดผลดีในการอยู่ร่วมกันนั้น

๒. มนุษย์สัตว์ทั้งปวงเป็นเพื่อนร่วมภพธรรมชาติเสมอเหมือนกัน ทุกชีวิตรักสุขเกลียดทุกข์กลัวตายเหมือนกัน ไม่แตกต่างกัน การทำร้ายสัตว์ไม่ว่าชีวิตใดก็เป็นสิ่งที่ไม่ดีทั้งสิ้น มนุษย์ควรมีเมตตาและไมตรีที่ไม่จำกัด มีแนวโน้มของจิตใจในทางที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล มุ่งความสามัคคีและความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓. ชีวิตที่ดีงามสูงสุดเป็นชีวิตที่มีความสุขด้วยความมีอิสรภาพ นอกจากอิสรภาพภายนอกที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติแวดล้อม เริ่มแต่ความปลอดภัยพ้นจากความขาดแคลนปัจจัย ๔ และการพ้นจากการเบียดเบียนกันระหว่างมนุษย์แล้ว สูงขึ้นไปมนุษย์จะต้องมีอิสรภาพภายในซึ่งเกิดจากการพัฒนาตน ด้วยการพัฒนาจิตปัญญา จนกระทั่งมีความสุขที่เป็นไทแก่ตนเอง ซึ่งทำให้เขาสามารถกลับมาเกื้อกูลต่อธรรมชาติแวดล้อมและเพื่อนมนุษย์ได้ดียิ่งขึ้น

มนุษย์ต้องอาศัยธรรมชาติแวดล้อมและสังคม เราจึงต้องมีอิสรภาพภายนอก ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเป็นปัจจัยเอื้อให้เราจะมีโอกาสที่จะพัฒนาอิสรภาพภายในขึ้นได้ แต่เหนือขึ้นไปเราจะต้องใช้โอกาสเท่าที่มีนั้นในการพัฒนาตนให้มีอิสรภาพภายในขึ้นจริง ๆ เพื่อให้ตนเองเป็นอิสระ อิสรภาพทั้งสองอย่างจึงจะมีหลักประกัน”

๒. ในระดับประเทศ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง หรือผู้นำในทุกระดับมีวิธีง่ายที่สุดในการสร้างประโยชน์สุขแก่ส่วนรวม คือ การฟื้นฟูชาวพุทธให้เป็นชาวพุทธที่แท้จริง (โดยอาจถือพุทธชนคดีเป็นจุดเริ่ม)

คำขวัญ (slogan) “พุทธชนคดี คืนผู้รู้ ตื่น และเบิกบานสู่ทุกชีวิต” หรือ “พุทธชนคดี ฟื้นฟูผู้รู้ ตื่น และเบิกบาน สู่แผ่นดิน”

แนวความคิด ในมหามงคลวโรกาสพุทธชนคดี ๒,๖๐๐ ปี แห่งการตรัสรู้ ควรถือเป็นจุดเริ่มต้นหรือจุดกลับของการฟื้นฟูชาวพุทธ ซึ่งมีถึงร้อยละ ๕๓.๔ (ตามผลการสำมะโนประชากรล่าสุด พ.ศ. ๒๕๕๓) ให้เป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน อย่างแท้จริงตามสาระของการเป็นชาวพุทธ มิใช่เป็นชาวพุทธแต่ในนาม

คำหลัก คือ “คืน” หรือ “ฟื้นฟู” คือทุกคนมีทุนเดิมในการเป็นชาวพุทธอยู่แล้ว แต่ยังมีน้อยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงต้องคืนหรือฟื้นฟู ซึ่งจะรู้สึกว่ายาก เบา ไม่ใช่การสร้างใหม่จากศูนย์

คำหลักอีกคำคือ “สู่ทุกชีวิต” หรือ “สู่แผ่นดิน” สู่ทุกชีวิต ผู้ฟังจะรู้สึกว่าตนจะได้ประโยชน์สุขในการเป็นผู้รู้ ตื่น และเบิกบาน ส่วนสู่แผ่นดินจะรู้สึกได้ว่าเป็นการสร้างสามัคคี ความสงบสุขแก่ประเทศชาติอย่างแท้จริงและยั่งยืน

คำขวัญนี้คิดพัฒนาต่อจากแนวความคิดของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ปราชญ์ชาวพุทธคนสำคัญในปัจจุบัน ที่ให้แนวคิดมาตั้งแต่ฉลองกรุงฯ ครบ ๒๐๐ ปี ว่า ผู้บริหาร ผู้ปกครองหรือผู้นำในทุกระดับ มีวิธีที่ง่ายที่สุด รวดเร็วที่สุดประหยัดที่สุด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สุด ในการให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ คือ การฟื้นฟูชาวพุทธให้เป็นพุทธมามกะที่แท้จริง เราก็ได้คนดีมีศีลธรรมซึ่งก็คือ พ่อแม่ที่ดี สมาชิกที่ดีของชุมชน และพลเมืองดีของประเทศชาติ ได้เกือบทั้งหมดทั่วประเทศ เพราะคนไทยเป็นชาวพุทธมากถึงร้อยละ ๕๓.๔

๓. หลักธรรมใหญ่สำหรับการพัฒนาคนให้รอบด้านและตลอดวงจร

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เสนอไว้ในหนังสือ “ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ” ว่าพระพุทธศาสนาเป็นหลักแนวทางในการพัฒนาชาติไทย [พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2550 : 78-84)] ไว้ดังนี้

การที่จะนำทางการพัฒนาและสวมรับบทบาทต่างๆ ในการพัฒนาให้ได้ผลดีนั้น นอกจากจะต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับบทบาทที่เหมาะสมและขอบเขตของการดำเนินบทบาทของ

วัดและพระสงฆ์แล้ว สิ่งที่สำคัญยิ่ง ก็คือ จะต้องมียุทธกรรมนำทาง สำหรับชี้แนวทางของการพัฒนาอย่างชัดเจนไม่ใช่ทำกันอย่างพร่ำๆ กระจัดกระจาย แบบจับปะติดปะต่อคนละทางสองทาง ไม่ประสานสอดคล้อง ไม่รวมกำลังแล่นแนวไปด้วยกัน ซึ่งจะทำให้การพัฒนาไม่สำเร็จผล หรือถึงกับล้มเหลวซ้ำรอยเดิมอีก

ขอยกตัวอย่าง เบื้องแรกควรมียุทธกรรมหมวดใหญ่ที่ชี้แนะแนวทางการพัฒนาเป็นพื้นฐานก่อน ยุทธกรรมใหญ่เหล่านี้ จะแสดงหลักการทั่วไปของการพัฒนา ซึ่งมีลักษณะสำคัญ ๒ ประการ คือ ครอบคลุม และครอบคลุม หรือรอบด้าน และตลอดวงจร

ในแง่รอบด้าน หรือครอบคลุม ถ้าเป็นการพัฒนาคนพระพุทธศาสนาสอนให้พัฒนาให้ครบ ครอบคลุมทั้ง ๔ ด้าน เรียกว่า ภาวนา (การฝึกอบรม เจริญ หรือพัฒนา) ๔ คือ

๑) กายภาวนา แปลว่า พัฒนากาย ขอนี้มิใช่เฉพาะการพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง ไร้โรค มีสุขภาพดีเท่านั้น แต่ท่านเน้นการพัฒนากาย ในความหมายว่าเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เริ่มแต่ปัจจัย ๔ เป็นต้นไป อย่างถูกต้องดีงาม ในทางที่เป็นคุณประโยชน์ เช่น สัมพันธ์กับอาหาร โดยกิน เพื่อช่วยให้ร่างกายมีกำลังมีสุขภาพดี ไม่ใช่เพื่อบ่มเฝ้าหรืออวดโก้ แสดงฐานะ สัมพันธ์กับโทรทัศน์ โดยดูเพื่อติดตามข่าวสาร แสวงหาความรู้ ส่งเสริมปัญญา มิใช่เพื่อบ่มเฝ้าในความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน หรือเอาเป็นเครื่องมือเล่นการพนัน เป็นต้น

๒) ศีลภาวนา แปลว่า พัฒนาศีล หมายถึงการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางสังคมให้เป็นไปด้วยดี เริ่มแต่ไม่ก่อการเบียดเบียน ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น แก่สังคม ประพฤติสิ่งที่เป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อผู้อื่น ต่อสังคม มีระเบียบวินัย ประกอบสัมมาชีพด้วยความขยันหมั่นเพียร ฝึกฝนอบรมกายวาจาของตนให้ประณีต ปราศจากโทษ ก่อคุณประโยชน์ และเป็นเครื่องสนับสนุนการฝึกอบรมจิตใจยิ่งๆ ขึ้นไป

๓) จิตภาวนา แปลว่า พัฒนาจิต คือ พัฒนาจิตใจให้มีคุณสมบัติดีงามพร้อมพร้อม ซึ่งอาจแบ่งออกได้เป็น ๓ ด้าน ดังนี้

ก. คุณภาพจิต คือ ให้มีคุณธรรมต่างๆ ที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม เป็นจิตใจที่สูง ประณีต เช่น มีเมตตา มีความรัก ความเป็นมิตร มีกรุณา อยากช่วยเหลือ ปลดปล่อยทุกข์ของผู้อื่น มีจาคะ คือมีน้ำใจเผื่อแผ่ มีการละ มีความกตัญญู เป็นต้น

ข. สมรรถภาพจิต คือ ให้เป็นจิตที่มีความสามารถ เช่น มีสติ มีวิริยะ คือความเพียร มีขันติ คือ ความอดทน มีสมาธิ คือ จิตตั้งมั่นแน่วแน่ มีสัจจะ คือ จริงจัง มีอธิษฐาน คือ เต็มใจแน่วแน่ต่อจุดหมาย เป็นจิตใจที่พร้อมและเหมาะที่จะใช้งาน โดยเฉพาะงานทางปัญญา คือ การคิดพิจารณาให้เห็นความจริงแจ่มแจ้งชัดเจน

ค. สุขภาพจิต คือ ให้เป็นจิตที่มีสุขภาพดี มีความสุข สดชื่น ร่าเริงเบิกบาน ปลอดโปร่ง สงบ ผ่องใส พร้อมทั้งจะยิ้มแย้มได้ มีปีติ ปราโมทย์ ไม่เครียด ไม่กระวนกระวาย ไม่คับข้อง ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง ไม่หดหู่โศกเศร้า เป็นต้น

๔) ปัญญาภาวนา แปลว่า พัฒนาปัญญา คือ พัฒนาความรู้ความเข้าใจ ให้เกิดความรู้แจ้งเห็นจริง และใช้ความรู้ แก้ปัญหาทำให้เกิดประโยชน์สุขได้ เริ่มแต่รู้เข้าใจศิลปวิทยา เรียนรู้ถูกต้องตามเป็นจริง ไม่บิดเบือนหรือเอนเอียงด้วยอคติ คตินิฉินัยใช้ปัญญาโดยบริสุทธิ์ใจ รู้เข้าใจโลกและชีวิตตามเป็นจริง มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเหตุปัจจัย รู้จักแก้ไขปัญหาและทำการให้สำเร็จตามแนวทางของเหตุปัจจัย ตลอดจนรู้เท่าทันธรรมชาติของสังขาร ถึงขั้นที่ทำให้มีจิตใจเป็นอิสระหลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์โดยสิ้นเชิง

ในแง่ครอบรอบ หรือตลอดวงจร การพัฒนาทุกด้านหรือทุกอย่าง ควรตรวจสอบให้เป็นการปฏิบัติที่ครบวงจร ไม่ใช่ครึ่งๆ กลางๆ ซึ่งจะทำให้ได้ผลครึ่งๆ กลางๆ หรือได้ผลดีไม่สมบูรณ์ อาจจะดีครึ่งหนึ่ง เสียครึ่งหนึ่ง หรือดีด้านหนึ่ง แต่ไปเสียอีกด้านหนึ่ง ขอยกตัวอย่างการปฏิบัติธรรมสักข้อหนึ่งซึ่งใช้ได้ในการพัฒนาทุกอย่าง ดังเช่น การปฏิบัติตามหลักอนิจจัง อนิวัจจัง หมายถึง ความไม่เที่ยง มีหลักการในทางปฏิบัติ ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๒ ช่วง คือ

ช่วงที่ ๑ ทำจิต หรือปรับใน เป็นช่วงรู้เท่าทันธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายที่ไม่เที่ยงแท้แน่นอน เป็นไปตามเหตุปัจจัยไม่เป็นไปตามความปรารถนาของใคร เกิดขึ้นแล้วก็จะต้องดับสลายไป ทำให้ปลงใจได้ หายทุกข์โศก สบายใจ ไม่หวั่นไหวไปตามโลกธรรม

ช่วงที่ ๒ ทำกิจ หรือปรับนอก เป็นช่วงสืบค้นเหตุปัจจัยของความไม่เที่ยงที่ปรากฏออกมาเป็นอาการอย่างนั้นๆ (เช่นว่า เสื่อม หรือ เจริญ) ว่าทำไมจึงเสื่อม ทำไมจึงเจริญ ทำอย่างไรจึงจะไม่เสื่อม ทำอย่างไรจึงจะเจริญ แล้วลงมือแก้ไขหรือสร้างเสริมด้วยความไม่ประมาทให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการ (เช่นว่า ให้เจริญ ไม่ให้เสื่อม) ด้วยการทำการที่ตัวเหตุตัวปัจจัยนั้นๆ ทำให้ทำการได้สำเร็จผลดีตามต้องการ หรือตามที่ควรจะเป็น

ถ้าปฏิบัติครบทั้ง ๒ ช่วง ก็เรียกว่าเป็นการปฏิบัติที่ครบรอบ หรือตลอดวงจร ได้ผลสมบูรณ์ ทั้งสบายใจหายทุกข์ และทำงานหรือแก้ปัญหาสำเร็จ แต่ถ้าปฏิบัติไม่ตลอดวงจรก็ได้ผลครึ่งเดียว และอาจตามมาด้วยผลเสียหลายอย่าง เช่น เมื่อประสบความเสื่อมหรือความสูญเสียอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว รู้เท่าทันธรรมชาติที่เกิดดับตามเหตุปัจจัย ก็สบายใจหายเศร้า เป็นอันจบช่วงที่ ๑ แต่ไม่ต่อช่วงที่ ๒ คือ ไม่สืบสาวเหตุปัจจัยและไม่จัดการกับเหตุปัจจัยนั้น ก็เกิดผลเสีย คือ ตกอยู่ในความประมาท ไม่ได้แก้ปัญหา ไม่ได้ทำการสร้างสรรค์นานเข้าบ่อยเข้าอาจกลายเป็นคนเฉื่อยชา เกียจคร้านไป ตรงข้าม ถ้าข้ามช่วงที่ ๑ เสีย ปฏิบัติแต่ช่วงที่ ๒ ก็อาจทำการสำเร็จ แต่ทำด้วยความเร่งร้อนกระวนกระวาย จิตใจไม่สบายไร้ความสุข

ถ้าศึกษาพระพุทธศาสนาให้เข้าใจชัดเจน รู้จักเลือกรู้จักนำธรรมที่ถูกต้องมาใช้ อย่างฉลาด ปฏิบัติให้รอบด้านและตลอดวงจร การพัฒนามีทางที่จะสัมฤทธิ์ผลดีโดยสมบูรณ์ เป็นการพัฒนาทั้งทางวัตถุและทางจิตใจ เป็นการพัฒนาทั้งตัวคนและสิ่งที่คนไปพัฒนา แก้ไขข้อผิดพลาดที่สืบมาจากอดีต และเสริมส่วนที่ขาดไปของปัจจุบัน อย่างน้อย เมื่อดำรงในอัปมาทธรรม เอาใจใส่ชวนชวนที่จะแก้ไขและสร้างสรรค์อยู่ตลอดเวลา การพัฒนายากที่จะล้มเหลวหรือ

ผิดพลาด ถ้าจะกล่าวสรุปในแง่หนึ่ง พระพุทธศาสนาก็เป็นทั้งแก่นนำ และเป็นส่วนเดิมเดิมของการพัฒนา ช่วยให้การพัฒนาประเทศชาติดำเนินไปอย่างถูกต้องทิศทางและครบถ้วนสมบูรณ์ นำมาซึ่งความเจริญมั่นคงและสันติสุขแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง”

๔. พระพุทธศาสนาสอนเรื่องการพัฒนาผู้นำให้มีคุณสมบัติที่เป็นเลิศในทุกด้าน เพื่อประโยชน์สุขของตนเองและมหาชน ทั้งประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์เบื้องหน้า และประโยชน์สูงสุด

พระพุทธศาสนาสอนเกี่ยวกับผู้นำไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่จะมาประสานช่วยให้คนทั้งหลายรวมกัน โดยจะเป็นการอยู่ร่วมกันก็ตาม หรือทำการร่วมกันก็ตาม ให้พากันไปด้วยดีโดยสวัสดิภาพ บรรลุถึงจุดหมายที่ตั้งมอันเป็นประโยชน์ โดยถูกต้องตามธรรมสูงขึ้นไปตามลำดับขั้น

ผู้นำดังกล่าวเป็นผู้นำที่เป็นเลิศ เพราะผู้นำตามหลักของทางโลกอาจนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ไม่ดีงาม และไม่เป็นที่ไปโดยถูกต้องตามธรรม ก็จะไม่ใช่ประโยชน์สุขที่แท้จริงซึ่งมั่นคงยั่งยืน และผู้นำทางโลกมักนำหมู่ชนไปได้แค่ประโยชน์ปัจจุบัน ไม่ได้คำนึงถึงประโยชน์เบื้องหน้า และประโยชน์สูงสุด

อรรถ ๓ สองนัยยะ

ประโยชน์ ๓ ขั้นสูงไปตามลำดับ ที่พึงทำให้เกิดทั้ง ๓ ด้าน ตน – ผู้อื่น – ส่วนรวมร่วมกัน

อาจกล่าวได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งประโยชน์ที่พร้อมจะอำนวยให้แก่ทุกคนที่เข้ามาศึกษาและปฏิบัติตาม ประโยชน์ หรือ อัตตะ(เขียนในภาษาไทยว่า อรรถ) ในทางพระพุทธศาสนาได้แสดงไว้เป็นสองนัยยะหรือสองหมวด หมวดละ ๓ อย่าง คือในแนวดิ่งซึ่งสูงขึ้นไปตามลำดับ และในแนวราบที่แผ่ขยายออกไป ๓ ด้าน จากตน ไปผู้อื่น และส่วนรวมร่วมกันทั้งสองฝ่าย

อัตตะ หมายถึง ประโยชน์ ผลที่มุ่งหมาย หรือ จุดหมาย

อัตตะ ๓ หมวดแรกแสดงในแนวดิ่งคือประโยชน์ที่สูงขึ้นไปตามลำดับเป็น ๓ ขั้น คือ

ขั้นที่ ๑ ทิฏฐัมมิกัตตะ คือจุดหมายขั้นตาเห็น หรือ ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์ในโลกนี้ ประโยชน์ขั้นต้น ที่สำคัญ คือ

ก) มีสุขภาพดี ร่างกายแข็งแรง ไร้โรค อายุยืน

ข) มีเงินมีงาน มีอาชีพสุจริต พึ่งตนเองได้ทางเศรษฐกิจ

ค) มีสถานภาพดี เป็นที่ยอมรับนับถือในสังคม

ง) มีครอบครัวผาสุก ทำวงศ์ตระกูลให้เป็นที่น่าพอใจ

ทั้ง ๔ ข้อนี้พึงให้เกิดมีโดยธรรม และใช้ให้เป็นประโยชน์ ทั้งแก่ตนและผู้อื่น โดยการปฏิบัติตามหลักธรรมที่เรียกว่า ทิฏฐัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ คือธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น ได้แก่

๑. **อุฏฐานสัมปทา** คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจตรา หาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี

๒. **อารักขสัมปทา** คือ ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสีย

๓. **กัลยาณมิตตตา** คือ คบคนดีเป็นมิตร คือ รู้จักกำหนดบุคคลในถิ่นที่อาศัย เลือกเสวนา สำเนียงศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณคุณค่า คิด จาคะ ปัญญา

๔. **สมชีวิตา** คือ มีความเป็นอยู่เหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย ให้มีรายได้เหนือรายจ่าย สามารถประหยัดเก็บไว้ได้

ธรรมหมวดนี้มักเรียกกันสั้น ๆ ว่า ทิฐฐัมมิกัตถะ ตามชื่อประโยชน์ปัจจุบันที่มุ่งหมาย นั้น และโบราณท่านจะย่อตัวแรกของธรรมะทั้ง ๔ ข้อ เป็น อุ – อะ – กะ – สะ เรียกกันว่าเป็นหัวใจ **เศรษฐี**

ขั้นที่ ๒ สัมปรายิกัตถะ คือ จุดหมายชั้นเลียดาเห็น หรือ ประโยชน์เบื้องต้น ประโยชน์ใน ภายหน้า ประโยชน์ชั้นสูงขึ้นไป ที่เป็นคุณค่าของชีวิต ซึ่งให้เกิดความสุขล้าลึกภายใน โดยเฉพาะ

ก) มีความอบอุ่นซาบซึ่งสุขใจ ไม่อ้างว้างเลื่อนลอย มีหลักยึดเหนี่ยวใจให้เข้มแข็ง ด้วย ศรัทธา

ข) มีความภูมิใจ ในชีวิตสะอาด ที่ได้ประพฤติดำรงตนดีงาม ด้วยความสุจริต(ศีล)

ค) มีความอิ่มใจในชีวิตมีคุณค่าที่ได้ทำประโยชน์ตลอดมาด้วยน้ำใจเสียสละ(จาคะ)

ง) มีความแคล้วคล้ามั่นใจ ที่จะแก้ไขปัญหา นำชีวิตและภารกิจไปได้ ด้วยปัญญา

จ) มีความโล่งจิตมั่นใจ มีทุนประกันภพใหม่ ด้วยได้ทำไว้แต่กรรมที่ดี

การจะให้บรรลุประโยชน์ขั้นนี้ มีหลักธรรมต้องปฏิบัติคือ สัมปรายิกัตถสังวัตตนิกธรรม ๔ คือ

ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เบื้องต้น หลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นสูงขึ้นไป

๑. **สัทธาสัมปทา** คือ ถึงพร้อมด้วยศรัทธา

๒. **ศีลสัมปทา** คือ ถึงพร้อมด้วยศีล

๓. **จาคสัมปทา** คือ ถึงพร้อมด้วยการเสียสละ

๔. **ปัญญาสัมปทา** คือ ถึงพร้อมด้วยปัญญา

ธรรมหมวดนี้ มักเรียกกันสั้น ๆ ว่า สัมปรายิกัตถะ ตามชื่อประโยชน์เบื้องต้นที่มุ่งหมาย

ขั้นที่ ๓ **ปรมัตถะ** คือ จุดหมายสูงสุด หรือ ประโยชน์อย่างยิ่ง ประโยชน์สูงสุด คือ พระนิพพาน ซึ่งผู้ถึงประโยชน์ขั้นนี้ มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

ก) ถึงถูกโลกธรรมกระทบ ถึงจะพบความผันผวนปรวนแปร ก็ไม่หวั่นไหว มีใจเกษม
सानต์มันคง

ข) ไม่ถูกความยึดติดถือมั่นบีบคั้นจิต ให้ผิดหวัง โศกเศร้า มีจิตโล่งโปร่งเบาเป็นอิสระ

ค) สดชื่น เบิกบานใจ ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง ผ่องใส ไร้ทุกข์ มีความสุขที่แท้

ง) รู้เท่าทันและทำการตรงตามเหตุปัจจัย ชีวิตหมดจดสดใส เป็นอยู่ด้วยปัญญา

การที่จะบรรลุถึงขั้นประโยชน์อย่างยิ่ง คือ นิพพาน ต้องปฏิบัติตามหลักวิปัสสนา

กรรมฐาน **อรรถ ๓ หมวดที่สอง** แสดงในแนวราบ คือแสดงเป็น ๓ ด้าน ขยายออกไป และสัมพันธ์
กับอรรถ ๓ หมวดแรก คือจุดมุ่งหมาย ๓ ด้านนี้ต้องปฏิบัติให้ได้ครบจุดหมาย ๓ ขั้นนั้น สูงไป
ตามลำดับ

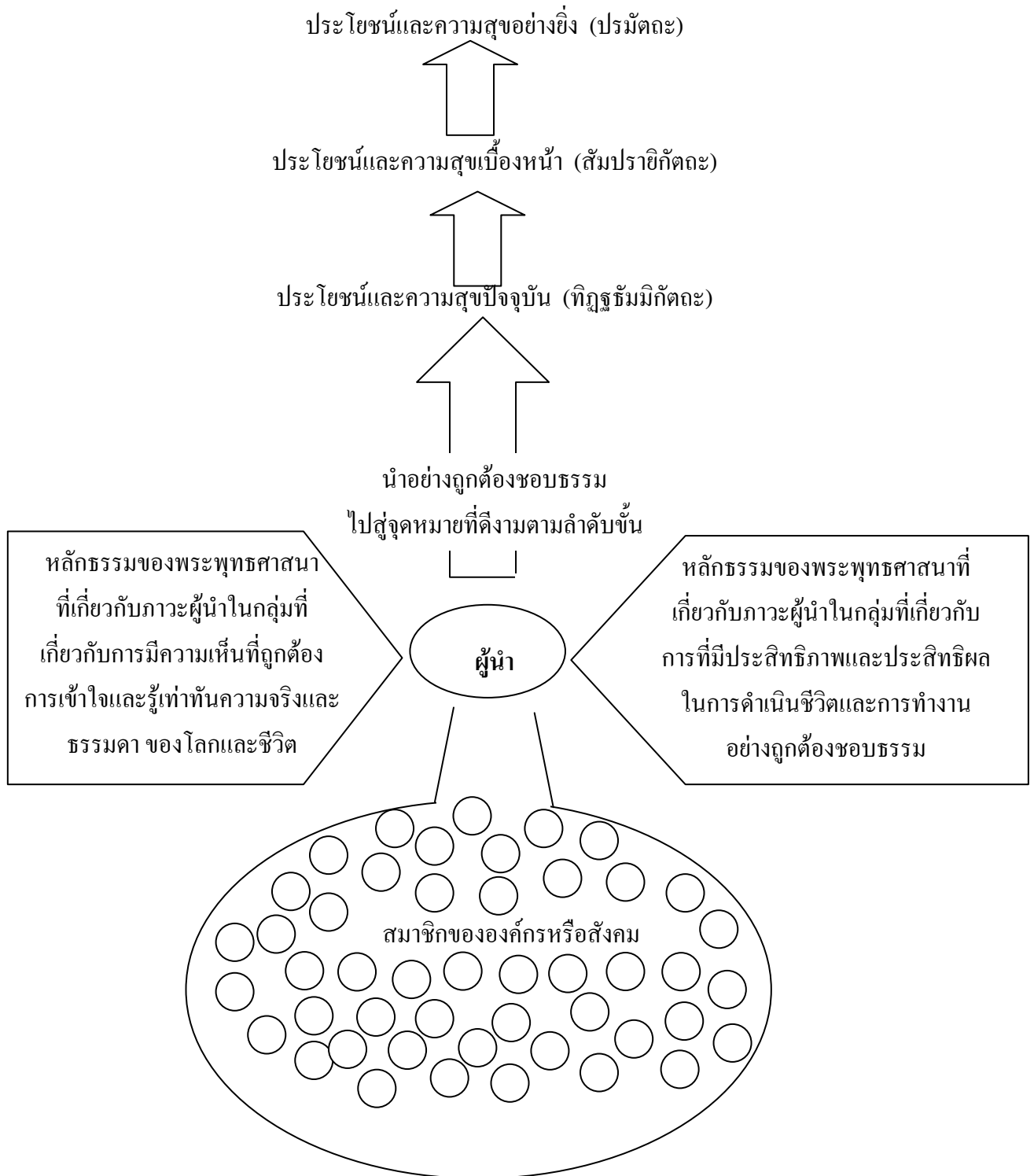
จุดหมาย ๓ ด้าน มีดังนี้

ด้านที่ ๑ อัตตัตถะ คือ จุดหมายเพื่อตน หรือ **ประโยชน์ตน** คือ ประโยชน์ ๓ ขั้นข้างต้น
ซึ่งพึงทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเอง หรือพัฒนาชีวิตของตนเองขึ้นไปให้ได้ให้ถึง

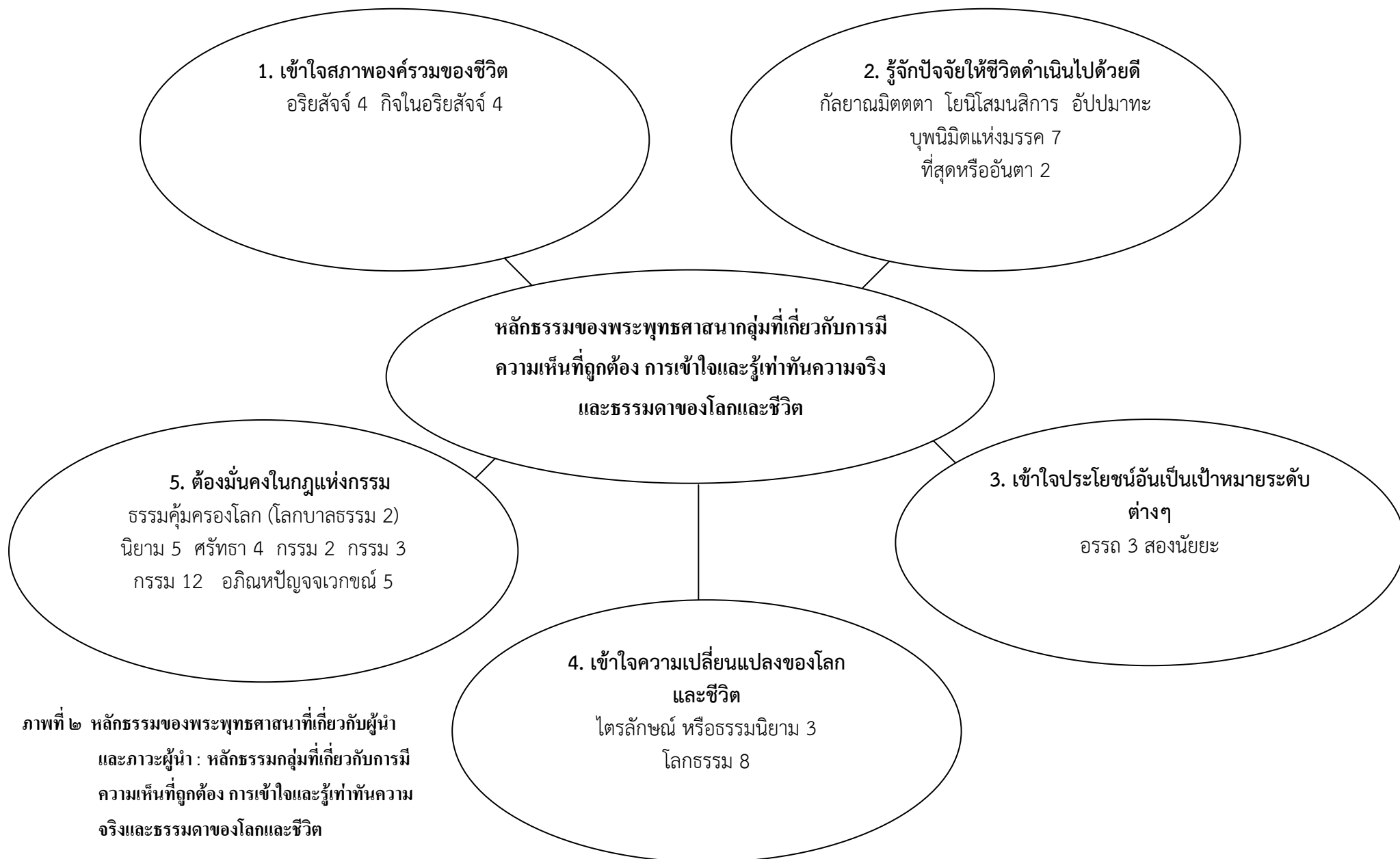
ด้านที่ ๒ ปรัตถะ คือ จุดหมายเพื่อผู้อื่น หรือ **ประโยชน์ผู้อื่น** คือ ประโยชน์ ๓ ขั้นข้างต้น
ซึ่งพึงช่วยเหลือผู้อื่นให้ได้ถึงด้วยการชักนำสนับสนุนให้เขาพัฒนาชีวิตของเขาขึ้นไปตามลำดับ

ด้านที่ ๓ อุภยัตถะ คือ จุดหมายร่วมกัน หรือ **ประโยชน์ทั้งสองฝ่าย** คือ ประโยชน์สุขและ
ความดีงามร่วมกันของชุมชนหรือสังคม รวมทั้งสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่างๆ ซึ่งพึงช่วยกัน
สร้างสรรค์บำรุงรักษา เพื่อเกื้อหนุนให้ทั้งตนและผู้อื่นก้าวไปสู่จุดหมาย ๓ ขั้นข้างต้น

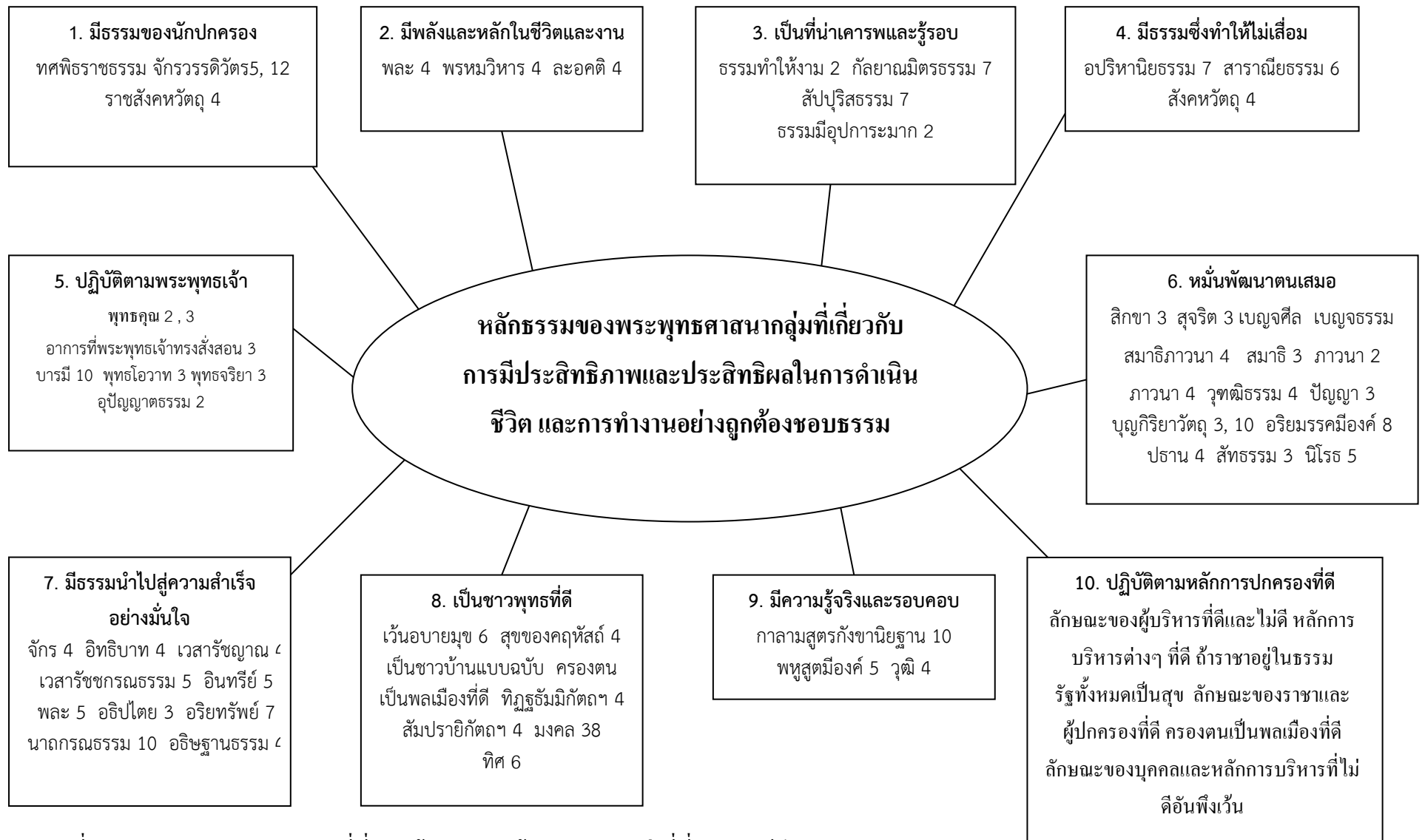
ภาวะผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนาดังกล่าว อาจแสดงเป็นแผนภาพให้เห็นชัดได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๑ แสดงผู้นำตามหลักพระพุทธศาสนา นำสมาชิกขององค์กรภาครัฐหรือสังคม
ไปสู่จุดหมายที่ดีงามสูงขึ้นตามลำดับขั้น

ภาพที่ ๒ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับผู้นำ
และภาวะผู้นำ : หลักธรรมกลุ่มที่เกี่ยวกับการมีความเห็นที่ถูกต้อง การเข้าใจและรู้เท่าทันความจริงและธรรมชาติของโลกและชีวิต

แผนภาพที่ ๓ ลักษณะของพระพุทธรูปศาสนาที่เกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ: ลักษณะกลุ่มที่เกี่ยวกับการมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผลในการดำเนินชีวิต และการทำงานอย่างถูกต้องชอบธรรม

๕. กำหนดหลักชาวพุทธ เพื่อให้ชาวพุทธมีภูมิธรรมขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาการแห่งชีวิต และสังคม

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เสนอ หลักชาวพุทธ ไว้ดังนี้

“ปัจจุบันนี้ ปัญหาสำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งปรากฏชัดในสังคม คือการที่คนมากมายเป็น ชาวพุทธกันเพียงในนาม โดยไม่มีทั้งความรู้ และการปฏิบัติของชาวพุทธ สภาพเช่นนี้เป็นเหมือน เมฆหมอกที่บดบังแสงสว่างและความงามแห่งคุณค่าของพระพุทธศาสนา นอกจากตัวบุคคลนั้นจะไม่เจริญงอกงามในธรรมแล้ว สังคมก็สูญเสียประโยชน์มากมายที่พึงได้จากพระพุทธศาสนา จึงเป็น ปัญหาร้ายแรงที่ควรตื่นตัวขึ้นมาเร่งแก้ไข

คำว่า “ชาวพุทธ” มิใช่เป็นถ้อยคำที่พึงเรียกขานกันอย่างเลื่อนลอย บุคคลที่จะเรียกได้ว่าเป็น “ชาวพุทธ” จะต้องมีหลักการ มีคุณสมบัติประจำตัว และมีมาตรฐานความประพฤติ ที่รองรับ ยืนยัน และแสดงออกถึงความเป็นชาวพุทธนั้น

หลักการ และปฏิบัติการ ที่เรียกว่า “หลักชาวพุทธ” ดังต่อไปนี้ เป็นภูมิธรรมขั้นพื้นฐาน ของชาวพุทธ ผู้ที่ตั้งมั่นอยู่ในหลักการ และดำเนินตามปฏิบัติการนี้ นอกจากเป็นชาวพุทธสมแก่นาม แล้ว จะมีชีวิตที่พัฒนาก้าวหน้างอกงาม และช่วยให้สังคมเจริญมั่นคงดำรงอยู่ในสันติสุข เป็นผู้สืบ ต่อวิถีชาวพุทธไว้ พร้อมทั้งรักษารธรรมและความเกษมสันต์ให้แก่โลก

“หลักชาวพุทธ” อันพึงถือเป็นบรรทัดฐาน ประกอบด้วย หลักการ และปฏิบัติการ ที่ เรียกว่า “หลักชาวพุทธ” เป็นภูมิธรรมขั้นพื้นฐานของชาวพุทธ มีดังต่อไปนี้

หลักการ

๑. ฝึกแล้วคือเลิศมนุษย์: ข้าฯ มั่นใจว่า มนุษย์จะประเสริฐเลิศสุด แม้กระทั่งเป็นพุทธะได้ เพราะฝึกตนด้วยสิกขา คือการฝึกฝน

๒. ใฝ่พุทธคุณเป็นสรณะ: ข้าฯ จะฝึกตนให้มีปัญญา มีความบริสุทธิ์ และมีเมตตากรุณา ตามอย่างองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๓. ถือธรรมะเป็นใหญ่: ข้าฯ ถือธรรม คือความจริง ความถูกต้องดีงาม เป็นใหญ่ เป็นเกณฑ์ ตัดสิน

๔. สร้างสังคมให้เยี่ยงสังฆะ: ข้าฯ จะสร้างสังคมตั้งแต่ในบ้าน ให้มีสามัคคี เป็นที่มาเกื้อกูล ร่วมกันสร้างสรรค์

๕. สำเร็จด้วยกระทำความดี: ข้าฯ จะสร้างความสำเร็จด้วยการกระทำที่ดีงามของตน โดย พากเพียรอย่างไม่ประมาท

ปฏิบัติการ

ข้าฯ จะนำชีวิต และร่วมนำสังคมประเทศชาติ ไปสู่ความดีงาม และความสุขความเจริญ ด้วยการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

ก) มีศีลวัตรประจำตน

๑. **บูชาปูชนียะ**: มีปกติกราบไหว้ แสดงความเคารพ ต่อพระรัตนตรัย บิдамารดา ครูอาจารย์ และบุคคลที่ควรเคารพ

๒. **มีศีลห้าอภัย**: สมาทานเบญจศีลให้เป็นนิจศีลคือหลักความประพฤติประจำตัว ไม่มีผิดแม้ด้วยอภัยมุข

๓. **สวดสหายพุทธมนต์**: สวดสหายพุทธวจนะหรือบทสวดมนต์ โดยเข้าใจความหมายอย่างน้อย ก่อนนอนทุกวัน

๔. **ฝึกฝนจิตด้วยภาวนา**: ทำจิตใจให้สงบ ผ่องใส เจริญสมาธิ อันล้ำจนสติที่ตื่นตัว หนุนปัญญาที่รู้ทั่วชัดเท่าทัน และอธิษฐาน จิตเพื่อจุดหมายที่เป็นกุศล วันละ ๕-๑๐ นาที

ข) เจริญกุศลเนื่องนิตย

๕. **ทำกิจวัตรวันพระ**: บำเพ็ญกิจวัตรวันพระ ด้วยการตักบาตร หรือแผ่เมตตา ฟังธรรม หรืออ่านหนังสือธรรม โดยบุคคลที่บ้าน ที่วัด ที่โรงเรียน หรือที่ทำงาน ร่วมกัน ประมาณ ๑๕ นาที

๖. **พร้อมสละแบ่งปัน**: เก็บออมเงิน และแบ่งมาบำเพ็ญทาน เพื่อบรรเทาทุกข์ เพื่อบุชาคุณ เพื่อสนับสนุนกรรมดี อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๗. **หมั่นทำคุณประโยชน์**: เพิ่มพูนบุญกรรม บำเพ็ญประโยชน์ อุทิศแด่พระรัตนตรัย มารดาบิดา ครูอาจารย์ และท่านผู้เป็นบุพการีของสังคมแต่อดีตสืบมา อย่างน้อยสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง

๘. **ได้ปราโมทย์ด้วยใจ**: ไปวัดชมอารามที่รื่นรมย์ และไปร่วมกิจกรรม ทุกวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และวันสำคัญของครอบครัว

ค) ทำชีวิตให้งามประณีต

๙. **กินอยู่พอดี**: ฝึกความรู้จักประมาณในการบริโภคด้วยปัญญา ให้กินอยู่พอดี

๑๐. **มีชีวิตงดงาม**: ปฏิบัติกิจส่วนตน ดูแลของใช้ของตนเอง และทำงานของชีวิต ด้วยตนเอง ทำได้ ทำเป็น อย่างงดงาม นำภูมิใจ

๑๑. **ไม่ตามใจจนหลง**: ชมรายการบันเทิงวันละไม่เกินกำหนดที่ตกลงกันในบ้าน ไม่มัวสำเร็จสำราญปล่อยตัวให้เลิกละเลินไปตามกระแสสิ่งต่อเร้าชวนละเลิง และมีวันปลอดการบันเทิง อย่างน้อยเดือนละ ๑ วัน

๑๒. **มีองค์พระครองใจ**: มีสิ่งที่บูชาไว้สักการะประจำตัว เป็นเครื่องเตือนใจให้ระลึกถึงพระคุณของพระรัตนตรัย และตั้งมั่นอยู่ในหลักชาวพุทธ

บุคคลที่ถือปฏิบัติตาม “**หลักชาวพุทธ**” ดังกล่าวมานี้ เป็นผู้ที่มีภูมิธรรมพื้นฐานของชาวพุทธ จึงเป็นชาวพุทธที่แท้จริง สมกับชื่อที่เรียกขาน

แรกที่สุด พอเด็กเกิดมา ลืมคาถาโลก การศึกษาก็เริ่ม ลูกจะเห็นโลกและมองโลกอย่างไร ก็อยู่ที่พระพรหม คือพ่อแม่ จะชี้แสดงชักนำไป การศึกษาเดินหน้าไป ดังนั้น ถ้าจะให้แน่จริงและ

มั่นใจที่สุด การปฏิบัติตามหลักชาวพุทธจึงต้องเริ่มต้นตั้งแต่ที่บ้าน โดยการนำของบูรพาจารย์ คือ คุณพ่อคุณแม่ ที่แน่แท้ว่าเป็นครูคนแรกของลูก

เมื่อเด็กมาเข้าโรงเรียน คือเริ่มเข้าสู่ระบบการศึกษา ถือว่าเป็นจุดกำหนดในการแสดง ความเป็นผู้ศึกษาให้ปรากฏชัดเจนออกมา เท่ากับบอกแจ้งว่าจะตั้งต้นเล่าเรียนศึกษาอย่างจริงจัง ให้ สมนามที่เรียกว่าเป็น “นักเรียน”

ในขณะที่เริ่มแสดงความเป็นนักเรียนนั้น เด็กก็ควรได้โอกาสที่จะเริ่มแสดงความเป็น ชาวพุทธของตนให้ปรากฏชัดเจนออกมาด้วยเช่นเดียวกัน เพื่อให้กระบวนการของการศึกษาทุกส่วน ประสานเกื้อกูลและกลมกลืนกัน ดำเนินไปอย่างครบองค์ สมที่จะเรียกว่าเป็น **ไตรสิกขา**

ด้วยการปฏิบัติ ๓ หมวด ๑๒ ข้อนี้ ข้าพเจ้าเป็นชาวพุทธแท้จริง ที่มั่นใจว่าจะสามารถ รักษาธรรมไว้ และร่วมนำโลกไปสู่สันติสุขได้”

๖. ส่งเสริมพระพุทธศาสนาในด้านศาสนธรรมและศาสนบุคคลให้มาก ประกอบศาสนพิธี และสร้าง ศาสนวัตถุเท่าที่จำเป็นต่อการใช้สอย ให้ได้ประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ที่เป็นคุณค่าแท้ ไม่หลงในความฟุ้งเฟ้อ หรูหราเกินเหตุอันเป็นเพียงคุณค่าเทียมที่ไร้แก่นสารยั่งยืน

๗. เผยแผ่ธรรมในรูปแบบที่ทันสมัย น่าสนใจ เข้าใจง่าย เหมาะแก่วัยของกลุ่มเป้าหมายโดย สื่อทุกชนิด โดยเฉพาะสื่อสังคมทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเข้าถึงได้ทุกคน ทุกเวลา ทุกสถานที่ ให้เป็น คุจ “**ซูชิธรรม - ประทีปชีวิต**” สำหรับเป็นซูชิธรรมให้ผู้มีทุกข์ที่จะจมกระแสทุกข์ได้เกาะยังชีพ และเป็นประทีปธรรม ส่องทุกกิจกรรมของชีวิตในตลอดเวลา ให้เป็นไปตามทำนองคลองธรรม

๘. เน้นปรับปรุงการศึกษาของพระภิกษุสามเณรให้เจริญในไตรสิกขา พร้อมทั้งมีความรู้ ทางโลกอย่างสมสมัยและเพียงพอ ในขณะเดียวกันก็ตั้งตนอยู่ในพระธรรมวินัย มีสมณวัตร สมณ วิสัย สมณสัญญา และสมณสารูป ที่ถูกต้องเหมาะสม

๙. ปรับปรุงการบริหารและการปกครองของคณะสงฆ์ ให้เอื้อต่อการศึกษาและ เจริญก้าวหน้าในพระธรรมวินัยเป็นหลัก และให้สงฆ์หรือหมู่คณะทุกรูปมีส่วนร่วมในทุกๆ กิจกรรมอย่างเท่าเทียมกัน และถูกต้องตามพระวินัย และแก้ไขปัญหาของสงฆ์ด้วยพระวินัยตาม หลักอริกธัมมธะ ๗ วิธี

๑๐. ปรับปรุงวัดเป็นสถานที่สงบร่มเย็น ที่เกื้อกูลให้พุทธศาสนิกชนทุกหมู่เหล่า เจริญก้าวหน้าในไตรสิกขา และวัดต้องเป็นสถานที่เผยแผ่ปัญญาและความสงบสุขร่มเย็นแก่ชุมชนรอบข้าง

๑๑. พื้นฟูสายสัมพันธ์ บ้าน-วัด-โรงเรียน ให้มีชีวิตชีวาและเข้มแข็ง ถักถอสายสัมพันธ์นี้ให้เป็นพื้นฐานแก่การพัฒนาบุคคลให้เป็นสุข (มีสุขภาวะครบทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านกาย จิต ปัญญา และสังคม) ครอบครัวยุบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ เศรษฐกิจพอเพียง และสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่ดี จัดเป็นกัลยาณมิตรประการหนึ่งที่เป็นสิ่งสำคัญยิ่งของการพัฒนาคนตามหลักพระพุทธศาสนา หากสิ่งแวดล้อมทางสังคมไม่ดี ก็เป็นอุปสรรคทางสังคมเป็น **ปาปมิตร** (มิตรบาป มิตรชั่ว) ที่คอยจุลาลกสมาชิกให้ตกต่ำหมดสิ้นศีลธรรม จริยธรรม ลงไปทุกขณะ ตามประจักษ์พยานที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมวัตถุนิยมและบริโภคนิยมที่ไร้สติในสังคมทุกวันนี้

๑๒. ข้อคิดจากนักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับการพัฒนามนุษย์และสังคม

ก.ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ ได้ฝากข้อคิดไว้ดังมีตัวอย่างที่สำคัญ เช่น

๑) ศีลธรรมไม่กลับมา โลกาวิनाส ศีลธรรมกลับมา โลการ่มเย็น

๒) จงถามตนเองว่า เกิดมาทำไม

ท่านอาจารย์พุทธทาสอธิบายว่าเกิดมาเพื่อเดินทางให้ก้าวหน้าในไตรสิกขา โดยเดินทางไปพลาถอนลูกศร (คือกิเลสทั้งหลายที่ปักตรึงใจเรา) ไปพลาถ คือ ขณะดำเนินเดินทางชีวิตทำหน้าที่อะไรอยู่ก็ตาม ก็ให้ปฏิบัติธรรมไปด้วย ตามหลักที่ว่า **การทำงานคือการปฏิบัติธรรม**

๓) จงถามตนเองว่า “**เป็นมนุษย์หรือเป็นคน**” ตามบทกลอนที่ท่านแต่งสอนใจชาวพุทธไว้ดังนี้

เป็นมนุษย์หรือเป็นคน?

เป็นมนุษย์	เป็นได้	เพราะใจสูง
เหมือนหนึ่งยูง	มีดี	ที่แววขน
ถ้าใจต่ำ	เป็นได้	แต่เพียงคน
ยอมเสียที	ที่ตน	ได้เกิดมา
ใจสะอาด	ใจสว่าง	ใจสงบ
ถ้ามีครบ	ควรเรียก	มนุสสา
เพราะทำถูก	พูดถูก	ทุกเวลา
เปรมปรีดา	คืนวัน	สุขสันต์จริง

ใจสกปรก	มืดมัว	และร้อนร่ำ
ใครมีเข้า	ควรเรียก	ว่าผีสิง
เพราะพูดผิด	ทำผิด	จิตประวิง
แต่ในสิ่ง	นำตัว	กลัวอบาย
คิดดูเถิด	ถ้าใคร	ไม่อยากตก
จงรีบยก	ใจตน	รีบชวนขวย
ให้ใจสูง	เสียได้	ก่อนตัวตาย
ก็สมหมาย	ที่เกิดมา	อย่าเชื่อน เอย

๔) คนเขากล่าวว่า “คนมีธรรมะ คือ คนถ่วงโลก” ซึ่งก็ถูกของเขาแล้ว เพราะคนมีธรรมะคือคนที่คอยถ่วงหน่วงเหนี่ยวโลกไว้ให้หายนะช้าลง

๕) คนเขากล่าวหาว่า “คนมีธรรมะ คือ คนถอยหลังเข้าคลอง” ซึ่งก็ถูกของเขาแล้ว เพราะคนมีธรรมะคือคนที่ถอยเข้าสู่ทำนองคลองธรรมที่ถูกต้อง ไม่หลงเตลิดไปกับกระแสกิเลสตัณหาจวนเรือไร้หางเสือ

ข. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้ฝากข้อคิดไว้ดังมีตัวอย่างที่สำคัญ เช่น

๑) ต้องเปลี่ยนคนไทยและสังคมไทยที่มีแนวโน้ม มองแคบ-คิดใกล้-ใฝ่ต่ำ เป็น มองกว้าง-คิดไกล-ใฝ่สูง

มองแคบ คือ มองเฉพาะเรื่องตนเอง คิดใกล้ คือ คิดแต่เรื่องเฉพาะหน้า แก้ปัญหาเอาตัวรอดไปวัน ๆ ใฝ่ต่ำ คือ ใฝ่แต่หารูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส

มองกว้าง คือ มีความรับผิดชอบกว้าง เริ่มจากตัวเอง มองต่อไปถึงครอบครัว ชุมชน ประเทศชาติ ตลอดจนทั่วทั้งโลก คิดไกล คือ มองหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา แล้วแก้ไขความทุกข์โดยลดสาเหตุแห่งทุกข์ เพิ่มหรือสร้างสาเหตุแห่งสุข ก็จะแก้ปัญหาในระยะยาวได้อย่างแท้จริง ใฝ่สูง คือ นอกจากคิดถึงแต่ประโยชน์ปัจจุบัน ก็มองไกลถึงประโยชน์เบื้องหน้า และประโยชน์อย่างยั่งยืนด้วย

๒) ต้องแก้จาก สุขยาก ทุกข์ง่าย ให้เป็น สุขง่าย ทุกข์ยาก

๓) ต้องแก้จาก ใจเสาะ เปราะบาง ให้เป็น ใฝ่รู้ ผู้ถึงยาก

๔) เมื่อโศกมาจะใช้โศคนั้นเพื่อประโยชน์สุขของมวลชน เมื่อเคราะห์มาจะใช้เคราะห์นั้นเป็นบทเรียนสำหรับฝึกตน

๕) ขณะนี้เราอยู่ในวิกฤติ หากยังประมาทปล่อยให้ลื่นไถลไปเรื่อยก็จะวิบัติ แล้วก็วินาศ

แต่หากเราใช้ปัญญาและความเพียรแก้ไขวิกฤติอย่างเต็มที่ จริงจัง และต่อเนื่อง ก็จะเปลี่ยนวิกฤติให้เป็นวิวัฒนาการอย่างยั่งยืน

๖) ร่ำรวย ยิ่งใหญ่ ไม่ใช่เพื่อตนเอง แต่เพื่อเป็นเครื่องมือ สร้างประโยชน์
สุขแก่มหาชน

๗) คนที่ยังไม่ได้พัฒนาตนจะคิดว่า ไม่มีไม่ได้ ต้องมีให้ได้

คนที่พัฒนาตนไปบ้าง จะคิดว่า มีก็ดี ไม่มีก็ได้

คนที่พัฒนาตนเสร็จแล้วจะคิดว่า ไม่มีก็ดี มีก็ได้

๘) การพัฒนาคนต้องให้ได้พร้อมทั้ง เก่ง ดี มีความสุข

๙) ให้สันโดษรู้จักพอในสิ่งเสพเสวย จะได้สงวนเวลา แรงงาน และ
ความคิดไว้ เพื่อไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งปวง คือ ไม่พอใจ ไม่หยุดในความดีเท่าที่มีอยู่ แต่หมั่นทำ
ดียิ่งๆ ขึ้น จนกว่าจะเป็นพระอรหันต์ จึงหมดหน้าที่ในการทำความดีเพิ่ม เพราะได้ทำความดีมา
จนถึงที่สุดแล้ว

๑๐) เกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลาย โดยมุ่งที่คุณค่าแท้ ไม่หลงติดยึดในคุณค่า
เทียม

๑๓. ในท้ายพระราชปรารภนำเรื่องของพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” พระบาทสมเด็จพระ
พระเจ้าอยู่หัว ทรงลงทำยอวยพระพรและทรงฝากปวงชนชาวไทยว่า

“ขอจงมีความเพียรที่บริสุทธิ์ ปัญญาที่เฉียบแหลม กำลังกายที่สมบูรณ์”

๑๔. พระอนุสาสน์ของสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก

“ขอให้ถือประโยชน์ส่วนตัว เป็นที่สอง

ประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์ เป็นกิจที่หนึ่ง

ลาก ทรัพย์ เกียรติยศจะตกแก่ท่านเอง ถ้าท่านทรงธรรมะแห่งอาชีพไว้ให้บริสุทธิ์”

๑๕. พระพุทธศาสนามีไว้เพื่อให้ประโยชน์แก่พระภิกษุสงฆ์และชาวพุทธเท่านั้น แต่เพื่อ
ประโยชน์และความสุขของมหาชน เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่เทวดาและ
มนุษย์ และชาวพุทธต้องแสดงธรรมให้งาม และประกาศพระพุทธศาสนา (พรหมจรรย์) ให้บริสุทธิ์
บริบูรณ์ทั้งอรรถ (ความหมาย) และพยัญชนะ (ตัวอักษร) ตามพระพุทธพจน์ที่ทรงประทานไว้ ดังนี้

“ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงจาริกไป เพื่อประโยชน์สุขแก่ชน
จำนวนมาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูลและเพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ อย่า
ไปทางเดียวกันสองรูปเลย จงแสดงธรรมมีความงามในเบื้องต้น มีความงามในท่ามกลาง และมีความ
งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะบริสุทธิ์บริบูรณ์ครบถ้วน”

[พระวินัยปิฎก มหาวรรค (วิ มหา๔/๑๒)]

๑๖. หน้าที่ของชาวพุทธในการปฏิบัติตามพุทธปณิธานต่อพุทธบริษัท ๔ และพระพุทธปณิธานต่อพระพุทธศาสนา

ในมหาปริณิพพานสูตร ตามที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค พระพุทธเจ้าได้ตรัสถึงพระพุทธปณิธาน คือ การทรงตั้งความปรารถนาที่มุ่งมั่นว่าพระองค์จะต้องทรงทำให้ได้ก่อนจึงจะปรินิพพาน ซึ่งความจริงพญามารเคยอาราธนาพระองค์ให้ปรินิพพานตั้งแต่ตอนตรัสรู้ใหม่ๆ เพื่อมุ่งขัดขวางมิให้พระพุทธองค์ทรงเผยแผ่พระธรรมที่ตรัสรู้ ซึ่งพระองค์ได้ตรัสพระพุทธปณิธาน ๒ หมวดนี้ คล้ายทรงมอบเงื่อนไขแก่พญามารว่าเมื่อทรงทำได้ทั้ง ๒ หมวดนี้แล้วก็จะทรงปรินิพพานเอง พญามารไม่ต้องเดือดร้อนใจ ดังนั้นเมื่อก่อนที่พระพุทธเจ้าจะทรงปลงพระชนมายุสังขาร พญามารจึงมาทวงสัญญา พระองค์เมื่อทรงพิจารณาแล้ว ทรงเห็นว่าพระองค์ได้ทรงทำหน้าที่พระศาสดาครบถ้วนแล้ว จนทำให้พุทธบริษัททั้ง ๔ และพระพุทธศาสนา เป็นไปตามพระพุทธปณิธาน ๔ ทั้ง ๒ หมวดได้แล้ว แม้พระองค์จะปรินิพพานล่วงลับไป ชาวพุทธก็จะสามารถรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญยั่งยืนสืบไปได้ จึงทรงรับคำของพญามาร ทรงปลงพระชนมายุสังขาร

ดังนั้น พระพุทธปณิธานทั้ง ๒ หมวดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ชาวพุทธในปัจจุบันจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้บรรลุผลตามพระพุทธปณิธานทั้ง ๒ หมวดนี้ให้จงได้ ซึ่งนอกจากเป็นมหากุศลแก่ตนเองในการพัฒนาตนตามไตรสิกขาจนพ้นทุกข์ทั้งปวงในที่สุดได้แล้ว ยังเป็นการบำเพ็ญปฏิบัติบูชาถวายความกตัญญูต่อเวทีแด่พระพุทธองค์ ด้วยการทำหน้าที่ช่วยกันธำรงรักษาพระพุทธศาสนาไว้ให้มีความสมบูรณ์ แพร่หลาย และเป็นปึกแผ่นเป็นสถาบันหลักที่อำนวยประโยชน์และความสุขอย่างแท้จริงยั่งยืนแก่มหาชนภายหน้าสืบไป

พระพุทธปณิธานทั้ง ๒ หมวด มีดังนี้

พระพุทธปณิธาน ๔ ต่อพุทธบริษัททั้ง ๔

“ดูกรมารผู้มีบาป ภิกษุ (ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา) ผู้เป็นสาวก (สาวิกา) ของเรายังยังไม่เฉียบแหลม ไม่ได้รับแนะนำ ไม่แก่กล้าล้ำ ไม่เป็นพหูสูต ไม่ทรงธรรม ไม่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ไม่ปฏิบัติชอบ ไม่ประพฤติตามธรรม เรียนกับอาจารย์ของตนแล้วยังบอก แสดง บัญญัติ แต่งตั้งเปิดเผย จำแนก กระทำให้ง่ายไม่ได้ ยังแสดงธรรมมีปาฏิหาริย์ข่มขีปรีวาทที่บังเกิดขึ้นให้เรียบร้อยโดยสหธรรมไม่ได้ เพียงใด เรายังยังไม่ปรินิพพานเพียงนั้น”

[ทีฆนิกาย มหาวรรค (ที.ม.) ๑๐/๕๕]

พระพุทธพจน์ข้างต้น คือ พระพุทธเจ้าทรงตั้งพระพุทธปณิธานว่าจะปรินิพพานต่อเมื่อพุทธบริษัททั้ง ๔ ทุกๆ บริษัท มีความสามารถกระทำหน้าที่ครบ ๔ ข้อแล้ว คือ ๑. ได้รับแนะนำจนเป็นผู้รู้ธรรม ๒. ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ๓. เปิดเผยจำแนกธรรม (เผยแผ่ธรรม) ๔. ข่มขีปรีวาท (คำกล่าวของลัทธิอื่นที่กล่าวโทษ คัดค้าน บิดเบือนพระพุทธศาสนา) ให้เรียบร้อยโดยสหธรรม (ความสามัคคี) ได้

หน้าที่ ๒ ประการแรกเป็นหน้าที่ต่อตนเอง คือ ๑. ศึกษาธรรม ๒. ปฏิบัติธรรม ส่วนหน้าที่ข้อที่ ๓ เป็นหน้าที่ต่อเพื่อนชาวพุทธและชาวโลก โดยเรามีความรู้ความสามารถและมีน้ำใจที่จะชี้แจง แนะนำ หรือสั่งสอนอบรม ความรู้ทั้งปรีชาและปฏิบัติแก่เพื่อนชาวพุทธและชาวโลกได้ สำหรับหน้าที่ ข้อที่ ๔ เป็นหน้าที่ต่อพระพุทธศาสนาโดยส่วนรวมทั้งหมด ในการช่วยกันธำรงรักษาพระธรรมวินัย ไว้ให้คงอยู่อย่างบริสุทธิ์บริบูรณ์ ไม่ให้เกิดการกล่าวอ้าง บิดเบือน หรือทำให้พระธรรมวินัยวิปริต ผิดเพี้ยนไป หรือ เมื่อมีภัยใดๆไม่ว่าเกิดจากชาวพุทธด้วยกันเองหรือจากคนต่างศาสนามาบิดเบือน บ่อนทำลาย หรือทำลายล้างพระพุทธศาสนา ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมด้วยกลอุบายประการใดๆ ชาว พุทธทั้งหมดก็ต้องมีหน้าที่รู้เท่าทันและร่วมกันแก้ไขให้หมดการกระทำร้ายทุกอย่าง ให้สงบเรียบร้อย ลงไปให้ได้ ด้วยความสามัคคีสมัครสมานร่วมใจของชาวพุทธทุกหมู่เหล่า

พระพุทธปณิธาน ๔ ต่อพระพุทธศาสนา

“ดูกรมารผู้มีบาป พรหมจรรย์ของเรานี้จักยังไม่สมบูรณ์ กว้างขวาง แพร่หลาย รู้กันโดยมาก เป็นปึกแผ่น จนกระทั่งพวกเทวดาและมนุษย์ประกาศได้ดีแล้ว เพียงใด เราก็จักยังไม่ปรินิพพานเพียง นั้น”

[ทีฆนิกาย มหาวรรค (ที.ม.) ๑๐/๕๕]

พระพุทธพจน์ข้างต้น คือ พระพุทธเจ้าทรงตั้งพระพุทธปณิธานว่าจะปรินิพพานต่อ เมื่อ พรหมจรรย์ของพระองค์(พระพุทธศาสนา) ๑. สมบูรณ์ ๒. แพร่หลาย ๓. เป็นปึกแผ่น ๔. เทวดา และมนุษย์ประกาศได้ดีแล้ว

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ (2525) พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง (จำนวนรวมจบ
ละ 45 เล่ม) พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์การศาสนา

คณะกรรมการการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา และสถาบันพระปกเกล้า (2548) คู่มือ
การศึกษา

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” “การกระจายอำนาจ” และ “หลักธรรมาภิบาล” กรุงเทพมหานคร
ศูนย์การพิมพ์แก่นจันทร์

ทรงวิทย์ แก้วศรี (2550) “การศึกษาวิเคราะห์ยุทธวิธีในการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้า”

วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ทะเลิลามะ และ มิวเซนเบิร์ก, ลอเรนซ์ แวน เดน วิธีแห่งผู้นำ แปลจาก The Leader's Way โดย
สมณ

สุวรรณรัตน์ (2552) กรุงเทพมหานคร เนชั่นบุ๊ค

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2551) คุณธรรม จริยธรรมในสังคมไทย กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริม
และพัฒนา

พลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม (ศูนย์คุณธรรม)

_____. (2552) คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร กรุงเทพมหานคร สำนักงาน ก.พ.

บุญทัน ดอกไธสง (2528) การบริหารเชิงพุทธ (กระบวนการทางพฤติกรรม) กรุงเทพมหานคร บพิ
ชการพิมพ์

_____. (2529) กระบวนการและวิธีการพัฒนาจิตใจเพื่อพัฒนาสังคม พิมพ์ครั้งที่ 2

กรุงเทพมหานคร รัชดา 84

ประเวศ วะสี (2529) พุทธธรรมกับสังคม กรุงเทพมหานคร หมอชาวบ้าน

_____. (2544) ภาวะผู้นำ ความเป็นไปในสังคมและวิธีการแก้ไข พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร
หมอชาวบ้าน

_____. (2550) ระบบการเรียนรู้ใหม่ ไปให้พ้นวิกฤติแห่งยุคสมัย กรุงเทพมหานคร ร่วมด้วย
ช่วยกัน

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) (2537) รัฐกับพระพุทธศาสนาถึงเวลาชำระล้างหรือยัง พิมพ์ครั้งที่ 3
กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธธรรม

_____. (2541 ก) ทางสายอิสรภาพของการศึกษาไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธ
ธรรม

_____. (2541 ข) พุทธวิธีแก้ปัญหาเพื่อศตวรรษที่ 21 พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิ
พุทธธรรม

_____. (2544 ก) ธุรกิจฝ่าวิกฤติ ตอบปัญหา-สนทนาศรรมกับคุณอนันต์ ปันยารชุน และคณะ
พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธธรรม

_____. (2544 ข) เริ่มวิวัฒน์ที่กลางวิกฤติ พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ

_____. (2545 ก) ความสุขที่สมบูรณ์ พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ

_____. (2545 ข) หลักแม่บทของการพัฒนาตน พิมพ์ครั้งที่ 13 กรุงเทพมหานคร สหธรรมิก

_____. (2546 ก) พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

_____. (2546 ข) จริยธรรมนักการเมือง พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร สหธรรมิก

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2548 ก) ธรรมบุญชีวิต (ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติมใหม่) พิมพ์
ครั้งที่ 83 นนทบุรี มูลนิธิบรรจง สนิท - สหปฏิบัติฯ

- _____. (2548 ข) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 13 นครปฐม ทนพิมพ์
หนังสือธรรมของวัดญาณเวศกวัน
- _____. (2548 ค) มองวิชาบูชา ห้างถึงอารยธรรมโลก พิมพ์ครั้งที่ 7 นนทบุรี มูลนิธิบรรจงสนธิ
และสหปฏิบัติฯ
- _____. (2549 ก) ธรรมาธิปไตยไม่มา จึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
พิมพ์สวาย
- _____. (2549 ข) วินัยชาวพุทธ พิมพ์ครั้งที่ 52 นครปฐม วัดญาณเวศกวัน
- _____. (2550 ก) คติจตุคามรามเทพ นนทบุรี มูลนิธิบรรจงสนธิ และสหปฏิบัติ
- _____. (2550 ข) ความรุนแรง เกิดจากความอ่อนแอ และ เมื่อวินัยไม่มี เสรีภาพก็หายไป พิมพ์ครั้งที่
ที่ 3 นนทบุรี มูลนิธิบรรจงสนธิ และสหปฏิบัติฯ
- _____. (2550 ค) ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ พิมพ์ครั้งที่ 12
กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธาภิวัตน์
- _____. (2550 ง) เจาะหาความจริง เรื่องศาสนาประจำชาติ นนทบุรี มูลนิธิบรรจงสนธิ
และสหปฏิบัติฯ
- _____. (2550 จ) ตื่นเกิดชาวไทย พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร พิมพ์สวาย
- _____. (2550 ช) เบื่อการเมือง: เรื่องขุ่นใจก่อนเลือกตั้ง พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร จันทร
เพ็ญ
- _____. (2550 ฉ) ภาวะผู้นำ พิมพ์ครั้งที่ 9 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2551 ก) พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ พิมพ์ครั้งที่ 11 กรุงเทพมหานคร
พรินต์ติ้ง แมส โปรดักส์
- _____. (2551 ข) ฟันสุขภาพะ ยามสังคมวิกฤติ กรุงเทพมหานคร จันทรเพ็ญ
- _____. (2551 ค) มองให้ลึก นึกให้ไกล ข้อคิดจากเหตุการณ์เดือนพฤษภาคม 2535 พิมพ์ครั้งที่ 3
นนทบุรี มูลนิธิบรรจงสนธิและสหปฏิบัติฯ
- _____. (2552 ก) ความสุขของครอบครัว คือสันติสุขของสังคม พิมพ์ครั้งที่ 32 กรุงเทพมหานคร
สหธรรมิก
- _____. (2552 ข) จารึกโกสอ (ธรรมจักรบนเศียรสี่สิงห์) รัฐศาสตร์แห่งธรรมาธิปไตย นครปฐม
ทนพิมพ์หนังสือธรรมทาน สหธรรมิก
- _____. (2552 ค) สยามสามไตร สู่อนาคตที่สดใส ด้วยการศึกษาไทยวิถีพุทธ กรุงเทพมหานคร
โรงเรียนสยามสามไตร
- _____. (๒๕๕๔). หลักชาวพุทธ ภูมิธรรมขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาการแห่งชีวิตและสังคม. [ออนไลน์]
เข้าถึงได้จาก : <http://www.chaobuddha.com/profile03.php/>. (วันที่ค้นข้อมูล: ๒๓ พฤษภาคม
๒๕๕๕).

- พระไพเราะ ขนดิสโร(บุญนารักษ์) (2550) “ศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักการปกครองตามแนว
พระพุทธศาสนา” วิทยานิพนธ์หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การ
ปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- พระมหานพรัตน์ รตนรสี (กรแก้ว) (2550) “นักปกครองในอุดมคติตามแนวพระพุทธศาสนา”
วิทยานิพนธ์หลักสูตร
ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย
- พระมหาเวชยันต์ กิตติโสภโณ (แก้วพวง) “การปกครองแบบธรรมรัฐแนวพุทธศาสนาเถรวาทกับ
การ
ปกครองแบบอุดมคติรัฐของเพลโต : การศึกษาเปรียบเทียบ” วิทยานิพนธ์หลักสูตรศาสนา
ศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนาและปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราช
วิทยาลัย
- พระมานิต เดชวโร (อุคนอก) (2550) “รัฐศาสตร์แนวพุทธ : พรหมวิหาร 4 กับนักปกครอง”
วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิต
วิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- พระราชนทร์ วิจารณ์ (ไทยเจริญ) (2546) “การศึกษาเชิงวิเคราะห์หลักพุทธธรรมกับการพัฒนา
ทรัพยากรมนุษย์ในพระพุทธศาสนา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
พุทธ
ศาสนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- พระศรีธวัชเมธี บรรณธิการ (2547) *โรงเรียนวิถีพุทธ พิมพ์ครั้งที่ 2* กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- พุทธทาสภิกขุ (2538) *การมีธรรมะ ให้ทันแก่เวลาและ อุบายมีสติสัมปชัญญะให้ทันแก่ขณะจิต*
กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2539 ก) *ฟ้าสว่างทางธรรมโฆษณ์ (การประดิษฐ์วิธีการเผยแผ่)* พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2539 ข) *พรสำหรับปีใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2539 ค) *ยาระงับสรรพโรค* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2539 ง) *คู่มือ อานาปานสติภาวนา อย่างสมบูรณ์แบบ* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร
สุขภาพใจ
- _____. (25๓๕ จ) *พรดี - ปีใหม่* พิมพ์ครั้งที่ ๒ กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ

- _____. (2541) *ธรรมคืออะไร ?* พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2542) *หัวใจปรารถนาธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2544) *ความสุขในทุกอิริยาบถ* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2545) *ปิ่นมนุษย์แต่ยังเด็ก* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2548 ก) *ความอึ้งใจ* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ
- _____. (2548 ข) *ธัมมิกสังคมนาถ* กรุงเทพมหานคร ตถาคต พับลิเคชั่น
- _____. (2548 ค) *พระคุณของแม่ คือสันติภาพของโลก* นนทบุรี ศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฎ์
- _____. (2551) *นิพพานสำหรับทุกคน* นนทบุรี วัดพุทธปัญญา
- _____. (2552 ก) *ประโยชน์ของความกตัญญู* นนทบุรี วัดพุทธปัญญา
- _____. (2552 ข) *คู่มือมนุษย์ ฉบับเรียนรู้ลัทธิ* กรุงเทพมหานคร สถาบันบันลือธรรมธรรมสภามหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2525) *พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล (จำนวนรวมจบละ 91 เล่ม)* กรุงเทพมหานคร ศิวพร
- ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ (2551) *6 หลักสูตรพัฒนาจิตเพื่อนักบริหาร*
กรุงเทพมหานคร ศูนย์พัฒนาจิตและปัญญา
- วรเดช อมรรวพิพัฒน์ (2546) *พระพุทธปณิธานต่อพุทธบริษัท 4 และต่อพระพุทธศาสนา และพระราช*
ปณิธาน พระบรมราชาวาท และพระราชนิพนธ์ของพระมหากษัตริย์ทุกยุคสมัยเกี่ยวกับความสำคัญและ
การเป็นศาสนาประจำชาติของพระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธาภิวัตน์
- _____. (2547) *พระไตรปิฎกเพื่อชีวิต ความสำคัญและสาระพร้อมทั้งพระพุทธพจน์สำคัญเกี่ยวกับชีวิตทุก*
ด้าน กรุงเทพมหานคร มูลนิธิส่งเสริมช่วยผู้ด้อยโอกาส และ ชมรมคนตาบอดชาวพุทธ
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆปริณายก (2546) *ชีวิตนี้น้อยนัก* กรุงเทพมหานคร รุ่งเรืองวิริยะ
- พัฒนาโรงพิมพ์
- _____. (2550) *การศึกษาเพื่อความเป็นคนที่สมบูรณ์* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ธรรมดา
- _____. (2551) *วิธีสร้างบุญบารมี* กรุงเทพมหานคร เลียงเชียง
- สมพร เทพสิทธา (2546) *พระพุทธศาสนากับเอกลักษณ์ไทย และ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติหรือไม่?* กรุงเทพมหานคร สภายุวพุทธิกสมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์

_____. (2548) การอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร สภาอุปัชฌาย์พุทธสมาคม
แห่งชาติ

ในพระบรมราชูปถัมภ์

_____. (2549) ดวงประทีปจากพระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พิมพ์ครั้งที่ 2
กรุงเทพมหานคร สภาอุปัชฌาย์พุทธสมาคมแห่งชาติ ในพระบรมราชูปถัมภ์

_____. (2550) พระมหากรุณาธิคุณ คุณแผ่นดินและดวงตะวัน กรุงเทพมหานคร สมาคมส่งเสริม
เอกลักษณ์ของชาติ

_____. (2551 ก) ประวัติศาสตร์ชาติไทยกับเอกลักษณ์ของชาติ และ ความเจริญของสถาบันชาติ
ศาสนา

พระมหากษัตริย์ กรุงเทพมหานคร มูลนิธิสมพร เทพสิทธา เพื่อศาสนาและพัฒนาสังคม

_____. (2551 ข) พระพุทธศาสนากับความมั่นคงของชาติ และ บทบาทของอุปัชฌาย์พุทธสมาคมใน
การทำงาน

บำรุงรักษาพระพุทธศาสนา กรุงเทพมหานคร สภาอุปัชฌาย์พุทธสมาคมแห่งชาติ ในพระบรม
ราชูปถัมภ์

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2543) พุทธสังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สุขภาพใจ

สุนา ผาด่านแก้ว (2550) “ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้นำตาม
หลักธรรมในพระพุทธศาสนา” วิทยานิพนธ์ปริญญาศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (๒๕๕๔) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ.

๒๕๕๓ (รายงานผลล่วงหน้า) [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก :

<http://popcensus.nso.go.th/file/popcensus-20-12-54.pdf> (วันที่ค้นข้อมูล: ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๕).

หนึ่งทศวรรษแห่งงานวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. สุขสรรค์ กันตะบุตร

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำอย่างยั่งยืน วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

คำถามหลักในการวิจัย

1. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้ ในองค์กรธุรกิจหรือไม่
2. ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถทำให้องค์กรธุรกิจสมดุลและยั่งยืนได้จริงหรือไม่ อย่างไร
3. องค์กรธุรกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะอย่างไร
4. แนวทางในการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจของประเทศเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยอย่างต่อเนื่องในหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สามารถตอบคำถามในการวิจัยได้อย่างชัดเจน กล่าวคือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นสามารถประยุกต์ใช้ได้จริงในองค์กรธุรกิจ โดยธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าวนี้จะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีผลการประกอบการที่แข่งขันได้ในตลาดและมั่นคงในระยะยาว
2. มีความเสี่ยงในการประกอบการต่ำ โดยสามารถตอบรับกับการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. มีนวัตกรรมในสินค้า บริการและกระบวนการทำงานสูง จึงสามารถรักษาสถานะความเป็นผู้นำหนึ่งในตลาดได้ตลอดเวลา ธุรกิจเหล่านี้จะเน้นการพัฒนาคน ดังนั้นนวัตกรรมต่างๆมาจากความคิดของคนที่มีความสุข
4. มีความน่าเชื่อถือของตราสัญลักษณ์สูง ซึ่งเป็นผลมาจากการสร้างประโยชน์สุขให้สังคมอย่างต่อเนื่อง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและผู้บริโภค

การยอมรับ

ผลของการศึกษาได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร (peer-review) และหนังสือทางวิชาการระดับนานาชาติ (edited volume) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. **Sufficiency Economy Philosophy: A Thai Approach to Sustainable Enterprises.** In G.C. Avery & B. Hughes (Eds.), *Sustainable Leadership: Fresh Thoughts*, Melbourne, Australia: Tilde University

Press, 2012. (จัดจำหน่ายทั่วโลก)

2. **Predicting Corporate Sustainability: A Thai Approach.** *Journal of Applied Business Research*, 27(6),123-134. (Scopus) และได้รับการตีพิมพ์ซ้ำทั้งเรื่องเพื่อเผยแพร่โดย

1. AllBusiness.com ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับนักธุรกิจขนาดเล็กที่ใหญ่ที่สุดของโลก
2. insurancenewsnet.com ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ออนไลน์ชั้นนำของอเมริกาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการประกัน

อุปสรรคของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

1. นักลงทุนและสถาบันต่างๆ ที่ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยส่วนมากเป็นนักลงทุนที่หวังกำไรสูงสุดในระยะสั้น จึงสร้างแรงกดดันให้ผู้บริหารของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นให้ผู้ถือหุ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นการเอาเปรียบผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่นๆ รวมทั้งสังคมและประชากรในอนาคต
2. ระบบการให้รางวัลแก่ผู้บริหารและพนักงานแห่งองค์กรภาคธุรกิจที่ส่งเสริมการบริหารจัดการแบบคิดสั้นๆ เช่น การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรแบบสั้นๆ เช่น ใครทำกำไรได้มากๆ ในระยะเวลารวดเร็วมักจะได้รับการตอบแทนที่สูง เป็นต้น โดยไม่ได้คำนึงถึงบุคคลที่บริหารธุรกิจแบบทำกำไรได้น้อย แต่ธุรกิจอยู่ได้ในระยะยาว
3. หลักสูตรทางด้านการบริหารธุรกิจที่ไม่ได้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่เป็นหลักสูตรที่ทุกอย่างยังมุ่งไปที่การทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นอยู่ตลอดเวลา

แนวทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

ต้องส่งเสริมธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้คุณธรรมในการบริหารจัดการ โดย

1. การพัฒนาและบังคับใช้ดัชนีเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อความยั่งยืนสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
2. การกำหนดนโยบายลดหย่อนภาษีของกระทรวงการคลังเพื่อส่งเสริมธุรกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะเป็นธุรกิจที่รับผิดชอบต่อสังคม ช่วยสังคมตลอดมา
3. การลดดอกเบี้ยเงินกู้ของสถาบันการเงินเพื่อส่งเสริมธุรกิจตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
4. คณะบริหารธุรกิจของมหาวิทยาลัยในประเทศ ต้องกลับมาพิจารณาหลักสูตรและเนื้อหาสาระของวิชาต่างๆ ที่เปิดสอนอยู่ว่ามีความสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงไร เช่น

- 1) การตลาด ที่เน้นความซื่อสัตย์ต่อผู้บริโภค
- 2) การเงินและการลงทุน ที่ไม่เน้นการเติบโต แต่คำนึงถึงศักยภาพขององค์กรทั้งด้านทุนและบุคลากร
- 3) การพัฒนาทรัพยากรบุคคล จะมองพนักงานเป็นสินทรัพย์ขององค์กร จึงให้ความสำคัญแก่การพัฒนาเกื้อกูล ไม่มีการปลดพนักงาน
- 4) จริยธรรมทางธุรกิจ
- 5) การจัดการเทคโนโลยี
- 6) อื่นๆ

องค์ความรู้จากงานวิจัยเพื่อขับเคลื่อน

1. ค่านิยมร่วมหลัก 7 ประการ ที่ประกอบเป็นมาตรฐานธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียง และตัวชี้วัด 49 ตัว

ของธุรกิจนั้นๆ

3. แนวทางปฏิบัติในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คณะบริหารธุรกิจต่างๆควรนำแนวทางปฏิบัตินี้ไปปรับหลักสูตร เพื่อสร้างนักธุรกิจรุ่นใหม่ที่สามารถดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

- 1) มองการณ์ไกลในการบริหารจัดการและตัดสินใจในเชิงนโยบาย ไม่มุ่งหวังกำไรในระยะสั้นแต่เพียงอย่างเดียว
- 2) ให้ความสำคัญแก่พนักงานอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีการรักษาและพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง แม้ในยามวิกฤต นอกเหนือจากนี้แล้วยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหารระดับสูงจากภายในองค์กรอีกด้วย
- 3) ให้ความสำคัญกับการรักษาผลประโยชน์ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจทั้งหมด
- 4) ให้ความสำคัญต่อการพัฒนานวัตกรรมทุกมิติขององค์กรอย่างต่อเนื่อง
- 5) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6) พัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตหรือให้บริการที่มีประสิทธิภาพ แต่ราคาไม่สูง โดยเฉพาะเทคโนโลยีที่เกิดจากภูมิปัญญาไทย
- 7) ขยายธุรกิจอย่างค่อยเป็นค่อยไป
- 8) บริหารความเสี่ยง
- 9) แบ่งปัน รวมถึงการแบ่งปันองค์ความรู้ที่มีกับคู่แข่งหรือองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาตลาดและผลประโยชน์ที่ตกแก่ผู้บริโภคและสังคม
- 10) มีวัฒนธรรมองค์กรที่แข็งแกร่ง โดยมีจริยธรรม ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร และนวัตกรรมเป็นค่านิยมร่วมพื้นฐาน

ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปอย่างไร? (ภาคบ่าย)

13:00-13.15	แนะนำแนวทางในการประชุมและความคาดหวัง โดย รศ.ดร.สุขสรรค์ กันตะบุตร วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
13:15-13:45	ประสบการณ์และอุปสรรคในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ โดย คุณวัฒนา โอภาณนท้อมตะ รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
13:45-14:30	แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อระดมสมองหาแนวทางในการขยายผล
14:30-15:00	แต่ละกลุ่มนำเสนอแนวทางในการขยายผล

บริบทของประเทศไทยในแง่ของการพัฒนา (ภาคบ่าย)

- การพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน
 - ช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจน
 - ปัญหาสังคมต่างๆ
- รัฐบาลและการเมืองที่ไม่เสถียร
- ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพไม่เท่าเทียมกัน ส่งผลถึงคุณภาพของคน

ภาคธุรกิจเอกชนต้องเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศ

ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปอย่างไร? (ภาคบ่าย)

ข้อสรุปแนวทางในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจจะถูกนำเสนอต่อไปเพื่อพิจารณาที่

- คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- คณะอนุกรรมการธุรกิจเพื่อสังคม มูลนิธิปิดทองหลังพระ สืบสานแนวพระราชดำริ
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงใน ภาคราชการ

โดย หม่อมหลวงจิรพันธุ์ ทวีวงศ์

รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทาน หลักคิดและหลักปฏิบัติ เพื่อให้เรานำไปปรับมือ
กับการเปลี่ยนแปลงชีวิต

เป้าหมาย : สร้างความเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกัน ต่อการเปลี่ยนแปลง 4 ด้าน (บรรยายเศรษฐกิจ
พอเพียงของ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี)

1. ภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ

- ทรัพย์สินเงินทอง
- เงินออม
- หนี้สิน

ข้าราชการคงจะต้องดูแลตัวเอง เพราะเป็นที่ทราบกันดีว่าข้าราชการมีหนี้สินมาก การ
ที่ภาครัฐจะร่วมมือกับ สกว. ไปขับเคลื่อนบัญชีครัวเรือนนั้น ข้าราชการคงจะต้องเริ่มจากตนเอง
ก่อน

2. ภูมิคุ้มกันด้านสังคม - คน – ชุมชน

- การศึกษา สอนให้คิดอย่างมีเหตุผล
- ศีลธรรมดีก็มีภูมิคุ้มกัน อบายมุขก็เข้ายาก
- สาธารณสุข ทานอาหารที่ถูกต้อง ออกกำลังกาย ร่างกายเข้มแข็ง มีภูมิคุ้มกันโรคภัย

3. ภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อม

- ดิน น้ำ ลม ไฟ ชยะ
- ภาวะโลกร้อน

4. ภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม

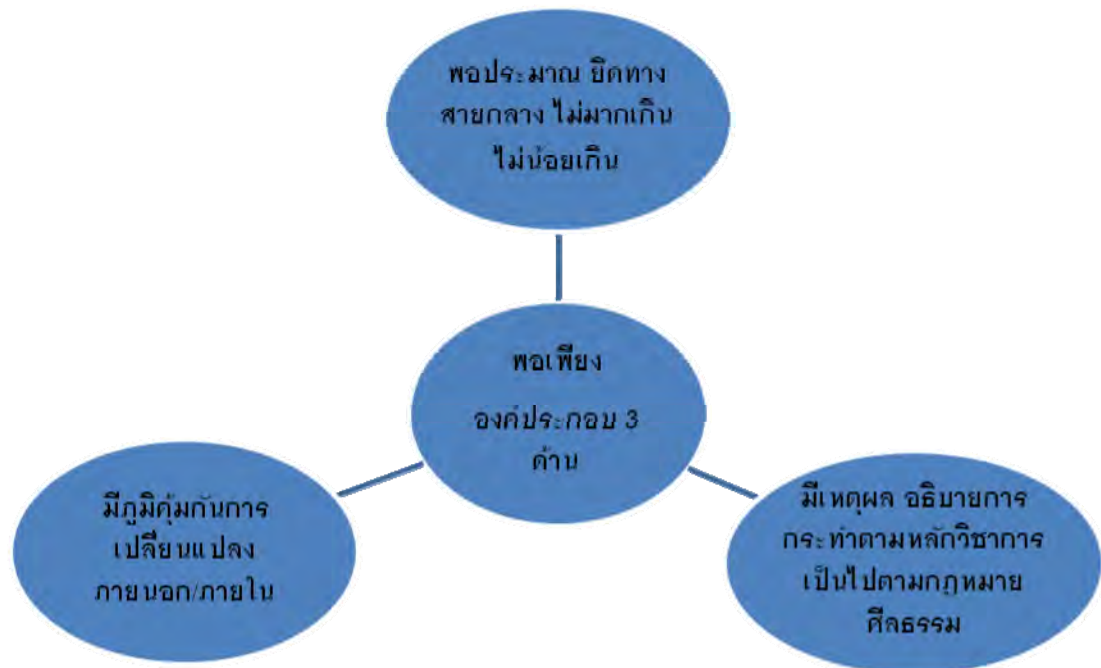
- ภาษาไทย
- วิถีไทย
- ค่านิยมไทย
- วัฒนธรรมท้องถิ่น

เงื่อนไข

- มีคุณธรรม จิตใจ ซื่อสัตย์สุจริต
- ความรู้ รอบรู้ รอบคอบ วางแผนปฏิบัติ
- การดำเนินชีวิต ขยัน อดทน

(คำจำกัดความของ นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี)

องค์ประกอบของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพลักษณ์ของราชการ

- ช้า ข้นตอนเยอะ
- นื้อราษฎร์บังหลวง
- ระบบเส้นสายอุปถัมภ์
- ไม่ทันสมัย
- ขาดความทุ่มเทในการทำงาน

ความสำเร็จ

1. การร่วมมือสร้างเครือข่ายขับเคลื่อนที่ผ่านมา

- มพพ. : กำหนดเป้าหมาย วิธีการขับเคลื่อนในภาคส่วนต่างๆ
- กปร. : ค้นหาตัวอย่างความสำเร็จ

- ก.พ. : จัดหลักสูตร ตามรอยพระราชดำริ
- กษ. : ส่งเสริมเกษตรกรตามวิถีพอเพียง
- สกว. : สร้างนักวิจัย งานวิจัย
- มท. : บำบัดทุกข์ บำรุงสุขแบบ ABC
- พช. : พัฒนาชุมชน
- หอการค้าไทย : ขับเคลื่อนสู่ธุรกิจเอกชน และเสริมพลังกับภาครัฐ
- ธ.ก.ส. : ประยุกต์ใช้ในองค์กร ด้านบริหารงบประมาณและพัฒนาคนขยายผลสู่เกษตรกร
- กรุงไทย : โครงการต้นกล้าความดี
- สอนคำ : โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม
- ปตท. : 84 ตำบลวิถีพอเพียง
- ฯลฯ

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 - 11

- มีการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
- แผนฯ 11 เน้นสร้างภูมิคุ้มกันเกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

3. มีหน่วยงานองค์กรนำไปใช้จริง

- จากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยสำนักงาน กปร. และภาคีเครือข่าย มีหน่วยงานทั้งส่วนกลางและภูมิภาคร่วมโครงการจำนวน 161 ผลงาน และมีหน่วยงานที่ผ่านการพิจารณาได้รับรางวัล รวม 71 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานในส่วนภูมิภาค

ตัวอย่างองค์กรภาคราชการที่ประสบความสำเร็จ

ธ.ก.ส. สำนักงานใหญ่ กรุงเทพฯ

- 2540 จุดเปลี่ยนสู่เส้นทางเศรษฐกิจพอเพียง
- หันมาพึ่งพาตนเอง: สร้างความเข้มแข็งด้านการเงินของตนเอง
- สร้างวัฒนธรรมองค์กร ชื่อสัตย์สุจริต ทำงานเป็นทีม มีใจบริการ
- พัฒนาคนอย่างต่อเนื่อง

จุดเด่นของ ธ.ก.ส. 4 ด้าน

1. ด้านนโยบายและการจัดการองค์กร

ภายใน

- พึ่งพาตนเองได้แม้ในยามวิกฤตเศรษฐกิจ โดยมีได้มุ่งผลกำไรสูงสุด
- ยึดหลักการกำกับดูแลองค์กรที่ดี โดยเน้นความซื่อสัตย์ และโปร่งใสเป็นหลัก
- บุคลากรส่วนใหญ่ดำเนินวิถีชีวิตพอเพียง

ภายนอก

- ส่งเสริมเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. ด้านงบประมาณและการบริหารการเงิน

- มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้
- ส่งเสริมการออมและจัดตั้งมูลนิธิเพื่อเป็นสวัสดิการ
- มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน

3. ด้านการพัฒนาบุคลากร

- มีการฝึกอบรมการจัดทำสื่อ และการปฏิบัติในโรงงานหลายภาคส่วน โดยมีได้ถือเป็นโครงการพิเศษ
- มีรูปแบบ Best Practice ที่ชัดเจนตามความสนใจ
- ขยายโอกาสการเรียนรู้ด้วยระบบ e-learning

4. ด้านผลสัมฤทธิ์

- มีความยั่งยืน การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปณิธานหลักในการดำเนินงานขององค์กร
- มีแนวคิดวิถีพอเพียงที่ชัดเจนอย่างถาวรและมีความพร้อมจนเป็นองค์กรและแบบอย่างเศรษฐกิจพอเพียงที่สมบูรณ์
- มีความเข้มแข็งและยึดมั่นหลักการอย่างมีเหตุผล ในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฯ

เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง อ.แก่งกระจาน จ.เพชรบุรี

(ที่ทำการ สำนักงานบ้านดิน แห่งแรกของประเทศไทย)

1. เหตุที่มาของเรือนจำ...พอเพียง

- ผู้ต้องขัง : มุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด และเตรียมความพร้อมในการออกไปใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้ง โดยออกไปประกอบสัมมาอาชีพ
- เจ้าหน้าที่ : เรียนรู้ และปรับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. เป็นแหล่งฝึกอาชีพให้แก่ผู้ต้องขัง

- จัดพื้นที่จำนวน 50 ไร่ ตั้งเป็นฐานการเรียนรู้ด้านการอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ ฐานบ้านดิน ฐานน้ำส้มควันไม้ ฐานงานไม้ไผ่ ฐานเลี้ยงปลาและผลิตอาหารปลา ฐานเลี้ยงหมูหลุม ฐานทำปุ๋ยคอก ฐานไถดำ

3. ลดภาระงบประมาณจากส่วนกลาง

- สามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านงบประมาณ โดยจำหน่ายผลผลิตจากกิจกรรมการสอนของผู้ต้องขัง เช่น การสร้างบ้านดิน ไถดำ กระต่าย สุกร มูลสุกร พืชผักสวนครัว งานฝีมือจากไม้ไผ่ เตาประหยัดพลังงาน เป็นต้น มีรายได้ประมาณ 100,000 บาท/เดือน

- สร้างอาคารสำนักงาน ห้องประชุม ห้องสมุด และอาคารเรือนนอนของผู้ต้องขัง โดยใช้การสร้างแบบบ้านดิน ปัจจุบันมีทั้งหมด 40 หลัง

4. ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- ใช้ชีวิตเรียบง่าย เป็นตัวอย่างแก่ผู้ต้องขัง
- ลด ละ เลิกอบายมุข เช่น การดื่มสุรา เล่นการพนัน
- สร้างการทำงานแบบมีส่วนร่วม-ช่วยคิดวางแผน-ลงมือทำ
- เจ้าหน้าที่กลุ่มเล็ก รักษาวินัยง่าย

ความคาดหวังในอนาคต

1. ภาคราชการ : ภายในองค์กร

- วัฒนธรรมในการบริหารจัดการ ผู้บริหาร ผู้นำ
- วัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต บุคลากร เจ้าหน้าที่
- วัฒนธรรมในการทำงาน รูปแบบ ประสานงาน การทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วม

2. เศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยงานภาครัฐ - ระบบภูมิคุ้มกัน 4 ด้าน

2.1 ระบบภูมิคุ้มกันด้านวัตถุ

- มีเงินออม
- การใช้จ่าย ประหยัด
- ทำบัญชีครัวเรือน
- ปลอดภัย

2.2 ระบบภูมิคุ้มกันด้านสังคม

- ซื่อสัตย์ สุจริต
- ขยัน อดทน
- ใฝ่รู้

- ร่วมมือร่วมใจ ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง

2.3 ระบบภูมิคุ้มกันด้านสิ่งแวดล้อม

- มีจิตสำนึก
- สุขนิสัย สะอาด
- เป็นระเบียบ
- อยู่กับธรรมชาติ

2.4 ระบบภูมิคุ้มกันด้านวัฒนธรรม

- ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน
- รับผิดชอบต่อประชาชน
- รู้รักสามัคคี
- แบ่งปัน เอื้ออาทร
- ทำงานเป็นทีม

**ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้า
ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงใน ภาคสถาบันการศึกษา**

โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธันวา จิตต์สงวน

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คำว่า เศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏในปี 2540 แต่ก่อนหน้านั้นหลักการทรงงานที่ว่าด้วย ความพอดี ทางสายกลาง มีมานานแล้ว ดังนั้น สถาบันการศึกษาทุกระดับ มีหน้าที่จัดการความรู้ตรงนี้ให้ชัดเจนว่าคืออะไรทั้งในแง่หลักการและการปฏิบัติ พานักเรียนนักศึกษาทำ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต้องเริ่มด้วยมีศรัทธาก่อน แล้วจึงเรียนรู้วิเคราะห์ให้ชัดเจนก่อน ว่าทำไมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้จึงสมควรที่เราจะศรัทธาและนำมาปฏิบัติ บทบาทของสถาบันการศึกษาทุกระดับคือสอนให้คน หัดคิด หัดเรียนรู้ แล้วจึงค่อยปฏิบัติ แต่ถ้าศรัทธาแล้วปฏิบัติเลยก็อาจเข้าข่ายมง่าย ดังนั้น นี่คืบทบาทของสถาบันการศึกษา

พันธกิจของมหาวิทยาลัย 4 อย่างคือ สอน วิจัย บริการวิชาการ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ของชาติ ซึ่งสะท้อนอยู่ในเสื้อครูอาจารย์ที่มี 4 แถบ ที่จะต้องปฏิบัติพันธกิจทั้ง 4 ด้านให้ลุล่วง

- การสอน จะต้องบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกวิชา ทุกระดับ แต่ในปัจจุบัน ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ หากตัดเกรด B ก็ถือว่าพันธกิจด้านนี้ สถาบันการศึกษาสอบตก เพราะครูอาจารย์จำนวนมากยังพูดว่าวิชานั้นวิชานี้ไม่สามารถบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสอนได้ การเข้าเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นการเข้าสู่ตำแหน่งที่ง่ายมาก ไม่ต้องฝึกงาน ไม่ต้องทดลองงานมาก ขอแค่ให้เรียนเก่ง ถ้าจบด็อกเตอร์จากอเมริกายิ่งดีใหญ่ โดยไม่ต้องดูแลว่าเป็นคนอย่างไร สื่อสารเป็นไหม ทนต่อนิสิตนักศึกษาไหวไหม มีคุณธรรมไหม มีจิตใจของการเรียนรู้เพิ่มเติม และลดละอัตตาในตัวตนได้มากแค่ไหน ไม่มีการประเมินสิ่งเหล่านี้ ในขณะที่การไล่อาจารย์ออกเป็นเรื่องยากที่สุด

- วิจัย ในมหาวิทยาลัยทำวิจัยมาก แต่ไม่มีพลัง ไม่มีเอกภาพ และไม่มีภาพรวม สกว.ได้เข้ามาบูรณาการจัดระบบจึงค่อยเห็นพลังบ้าง เรายังต้องการตัวอย่างจากภาคอุตสาหกรรม จากฐานบนและฐานบนสุด เพราะปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่มีเพียงภาคเกษตร การประกวดของ กปร. ไม่มีมหาวิทยาลัยใดส่งเลย หรือได้รับการเสนอชื่อรับรางวัล ซึ่งแสดงถึงทิศทางการวิจัยและความไม่มีเอกภาพของมหาวิทยาลัย

- การบริการวิชาการ เรื่องนี้เป็นจุดเด่น มหาวิทยาลัยทำมากในการอบรม เช่น การอบรมผู้บริหารทุกกระทรวง ประชาชน ผู้บริโภค เกษตรกร การอบรมทุกครั้งหรือส่วนใหญ่ มีเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะได้ผลหรือไม่ก็ตาม แต่อย่างน้อยได้ฟัง ได้รู้บ้าง ได้อยู่ในหลักสูตร

- การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ถ้านำค่านิยมปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในกิจกรรมนิสิตได้ จะเป็นเรื่องที่ดีมาก บางมหาวิทยาลัยบอกว่าไม่มีการทำปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง มีแต่การไปเลี้ยงเด็กกำพร้า เด็กพิการ ไปทำ CSR ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ก็คือการประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั่นเอง ไปป้อนข้าวต้มเด็กพิการ นักเรียนจะได้เรียนรู้ว่าทำไมเขาถึงพิการ การใช้ชีวิตของคนพิการยากอย่างไร และได้เรียนรู้อีกหลายอย่าง

สถาบันการศึกษาขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปพอใช้ได้ แต่ยังทำได้อีกมาก ยังมีพื้นที่อีกมากมายที่จะให้สถาบันการศึกษาเข้ามาร่วมขับเคลื่อน มีคน 4 คนที่เกี่ยวข้องคือ

1. ผู้บริหาร จะรับนโยบายและการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล ถ้ารัฐบาลไม่สั่ง ผู้บริหารไม่ทำ ถ้าไม่มี กพร. หรือตัวชี้วัด ผู้บริหารไม่ทำ เพราะผู้บริหารจะดูเพียงสองอย่างคือ งบประมาณ และ KPI ซึ่งทั้งสองตัวนี้สัมพันธ์กัน คือ ถ้าทำ KPI ได้ดี จะได้งบประมาณเพิ่ม ถ้าตก KPI ก็ไปเหมือนกัน จึงต้องดู KPI เป็นสำคัญ แต่ไม่มี KPI เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเลย ดังนั้น หากผู้บริหารคิดจะขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบัน ซึ่งเป็นงานส่วนเกิน ก็ต้องมอบหมายให้อาจารย์เจ้าหน้าที่ ไปทำ แต่ก็ไม่อยู่ในตัวชี้วัดโดยตรง ไม่มีโบนัสและงบประมาณเพิ่มเติม ดังนั้น อาจโทษอาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ อธิการบดี ในส่วนหนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งต้องโทษทั้งระบบ

2. นักเรียน นักศึกษา เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถาบันการศึกษา คุณภาพของบัณฑิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ เราต้องสอนให้นักเรียนนักศึกษาในทุกระดับ สามารถประยุกต์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ อีกสามปีเราจะเป็น AEC นั้นหมายถึงระบบเศรษฐกิจจะวุ่นวายมากกว่านี้ เราต้องให้ความหมาย “พอเพียง” ในอีกสามปีข้างหน้าว่ามีลักษณะอย่างไร พองตัวอย่างไร ยืดหยุ่นอย่างไร หดตัวอย่างไร เพราะสภาพแวดล้อมเปลี่ยน ระบบตลาดแบบปิดเราก็ออยู่เฉยๆ ถ้าเป็นตลาดเสรีใน AEC พอเพียงเป็นอย่างไรจึงจะสมดุล นักเรียนนักศึกษาต้องเข้าใจ และต้องเตรียมตัวให้พร้อม

3. ครูอาจารย์ มีคุณลักษณะพิเศษภายใต้คำว่า “เสรีภาพทางวิชาการ” จึงไปแต่ละมากไม่ได้ เราต้องลด อัตรา จึงจะไปได้ดีกับ เสรีภาพ

4. ผู้ปกครอง และสังคม มีส่วนร่วมในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัย

ทั้งสี่ส่วนนี้มีความสัมพันธ์กัน ร่วมมือกัน ในการทำกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัย แต่ “ผู้บริหาร” จะต้องเป็น call center เป็นศูนย์กลางเรียกร้องให้ นักศึกษา อาจารย์ และผู้ปกครองเข้ามาร่วมทำกิจกรรมร่วมกัน

หากกล่าวถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เรายังไม่มี call center ดังนั้น ในทศวรรษต่อไป การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคสถาบันการศึกษา ต้องการให้มีความต่อเนื่องใน 2-3 ส่วน คือ สกอ. และ สพฐ. ต้องทำให้ต่อเนื่อง ประชุมเป็นนิจ และต้องการ

1. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ที่เก่งๆสักคน และเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาตรา 83 ของรัฐธรรมนูญ ที่บอกว่ารัฐต้องให้การส่งเสริมการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2. กำหนดทิศทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็น core value ของคุณภาพการศึกษาของประเทศไทย แทนที่ core value ในปัจจุบันที่มี 4 ข้อ คือ

- แข่งขัน สอนให้นักศึกษาพร้อมที่จะแข่งขัน
- ใช้เทคโนโลยีแทนแรงงาน
- เพิ่มผลผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการ
- เร่งความเติบโตทางเศรษฐกิจ

เราไม่มี Core Value ในเรื่องธรรมาภิบาล การพัฒนาอย่างยั่งยืน หรือปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่อยู่ในการเรียนการสอน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการต้องรับผิดชอบ ขมวดเรื่องนี้เข้าไปเป็นหน้าที่หลัก

3. รายงานประจำปี ควรมีแผนงาน 5 ปี ให้กระทรวงงบประมาณ และผ่าน KPI ที่มี KPI ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบ้าง

อุปสรรค

1. อัดตาของคน ไม่รู้เข้าใจผิด

2. แนวทางการบริหารจัดการ ถ้าเป็นบนลงล่างจะลำบาก ต้องเป็นการกระจายอำนาจการจัดการตาม KPI ถ้ามี KPI ที่มีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว มหาวิทยาลัยเขาจะกระจายกันเอง แต่ถ้าส่งมาโดยตรงก็ขึ้นกับวาสนาการเมืองของประเทศไทยว่าจะส่งมาถึงหรือเปล่า ถ้าจะรอการส่งมาตามสายงานคงจะไม่ทัน ดังนั้น ต้องกระจายงานผ่านงบประมาณ และ KPI

สุดท้ายนี้ การศึกษาสำคัญมาก และมีพื้นที่ให้ทำอะไรได้อีกมาก ญี่ปุ่นและเยอรมันที่แพ้ในสงคราม เขาฟื้นฟูการศึกษา ก่อน และกลายเป็นประเทศที่มีการศึกษาแข็งแกร่งที่สุดในโลก ดังนั้น ประเทศไทยแม้ไม่แพ้สงคราม แต่เราก็น่าจะพัฒนาการศึกษาให้เข้มแข็งได้

ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจพอเพียงใน ภาคประชาสังคม

โดย คุณบาล บุญก้า

ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 4 ชุมชนบ้านดอกบัว ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.พะเยา

ในหมู่บ้านดอกบัว จ.พะเยา ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน หมู่บ้านนี้ก่อตั้งมา 200 กว่าปี ทำอาชีพหลักคือ ทำนา อาชีพเสริมคือ ปลูกผัก ทำไร่ยาสูบ และจักสานแข่งจากไม้ไผ่ ในช่วงระยะหนึ่งคนในหมู่บ้านก็ไหลไปกับกระแสโลกหรือกระแสโลกาภิวัตน์ เมื่อปี 2532 มีคนในหมู่บ้านป่วยไปนอนที่โรงพยาบาลหนึ่งคน และต้องการเลือด คนในหมู่บ้านก็ไปบริจาคกัน 10 คน ปรากฏว่า สามารถใช้เลือดได้เพียงหนึ่งคน เพราะอีก 9 คน มีสารพิษในเส้นเลือด หลังจากนั้น เราก็นำคนในหมู่บ้านทั้งหมดไปตรวจ 215 ครั้วเรือน ประชากร 763 คน ปรากฏว่า 90% มีสารพิษในเลือด จากปัญหานี้เอง เป็นจุดเริ่มต้นให้เราช่วยคิดช่วยแก้ไข

นับแต่ปี 2540 เราเริ่มบูรณาการ โครงการลดละเลิกสารเคมี และน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในครัวเรือน โดยการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ปลูกปลอดสารพิษ ทำนาอินทรีย์ชีวภาพ เลี้ยงปลาในบ่อซีเมนต์ เลี้ยงไก่ทุกครัวเรือน ด้านการลดรายจ่าย เรามีโคประมาณ 400 กว่าตัว จึงปลูกหญ้าให้โค และเอามูลไปทำแก๊ซ เอามูลแก๊ซไปทำปุ๋ย ทำแบบครบวงจร ลดภาวะโลกร้อน ทำให้เกิดการลดรายจ่าย และดูแลสุขภาพด้วย

การลดรายจ่าย ได้ขยายผลไปถึงงานศพไม่เลี้ยงสุรา

การดูแลสุขภาพ มี อสม. จัดเก็บข้อมูล พบว่า อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป เป็นโรคความดันโลหิตสูงกันมาก สาเหตุมาจากการทานอาหารเค็ม เราจึงมานั่งพูดคุยกัน จึงทำโครงการปรับลดอาหาร เช่น งานเลี้ยงต่าง ๆ ของหมู่บ้าน จะไม่มีน้ำปลาให้เค็ม

ด้านขยะ เราจัดการกันเอง คือ แยกขยะแห้งขาย ส่วนน้ำแฉะนำไปเทที่กองปุ๋ยชีวภาพ เพราะตามนโยบายของ อบต.บ้านดู่ ซึ่งเป็น อบต.ขนาดเล็ก จึงไม่มีนโยบายซื้อรถขยะ แต่มีนโยบายบ้านนำอยู่ ถนนนำมอง คลองสะอาด ปลอดยาเสพติด

การอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การปลูกป่า การทำฝายชะลอน้ำทุกปี เพื่อใช้ในฤดูแล้ง เป็นแหล่งเรียนรู้

การเพิ่มรายได้ โดยมีป่าไผ่รวม 500 ไร่ในเขตพื้นที่ สปก. หากขายไม้ไผ่ได้ลำละ 10-15 บาท แต่เรานำมาแปรรูปทำแข่ง สุ่มไถ่ ซึ่งจะเพิ่มมูลค่าจากไม้ไผ่ถึงลำละ 70-80 บาท ครอบครัวยื่นทำรายได้ได้วันละ 800 บาท

ในหมู่บ้านเราจะเก่งภาคปฏิบัติ แต่ไม่เก่งวิชาการ ผมจึงดึงเอาภาควิชาการจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาทั้งหมด เรามีกลุ่มเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มสานแข่ง กลุ่มอ้อมทรัพย์ เมื่อ

เรายืนด้วยลำแข้งได้แล้ว หน่วยงานต่าง ๆ ก็จะเข้ามาเป็นพี่เลี้ยง จึงได้ปราชญ์ชาวบ้านขึ้นมาหลายคน

การปกครอง ทุกคนมีสิทธิเท่ากันหมด เมื่อปี 2549 ผมได้คืนอำนาจทั้งหมดให้ชาวบ้าน แบ่งกันเป็นคุ้ม คุ้มละ 20 กว่าหลังคาเรือน ให้ประธานคุ้มเป็นผู้ดูแล เมื่อมีเรื่องอะไรเกิดขึ้น มักไม่ค่อยมาถึงผู้ใหญ่บ้าน เพราะประธานคุ้มจะดูแลไปแล้ว เรามีกฎระเบียบของหมู่บ้าน ซึ่งชาวบ้านจะจัดการได้เอง เช่น กลุ่มฌาปนกิจตั้งระเบียบว่าถ้าใครเกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะถูกตัดสิทธิ หรือระเบียบที่ว่าหากใครพ้นโทษของทางกรมมาแล้วจะต้องมาทำความดีในหมู่บ้านอีก 5 ปี จึงจะได้รับสิทธิสวัสดิการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน การกระจายอำนาจเช่นนี้ แม้ผู้ใหญ่บ้านไม่อยู่ ชาวบ้านก็สามารถพัฒนาหมู่บ้านต่อไปได้ ไม่ต้องรอผู้ใหญ่บ้านเพียงคนเดียว

ปัจจุบัน เราร่วมบูรณาการกันทั้งตำบล ทั้งอำเภอ และทั้งจังหวัด เป็น “อุทยานแห่งความพอเพียง” โดยไม่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง แต่เอาใจของชาวบ้านมาร่วมกันทำ

ผู้ดำเนินรายการได้สรุปปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนคอกบัว มี 2 ปัจจัย คือ การจัดการภายใน และการเสริมแรงจากภายนอก

ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้าของการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจพอเพียงใน ภาคการเมืองท้องถิ่น

โดย คุณณรงค์ ทาสึงห์คำ

นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลสันผักหวาน อ.หางดง จ.เชียงใหม่

อุปสรรคในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1. ระบบราชการการเมือง

1.1 ภาคธุรกิจการเมืองมีอิทธิพลอย่างสูงยิ่งต่อระบบพี่น้องประชาชนท้องถิ่น

1.2 แม้ว่าการเมืองท้องถิ่นจะไม่ได้คิดว่าเอาเงินเป็นตัวตั้ง แต่ในความเป็นจริง ขณะนี้งบประมาณที่ให้ท้องถิ่นบริหารงาน 20 กว่าเปอร์เซ็นต์ของงบประมาณทั้งประเทศ ลดลงจากปีก่อน ที่มี 25-26 เปอร์เซ็นต์ จึงเป็นเพียงงบค่าจ้างประจำให้กับเจ้าหน้าที่ข้าราชการ แล้วก็เหลืองบพัฒนาเพียงนิดเดียว และงบประมาณส่วนที่เหลือนั้นก็ไปตั้งไว้อยู่ที่กรุงเทพฯ เวลาเราอยากได้ก็ต้องวิ่งเข้าหาผู้มีอำนาจ ดังนั้นมันก็เลยเกิดภาคธุรกิจการเมืองที่เป็นภาพที่ไม่น่าดูนักสำหรับบ้านเมืองเราในปัจจุบันนี้

2. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของสภาพัฒน์ฯ หรือที่เรียกว่า Road map นี้เป็นประเด็นสำคัญว่าบุคคลที่ทำงานอยู่ในสภาพัฒน์นี้ ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือของนักการเมืองที่ดี หรือไม่มีจุดยืนที่ตั้งใจจะพัฒนาประเทศ ไม่มีการกำหนดทิศทางให้แต่ละฝ่ายไปทำอะไร ท้องถิ่นทำอะไรก็ไม่ได้ ท้องถิ่นเกิดขึ้นปี 2540 เรียกว่ากระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น แต่ไม่กระจายจริง แล้วก็โดยการออกแบบโครงสร้างของท้องถิ่นก็ทำให้เกิดความขัดแย้งกันเองในตัว เรามีระบบราชการส่วนภูมิภาคที่จะเข้ามาดูแลหรือจะมาเป็นเจ้านายเราอีกทีหนึ่ง ในการดำเนินการต่าง ๆ จะทำเพื่อท้องถิ่นโดยตรงโดยความคิดเห็นของคนในท้องถิ่นก็ยังไม่ยอมอยู่

3. วิถีชีวิตสังคมที่เปลี่ยนไป เนื่องด้วย ในหมู่บ้านที่มีลักษณะกึ่งชนบทกึ่งเมือง มีการเคลื่อนย้ายประชากรเข้าไปอยู่ในตำบลมาก ปีที่แล้วได้รับงบประมาณเฉพาะจัดสรรจากการทำนิติกรรมที่ดิน (ร้อยละหนึ่ง) เกือบ 12 ล้านบาท นั่นก็แสดงว่ามีการขายที่ดินมาก สะท้อนให้เห็นว่าพื้นที่ทำเกษตรกรรมลดลง ปัจจุบัน เหลือที่ดินการเกษตรไม่ถึง 20% ของจำนวนที่ดินที่อยู่ในตำบล ภาพของวิถีชีวิตสังคมเปลี่ยนไปหมด

4. ระบบการศึกษาภายใต้ระบบทุนนิยม-บริโภคนิยม

4.1 โรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ในตำบล 90% เป็นโรงเรียนนานาชาติ เป็นนักเรียนต่างชาติ ส่วนนักเรียนในตำบลไปเรียนกันในเมือง

4.2 การศึกษาคือการลงทุนในปัจจุบัน ระบบการศึกษาควรเป็นสิ่งที่ชี้แนะให้ประชาชน ขณะที่ ระบบการศึกษาก็อยู่ในอิทธิพลของระบบทุนนิยมและบริโภคนิยม จึงกลายเป็นการศึกษาเพื่อการลงทุน แล้วค่ากำไรสูงสุดหรือผลตอบแทนสูงสุด เพราะว่าไปเรียนตีความนี้ ค่าเรียนเท่าไร

กว่าจะเรียนหมอหกปีหมดไปเท่าไร เพราะฉะนั้นก็ต้องเปิดคลินิกเอาคืน น่าจะเปลี่ยนไปเป็น การศึกษาที่จะทำให้คนเมื่อเรียนมาแล้วมารับใช้คนในประเทศน่าจะเป็นประโยชน์มากกว่า

5. พุทธศาสนา ภาพที่ฟังของคนเราเกี่ยวกับเรื่องศาสนา ขณะนี้เหมือนเป็นการซื้อบัตร ผ่านประตูเข้าสู่สวรรค์ การนับถือศาสนาเพื่อเป็นการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันเป็นการช่วยเหลือกันซึ่งกัน และกันในหมู่วมวลมนุษยชาตินี้มันจะแคลงไปทุกที่ จึงควรกระจายพระนักพัฒนาที่มีคุณภาพไป เป็นเจ้าคณะจังหวัดเจ้าคณะอำเภอตามอำเภอรอบนอกด้วย

สิ่งที่ขับเคลื่อน เพื่อน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น

การนำ SWOT มาวิเคราะห์ปัญหาของตำบลของเรา ว่าเราจะทำอะไรได้บ้าง พบว่า

1. ข้อจำกัด หมู่บ้านดั้งเดิมจะเสียเปรียบหมู่บ้านจัดสรร เพราะว่าคนที่มาซื้อหมู่บ้าน จัดสรรอยู่ในตำบลผม จะต้องมีฐานะหรือมีรายได้พอสมควรที่จะต้องซื้อบ้านเดี่ยวชานเมืองได้ ในขณะที่ซื้อบ้านได้ก็จะต้องผ่อนรถสำหรับขับเข้าไปทำงานในเมืองได้ ส่งลูกเข้าไปเรียนในเมือง ได้ ดังนั้น หมู่บ้านเดิมจะขาดคนเหลียวแล โดยเฉพาะในเรื่องของสวัสดิการด้านต่าง ๆ

ขับเคลื่อน เชิญชวนชักชวนให้ชาวบ้านรวมกลุ่มกันเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชน เนื่องจากว่าโอกาสที่เขาจะเข้าประกันสังคมก็ไม่ได้ โอกาสที่จะได้รับความช่วยเหลือจากราชการก็น้อย ก็เลยส่งเสริมให้มีการออมเงินอย่างน้อยก็ออมวันละบาท อย่างน้อยก็ทำให้ประชากรสองพันคน เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มสวัสดิการชุมชนเพื่อช่วยเหลือกันภายในตำบล ตั้งแต่การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ครบ ทุกเรื่อง

2. จุดแข็ง หมู่บ้านหนึ่งมีภูมิปัญญาเรื่องการปั้นดิน เมื่อก่อนเป็นการปั้นอิฐมอญเพื่อการ ก่อสร้าง ปัจจุบันเทคโนโลยีการการก่อสร้างใช้วัสดุอื่นแทนอิฐมอญไปบ้าง แต่เพื่อให้มีวิชาชีพนี้อยู่ จึงส่งเสริมการเอาดินมาปั้นเป็นรูปต่าง ๆ เช่น รูปสัตว์ เราก็เรียกว่าปั้นดินยืม ให้มีอัตลักษณ์ของเรา คือรูปปั้นทั้งหมดนี้จะเป็นยืม ทางเทศบาลสนับสนุนโดยการจัดเป็นกิจกรรมทุกปีเพื่อจะดึงดูดให้มี ลูกค้ามากขึ้น โดยจัดงานเรียกว่างานมหัศจรรย์ดินยืม ประกอบกับ โอกาสที่ว่าตำบลเราอยู่ใกล้ อุทยานหลวงราชพฤกษ์ หรือที่เชียงใหม่เรียกว่าพืชสวนโลก ก็จะเป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้ นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่แวะไปที่หมู่บ้านดังกล่าว แล้วก็ซื้อผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เหล่านั้น ดินไม้ดินมือกลับบ้านก็เพิ่มมูลค่าให้กับชาวบ้าน

คำถาม-คำตอบ และข้อคิดเห็น จากเวทีภาคเช้า
ความสำเร็จ อุปสรรค และความคาดหวังในทศวรรษหน้า
ของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคต่างๆ
ดำเนินรายการโดย ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ
ผู้อำนวยการสถาบันไทยพัฒนา

คำถามจากเวที

1. ทำอย่างไร งานวิจัยจะไม่เป็นงานวิจัยไข่หิน นั่นก็คือไม่เคยฟักออกเป็นตัวสักที อาจารย์ เป็นจำนวนมากในปัจจุบัน ทำวิจัยเสร็จ คนทำก็ไม่เคยอ่าน เอาแต่ตำแหน่งทางวิชาการ
2. แต่ละจังหวัดมีศูนย์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระบบหรือไม่ และหน่วยงานใดทำหน้าที่นี้ หากยังไม่มีคิดว่าควรมี และหาทางประชุมร่วมกันในจังหวัด เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
3. กลุ่มคนที่ขาดโอกาสทางสังคม มีความทุกข์ ความเดือดร้อนกว่า 10 ล้านคน เรามีงานวิจัยหรือตัวอย่างการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างไร เพื่อให้เขาพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน
4. อยากจะทำวิจัย มีหน่วยงานใดจะสนับสนุนทุนได้บ้าง
5. การทำธุรกิจพอเพียงจะมีเครื่องหมายต่าง ๆ แสดงได้ไหม
6. นักธุรกิจหรือผู้ประกอบการ ที่อยู่ในพื้นที่โดยเฉพาะเอสเอ็มอี อยากจะทำเศรษฐกิจพอเพียงจริงจัง จะมีแนวปฏิบัติอย่างไร

คำตอบจากวิทยากร

ศ.ดร.อภิชัย พันธุเสน :

1. มีงานวิจัยอยู่ 2 ประเภท คือ งานวิจัยที่หน่วยงานอยากทราบแล้วเสนอให้นักวิจัยทำการวิจัย เมื่อได้ผลแล้วเขาก็เอาไปใช้ในการทำงานของเขา แต่ว่างานวิจัยบางประเภท หน่วยงานอยากรู้แล้วก็ไม่ได้เอาไปทำ อีกส่วนหนึ่งทาง สกว.เองนี่ก็เน้นในเรื่องการวิจัยเพื่อที่จะเอาไปใช้พัฒนา แล้วท่านอาจารย์ประเวศก็จะเน้นการวิจัยเพื่อพัฒนาหรือการพัฒนาเพื่อการวิจัย ซึ่งทาง สกว.เองก็มีความคิดอย่างนี้ แต่ว่าความเป็นจริง ส่วนของการพัฒนามักจะมีต้นทุนสูงมาก เพราะฉะนั้นจึงให้ทุนเฉพาะงานวิจัย ส่วนพัฒนานี้ไปพูดกันทีหลัง เพราะฉะนั้นจึงเป็นอย่างที่เห็น การจัดสัมมนาในวันนี้เพื่อจะเผยแพร่ให้ไปช่วยกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปในทศวรรษหน้า

2. เรื่องศูนย์ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทั้งระบบในแต่ละจังหวัด ต้องถาม ดร.สีลาภรณ์ เพราะกำลังคุยอยู่กับปลัดกระทรวงมหาดไทย ที่จะทำเป็นโครงการ 3 ปี เท่าที่ผมได้ยินแล้ว ะมาอย่างนั้นนะ ถ้าใครมีความรู้มากกว่าผมก็เชิญ แล้วเมื่อสักครู่นี้ก็ได้ปรึกษาท่านอาจารย์ประเวศ ท่านก็บอกว่าอย่าให้มหาดไทยทำคนเดียว จะต้องมีมิตรมหาดไทยด้วย ก็คือมีคนอื่น ๆ เข้าไปร่วมให้ความเห็น เพราะถ้าหากว่ามหาดไทยทำคนเดียวก็จะเป็นเรื่องการสั่งการ ถ้ามีมิตรไปคอยดูแลคอยกระตุ้นให้มันไปให้ถูกทางมากขึ้น อาจจะดีกว่า มีใครที่จะพูดแทน ดร.สีลาภรณ์ ตรงนี้อีกไหมครับ ถ้าไม่มีผมก็เล่าได้แค่นี้ นะครับ

3. งานวิจัยหรือตัวอย่างการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ สำหรับกลุ่มคนที่ขาดโอกาสทางสังคม มีความทุกข์ ความเดือดร้อนกว่า 10 ล้านคน คือชุดการวิจัย เศรษฐกิจในชุมชน เศรษฐกิจในเมืองนะครับ ซึ่งอาจารย์ณัฐมล นิราทร ได้ศึกษาไว้ แล้วก็อยู่ในชีวิตที่เมื่อเช้านี้ได้แสดงคือ คนยากจนในเมืองนี่ก็มีโอกาสดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และเราก็พบว่าคนที่อยู่ในชุมชนในเมือง ก็จริง ๆ แล้วคนที่เข้ามาอยู่ในเมือง พยายามที่จะดิ้นรนต่อสู้ให้มีชีวิตรอดนี้ ความจริงแล้วทุกคนมีความสามารถเป็นผู้ประกอบการทั้งสิ้น เพียงแต่ว่าระหว่างที่เขาจัดการการหาเลี้ยงชีพ เขาจัดการกับชีวิตของเขาอย่างไร ถ้าหากเราได้ศึกษา หลายคนก็เริ่มมาจากเป็นแรงงานรับจ้าง แล้วก็มาเป็นหาบเร่แผงลอย มาเป็นหาบเร่ก่อน แล้วก็แผงลอย ซึ่งบางคนอาจจะขยายกิจการไปถึงมีธุรกิจเล็ก ๆ นะครับ เจ็บใจที่สำคัญที่สุดก็คือว่า คนเหล่านี้ที่เขาประสบความสำเร็จก็เพราะว่าเขามีเป้าหมายในชีวิต ก็คือ เป้าหมายชีวิตอันแรกก็คือ มีความคิดว่าจะต้องส่งลูกให้เรียนสูงขึ้นกว่าเดิม หรือไม่อย่างนั้นเป้าหมายในชีวิตนั้นก็เพื่อจะเก็บออมเงินเพื่อไปใช้ชีวิตบั้นปลายในชนบท แล้วก็ขณะเดียวกันสิ่งที่เป็นตัวช่วยที่สำคัญ ทั้งสามมีการช่วยกันทำมาหากิน ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไปเริ่มติดอบายมุข แล้วก็ไม่ได้ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง นี่ก็ไปไม่รอด อันนี้ก็คืองานที่เราวิจัย ก็เป็นเรื่องพื้น ๆ ที่เราพอจะเข้าใจกันได้ แต่ว่าตรงนี้ทำอย่างไร ถึงจะทำให้คนเหล่านั้นได้ตระหนักถึงสิ่งเหล่านี้ ผมว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ

4. ทุณสนับสนุนการวิจัย ผมเองในฐานะที่ได้อ่านบทความงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของนักศึกษา อาจารย์ ในสถาบันราชภัฏเป็นจำนวนมาก เพราะว่าทุกคนพยายามให้ผมเป็น reader งานวิจัยเหล่านั้น แล้วก็พบว่างานวิจัยของราชภัฏส่วนใหญ่ก็จะไปศึกษาหมู่บ้านนี้ หรือไม่ก็ศึกษาโดยกิจกรรมโน้น กิจกรรมนี้ แล้วสรุปว่าอันนี้เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแล้วก็จบ เพราะฉะนั้นด้วยเหตุผลนี้ วันนี้ผมจึงได้พยายามจะชี้ให้เห็นว่าภาพใหญ่นั้นเป็นอย่างไร ยุทธศาสตร์เป็นอย่างไร ตัวมั่งรั่งหรือตัวปัญหามันอยู่ตรงไหน แล้วเราจะศึกษาเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างไร แต่ถ้าถามว่าเงินจะเอาที่ไหน ผมก็ไม่ทราบเหมือนกัน แต่ว่าประเด็นก็คือว่าขณะนี้ทางสภาวิจัยแห่งชาติในฐานะที่ได้รับหน้าที่ในการทำยุทธศาสตร์วิจัยแห่งชาติ และผมก็พบว่าสิ่งที่เขาทำวิจัยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมันแตกย่อย ไม่เป็นชิ้นเป็นอัน ผมจึงเข้าไปช่วยเขาทำในเรื่องยุทธศาสตร์ และจะเสนอยุทธศาสตร์เป็นระบบอย่างนี้ และหวังว่าเขาจะผลักดันให้เป็นยุทธศาสตร์การวิจัยระดับชาติ และพยายามจะให้

หน่วยงานวิจัยทั้งหลายทำให้ทุนการวิจัย ให้ทุนการวิจัยในแนวทางเดียวกัน ซึ่งยุทธศาสตร์นี้อยู่ในหนังสือที่ผมเขียนที่แจกกันในวันนี้ (เหลือवल้งเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า 2556-2565) ตอนท้าย ๆ เล่มจะพูดถึงว่าควรมียุทธศาสตร์อะไรบ้าง เพราะฉะนั้นตอนนี้ประเด็นก็คือว่าการทำวิจัยจะทำอยู่สองสามระดับ คือถ้าหากว่าระดับเริ่มฝึกทดลอง ก็ช่วยขอเงินจากในมหาวิทยาลัยของตัวเองก่อน แต่ว่าถ้าจะทำให้งานมันใหญ่ มีฝีมือพอแล้วค่อยพยายามออกมาข้างนอก โดยร่วมทีมกับหัวหน้าทีมที่มีชื่อเสียง เนื่องจากเคยทำงานวิจัยที่มีคุณภาพดีพอ ถ้าแบบนี้ก็ค่อย ๆ พัฒนาขึ้นมาเป็นนักวิจัยมืออาชีพเต็มตัวได้ในภายหลัง

รศ.ดร.สุธรรมศักดิ์ กันตะบุตร :

1. เรื่องเครื่องหมายของธุรกิจพอเพียง ความจริงตรงนี้เราได้คุยกันไว้ตั้งแต่เริ่มต้นที่จะทำงานวิจัยตัวชี้วัดแล้วว่า ควรจะมีเหมือนกับ ISO หรือเครื่องหมายอะไรอย่างนั้นบ้างหรือเปล่า แล้วที่สำคัญกว่านั้นก็คือใครจะเป็นคนรับรองเครื่องหมายตราสัญลักษณ์เหล่านี้ ก็คิดกันไปคิดกันมาหลาย ๆ รอบ ในที่สุดเราก็รู้สึกว้าเหว่ ความจริงนี้ถ้าเราทำตามแนวของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นี่มันน่าจะมาจากกระเบิดจากข้างในมากกว่า เราก็เลยคิดว่า ตอนนี้สิ่งที่เราทำได้ก็คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับองค์กรธุรกิจเพื่อที่จะเอาไปพัฒนาตัวเองก่อน พัฒนาตัวเองก่อนปุ๊บแล้วเราจะมีผู้ประเมินให้ แล้วก็ไปประเมินเพื่อที่จะบอกว่าของคุณยังขาดตรงไหนแล้วจะไปพัฒนาต่ออย่างไรนะครับ ผลประโยชน์ของการได้รับการประเมินแบบนี้ สิ่งที่เราคาดหวังก็คือ เราอยากจะให้อย่างน้อยนี้ ธนาคารเฉพาะกิจต่าง ๆ อย่างเช่น ธนาคารออมสิน หรือธนาคารเพื่อการเกษตร และสหกรณ์ต่าง ๆ เริ่มที่จะลดดอกเบี้ย ลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้กับธุรกิจเหล่านี้ที่ได้รับการประเมิน แล้วก็ได้คะแนนต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ตรงนี้คือจุดเริ่มต้น แต่ว่าถ้าต่อไปในอนาคต เราก็อาจจะต้องคุยกันว่าใครจะเป็นผู้เหมาะสมที่สุดที่จะเป็นผู้ประเมินตรงนี้ เราเคยคุยกันไว้เหมือนกันว่าน่าจะเป็นนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยหลาย ๆ แห่งของประเทศที่เป็นเครือข่ายของเรา ที่ทำงานให้กับทางสำนักงาน กปร. อยู่แล้ว ซึ่งพวกนี้ก็จะมีความเที่ยงตรง แล้วก็มีความรู้ด้านวิชาการตรงนี้อยู่แล้ว เราเคยคิดถึงสถาบันต่าง ๆ ที่ให้มาตรฐานทางธุรกิจ หลาย ๆ ครั้งเราก็รู้สึกว้าเหว่ พวกนี้เอาไปแล้วก็เอาไปชาร์ตเงินให้กับนักธุรกิจต่าง ๆ หรือเปล่า สมมติว่าอยากจะได้มาตรฐานนี้ต้องมาสมัครสิ ต้องเสียเงิน ต้องจ้าง consultant ไปให้คำปรึกษาว่าจะพัฒนาไปอะไรอย่างนี้รู้สึกว้าเหว่ มันจะเป็นเชิงการค้ามากกว่า เพราะฉะนั้นเราก็เลยคิดว่าน่าจะพัฒนาจากข้างในแล้วให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้ความสนใจเห็นประโยชน์กับธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเหล่านี้ น่าจะดีกว่า

2. แนวปฏิบัติสำหรับธุรกิจหรือผู้ประกอบการที่ตั้งใจจะเริ่มเศรษฐกิจพอเพียง เนื่องจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นก็คือปรัชญา เพราะฉะนั้นก็คือแนวทางในการดำเนินชีวิตหรือดำเนินธุรกิจของเรานั้นเอง แต่ว่าในการดำเนินธุรกิจสิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การตัดสินใจ ไม่ว่าคุณจะทำตัดสินใจอย่างไรก็ตาม ผมคิดว่าถ้าคุณอยากจะเริ่มนะครับ การตัดสินใจอันแรกก็คือต้องถามว่า

ตัวเองมีความพอประมาณหรือเปล่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตัดสินใจทางการตลาดหรือการลงทุนนี้ มีความพอประมาณไหม มีเหตุมีผลหรือเปล่า หลาย ๆ คนนักธุรกิจก็จะมีเหตุมีผลตลอด อย่างเช่น ผมยกตัวอย่างไปเมื่อสักครู่นี้ ธุรกิจของเขาเจริญเติบโต 100% ทุกปีมาสองปีแล้ว ก็เลยพยายามจะหาคนดีและคนเก่งเข้ามาในบริษัทของผม แต่ก็หาไม่ได้สักที อันนี้ไม่มีเหตุมีผลนะครับ และถึงแม้ นักธุรกิจหลายคนจะคิดว่า เออ มันก็มีเหตุมีผลเพราะมีความต้องการทางตลาดอยู่ แต่ว่าเราไม่มีความสามารถในการบริหารจัดการนะครับ เรื่องของความรอบรู้รอบคอบ เรื่องของคุณธรรมนี่ สิ่งที่เราจะต้องคำนึงถึง การทำธุรกิจของเรานี้จะต้องไม่ไปสร้างผลกระทบที่ไม่ดีให้กับใคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับสังคม ที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ ตัวเราเองด้วยนะครับ บางครั้ง นักธุรกิจหลาย ๆ คนทำธุรกิจไปแล้วก็ลงจากหลังเสือไม่ได้ ต้องทนทรมานทำธุรกิจต่อไป ถึงแม้ว่าจะมีเงินไม่รู้จักกี่พันล้านก็ตาม บางทีเขาก็อยากจะเลิก แต่ก็เลิกไม่ได้เพราะว่าอยู่บนหลังเสือแล้ว อันนี้ผมคิดว่า ง่าย ๆ ก็คือว่าจะตัดสินใจดำเนินธุรกิจ ถามตัวเองว่ามีความพอประมาณ มีเหตุมีผล คิดจะสร้างภูมิคุ้มกันหรือเปล่า มีความรอบรู้รอบคอบ ระมัดระวัง ใช้อนุมัติปัญหาไทยหรือไม่ แล้วก็อันสุดท้ายคือ มีคุณธรรมหรือเปล่านั้น คุณธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจเราหรือเปล่า

ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นจากเวที

1. สภาพเป็นทั้งช่องโหว่ ช่องโสเภณี และซุ้มมือปืน
2. ด้านวิชาการ ครูอาจารย์ต้องทบทวนตัวเอง เพราะผลิตลูกศิษย์ไม่มีคุณภาพ ไม่ว่าจะเป็นระดับปริญญาตรี โท เอก
3. หน่วยงานที่ทำวิจัยในครั้งนี้อาจช่วยให้แต่ละภาคส่วนเข้าใจการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจน ด้านความก้าวหน้า และภาพรวมอย่างเป็นระบบ

พระสังคม ธนปัญญา : ขอโอกาสกราบอาจารย์ครับ อาตมา พระสังคม ธนปัญญา ซึ่งอยู่ที่วัดพระบรมธาตุคอกยผา 6 ปีที่พยายามขับเคลื่อนแล้วก็ทำงานด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนโดยอาศัยแนวคิดของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้เป็นรูปธรรม มีพระราชบัญญัติว่าด้วย บ้าน วัด โรงเรียน หรือ บ ว ร ในฐานะเป็นพระสงฆ์องค์หนึ่งก็เห็นว่า นี่คือนโยบายของโลก พวกเราทุกคนรู้แล้วที่สำคัญคือสังคมไทย ทำไมเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสแล้วก็ทำให้ดูอยู่ให้เห็นมาตลอด 40 กว่าปี ในฐานะที่เป็นหนุ่มสาวคนรุ่นใหม่ ก็เลยมองเห็นประเด็นหนึ่งว่า หลายคนพูด นักวิชาการเยอะ การวิจัยมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็น สกว. มานิมนต์หลวงพ่อกไป 4-5 ครั้ง ก็ไป 3-4 ครั้ง แล้วก็ไม่ได้ไปอีกเลย เพราะว่ามันเสียเวลาจริง ๆ ที่เรามีแต่นักวิจัย แต่มันมีแต่ที่เขาเรียกว่า อย่างที่ท่านอาจารย์พูดเมื่อสักครู่นี้ว่าเป็นวิจัยไขในหิน หรือว่าเป็นไขในหิน ยังไม่เคยฟักออกมาเป็นตัว พระอาจารย์พูดถึงประเด็นเพื่อให้เห็นว่าถ้าจะทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เห็นว่ามันเป็นโมเดล

แห่งความสำเร็จก็จะเห็นภาพ อย่างเรื่องหนึ่งซึ่งพระอาจารย์นำแนวคิดของพระองค์ท่านไปปฏิบัติจริง ๆ ก็คือเรื่องของ การปลูกป่าสามอย่างประโยชน์สี่อย่างตามแนวพระราชดำริ สอดคล้องกับเรื่องธนาคารต้นไม้ที่ศาสตราจารย์คุณหมอประเวศนี้เขียนไว้ ผู้มีชื่อเสียงระดับอาจารย์หมอประเวศเขียนไว้ชัดเจนว่านี่คือทางออก การแก้ไขวิกฤติของเกษตรกร และของประเทศ แต่ก็ไม่มีใครเอาไปลองทำจริง ๆ พระอาจารย์ก็ลอง 6 ปีเห็นผลว่าชุมชนคอยผาสัมตรังนี้ จากนั้นสิ้นสองแสนกว่าบาทหลายครอบครัวทำเศรษฐกิจพอเพียงคือทำเกษตรผสมผสานแบบวนเกษตรโดยอาศัยการปลูกสามอย่างประโยชน์สี่อย่างตามแนวพระราชดำริ ไปทำสองปีสามปีหมดหนี้ เพราะมีรายได้เป็นวันเป็นเดือน เป็นปีให้เห็นชัดเจนเลย แต่เขาก็มีปัญหาอยู่ว่าหนี้สินของเขาที่มีปัญหาอยู่ก่อนแล้วนี้ ธกส. จะทำอะไร พระอาจารย์เห็นท่านด็อกเตอร์บอกว่า โอ้โฮ องค์กรที่โดดเด่นและได้รางวัล และบอกว่าธกส.ทำเพื่อเกษตรกรจริง ๆ ให้ท่านกลับไปคิดใหม่ เกษตรกรไทยส่วนใหญ่เป็นหนี้ เพราะธกส. Think about that OK. คิดให้ดี ๆ ให้ชัด ๆ ว่าทำไมเราถึงไม่ล้วงลึกถึงข้อมูลที่ต้องการ อาตมาอยากขอฝากอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งท่านอาจารย์หมอประเวศพูดเมื่อสักครู่นะบอกว่า อย่าไปโกรธใคร เราไม่โกรธครับ พระอาจารย์เองไม่เคยโกรธ เออ เคยโกรธนะ แต่ไม่แสดงออก แต่ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ท่านบอกว่าจะให้คนมาทำเศรษฐกิจพอเพียงนี้เดี๋ยวสักวัน อนิจจัง ความไม่เที่ยงมันจะหลากเข้ามาสู่ตัวเขาเอง แต่มันยังไม่พอหรอก พระอาจารย์บอกว่าอย่าโกรธสื่อมวลชน เพราะว่าสื่อมวลชนนี้ ไม่ใช่อย่าโกรธแค่สื่อมวลชน ท่านก็กล่าวว่า สื่อมวลชนหรือนักข่าวในประเทศไทยมันก็เหมือนกับตะวันตก พระอาจารย์จะยกตัวอย่างว่าปีที่แล้ว รายการของทีวีบูรพา หมู่บ้านฐานไทย ไปสัมภาษณ์ และให้พระอาจารย์พูดถึงป่าสามอย่างประโยชน์สี่อย่าง ที่จะช่วยเยียวยา แก้ไขวิกฤติเกษตรกรไทย วิกฤติของประเทศ ตามแนวทางหมอประเวศ ขอโทษ ถูกแบนครับ หนึ่งชั่วโมงเต็มทีวีบูรพาหมู่บ้านฐานไทยที่พระอาจารย์พูดถึงแนวทางและทางออกจากความยากจนของเกษตรกร ถูกแบนหนึ่งชั่วโมงเป็นรายการอื่นไปเลย เพราะงั้นก็จึงขอฝากไว้อย่าให้เสียกำลังใจ โดยเฉพาะเรื่องการศึกษาด้วยการศึกษามีปัญหาที่สุดตอนนี้ คุณหมอ ท่านศาสตราจารย์นายแพทย์เกษม วัฒนชัย ก็คุยกันที่ ม.ช. ว่าแม้แต่ท่านเองเป็นรัฐมนตรีได้ 3 เดือน What's you talking about เห็นไหมครับ นี่ขนาด intelligence ที่สุดในประเทศนะ แต่เป็นได้แค่ 3 เดือนลาออกเลย หมายความว่าอย่างไร เพราะงั้นก็ขอให้กำลังใจทุกคนว่า อย่างน้อยก็มีเครือข่ายของพระสงฆ์ที่จะเยียวยาทางด้านเศรษฐกิจและจิตใจ อย่างย่อท้อ ขออนุโมทนา ขอเจริญพร สาธุ ๆ ไม่ใช่ดบมีอนะ เอาใหม่ ถ้าถูกใจขออนุโมทนา สาธุ

สรุปปิดท้ายการประชุมของวิทยากร

ผู้ใหญ่บาล บุญก้ำ : เรียนรู้เกี่ยวกับการทำเศรษฐกิจพอเพียงและการขยายหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงไปทั่วตำบล จังหวัด และหลายจังหวัด ได้ที่บ้านดอกบัว หมู่ที่ 4 นายบาล บุญก้ำ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เบอร์โทร 0895600425

ม.ล.จิรพันธุ์ ทวีวงศ์: จะปลูกฝังปรัชญาในหมู่ประชาชน แล้วก็ต่อสู้บริโภคนิยม โดยเฉพาะเยาวชนวัยรุ่น ส่วนใหญ่ก็คือ ต้องสอนโดยการทำให้ดูเป็นหลัก ต้องหา Role model หรือบุคคลต้นแบบ ปัจจุบันนี้การสอนด้วยคำพูดเป็นคำสอนที่เชยที่สุด ไม่ได้ผลที่สุด นั่นคือการสอนในมหาวิทยาลัย คือสอนด้วยคำพูด แล้วครูบาอาจารย์ก็ทำตัวต่างจากคำพูดตัวเองอีก จึงไปไม่รอดแน่นอน เพราะฉะนั้น สอนโดยการทำให้ดูจะเป็นบุคคลต้นแบบ ผู้ปกครองหรือใครก็ได้จะรับวิธีการสอนที่สำคัญก็คือเรื่องสื่อ เป็นเรื่องที่สำคัญเหมือนกันเพราะว่าสื่อมันเป็นผลประโยชน์เชิงพาณิชย์นะครับ เรายอมรับว่าสื่อเป็นธุรกิจ ถึงแม้ว่าจะมีปรัชญาพื้นฐานว่าเพื่อสังคมแต่ก็ต้องยอมรับว่าสื่อจะอยู่ได้ด้วยความเป็นธุรกิจ ซึ่งผมว่าอันนี้เป็นสิ่งที่พลาดอย่างหนึ่งของประเทศไทย สิ่งที่เราสร้างการเรียนรู้แก่คนไทยนี่กลายเป็นเชิงธุรกิจ 100% ไม่ได้ เพราะฉะนั้นรัฐบาลจะแทรกแซงกลไกหรืออะไรก็แล้วแต่ ต้องทำส่วนหนึ่งก็คือของสื่อ ก็คือต้องนำมาสู่การสร้างสรรคให้ได้ครับ ถ้าปล่อยเป็นเชิงพาณิชย์ ผลประโยชน์ของสาธารณะจะกลายเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งทุกวันนี้เป็นอย่างนี้ เพราะฉะนั้นเราจะค่อนข้างเป็นห่วงกันว่าผลประโยชน์สาธารณะ เช่น การเรียนรู้ของเยาวชนก็ดี ค่านิยมก็ดี วัฒนธรรมคนไทยก็ดี มันอยู่ในกรอบของเชิงพาณิชย์ไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในแบรนด์ของสินค้าอะไรเท่านั้น อยู่ในแบรนด์ของทิศทางนี้เท่านั้น ซึ่งคนกดปุ่มไม่ใช่ภาคสาธารณะ แต่เป็นภาคธุรกิจ อันนี้คือสิ่งที่พลาดนะครับ ก็คงฝากไว้เท่านั้นว่า การศึกษาก็คงไม่มีอะไรยกเว้นว่าเรื่องเวลา นะครับ วัตถุประสงค์ในการทำงานเรามีแล้ว พร้อม ครูบาอาจารย์พร้อมนะครับ โจทย์ที่จะทำมีพร้อมแล้วต้องทำโน่นทำนี่ หลักการรายวิชา ปริญญาพร้อม เหลือสองอย่างก็คือ ลำดับความสำคัญเชิงนโยบาย รัฐบาลเดี๋ยวมีเดี๋ยวไม่มี ผมเรียนตรง ๆ เลยนะครับ รัฐบาลที่ผ่านมา 3-4 รัฐบาลผมค่อนข้างผิดหวัง เพราะว่าเดี๋ยวมีเดี๋ยวไม่มีเรื่องนี้ ทั้ง ๆ ที่ เป็นสิ่งที่ระบุในรัฐธรรมนูญว่าต้องทำ สุดท้ายก็คือ ความต่อเนื่องนะครับ อันนี้ก็ เป็นเรื่องของ การติดตามประเมินผล ก็เป็นเรื่องของงบประมาณ เรื่องของ กพร.เรื่องตัวชี้วัดนั้นยังไม่มี ก็ขอกราบเรียนเท่านั้นครับ

คุณวรงค์ อมรรวิพัฒน์ : พระพุทธศาสนาเป็นการศึกษาตลอดสังสารวัฏไม่ใช่แค่ตลอดชีวิต ท่านจตุตถะ เข้ากุฏิแล้ว เว้นวัดญาณเวศกวัน มีธรรมเนียมพนธสองสามร้อยเรื่อง ธรรมบรรยายเกือบพันชั่วโมงของพระเจ้าคุณเจ้าพระพรหมคุณาภรณ์ แล้วขอแนะนำหนังสือที่ must จะต้องอ่าน จะต้องรู้มี 6 เล่ม ดังนี้

- ธรรมนุญชีวิต อันนี้คือพุทธจริยธรรม พุทธศีลธรรมในชีวิตประจำวันของคนทุกอาชีพ
- ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ เราเป็นสายปัญญานะครับ ไม่ใช่พวกคลั่งศาสนา แต่ศาสนาประจำชาติมีประโยชน์อย่างไรในอดีต ปัจจุบันจะพัฒนาชาติอย่างไร แล้วในอนาคตจะเป็นอย่างไรได้
- พุทธวิธีเพื่อแก้ปัญหาคศวรรษที่ 21 นี่เป็น blue print ของมนุษยชาติเลย

- พุทธธรรมฉบับปรับปรุงขยายความ
- พจนานุกรมพุทธศาสน์มีสองเล่ม พุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม และพุทธศาสตร์ฉบับประมวลศัพท์

ขณะนี้ใกล้พุทธชยันตีเต็มที พุทธชยันตี ชยะ แปลว่าชัยชนะของพระพุทธเจ้าต่อกิเลสของพระองค์เอง แล้วชัยชนะต่อโลก ทรงเผยแผ่ธรรมะ ธรรมจักรก็ไปวนสูตรที่ไม่มีใครต้านได้เพราะว่าเป็นสังฆธรรม ยินดีทำให้พิสูจน์ วิทยาศาสตร์ ยิ่งก้าวหน้ายิ่งใกล้เคียง ท่านศาสตราจารย์ ดร.ระวี ภาวิไล บอกว่าความรู้ของพระพุทธเจ้าเป็นความรู้ตรงเพราะทรงตรัสรู้ ส่วนความรู้ของศาสตร์ทั้งหลายทั้งปวงเป็นแค่เงาของความจริง เราต้องตั้งสมมติฐาน แล้วมาพิสูจน์ แล้วก็มีวัฏจักรของทฤษฎี Thesis Anti-Thesis แล้วก็ Synthesis อย่างนี้ ตลอดเวลา แต่ของพระพุทธเจ้าไม่ใช่ทรงคาดการณ์ รู้เข้าไปในตัวความจริง เพราะฉะนั้นความหมายสำคัญที่สุด เจ้าคุณปยุตโต ท่านชี้ไว้ว่าพุทธชยันตี มีความหมายสำคัญที่สุดต่อมนุษยชาติ เพราะว่าถ้าจะประกาศอิสรภาพของมนุษย์ให้มองเข้าหาภายใน สมัยก่อนพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อธิฤทธิ์ ปาฏิหาริย์ ซึ่งขณะนี้ ศาสนาพุทธในเมืองไทย สังคมกำลังจะถึงกาลวินาศ ศาสนสถาน ศาสวัตถุเล็กสร้างได้แล้ว ที่มีอยู่ก็ไม่มีปัญญาธิภา ศาสนพิธีที่ทำเท่าที่จำเป็นก็พอ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ องค์กรประธานสถาบันจุฬาลงกรณ์ต้องทรงออกมารณรงค์เอง พระองค์ทรงศรัทธามาก แต่ทรงบอกมาให้หยุดจุดรูป ถ้ามืดไม่กระจายจะเกิดปัญหา เพราะคว้นรูปมีเป็นสารก่อมะเร็งหลายร้อยตัว ให้สร้างศาสนบุคคล และศาสนธรรมเป็นหลักนะครับ แล้วก็พุทธชยันตี กลุ่มเครือข่ายพุทธเพื่อสังคม ผู้นำอยู่วันนี้แทบทั้งหมด ท่านเข้าไปเถอะ สังคมสงฆ์จะครบ 2,600 ปี วันอาสาฬหบูชา แล้วก็โอวาทปาฏิโมกข์จะครบ 2,600 ปี วันมาฆบูชาหน้าครับเราไม่มีทางพบอีกแล้ว แล้วสารของพระพุทธเจ้าเป็นสารของปัญญาและความสุข ทรงส่งมา 2,600 ปี แต่เราไม่ค่อยใส่ใจ มีเพชร ถ้าท่านอ่านบทความที่ผมเขียนขึ้นมานี้แล้วจะรู้ ศาสนาพุทธ มีความสำคัญ มีอีกสิ่งหนึ่งก็คือว่าท่านเจ้าคุณฝากไว้ว่าถ้าหากจะศึกษาธรรมะก็ขอให้ศึกษาให้รอบด้าน ไม่ใช่เอาเพียงครึ่งเดียว ตัวอย่างที่ดีที่สุดคือสันโดษ พระพุทธเจ้าทรงสอนให้รู้จักสันโดษและไม่สันโดษ สันโดษอะไร สันโดษในสิ่งเสพสวดย รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส เพื่ออะไร เพื่อมีเวลา แรงงาน และความคิด เหลือเพื่อจะไม่สันโดษ ธรรมะสองข้อของท่านเจ้าคุณปยุตโตอย่าเสมอที่พระพุทธเจ้าเห็นคุณประจักษ์ด้วยพระองค์เอง หนึ่ง ไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง ความดีไม่มีพอ จนกว่าเป็นอรหันตคุณ ถึงจะหยุดทำความดีได้ ไม่สันโดษในกุศลธรรมทั้งหลายทั้งปวง และ เพียรพยายามไม่ละย่อ อีกตัวอย่างหนึ่งคืออนิจจัง เราอนิจจัง อ้อ มันเป็นอย่างนั้นเอง ปลงเถอะ อย่างนี้ได้ครึ่งเดียว คือทำ แต่นี้คือ... อนิจจัง คือว่าไม่มีเทพเจ้าลดบันดาลทั้งสี่น เราอยากสุขลดทุกข์ ลดต้นเหตุแห่งทุกข์ สร้างสาเหตุแห่งสุข นี่คือการใช้ออนิจจังให้ครบนะครับ ขอบพระคุณนี้เป็นตัวอย่าง

ศ.ดร.อภิชาติ พันธเสน : ขอบคุณที่อยู่ร่วมรับฟังจนกระทั่งถึงเวลานี้นะครับ แล้วก็อยากจะเรียนว่าในการประชุมลักษณะนี้ส่วนใหญ่นี้ คนก็จะมาฟังตอนเช้า ทานอาหารเสร็จแล้วก็กลับไป แต่ผมคิด

ว่าอันนั้นไม่ใช่เป็นวัตถุประสงค์ของงานครั้งนี้เพราะว่างานครั้งนี้เราอยากจะได้ input จากพวกท่าน เพราะฉะนั้นขอให้ท่านอยู่ในภาคบ่าย แล้วก็ช่วยร่วมกันแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ ในตอนบ่ายเราพยายามจะทำให้ผู้ทรงคุณวุฒิ วิชาการต่าง ๆ พูดให้น้อย แล้วฟังท่านให้มาก ๆ นะครับ เพื่อจะได้เอามาประมวลเป็นยุทธศาสตร์ ในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษต่อไป แล้วก็อย่างเมื่อกี้นี้ถ้าหากว่าสนใจกลุ่มคุณวรเดช ขอเชิญไปร่วมกับทางกลุ่มพระสงฆ์ ศาสนา วัฒนธรรมได้เลย นะครับ แล้วก็ผมทราบว่ากลุ่มของเรามีตั้ง 60 กว่าคนแล้วนะครับ เพราะฉะนั้นช่วยไปอยู่กับกลุ่มคุณวรเดชด้วยก็ได้ กลุ่มของผมเอาสัก 50 ก็พออะ ไม่ต้องมากขนาดนั้น ก็ขอเชิญไปรับประทานอาหารแล้วก็ขอบคุณมากครับ

ส่วนที่ 2

ภาคบ่าย

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า

ภาคการเมืองท้องถิ่น และประชาสังคม

ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี โพชนุกูล

ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ สกว.

ณ ห้องชวนชม 2 โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 - 15.30 น.

การประชุมกลุ่มย่อยภาคการเมืองท้องถิ่นและประชาสังคม มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 40 คน รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล เป็นผู้ดำเนินรายการ มีผู้อภิปรายมาจากหลายภาคส่วนของสังคม ได้แก่ พระครูบวร บวรธีรวัฒน์ จากจังหวัดระยอง ผศ.ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ จากมหาวิทยาลัยบูรพา ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายพื้นที่ และภาคประชาชน เช่น คุณอุบล ยะไววิชัย จาก อบต.คอนแก้ว และพ่อเลี่ยม บุตรจันทา ปราชญ์ชาวบ้านจากจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ร่วมระดมความคิดอย่างกว้างขวางสรุปได้ดังนี้

1. ที่ผ่านมามีปัญหาในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของภาคการเมืองท้องถิ่นและประชาสังคม คือ

- 1.1 ระบบทุนนิยม วัฒนธรรมบริโภคนิยม เช่น supermarket ร้านสะดวกซื้อ ทำให้คนนิยมความสะดวกสบาย เกิดการใช้จ่ายเกินตัว ทำลายวัฒนธรรมการบริโภค และเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาคการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้อนุญาตให้มีการก่อสร้างร้านดังกล่าว ไม่ให้ความสนใจกับร้านค้าย่อยในชุมชน
- 1.2 จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้มีการใช้พื้นที่มากขึ้น มีปัญหาการใช้พื้นที่ทับซ้อน
- 1.3 ระบบการเมืองท้องถิ่น
 - 1.3.1 ระบบการเลือกตั้ง ที่ผูกขาดโดยเสียงข้างมาก มีการซื้อเสียง เกิดระบบอุปถัมภ์ (เงินไม่มา กาไม่เป็น)
 - 1.3.2 ธุรกิจการเมือง
 - 1.3.2.1 การลงทุนทางการเมือง ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะทุนทางเศรษฐกิจในระยะสั้น เช่น ซื้อเสียง
 - 1.3.2.2 การถนอมทุน การเมืองท้องถิ่นจึงมีการถนอมทุน เช่น เปอร์เซ็นต์ที่ได้จากโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การจัดซื้อจัดจ้าง
 - 1.3.3 ระบบค่าตอบแทน เช่นเงินเดือนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดสิ่งล่อใจในการเข้ามาหาผลประโยชน์

- 1.3.4 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นไม่เกิดขึ้นจริงจัง ทำให้ส่วนท้องถิ่นยังคงพึ่งพารัฐบาล งบประมาณยังต้องพึ่งพานักการเมืองระดับชาติ
 - 1.4 คุณภาพชีวิตของประชาชนไม่ดีพอ ประชาชนมีรายได้ไม่เพียงพอ ทำให้เกิดภาวะหนี้สิน
 - 1.5 ไม่มีกระบวนการเรียนรู้ตนเองในทุกระดับของสังคม ตั้งแต่ ตัวประชาชน ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น จึงไม่มีจุดยืน-หลักการของตนเอง
 - 1.6 นโยบายตรงของรัฐบาลสู่ชุมชน โดยไม่คำนึงถึงบริบทของชุมชน
- 2 การลดการครอบงำของธุรกิจการเมือง และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจการเมืองในภาคการเมืองท้องถิ่น และประชาสังคม ควรเริ่มจากการพัฒนาคน ขณะเดียวกันก็มีการพัฒนาเชิงระบบที่จะช่วยหนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปควบคู่กัน
- 2.1 การพัฒนาพลเมือง เพื่อให้เป็นภาคประชาสังคมที่เข้มแข็ง
 - 2.1.1 สร้างวัฒนธรรมชุมชนที่ดี
 - 2.1.1.1 มีศักดิ์ศรี เงินซื้อไม่ได้
 - 2.1.1.2 มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่
 - 2.1.1.3 ไม่รอรับแต่ฝ่ายเดียว
 - 2.1.1.4 มีความพอเพียง (ไม่ยุ่งเกี่ยวกับอบายมุข ไม่ฟุ้งเฟ้อ)
 - 2.1.1.5 ความมีจิตอาสา
 - 2.1.2 มีการเรียนรู้ร่วมกันในครอบครัว ทำให้รู้จักด้วย จุดแข็ง ปัญหาต่าง ๆ ของครอบครัว และจะได้วางแผนการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับวิถีของตน
 - 2.1.3 สร้างความรู้ความเข้าใจ มีจิตสำนึกของประชาธิปไตย
 - 2.1.3.1 สร้างเครื่องมือการเรียนรู้ในทุกระดับ (ปัจเจก ครอบครัว ชุมชน ประชาสังคม) เพื่อให้เกิดการพึ่งตนเอง ลดการพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ โดยการใช้ประโยชน์จากทุน และทรัพยากรในชุมชน
 - 2.1.3.2 ความรู้ในเรื่องสังคม สิทธิของประชาชน กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับชุมชน
 - 2.1.3.3 สร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตย ที่ประชาชนรู้จักคิดเป็น รู้จักมีความกล้า แทนที่วัฒนธรรมรอรับ ดังปัจจุบัน
 - 2.2 การพัฒนาเชิงระบบ
 - 2.2.1 การลดบทบาทของรัฐบาลส่วนกลาง และการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นและประชาชน ให้มากขึ้น เพื่อลดความซ้ำซ้อน และสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจและกำกับดูแลส่วนท้องถิ่น

- 2.2.1.1 การปรับโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เป็นองค์กรอิสระ และถูกควบคุมโดยสภาองค์กรชุมชน ไม่ใช่กระทรวงมหาดไทย
- 2.2.1.2 สภาองค์กรชุมชน ตำบล ที่มีคุณภาพ
- 2.2.1.3 สภาพพัฒนาการเมือง ที่มีกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จากผู้นำชุมชนทุกชนชั้น
- 2.2.1.4 ขยายฐานกลุ่มผู้นำให้กว้างขวาง
- 2.2.1.5 การแก้ไข พรบ.ท้องถิ่น
- 2.2.1.6 การเว้นวรรคการอยู่ในวาระการดำรงตำแหน่ง เพื่อเปิดโอกาสให้คนดีๆ เข้ามารับบริหารงาน
- 2.2.1.7 การให้อำนาจแก่ท้องถิ่นในการบริหารจัดการพื้นที่ของภาครัฐ ส่วนกลางที่อยู่ในพื้นที่ตน เช่น ชลประทาน ป่าชุมชน โฉนดชุมชน เพื่อประโยชน์ร่วมของชุมชน
- 2.2.2 การใช้ระบบอื่น ๆ ในการเลือกคนเข้ามาสู่การเมืองท้องถิ่นแทนการเลือกตั้ง เพื่อลดการผูกขาดโดยเสียงข้างมาก เช่น การคัดสรรโดยชุมชน และอาจช่วยลดความขัดแย้งซึ่งเกิดจากการเลือกตั้งในชุมชน และผู้นำไม่ควรมีสังกัดหรือใช้ระบบพรรคพวก
- 2.2.3 การเปลี่ยนแปลงระบบค่าตอบแทนสำหรับส่วนท้องถิ่น เช่นการเป็นอาสาสมัครโดยมีสวัสดิการอื่น ๆ เบี้ยประชุม ทดแทนเงินเดือน เพื่อลดสิ่งล่อใจ
- 2.2.4 สร้างกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วม ให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่น

3 ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเมืองท้องถิ่นและประชาสังคมต่อไป ควรมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ช่วยหนุนคือ

- 3.1 ท้องถิ่นที่มีผู้นำที่มีจิตอาสา ซึ่งจะสามารถกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการท้องถิ่นที่ทำให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่เหมาะสม เช่น
 - 3.1.1 ผู้นำที่ไม่อิงพรรคการเมืองใด มีจุดยืนและหลักการของตนเองที่มุ่งเน้นประโยชน์สุขของชุมชนท้องถิ่น
 - 3.1.2 ผู้นำต้องมีทีมงานที่มีจิตอาสาช่วยกระตุ้นหรือขับเคลื่อนในชุมชน สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

- 3.1.3 เน้นคุณภาพชีวิตของประชาชน ไม่ใช่เน้นโครงสร้างพื้นฐาน ผู้นำต้องลงทุนทางสังคมระยะยาว ไม่ใช่ลงทุนทางเศรษฐกิจระยะสั้น (ทุ่มทุน-ถอนทุน) เพื่อสร้างวัฒนธรรมเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.1.4 สนับสนุนการประกอบอาชีพ ทำให้เศรษฐกิจของครอบครัวประชาชนดีขึ้น เช่น สนับสนุนด้านการตลาดสำหรับผลผลิตการเกษตร จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น แหล่งน้ำสำหรับเพาะปลูก
- 3.1.5 การพิจารณาออกใบอนุญาตสิ่งปลูกสร้าง ห้าง ร้าน ที่ส่งเสริมวิถีเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.2 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น มีทรัพยากรในมือ (ดิน น้ำ ป่า) ที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่แล้ว จึงควรสร้างการเรียนรู้ให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเอง โดยการใช้ทรัพยากร เช่น ผลผลิต ที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ ให้ประชาชนสามารถผลิตได้พอกิน เมื่อมีเหลือจึงขายเพื่อสร้างรายได้ หรือแลกเปลี่ยนกัน
- 3.3 การบริหารจัดการพื้นที่ทับซ้อนให้เกิดประโยชน์ร่วมกันของคนหมู่มาก (พื้นที่เท่าเดิมแต่มีคนใช้มากขึ้น) ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
- 3.4 สร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อควบคุมองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ควบคุมการลงทุน-ถอนทุนของนักการเมือง
- 3.5 สร้างกระบวนการเรียนรู้ตนเองให้เกิดขึ้นในทุกระดับ ตั้งแต่ ประชาชน ครอบครัว ชุมชน และอปท. ให้มีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน รู้จักตัวเอง รู้จักชุมชน รู้จักท้องถิ่น รู้ปัญหา รู้ทรัพยากรที่มี เพื่อนำไปสู่การกำหนดทิศทางของตนเองและสังคมด้วยตนเองบนฐานข้อมูล
- 3.6 การศึกษาต้องสร้างเยาวชนที่มีจิตอาสา มีวัฒนธรรมพอเพียง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย ภาคการเมืองท้องถิ่น และ ภาคประชาสังคม

ณ ห้องชวนชม 2 โรงแรมรามารักษ์เดินส์

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
1	รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
2	ผศ.ดร.ชัยชนต์ ประดิษฐ์ศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3	ดร.อุบล ชะไวทยณะวิชัย	อบต.ดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
4	นายเสถียร ใจคำ	อบต.กุดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
5	นายณรงค์ ทาสีห้คำ	เทศบาลตำบลสันผักหวาน
6	คุณประสิทธิ์ เงินชัย	สภานักการเมือง
7	คุณทองพูน กองจินดา	อบต.คมบาง
8	นายพลาเดช ณ ป้อมเพชร	สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
9	พระครูบรรพตวิวัฒน์	วัดหนองกันเกรา
10	คุณโชติ ถาวร	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
11	คุณบันเทิง ผลอำพันธุ์	อบต.คลองนารายณ์
12	คุณศิมาพร จันทรวงษ์	อบต.สะอาด
13	คุณศักดิ์ เจริญผล	เทศบาลตำบลจันทบุรี
14	คุณข้าพทุท ขาวดารา	FMTV
15	คุณชอบ ประมาณ	
16	อาจารย์ปัทมา ลาภขุ่มศรี	ม.บูรพา
17	คุณจิตรา สมบัติรัตนานันท์	ม.บูรพา
18	คุณชาญณรงค์ ธนัญมุล	
19	คุณชลาลัย จันทราวดี	
20	คุณกาญจนา อายุเจริญ	อบต.จันทบุรี
21	คุณฉัฐพงศ์ ทวีศักดิ์วิชัย	สมวท.
22	ผศ.ดร.วันวร จะนู	ม.ธุรกิจบัณฑิต
23	คุณจตุรงค์ พานิชานุรักษ์	อบต.คลองนางษ์
24	คุณธันยนันท์ เกลิมพงษ์	อบต.คมบาง
25	คุณศิวัช บุญเกิด	ม.บูรพา

สรุปการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า ภาคราชการ

ดำเนินรายการโดย ศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพงศ์ ทองภักดี

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ 2 โรงแรมรามารักษ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

ศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพงศ์ ทองภักดี ได้กล่าวถึงสภาพการณ์ของภาคราชการในปัจจุบัน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. การใช้งบประมาณอย่างไม่คุ้มค่า เช่น ส่วนใหญ่นำไปทำรั้วและอาคาร บางหน่วยงาน ทบแล้วก็สร้างใหม่
2. ไม่มีธรรมาภิบาลเพียงพอ เช่น ข้าราชการ ปลัดกระทรวงมีเงินเป็นพันล้านโดยไม่ สามารถอ้างอิงแหล่งที่มาได้อย่างชัดเจน
3. ข้าราชการที่ดีก็มีหนี้สินมาก
4. ภาคราชการไม่มีความเคลื่อนไหวที่เด่นชัด ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในองค์กร

ดร.ญัฐพงศ์ ได้ตั้งโจทย์ใหญ่ ๆ ไว้หลายประการดังนี้

1. ทำอย่างไรให้ภาคราชการทั้ง 3 ระดับ มีความพอเพียง คือ ในระดับนโยบาย-ระดับ การเมือง ระดับหน่วยงาน และระดับตัวบุคคล-ข้าราชการ
2. ทำไมการขับเคลื่อนในภาคราชการจึงเชื่องช้า
3. ถ้าต้องการให้รวดเร็วขึ้นในอีก 10 ปีข้างหน้า หน่วยงานราชการจะต้องทำให้เป็น ตัวอย่าง ใช่หรือไม่
4. แนวทางในทศวรรษหน้าจะเป็นอย่างไร
5. หน่วยงานราชการต้องการความรู้อะไรบ้าง

หลังจากนั้น ได้เชิญวิทยากร 2 ท่านบรรยายพิเศษ ดังนี้

คุณจินางกูร โรจนันท์

ผอ.สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โจทย์ที่ตั้งไว้เป็นโจทย์ที่ใหญ่มาก กว้างมาก เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องที่เป็นโมเดลเดียว เพราะว่าแต่ละคนก็จะมีมุมมองของตัวเอง ก่อนที่จะปฏิบัติต้องรู้ก่อนว่าตัวเองมี จุดดี จุดด้อย มีทุนของตัวเองอย่างไร ยังขาดอะไร เพื่อที่ไปถึงเป้าหมายได้อย่างไร ซึ่งเป็นเรื่องของ แต่ละบุคคลและจะต้องเป็นไปตามศักยภาพ

สำหรับทิศของประเทศในห้าปีข้างหน้าตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 สภาพัฒน์ฯได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผน ซึ่งโดยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติเพื่อปรับการพัฒนาให้เข้าสู่ดุลยภาพ เพราะฉะนั้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ประเด็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การศึกษา หรือสาธารณสุข แต่เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เข้าสู่ดุลยภาพ ซึ่งดุลยภาพของแต่ละท่านอาจจะไม่เหมือนกัน

แต่ในฐานะสภาพัฒน์ฯ ซึ่งทำแผนระดับประเทศ เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ บนหลักคิดสามห่วงสองเงื่อนไข คือ ความมีเหตุผล ความพอประมาณ ความมีภูมิคุ้มกัน คุณธรรม และความรู้ ทั้งหมดทั้งปวง เศรษฐกิจพอเพียงเน้นมาก ๆ ว่าถ้าไม่ปฏิบัติไม่มีทางเห็นผล ใครปฏิบัติก็ได้กับคนนั้น

แผนพัฒนาฯ ตั้งแต่แผน 8 แผน 9 เป็นการเผยแพร่เรื่องหลักปรัชญาคืออะไร พอถึงแผนฯ 10 ได้มีการประเมิน พบว่าประชาชนเข้าใจว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร แต่น้อยคนมากที่นำไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้นแผนฯ 11 จึงพยายามที่จะเผยแพร่การประยุกต์ใช้ ซึ่งภาคีก็เกิดความสับสน และพยายามหารูปแบบเพื่อทำตาม จึงต้องอธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีรูปแบบให้ทำตาม เป็นเรื่องที่ต้องคิดเฉพาะตัว เพราะฉะนั้นประการแรกก็ต้องประเมินตนเองให้ได้ก่อนว่าตัวเองมีทุนอะไร มีเครือข่ายแค่ไหน มีเป้าหมายที่จะไปให้ถึงตรงไหน และจะไปหาความรู้มาให้ถึงตรงนั้นได้อย่างไร เช่นเดียวกับสภาพัฒน์ฯ ที่มีการวางแผนโดยเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ว่าที่ผ่านมาทั้งหมด การพัฒนาในแผน 10 ได้ส่งผลให้เกิดอะไรขึ้นบ้างในประเทศ

การประเมินประเทศไทยในช่วงแผนฯ 10 คือ

- จำนวนปีการศึกษาสูงขึ้น แต่คุณภาพนั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง
- มีผู้ป่วยมากขึ้น เนื่องจากมีรายได้ดีขึ้น ก็เริ่มรับประทานอาหารที่ไม่ค่อยเป็นประโยชน์กับสุขภาพ
- มีนักวิจัยในประเทศน้อย
- ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น พึ่งตัวเองได้มากขึ้น มีประเด็นของตัวเองมากขึ้น รวมถึงเริ่มมีการดูแลคนในชุมชนด้วยตัวเอง คือมีสวัสดิการชุมชนมากขึ้น เศรษฐกิจไปได้ดีพอสมควร ถึงแม้จะมีอัตราการขยายตัวต่ำกว่าที่ผ่านมา เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาหลายเรื่อง
- ประเทศไทยยังพึ่งพิงการส่งออกสูง
- อัตราการออมดีขึ้น แต่ยังไม่มากเท่าที่ควร ที่สำคัญที่สุดก็คือ ในอีกไม่กี่ปีข้างหน้าประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ในขณะที่ประชากรมีการศึกษาสูงขึ้น แต่ยังมีการออมเพื่ออนาคตไม่มาก ถ้าเข้าสู่ผู้สูงอายุแล้วเราจะไม่มีกำลังและไม่มีเงินออมพอเพียง ภาครัฐเองก็ไม่มีกำลังพอที่จะดูแลทุกคนที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จึงต้องพยายามส่งเสริมให้ทุกคนได้มีการออมมากขึ้น

กว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน มีการตั้งกองทุน ซึ่งเป็นเรื่องที่กระทรวงที่เกี่ยวข้องได้พิจารณารับไปปฏิบัติ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในประเทศ

- สิ่งแวดล้อม พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น แต่ยังมีปัญหาเรื่องการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ และการรีไซเคิลก็ยังต่ำกว่าเป้าหมาย

- ส่วนตัวปัญหาที่ค่อนข้างจะชัดก็คือเรื่องธรรมาภิบาล

การประเมินอุปสรรค ในการก้าวเดินไปอีกห้าปีข้างหน้า ซึ่งเราควรจะสร้างภูมิคุ้มกันไว้ตั้งแต่วันนี้ มีดังนี้

- การบริหารภาครัฐอ่อนแอลง

- การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

- ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงรุนแรง

- ถึงแม้เศรษฐกิจจะเติบโต แต่ในภาพรวม ผู้ได้รับประโยชน์จากภาคเศรษฐกิจยังเป็นผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองสูง กลุ่มอื่น ๆ เช่น กลุ่ม SME ก็ยังไม่ค่อยได้รับประโยชน์มากนัก อุตสาหกรรมของไทยยังเน้นการใช้แรงงานเข้มข้นเป็นหลัก ไม่ค่อยได้ใช้เทคโนโลยีระดับสูงเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์เท่าที่ควร

- ค่านิยมคิงดอมของคนไทยมีทั้งที่ดีและไม่ดีมีทั้ง ๆ กัน คนในเมืองจะพูดว่าค่านิยมที่ดีไม่ค่อยมี แต่คนในชนบทจะบอกว่าเขายังมีอะไรที่ดี ๆ อยู่ในชนบท

- มีความเสี่ยงด้านความมั่นคง

แนวทางการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ประเทศไทย

- ถ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกิดภัยพิบัติแล้ว จะทำให้คนไทยสามารถอยู่รอดไปได้ได้อย่างไร

- สินค้าอุปโภคและบริโภคจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างไรบ้าง เพื่อที่จะสร้างรายได้ให้กับประเทศ รวมถึงให้เหมาะกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไป

- ประชาสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเมื่อชุมชนเข้มแข็งขึ้น จะสามารถดูแลตนเองได้ อย่างน้อยเวลาเกิดผลกระทบขึ้น ชุมชนจะดูแลตนเองได้เร็วกว่าส่วนกลางโดยภาครัฐเข้าไปช่วยเหลือ ตัวอย่างกรณีน้ำท่วม กว่าเงินจะลงไปถึงไม่รู้จะใช้เวลานานเท่าไร แต่ชุมชนเขาไปถึงกันแล้ว อาหารไปถึงแล้ว คนแก่ได้รับการดูแลแล้ว คนพิการได้รับการดูแลด้วยชุมชนของเขาเอง

- การลดก๊าซเรือนกระจก การยกระดับสุขภาพ การออกแบบ การออกแบบที่กล่าวถึงนี้อาจจะหมายถึงในอนาคต ถ้าประเทศไทยจะแข่งขันกับต่างประเทศได้จะต้องมีนวัตกรรมในหลาย ๆ เรื่อง ขณะนี้ที่มีการกล่าวถึงบ่อยมากคือ เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy) ประเทศไทยจะใช้เทคโนโลยีระดับสูงให้มากกว่านี้ ขณะนี้อาจจะไม่ทันแล้วเพราะเราไม่เคยสร้างฐานเทคโนโลยีของตัวเอง แต่อย่างหนึ่งที่อาจจะประยุกต์ใช้ได้ก็คือ เรามีภูมิปัญญาและวัฒนธรรม ถ้าเอามา

เสริมกับเรื่องเศรษฐกิจ แล้วสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ขึ้นมา อะไรที่ขายด้วยวัฒนธรรม หรือภูมิปัญญาของเรา ซึ่งเป็นไปได้ เพราะว่าทุกคนกำลังโหยหาสิ่งที่มีความเฉพาะตัวในโลกนี้

- ความสมานฉันท์
- แผนพัฒนาฯ 7 แผนที่ผ่านมา มีการเติบโตสูงมาก แต่ไม่มีความสมดุลในสามภาค คือเศรษฐกิจโตเร็ว แต่สังคมเริ่มจะไม่ค่อยดี เนื่องจากมุ่งเน้นในเรื่องรายได้มากเกินไป คนในชนบทเข้ามาอยู่ในเมืองทิ้งลูกทิ้งพ่อแม่ไว้ที่บ้าน เพราะฉะนั้นจึงเกิดปัญหาขึ้นมาก และทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไปมาก

- เมื่อมาถึงแผนฯ 8 จึงเปลี่ยน โดยไม่เน้นเป็น Sector ไม่ใช่เศรษฐกิจ สังคม ไม่ใช่ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม แต่เน้น “คน” การจะพัฒนาต้องพัฒนาที่คน โดยมองทั้งสามองค์ประกอบดังกล่าวร่วมกัน แล้วจะทำอย่างไรให้คนสามารถอยู่ได้ อย่างน้อยที่สุดสามารถพึ่งตนเองได้

- สำหรับแผนฯ 11 จะใช้ทุนมนุษย์ เทคโนโลยี นวัตกรรมปรองดอง โดยที่ยังเน้นในเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งไม่ได้หมายความว่าความถึงการทำการเกษตรเพียงอย่างเดียวหรือเป็นเรื่องสำหรับคนจนเท่านั้น แต่หมายถึง การดำรงชีวิตอยู่อย่างมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง ใช้ความรู้ในการดำรงชีวิต มีคุณธรรม อย่าเบียดเบียนคนอื่น เพื่อให้เราสามารถอยู่ได้อย่างสมดุลและยั่งยืน

วิสัยทัศน์ของแผนฯ 11 คือ สังคมที่มีการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความเสมอภาคเสมอภาคไม่ได้แปลว่าทุกคนมีเท่ากัน แต่ขั้นต่ำทุกคนควรจะมีโอกาสเข้าถึงสิ่งนั้นได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่การที่จะมีสูงกว่าก็แล้วแต่ศักยภาพของแต่ละคน มีความเป็นธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เป้าหมายก็คือความอยู่เย็นเป็นสุข คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมตามศักยภาพ ไม่ใช่ตั้งเป้าเอาไว้โดยที่ไม่ได้คำนึงถึงความสมดุล

เรากำลังจะเน้นไปที่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ หรืออะไรที่น่าจะเหมาะสมกับประเทศของเรา เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงมีการตั้งเป้าหมาย การลงทุนในการค้นคว้าวิจัย จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละหนึ่งของจีดีพี คุณภาพของสิ่งแวดล้อมพยายามจะให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่ได้มีการกำหนดไว้

สรุปประเด็นการพัฒนาของแผนฯ 11 มีทั้งหมด 3 ส่วน ใหญ่ ๆ คือ

- 1) การสร้างคนและสังคมให้มีคุณภาพ หมายถึงคนที่อยู่ในสังคมนั้นต้องเป็นสังคมที่มีคุณภาพ นั่นก็คือสังคมที่มีความเป็นธรรม และการพัฒนาคนให้มีการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อให้เขาได้ใช้ความรู้ดังกล่าว สร้างสมดุลให้กับชีวิตของตนเอง ในประเด็นการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ซึ่งรัฐบาลชุดที่แล้วทำแบบสอบถามประชาชน เรื่องความเป็นธรรม ประชาชนต้องการอะไร สิ่งแรกคือต้องการโอกาสเข้าถึงแหล่งทุน ทรัพยากร การประกอบอาชีพ ยกระดับอาชีพ และเสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนให้เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน

- 2) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ

2.1 ส่วนที่มีความเข้มแข็งของเศรษฐกิจ คือ ภาคเกษตร จะเดินไปข้างหน้าอย่างไร ในอีกห้าปี เพื่อให้ภาคเกษตรเข้มแข็ง สร้างความสมดุล และความมั่นคงของผลิตผลทางการเกษตร เพื่อเป็นอาหาร จะเป็นเกษตรอินทรีย์ หรือเกษตรทฤษฎีใหม่หรือจะเป็นอะไร ควรมีการกำหนด ทิศทางที่ชัดเจน

2.2 การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจ จะมุ่งการเติบโตตามแนวทางเขียว (Green Growth) ที่ไม่ได้รับการต่อต้านจากโลก เป็นการเติบโตที่ไม่ได้ทำร้ายใคร สิ่งที่เกิดขึ้นไม่เป็นพิษ ต่อสิ่งแวดล้อม ไม่ทำอันตรายต่อชุมชน ไม่ทำอันตรายต่อประชาชน นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสใน การที่จะทำให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวร่วมกับอาเซียน

2.3 การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้ยั่งยืน ให้เป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าและ บริการภูมิภาค จากพื้นฐานแนวคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เจาะใจที่ต้องพิจารณา คือ ทุนของ ตัวเองมีอะไร แล้วมุ่งที่ตรงนั้น ประการต่อมาคือการต่อยอดองค์ความรู้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้าง เครือข่าย ที่สำคัญที่สุดคือโลจิสติกส์ซึ่งเป็นต้นทุนที่สูงมากของประเทศ ทำอย่างไรจึงจะลดต้นทุนนี้ ได้ พร้อมกับการสร้างความเชื่อมโยงกับภูมิภาค

3) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ประเด็นที่มาแรงก็คือความเปลี่ยนแปลงของ สภาพอากาศ ทำอย่างไรในการรองรับการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยการมุ่งไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำ และ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะต้องหาพลังงานทดแทน โดยที่ใช้แหล่งทรัพยากรของประเทศที่สามารถ ผลิตเองได้ เพื่อลดการพึ่งพิงจากต่างประเทศ

การบริหารจัดการแผนฯ 11 ไปสู่การปฏิบัติ ดังนี้

1) พยายามสร้างความเข้าใจร่วมกัน ว่าทิศทางของประเทศจะไปอย่างไร เพื่อให้แต่ละ ท่านในส่วนราชการไปคิดต่อว่า ด้วยอำนาจหน้าที่ที่ท่านมีอยู่ ท่านจะไปประยุกต์ใช้อย่างไรให้ เหมาะสมกับหน่วยงานของท่าน หน่วยงานของท่านหมายถึง ตั้งแต่ตัวท่านเอง และคนที่ท่านไป เกี่ยวข้องด้วย จะใช้วิธีการอย่างไร

2) สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนฯ 11 กับนโยบายรัฐบาล และแผนระดับต่าง ๆ ซึ่ง ขณะนี้ได้มีการเชื่อมโยงกันอยู่แล้ว

3) สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อน

4) เพิ่มประสิทธิภาพของกลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ในขณะนี้

5) เสริมสร้างบทบาททุกภาคส่วน

6) มีการติดตามประเมินผล

ดร. ญัฐพงศ์ ได้ตั้งโจทย์ให้คิดต่อจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ซึ่งชัดเจนว่าเป็นเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1) เรื่องของแผนการเงิน ซึ่งในแผนฯ บอกไว้แล้วว่าคนจะเข้าถึงภาคการเงินได้อย่างไร แต่สิ่งที่ต้องเติม คือ คนเข้าถึงเงินแล้วแต่คนใช้เงินไม่เป็น เพราะฉะนั้นคำว่าความสามารถใน

การบริหารจัดการเงิน (Financial Literacy) จึงเป็นประเด็นสำคัญซึ่งสามารถนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ตรงนี้ได้

2) นโยบายรัฐบาลกับแผนฯต้องไปด้วยกัน ไม่ใช่เฉพาะรัฐบาล แต่ภาคการเมืองอื่นด้วย เพราะฉะนั้นประเด็นต่อไปก็คือ เรามีแผนฯที่ใช้ได้แล้ว ก็คือสร้างความพอเพียง แต่ตอนนี้หรือในอนาคต ถ้านโยบายรัฐไปคนละทาง และจะเกิดอะไรขึ้น ทำอย่างไรให้ไปทางเดียวกันได้

คุณวรรณดี บัวภา

หัวหน้ากลุ่มงานเฉพาะด้านทัณฑ์ปฏิบัติ สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์

ตัวอย่างองค์กรที่ได้รับรางวัล

เมื่อ พ.ศ. 2549 ท่านผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ในขณะนั้นคือ ท่านนที จิตสง่าง ประสงค์จะทำให้องค์กรนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ แต่จะทำอย่างไร ขณะนั้นไม่มีใครคิดออกเลย เพราะว่าเรื่องคุกก็คือเรื่องควบคุมผู้ต้องขัง ทำอย่างไรไม่ให้หนี ทำอย่างไรไม่ให้มีการโยนยา โยนโทรศัพท์เข้ามา

ในขณะนั้น คุณวรรณดี บัวภา เป็นเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ไปอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ที่ วปอ. แต่เมื่ออบรมมาแล้วก็ยังมืดลิบด้านว่าจะทำอย่างไรกับกรมราชทัณฑ์ จะทำอย่างไรให้มีภูมิคุ้มกัน ท่านอธิบดีจึงให้ตั้งทีมงานศึกษาระบบงานราชทัณฑ์ทั้งหมดว่าในเรื่องของงานราชทัณฑ์มีจุดแข็งจุดอ่อนอย่างไร

พบว่า ปัญหาของกรมราชทัณฑ์ คือ ปัญหาการบริหารจัดการ ซึ่งสังคมให้ความสนใจเป็นอย่างมาก เช่น คนภายนอกจะมองในเรื่องของคุก เรื่องของผู้ต้องขัง มีแต่เรื่องที่น่ากลัว และบางครั้งก็มีปัญหาเรื่องการซ่อมผู้ต้องขัง ทำให้เจ้าหน้าที่บางคนรู้สึกอับอาย มีปัญหาการทุจริต ผู้ต้องขังกินอาหารไม่อิ่ม นอนไม่หลับ ไม่มีที่นอน

เรามีจุดแข็งอะไรบ้าง พบว่า เรือนจำ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกรมราชทัณฑ์ มีจุดแข็งอยู่จุดหนึ่งคือ สภาพแวดล้อมของเรือนจำ มีบ้านพักเจ้าหน้าที่อยู่รวมเป็นกลุ่ม เรียกว่าหมู่บ้านเรือนจำ แต่ละแห่งจะมีหมู่บ้านของเจ้าหน้าที่อยู่รายล้อมเรือนจำ ตรงนี้จึงเป็นจุดแข็งซึ่งสามารถที่จะพัฒนาเรื่องนี้กับเจ้าหน้าที่ได้

เป้าหมายของกรมราชทัณฑ์ คือ การควบคุมและปล่อยตัวผู้ต้องขังออกไปในแต่ละวัน จะทำอย่างไรให้เขาไม่กระทำผิดซ้ำ คือไม่ให้ไปก่อปัญหากับสังคมได้อีก

จึงได้ตั้งเป็นมติของการที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรพอเพียง 3 มติ คือ

- มติที่หนึ่ง คือ ข้าราชการ การเปลี่ยนวิถีชีวิตข้าราชการให้ใช้วิถีชีวิตแบบเพียงพอ
- มติที่สอง คือ องค์กร การปรับเปลี่ยนการบริหารองค์กรแบบพอเพียง
- มติที่สาม คือ ผู้ต้องขัง การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้ต้องขังให้ใช้วิถีชีวิตแบบพอเพียง

ในตอนแรกที่ไม่เผยแพร่ความรู้เรื่องนี้ ก็ถูกต่อต้านจากเจ้าหน้าที่เรือนจำว่า พวกเขามีหน้าที่ต้องควบคุมผู้ต้องขังก็แย่อยู่แล้ว ต้องอยู่นอกตัวเมือง การเดินทางก็ไม่สะดวก ยังจะมาคิดอะไรให้เขาทำอีก เราจึงต้องไปเฝ้าสังเกต ไปฟังตัวอยู่กับเจ้าหน้าที่ และพบว่า มีเจ้าหน้าที่บางคนปลูกผัก พืชสวนครัว บางคนเลี้ยงโค เพาะเห็ดขาย ในบริเวณพื้นที่ว่างของบ้านพัก เมื่อได้เผยแพร่แนวคิดนี้ออกไป ก็มีเรือนจำประมาณแปดแห่งรับนโยบายนี้ คณะกรรมการของกรมก็เดินทางไปช่วยกันว่า จะปรับเปลี่ยนแต่ละที่อย่างไร กิจกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เรือนจำแต่ละแห่ง เจ้าหน้าที่ที่อยู่ในพื้นที่นั้นเป็นคนคิดขึ้นมาโดยจะมีกรอบให้เขา

หลังจากนั้น คนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด มาร่วมกันกำหนดนิยามที่จะให้กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรแห่งความพอเพียงนั้นเป็นอย่างไร อยากจะเป็นแบบไหน อยากจะทำให้กรมราชทัณฑ์ดำเนินไปในทิศทางไหน ซึ่งได้คำนิยาม “องค์กรพอเพียงของกรมราชทัณฑ์ คือ องค์กรที่ยึดปรัชญาและวัฒนธรรมองค์กรในการดำเนินชีวิตและการทำงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง” และร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวิธีการดำเนินการ ดังนี้

เริ่มแรกโดยการแลกเปลี่ยนความคิดกับเรือนจำต่าง ๆ สร้างกระแสนี้มาให้เขามาร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งเดียวกันก่อน เมื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแล้ว ก็มาปรับทัศนคติโดยใช้กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ซึ่งสามารถจะเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ เพราะการปรับทัศนคติก็เท่ากับเป็นการปรับพฤติกรรมไปด้วย มีการตกผลึกทางวัฒนธรรม คือสามารถเป็นหน่วยงานนำร่องที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาดูงาน เข้ามาประเมินผลว่าที่ได้ทำไปใช้หรือไม่

วิธีการดำเนินการนี้ไม่มี ข้อหนึ่ง ข้อสอง บางครั้งมีการทำจากกิจกรรมก่อน เมื่อทำกิจกรรมแล้วจึงเกิดความเข้าใจ เริ่มต้นจากการคุยกันว่า เราจะมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้อย่างไร และสร้างกิจกรรมขึ้นมา ยกตัวอย่างเช่น เรือนจำเสนอกิจกรรม “ไม่ดื่มเหล้าขณะเข้าเวร” เพราะว่าถ้าดื่มก็ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ถ้าประสิทธิภาพในการทำงานลดลงก็ทำให้งานต่าง ๆ เกิดความเสียหายได้ ซึ่งวิธีการดำเนินการลักษณะนี้ทำให้บางแห่งก็จะคิดปรับกันขึ้นมาเอง จึงไม่มีกฎเกณฑ์เป็นข้อหนึ่ง ข้อสอง ตามลำดับ

ต้นแบบเรือนจำแห่งแรกก็คืออำเภอสีคิ้ว ในขณะนั้นเรือนจำอำเภอสีคิ้วมีทั้งหมด 48 ครอบครัวนี้อย่าง เรือนจำอำเภอสีคิ้วห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 60 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอปากช่องประมาณ 20 กิโลเมตร ในขณะนั้น ผู้นำของเรือนจำก็คือผู้บัญชาการเรือนจำ ได้คิดโครงการต่าง ๆ เพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจ โดยวิเคราะห์จากสภาพการณ์ของเรือนจำ ดังนี้

- ถ้าเจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับการไปส่งลูกหลาน ในเมือง 60 กิโลเมตร บ้าง 20 กิโลเมตรบ้าง เจ้าหน้าที่จึงมาทำงานสาย หรืออาจจะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง จึงตั้งโครงการรณรงค์เรียนสำหรับไปส่งลูกหลานของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ ทำให้เจ้าหน้าที่คลายความกังวลเรื่องลูกหลานของตัวเอง และมีกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น

- เน้นจุดเด่นของข้าราชการบางท่านซึ่งเป็นต้นแบบในเรื่องของการเกษตร มารวมกลุ่มกันในการด้านการเกษตร ทุกวันพุธมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตกันระหว่างบ้าน 48 หลัง ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการไปตลาดซึ่งห่างออกไปถึง 20 กิโลเมตร นอกจากนั้น ยังมีการนำผลผลิตมาจัดจำหน่ายในราคาถูกให้กับญาติผู้ต้องขังซึ่งมาเยี่ยมผู้ต้องขัง ทำให้มีรายได้ แม้ว่าเราไม่ได้เน้นเรื่องรายได้มาก่อน แต่ก็ยังเป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนนี้

สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่เกิดจากความคิดของเจ้าหน้าที่เอง ถือว่าเป็นเรื่องที่ระเบิดจากข้างใน เป็นความคิดของเขาเองว่าทำอย่างนี้แล้วเกิดผลดี และเกิดการทำงานที่เป็นตัวอย่างกัน ซึ่งทุกคนก็พร้อมใจ ปัจจุบันเรือนจำสี่ก็ยังคงเป็นต้นแบบและยังมีความเข้มแข็งในเรื่องนี้

เรือนจำบางแห่งไปดูงาน แล้วก็ลองมาทำกิจกรรมบ้าง ทำให้เรือนจำ 148 แห่งของกรมราชทัณฑ์ มีเรือนจำประมาณร้อยละสิบกว่าแห่งร่วมดำเนินการตามแนวทางนี้ นอกจากนี้ ก็มีการทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งได้ผลทำให้ค่าใช้จ่ายลดลงมาก

ในมิติองค์กร เรื่องของการบริหารองค์กรแห่งความพอเพียงของกรมราชทัณฑ์ คือ การบริหารงานแบบธรรมาภิบาล ทำอย่างไรที่จะลดปัญหาเรื่องการทุจริตและเรื่องการติดสินบน ซึ่งกรมราชทัณฑ์โดยหน่วยงานกลางในสำนักงานต่าง ๆ ได้จัดทำ

- มาตรฐานเรือนจำ การจัดทำมาตรฐานเรือนจำสิบด้าน ซึ่งครอบคลุมการบริหารงานขององค์กรทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเจ้าหน้าที่ การเงินการคลัง งบประมาณ ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง ซึ่งได้กำหนดเป็นมาตรฐานอีกห้าด้าน ว่าเมื่อผู้ต้องขังเข้ามาอยู่จะต้องได้รับการดูแลอย่างเป็นมาตรฐานอย่างไร เพื่อให้ใช้จ่ายเงินได้ตรงตามกับวัตถุประสงค์และใช้อย่างมีคุณค่ามากที่สุด

- การประเมิน โดยส่งเจ้าหน้าที่ไปประเมินว่าได้มีการดำเนินการแล้วหรือไม่ และจะต้องปรับอย่างไร

- ตัวชี้วัด ว่าเรือนจำทำได้ถูกต้องตามมิติ ตามกลยุทธ์ที่กรมฯ กำหนดหรือไม่

- ระบบการให้รางวัล แก่หน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องของความพอเพียง

สำหรับในมิติผู้ต้องขัง มีการดำเนินการทั้งในเรือนจำปิดและเรือนจำเปิด ในเรือนจำปิด จะเน้นเรื่องการดูแลอบรม ให้เขาปฏิบัติตามระเบียบวินัย ส่วนผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำเปิด หรือเรือนจำชั่วคราว หรือทัณฑสถานเปิด เราจะคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี แล้วก็ใกล้จะพ้นโทษ อีกสามปีหรือห้าปี มีความประพฤติดี ทำงานในเรือนจำ ไม่เคยทำผิดวินัย ก็จะคัดมาอยู่ในเรือนจำเปิด เพื่อเน้นให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะ เพราะในเรือนจำเปิดมีพื้นที่การเกษตรมาก นอกจากจะ让他ช่วยงานหลวง หมายความว่าดูแลพื้นที่ของทางราชการแล้วเรือนจำบางแห่ง เช่น เรือนจำชั่วคราวแควน้อย เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง จะมีการจัดแบ่งพื้นที่ให้ผู้ต้องขังรับผิดชอบดูแลเป็นกลุ่ม กลุ่มละหนึ่งไร่ เพื่อจะให้เขาเรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง โดยในพื้นที่หนึ่งไร่นี้ ผู้ต้องขังจะเลี้ยงสัตว์ หรือปลูกผลผลิตอะไรก็ได้ และสามารถนำผลผลิตนั้นไปขายได้ โดยเจ้าหน้าที่จะนำไปขายให้ เพื่อจะเป็นทุนในเรื่องของการประกอบอาชีพในอนาคต

ปัจจุบันเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งและเรือนจำชั่วคราวแควน้อยเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของ จังหวัด ซึ่งในปีที่ผ่านมา เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งได้เข้าประกวดในนามของหน่วยงานในท้องถิ่น และได้รับรางวัลที่หนึ่ง ส่วนของกรมฯ ก็เสนอในภาพรวมของหน่วยงานราชการ และได้รับรางวัล รองชนะเลิศ

ตัวชี้วัดความสำเร็จ พิจารณาจากความสุขในการทำงานขององค์กร การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและไม่เป็นหนี้สิน แม้ว่าบางคนอาจจะเป็นหนี้ แต่เป็นหนี้ที่กู้ยืมมาเพื่อซื้อสร้างบ้าน หรือเพื่อลงทุนใน SME ของเขาเอง ก็ถือเป็นหนี้ที่สามารถบริหารจัดการได้ สำหรับผู้ต้องขังก็สามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ภายหลังพ้นโทษ ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้มีการไปเยี่ยมเพื่อติดตามว่าได้มีการนำความรู้ในด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้รับนั้นไปต่อยอดอย่างไร ยกตัวอย่างที่เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งได้นำความรู้เรื่องของบ้านดินไปสร้างบ้านได้ในงบประมาณสี่หมื่นบาท หลังจากนั้นก็มีรีสอร์ทที่ จ. เพชรบุรี มาจ้างผู้พ้นโทษไปสร้างเป็นรีสอร์ทบ้านดินเพื่อการท่องเที่ยว ลักษณะนี้เป็นการนำความรู้ไปใช้ได้ภายหลังพ้นโทษ

ปัจจัยความสำเร็จของกรมราชทัณฑ์ คือ **ผู้นำ และ นโยบาย** ซึ่งผู้นำในสมัยท่านท. จิตสว่าง ท่านกำหนดเป็นนโยบายเน้นหนักของกรมราชทัณฑ์นับตั้งแต่ปี 2548-2549 จนกระทั่งท่านเกษียณอายุไป ซึ่งในแต่ละยุคสมัยก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้าง ตามสภาพปัญหาของกรมฯ และสนองนโยบายรัฐบาล เช่น ยุคนี้คือ นโยบายปลอดภัยเสถียรที่เน้นในเรื่องของมาตรการควบคุมดูแล

ดร.ณัฐพงศ์ ได้สอบถามถึงกระบวนการจัดทำมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้าน ซึ่งคุณวรณดีได้ให้รายละเอียดสรุปได้ดังนี้

มาตรฐาน 10 ด้าน เกิดขึ้นจากการศึกษามาตรฐานการปฏิบัติงานเรือนจำในต่างประเทศกว่า 20 ประเทศ โดยพิจารณา

- ความเป็นธรรมในเรื่องความจำเป็นขั้นพื้นฐาน เช่น การดูแลรักษาเมื่อเจ็บป่วย มาตรฐานที่นอนที่เท่าเทียมกัน
- ความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย เช่น การจำตรวนที่ยังจำเป็นต้องมี เพื่อป้องกันการหนี แต่กำหนดมาตรฐานของตรวน คือ ปรับให้เล็กและเบาลง เหมาะสมกับสภาพร่างกายของมนุษย์ และไม่เป็นที่อึดจากสายตากับประชาชนทั่วไป
- การจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง ว่าต้องเน้นการควบคุม หรือต้องส่งดูแลรักษาก่อน เพื่อการบริหารจัดการให้รวดเร็วขึ้น
- การคืนผู้พ้นโทษสู่สังคม ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงในเรือนจำเปิด การให้ใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันได้หนึ่งคืน การเน้นพัฒนาทักษะฝีมือตามความต้องการตลาดแรงงาน เช่น บริการคาร์แคร์ นวดแผนไทย ซึ่งได้รับการจองตัวกันมาก นอกจากนี้ ผู้ต้องขังมีรายได้จากงานฝีมือของตนสะสมเป็นเงินทุนภายหลังพ้นโทษ

ดร. ญัฐพงศ์ ได้เน้นย้ำว่า การจัดทำมาตรฐาน หรือตัวชี้วัดต่างๆ ต้องมาจากการคิดวิเคราะห์ขององค์กรเอง เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพจริงขององค์กร ไม่ใช่การนำมาจากภายนอก

ตัวแทนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.)

ในปีที่ผ่านมา ธกส. ได้รางวัลเศรษฐกิจพอเพียงของภาคราชการ ซึ่งวิธีดำเนินการของ ธกส. คือ การตั้งชุมชนต้นแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 84 ชุมชน แล้วขยายผลไปสู่หมู่บ้านอีก 400 กว่าหมู่บ้าน ต่อไป ตั้งเป้าหมายว่าจะมีถึง 4,000 หมู่บ้านในปีหน้า ที่จะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด และเน้นหนักในเรื่องสภาพแวดล้อม โดยมีธนาคารต้นไม้ ซึ่งในปีหน้าจะส่งประกวดธนาคารต้นไม้อีก

ในด้านของตัวพนักงาน จะเน้นในเรื่องของการปฏิบัติที่ซื่อสัตย์สุจริต มีการจัดทำบัญชีครัวเรือนเหมือนลูกค้า

ส่วนในด้านลูกค้า จะมีการดูแลลูกค้านอกเหนือจากการให้สินเชื่อ โดยมีการดูแลพัฒนาลูกค้าในเรื่องวิถีชีวิต เช่น การปรับเปลี่ยนวิถีคิด การลดละเลิกอบายมุขต่าง ๆ วิถีทำกิน การสร้างโอกาสขยายรายได้ให้กับลูกค้า สร้างอาชีพ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีการทำชุมชนเข้มแข็ง ประมาณ 10% ของหมู่บ้านในประเทศ เป้าหมายคือ ในปี 2557 จะพัฒนา 7,800 ชุมชน ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง

ในด้านองค์กรก็จะบริหารงานในเรื่องของธรรมาภิบาล มีความโปร่งใส

ดร.ญัฐพงศ์ ได้สรุปให้เห็นภาพของคำว่า ภาคิ (Stake Holder) ที่ขยายความมากขึ้น ในกรณี ธกส. คือ ถ้าชุมชนไม่เข้มแข็ง ธกส. ก็จะมีปัญหาตามมาด้วย

คำถามจากเวที

ตัวแทนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์

- 1) กรมราชทัณฑ์มีวิธีดำเนินงานในส่วนของผู้ต้องหาและผู้ต้องขังอย่างไร ขั้นตอนการดำเนินงานเป็นอย่างไร ทำไปพร้อมกันหรือทำทีละระบบ
- 2) จุดแรกที่จะเดินไปได้ ประเด็นที่สำคัญคือใครเป็นผู้ริเริ่ม
- 3) ระยะเวลาเท่าไรในการที่จะมาสู่ความสำเร็จ

คำตอบจากคุณวรรณดี สรุปได้ว่า

- 1) วิธีดำเนินงานในส่วนของผู้ต้องหาและผู้ต้องขังทำไปพร้อมๆ กัน แต่ในบางพื้นที่อาจจะมีอุปสรรค โดยเฉพาะเรือนจำที่ตั้งอยู่ในเมือง เจ้าหน้าที่จะจับเคลื่อนได้ช้า เพราะมีการแข่งขันในเรื่องของวัตถุนิยมมากกว่า ในส่วนกลางกรมราชทัณฑ์ก็ค่อนข้างไปได้ยาก จึงเน้นมาใช้

ในเรื่องของสามัคคีรวมพลัง รวมกันในกิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ หรือกิจกรรมในด้านจริยธรรมก็ทำเป็นกลุ่ม สำหรับในปีนี้ กรมราชทัณฑ์ร่วมกันทำบุญตักบาตรทุกวันพระ ซึ่งจุดสำคัญคือ มีผู้บริหารกรมราชทัณฑ์มาร่วมกันดำเนินการทำบุญตักบาตร ซึ่งเป็นการเสริมกำลังใจและตัวอย่างที่ดี

อีกตัวอย่างหนึ่ง คือ โครงการชุดลอกท่อสามพันกิโลเมตรของกรมราชทัณฑ์ ซึ่งพบพลังสามัคคี หรือพลังน้ำใจ ทั้งจากเจ้าหน้าที่กรุงเทพฯ เจ้าหน้าที่ต่างจังหวัดอาสาสมัครเข้ามาช่วย และผู้ต้องขังซึ่งอาสาสมัครจะทำต่อโดยไม่รับค่าตอบแทน แสดงให้เห็นการพัฒนาด้านจิตใจที่เห็นความสำคัญในการที่จะกลับไปช่วยเหลือสังคม ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ ผู้บริหารเข้าไปตรวจเยี่ยมถึงพื้นที่ ทั้งเพื่อไปประเมินผลกระทบต่อชุมชน ไปให้กำลังใจ และไปแก้ไขสถานการณ์ เช่น ชาวบ้านมาบอกว่าทำไมซอยนี้ทำ ซอยนี้ไม่ทำ จึงมาปรึกษากันว่าถึงแม้พื้นที่ไม่ได้อยู่ในแผนแต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ติดกัน ก็ต้องทำเกินกว่าสามพันกิโลเมตรที่รัฐบาลกำหนด จึงทำเพิ่มเติมไป นี่คือปัจจัยที่สอง คือ การแสดงให้เห็นเป็นตัวอย่างถึง การให้แก่งสังคม โดยไม่จำกัดตัวเองเพียงแค่คำสั่งหรือหน้าที่ จึงน่าจะส่งผลในเชิงกล่อมเกล่าจิตใจถึงผู้ต้องขังไม่มากนักน้อย ซึ่งสามารถจะกลับมาเป็นตัวชีวิตได้ เช่น เรื่องความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการทำงานตรงนี้ ปัจจัยที่สาม คือ ไม่ใช่ตัวชีวิตมาเป็นกรอบของกิจกรรมทางเดียว แต่สามารถนำผลกิจกรรมมาปรับปรุงตัวชีวิต

2) สิ่งสำคัญคือผู้บริหารและนโยบาย ในระยะแรกเริ่มที่กรมราชทัณฑ์ดำเนินการเรื่องนี้ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ให้โอกาสและเปิดประเด็น เรือนจำที่ได้เป็นต้นแบบหรือเรือนจำที่ได้รางวัลก็เนื่องมาจากสองปัจจัยนี้ คือ ผู้นำ และ นโยบาย

3) ด้านระยะเวลา กรมราชทัณฑ์เปิดประเด็นเมื่อปลายปี 2548 และสามารถดำเนินการได้ภายในปี 2549

การอภิปรายในการประชุม

ผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 50 คน ได้ร่วมอภิปรายกันอย่างกว้างขวาง โดยมีผู้แสดงความความคิดเห็นมาจากหน่วยงานรัฐหลายแห่ง ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ธนาคารเพื่อส่งเสริมเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ฝ่ายนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล-กรุงเทพมหานคร สำนักงานปลัดกระทรวง-กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์ การนิคมอุตสาหกรรม และกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ดังนี้

อุปสรรคที่ทำให้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคราชการเป็นไปอย่างเชื่องช้า ในกว่าทศวรรษที่ผ่านมา ทั้งๆ ที่มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สร้างความชอบธรรมให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคราชการมาโดยตลอด (2545-2559)

1. ราชการขาดแรงจูงใจ ไม่มีแรงผลักดันจากภายนอก เนื่องจากไม่มีสำนึกในความเป็นเจ้าของ แม้ว่าองค์กรจะมีปัญหาหรือวิกฤต ก็ไม่มีผลกระทบกับตนเอง ไม่มีการคิดเส้นตาย จึงไม่รู้สึกเดือดร้อน ไม่เหมือนกับภาคธุรกิจซึ่งได้รับผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจ มีเส้นตายที่บอกว่าขาดทุนหรือล้มละลาย จึงแสวงหาหนทางใหม่มาแก้ไข โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้
2. ผู้นำ/ผู้บริหารระดับสูงโดยทั่วไปไม่ให้ความสำคัญ
3. ตัวแบบ/ตัวอย่างของภาคราชการที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีน้อย ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นแผนแต่ไม่มีการนำไปปฏิบัติ
4. หน่วยงานราชการหลายหน่วยงานไปทำให้สังคมมีความพอเพียง เป็นพันธกิจ แต่ที่ตัวองค์กรราชการเองกลับไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาองค์กร เพื่อพัฒนาการทำงานของตนเอง
5. โครงสร้างราชการมีลักษณะ top - down จึงขึ้นกับผู้นำ ไม่มีกลไกที่จะบังคับให้มีการนำไปปฏิบัติ
6. ราชการขาดความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
7. ภาคราชการต้องตอบสนองโจทย์ทางการเมือง เพราะการเมืองก็ต้องไปตอบโจทย์ที่ตนเองหาเสียงไว้กับประชาชน
8. โครงสร้างบริหารระบบราชการ ที่มีปัญหาในทุกระดับมาหลายทศวรรษ เช่น งานงบประมาณ ต้องใช้ให้หมดเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ทำให้ไม่จืดจางไม่ได้
9. หน่วยงานราชการ และตัวข้าราชการ ไม่ได้ใช้ทรัพยากร และงบประมาณรัฐอย่างคุ้มค่า เช่น การใช้งบก่อสร้าง จนถึงเรื่องเล็กน้อยในชีวิตประจำวัน การใช้กระดาษทิชชูในห้องน้ำอย่างสิ้นเปลือง การใช้กระดาษหน้าเดียว

แนวทางที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคราชการในทศวรรษต่อไป

1. พัฒนาผู้นำ สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำ/ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร จนกว่าผู้นำจะสามารถเป็น “ต้นแบบความพอเพียง” ได้
2. พัฒนาบุคลากร ปลูกฝังจิตสำนึกพอเพียงให้แก่บุคลากร โดยมีกระบวนการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น เป็นหลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ใหม่ก่อนเข้ารับราชการ และจัดฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ให้เริ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่ตนเองก่อน เช่น ให้ข้าราชการทำบัญชีครัวเรือน การใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า
3. สร้างเครือข่าย

3.1 จัดให้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ (Knowledge Forum) โดยผ่านเวทีต่าง ๆ รวมทั้งเครือข่าย internet

3.2 สร้างแนวร่วมเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ ทั้งระดับหน่วยงาน และระดับพื้นที่

3.3 ในระดับบุคคล เปิดเวทีให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง การจัดตั้งเป็นกลุ่มเล็กๆ สร้างเครือข่ายของบุคลากรที่มีความสนใจคล้ายๆกัน ตั้งใจจะทำจริงๆในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะเศรษฐกิจพอเพียงมีหลากหลาย

4. สร้างองค์ความรู้

4.1 ควรถอดบทเรียนจากหน่วยงานที่มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จ

4.2 จัดทำฐานข้อมูล องค์การพอเพียง หน่วยงานพอเพียง บุคลากรพอเพียง ในภาครัฐ

5. พัฒนาระบบและกลไก

5.1 ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งมีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว เป็นทิศทางกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติขององค์กร

5.2 กำหนดให้หน่วยงานจัดทำนโยบายและแผนงานด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกำหนดเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (KPI) ระดับหน่วยงานโดยองค์กรเป็นผู้กำหนด KPI เอง เน้นให้สร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบพอเพียง เพื่อให้เกิดการระเบิดจากข้างใน และอาจนำมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาให้เงินรางวัล เช่น เรื่องการกำหนดให้ลิฟท์ไปขึ้นที่แตกต่างกัน การประหยัดพลังงาน เป็นต้น

5.3 จัดให้มีการประกวดหน่วยงานภาครัฐที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ

5.4 การพัฒนาองค์กรภาครัฐไม่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ควรจะเป็นการพัฒนาองค์กรในลักษณะแบบองค์รวม (Holistic) โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง

5.5 กำหนดให้ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นค่านิยมหนึ่งขององค์กร

ความรู้ที่ต้องมีเพิ่มในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคราชการในทศวรรษต่อไป (2556-2565)

1. องค์กรราชการที่พอเพียงมีลักษณะอย่างไร และถ้ามี KPI ควรจะมีลักษณะอย่างไร

2. งานวิจัยว่าผู้บริหารมีความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงมากเพียงใด และมีปัญหาและอุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างไร

3. งานวิจัยว่า ทำอย่างไรให้ข้าราชการไร้นี้ ทำอย่างไรจะให้มีการทำบัญชีครัวเรือนสำหรับราชการ ทำอย่างไรให้ข้าราชการมีการเรียนรู้ในเรื่องของการใช้เงิน financial literacy

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย ภาคราชการ
ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ 2 โรงแรมรามารการ์เด็นส์

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
1	ศ.ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี	ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
2	คุณวรรณดี บัวภา	กรมราชทัณฑ์
3	คุณจินาจักรู โรจนนันต์	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
4	คุณบุณทรี โฉมศิริ	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
5	คุณสุธีรัตน์ จิรhusกุล	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
6	คุณสุณี สุทธอนันต์	สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ
7	คุณอัญชรา อ่วมเจริญ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
8	คุณอรพรรณ ทิมดิษฐ์	กรมส่งเสริมสหกรณ์
9	คุณปนัดดา ภูเจริญศิลป์	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
10	คุณไพศาล ศุทธวีระ	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
11	คุณบัญญัติ รัตนอุบล	กรมโยธาธิการและผังเมือง
12	คุณอัญชัน ศิลารักษ์	สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
13	คุณอริราช วัตรธรรม	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
14	คุณสุกิติ พรหมทอง	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
15	คุณดวงพร สัจจะพิทักษ์	กรมประชาสัมพันธ์
16	คุณญาดา มะลิทอง	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
17	คุณอุบล ทองทวี	ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
18	คุณชนกวรรณ มั่นนาค	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
19	คุณสุภาวรรณ เพ็ชร์ศรี	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
20	คุณชนิกันดา เทสสิริ	สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
21	คุณณัฐกมลพร ภาณุรัตน์ะ	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
22	คุณวิสุณี บุญนาค	สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
23	คุณเจริญขวัญ จันทร์จิราณวัฒน์	
24	คุณเพียงขวัญ อำพันธ์เปรม	กรมราชทัณฑ์
25	คุณสุวัชรค์ พึ่งพร	ธ.ก.ส.
26	คุณชัชวาล สามัญฤทธิ์	
27	คุณพงศ์พันธุ์ คำพรรณ	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
28	คุณณัฐพงศ์ ทวีศักดิ์วิชิตชัย	สมวท.
29	คุณสมชาย บุญประดับ	กรมวิชาการเกษตร

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
30	อาจารย์อุทัย อันพิมพ์	ม.อุบลราชธานี
31	คุณสมพร ศิลป์สุวรรณ	ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
32	คุณปวีศา ศรีจันทร์รัก	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
33	คุณสมพร ศิลป์สุวรรณ	ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า

ภาคสถาบันการศึกษา

ดำเนินรายการโดย ดร.ปริญญ พิบูลสราวุธ

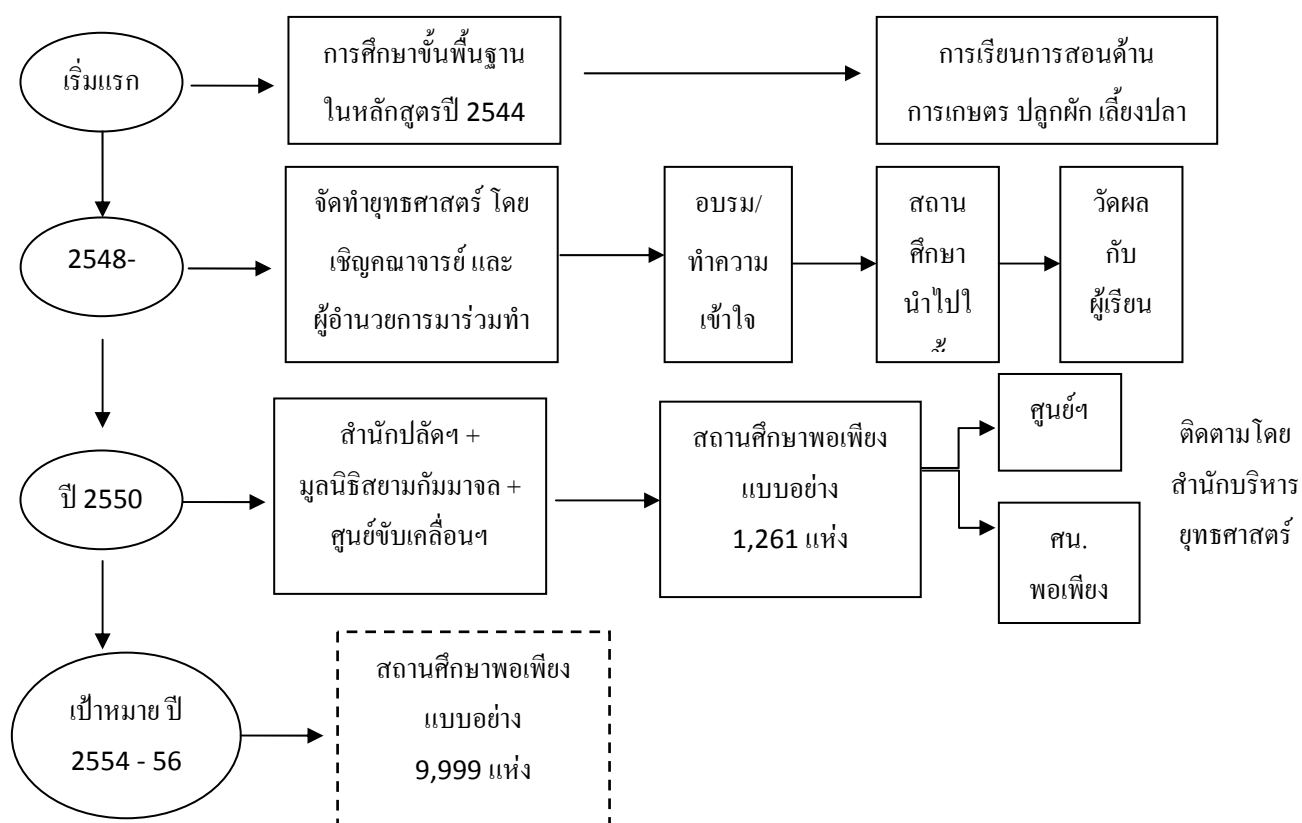
หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ 1 โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

เวทีระดมความคิดภาคสถาบันการศึกษา มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 40 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณาจารย์จากภาคส่วนต่างๆ ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ และโรงเรียน ตลอดจน หน่วยงาน/องค์กรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อาจารย์ธรรมา สินทิ จากศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง-สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดร.สุดาวรรณ เครือพานิช จากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มูลนิธิสยามกัมมาจล เป็นต้น การอภิปรายเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันการศึกษาในทศวรรษต่อไป สรุปได้ดังนี้

เหลี่ยมหลังการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันการศึกษา

ในปัจจุบัน เรามีหลักสูตร ลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีการประเมิน มีตัวชี้วัดเกณฑ์การประเมินต่างๆ ที่จะทำให้เห็นว่าสถานศึกษา ซึ่งน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ใน

สถานศึกษานั้น ต้องทำอะไรบ้างในส่วนของบริหารจัดการ การเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรต่าง ๆ ซึ่งมีตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินโดยบุคลากรของภาคการศึกษาเอง ซึ่งตรงนี้ทำให้เกิดสิ่งที่เราเรียกว่าสถานศึกษาพอเพียงขึ้นมา สถานศึกษาพอเพียงนั้นก็เป็นแบบอย่าง ไม่ใช่ต้นแบบ นั่นคือหมายความว่า เป็นแบบอย่างในบริบทภูมิสังคมที่แตกต่างกัน ภาคการศึกษา มีการขับเคลื่อนทั้งในระดับขั้นพื้นฐาน กศน. และอาชีวศึกษาด้วย

ในส่วนของ สพฐ. ได้มีการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางระดับมัธยมศึกษาพอเพียงในทุกระดับชั้น เป้าหมายของลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน มีการพัฒนาบุคลากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ปีที่ผ่านมา ทุกเขตพื้นที่การศึกษาจะมีศึกษานิเทศก์พอเพียงที่รับผิดชอบในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะ อีกทั้งในส่วนกลาง มีงบประมาณสนับสนุนไปยังเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ไปพัฒนาโรงเรียนที่จะเป็นสถานศึกษาพอเพียง ตลอดจนการติดตามประเมินผลโรงเรียนภายใต้โครงการพัฒนาเหล่านั้น

ในระดับมหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสองวิชาคือ วิชาการจัดการเรียนรู้และการสอน ซึ่งนิสิตได้เรียนรู้การจัดการเรียนการสอน โดยประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และวิชาความเป็นครู เพื่อให้นิสิตได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเองให้มีวิถีพอเพียง ปัจจุบัน ได้ขยายผลทำวิจัยร่วมกับ 12 มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ เพื่อพัฒนานิสิตครู และแต่ละมหาวิทยาลัยก็ไปทำงานร่วมกับโรงเรียนในพื้นที่เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีลักษณะสอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยเอกชน คือ มหาวิทยาลัยสยาม ปรับใช้ในวิชาบังคับหมวดการศึกษาทั่วไป ดังนั้นในแต่ละปี มีนักศึกษาเรียนวิชานี้ประมาณ 2,500 คน แต่มีอาจารย์อยู่ประมาณ 12 คน ซึ่งถือว่าน้อย ผู้สอนต้องผ่านการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัดทำหลักสูตรร่วมกัน โดยแบ่งเป็นการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวัน ในสังคมชุมชน ในภาคการเกษตร ในภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคสิ่งแวดล้อม หมายความว่ามีการปูพื้นฐานให้รู้ว่หลักเศรษฐกิจพอเพียงนำไปประยุกต์ใช้ในภาคใดบ้าง แล้วเชิญผู้มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ มาบรรยาย และให้ไปศึกษาดูงาน ทำรายงาน และจัดกิจกรรม ปัจจุบัน เขตภาษีเจริญ เขตธนบุรี ขอให้ไปจัดการอบรมให้ จึงได้ส่งนักศึกษาไปช่วยสอนการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตนเอง การประหยัดออม ให้แก่เด็กประถมถึงมัธยม 3 เช่น โรงเรียนวัดใหญ่สุพรรณ และโรงเรียนวัดโมฬีโลกยาราม เป็นต้น ขณะนี้ กำลังปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น และจัดตั้งศูนย์ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับนานาชาติ

นอกจากนี้ ยังมีรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียงในมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ซึ่งเน้นให้สร้างก่อนเสพ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีวิชาครุศาสตร์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาชีพ และสร้างเทคนิค reflective learning log แขนวไว้บนเว็บไซต์ ซึ่งอาจารย์ทุกคนทุกสาขาวิชา ก็สามารถเอาไปใช้ได้ ขณะที่สอนก็ให้นักศึกษาประเมินกระบวนการเรียนรู้ของตนเองโดยเอา

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงกับวิถีดำเนินชีวิต เชื่อมโยงกับวิชาที่เขาเรียน โดยไม่กระทบกับแผนการเรียนการสอนของอาจารย์เลย และพบว่าเด็กที่เอามาใช้ เขาจะได้ประโยชน์สองอย่าง คือ ผู้เรียนเองได้ทบทวนบทเรียนของตัวเอง ผู้สอนได้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) จากผู้เรียน ผลวิจัยที่ออกมาพบว่า ผู้เรียนเรียนวิชานั้น ได้ดีขึ้น อาจกล่าวได้ว่าการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษาอีกหลายแห่ง

อย่างไรก็ดี มีกรณีศึกษาที่เป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษาที่น่าสนใจ คือ กรณีมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแห่งหนึ่งสั่งปิดหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ เมื่อปี 2550 ได้เปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐกิจพอเพียง จนถึงปัจจุบันรับนักศึกษา 4 รุ่น โดยผลิตบัณฑิตแล้ว 2 รุ่น จำนวน 31 คน โดยบัณฑิตเหล่านี้สามารถที่จะประกอบอาชีพของตนเองได้ นอกจากนี้สถานประกอบการยังมีความต้องการที่จะรับบัณฑิตของหลักสูตรเข้าทำงานเพิ่มเติมอีก เนื่องจากบัณฑิตเหล่านี้ก็ถูกฝึกและถูกหล่อหลอมในด้านคุณธรรม และจริยธรรมค่อนข้างมากกว่านักศึกษาทั่วไป และได้ฝึกฝนกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับชุมชนราชธานีโศก แต่ท้ายที่สุดสภามหาวิทยาลัยสั่งให้ปิดหลักสูตร เนื่องจากมีการเปลี่ยนผู้บริหาร สะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีเสถียรภาพของระบบและความไม่เข้าใจที่แท้จริงของผู้บริหาร

อุปสรรคในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันการศึกษาทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา แนวทางแก้ไข

1. ครู

- 1.1 ครูผู้สอนกลัวเป็นภาระงานเพิ่ม
- 1.2 ครูระดับ สพฐ. เกษียณย้าย ครูใหม่ที่เข้ามาแทนไม่มีความรู้
- 1.3 ครูไม่รู้/ไม่เข้าใจว่าจะบูรณาการสามห่วงสองเงื่อนไขเข้าในวิชาสอนได้อย่างไร
- 1.4 ครูอาจารย์ที่สอน ไม่มีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

2. นักเรียน/นักศึกษา

- 2.1 นักเรียนกวดวิชาเพื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัย จึงไม่สนใจการประเมินความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 นักเรียนไม่เข้าใจว่าทำไมต้องประหยัดคอดอม บอกว่า เอาเงินส่วนนี้ไปลงทุนซื้อหุ้นได้ไหม ทำให้มีรายได้ด้วย จะได้ไม่ต้องประหยัด
- 2.3 นักศึกษามีความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ค่อนข้างต่ำ
- 2.4 นักศึกษามีสมาธิสั้นจากการเรียนในห้องเรียน โดยมีสมาธิเพียง 15 นาทีแรกเท่านั้น

3. การบริหารจัดการของสถานศึกษา

- 3.1 อาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่เข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีจำนวนน้อย

- 3.2 นักศึกษามีจำนวนมาก สอนโดยลงพื้นที่ไม่ได้ ศูนย์เรียนรู้บางแห่งรับผู้เข้าศึกษาดูงานได้น้อย
- 3.3 อยากให้เด็กเรียนรู้ด้วยความสุขผ่านการปฏิบัติจริง ไม่ใช่ถูกบังคับ
- 3.4 มีการเก็บเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียนตามกำหนด ทั้ง ๆ ที่มีอยู่แล้ว แต่ใช้ไม่ได้ต้องซื้อของโรงเรียน และสถานศึกษากำหนดให้เปลี่ยนทุกปี
- 3.5 ระบบไม่มีเสถียรภาพ มีการเปิดหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐกิจพอเพียง ในมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือแห่งหนึ่ง แต่เปิดได้เพียง 4 รุ่น ก็ถูกปิด เพราะ กลัวขาดทุนด้าน input หรือค่าบริหารจัดการ (ไม่คุ้มทุน)

4. ระบบการศึกษา

- 4.1 การประเมินผลตาม มคอ. 5 ในระดับอุดมศึกษา ไม่ชัดเจน
- 4.2 ภาคอุดมศึกษาขาดพลังขับเคลื่อนทำให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง
- 4.3 งบประมาณที่ยึดติดกับตัว KPI ซึ่งไม่มีเศรษฐกิจพอเพียง

5. บริบทสังคม

- 5.1 สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีแนวโน้มที่มอมเมาให้เด็กเสพติด ทำให้เด็กขาดการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ
- 5.2 มีเครือข่าย อปท. ที่เป็นนักเสพ ไม่ใช่ นักสร้าง
- 5.3 ผู้ปกครองยังเป็นนักเสพและมีได้เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่บุตรหลาน

แนวทางแก้ปัญหา

1. ครู

- 1.1 ภาคอุดมศึกษาสอนครูให้มีความรู้เศรษฐกิจพอเพียง ผลิตครู สร้างครู ให้เปลี่ยนการคิดวิธีการคิด โดยใช้หลักสามห่วงสองเงื่อนไข สัมมติ ตลอดจน ผลิตเทคนิคการสอนที่เหมาะสม
- 1.2 มหาวิทยาลัยเข้าไปร่วมมือดำเนินการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียน ในลักษณะของ กัลยาณมิตร ที่ถือว่าครูมีทุนเดิมอยู่แล้ว และเป็นแกนกลางสร้างเครือข่ายครู-นักเรียนพอเพียงระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ
- 1.3 ครูใหม่ ต้องมีพี่เลี้ยงคอยจูงกันไป ปรึกษาประกอบไปเรื่อย ๆ พอทำได้ก็ปล่อยให้สอนเอง
- 1.4 วิธีการสอน ต้องมีหลายรูปแบบ และสร้างสื่อใหม่ต่าง ๆ เข้าประกอบ เพื่อดึงความสนใจของนักเรียน/นักศึกษา
- 1.5 ครูอาจารย์ต้องพัฒนาตนเองให้เข้าใจ เข้าถึง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาตนเองด้วยประสบการณ์จริง อีกทั้ง ให้เวลาแก่นิสิตนักศึกษาในการทำกิจกรรมร่วมกัน

2. นักเรียน/นักศึกษา

- 2.1 ให้ดำเนินกิจกรรมกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาเป็นกลุ่มย่อยลงพื้นที่ทำงาน เพื่อให้เกิดการคิด การทำ การแก้ปัญหา การช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างมีความสุข
 - 2.2 หากมีนักศึกษาจำนวนมาก อาจสอนภาคทฤษฎีเป็นห้องใหญ่ แต่ทำกิจกรรมในเนื้อหาวิชา โดยแบ่งกลุ่มย่อย
 - 2.3 นำหนังสือที่เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหนังสือการหัดอ่าน หัดเขียน ของนักเรียน หนังสือนิทาน อ่านนอกเวลา ในเวลาของนักเรียนในแต่ละช่วงวัยอย่างเป็นระบบทั้งนอกระบบการศึกษา ตัวนี้จะช่วยในการปลูกฝังนักเรียนได้เป็นอย่างดี
 3. การบริหารจัดการของสถานศึกษา
 - 3.1 ผู้บริหารต้องเปิดใจ เปิดพื้นที่ ให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู-นักเรียน-ภาคี ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.2 จัดสรรงบประมาณพัฒนาบุคลากร-อาจารย์ ให้มีความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนกิจกรรมที่จะพัฒนาตนเองให้มีวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
 - 3.3 จัดทำคู่มือการสอน เทคนิควิธี เนื้อหา power point และ e-book เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปในแนวทางเดียวกัน
 4. ระบบการศึกษา
 - 4.1 มีหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยนวิธีคิดในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากร การอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมกับสรรพสัตว์อื่น ๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยและต่อเนื่องในทุกระดับชั้น
 - 4.2 มีระบบกลางที่ทุกมหาวิทยาลัยยอมรับ เพราะอาจารย์มีอัตราสูง
 - 4.3 สกอ. ควรมีคณะทำงานที่แต่งตั้งจาก รมว.ศึกษาธิการ
 - 4.4 มี Call Center ให้คำปรึกษาด้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะ
 5. ต้องพัฒนานักเรียน/นักศึกษา ให้เป็นสะพานนำวิถีเศรษฐกิจพอเพียงไปยังผู้ประกอบการให้ได้
- ความจำเป็นที่สถาบันการศึกษาที่ประสงค์จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จะต้องบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วย**

ผู้ร่วมการประชุมกลุ่มย่อยในภาคสถาบันการศึกษา มีความเห็นพ้องกันว่า มีความจำเป็นที่สถาบันการศึกษาที่ประสงค์จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จะต้องบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพื่อฝึกฝนให้ครูนำไปพัฒนาตนจนปฏิบัติได้เอง ก่อนเผยแพร่สู่นักเรียนและสังคมประเทศชาติ

ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดระบบและการนำไปใช้ คือ อธิการบดี กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ข้างบน – ข้างล่าง ต้องมีความคิดเห็น และปฏิบัติไปในแนวทางเดียวกัน

การที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ต้องทำทั้งระบบ เพื่อบูรณาการกองทุน นิยม-บริโภคนิยม โดยที่มหาวิทยาลัยจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ให้เอาปัญหาเป็นตัวตั้ง แล้วมีการเชื่อมโยงให้เห็นความจริงของสังคม

แนวทางการขยายเครือข่ายของสถาบันการศึกษาที่ดำเนินการตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้กว้างขวางมากขึ้น

1. ใช้โรงเรียนหรือ “ศูนย์การเรียนรู้ฯ” ที่เป็น Best Practice มาเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนอื่น และต้องสอนจน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา
2. พัฒนาองค์ความรู้อย่างกัลยาณมิตรร่วมกับสถานศึกษาและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ
3. ผู้สอนและนักศึกษา เข้าให้ความช่วยเหลือหน่วยงานต่าง ๆ หลังจากรู้และเข้าใจแล้ว
4. มีเครือข่ายสังคมออนไลน์ เช่น facebook เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างกว้างขวาง
5. มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ “น้อมนำตามคำพ่อ” ของ มหาวิทยาลัยสยาม
6. มีสถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแหล่งพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ ทั้งบุคคลและทรัพยากรธรรมชาติ โดยเริ่มจากครู ไปสู่นักศึกษา/นักเรียน ไปสู่ ผู้ปกครอง
7. มีการสร้างบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ทุกวัน ทุกคน (ระเบิดจากภายใน) Reflective Learning ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้นจากการสะท้อนของนักศึกษา
8. มีกระบวนการขับเคลื่อนที่เป็นรูปแบบ บ้าน-วัด-โรงเรียน ที่เหมาะสมกับภูมิสังคม
9. สร้างนักพัฒนาหรือนักปฏิบัติให้มาก ๆ
10. ต้องปลูกฝังความสมดุลและยั่งยืน ให้แก่เครือข่าย เช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำทางปัญญาให้แก่สังคมได้อย่างแท้จริง

1. สร้างเครือข่าย ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือ โดยให้นักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจไปเป็นพี่เลี้ยง อบรมให้แก่นักเรียนหรือบุคคลอื่น ๆ
2. พัฒนาคณาจารย์
 - 2.1 ลงทุนโดยจ่ายงบประมาณสนับสนุนบุคลากรและนักศึกษาที่ประสงค์จะเรียนตามโครงการที่จัดการจัดอบรมในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในวาระต่าง ๆ
 - 2.2 ผู้สอนต้องเป็นตัวอย่างที่ดี ทำเป็นแบบอย่างก่อน แล้วจึงจะไปสอนผู้อื่น
3. หลักสูตร
 - 3.1 มีคู่มือการสอนกลางที่เป็นแนวทางเดียวกัน ที่จัดทำโดย สกอ. และได้รับการยอมรับจากมหาวิทยาลัยทุกแห่ง

- 3.2 บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรายวิชาทุกวิชาทั้งในระบบและนอกระบบ
- 3.3 มีวิชาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะ หรือวิชาที่ลงมือทำ (สหกิจศึกษา) เช่น วิชาฝึกสอน ตามที่กำหนดไว้ในการประเมินของ สกอ. และ สมศ. โดยมีเกณฑ์พอเพียง เช่น การจัดการเงินตัวเอง การประหยัดคอดออม การมีภูมิคุ้มกัน เป็นต้น
- 3.4 เน้นนักศึกษา คณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ให้สอนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อผลิตครูที่มีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริง ป้อนให้สถานศึกษา เพื่อที่จะได้ไม่ต้องเริ่มต้นใหม่จากการถูกให้ทำหน้าที่สอนวิชานี้เป็นครั้งแรกในชีวิต
4. ระบบ
 - 4.1 มีคณะกรรมการหรือคณะทำงานร่วมที่ทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นวาระ 5 ปี ซึ่งแต่งตั้งโดย สกอ. และลงชื่อรับรองโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ
 - 4.2 ระบบงบประมาณซึ่งผูกโยงกับ KPI ดังนั้น กพร. ต้องมี KPI ด้านความพอเพียง ทั้งในระดับบุคลากร ระดับคณะ และระดับสถาบัน
 - 4.3 มี call center ที่มีการจัดสรรงบประมาณและหน่วยงานดูแลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นฐานข้อมูล เป็นพลังในการขับเคลื่อน
 - 4.4 มีหน่วยงานกลางที่ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และงบประมาณ และเป็นผู้ขับเคลื่อนที่เห็นภาพรวม
5. ขับเคลื่อนด้านงานวิจัย โดยจัดประกวดงานวิจัยตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. ผลักจากล่างขึ้นบน โดยครูทำแล้ว ให้ผู้บริหารทำตาม โดยให้โรงเรียนสะท้อนขึ้นไปมาก ๆ
7. เน้นหลักเข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเข้มแข็ง เช่น บ้าน-วัด-โรงเรียน

ความรู้ที่ต้องมีเพิ่มขึ้นเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันการศึกษาในระดับต่าง ๆ

1. วิธีการสอดแทรกปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรม/หลักสูตร/การจัดการเรียนการสอน โดยผู้สอนและนักศึกษาต้องปฏิบัติได้ด้วย เช่น เกษตรศาสตร์เก่งเรื่อง Robot จะนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ได้อย่างไร
2. มีการติดตามประเมินผลตามตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)
3. การสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดได้ วิเคราะห์ได้ ทำได้
4. องค์ความรู้ที่จะเปลี่ยนวิธีคิดของคนได้ จึงไม่ใช่แค่เห็นความจริงของสังคมเท่านั้น จะต้องเห็นแนวโน้มที่พังทลายของระบบบริโภคนิยม วิชาทุกวิชา ศาสตร์ทุกศาสตร์ต้องเชื่อมโยงเรื่องนี้ที่จะให้คนเห็นความจริงของสังคมและเห็นแนวโน้มที่พังทลายของสังคมทุนนิยมบริโภคนิยม

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย ภาคสถาบันการศึกษา

ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ 1 โรงแรมรามารการ์เด็นส์

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
1	ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุช	โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
2	ผศ.ดร.ธันวา จิตต์สงวน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3	ดร.จิตติมา วรรณศรี	ม.นเรศวร
4	ดร.กาญจนา เกียรติมนิรัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
5	รศ.ดร.ธนวดิ บุญลือ	มหาวิทยาลัยสยาม
6	อ.รจนา สันทิ	สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
7	รท.หญิง สุดาวรรณ เครือพานิช	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
8	ดร.จารีรัตน์ ปรงแก้ว	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
9	ผศ.ดร.อารี หลวงนา	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
10	นายเกรียง จิตติจำเริญพร	โรงเรียนปิ่นสรวงยแสดส่ววิทยาลัย
11	นายระวี ขุนิกากรณ์	โรงเรียนเชิงข่ววิทยพิทยาคม
12	นายแสน แหวนวนงศ์	โรงเรียนศิขรภูมิพิสัย
13	นายชูเดช อำนันทอง	โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม
14	นายสมศักดิ์ แสงประเสริฐ	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก
15	น.ส.นงนุช อุดกันทา	
16	นางลัดดา จุลวงศ์	โรงเรียนสศตยาไส
17	นายกริชพล กลิ่นหอม	โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์
18	นางทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
19	นายอัมพร สุวรรณจันทร์	โรงเรียนวัดสวนส้ม (สุขประชานุกุล)
20	นางสาวสุจินดา งามวุฒิพร	มูลนิธิสยามกัมมาจล
21	นางสาวอรวินท์ ลิขิตวิเศษกุล	มูลนิธิสยามกัมมาจล
22	อาจารย์ประพันธ์ จันทรเสมา	มหาวิทยาลัยสยาม
23	อาจารย์รวงคณา สุทธิสิงห์	มหาวิทยาลัยสยาม
24	น.ส.ธนินนาท เชื้อวชาญพานิชย์	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
25	อาจารย์ดริณภพ เพียรจัด	ม.ราชภัฏราชนครินทร์
26	คุณบัณฑิต กิมศรี	มรภ.รำไพพรรณี
27	คุณธีรเชษฐ์ ป้องจันมณีสกุล	โรงเรียนประชารัฐสามัคคี
28	คุณนริศรา อินทะสิริ	ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
29	คุณพิสิทธิ์ สุพล	
30	อาจารย์อุทัย อันพิมพ์	ม.อุบลราชธานี
31	อภิญญา อุดมเดช	สถาบันส่งเสริมแควล้อมไทย
32	คุณจินตนิษฐ์ จินตรานันต์	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
33	แม่ชีชูใจ ปทุมนันท์	สำนักแม่ชีรัตนไพบลย์
34	แม่ชีจุติภา ทรรพสุทธิ์	มูลนิธิธรรมมานุรักษ์
35	คุณสายัณห์ พรหมใส	โรงเรียนแม่พรกวิทยา
36	คุณณัฐพงศ์ ทวีศักดิ์วิชิตชัย	สมวท.

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย ภาคธุรกิจ
ณ ห้องโลดส์ โรงแรมรามารการ์เด็นส์

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
1	รศ.ดร.สุขสรวรค์ กันตะบุตร	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
2	คุณวัฒนา โอภาณนท้อมตะ	บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
3	นายธีระพงษ์ โสหล้า	บริษัท โรงแรมดุสิต ปริ๊นเซส โคราช
4	นางลำยอง สุพรรณัน	กลุ่มแม่บ้านทุ่งแซ่
5	นางนิตยา ยิมละมัย	วิสาหกิจชุมชนชนสมุนไพรพฤษภษาทิพย์
6	นายพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา	บริษัท เคพีที คอร์ปอเรชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด
7	นายอดิษฐ์ มธุรพจนากุล	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทคุณรีเลิร์ช แอนด์ดีเวลลอปเม้นท์
8	คุณชวลิต สุธรรมวงศ์	หอการค้าเชียงราย
9	คุณบริندا สันหลวี	
10	คุณดุสิต รสานนท์	
11	คุณประวิทย์ ไตรรัตน์วรกุล	
12	นางสำรอง พรหมอุทิศ	โรงแรมศุภาลัย ป่าสัก รีสอร์ท แอนด์ สปา
13	นางสาวสมคิด จันทรวัด	โรงแรมศุภาลัย ป่าสัก รีสอร์ท แอนด์ สปา
14	ดร.มลฤดี สระฐาน	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
15	นายเฉลิมศักดิ์ รัตนพณัง	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
16	นางสาวอุณย์ พันธุ์จันทระไ	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
17	นางสาวชมภรณ์ ภัทรพรพงษ์	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
18	นวทัศน์ ก้องสมุทร	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
19	คุณปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร	มูลนิธิสยามกัมมาจล
20	คุณทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์	THAI PBS
21	คุณศศิณี ลิ้มพงษ์	มูลนิธิสยามกัมมาจล
22	คุณสุวัฒน์ ทองธนากุล	หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
23	คุณฐานันต์ อานนทกิจพานิช	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
24	คุณฉัฐพงศ์ ทวีศักดิ์วิชิตชัย	สมวท.
25	คุณมนตรี แดงทองดี	ม.สยาม
26	คุณประพันธ์ จันทร์เสมา	มหาวิทยาลัยสยาม
27	คุณชัชวาล สามัญฤทธิ์	
28	คุณจิตตรา คงเจริญ	ม.ราชภัฏอยุธยา
29	คุณวรรณภา สรรพศรี	วัดโพธิ์ทอง

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
30	คุณชนิกันดา เทสสิริ	สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
31	คุณเจตพิทักษ์ พรหมมาก	บมจ. บางจาก
32	คุณปรีชา ไวยะวงษ์	สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ
33	คุณวินิตา วรรณะ	
34	ดร.มลฤดี สระภูณ	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
35	นายเฉลิมศักดิ์ รัตนพจน์	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
36	นายฉัตรชัย ฉัตรภิญญาคุปต์	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
37	นางสาวอุษณีย์ พันธุ์จันทร์อุไร	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
38	นางสาวชมภรณ์ ภัทรพรพงษ์	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
39	นายณัฐพล บัวแก้ว	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า

ภาคศาสนา และวัฒนธรรม

ดำเนินรายการโดย คุณวรเดช อมรรวิพัฒน์

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ณ ห้องชวนชม 1 โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

การประชุมกลุ่มย่อยในภาคศาสนาและวัฒนธรรม มีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ 60 ท่าน โดยมีพระภิกษุซึ่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจากพื้นที่ต่างๆ กว่า 20 รูป ได้แก่ พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม จากวัดเจติย์แม่ครัว อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ พระใบฎีกาสุพจน์ ดบสีโล จากกลุ่มจังหวัดภาคอีสาน พระคุณฐิติ เมธงกูโร จากวัดทุ่งไผ่ จังหวัดชุมพร พระสังคม ธนปัญญา จากวัดพระบรมธาตุคอกยผาสัม จังหวัดเชียงใหม่ พระครูสังฆมนัส ชันดิธมโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นต้น และประชาชนที่สนใจเข้าร่วมระดมความคิดอย่างคับคั่ง ซึ่งสรุปผลการอภิปรายได้ดังนี้

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคศาสนา

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของธรรมชาติทั้งหมด เศรษฐ ตัวนี้แปลว่าประเสริฐ เศรษฐกิจ ก็คือทำให้ดี ประเสริฐ คำว่าเศรษฐกิจ คือผู้ที่มีความดี ผู้ที่มีความเลิศ ความประเสริฐ ถ้าคนทางเหนือเขาไม่เรียกเศรษฐกิจ เขาจะเรียกพ่อเลี้ยง แม่เลี้ยง ก็คือเป็นคนที่มีความดีมีเมตตาธรรมสูงพึ่งพาอาศัยได้ แต่สังคมปัจจุบัน เราเรียกว่าเศรษฐกิจ ด้วยอำนาจครอบงำของทุนนิยม บางทีเขามีทรัพย์มีสินมากมายแต่พึ่งพาไม่ได้ก็มี เหมือนน้ำเค็มเต็มทะเลจะกินก็กินไม่ได้ เพราะฉะนั้นคำว่าเศรษฐกิจในที่นี้ในความหมายทางพุทธศาสนาหรือทางวัดไม่ได้หมายความว่าเฉพาะเรื่องเงินทอง เรื่องโภคทรัพย์อย่างเดียว ก็อะไรก็ได้ที่ทำให้ไปแล้วมันจะทำให้เกิดความสุข

คำว่าเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นเรื่องของความสมถะความสันโดษ คือเอาชีวิต เอาความสุขเป็นหลัก ไม่ได้เอาเรื่องของความสมบูรณ์พูนพร้อมในโภคทรัพย์เป็นฐาน คือเอาความสุขเป็นหลัก ความสุขในพุทธศาสนา ถ้าสูงสุดยอดแล้วก็คือนิพพาน ความดับ ความเย็น ปราศจากกิเลส โลภะ โทสะ โมหะ ในปัจจุบันขณะ

พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม วัดเจติย์แม่ครัว จ.เชียงใหม่ ได้สอนญาติโยมที่มาวัด โดยประยุกต์เข้ากับเศรษฐกิจพอเพียง เพราะมีเป้าหมายสอดคล้องกัน เช่น ใช้คำว่า “ฝึกหัดรักษากุโบสถศีล กินอยู่อย่างพอเพียง” โดยมีแนวปฏิบัติอยู่ 14-15 ข้อ คือ อังศีล 8 ข้อเป็นหลัก แล้วก็เพิ่มเติมเข้ามาในเรื่องของการปลูกพืชผักสวนครัว การกินข้าวร่วมกันทุกวัน การมีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ขอให้หยุดกินเหล้าแคว้นหนึ่งคืนหนึ่งภายในสัปดาห์ได้ไหม เด็กเล่นเกมสัปดาห์

วันขอหยุดเล่นเกมสักวันหนึ่งได้ไหม ในอาทิตย์หนึ่งเขาก็ได้งดเว้นจากการกินขนมอบกรอบ น้ำหวาน น้ำอัดลม อาทิตย์ละหนึ่งวัน เป็นเกณฑ์ให้ชาวบ้านฝึกหัด ปฏิบัติ เป็นอุโบสถศีล กินอยู่อย่างพอเพียง พอค่อยๆ เข้า เขาสามารถ เลิก ลด ละ แล้วก็เลิกไปได้ในที่สุด ขณะนี้ มีอาสาสมัครที่ทำงานอยู่ด้วยประมาณ 200 กว่าคนที่กระจายกันอยู่ในพื้นที่ อ.สันทราย ประเมินความสำเร็จว่ามีประมาณร้อยละ 25 ที่สามารถเป็นต้นแบบได้ เป็นตัวอย่างได้ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมของพระใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดนครพนม จังหวัดยโสธร ว่าจัดกิจกรรมอะไรที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเก็บข้อมูล 1,300 กว่าวัด และทำแบบประเมินเพื่อจัดกลุ่มวัดในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 30 วัด พบว่า มีวัดที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ก็คือเข้าถึง เพียง 1 วัด แล้วก็อยู่ในระดับเข้าใจเพียง 3 วัด แล้วก็อยู่ในระดับเข้าใจ 20 วัด และไม่เข้าใจอีก 6 วัด ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจยังไม่ตรงกันในเรื่องของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

พระครูภูมิเมธงกูโร จังหวัดชุมพร ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ค่อนข้างล้มเหลว เพราะถือตามที่ท่านพุทธทาสท่านพูด คือ ไม่ให้กินดีอยู่ดี การใช้ปรัชญา กินดีอยู่ดีเป็นทุนนิยม ในที่สุดก็จะสร้างปัญหา ให้กินอยู่แต่พอดี ที่เหลือเจือจานจานผู้อื่น เพราะคนเราต้องขยันอยู่แล้ว ขยันก็เป็นความดีส่วนหนึ่ง การกินอยู่แต่พอดีก็เป็นความดีอีกส่วนหนึ่ง และการกระจายไปแจกจ่ายผู้อื่นก็เป็นความดีอีกส่วนหนึ่ง ลักษณะเช่นนี้เป็นเศรษฐกิจศาสตร์ชาวพุทธ ทำให้สังคมไม่มีปัญหา พระต้องให้ความรู้ โยม พาย้อมทำ จึงพยายามจัดวัดให้เป็นวัด คือ วัดที่ร่มรื่น ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากนัก ไม่แจกของ ไม่แจกเงิน แต่โยมไม่เข้าวัด ไม่ว่าจะเป็นวันพระหรือวันอาทิตย์ โยมไม่ทำตามพระ หลายวัดที่ขับเคลื่อนเปิดวัดวันอาทิตย์ ก็ล้มเหลวมีโยมเข้าวัดน้อย ซึ่งพระอาจารย์คุณฐิติได้วิเคราะห์อุปสรรค และให้แนวทางแก้ไขไว้ในส่วนต่อไป

พระสังคม ธนปัญญา จังหวัดเชียงใหม่ ได้น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนด้วย พระราชดำรัสที่ว่า บ ว ร คือ วัด บ้าน โรงเรียน หรือราชการมาร่วมกันบริหารจัดการ เพื่อที่จะให้ชุมชนและสังคมบริเวณที่อยู่ต้นน้ำ ได้มีความสุข แล้วก็สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยเริ่มจากให้ชาวบ้านมาร่วมคิด

เรื่องแรกที่ทำก็คือเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนกที่ 1 ของวัดจึงเริ่มต้นด้วยการสร้างน้ำ สร้างฝายชะลอน้ำ ปลุกป่าต้นน้ำ ป้องกันไฟป่า เพื่อที่จะเปลี่ยนจากเขาหัวโล้น ให้เป็นป่าดงดิบภายใน 25 ปี ตามแบบอย่างของห้วยฮ่องไคร้ ขณะนี้ผ่านไปแล้ว 6 ปี

แผนกที่ 2 ทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง โดยชาวบ้านจะต้องปลูกพืชผักต่าง ๆ หรือปลูกป่าผสมผสานตามแนวทางของพระเจ้าอยู่หัว คือ ปลูกให้พอ กิน พออยู่ พอใช้ และทำเป็นธนาคารต้นไม้

แผนที่ 3 พลังงานทดแทน โดยหีบน้ำมันจากเมล็ดทานตะวันเพื่อใช้กับรถยนต์ ตลอดจนไบโอดีเซล และแบตเตอรี่

แผนที่ 4 การศึกษาทางเลือก เพื่อพัฒนาเยาวชนของเราเอง ไม่ส่งเข้าระบบการศึกษา หลวงพ่อพุทธทาสก็เคยกล่าวไว้ว่าเป็นการศึกษาหมาหางด้วน

พระครูสังฆมนัส ชันติธมฺโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เริ่มต้นจากการชวนชาวบ้านออมเงิน ตามหลักของคุณธรรม 4 ประการที่ในหลวงทรงตรัสเอาไว้ ซึ่งเป็นหลักของ พระราชาธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ ท่านได้เทศน์ชวนชาวบ้านมาออมทรัพย์กัน โดยเทศน์มาตั้งแต่ปี 2539 ให้ชาวบ้านรวมตัวเอาเงินมาออมกัน แล้วก็บริหารจัดการกันเอง แล้วนำกำไรนั้นมาเป็นกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือชุมชน ทำมา 16 ปี ตอนนี้มีสมาชิกรวมแล้วประมาณหกหมื่นกว่าคน ครอบคลุมกว่า 300 หมู่บ้าน ถ้านับเป็นตัวเงินก็ประมาณ 800 กว่าล้าน แล้วก็มียกกองทุนสวัสดิการอีก 400 กว่าล้าน ซึ่งเป็นการให้ชาวบ้านรวมตัวกันในเรื่องของเงิน และทำทำนบกั้นเงิน หลักการของงานดังกล่าวคือ บริหารการเงินชุมชน เป็นทำนบกั้นไว้ไม่ให้เงินนั้นออกนอกชุมชน เหมือนกั้นน้ำไว้ในชุมชน ให้พอใช้ ให้พอเพียงในชุมชน แต่เปลี่ยนมาเป็นจัดการเรื่องเงินให้พอเพียงแล้วก็บริหารจัดการกันเอง โดยให้ชาวบ้านนั้นมีความสำนึกหรือรู้สึกที่เราต้องจัดการเงินเอง ท่านได้เสนอใช้คำว่าเป็นวิสาหกิจการเงินชุมชน เพราะว่าการรวมหุ้นกันในชุมชนด้วยการนำเงินมาออมแล้วขายในชุมชน เมื่อมีกำไรเกิดขึ้นมาก็นำมาแบ่งมาปันกันในชุมชนทั้งหมด อย่างเช่นในปีนี้มี 800 กว่าล้านบาท ทั้งจังหวัดจันทบุรีได้กำไรจากค่าดอกเบี้ยประมาณ 100 ล้านบาท ก็นำมาจ่ายเป็นเงินปันผล สวัสดิการคนเจ็บป่วย การศึกษา การดูแลวัด หรือสนับสนุนเรื่องของเกษตรอินทรีย์ ดังนั้น กลุ่มออมทรัพย์ จึงเป็นตัวเชื่อมโยงให้คนในชุมชนได้มาพบได้มาคุยกัน ไม่ต้องกลัวว่าคนจะไม่มาวัด เพราะว่าทุกคนตั้งสัจจะว่า เดือนหนึ่งต้องมาออมเงินสิบบาท ร้อยบาท ได้มาเยี่ยมวัด มาพูดคุยกัน

ความจำเป็นที่ภาคศาสนาและวัฒนธรรม จะต้องมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

สำคัญมาก เพราะ วัดมีศักยภาพมากเพราะมีทั้งสถานที่ มีทั้งศรัทธา มีทั้งคำสอน ดังนี้

1. พระสงฆ์เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านอยู่แล้ว ในการเป็นผู้นำ ผู้สั่งสอน
2. ชีวิตสมณะเป็นตัวอย่างความพอเพียงได้เป็นอย่างดี
3. วัดมีความเป็นกลาง เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์ประสานงานภาคีเครือข่ายต่างๆ ให้เข้ามาร่วมกันพัฒนาชุมชน
4. วัดมีสถานที่ ที่จะเป็นศูนย์ประสานงาน ศูนย์เรียนรู้
5. ต้องรวมวัด โรงเรียน และบ้านเข้าด้วยกันได้จึงจะแก้ไขปัญหาเยาวชนได้ เราแก้ปัญหาเยาวชนไม่ได้ เพราะว่าโรงเรียนอย่างเดียวก็แก้ปัญหาเด็กไม่ตก บ้านอย่างเดียวก็แก้ปัญหาเด็กไม่ตก วัดนี้ยังไม่มีส่วนเลย ต้องรวม บ้าน วัด โรงเรียน จึงจะมีพลัง

อุปสรรคในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคศาสนาและวัฒนธรรมที่ผ่านมาในอดีต

1. บริบทสังคม

- 1.1 คนไม่เข้าวัดทั้งวันพระและวันอาทิตย์ หรือคนไม่ทำตามพระ เมื่อคนไม่เข้าวัด คือ อุโบสถ ซึ่งมาจากคำว่า อุป บวก โอสถ อุปแปลว่าใกล้ โอสถแปลว่ายา เขาไม่มารับยา ไม่มาฝึกหัดตัวเองนี่มันก็จะห่างเหินไปเรื่อย ๆ ภูมิคุ้มกันก็ไม่มี ดังนั้น ตอนนี้คนไทยเราอ่อนแอมาก
- 1.2 จะให้แม่บ้านมาปฏิบัติธรรม ลดละ ก่อนข้างยาก
- 1.3 กำลังใจของผู้ปฏิบัติ
- 1.4 นักการเมืองท้องถิ่นทำให้เสียหาย เช่น ถ้ามาประชุมที่วัด ชาวบ้านต้องได้เงินเป็นค่ารถ หรือค่าแรง วันละ 150 บาท แต่มาปฏิบัติธรรมที่วัดไม่ได้เงิน
- 1.5 การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา ดึงเยาวชน และญาติโยมออกจากวัด เช่น ระบบการศึกษาแยกจากวัดอย่างเป็นเอกเทศ ประกาศไม่ให้วันพระ วันโกน เป็นวันหยุดทางศาสนา เป็นต้น

2. ความเข้าใจของคณะสงฆ์

- 2.1 คณะสงฆ์มีความเข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระดับเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 กระแสวัตถุนิยม มีผลให้คณะสงฆ์มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการจัดกิจกรรมบางอย่าง เช่น เน้นการก่อสร้างมากเกินไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งระบบ เพราะต้องอาศัยแรงศรัทธาจากญาติโยม

3. การบริหารจัดการของวัด

- 3.1 วัดขาดทีมงานที่ดี
- 3.2 ไม่มีระบบนำพาคนเข้าวัด เช่น การเดินทางไปวัดลำบาก ไม่มีรถโดยสารที่ไปถึงวัด
4. พระที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง บางครั้งต้องฝาด้านต้องลุยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ท้องถิ่น ต้องสู้กับเจ้าหน้าที่ ตำรวจบอกว่าไม่ใช่หน้าที่ของพระ
5. บางวัดใหญ่ขึ้น ๆ แต่บางวัดก็ต้องปิดเป็นวัดร้างไป บางวัด บวชสามเณร 500 รูป คนสมัคร ครึ่งวันเต็มแล้ว เปิดสมัครวันแรกก็เต็มแล้ว แต่บางวัดรับสามเณรมาบวชไม่มีใครบวชเลย จึงเป็นปัญหาที่ต้องพยายามเข้าไปช่วยแก้ไข เพื่อให้มีศาสนทายาทกระจายอยู่ทั่วทุกหมู่บ้านทุกตำบล
6. รัฐบาลคนนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมกิจการพระศาสนาเพื่อพัฒนาชุมชน ทั้งพระและฆราวาสที่ทำงานพัฒนา ส่วนมากจะต้องหาเงินช่วยเหลือตัวเอง

แนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรค

1. ความเข้าใจที่ถูกต้องและสร้างพลังพุทธศาสนิกชน
 - 1.1 ต้องฟื้นฟู “ความเป็น” ชาวพุทธ สังฆะ ก็คือสังคมของหมู่ชนผู้มีปัญญา ไม่ใช่เน้นแต่สร้างศาสนวัตถุใหญ่โต
 - 1.2 จะต้องมิกลุ่ม มีกัลยาณมิตร มีเพื่อนที่คอยให้กำลังใจ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไร มิตรก็ให้กำลังใจกัน พบปะแลกเปลี่ยนกัน
 - 1.3 เริ่มที่ตัวเอง แล้วสร้างเครือข่าย สร้างกัลยาณมิตร ทั้งในลักษณะชุมชนจริง และชุมชนเสมือน ชุมชนออนไลน์
2. การบริหารจัดการของวัด
 - 2.1 ต้องพยายามสร้างกิจกรรม หรือสร้างคุณค่าในส่วนที่ไม่ต้องใช้เงิน
 - 2.2 มีกระบวนการพัฒนาทีมงานทั้งพระและฆราวาสให้เป็นวิทยากรอบรมญาติโยม
 - 2.3 บริหารวัดให้เป็นที่ร่มรื่น สงบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งในเชิงปฏิบัติธรรม และความรู้ ให้เป็นที่พึ่งได้ โดยมีเป้าหมายที่ประโยชน์สุขของญาติโยม
 - 2.4 พระต้องจัดกิจกรรมที่เข้าถึงญาติโยม (Dhamma delivery) ไม่ใช่รอแต่ที่วัด เช่น มีพระอาจารย์ท่านหนึ่งท่านทำจักรยาตรา เพราะว่าท่านมีความจำเป็นที่ต้องจีจรรย์ยาน แล้วก็จะช่วยกันรณรงค์ให้ลดโลกร้อน เรื่องสุขภาพ เรื่องฝึกวินัยเด็ก หรือกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ของจันทบุรี เป็นต้น พระต้องสร้างนวัตกรรมเป็นงานเชิงรุก ต้องหาทางพยายามชวนเด็กและชาวบ้าน หรือว่าทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามาในวัดแล้วก็มาเรียนรู้
 - 2.5 การใช้สื่อสาธารณะ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชุมชนออนไลน์ นำคำสอนไปสู่ญาติโยมทุกคน ทุกเวลาทุกสถานที่
 - 2.6 การทำกิจกรรม ต้องจริงจัง เข้าถึง และติดตามต่อเนื่อง
 - 2.7 พระสงฆ์และวัด ต้องเข้าไปแนะนำวิธีแก้ปัญหาคความเดือดร้อนของชุมชน
 - 2.8 วัดเปิดพื้นที่ให้แก่กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ เช่น อาสาสมัครพิทักษ์ป่า กลุ่มเพื่อนไพร กลุ่มผ้าป่าต้นน้ำ ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้พิการ เยาวชน คนด้อยโอกาส ผู้ติดเชื้อ เด็กที่ครอบครัวยุได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์เรื่องสวัสดิการชุมชน และสวัสดิการคนทำงาน เป็นต้น

ความเป็นไปได้ที่วัดจะร่วมมือกับภาคอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ต่าง ๆ อันประกอบด้วย บ้าน-วัด-โรงเรียน

1. วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน รวบรวมเผยแพร่ข้อมูล จัดเวที ประสานความร่วมมือร่วมใจอย่างสม่ำเสมอ อำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนในรูปแบบต่าง ๆ

2. พระสงฆ์และฆราวาสทำงานอาสาสมัครร่วมกัน เช่น วิทยุชุมชน องค์การการเงินสวัสดิการชุมชนบนฐานพุทธธรรม เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในหมู่พระสงฆ์

1. สังคมไทยทั้งพระและฆราวาสควรให้ความสนใจกับการใช้งบประมาณในภาคศาสนา เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนา มีงบประมาณปีละ 2,000-3,000 ล้านบาท วัดใหญ่นำเงินบริจาคไปใช้ทำอะไรบ้าง สร้างคนหรือสร้างความเข้มแข็งให้พระพุทธศาสนา หรือเป็นเงินทำลายพระพุทธศาสนา
2. สังคมไทยต้องร่วมกันเรียกร้อง วัดวิถีพุทธ และปฏิเสธวัดวิถีฮินดู กับวัดวิถีไสยศาสตร์ด้วย
3. ควรมีโครงการวัดรวมช่วยวัดจน เพื่อร่วมทำโครงการ/กิจกรรมดี ๆ ให้แก่พุทธศาสนิกชน
4. มีกองทุนที่สนับสนุนให้มีการสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพ ที่จะเป็นกำลังของพระพุทธศาสนา เพราะตอนนี้พระเณรลดลงมาก เข้าไปอยู่ในเรือนจำโดยไม่ได้บวชคือไปเป็นนักโทษกันหมดแล้ว
5. บทบาทพระสงฆ์ ไม่เพียงแต่สั่งสอนเท่านั้น แต่ต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย พระจะต้องปรับเปลี่ยนสุขนิสัยแบบสะดวกสบายให้มาสู่เศรษฐกิจพอเพียง เช่น ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ โดยเฉพาะการทำงาน ความอดทน ความเสียสละ และมีความรับผิดชอบ หลักธรรมที่ สมเด็จพระสังฆราชท่านเทศน์เอาไว้มานานแล้ว คือ สัจจะ ธรรมะ สุนทรียะ ก็คือความจริง ความดี ความงาม ซึ่งเราเอามาใช้มากมาย การเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายของพระสงฆ์จำเป็นต้องทำ ต้องฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ
6. บทบาทพระสงฆ์ที่สำคัญ คือ การสร้างศาสนทายาท
7. คณะสงฆ์ต้องยอมรับและอยู่ด้วยกันในความหลากหลายในพุทธศาสนา
8. คณะสงฆ์ในแต่ละวัด ควรแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกรรมฐาน ฝ่ายกิจกรรม เพื่อพัฒนาให้มีความชำนาญแต่ละฝ่าย โดยผลงานออกมามีเป้าหมายเดียวกัน ก็คือการพัฒนาโยม
9. พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ควรถือเอาปีนี้ ปีพุทธชยันตี เริ่มต้นปรับเปลี่ยนพุทธศาสนาในประเทศไทยให้ตรงทิศทางและขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคศาสนาและวัฒนธรรม ต้องการความรู้เพิ่มเติม ดังนี้

1. ให้ความรู้ทั้งในเชิงความคิดและรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พระสงฆ์
2. ความรู้ในการเป็นพระวิทยากร แก่พระสงฆ์

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย ภาคศาสนาและวัฒนธรรม

ณ ห้องชนวนชม 1 โรงแรมรามาคาร์ดินัส

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
1	คุณวรเดช อมรรวิพัฒน์	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
2	พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล	มหาวิทยาลัย มจร. วิทยาเขตอุบลราชธานี
3	พระสังคม ธนปญโญ	วัดพระบรมธาตุคอกยผาสัม
4	พระคุณฐิ เมธงกูโร	วัดทุ่งไผ่
5	พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม	วัดเจดีย์แม่ครัว
6	พระครูสังฆรักษ์มนัส ขนฐิธมโม	วัดโพธิ์ทอง
7	พระครูใบฎีกาสมักร วรายุทธ	วัดป่าศาลวัน
8	พระประนต สุปัญญา	วัดป่าศาลวัน
9	พระครูบวรศีลวัฒน์	วัดหนองกันเกรา
10	พระมหาบัณฑิต ปณฺทิตเสวี	วัดยาสุการาม
11	พระอมรมิตร คัมภีร์ธมโม	วัดถ้ำพระธาตุเมืองเทพ
12	พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมโม	วัดเจดีย์แม่ครัว
13	พระภาณุ จิตตทนฺโต	สำนักสงฆ์ถ้ำผาปล่อง
14	พระปลัดสมบุญ สุ่มงคโค	วัดป่าลานหินตัด
15	พระครูอมรชัยคุณ (หลวงตาแชร)	วัดอาศรมธรรมทายาท
16	พระชายกลาง อภิญาโน	วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก
17	พระวินัย สิริวฑฺฒโน	วัดระฆังโฆสิตาราม
18	แม่ชีดาว โพธิปัญญา	
19	พระครูปลัดวรพล ฐิติคุณ	วัดควนกาหลง
20	พระปลัดพงษ์พัฒน์ ยสินธโร	วัดควนกาหลง
21	แม่ชีภาวีย์ เจริญกุล	วัดป่าสุคะโต จ.ชัยภูมิ
22	แม่ชีชูใจ ปทุมนันท์	สำนักแม่ชีรัตนไพบูลย์
23	พระมหาประจักษ์ คำหมภู	วัดป่าหนองแขวงน้อย
24	แม่ชีจิตา ทรรพสุทธิ์	มูลนิธิธรรมานุรักษ์
25	พระครูโกศลวชิรกิจ	วัดประดู่ลาย
26	พระครูศรีปัสัยตภิกวัฒน์	วัดจักรวรรณาาราม
27	พระจิรศักดิ์ ฐิตปัญญาโน	วัดคอนคราม
28	พระครูวิลาสพุทธคุณ	วัดป่าตดตาราม
29	พระวีระพล มหฺตโว	วัดป่าสันติธรรม
30	พระสมชาย สมาจาโร	สำนักสงฆ์ศรีไพรธิน

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
31	น.ส.ชะอุ่ม พิศาลสินธุ์	
32	นางอรชร เชี่ยวชาญวิทยากิจ	
33	น.ส.ญานินท์ สุวรรณศรี	

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า

อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในภาพรวม ความสุข และประโยชน์สุข

ดำเนินรายการโดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน

ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (สกว.)

และ คุณวัลลภา แวนวิลเลี่ยนส์วาร์ด

กรรมการผู้จัดการ สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา

ณ ห้อง Grand ballroom โรงแรมรามารการ์เด้นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

การประชุมกลุ่มย่อยในภาพรวม ความสุข และประโยชน์สุข มีผู้ดำเนินรายการคือ ศ. ดร.อภิชัย พันธเสน มีผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่าน ได้แก่ ศ.ดร.อารี วิบูลพงศ์ ศ.ดร.ศิรณ พงศ์มพัฒน์ คุณวัลลภา แวนวิลเลี่ยนส์วาร์ด และ ดร.ชนัญญา กาญจนรังสีนันทน์ มีผู้เข้าร่วมอภิปรายประมาณ 40 คน ซึ่งมาจากทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาคการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น ภาคราชการ เช่น สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานและเลขาธิการ วุฒิสภา นักวิชาการสาธารณสุข สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เป็นต้น ภาคการเมืองท้องถิ่น เช่น เทศบาลตำบล ภาคประชาสังคม เช่น ศูนย์ภูพานศึกษา บริษัทสวนเงินมีมา มูลนิธินโยบายสุขภาวะ สถาบันความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ นักวิชาการอิสระ นักวิจัยอิสระ ผู้ประกอบการ และ Thai PBS เป็นต้น การอภิปรายใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ศ.ดร.อภิชัย ได้เกริ่นนำถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ผ่านว่า สิ่งที่ต้องการจะบรรลุก็คือ สังคมที่คนอยู่เย็นเป็นสุข หรือ สังคมประโยชน์สุข ดังเช่นงานวิจัยของ ดร.ชนัญญา ที่ชี้ให้เห็นว่าทุกคนพยายามที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพยายามให้ความรู้ ให้ปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับระบบทรัพย์สิน หรือที่เราเรียกว่า common property หรือว่า ทรัพย์สินร่วม จุดนี้คือเป้าหมายที่ต้องการจะไปให้ถึง และต้องการเห็นการขับเคลื่อนที่เป็นกระบวนการ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่สามารถจะพึ่งนโยบายระดับมหภาคได้ เพราะนโยบายระดับมหภาคเป็นปัญหาเสียเอง เนื่องจากถูกรองงำด้วยธุรกิจการเมือง และธุรกิจการเมืองก็ถูกรองงำด้วยระบบทุนนิยมโลกาภิวัตน์ เพราะฉะนั้น สิ่งที่ได้พยายามจะทำในทศวรรษที่ผ่านมา คือ รื้อนั่งร้าน ที่พยายามจะสนับสนุนธุรกิจการเมือง ดังนั้น อุปสรรคสำคัญตัวใหญ่ ก็คือ การเมืองท้องถิ่น กับธุรกิจปกติ ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาได้เน้นการรื้อธุรกิจตามปกติให้กลายเป็นธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง อีกส่วนหนึ่งที่เป็นอุปสรรคสำคัญคือภาคราชการที่จะต้องพยายามขับเคลื่อนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในทศวรรษต่อไป

ขณะเดียวกันก็มีตัวอย่างของภาคราชการที่ได้รางวัล คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ การเกษตร (ธกส.) กรมราชทัณฑ์ และกรมพัฒนาชุมชน เพราะฉะนั้นสิ่งที่อยากจะเห็นภาพรวมคือ ยุทธศาสตร์ที่จะไปทำให้สังคมอยู่ดีมีสุขโดยไม่ต้องพึ่งนโยบายของรัฐ และสามารถที่จะลดทอน ความสำคัญของนโยบายของรัฐได้ควรจะเป็นอย่างไร

ศ.ดร.อารี กล่าวถึงการวิจัยเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีการวิเคราะห์ประเทศไทย เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติซึ่งมีตัวชี้วัดในเรื่องของเศรษฐกิจ และตัวชี้วัดในเรื่องของความยั่งยืน เรื่องของสังคมอยู่เย็นเป็นสุข พบว่า ประเทศไทยอยู่ในขั้นเกือบสอปก คือ คะแนนหนึ่งร้อย ประเทศไทยได้คะแนนเฉลี่ย หกสิบสอง ทางด้านเศรษฐกิจดีที่สุด อยู่ที่หกสิบกว่า ทางด้านสังคมก็น้อยลงมาอยู่ที่หกสิบ ทางด้านทรัพยากรมีปัญหามากที่สุด เพราะฉะนั้นก็ถึงเวลาที่จะต้องปรับแก้แนวโน้มที่น่าเป็นห่วงดังกล่าว

ส่วนการขับเคลื่อนในระดับจุลภาค ต้องการเครื่องมือในการตัดสินใจ ขณะนี้ เรามีเครื่องมือชิ้นหนึ่งสำหรับช่วยชุมชนที่จะวางแผน คือ ตารางวางแผนเศรษฐกิจชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพราะฉะนั้น อปท.ทั้งหลาย ถ้าอยากจะวางแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของตนเอง ด้วยการสร้างความสมดุลให้กับชุมชนโดยชุมชนมีส่วนร่วม ก็นำตัวเลขต่าง ๆ ตามที่มีในเครื่องมือ มาวิเคราะห์และนำมาใส่สภาพแวดล้อม และดูว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่

ศ.ดร.ดิเรก ได้ชี้ให้เห็นปัญหาใหญ่ ๆ ของประเทศไทยในปัจจุบัน คือ

- 1) เรื่องการทุจริต และ อบาามุข
- 2) ปัญหาหนี้ ซึ่งรุนแรงมากขึ้นทั้งในภาคธุรกิจ ภาคครัวเรือน ภาครัฐ
- 3) ระบบทุนนิยม หรือระบบเศรษฐกิจ

ในการขับเคลื่อนต้องทำทั้งในระดับจุลภาค และในภาพกว้าง โดยต้องทำให้เป็นวาระของทั้งประเทศ คือ เรื่องการทุจริต และ อบาามุขต่าง ๆ เพื่อลดความรุนแรงไม่มากนักน้อย ส่วนในระดับจุลภาค ต้องแก้ปัญหาทั้งภายในและภายนอก ภายในคือ ตัวองค์กร ตัวบุคคล ต้องเริ่มที่ตัวเองก่อน ให้มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยมากขึ้น ตั้งใจทำงาน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน การแก้ปัญหาจากภายในคือกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด และต้องมีการสร้างระบบพันธมิตร จากจุดต่าง ๆ หรือจากองค์กรที่ไม่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่ใกล้เคียง เช่น ระบบอุปถัมภ์ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระบบ CSR หรือ การกุศล เป็นต้น ก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยเกื้อกูลกัน จะช่วยให้คนที่ทำสิ่งที่ดี สามารถมีกำลังในการทำมากขึ้น

คุณวัลลภา ได้สรุปผลงานวิจัยเรื่อง ภาพจำลองว่าด้วยเรื่องทางสายกลางของสังคมที่ช่วยให้คนมีความเป็นอยู่ที่ดี หรือชื่อภาษาอังกฤษ เรียกว่า Well-being society scenario เพื่อจะหาทางเลือกของชีวิต ทางเลือกของสังคม ให้พ้นจากวิกฤต โดยดูจากเรื่อง ระบบทรัพย์สิน ซึ่งในสังคมแบบเดิมที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง จะมี common property หรือทรัพย์สินร่วมอยู่ในสังคม ขณะที่สังคมพัฒนามีเรื่องทรัพย์สินของรัฐ และทรัพย์สินของเอกชน ทรัพย์สินที่มีการจัดการโดยรัฐ

อย่างที่เราเห็นอย่างสุดโต่งก็คือ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และกัทรพีสินที่จัดการโดยธุรกิจ ก็คือระบบเสรีนิยมใหม่ หรือทุนนิยม ซึ่งเป็นที่ประจักษ์แล้วว่านำไปสู่วิกฤตทั้งสองระบบ จึงต้องหาทางเลือกที่สาม คือพลังที่ภาคสังคม หลักประกันที่เกิดขึ้นในสังคมที่เราจะสร้างความเชื่อมั่นในสังคม มี social safety net ในสังคมที่จะเป็นทางเลือกใหม่ ซึ่งในภาคการเกษตร เรื่องการผลิตอาหารโดยใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และภาคเมือง ในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ และทรัพย์สินทางปัญญา ที่ต้องคำนึงถึงความมั่นคงของมนุษย์ เช่น สิทธิบัตรยา จะมีความสำคัญเหนือสิทธิในการมีชีวิตของมนุษย์ไม่ได้ เป็นต้น จึงเกิดการขับเคลื่อนเครือข่ายตลาดสีเขียว และเครือข่ายตลาดอินทรีย์ในระดับเอเชีย เพื่อเชื่อมโยงชนบทกับเมือง ผู้ผลิตกับผู้บริโภค การขับเคลื่อนเหล่านี้เพื่อความสุข จึงมีการวัดเรื่องความสุข เป็นการวัดในเชิงคุณภาพของประเทศ ในแบบที่เป็นองค์รวม ตัวชี้วัด GNH index มีเก้ากลุ่ม คือ เรื่องมาตรฐานการครองชีพ สุขภาพ และเรื่องการศึกษา ซึ่งเป็นเรื่องการพัฒนาของมนุษย์ตาม HDI ส่วนที่เพิ่มคือ เรื่องธรรมชาติ และเรื่องภูมิคุ้มกันทางด้านนิเวศ และที่พยายามจะเพิ่มเข้าไปคือ มิติทางด้านจิตใจ ไม่ใช่เพียงทางด้านอารมณ์ แต่วัดทางด้านคุณภาพ ทางจิตวิญญาณ และความแข็งแกร่งความมีชีวิตชีวาของชุมชนด้วย รวมทั้ง มิติเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ดร.ขนิษฐา ได้เล่าถึงงานวิจัยที่ศึกษาจากคนหรือองค์กรที่ได้รับรางวัลเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทุกคนเคยผ่านความทุกข์จากหนี้สิน ก็อยากหาทางรอด จึงหันมาเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง พอทำแล้วก็เกิดความสุข คือไม่ได้รวยขึ้น แต่ว่ารอด เงินไม่ได้มีมากขึ้น แต่ไม่ได้ดิ้นรนเหมือนแต่ก่อน พอรอดแล้ว ก็ได้อย่างอื่นตามมา คือ ครอบครัวสบายใจ และตัวเองก็หายทุกข์ใจ จึงเรียกสิ่งที่ตัวเองได้ว่า ความสุข พอได้แล้วก็รู้สึกอึดอัดจนอยากจะแบ่งให้คนอื่น แต่ไม่ใช่การผลิตราย ๆ แล้วเอาไปแจก ๆ ให้คนอื่นใช้หรือกิน เพราะเขารู้สึกว่าตนเองขาดมาก่อน ถ้ามีคนอื่นมาให้ ตนเองก็ไม่มี ยินดี ไม่มีศักดิ์ศรี ไม่มีคุณค่า จึงไม่อยากทำอย่างนั้นกับคนอื่น แต่อยากทำให้คนอื่นสุขด้วย และนิยามการให้จากตรงนั้นก็คือ ประโยชน์สุข ความสุขของคนให้และความสุขของคนรับ ซึ่ง ดร.ขนิษฐาเรียกสิ่งที่ค้นพบนี้ว่า เป็นการสร้างคุณค่าใหม่ของสังคม คือ เปลี่ยนจากการเทียบเคียงวัตถุ หรือเทียบเคียงฐานะกับเพื่อน ๆ แล้วถือว่าสบาย มาเป็นการเทียบเคียงกันว่า จะทำอย่างไรให้คนหันมามีความสุขจากการเป็นผู้ให้

อุปสรรคสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในกว่าทศวรรษที่ผ่านมาคือธุรกิจการเมือง ที่ถูกค้ำยันโดยภาคธุรกิจตามปกติ (Business as Usual) และการเมืองท้องถิ่น ธุรกิจการเมืองครอบงำภาคราชการ และระบบราชการมีอิทธิพลสำคัญในการครอบงำสถาบันอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคอื่น ๆ ดังนี้

อุปสรรคของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

1) ระบบทุนนิยม

- 1.1 ปัญหานี้ ซึ่งรุนแรงมากขึ้นทั้งในภาคธุรกิจ ภาคครัวเรือน ภาครัฐ
- 1.2 ระบบทุนนิยม หรือระบบเศรษฐกิจที่ครอบงำกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมด
- 1.3 คุณค่าในสังคมภายใต้ระบบทุนนิยมขัดกันกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.4 มีความพยายามเปลี่ยนพื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร ไปเป็นพื้นที่อุตสาหกรรม และพื้นที่พลังงาน เนื่องจากเอาเงินในระยะสั้นเป็นตัวตั้ง โดยไม่สนใจถึงความมั่นคงของชีวิตในระยะยาว

2) ภาครัฐ

- 2.1 งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ภาครัฐไม่ได้นำไปใช้จริง ในการวางแผนและนโยบายของประเทศ จึงไม่เกิดพลังขับเคลื่อนในระดับมหภาค
- 2.2 ผู้บริหารในภาครัฐ มองว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป็นสังคมอุดมคติ เป็นจริงไม่ได้ และไม่ได้มองผลประโยชน์ของประเทศอย่างแท้จริง

3) ระบบการศึกษา

- 3.1 สถาบันอุดมศึกษาไม่สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงได้ เพราะถูกผลักดันจาก สกอ. สมศ. ว่าตัวชี้วัดที่จะให้มหาวิทยาลัยและคณะของตนก้าวหน้า จะต้องมาจาก publication ที่จะต้องมีค่าที่เรียกว่า impact factor สูง ๆ อีกทั้ง KPI ที่ผลักดันในเรื่องจำนวนสิทธิบัตร ก็ขัดแย้งชัดเจนกับแนวคิดเรื่องทรัพย์สินร่วมที่จะสร้างสังคมแห่งความสุข ทำให้อาจารย์/นักศึกษาไม่ได้ถูกขับเคลื่อนให้ทำงานเพื่อส่งเสริมชุมชน หรือความอยู่ดีมีสุขของชุมชน
- 3.2 เด็กอยู่ในระบบการศึกษา ในปัจจุบันขาดคุณสมบัติในการรู้จักตนเอง และการรู้ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เพราะเรื่องการเรียนรู้จักตนเอง ครอบครัวยุคใหม่ ถูกแยกกระจายไปเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ไม่เกิดการบูรณาการ ส่วนการเรียนรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงมีเพียงตัวชี้วัดใน ป. 6 จึงไม่มีการสอนใน ป.1-5 สอนกันเมื่อ ป. 6 แล้ว ทำให้เด็กไม่มีพื้นฐานเชื่อมโยงกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 4) ในเรื่องของยาและสุขภาพ ไม่ใช่เพียงแต่ธุรกิจการเมือง แต่โยงไปถึงในระดับนานาชาติ และองค์การอนามัยโลก เช่น คำว่ายาลดโลกร้อน ซึ่งพยายามที่จะทำให้แน่ใจว่ายาที่พยายามผลิตให้เหมือนกับยาต้นแบบนั้นเป็นเรื่องของสิทธิบัตร ทั้งที่ยาเหล่านั้นได้ใช้เทคโนโลยีระดับหนึ่งจนสามารถผลิตยาที่มีคุณภาพเหมือนตัวต้นฉบับ การให้คำนิยามดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมียาปลอมมากมาย นี่คือการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์เพื่อความพอเพียง แต่ในหลายกรณีก็มีการโฆษณาเกินความเป็นจริง เช่นกรณีวัคซีน

ป้องกันมะเร็งปากมดลูก มีการโฆษณาเกินจริงว่าสามารถป้องกันได้ 100% ทั้งที่ความจริง สามารถป้องกันได้เพียง 4 สายพันธุ์ จาก 20 สายพันธุ์

- 5) ผู้ประกอบการที่มีความตั้งใจจะทำธุรกิจพอเพียง แต่ไม่ชัดเจนในเรื่องเป้าหมาย และไม่มีเครื่องมือที่ช่วยในการตัดสินใจ

แนวทางการลดการครอบงำของธุรกิจการเมืองในระดับชาติต่อการเมืองระดับท้องถิ่น ภาคราชการ และอุดมศึกษา

1. ระดับมหภาค

- 1.1 การทำงานวิจัย เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างสังคมแห่งการมีส่วนร่วม สร้างสังคมเปิด สังคมแห่งการเรียนรู้ คือให้คนรู้จักว่าให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างไร สังคมเปิดก็คือทำให้สามารถตรวจสอบได้ ถ้าทุกฝ่ายจากบนถึงล่างช่วยกันก็จะแก้ปัญหาได้ ดังนั้นจึงต้องช่วยกันสร้างสังคมเปิดให้เกิดขึ้นในทุกระดับ
- 1.2 งานวิจัย ต้องเผยแพร่สู่สาธารณชน เพื่อให้ภาคประชาชน ภาคประชาสังคม ได้นำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติ และตีโจทย์จากระดับนโยบาย
- 1.3 การขับเคลื่อนในภาพกว้าง ต้องทำให้เป็นวาระของทั้งประเทศ คือ เรื่องการทุจริต และ อบายมุขต่าง ๆ เพื่อลดความรุนแรงของปัญหาได้ไม่มากนักน้อย

2. ภาคการศึกษา

- 2.1 ภาคอุดมศึกษา ต้องผลักดันหน่วยงานที่ให้ทุนให้โทษ คือ สกอ. ให้ออกตัวชี้วัดเป็นมาตรฐานร่วมในด้านเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 เศรษฐศาสตร์การเมืองในแนวใหม่ที่ประกอบด้วยคุณธรรมจริยธรรมควรจะเป็นเรื่องที่ต้องสอนกันตั้งแต่ชั้นประถม จนถึงชั้นอุดมศึกษา
- 2.3 ต้องสังคายนาการเรียนการสอนเศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ที่อุปสงค์ กับ อุปทาน สมดุลกันอยู่อีกจุดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่จุดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเน้นความสุขจากการแบ่งปัน แทนที่การตอบสนองความโลภ
- 2.4 บทบาทของอุดมศึกษาที่จะช่วยปลูกหรือฟื้นฟูพื้นฐานคุณค่า หรือ core value ต้องเสริม ผ่านรายวิชา หรือผ่านการฝึกภาคสนาม ส่งเสริมให้เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันโดยที่ไม่เบียดเบียน

3. ภาคสังคม

- 3.1 ต้องเปลี่ยนคุณค่าของระบบสังคม แทนที่จะมาแข่งกันว่าใครมั่งคั่ง หรือ ยกย่องคนด้วย ตำแหน่ง ยศ ฐานะ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นทาสรับใช้นักการเมือง ก็ควรมาแข่งกันว่า ใครที่จะทำให้สังคมมีความสุขได้มากกว่ากัน ยกย่องคนที่ทำคุณค่า

ให้กับสังคม ถ้าอย่างนี้ก็จะเป็นการก้าวต่อไปในการขับเคลื่อนสังคมเศรษฐกิจพอเพียงได้

3.2 ต้องมีบทวิเคราะห์ที่เป็นบทวิพากษ์ทางสังคม ต้องเริ่มเข้าใจก่อนว่าทุนนิยมได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพวกเราได้อย่างไร เพื่อช่วยกันถอดนัยร้านกันออกทีละชั้น ๆ จากสังคมทุนนิยมสู่สังคมเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 พลังผู้หญิง และพลังวิสาหกิจชุมชน น่าจะเป็นพลังที่สำคัญอีกพลังหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

3.4 การสร้างระบบพันธมิตร จากจุดต่าง ๆ หรือจากองค์กรที่ไม่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่ใกล้เคียง เช่น ระบบอุปถัมภ์ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับระบบ CSR หรือ charity เป็นต้น ก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยเกื้อกูลกัน จะช่วยให้คนที่ทำสิ่งที่ดี สามารถมีกำลังในการทำมากขึ้น

3.5 ประชาชนต้องขับเคลื่อนรัฐบาลให้พัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุไว้แล้ว

3.6 แก้ปัญหาทั้งภายในและภายนอก ภายในคือ ตัวองค์กร ตัวบุคคล มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีวินัยมากขึ้น ตั้งใจทำงาน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน การแก้ปัญหาจากภายใน คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งหมด

4. ภาคสื่อ

4.1 การใช้สื่อสาธารณะให้เป็นประโยชน์

4.2 บทบาทของสื่อ ต้องสร้างสังคมที่มีคุณภาพ คุณธรรม

4.3 ใช้ social media เช่น สื่อออนไลน์ สร้างระบบพันธมิตร

5. ภาคชุมชน ค้นหาปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงในอดีต ซึ่งมีอยู่แล้วในที่ต่าง ๆ แล้วเปิดโอกาส เปิดเวที ให้คนเหล่านี้ได้เข้ามาร่วมขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง แต่ต้องดูจังหวะเวลาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของผู้นำหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดในขณะนั้น เพราะการเลือกตั้งท้องถิ่นมีส่วนทำให้ความเป็นพี่เป็นน้องแตกแยก ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจ ซึ่งมีตัวอย่างความสำเร็จคือ จังหวัดอำนาจเจริญ ที่มีส่วนร่วมสูงจนสามารถทำธรรมนูญของจังหวัดได้เป็นสำเร็จ ได้ 113 มาตรา และ 9 ข้อ และกำลังกระจายไปสู่หมู่บ้าน

6. ภาคธุรกิจ ต้องจัดทำเครื่องมือช่วยตัดสินใจทางด้านธุรกิจพอเพียง

7. ภาครัฐ

7.1 หน่วยงานรัฐ ซึ่งเป็นที่น่าเชื่อถืออยู่แล้ว เริ่มทำเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นที่น่าสนใจของสังคม โดยเริ่มทำจากสิ่งเล็ก ๆ เท่าที่ทำได้

- 7.2 ตัวชี้วัด หรือ KPI องค์กร ต้องทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องดูผล
กระบวนการทำงาน และ stake holder ด้วย
- 7.3 กระบวนการมีส่วนร่วมของการกำหนดนโยบาย ต้องมีที่ทางให้ภาคประชาชน เข้า
ไปมีส่วนร่วมจริง ๆ
- 7.4 การกำหนดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในภาพรวม / ความสุขและประโยชน์สุข
ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมรามารการ์เด็นส์

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
1	ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
2	ศ.ดร.ธีรณ พงศ์มพัฒน์	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3	คุณวัลลภา แวน วิลเลี่ยนส์วาร์ด	สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา
4	Mr.Hans Van Willenswaard	บริษัทสวนเงินมีมา จำกัด
5	Mr.Sararin Rattanapibal	School for Wellbeing Studies and Research
6	ศ.ดร.อารี วิบูลย์พงศ์	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
7	อ.ดร.นිරนาถ แก้วประเสริฐ	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
8	อ.พงศ์พันธุ์ คำพรรณ	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
9	อ.ชลกานต์ เบ็ญจศักดิ์	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
10	อ.ดร.วันสุรีย์ พรหมภัทร	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
11	นายธนิต สมพงศ์	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
12	คุณละมัย ร่มเย็น	
13	ผศ.วีระศักดิ์ สมยานะ	คณะวิทยาการจัดการ
14	ผศ.กมลทิพย์ คำใจ	คณะวิทยาการจัดการ
15	ดร.มนัส โกมลทา	แผนกวิชาภาษาไทย คณะวิชาศึกษาทั่วไป
16	ดร.ทรงจิต พูลลาภ	
17	น.ส.นิตยร์ดี พิภแก้ว	
18	น.ส.อรพรรณ ปานศรีนวล	
19	น.ส.อารยา ยิ้มแย้ม	
20	นางจิตบรรจง เชียงทอง	
21	นางเต็มเดือน ไกรเทพ	
22	นางศรีประไพร คุ่มศัตรา	
23	นางสมบุญ คงเอียด	
24	นางเอกอร จิตต์น่วม	
25	นายณรงค์ชัย เหมือนชู	
26	นายวุฒิชัย โชควิเชียรฉาย	
27	นายสมบัติ สระสม	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
28	นายประทีป เหลืองวนิชประภา	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
29	ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติกการ	สถาบันไทยพัฒนา

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	สังกัด
30	ดร.กาญจนา รอดแก้ว	กรมการพัฒนาชุมชน
31	ดร.ประไพ ศิวะสิทธิ์วิลาศ	กรมการพัฒนาชุมชน
32	คุณวรรณ เลี้ยววาริณ	
33	คุณชนิตา กุลสุวรรณ	
34	อาจารย์อุทัย อันพิมพ์	ม.อุบลราชธานี
35	คุณบันเทิง ปิ่นอุดม	
36	คุณชาย เอี่ยมกระสินธุ์	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
37	คุณวรรณ ทองเจริญศิริกุล	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
38	ผศ.ดร.ธง บุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
39	ผศ.ดร.ณรัชชอร์ ศรีทอง	
40	อาจารย์รัชฎาพร ธีราวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
41	คุณทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์	THAI PBS

การนำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย
ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี โพชนุกูล
ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ สกว.
ณ ห้อง Grand Ballroom โรงแรมรามารการ์เด็นส์
วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 15.30 – 17.00 น.

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย ภาคราชการ

โดย ศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพงศ์ ทองภักดี

การประชุมย่อยในส่วนของราชการ เริ่มโดยวิทยากรจากสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ว่ามีพื้นฐานในการใช้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร และมีทิศทางอย่างไร และวิทยากรจากกรมราชทัณฑ์ อธิบายว่ากรมราชทัณฑ์ที่ได้รางวัลประกวดเศรษฐกิจพอเพียงมีวิธีการอย่างไรที่ทำให้องค์กร เป็นองค์กรแห่งความพอเพียง หลังจากนั้นจึงมีการระดมความคิดเห็นเพื่อขับเคลื่อนภาคราชการ

ในที่ประชุมยอมรับว่าภาคราชการ เคลื่อนไหวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงช้ากว่าภาคอื่น ๆ จริง เพราะ

- 1) หน่วยงานราชการหลายหน่วยงานไปทำให้สังคมมีความพอเพียง เป็นพันธกิจ แต่ที่ตัวองค์กรราชการเองกลับไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาองค์กร เพื่อพัฒนาการทำงานของตนเอง
- 2) ราชการขาดแรงจูงใจ ไม่มีแรงผลักดันจากภายนอก เนื่องจากไม่มีสำนึกในความเป็นเจ้าของ แม้ว่าองค์กรจะมีปัญหาหรือวิกฤติ ก็ไม่มีผลกระทบกับตัวเอง ไม่มีขีดเส้นตาย จึงไม่รู้สึกละอาย
- 3) ผู้นำ/ผู้บริหารระดับสูงโดยทั่วไปไม่ให้ความสำคัญกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ควร
- 4) ตัวแบบ/ตัวอย่างของภาคราชการที่น่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มีน้อย ส่วนใหญ่จะเขียนเป็นแผนแต่ไม่มีการนำไปปฏิบัติ
- 5) โครงสร้างราชการมีลักษณะ top - down จึงขึ้นกับผู้นำ ไม่มีกลไกที่จะบังคับให้มีการนำไปปฏิบัติ
- 6) ราชการขาดความรู้ความเข้าใจในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 7) ภาคราชการต้องตอบสนองโจทย์ทางการเมือง เพราะการเมืองก็ต้องไปตอบโจทย์ที่ตนเองหาเสียงไว้กับประชาชน
- 8) โครงสร้างบริหารระบบราชการ ที่มีปัญหาในทุกระดับมาหลายทศวรรษ เช่น งานงบประมาณ ต้องใช้ให้หมดเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ทำให้จิ้นคั่งค้างไม่ได้

9) หน่วยงานราชการ และตัวข้าราชการ ไม่ได้ใช้ทรัพยากร และงบประมาณรัฐอย่างคุ้มค่า เช่น การใช้งบก่อสร้าง จนถึงเรื่องเล็กน้อยในชีวิตประจำวัน การใช้กระดาษชำระในห้องน้ำอย่างสิ้นเปลือง การใช้กระดาษหน้าเดียว

สำหรับแนวทางที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคราชการในทศวรรษต่อไป มีดังนี้

1. พัฒนาผู้นำ สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้นำ/ผู้บริหารระดับสูงขององค์กร จนกว่าผู้นำจะสามารถเป็น “ต้นแบบความพอเพียง” ได้

2. พัฒนาบุคลากร ปลุกฝังจิตสำนึกพอเพียงให้แก่บุคลากร โดยมีกระบวนการในการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น เป็นหลักสูตรสำหรับเจ้าหน้าที่ใหม่ก่อนเข้ารับราชการ และจัดฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ให้เริ่มเศรษฐกิจพอเพียงที่ตนเองก่อน เช่น ให้ข้าราชการทำบัญชีครัวเรือน การใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

3. สร้างเครือข่าย

3.1 จัดให้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างหน่วยงานที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ (Knowledge Forum) โดยผ่านเวทีต่าง ๆ รวมทั้งเครือข่าย internet

3.2 สร้างแนวร่วมเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ ทั้งระดับหน่วยงานกลาง และระดับพื้นที่

3.3 ในระดับบุคคล เปิดเวทีให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดตั้งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ สร้างเครือข่ายของบุคลากรที่มีความสนใจคล้าย ๆ กัน ตั้งใจจะทำจริง ๆ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะเศรษฐกิจพอเพียงมีแนวทางปฏิบัติที่หลากหลาย

4. สร้างองค์ความรู้

4.1 ควรถอดบทเรียนจากหน่วยงานที่มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบผลสำเร็จ

4.2 จัดทำฐานข้อมูล องค์กรพอเพียง หน่วยงานพอเพียง บุคลากรพอเพียง ในภาครัฐ

5. พัฒนาระบบและกลไก

5.1 ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ซึ่งมีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว เป็นทิศทางกำหนดนโยบายและแนวปฏิบัติขององค์กร

5.2 กำหนดให้หน่วยงานจัดทำนโยบายและแผนงานด้านปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและกำหนดเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน (KPI) ระดับหน่วยงานโดยองค์กรเป็นผู้กำหนด KPI เอง เน้นให้สร้างวัฒนธรรมองค์กรแบบพอเพียง เพื่อให้เกิดการระเบิดจากข้างใน และอาจนำมาเป็นปัจจัยหนึ่งในการพิจารณาให้เงินรางวัล เช่น เรื่องการกำหนดให้ลิฟท์ไปชั้นที่แตกต่างกัน การประหยัดพลังงาน เป็นต้น

5.3 จัดให้มีการประกวดหน่วยงานภาครัฐที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติ

5.4 การพัฒนาองค์กรภาครัฐไม่ควรมุ่งเน้นการพัฒนาเพียงด้านใดด้านหนึ่ง ควรจะเป็นการพัฒนาองค์กรในลักษณะแบบองค์รวม (Holistic) โดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง

5.5 กำหนดให้ “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นค่านิยมหนึ่งขององค์กร

ความรู้ที่ต้องมีเพิ่มในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคราชการในทศวรรษต่อไป (2556-2565) มีดังนี้

1. องค์กรราชการที่พอเพียงมีลักษณะอย่างไร และถ้ามี KPI ควรจะมีลักษณะอย่างไร
2. งานวิจัยว่าผู้บริหารมีความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงมากเพียงใด และมีปัญหาและอุปสรรคในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้อย่างไร
3. งานวิจัยว่า ทำอย่างไรให้ข้าราชการไร่นี้ ทำอย่างไรจะให้มีการทำบัญชีครัวเรือนสำหรับราชการ ทำอย่างไรให้ข้าราชการมีการเรียนรู้ในเรื่องของการใช้เงิน financial literacy โดยมีเงินออมและไม่มีปัญหาหนี้สิน

สรุปการประชุมย่อย ภาคธุรกิจ

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. สุขสรรค์ กันตะบุตร

หนึ่ง คือ เรื่องของอุปสรรค ก็ยังคงเป็นปัญหาเดิม ๆ คือนักธุรกิจยังขาดความเข้าใจ และการรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ ในภาคธุรกิจ มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำเสนอให้นักธุรกิจเห็นว่าการใช้เศรษฐกิจพอเพียงมีประโยชน์อย่างไร ทุกวันนี้ยังมีความเข้าใจผิดอยู่ว่าถ้าใช้เศรษฐกิจพอเพียงก็คือพอแค่นี้ ไม่จำเป็นต้องก้าวหน้า ไม่ต้องพัฒนาอะไรมากมาย นี่คือการเข้าใจคลาดเคลื่อนที่ยังมีอยู่ในหมู่นักธุรกิจเหล่านี้

สอง คือ ขาดตัวอย่างที่ชัดเจนและหลากหลายของการดำเนินธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างเช่น องค์กรหนึ่งใช้เศรษฐกิจพอเพียงแล้วประสบความสำเร็จ อีกองค์กรลอกแบบเอาไปใช้อาจจะล้มละลายเลยก็ได้ เพราะฉะนั้นจึงควรมีตัวอย่างหลากหลาย อีกประการหนึ่งคือขาดที่ปรึกษาในการดำเนินการธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือการทำธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงยากเหลือเกินแต่ไม่มีที่ปรึกษา ซึ่งก็เป็นปัญหาที่ท้าทายในขณะนี้

สาม ขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ ไม่ได้มีการส่งเสริมตั้งแต่ต้น หมายความว่าธุรกิจที่ได้รับรางวัลจากภาครัฐนั้น ส่วนใหญ่เขาทำคืออยู่แล้ว แล้วไปจับเขามานำเสนอ แต่สิ่งที่เขาอยากได้ และเป็นอุปสรรคที่สำคัญก็คือ ควรจะไปหาธุรกิจเล็ก ๆ แล้วช่วยเขาในการพัฒนาให้เป็นเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป็นอุปสรรคที่ได้พบอีกอย่างหนึ่ง

สี่ คือ รางวัล และ แรงจูงใจ ไม่ว่าในระดับบริษัทเอง หรือในระดับที่ใหญ่กว่านั้น เช่น รางวัลของ TQA TQM ฯลฯ ยังคงส่งเสริมการทำอะไรระยะสั้น จะทำอย่างไรถ้าหากทุกคนยังยอมรับการทำกำไรสูงสุดในระยะสั้นอย่างที่เป็นอยู่ นี่เป็นอุปสรรคที่สำคัญ เมื่อธุรกิจที่ทำกำไร

ระยะสั้นแล้วได้รับการชมเชย ได้รับรางวัล จึงเป็นการส่งเสริมการบริหารภายในธุรกิจแบบคิดสั้น ๆ ด้วย นี่ก็อุปสรรคที่สำคัญอีกข้อหนึ่ง

แนวทางในการแก้ไข คือ 1) ต้องเริ่มที่ตัวเองก่อน อยากจะใช้อะไรจะทำอะไร ทำเลย 2) ขอให้มีการปรึกษา 3) การกำหนดนโยบายการทำกำไรระยะสั้นที่มาจากกรรมการบริษัทหรือบอร์ดของบริษัทต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นหรือเป็นกรรมการอิสระ จะส่งผลกระทบต่อภาระดำเนินงานของธุรกิจ ทำให้ต้องทำกำไรระยะสั้นตลอดเวลา เพราะฉะนั้นข้อเสนอหนึ่งที่จะแก้ปัญหานี้ก็คือ ร่วมมือกับสถาบันพัฒนากรรมการบริหารไทย หรือ IOD Institute Director เพื่อขยายผลระดับนโยบายของบริษัทต่าง ๆ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาที่เคยทำแล้ว แต่ไม่มีโอกาสทำต่อเนื่อง แต่สิ่งที่ทุกคนอยากเห็นคือการต่อยอด ขยายผลเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องในหมู่ของบอร์ดของบริษัทในประเทศไทย

สี่ อยากจะให้มีการทำงานร่วมกับสื่อมากขึ้นในการเผยแพร่ตัวอย่างที่ชัดเจน การใช้งานจริงของการดำเนินธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง จากงานวิจัยที่ได้นำเสนอไปแล้ว รับประกันได้เลยว่า ถ้านักธุรกิจทราบว่าผลการดำเนินงานจะแข่งขันได้ จะมีนวัตกรรมสูง จะมีความเสี่ยงต่ำ พวกเขาอยากจะได้ทั้งนั้น แต่ปัญหาก็คือไม่มีคนสื่อสารให้เขาทราบ ดังนั้นเราจะต้องทำงานกับสื่อมากขึ้น นอกเหนือจากสื่อแล้ว ยังจะต้องรณรงค์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจให้การดำเนินการของธุรกิจเป็นไปตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้น เช่น ถ้าจะรับประทานอาหาร หรือซื้อผักสดก็ต้องเลือกเฉพาะธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เพราะมั่นใจได้ว่าไม่มีสารพิษในอาหารเหล่านั้น อาจจะต้องรณรงค์ไม่ใช่เฉพาะแต่ผู้บริโภคอย่างเดียว แต่รวมถึงผู้ค้าวัตถุดิบด้วย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของภาคธุรกิจทั้งหมด ถ้าสามารถรณรงค์อย่างนี้ได้ก็จะเป็นการดี

ห้า คือ พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละสายงาน เช่น เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางการตลาดทำอย่างไร เศรษฐกิจพอเพียงเรื่องของการเงินและการลงทุนทำอย่างไร ถ้ามีตรงนี้จะช่วยให้การขับเคลื่อนดีมากขึ้น มีการพัฒนาความรู้ในการประเมินตนเองว่าลักษณะเช่นนี้เป็นธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ ภาคธุรกิจอยากได้เครื่องมือในการพัฒนาตัวเอง ถ้ามีเครื่องมือลักษณะเช่นนี้ แล้วทำให้แพร่หลายออกไป ก็จะดีขึ้น ซึ่งในความเป็นจริงก็มีตัวชี้วัด มีรายงานลักษณะนี้อยู่แล้ว แต่ต้องการการเผยแพร่ออกไปมากกว่านี้ โดยต้องทำงานกับเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น

คำถามต่อมาก็คือ ความเป็นไปได้หรือไม่ที่นอกจากจะทำในรูปกลุ่มธุรกิจของแต่ละธุรกิจแล้ว ยังจะสร้างเครือข่ายในรูปของ cluster ในรูปของ SME นักธุรกิจอธิบายว่าได้ทำกันอยู่แล้ว หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมกลุ่มเพื่อการต่อรองกับภาครัฐ มีการแบ่งปันความรู้กันและทำงานด้วยกันอยู่แล้ว แต่ข้อเสนอแนะอย่างหนึ่งที่ได้นำมาคือ ถ้าต้องการจะขยายผลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ควรสร้างโครงใหม่ เนื่องจากมีโครงสร้างทางธุรกิจอยู่แล้ว เช่น สมาคมการจัดการ IOD ที่ได้กล่าวไปแล้ว สภาหอการค้า สมาคมการจัดการบุคลากรแห่งประเทศไทย

ซึ่งโครงสร้างเหล่านี้สามารถที่จะช่วยขยายผลในเรื่องของการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในภาคธุรกิจได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว ทั้งหมดนี้คือคำแนะนำจากกลุ่มนักธุรกิจโดยตรง

สรุปการประชุมกลุ่มย่อย ภาคศาสนา และวัฒนธรรม

โดย คุณวรเดช อมรรวิพัฒน์

ภาคศาสนามีการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงบ้างแล้ว เช่น พระสังคม ธนปัญโญ จากวัดพระบรมธาตุคดยอผาสาม จังหวัดเชียงใหม่ ขับเคลื่อนชุมชนด้วยกิจกรรม 4 แผนก คือ การสร้างน้ำธนาคารต้นไม้ พลังงานทดแทน และการศึกษาทางเลือก

พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม วัดเจดีย์แม่ครัว จ.เชียงใหม่ ได้เทศน์ให้ชุมชน “ฝึกหัดรักษาอุโบสถศีล กินอยู่อย่างพอเพียง” โดยมีแนวปฏิบัติอยู่ 14-15 ข้อ คือ อิงศีล 8 ข้อเป็นหลัก และเพิ่มเติมเรื่องการปลูกพืชผักสวนครัว การกินข้าวร่วมกันทุกวัน การมีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง ขอให้หยุดสิ่งมอมเมาสัปดาห์ละหนึ่งวัน เช่น เหล้า เล่นเกมส์ กินขนมกรุบกรอบ น้ำอัดลม เป็นเกณฑ์ให้ชาวบ้านฝึกหัด ปฏิบัติ เป็นอุโบสถศีล กินอยู่อย่างพอเพียง เมื่อปฏิบัติเป็นประจำก็จะสามารถ ลด ละ และเลิกไปได้ในที่สุด

พระครูสังฆมนัส ชันติธมฺโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เริ่มต้นจากการชวนชาวบ้านออมเงิน ตามหลักของคุณธรรม 4 ประการที่ในหลวงทรงตรัสเอาไว้ และเป็นหลักของ พระราชาธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ ตั้งแต่ปี 2539 ปัจจุบัน มีสมาชิกรวมแล้วประมาณหกหมื่นกว่าคน ครอบคลุมกว่า 300 หมู่บ้าน นับเป็นตัวเงินได้ประมาณ 800 กว่าล้านบาท ซึ่งเป็นฐานต่อไปยังสวัสดิการคนเจ็บป่วย การศึกษา การดูแลวัด สนับสนุนเรื่องเกษตรอินทรีย์ ฯลฯ ดังนั้น กลุ่มออมทรัพย์ จึงเป็นตัวเชื่อมโยงคนในชุมชนให้ได้มาพบกัน ไม่ต้องกลัวว่าคนจะไม่มาวัด เพราะว่าทุกคนตั้งสัจจะว่า เดือนหนึ่งต้องมาออมเงินสิบบาทหรือยบาท ได้มาเยี่ยมวัด มาพูดคุยกัน

พระใบฎีกาสุพจน์ คปสีโล ทำแบบประเมินเพื่อจัดกลุ่มวัดในจังหวัดอุบลราชธานีจำนวน 30 วัด พบว่า มีวัดที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ก็คือเข้าถึง เพียง 1 วัด อยู่ในระดับเข้าใจเพียง 3 วัด และอยู่ในระดับเข้าใจ 20 วัด และไม่เข้าใจอีก 6 วัด ซึ่งแสดงถึงความเข้าใจยังไม่ตรงกันในเรื่องของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

จากตัวอย่างการขับเคลื่อนชุมชน ของพระสังคม พระครูสังฆมนัส และพระครูสมุห์วิเชียร เห็นได้ว่าภาคศาสนามีส่วนสำคัญมากในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพราะวัดมีศักยภาพมากเนื่องจากมีทั้งสถานที่ ศรัทธา และคำสอน ดังนี้

1. พระสงฆ์เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านอยู่แล้ว ในการเป็นผู้นำ ผู้สั่งสอน
2. ชีวิตสมณะเป็นตัวอย่างความพอเพียงได้เป็นอย่างดี
3. วัดมีความเป็นกลาง เหมาะสมที่จะเป็นศูนย์ประสานงานภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมกันพัฒนาชุมชน

4. วัดมีสถานที่ ที่จะป็นศูนย์ประสานงาน ศูนย์เรียนรู้
 5. ต้องรวมวัด โรงเรียน และบ้านเข้าด้วยกันได้จึงจะแก้ปัญหายาวชนได้ เพราะโรงเรียนอย่างเดียวกันก็ไม่สามารถแก้ปัญหาเด็กได้ บ้านอย่างเดียวกันก็แก้ปัญหาเด็กไม่ได้ วัดยังไม่มีส่วนเลย ต้องรวม บ้าน วัด โรงเรียน จึงจะมีพลัง
- อย่างไรก็ดี การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคศาสนาและวัฒนธรรมที่ผ่านมาในอดีต มีอุปสรรคหลายประการ คือ

1. บริบทสังคม

- 1.1 คนไม่เข้าวัดทั้งวันพระและวันอาทิตย์ หรือคนไม่ทำตามพระ เมื่อคนไม่เข้าวัด อุป บวก โอสถ อุปแปลว่าใกล้ โอสถแปลว่ายา เขาไม่มารับยา ไม่มาฝึกหัดตัวเองก็จะห่างเหินไปเรื่อย ๆ ภูมิคุ้มกันก็ไม่มี ดังนั้น ตอนนี้คนไทยเราอ่อนแอมาก
- 1.2 จะให้แม่บ้านมาปฏิบัติธรรม ลดละ ค่อนข้างยาก
- 1.3 กำลังใจของผู้ปฏิบัติ
- 1.4 นักการเมืองท้องถิ่นทำให้นิสัยเสีย ถ้ามาประชุมที่วัด ชาวบ้านต้องได้เงินค่ารถหรือค่าแรง วันละ 150 บาท แต่มาปฏิบัติธรรมที่วัดไม่ได้เงิน
- 1.5 การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา ดึงเยาวชน และญาติโยมออกจากวัด เช่น ระบบการศึกษาแยกจากวัดอย่างเป็นทางการ ประกาศไม่ให้วันพระ วันโกน เป็นวันหยุดทางศาสนา เป็นต้น

2. ความเข้าใจของคณะสงฆ์

- 2.1 คณะสงฆ์มีความเข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2 กระแสวัตถุนิยม มีผลให้คณะสงฆ์มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการจัดกิจกรรมบางอย่าง เช่น เน้นการก่อสร้างมากเกินไป ซึ่งส่งผลกระทบต่อทั้งระบบ เพราะต้องอาศัยแรงศรัทธาจากญาติโยม

3. การบริหารจัดการของวัด

- 3.1 วัดขาดทีมงานที่ดี
- 3.2 ไม่มีระบบนำพาคนเข้าวัด เช่น การเดินทางไปวัดลำบาก ไม่มีรถโดยสารไปถึงวัด
4. พระที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง บางครั้งต้องฝาด้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ ท้องถิ่น ต้องเผชิญกับเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ไม่มีความรู้ความเข้าใจและอ้างว่าไม่ใช่หน้าที่ของพระ
5. บางวัดใหญ่ขึ้น ๆ แต่บางวัดก็ต้องปิดเป็นวัดร้าง บางวัด บวชสามเณร 500 รูป คนสมัครครั้งแรกวันเต็มแล้ว เปิดสมัครวันแรกก็เต็มแล้ว แต่บางวัดรับสามเณรมาบวชไม่มีใครบวชเลย จึงเป็นปัญหาที่ต้องพยายามเข้าไปช่วยแก้ไขเพื่อให้มีศาสนทายาทกระจายอยู่ทั่วทุกหมู่บ้านทุกตำบล

6. รัฐบาลขาดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมกิจการพระศาสนาเพื่อพัฒนาชุมชน ทั้งพระและฆราวาสที่ทำงานพัฒนา ส่วนมากจะต้องหาเงินช่วยเหลือตัวเอง ด้วยปัญหาอุปสรรคดังกล่าว ที่ประชุมได้ร่วมเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคดังนี้

1. ความเข้าใจที่ถูกต้อง และสร้างพลังพุทธศาสนิกชน
 - 1.1 ต้องฟื้นฟู “ความเป็น” ชาวพุทธ สังฆะ ก็คือสังคมของหมู่ชนผู้มีปัญญา ไม่ใช่เน้นแต่สร้างศาสนวัตถุใหญ่โต
 - 1.2 จะต้องมิกลุ่ม มีกัลยาณมิตร มีเพื่อนที่คอยให้กำลังใจ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไร มิตรก็ให้กำลังใจกัน พบปะแลกเปลี่ยนกัน
 - 1.3 เริ่มที่ตัวเอง แล้วสร้างเครือข่าย สร้างกัลยาณมิตร ทั้งในลักษณะชุมชนจริง และชุมชนเสมือน ชุมชนออนไลน์
2. การบริหารจัดการของวัด
 - 2.1 ต้องพยายามสร้างกิจกรรม หรือสร้างคุณค่าในส่วนที่ไม่ต้องใช้เงิน
 - 2.2 มีกระบวนการพัฒนาทีมงานของวัด ทั้งพระและฆราวาสให้เป็นวิทยากรในการอบรมญาติโยม
 - 2.3 บริหารวัดให้เป็นที่ร่มรื่น สงบ เย็น และเป็นแหล่งเรียนรู้ ทั้งในเชิงปฏิบัติธรรม และความรู้อื่น ๆ ให้สามารถเป็นที่พึ่งได้ โดยมีเป้าหมายที่ประโยชน์สุขของญาติโยม
 - 2.4 พระต้องจัดกิจกรรมที่เข้าถึงญาติโยม (Dhamma delivery) ไม่ใช่รอแต่ที่วัด เช่น มีพระอาจารย์ท่านหนึ่งท่านทำจักรยาตรา เพราะว่าท่านมีความจำเป็นที่ต้องจีจักรยาน และจะช่วยกันรณรงค์ให้ลดโลกร้อน เรื่องสุขภาพ เรื่องฝึกวินัยเด็ก หรือกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ของจังหวัดจันทบุรี เป็นต้น พระต้องสร้างนวัตกรรมเป็นงานเชิงรุก ต้องหาทางพยายามชวนเด็กและชาวบ้าน หรือว่าทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามาในวัดแล้วก็มาเรียนรู้
 - 2.5 การใช้สื่อสาธารณะ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ชุมชนออนไลน์ นำคำสอนไปสู่ญาติโยมทุกคนทุกเวลาทุกสถานที่
 - 2.6 การทำกิจกรรม ต้องจริงจัง เข้าถึง และติดตามต่อเนื่อง
 - 2.7 พระสงฆ์และวัด ต้องเข้าไปแนะนำวิธีแก้ปัญหาคาใจความเดือดร้อนของชุมชน
 - 2.8 วัดเปิดพื้นที่ให้แก่กิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ เช่น อาสาสมัครพิทักษ์ป่า กลุ่มเพื่อนไพร กลุ่มผ้าป่าต้นน้ำ ชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้พิการ เยาวชน คนด้อยโอกาส ผู้ติดเชื้อ เด็กที่ครอบครัวได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์ เรื่องสวัสดิการชุมชนและสวัสดิการคนทำงาน เป็นต้น

สำหรับความเป็นไปได้ที่วัดจะร่วมมือกับภาคอื่น ๆ ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในพื้นที่ต่าง ๆ อันประกอบด้วย บ้าน-วัด-โรงเรียนนั้น มีตัวอย่างให้เห็นในหลายวัด ดังเช่น

1. วัดทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน รวบรวมเผยแพร่ข้อมูล จัดเวทีประสานความร่วมมือร่วมใจอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนด้วยการอำนวยความสะดวกในรูปแบบต่าง ๆ

2. พระสงฆ์และฆราวาสทำงานอาสาสมัครร่วมกัน เช่น วิทยุชุมชน องค์การการเงินสวัสดิการชุมชนบนฐานพุทธธรรม เป็นต้น

หมู่สงฆ์ที่เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะในหมู่พระสงฆ์ว่าจะต้องมีการพัฒนาตน ดังนี้

1. สังคมไทยทั้งพระและฆราวาสควรให้ความสนใจกับการใช้งบประมาณในภาคศาสนา เช่น สำนักงานพระพุทธศาสนา มีงบประมาณปีละ 2,000-3,000 ล้านบาท วัดใหญ่นำเงินบริจาคไปใช้ทำอะไรบ้าง สร้างคนหรือสร้างความเข้มแข็งให้พระพุทธศาสนา หรือเป็นเงินทำลายพระพุทธศาสนา

2. สังคมไทยต้องร่วมกันเรียกร้อง วัดวิถีพุทธ และปฏิเสธวัดวิถีอินดู กับวัดวิถีไสยศาสตร์ด้วย

3. ควรมีโครงการวัดช่วยวัดจน เพื่อร่วมทำโครงการ/กิจกรรมดี ๆ ให้แก่พุทธศาสนิกชน

4. มีกองทุนที่สนับสนุนให้มีการสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพ ที่จะเป็นกำลังของพระพุทธศาสนา เพราะตอนนี้พระเถรลดลงมาก เข้าไปอยู่ในเรือนจำโดยไม่ได้บวช คือไปเป็นนักโทษกันหมดแล้ว

5. บทบาทพระสงฆ์ ไม่ใช่เพียงเทศน์สั่งสอน แต่ต้องทำตัวให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้วย พระจะต้องปรับเปลี่ยนสุขนิสัยแบบสะดวกสบายให้มาสู่เศรษฐกิจพอเพียง เช่น ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ โดยเฉพาะการทำงาน ความอดทน ความเสียสละ และมีความรับผิดชอบ หลักธรรมง่าย ๆ ที่เอาไปใช้ตามที่สมเด็จพระสังฆราชท่านเทศน์เอาไว้แล้ว คือ สัจจะ ธรรมะ สุนทรียะ ก็คือความจริง ความดี ความงาม ซึ่งเราเอามาใช้ได้มากมาย การเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายของพระสงฆ์จะต้อง ฝึกฝนตนเองอยู่เสมอจนเป็นภาวะปกติ

6. บทบาทพระสงฆ์ที่สำคัญ คือ การสร้างศาสนทายาท

7. คณะสงฆ์ต้องยอมรับและอยู่ด้วยกันกับความหลากหลายในพุทธศาสนา ถ้าความหลากหลายเหล่านั้นนำไปสู่การดับกิเลสอย่างแท้จริง

8. คณะสงฆ์ในแต่ละวัด ควรแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ ได้แก่ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายวิชาการ ฝ่ายกรรมฐาน ฝ่ายกิจกรรม เพื่อพัฒนาให้มีความชำนาญแต่ละฝ่าย โดยมีเป้าหมายเดียวกัน คือการพัฒนาโยม

9. พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ควรถือเอาปีนี้ ปีพุทธชยันตี เริ่มต้นปรับเปลี่ยนพุทธศาสนาในประเทศไทยให้ตรงทิศทาง และช่วยกันขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นจริงในประเทศและแผ่ขยายไปสู่สังคมโลก

ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคศาสนาและวัฒนธรรม ต้องการความรู้เพิ่มเติมใน 2 เรื่องคือ

1. ให้ความรู้ทั้งในเชิงความคิด และรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พระสงฆ์
2. ความรู้ในการเป็นพระวิทยากร แก่พระสงฆ์

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย ภาคสถาบันการศึกษา

โดย ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุณ

ในห้องสถาบันการศึกษาได้เลี้ยวหลังไปว่า 10 ปีที่ผ่านมา ได้ทำอะไรไปแล้วบ้าง เพื่อหาจุดที่จะต้องมาอุดรูรั่ว ช่องโหว่ เพื่อที่จะได้ทำให้ดีขึ้น และจะกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนด้านการศึกษาในอีก 10 ปีข้างหน้า ในมุมมองของตัวประธานเอง รวมทั้งผู้ที่เข้าร่วมในห้องมีประมาณเกือบ 40 ท่าน ในช่วงเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2547) ได้เริ่มขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งแต่มีคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนหน้านั้นเป็นช่วงแห่งการถอดรหัสและทำความเข้าใจ ในทุก ๆ ครั้งที่มีการสัมมนาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงก็จะเสนอให้บรรจุเรื่องนี้เข้าไปอยู่ในหลักสูตร ต้องให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและใช้ชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ทุกครั้งที่มีการสัมมนาจะต้องมีบทสรุปลักษณะนี้ และหากพิจารณาจากช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา ณ วันนี้คงจะกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงได้เข้าสู่หลักสูตรแล้ว เป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตร กศน. รวมทั้งอาชีวศึกษา ซึ่งบรรจุไว้ในหลักสูตรชัดเจน นั่นหมายความว่าสิ่งที่เราทุกคนพูดว่าจะต้องทำก็ได้ทำไปแล้ว แต่ทำแล้วเกิดผลอย่างไร ยังไม่ครอบคลุม ยังต้องมีการพัฒนาคุณภาพ สร้างความเข้าใจ ต้องมีตัวอย่างเพิ่มขึ้น รวมทั้งยังต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และประเด็นอื่น ๆ ซึ่งได้มีการสรุปร่วมกันว่าจะเป็นทิศทางการทำงานในอีก 10 ปีข้างหน้า โดยสามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ระบบ (2) ตัวคนหรือบุคลากร (3) การส่งเสริมคุณภาพของการเรียนรู้

ส่วนที่ 1 คือ ระบบ เศรษฐกิจพอเพียงได้รับการบรรจุให้อยู่ในหลักสูตรแล้ว แต่มีเพียงเฉพาะในระดับอนุบาลถึงระดับมัธยมปลาย ในระดับอุดมศึกษานั้นไม่มีข้อบังคับให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งขณะนี้ก็ชัดเจนว่า มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กระทำการจัดต่อรัฐธรรมนูญ กระทำการจัดต่อแผนการศึกษาแห่งชาติ และกระทำการจัดต่อ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ แต่ยังไม่มีความไปฟ้องศาล จึงใคร่ขอให้ท่านปฏิบัติตามกฎหมายต่อไปด้วยจิตอาสาความสมัครใจ เพราะอยู่ใน

กรอบนโยบายแห่งรัฐ การบริหารราชการแผ่นดิน แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ แต่เหตุใดมหาวิทยาลัยจึงไม่ปฏิบัติ

เรื่องต่อมา คือ KPI ระดับพื้นฐานมีการติดตามโดยตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา ทั้งระดับประถมและระดับมัธยม จะได้รับการประเมินให้เลื่อนขั้นหรือไม่ขึ้น ต้องมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาในสังกัด หรือในพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งมี KPI ชัดเจน แต่ในระดับอุดมศึกษา กลับไม่มีส่วนนี้ปรากฏ ในส่วนของ สมศ. นั้น อาชีวศึกษา กศน. สพฐ. ขึ้นพื้นฐานมีตัวชี้วัด แต่ก็ยังไม่เข้มข้นมากนัก น้ำหนักที่ให้น้อย จะจะมีการให้น้ำหนักมากกว่านี้ในตัวชี้วัดของสมศ. เพราะจะเป็นแรงจูงใจ และกำหนดให้สถานศึกษาน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพราะฉะนั้นส่วนนี้ก็จะต้องไปทำงานต่อ

ส่วนอีกเรื่องหนึ่งคือการติดตามผล ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ได้นำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุไว้ในหลักสูตรแล้ว ในอีก 10 ปีข้างหน้าจะต้องมีระบบการติดตามผลอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง การประเมินผลดังกล่าวจะต้องเกิดขึ้นให้ได้ เพื่อช่วยให้การทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลจริงต่อผู้เรียน ผู้ที่เข้าร่วมประชุมหลายท่านที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรงที่รับที่จะไปดำเนินการต่อ

Call Center ของภาคการศึกษา ขณะนี้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งประธานคณะทำงานได้ทำงานในระดับปฏิบัติร่วมกับเจ้าหน้าที่ แต่คณะกรรมการใหญ่นั้นไม่เป็นไปตามอธิปไตย 7 คือไม่ได้มีการประชุมเป็นกิจ เพราะฉะนั้นคงจะต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการตื่นขึ้น Call Center ของกระทรวงศึกษาธิการให้มาทำงานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง

อีกเรื่องหนึ่ง ต้องให้ความสำคัญกับมหาวิทยาลัยที่ผลิตครู วิชาชีพครู ซึ่งน่าจะเป็นส่วนที่ก้าวหน้าที่สุดในส่วนของระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ดำเนินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าอยู่ในวิชาความเป็นครู เพื่อสร้างครูในยุคใหม่ เนื่องจากเรื่องนี้เป็นตัวชี้วัดที่จะประเมินคุณภาพครูด้วย เพราะฉะนั้นการเป็นครูยุคใหม่จะต้องมีพื้นฐานของการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง เพราะการที่จะไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ประหยัด ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยต่าง ๆ นั้น ถ้าครูไม่เป็นแบบอย่าง ก็คงไม่สามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพราะฉะนั้นจึงได้บรรจุอยู่ในวิชาความเป็นครู แต่ยังไม่ครบทุกสถาบัน 78 แห่งที่มีหน้าที่ในการผลิตวิชาชีพครู ซึ่งตรงนี้คงต้องทำต่อให้เกิดความครอบคลุม

ส่วนที่ 2 คือ คนหรือบุคลากร ยังต้องมีการสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในหลักสูตรแล้ว ผู้ที่เข้าใจก็เข้าใจว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องหลักคิดหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต แต่ปัญหาหลาย ๆ อย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เข้าใจ หลายแห่งไม่

ทำเพราะบอกว่าไม่มีพื้นที่ การทำให้คนคิดเป็นทำไมต้องมีพื้นที่ หรืองบประมาณ ประเด็นนี้เกิดขึ้น เพราะความไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิด จึงยังต้องขับเคลื่อนในการสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น

ประเด็นต่อมาคือ วิทยาการ ซึ่งยังคงมีน้อย ปัจจุบันนี้ภาคีเครือข่ายที่ร่วมขับเคลื่อนได้แก่ มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ หรือสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ช่วยพัฒนาให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีวิทยาการที่จะช่วยขับเคลื่อนนั้นก็ยังมีจำนวนน้อย เพียง 27 แห่งทั่วประเทศ เทียบกับจำนวนสถาบันการศึกษาระดับพื้นฐานซึ่งมีถึงสามหมื่นกว่าแห่ง นับว่า ศูนย์ดังกล่าวยังมีน้อยอยู่ เพราะฉะนั้นจึงต้องมีการพัฒนาวิทยาการในภาคการศึกษาอีกอย่างเข้มข้น สิ่งสำคัญมากที่ได้มีความเห็นร่วมกันในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ซึ่งจะมีการพัฒนาคณ วิทยาการต่าง ๆ ต้องเข้าใจร่วมกันในเบื้องต้นว่าการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องการสร้างความรู้แต่เป็นการสร้างปัญญา การศึกษาต้องมีชีวิตเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่ความรู้เป็นตัวตั้ง ต้องสร้างความเข้าใจพื้นฐานให้ชัดเจนก่อน แล้วเมื่อนั้นทักษะชีวิต คือการใช้ชีวิตบนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็จะอยู่ในภาค การศึกษาได้อย่างเป็นธรรมชาติ แต่ถ้าครู ผู้บริหารในการศึกษายังมีมิจฉาทิฐิ คือเข้าใจผิด ๆ ว่าการ จัดการความรู้ คือการให้ความรู้ หรือการทำให้เกิดความรู้ ความรู้เท่านั้นจะทำให้ชีวิตมีความสุข ก็จะไม่ประสบความสำเร็จ นอกจากนั้นยังไม่สามารถสื่อสารทำความเข้าใจกันได้ ต้องเปลี่ยนจากการ เน้นที่ความรู้มาเป็นปัญญา การเข้าใจว่าความรู้เป็นชีวิต เป็นศูนย์กลางของการศึกษา เป็นความเข้าใจ ที่ไม่ถูกต้อง

ส่วนที่ 3 เป็นเรื่องที่สำคัญมาก คือยังต้องการความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อน อย่างมีคุณภาพ ยกตัวอย่างเช่น หลังจากได้ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา ระยะหนึ่ง เริ่มเห็นเส้นทางว่าครูจะถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนได้อย่างไร จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไร ให้ผู้เรียนมีทักษะการอยู่อย่างพอเพียง แต่จากนักเรียนไปสู่ผู้ปกครองยังไม่เห็นภาพชัดเจน ยังไม่ ทราบว่าจะจัดการอย่างไรดี ยังเห็นภาพว่าสังคมโดยรวม ๆ โกล้เคียงของโรงเรียนยังถูกรุมล้อมด้วย อบายมุขและบริโภคนิยม ซึ่งอาจเป็นผลจากการสื่อสารมวลชนที่กระตุ้นให้เกิดการเสพอยู่ ตลอดเวลา เป็นผลทำให้เกิดบริโภคนิยมนั้น ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครู ผู้บริหาร ท่านเหล่านี้ทำงานดีที่สุดในรั้วของโรงเรียน แต่เมื่อไปสู่ผู้ปกครอง ผู้ชุมชน ผู้สังคมวงกว้างแล้ว ไม่มีพลังเพียงพอที่จะปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็น ประเด็นที่จะต้องนำไปเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่นต่อไป

ประเด็นต่อมาคือแหล่งเรียนรู้ ควรมีแหล่งเรียนรู้มากขึ้น ปัจจุบันอาจจะมีศูนย์การเรียนรู้ 27 แห่ง ส่วนนี้เป็นแหล่งเรียนรู้ในภาคการศึกษา แหล่งเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม เรื่องที่เกี่ยวกับ วัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กเกิดจิตสำนึกอยู่อย่างพอเพียงขึ้นมา จึงต้องอาศัยทุกภาค ส่วน และต้องมีศูนย์กลางในการจัดการระบบข้อมูลให้ทราบว่าถ้าต้องการเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าว จะต้องไปที่ใด

สุดท้ายเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ผู้เข้าร่วมในห้วงภาคการศึกษามีความเห็นร่วมกันว่าเป็นเรื่องที่ดีมากที่ได้มีการมาพบกันทุกเครือข่ายเพื่อจะได้ทราบว่าที่หน่วยงานใด ทำอะไรอย่างไร จึงมีข้อเสนอว่าอยากจะให้ สกว. เป็นเจ้าภาพ ชวนภาคีเครือข่ายมาจัดงานลักษณะนี้ทุก ๆ ปี เพื่อจะได้ติดตามความก้าวหน้าและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และเกิดเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันว่าพวกเราที่อยู่ทุกภาคส่วนกำลังช่วยกันขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดเป็นมรรคเป็นผลในสังคมไทย

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย ภาคการเมืองท้องถิ่น และประชาสังคม

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมวดี โพชนุกูล

คำถามแรกที่ได้รับคือ การเมืองท้องถิ่นและภาคประชาสังคมเป็นอุปสรรคหรือตัวเสริมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หลังจากที่ได้แลกเปลี่ยนกัน พบว่ามีปัญหาในตัวเองคือในเรื่องของระบบการเลือกตั้ง มีลักษณะเสียงข้างมากลากไป ทำให้มีปัญหาในเรื่องระบบของการเมืองการปกครองในท้องถิ่นพอสมควร รวมทั้งระบบที่ถูกออกแบบมา เช่น การให้มีคำตอบแทนให้กับคนที่ทำงานในระดับท้องถิ่น อีกทั้งมีตัวอย่างที่เห็นชัด เช่น การมีชูปเปอร์มาเก้ตต่าง ๆ ลงมาในท้องถิ่น ขณะที่ท้องถิ่นเองก็สามารถอนุมัติหรือไม่อนุมัติก็ได้ แต่สิ่งที่พบก็คือ ชูปเปอร์มาเก้ตหรือระบบการค้ำที่使人มีการบริโภคมากขึ้นใช้จ่ายเกินตัว ท้องถิ่นก็เป็นผู้อนุมัติ คือสนับสนุนให้เกิดการบริโภคมากขึ้นในพื้นที่ เรื่องนี้เป็นประเด็นแรก ๆ ที่มีการกล่าวถึง แต่ประเด็นที่สำคัญก็คือปัญหาเชิงระบบ

แนวทางการแก้ไขมีสองแนวทาง ประการแรก คือ การแก้ไขเชิงระบบ ประเด็นที่สอง คือ การพัฒนาพลเมือง ซึ่งเป็นการพัฒนาในระดับบุคคล ในส่วนของการพัฒนาเชิงระบบมีข้อเสนอแนะที่สำคัญคือ เรื่องของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้นไม่ควรจะหยุดที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น แต่ต้องหมายถึงการกระจายอำนาจไปสู่ภาคประชาชน ในขณะเดียวกันก็ลดบทบาทของส่วนกลาง เพื่อที่จะให้ส่วนท้องถิ่นมีอำนาจ มีหน้าที่เพิ่มขึ้น

สิ่งสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นตามมาก็คือความสามารถของภาคประชาชน คนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ที่จะกำกับดูแลส่วนท้องถิ่นจะต้องทำให้ส่วนกลางเล็กลงแล้ว ขณะเดียวกันก็ต้องทำให้องค์กรในพื้นที่มีความเข้มแข็งขึ้น เช่น การพัฒนาสภาองค์กรชุมชนให้มีคุณภาพ ให้ทำงานได้จริง แล้วสามารถที่จะยกระดับการทำงานในลักษณะเป็นคู่ขนานไปกับ อบต.หรือ อปท.ได้ การพัฒนาสภาการเมืองมีข้อเสนอว่าอาจจะทำในลักษณะองค์กรอิสระได้หรือไม่ สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมขยายฐานให้กว้างขวาง หรือแม้แต่แก้พระราชบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งการเข้าสู่อำนาจและสืบทอดอำนาจค่อนข้างมากเกินไป เหล่านี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องทบทวนในเชิงระบบ ซึ่งคำตอบ ณ วันนี้ ก็อาจจะต้อง

มีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบชัดเจนว่า ในเชิงระบบนั้นจะสามารถพัฒนาให้เป็นแบบนี้ได้อย่างไร

ในส่วนของการพัฒนาคน ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องทำคู่ขนานไป เป้าหมายที่สำคัญก็คือว่าทำอย่างไรให้คนมีความเป็นพลเมือง โดยสร้างการมีส่วนร่วม ปักจี้เชิงกระบวนการที่สำคัญคือการสร้างเครื่องมือเรียนรู้ เพราะจะสามารถทำให้ทุกคนรู้เท่าทันตัวเอง ลดการพึ่งพาในระบบอุปถัมภ์ แล้วหันมาพึ่งพาตนเองให้มากขึ้น รักศักดิ์ศรีมากขึ้น สามารถจัดการวางแผนชีวิตของตนเองได้ ซึ่งแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นแนวทางที่พิสูจน์และมีตัวอย่างอยู่กระจายหลายที่ในชุมชนท้องถิ่นของเรา ในเรื่องของเครื่องมือการเรียนรู้ ข้อมูลปฏิบัติจริง ทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชนแล้วขยายออกไปสู่ภาคประชาสังคม เป้าหมายที่สำคัญที่สุดก็คือเรื่องของ การพึ่งตนเอง เพราะฉะนั้นจึงมีข้อเสนอสองแนวทางคู่ขนานกันก็คือการพัฒนาพลเมือง และการพัฒนาเชิงระบบ

ในส่วนของบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะหนุนเสริมในเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชนนั้น มีข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ เรื่องการเข้ามาเสริมในเรื่องตลาด การที่องค์กรส่วนท้องถิ่นดูแลในเรื่องคุณภาพชีวิต เรื่องสาธารณูปโภคต่าง ๆ ต้องไม่เฉพาะเรื่องโครงสร้างพื้นฐานการก่อสร้างอย่างเดียว ต้องรวมถึงเรื่องการไม่สนับสนุนการบริโภคนิยมดังตัวอย่างที่มีการปล่อยให้ร้านสะดวกซื้อเกิดขึ้นมากมาย เป็นข้อสรุป ซึ่งอยากจะเน้นว่ามี 2 แนวทางหลักซึ่งต้องทำไปคู่ขนานกัน ก็คือการพัฒนาพลเมือง และการพัฒนาเชิงระบบ หัวใจของการพัฒนาเชิงระบบคือการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน กลไกที่สำคัญก็คือการสร้างการเรียนรู้ในระดับพื้นที่ และการสร้างการมีส่วนร่วม

สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในภาพรวม ความสุข และประโยชน์สุข

ดำเนินรายการโดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน

ในกลุ่มนี้ได้รวมสองกลุ่มเข้าด้วยกันคือ กลุ่มภาพรวม และกลุ่มที่ศึกษาเรื่องประโยชน์สุข เพราะสังคมประโยชน์สุข ก็คือ ภาพในอนาคตที่เศรษฐกิจพอเพียงจะนำเราไปถึงจุดนั้นได้

อย่างไรก็ตามในกลุ่มมีความเห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องการต้องเปลี่ยนวิธีคิดเหมือนที่ทุกคนเข้าใจตรงกัน เพราะฉะนั้นการสร้างสำนึกใหม่จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก จริง ๆ แล้ว ใช้คำว่าจิตสำนึกอาจจะไม่เพียงพอ ควรเน้นการสร้างปัญญาขึ้นมาเพื่อเข้าใจความหมายของความสุขตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง นั่นคือความสุขจากการสร้างประโยชน์สุข แทนที่จะเข้าใจความสุขแบบที่เราเข้าใจกัน คือการมีวัตถุเพิ่มขึ้น ตรงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ วิธีที่จะไปสู่จุดเหล่านั้นอาจจะต้องถอยกลับมาอีกก้าวหนึ่ง การที่จะพูดถึงเรื่องขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับคนจำนวนมากก็อาจจะต้องเริ่มจากสิ่งง่าย ๆ แต่ที่สำคัญก็คือจะต้องรื้อถอนนั่งร้านที่สำคัญของธุรกิจการเมือง โดยต้องพยายามรื้อถอนระบบทุนนิยม เพราะฉะนั้น ถ้าหากว่าทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ได้มี

โอกาสที่จะเทศนาสั่งสอน โรงเรียนทุกแห่งพยายามที่จะปลูกฝังค่านิยมความคิดใหม่นี้ลงไป และถ้าคนเริ่มไม่เชื่อในทุนนิยม ยกตัวอย่าง KPI ที่ออกกฎหมายให้เราทำขึ้นมาแล้ว ในที่สุดก็ยังเป็นไปในแนวทางสนับสนุนทุนนิยมอยู่ดี ยังเน้นเรื่องความพยายามที่จะแข่งขันคนอื่นให้ได้ ทำให้เรานำหน้าคนอื่น เพราะฉะนั้นจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ ในแง่นี้อาจจะต้องมี KPI ใหม่ที่ให้ประชาชนช่วยกันสร้างมาเอง เพื่อวัดกันเอง ซึ่งอาจจะไม่ใช่ทำโดยประชาชนอย่างเดียว แต่โดยการร่วมมือของภาควิชาการ อาจจะมีพระสงฆ์ รวมทั้งภาคีต่าง ๆ มาช่วยกัน

เพราะฉะนั้นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การมีพันธมิตรและขยายพรรคพวก นอกจากนี้ยังมีเรื่องที่น่าสนใจอีกหลายเรื่อง ยกตัวอย่างที่ผู้ที่อยู่ในภาคราชการท่านหนึ่งชี้ให้เห็นว่าข้าราชการตัวเล็ก ๆ ก็ยังพยายามที่จะทำอะไรต่าง ๆ ได้ แต่ถ้าทำภายในกรอบของหน่วยงานของตัวเองก็จะติดขัดทำอะไรไม่ได้มาก เพราะฉะนั้นตรงนี้การมีพันธมิตรในวงกว้างจะช่วยทำให้การขับเคลื่อนต่าง ๆ ไปได้

เมื่อเป็นอย่างนี้ จึงเลิกที่จะไปพึ่งการเปลี่ยนแปลงในภาพใหญ่ แต่มาพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่อาจจะไม่มีคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง แต่สามารถนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้ สำหรับประเทศไทยเรื่องที่สำคัญก็คือ การทุจริต ทำอย่างไรที่จะให้ปัญหาการทุจริตน้อยลงหรือหมดไปจากสังคมไทย ตรงนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ ประเด็นลักษณะนี้สร้างพันธมิตรได้ง่ายกว่าเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหนึ่ง

ประการที่สองคือ ทำอย่างไรจะลดอบายมุขหรือสิ่งไม่ดีลง เรื่องทำนองนี้มีตัวอย่างชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างระดับศีลธรรมของประเทศไทยยังอ่อนแอ กรณีที่เล็ดเก้าอี้ มาเปิดการแสดงในประเทศไทยขณะนี้ ในประเทศเกาหลีใต้ก็มีการประท้วง ประเทศฟิลิปปินส์ก็มีการประท้วง ที่อินโดนีเซียก็มีการประท้วง แต่สำหรับประเทศไทยมีคนไปกางเต็นท์ต้อนรับ ตรงนี้สะท้อนระดับศีลธรรมของเรา แต่กลับมีคนไปอธิบายว่าเห็นไหมที่ประเทศไทยเรามีเสรีภาพ เพราะฉะนั้นต่างชาติควรจะมาลงทุน เนื่องจากเรามีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ กล่าวโดยสรุปก็คือ เรายังไม่บรรลุนิติภาวะทางศีลธรรมเท่าที่ควร จึงเป็นการบ้านให้พวกเราทุกคนที่เป็นฆราวาส รวมทั้งพระสงฆ์ นำไปพิจารณาว่าจะมีวิธียกระดับศีลธรรมของคนไทยได้อย่างไร

ประการที่ 3 ที่เป็นเรื่องใหญ่และเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือหนี้สิน ยกตัวอย่างเรื่องครู เรื่องโรงเรียนที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาส่วนใหญ่ครูเองก็ยังเป็นหนี้สินอยู่มากมาย และขณะนี้รัฐบาลได้ตระหนักถึงเรื่องนี้ก็เพิ่มเงินเดือนให้ครูไปอีกจนกระทั่งครูในปัจจุบันมีเงินเดือนมากกว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยบางแห่ง แต่ก็ยังแก้ปัญหาไม่ได้ จึงเป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องพยายามลดปัญหาเหล่านี้ เพราะถ้าคนยังเป็นหนี้กันส่วนใหญ่ก็จะไม่พยายามนึกถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แต่จะนึกถึงการหาเงินให้ได้มาก ๆ แทน โดยไม่คิดลดรายจ่าย

ประการที่ 4 เรียกได้ว่าเป็นวาระของภาคประชาชน คือเรื่องการสร้างความมั่นคงทางอาหาร เพราะขณะนี้จะสังเกตได้ว่าในประเทศไทยเริ่มมีการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่กัน ระหว่างพื้นที่ที่จะไปใช้หา

พลังงาน กับพื้นที่ที่จะไปสร้างอุตสาหกรรมและพื้นที่ทางอาหาร ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ กรณี น้ำท่วมที่อยุธยา ได้มีการป้องกันสร้างกำแพงล้อมรอบอุตสาหกรรม แต่พื้นที่น้ำก็จะจมน้ำหายไปหมด เขาก็จะอธิบายว่าอุตสาหกรรมมีผลได้เสียเป็นแสน ๆ ล้านบาท ส่วนนาของชาวบ้านมีมูลค่าเพียงแค่สองสามพันล้านเท่านั้น จะเลือกเอาแสนล้านหรือจะเอาพันล้าน คำตอบก็แน่นอนว่าต้องเอาแสนล้าน แต่ประเด็นก็คือเมื่อใดที่พื้นที่ที่จะทำการเกษตรหมดไป เนื่องจากถูกเปลี่ยนไปทำอุตสาหกรรมและพลังงานทั้งหมด เมื่อไม่มีอาหารแล้วพวกเราจะอยู่ได้หรือไม่ เพราะฉะนั้น การเน้นถึงเรื่องความมั่นคงทางอาหารและการยืนหยัดที่จะต่อสู้เป็นสิ่งจำเป็น ซึ่งอาจารย์ปัทมาวดีเคยชี้ให้เห็นว่าต่อไปนี่วิกฤตที่สำคัญก็คือ วิกฤตอาหารทั่วโลก เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ก็ต้องเป็นอีกประเด็นที่ต้องมากล่าวถึง

ในการสร้างพันธมิตร ยกตัวอย่างพันธมิตรที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือสื่อ ตัวแทนของ ThaiPBS ได้ชี้แจงว่าหน้าที่ของสื่อก็คือพยายามจะทำการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสาธารณประโยชน์ เพราะฉะนั้นจึงควรพยายามใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ แต่จากข้อสังเกตวันนี้ มีสื่ออยู่ 2 สื่อที่ให้การสนับสนุนต่องานนี้ค่อนข้างจะเต็มที่ สื่อหนึ่งก็คือ FMTV หรือว่าทีวีเพื่อมนุษยชาติ มาถ่ายทอดทั้งวัน เพียงแต่คนส่วนมากไม่ทราบ แต่เป็นสถานีโทรทัศน์ที่พยายามให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับประชาชน อีกช่องหนึ่งที่ให้การสนับสนุนเราเป็นอย่างดีคือ WBTV หรือ World Buddhist TV ของวัดยานนาวาเป็นต้น เรื่องเหล่านี้อาจจะดูคล้ายกับว่าเป็นเรื่องเล็กเพราะมิใช่สื่อกระแสหลัก แต่สื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่มีความหมาย และพยายามจะสร้างคุณค่าสิ่งที่ดี ๆ ในสังคม สำหรับ ThaiPBS ก็แน่นอนว่าเป็นสื่อที่ดีอีกสื่อหนึ่ง เพียงแต่เมื่อเป็นสื่อที่มีคนดูแพร่หลายก็มีคนจำนวนมากไปแข่งขันที่จะออกสื่อนี้มาก จึงขึ้นอยู่กับตัวสื่อเองที่จะให้ระดับความสำคัญ แต่สื่อเองอาจจะไม่มีเวลาวิเคราะห์ว่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องไหนมากกว่าน้อยกว่า และมีผลกระทบส่วนรวมมาน้อยเพียงใด เพราะฉะนั้น วิธีง่าย ๆ ก็คือ ใครมาก่อนเข้าถึงได้ก่อนก็ได้เวลาไป เมื่อคิดว่าเป็นประโยชน์เขาก็ดำเนินการให้ทันที จึงอยากจะฝากสื่อไว้ให้พิจารณาในเรื่องการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องไว้ด้วย

โดยสรุปคือ นอกจากทุกภาคส่วนที่จะทำในส่วนของตนให้เต็มที่แล้ว ในภาพรวมก็คงจะต้องพยายามสร้างพันธมิตรให้กว้างขวางมากขึ้น ตามข้อเสนอของ ดร.ปริญญ์ที่อยากจะให้ สกว.จัดการประชุมอย่างนี้ทุกปีก็เป็นตัวอย่างที่ดี แต่ถ้า สกว.จัดเพียงเดียว ผลสำเร็จจะไม่ใช่อย่างที่เรพบเห็นในวันนี้ แต่ที่ออกมาเป็นอย่างนี้ก็เพราะพันธมิตรที่เป็นหน่วยงานร่วมจัดงานนี้ทุกหน่วยงาน การที่เราทำงานร่วมกับพันธมิตรจะต้องเปิดโอกาสให้กับพันธมิตรทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมเต็มที่และไม่ใช้เงินเป็นตัวตั้ง แต่เน้นให้แต่ละฝ่ายเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นกันอย่างเต็มที่ จึงเป็นตัวอย่างของความสำเร็จที่เกิดขึ้นในวันนี้

คำกล่าวปิดการสัมมนาและปิดงาน

โดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน

ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (สกว.)

สุดท้ายนี้ขอถือโอกาสขอบคุณทุกท่านที่เข้าร่วมรับฟังในวันนี้ และการที่ทุกท่านอยู่ถึงนาฬิกาลูกตุ้มนี้ ก็ไม่ใช่เรื่องที่จะเกิดขึ้นได้ง่าย ๆ เพราะว่าการประชุมลักษณะนี้ปกติแล้วช่วงบ่ายผู้เข้าร่วมก็จะกลับไปประมาณห้าสิบบเปอร์เซ็นต์ และในช่วงสรุปก็จะกลับไปอีกห้าสิบบเปอร์เซ็นต์แต่ตอนนี้เท่าที่สังเกตดู ก็ยังอยู่ประมาณห้าสิบบเปอร์เซ็นต์ของช่วงเช้า จึงต้องขอบคุณทุกท่านที่ให้ความสนใจ และยินดีกับตัวเราเองทุกคนที่ได้อยู่ด้วยกันจนถึงนาฬิกาลูกตุ้มนี้ ขอขอบคุณทุกท่าน และขอให้ทุกท่านได้เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

สรุปผลการสัมมนา

ที่ประชุมของทุก ๆ กลุ่มต่างมีความเห็นร่วมกันว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่การมองหารูปแบบหรือสูตรสำเร็จที่จะสามารถเลียนแบบหรือลอกเลียนกันได้ การประยุกต์ใช้จึงต้องอาศัยการพัฒนาวิธีคิดหรือปัญญาไม่ใช่การลอกเลียนแบบจากวิธีการอันเป็นเพียงตัวอย่างที่มีอยู่ ทั้งนี้เพราะพื้นฐานของแต่ละคนแต่ละครอบครัว แต่ละองค์กร แตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องที่แต่ละคน แต่ละองค์กรจะต้องนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปตีความและประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม เพื่อเป้าหมายร่วมกันของเศรษฐกิจพอเพียงคือ ความสุขและประโยชน์สุข ตัวอย่างที่ชัดเจนคือกรณีของกรมราชทัณฑ์ที่สถานที่คุมขังแต่ละแห่งจะต้องคิดเองว่าปัญหาของตนคืออะไร แล้วจะหาทางแก้ไขอย่างไร แต่เมื่อคิดและทำแล้วจนเห็นผล ความคิดอื่น ๆ ก็จะเกิดตามมา เช่นเดียวกับข้อเสนอของฝ่ายธุรกิจที่ว่าถ้าคิดจะทำธุรกิจตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงก็ต้องทำทันที แล้วค่อย ๆ ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่อง แต่ที่สำคัญจะต้องเชื่อว่าเมื่อทำแล้วจะมีความสุขและสามารถลดปัญหาความตึงเครียดที่กำลังเผชิญอยู่ได้ การสร้างปัญญาประกอบกับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติเพื่อสามารถก้าวพ้นจากปัญหาที่เผชิญอยู่ เช่น ความไร้ระเบียบ หย่อนยาน ความกดดัน หรือความตึงเครียด โดยการลงมือปฏิบัติทันที เป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การปรับเปลี่ยนทัศนคติและวิธีคิดอย่างสิ้นเชิง ตัวอย่างของกรณีพระสงฆ์ ก็จะต้องเปลี่ยนจากการสร้างถาวรวัตถุมาเป็นการสร้างศาสนทายาท เปลี่ยนความคิดจากการสอนธรรมะในที่ตั้ง เป็นการสอนธรรมะในเชิงรุก นั่นก็คือหารูปแบบต่าง ๆ ที่น่าสนใจที่จะช่วยให้ชาวบ้านลดปัญหาความเดือดร้อนพร้อมกับการแทรกธรรมะเข้าไปด้วย กรณีของธุรกิจก็ต้องเปลี่ยนวิธีคิดจากการทำกำไรให้ได้มากในระยะสั้นมาเป็นการสร้างความมั่นคงในระยะยาวให้กับธุรกิจ มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น เข้าใจตามความเป็นจริงว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพย์สินที่มีคุณค่าของธุรกิจ เนื่องจากสามารถพัฒนาให้มีคุณค่าและมูลค่าเพิ่มได้ตลอดเวลา ต่างกับทรัพย์สินอื่น ๆ ของธุรกิจ และในที่สุดเข้าใจว่าความสุขที่ทุกคนต้องการแสวงหาไม่ได้เกิดจากการทำกำไรหรือหาเงินให้ได้มาก ๆ แต่เกิดจากการสร้างประโยชน์สุขให้แก่ตนเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม ส่วนกรณีของภาคประชาสังคมก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติโดยสิ้นเชิง จากการหวังพึ่งผู้อุปถัมภ์มาเป็นการพึ่งตนเองจนสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลตนเอง ครอบครัว และผู้อื่นด้วยการใช้ปัญญา

ส่วนกรณีปัญหาที่ถูกครอบงำโดยระบบ ถ้าสามารถแก้ไขที่ตัวระบบก็จะต้องแก้ไขด้วยตัวอย่างเช่น ในระบบราชการ ถ้าจะให้หน่วยราชการหันมาให้ความสนใจขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยงานของตนเองมากกว่าที่เป็นอยู่ก็ต้องกำหนด KPI พร้อมทั้งมีมาตรการให้ความดีความชอบหรือการลงโทษตามแต่กรณี โดยประเมินผลจาก KPI ดังกล่าว เช่นเดียวกันกับ

สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งยังไม่มี KPI ในเรื่องนี้ ส่วนสถานศึกษาทั้งหลายในระดับการศึกษาพื้นฐาน ได้มี KPI แล้ว แต่นำหนักยังน้อยและการตรวจสอบยังไม่เข้มข้น ซึ่งก็จะต้องมีวิธีการปรับปรุงต่อไป

ในขณะที่เดียวกัน ในขณะที่คนทั่วไปยังไม่เข้าใจความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงที่ชัดเจน การขับเคลื่อนในวงกว้างที่จะมีผลในการช่วยเสริมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้เดินหน้าต่อไปได้ก็สามารถทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การขับเคลื่อนโดยเน้นการป้องกันการทุจริตทุกรูปแบบให้ได้ผล การปลูกจิตสำนึกด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้เกิดการลด ละ เลิก อบายมุข การกระตุ้นให้ลดปัญหาหนี้สินและเพิ่มการออม การสร้างความรู้ความเข้าใจถึงความเสื่อมโทรมอันเป็นผลจากทุนนิยมและบริโภคนิยมที่เกิดขึ้นทั่วโลก พร้อมกับศึกษาหรือเสนอทางเลือกที่หลากหลาย สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน รวมทั้งการเน้นความมั่นคงทางอาหารทั้งในปัจจุบันและอนาคตเป็นสำคัญ เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้จะมีผลดีต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในที่สุดโดยตรง

ที่สำคัญที่สุด จากเวทีสัมมนาดังกล่าวทำให้ได้โจทย์วิจัยที่ชัดเจนและแหลมคมเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ในภาคราชการมีคำถามว่า องค์กรราชการที่พอเพียงมีลักษณะอย่างไร และถ้ามี KPI ควรจะมีลักษณะเช่นใด ผู้บริหารงานในหน่วยงานของรัฐมีความเข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงมากน้อยเพียงใด และมีปัญหา ตลอดจนอุปสรรคที่จะนำเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างใดบ้าง ในภาครัฐกิจก็มีคำถามต่อยอดว่า ในแต่ละสาขางาน อย่างเช่น การทำการตลาดตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงควรจะเป็นอย่างไร ถ้าจะประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในเรื่องการเงินและการลงทุนควรจะเป็นอย่างไร เป็นต้น ส่วนในด้านศาสนาและวัฒนธรรมก็มีคำถามว่า การให้ความรู้ทั้งในเชิงความคิดและรูปแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่พระสงฆ์ควรจะเป็นอย่างไร ทำอย่างไรจะช่วยให้พระสงฆ์ที่มีพื้นการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมไม่สูงนักสามารถพัฒนาขึ้นมาให้เป็นพระวิทยากรได้ ส่วนในภาคการศึกษาก็มีคำถามว่ามีแนวทางที่จะให้ความรู้เศรษฐกิจพอเพียงจากนักเรียนย้อนกลับไปสู่ผู้ปกครองได้อย่างไร นอกจากนั้นจะทำอย่างไรจะทำให้สังคมโดยรอบโรงเรียน รวมทั้งสื่อมวลชนลดการโฆษณาที่ชั่วร้ายให้เกิดการบริโภคจนเกินความจำเป็น ส่วนในภาคการเมืองท้องถิ่นและประชาสังคมมีคำถามว่า มีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดในการกระจายอำนาจให้ลงไปถึงภาคประชาชน ลดบทบาทราชการส่วนกลาง และเพิ่มบทบาทให้ท้องถิ่นมีอำนาจมากกว่านี้ ทำอย่างไรจึงจะทำให้การเลือกผู้บริหารส่วนท้องถิ่นไม่ใช่พวกมากลากไปและมีการสืบทอดอำนาจ ทำอย่างไรจึงจะมีระบบคัดเลือกผู้บริหารที่มีคุณธรรมกว่าที่เป็นอยู่ และทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้บริหารที่ไม่ดีต้องเว้นวรรคการบริหาร ทำอย่างไรจึงจะพัฒนาองค์กรชุมชนให้มีคุณภาพและทำงานได้จริง เหล่านี้คือโจทย์ที่น่าสนใจที่ควรจะมีการหาคำตอบเพื่อนำไปขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมียุทธศาสตร์และบังเกิดผลอย่างแท้จริง

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เข้าร่วมสัมมนา

รายชื่อผู้เข้าร่วมการสัมมนา "ทศวรรษต่อไปของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 ณ โรงแรมรามารการ์เด็นส์

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
1	ศ.นายแพทย์ประเวศ วะสี	คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราช
2	ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
3	ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
4	คุณณรงค์ ทาสีห้คำ	เทศบาลตำบลสันผักหวาน
5	ม.ล.จิรพันธุ์ ทวีวงศ์	สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)
6	ผศ.ดร.ธันวา จิตต์สงวน	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7	รศ.ดร.สุพรรณกั ก้นตะบุตร	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
8	คุณบาล บุญคำ	ชุมชนบ้านดอกบัว ต.บ้านตู่ อ.เมือง จ.พะเยา
9	คุณวรเดช อมรรพพัฒน์	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
10	ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ	สถาบันไทยพัฒนา
11	ศ.ดร.อารี วิบูลย์พงศ์	คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
12	รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
13	ศ.ดร.ณัฐพงศ์ ทองภักดี	ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
14	ดร.ปรียานุช พิบูลสรารุช	โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
15	ดร.อุบล ชะไวทย์ณะวิชัย	องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่
16	คุณเสถียร ใจคำ	องค์การบริหารส่วนตำบลกื๊ดช้าง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่
17	ผศ.ดร.ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์	มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
18	คุณวรรณดี บัวภา	กรมราชทัณฑ์
19	คุณจินางค์กูร โรจนนันต์	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
20	ดร.กาญจนา เกียรติณิรัตน์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
21	รศ.ดร.ธนวดี บุญลือ	มหาวิทยาลัยสยาม
22	ดร.จิตติมา วรรณศรี	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
23	อ.รจนา สันทิ	สำนักกิจการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
24	คุณวัฒนา โอภาณนท้อมตะ	บริษัทบางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
25	พระใบฎีกาสุพจน์ ดปสีโล	มหาวิทยาลัย มจร. วิทยาเขตอุบลราชธานี

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
26	ศ.ดร.ศิรณ พงศ์มพัฒน์	คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
27	คุณวัลลภา แวน วิลเลี่ยนส์วาร์ด	สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา
28	รท.หญิง สุดาวรรณ เครือพานิช	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
29	พระสังคม ธนปญโญ	วัดพระบรมธาตุคอกยผาส้ม
30	พระครูภู มิธงกูโร	วัดทุ่งไผ่
31	พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม	วัดเจติย์แม่ครัว
32	พระครูสังฆรักษ์มนัส ขนฐิธมฺโม	วัดโพธิ์ทอง
33	พระครูใบฎีกาสัมคร วรายุทธ	วัดป่าศาลวัน
34	พระประนต สุปัญโญ	วัดป่าศาลวัน
35	พระครูบวรศีลวัฒน์	วัดหนองก้นกรา
36	พระมหาบัณฑิต ปญฺฑิตเสวี	วัดยาสุการาม
37	พระอมรมิตร คัมภีร์ธมฺโม	วัดถ้ำพระธาตุเมืองเทพ
38	พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม	วัดเจติย์แม่ครัว
39	พระภาณุ จิตฺตทนฺโต	สำนักสงฆ์ถ้ำผาปล่อง
40	พระปลัดสมบุญ สุ่มงคล	วัดป่าลานหินตัด
41	พระครูอมรชัยคุณ (หลวงตาแซร์)	วัดอาศรมธรรมทายาท
42	พระชายกลาง อภิญาโน	วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก
43	พระวินัย สิริวิฑูตโน	วัดระฆังโฆสิตาราม
44	แม่ชีดาว โพธิปัญญา	
45	พระครูปลัดวรพล จิตฺคุโณ	วัดควนกาหลง
46	พระปลัดพงษ์พัฒน์ ยสินธโร	วัดควนกาหลง
47	แม่ชีภาวาลัย เจริญกุล	วัดป่าสุกะโต จ.ชัยภูมิ
48	แม่ชีชูใจ ปทุมนันท์	สำนักแม่ชีรัตนไพบลย์
49	พระมหาประจักษ์ คำชมภู	วัดป่าหนองแขนน้อย
50	แม่ชีจุติภา ทรรพสุทธิ์	มูลนิธิธรรมานุรักษ์
51	พระครูโกศลวชิรกิจ	วัดประดู่ลาย
52	พระครูศรีปัสัยคภิกขวัฒน์	วัดจักรวรรธอาราม
53	พระจิรศักดิ์ ฐิตปัญโญ	วัดดอนคราม
54	พระครูวิลาสพุทธคุณ	วัดป่าตฤตาาราม
55	พระวีระพล มทุทโว	วัดป่าสันติธรรม
56	พระสมชาย สมาจาโร	สำนักสงฆ์ศรีไพรลีน
57	น.ส.ชะอุ่ม พิศาลสินธุ์	วัดควนกาหลง จ.สตูล

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
58	นางอรรช เชื้อชาญวิทยากิจ	สมาคมเทียนธรรมสิริ
59	น.ส.ญาณินท์ สุวรรณศรี	เครือข่ายคนรักสกุล
60	ท่านผู้หญิง ดร.สุธาวัลย์ เสถียรไทย	มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
61	ผศ.ดร.จิตติพร ศิริพันธ์ พันธเสน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
62	คุณกนกนุช ค้างแดง	สำนักงานประมาณ
63	คุณกนกพลอย สีหะนาม	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
64	ดร.กนกรัตน์ ยศไกร	
65	ผศ.กมลทิพย์ คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
66	คุณกริซพล กลิ่นหอม	โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์
67	คุณกษิรา อณวัชวณิช	บริษัท แป้งมันเอี่ยมเฮงอุตสาหกรรม จำกัด
68	คุณกัญพินา เชื้อมชิด	โรงเรียนจุฬาภรณ ราชวิทยาลัย เพชรบุรี
69	คุณชนิกันดา เทสสิริ	สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
70	ดร.กาญจนา รอดแก้ว	กรมการพัฒนาชุมชน
71	คุณเกรียง จิตติจำเริญพร	โรงเรียนปิ่นสรวงยาลัยวิทยาลัย
72	ดร.เกษมณี อัญมมงคล	สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
73	ผศ.ดร.ขวัญฟ้า รังสิยานนท์	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
74	ดร.จารีรัตน์ ปรกแก้ว	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
75	คุณจิตรบรรจง เชียงทอง	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
76	คุณจิตรา ปานอ่อน	สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
77	อาจารย์จินตนิษฐ์ จินทรานันต์	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
78	คุณเจริญขวัญ จันทรจิรานุวัฒน์	
79	คุณฉัตรชัย ฉัตรภิญญาคุปต์	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
80	คุณเฉลิมศักดิ์ รัตนพจน์	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
81	คุณชนกวรรณ มั่นนาค	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
82	คุณชนิกันดา เทสสิริ	สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์
83	คุณชมภรณ์ ภัทรพรพงษ์	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
84	อาจารย์ชลกานต์ เบ็ญจศักดิ์	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
85	คุณชวลิต สุธรรมวงศ์	หอการค้าเชียงราย
86	คุณชัชวาล สามัญฤทธิ์	
87	คุณชาย เอี่ยมกระสินธุ์	สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
88	คุณชูเดช อำนันทอง	โรงเรียนสำโรงทาบวิทยาคม
89	คุณญาดา มะลิตอง	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
90	อาจารย์ฐานันต์ อานนท์กิจพานิช	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
91	คุณจิตรีรัตน์ พ่วงโพธิ์ทอง	
92	คุณณรงค์ชัย เหมือนชู	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
93	ผศ.ดร.ณรัชชอร์ ศรีทอง	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
94	คุณฉัฐกมลพร ภาณุรัตน์ะ	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
95	คุณฉัฐพล สิทธิการ	กรมชลประทาน
96	คุณฉัฐฤดี แสนทวีสุข	กปร.
97	คุณณัยกิติ์ สุขสว่าง	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
98	คุณดวงใจ รุ่งโรจน์เจริญกิจ	มูลนิธินโยบายสุขภาวะ
99	คุณดวงเดือน จำลองเพ็ง	กรมส่งเสริมสหกรณ์
100	คุณดาหวัน สุวินัย	สำนักงานประมาณ
101	คุณดิษณุลักษณ์ ไพฑูรย์	วัดอาศรมธรรมทายาท
102	คุณดุสิต รสานนท์	
103	คุณเต็มเดือน ไกรเทพ	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
104	ดร.ทรงจิต พูลลาภ	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
105	คุณทองพูน กองจินดา	อบต.คมบาง
106	คุณทิพวรรณ ยิ้มสวัสดิ์	โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา
107	คุณธนพล เขียวละม้าย	บริษัทสวนเงินมีมา จำกัด
108	คุณธนิต สมพงศ์	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
109	คุณธนินนาท เชี่ยวชาญพานิชย์	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
110	คุณธีระพงษ์ ไส่หล้า	บริษัท โรงแรมคูสิต ปรีนเซส โคราช
111	คุณนงนาท สนธิสุวรรณ	โครงการกิจกรรมองค์กรอิสระเพื่อสังคม สำนักงาน คณะกรรมการและผู้ถือหุ้นธนาคารไทยพาณิชย์
112	คุณนงคันทน์ อุดกันทา	
113	อาจารย์นริศรา อินทะสิริ	ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร ม.เกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
114	คุณนริสา พิษฐ์วุดมะ	สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ
115	คุณนฤมล อรรถจินดา	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาเป็นเลิศ
116	ดร.นวทัศน์ ก้องสมุทร	คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
117	คุณนันทน์ภัส วชิระสมบูรณ์	โครงการพุทธชนันต์ พอเพียง เคียงธรรม
118	คุณนิตยร์ดี พิภแก้ว	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
119	คุณนิตยา ยิ้มละม้าย	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรพิกษาพิพย์

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
120	คุณนิสากร จึ้งเจริญธรรม	
121	อ.ดร.นิรนาถ แก้วประเสริฐ	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
122	คุณบรินดา สันทรวี	
123	คุณบัญญัติ รัตนอุบล	กรมโยธาธิการและผังเมือง
124	คุณบัณฑิต กิมศรี	วัดโพธิ์ทอง
125	คุณบุญสงค์ ลาคำ	สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
126	คุณบุณทรี โฉมศิริ	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน
127	คุณปนัดดา ภู่อเจริญศิลป์	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
128	คุณประทีป เหลืองวนิชประภา	
129	อาจารย์ประพันธ์ จันทร์เสมา	มหาวิทยาลัยสยาม
130	ดร.ประไพ ศิวะลีวิลาส	กรมการพัฒนาชุมชน
131	คุณประวิทย์ ไตรรัตน์วรกุล	สมาคมการค้าเครื่องใช้ในครัวเรือน
132	คุณประสิทธิ์ เงินชัย	สภานักการเมือง
133	คุณปราโมทย์ ศรีใบ	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
134	คุณปวีศา ศรีจันทร์รัก	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
135	คุณปองขวัญ พิรพัฒน์โกสิน	กรมการแพทย์
136	คุณปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร	มูลนิธิสยามกัมมาจล
137	อาจารย์พงศ์พันธุ์ คำพรรณ	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
138	คุณพงศ์ศักดิ์ คล้ายจำแสง	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
139	รศ.ดร.พงษ์ไพบูลย์ ศีลาราวาทย์	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
140	คุณพลกริช ฉายารักษ์	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
141	คุณพลาเดช ณ ป้อมเพชร	สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
142	คุณพัชรพร ช่วยทอง	กรมการศาสนา
143	อาจารย์พิชัย อารยิกานนท์	ชมรมเพื่อนชาวพุทธนานาชาติ
144	คุณพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา	บริษัท เคพีที คอร์ปอเรชั่น (ไทยแลนด์) จำกัด
145	ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ	สถาบันไทยพัฒนา
146	คุณพิไล จิรไกรศิริ	กรมการศาสนา
147	คุณพิสิฐ นาครำไพ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กทม.
148	คุณเพชรดา อ้อชัยภูมิ	กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
149	คุณปรีชา ไวยะวงษ์	สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะ
150	คุณเพ็ญศรี สุธีรสานต์	สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย
151	คุณเพ็ญฤทัย วงษ์ประเสริฐ	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
152	คุณเพียรขวัญ ชนะบุญ	บจก.คอนเน็กซ์เน็ทส์ เวิลด์ไวด์
153	คุณไพศาล สุทธีวาระ	กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
154	คุณภาณุพงศ์ กาญจนกุล	กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน
155	คุณภารณี วัฒนา	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
156	อาจารย์ภูสิทธิ์ ชันติกุล	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
157	คุณมณิสรา แสงประยงค์	โครงการพุทธชยันตี พอเพียง เคียงธรรม
158	คุณมนัส กำเนิดมณี	สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมชลประทานสามเสน
159	ดร.มนัส โกมลทา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
160	ดร.มฤดี สระภู	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล
161	คุณมาชิตา ภูเจริญ	สำนักงานประมาณ
162	ดร.มาลี สุวรรณอรรถ	มูลนิธิสวิตา
163	คุณยุพดี กิตดาการ	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
164	คุณเย็นฤดี วงศ์พุด	มูลนิธิการศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม
165	คุณระวี ขุนิกการณ	โรงเรียนเชิงขวัญพิทยาคม
166	คุณรังสรรค์ หังสนาวิน	กรมการพัฒนาชุมชน
167	คุณรังสี อัญชนานนท์	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
168	คุณรัตนพร สัมภาวะคุปต์	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย
169	คุณรัตนา ชินบุตรานนท์	บริษัท ไทยโอเชียนอุตสาหกรรม จำกัด
170	คุณรัตนารณ พิงบุญไพศาล	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
171	คุณรับพร มิณะพันธุ์	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
172	คุณราณี ไตรรัตน์	
173	คุณละมัย ร่มเย็น	
174	คุณลัดดา จุลวงศ์	โรงเรียนสัตยาไส
175	คุณลัดดา อุปสินธุ์	สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
176	คุณเลี่ยม บุตรจันทา	
177	คุณวรรณภา สรรพศรี	วัดโพธิ์ทอง
178	คุณวรรณาทองเจริญศิริกุล	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
179	คุณวรรณภา เลี้ยววาริน	
180	อาจารย์วรางคณา สุทธิสิงห์	มหาวิทยาลัยสยาม

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
181	คุณวราลี เพชรประดับ	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศำนักงาน ทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
182	คุณวรินทร์ วัฒนพรพรหม	บริษัท ไทยโอเซียนอุตสาหกรรม จำกัด
183	ดร.วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
184	คุณวลัยพรรณ ศกุนะสิงห์	กรมปศุสัตว์
185	คุณวัชรมงคล เบญจนะฉัตร	บริษัท บารูม ดีไซน์
186	อ.ดร.วันสุรีย์ พรหมภักทร	หลักสูตรเศรษฐศาสตร์ ม.วลัยลักษณ์
187	คุณวิทยา บุตรเพชรรัตน์	กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ
188	คุณวิสุณี บุนนาค	สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
189	ดร.วีรชัย วงศ์บุญสิน	
190	ผศ.ดร.วีระพันธ์ รังสีจิตรประภา	สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
191	ผศ.วีระศักดิ์ สมยานะ	คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
192	คุณวุฒิชัย โชควิเชียรฉาย	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
193	คุณศรีประไพร คุ่มศัตรา	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
194	คุณศศิณี ลิ้มพงษ์	โครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจ พอเพียงมูลนิธิสยามกัมมาจล
195	คุณศักดิ์ชาย แก้วศรีนวล	สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
196	คุณศุภิสรา อุปมูล	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
197	คุณสมคิด จันทรวัด	โรงแรมสุภาลัย ป่าสัก รีสอร์ท แอนด์ สปา
198	คุณสมนึก สุขช่วย	กรมทรัพยากรน้ำ
199	คุณสมบัติ สระสม	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
200	คุณสมบุญ คงเอียด	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
201	คุณสมศักดิ์ แสงประเสริฐ	โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ตาก
202	คุณสมชัย ปัดกลาง	บริษัท แป้งมันเยี่ยมเฮงอุตสาหกรรม จำกัด
203	คุณสว่าง อังกูโร	กรมปศุสัตว์
204	คุณสายเมือง วิรัชศิริ	สำนักงานโครงการตามพระราชดำริ
205	คุณสำรอง พรหมอุทิศ	โรงแรมสุภาลัย ป่าสัก รีสอร์ท แอนด์ สปา
206	คุณสิทธิเสน บัวใบ	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
207	คุณสุกิติ พรหมทอง	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
208	ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
209	คุณสุจินดา งามวุฒิพร	โครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจ พอเพียงมูลนิธิสยามกัมมาจล

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
210	คุณสุชนีย์ ทรัพย์สมบูรณ์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
211	คุณสุจิต งามวรกิจวัฒนา	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
212	คุณสุภารัตน์ คุสินธุ์	สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)
213	คุณสุธีรัตน์ จิรชูสกุล	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
214	ผศ.ดร.สุนทรี ท.ชัยสัมฤทธิ์โชค	คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
215	คุณสุนี สุทธิอนันต์	สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ
216	คุณสุเบญจา ปัญญา	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
217	คุณสุภาภรณ์ ตรีแสน	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
218	คุณสุภาวรรณ เพ็ญศรี	สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
219	คุณสุริยะ หารรรษคุณาลัย	สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
220	คุณสุวรรณา จิวัฒนไพบูลย์	บริษัท ซองเดอร์ไทยออร์แกนิกฟู้ด จำกัด
221	สุวิดา แสงสีหนาท	นักวิชาการอิสระ
222	คุณแสน แหวนวงศ์	โรงเรียนศิครภูมิพิสัย
223	อดิษฐ์ มธุรพจนากุล	ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทคุณรีเสิร์ช แอนด์ดีเวลลอปเม้นท์
224	คุณอริราช วัตรธรรม	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
225	คุณอภิญญา อุดมเดช	สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
226	ผศ.ดร.อรทัย ก๊กผล	วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า
227	คุณอรพรรณ ทิมดิษฐ์	กรมส่งเสริมสหกรณ์
228	คุณอรพรรณ ปานศรีนวล	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
229	คุณอรวินท์ ลิขิตวิเศษกุล	มูลนิธิสยามกัมมาจล
230	ดร.อรสุดา เจริญรัตน์	มูลนิธิพระดาบส
231	คุณอัญชรา อ่วมเจริญ	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
232	คุณอัญชัน ศิลารักษ์	สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
233	คุณอัมพร สุวรรณจันทร์	โรงเรียนวัดสวนส้ม (สุขประชานุกูล)
234	คุณอารยา ยิ้มเข้ม	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
235	ผศ.ดร.อารี หลวงนา	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
236	คุณอารี พุกอินทร์	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมาเป็นเลิศ
237	คุณอุบล ทองทวี	ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร
238	ผศ.ดร.อุไรพรรณ เจนวานิชยานนท์	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
239	คุณอุษณีย์ พันธุ์จันทร์อุไร	วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
240	คุณเอกกร จิตต์น่วม	ม.ราชภัฏกาญจนบุรี
241	Mr.Hans Van Willenswaard	บริษัทสวนเงินมีมา จำกัด
242	Mr.Sararin Rattanapibal	School for Wellbeing Studies and Research
243	คุณวาสิณี กุศลธัญกุล	สถาบันวิจัยพุทธฯ
244	คุณฉัฐพงศ์ ทวีศักดิ์วิชิตชัย	สมวท.
245	คุณมนตรี แดงทองดี	ม.สยาม
246	คุณจิตตรา คงเจริญ	ม.ราชภัฏอุตรดิตถ์
247	คุณเจตพิทักษ์ พรหมมาก	บมจ. บางจาก
248	คุณวินิตา วรรณะ	
249	คุณธนิศา กุลสุวรรณ	
250	อาจารย์อุทัย อันพิมพ์	ม.อุบลราชธานี
251	คุณบันเทิง ปิ่นอุดม	ประชาสังคมกาญจนบุรี
252	ผศ.ดร.ธง บุญเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
253	อาจารย์รัชฎาพร ชีราวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
254	คุณเพ็ญขวัญ อำพันธ์เปรม	กรมราชทัณฑ์
255	คุณสุรัชต์ พึ่งพร	ธ.ก.ส.
256	คุณสมชาย บุญประดับ	กรมวิชาการเกษตร
257	อาจารย์ศรีณภพ เพียรจัด	ม.ราชภัฏราชชนครินทร์
258	คุณธีรเชษฐ์ ป้องจันมณีสกุล	โรงเรียนประชารัฐสามัคคี
259	คุณพิสิทธิ์ สุพล	
260	คุณสายัณห์ พรหมใส	โรงเรียนแม่พระกิตติคุณ
261	คุณโชติ ถาวร	กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
262	คุณบันเทิง ผลอำพันธ์	อบต.คลองนารายณ์
263	คุณศิมาพร จันทรวงษ์	อบต.สะตอ
264	คุณศักดา เจริญผล	เทศบาลตำบลจันทบุรี
265	คุณขอบ ประมาณ	
266	อาจารย์ปัทมา ลาภขุมศรี	ม.บูรพา
267	คุณจิตรา สมบัติรัตนานันท์	ม.บูรพา
268	คุณชาญณรงค์ ธนัญญู	
269	คุณชลาลัย จันทราวดี	
270	คุณกาญจนา อายุเจริญ	อบต.จันทบุรี
271	ผศ.ดร.วันวร จะนู	ม.ธุรกิจบัณฑิต

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
272	คุณจตุรงค์ พานิชพานุรักษ์	อบต.คลองนางวงษ์
273	คุณธันยรัตน์ เถลิมพงษ์	อบต.คมบาง
274	คุณศิวัช บุญเกิด	ม.บูรพา
275	คุณนพสิทธิ์ วิมลบุญ	ชุมชนคำรณรักษ์
276	คุณพิชญ์ธนิศา โพธิสาร	
277	ผศ.ดร.ณรงค์รัตน์ มิ่งมิตร	มรภ.บ้านสมเด็จ
278	ดร.สุรศักดิ์ ไชยชนกิจ	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
279	คุณธีรยศ ทวีปศรี	บริษัท AIA
280	คุณพัชรี ทวีปศรี	
281	คุณสมพร ศิลป์สุวรรณ	ศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
282	คุณปานเพชร กันโน	กรมราชทัณฑ์
283	คุณสุพวัฒน์ ทองเพ็ญ	
284	คุณสุปรียา สงวนเงิน	
285	คุณป้า บุญก้า	ชุมชนบ้านดอกบัว ต.บ้านดู่ อ.เมือง จ.พะเยา
286	คุณอำนวย ปะทีเส	กระทรวงเกษตร
287	ดร.วิทยา เจียรพันธุ์	สมาคมนักวิจัย
288	คุณวีระชัย นาควิบูลย์วงศ์	ส.ป.ก.
289	คุณพนม เหล็กเพชร	กรมการปกครอง
290	คุณบุญธรรม ราษฎร์	สำนักงาน กปร.
291	คุณสืบทอด น้อยดัด	มรภ.สวนดุสิต
292	คุณชิสตา พันธุ์ไพโรจน์	
293	คุณจิตรลดา สียงนอก	
294	คุณอาทิตย์ พงพรม	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร
295	คุณกมลทิพย์ คงประเสริฐอมร	
296	คุณวิชัย สายวาริ	บ.พรทิพย์ (ภูเก็ต)
297	คุณพัชรา โล่หัจฉินรัตน์	
298	คุณสุเทพ วิวัฒน์สันติวงศ์	
299	คุณสมศักดิ์ วานิชยาภรณ์	ม.ธุรกิจบัณฑิต
300	คุณเอกลักษณ์ สุวรรณการ	สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง
301	อาจารย์วันดา บุญเจิม	
302	อาจารย์สกริมน พงษ์พัฒน์	โรงเรียนวัดคอนเมือง

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
303	คุณมิ่งขวัญ กาญจนวิเศษ	กรมการพัฒนาชุมชน
304	คุณสุดาพร แซ่หลี่	สำนักงาน กปร.
305	คุณสุปัญญา แบนเนียด	ธ.ก.ส.
306	คุณสุพัตรา ทราaylorคำ	กระทรวงแรงงาน
307	คุณจรัญ จิตตะ	สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
308	พ.ท.สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ	รร.จปร. นครนายก
309	อาจารย์เอกรัตน์ เอกศาสตร์	มรภ.นครราชสีมา
310	คุณโสภณ ธิติธรรมฤกษ์	กรมราชทัณฑ์
311	คุณองอาจ อินทร	วัดเจดีย์แม่ครัว
312	คุณศรีนวล ศิริวัฒน์	วัดเจดีย์แม่ครัว
313	คุณณอมเดช เขยวัดเทา	วัดประดู่ลาย
314	คุณนาวา แสงทองเงิน	
315	คุณปิติชัย รังสิยานนท์	ศูนย์พัฒนาทุนมนุษย์ มรภ.สวนดุสิต
316	คุณประสพศรี รักความสุข	
317	คุณสุลักษณ์ เป็กทอง	
318	คุณนงคราญ มณีวรรณ	กรมพัฒนาที่ดิน
319	คุณชุลีพร ผานาค	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
320	คุณนราวดี แดงใจ	สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
321	คุณวาณิชชา จันทสระ	
322	คุณวราพร โกลา	สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
323	คุณฉัตรรัตน์ ปารมีศิลปจักร	สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
324	คุณธีราพร เชาวลิต	สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
325	คุณจุมพล รอดสำเร็จ	สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
326	คุณสุวัฒน์ ทองธนากุล	หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน
327	คุณทักษิณา ชัยอิทธิพรวงศ์	THAI PBS
328	คุณรุณยูภา วชิวงศ์	FMTV
329	คุณดวงพร สัจจาพิศักดิ์	กรมประชาสัมพันธ์
330	คุณเทียนพุทธ พุทธิวงศ์โสภ	FMTV
331	คุณแรงผา จำปี	FMTV
332	คุณข้าพุทธ ขาวดารา	FMTV
333	คุณพิชามญช์ อนุภาพ	TV ช่อง11
334	คุณวุฒิพงษ์ วงษ์สมาน	TV ช่อง11

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
335	คุณคารณ แสงเขศ	TV ช่อง9
336	คุณกฤษณะ สุลิวิาศ	TV ช่อง11
337	คุณอมรรัตน์ ไกรเดช	มีเดียไพรท์
338	คุณเขมียร วาสสงห์	TV ช่อง9
339	คุณพรเทพ อนุกุลราชชน	TV ช่อง11
340	คุณสมพงษ์ สายสมบูรณ์	NBT
341	คุณจักรพงษ์ ศรีจันทโคก	TV ช่อง9
342	คุณกมลสัน ทัพปาภิหารีย์	TV ช่อง9
343	คุณเชษฐพล บัววัฒนา	TV ช่อง9
344	คุณพินิจ บัวงาม	TV ช่อง9
345	คุณพิมพ์สวัสดิ์ ปาลวงษ์	TV ช่อง5
346	คุณอัญชัน แวงชัยภูมิ	ทร.106
347	คุณปิยนุญา ศรีเคย	ทร.106
348	คุณวีระศักดิ์ นองที	ทร.106
349	คุณกมล พรทิวัลย์	TV ช่อง5
350	คุณกฤษ มหาภาพย์	TV ช่อง5
351	คุณบุญญู แวงภูกลาง	FMTV
352	คุณบุญช่วย ศรีธร	กูดินฟ้า
353	คุณวรรณา ไตรสริน	TV ช่อง11
354	คุณอิทธิพร คาราสूरย์	จส. 100
355	คุณวิศรุจน์ ชันทอง	จส. 100
356	คุณเบญจมาศ ตีระมาศวนิช	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
357	คุณขวัญชนก ลีลาวณิชไชย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
358	คุณประภาภรณ์ เคารพ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
359	คุณนิธิปรียา จันทวงษ์	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
360	คุณรัตนาวดี เศรษฐจิตร	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
361	คุณวรรณวิษา เชียงใหม่	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
362	คุณมนัญญา พุพย์คัมภ์	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
363	คุณอาภา อนันตกุล	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
364	คุณเบญญาภา มารินทร์	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
365	คุณดวงพร ปานอุทัย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
366	คุณสุรราชย์ รุจิภักดิ์	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ลำดับที่	ชื่อ -นามสกุล	หน่วยงาน
367	คุณจุฑารัตน์ ทนัฒไชย	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
368	คุณธิดิมาพร แก้วกำเหนิด	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
369	คุณคณจิตรต์ ยุทธะนันท์	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
370	คุณอรอนงค์ อินทรหะ	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
371	คุณกรรณิการ์ บุญหนุน	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
372	คุณสุระชัย มาลีแย้ม	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
373	คุณธราวุฒ ลิ้มเสรี	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
374	คุณเล็ก ภูจันทร์	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
375	คุณสุปณิศา มั่นเจริญ	สถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม
376	คุณจินตนา จันสน	สถาบันไทยพัฒน์
377	คุณปิยเลขา ไหล่แท้	สถาบันไทยพัฒน์

ถอดเทป สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า

ภาคการเมืองท้องถิ่น และประชาสังคม

ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. ปัทมาวดี โพชนุกูล

ผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ สกว.

ณ ห้องชวนชม 2 โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 - 15.30 น.

พระสงฆ์ : ขอเจริญพร ขอเปิดประเด็นก่อน ผู้เปิดประเด็นก่อนน่าจะได้เปรียบนะ ก็ขอเจริญพรท่านผู้ที่เข้าร่วมประชุมทั้งที่เกี่ยวกับภาคท้องถิ่นภาคประชาสังคม อาตมาพระครูบวร บวรธีรวัฒน์ จากจังหวัดระยอง ซึ่งความเป็นอยู่ถือว่ามีความใกล้เคียงกับองค์กรท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่นท้องถิ่นตลอดจนภาคประชาสังคมอยู่บ้าง อาตมามองส่วนหนึ่งว่า เวลานี้ที่ที่จะเข้ามาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ เรามีปริมาณของคนเพิ่มขึ้น เรามีการใช้สอยใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น แต่ว่าพื้นที่เท่าเดิม ดังนั้นเราจะทำอย่างไรถึงจะใช้สามารถพื้นที่เท่าเดิม มีบุคคลต้องใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น มีอัตราการใช้มากขึ้น เราจะทำอย่างไร อาตมาก็มองไป โดยใช้คำว่า ใช้พื้นที่ที่ทับซ้อนร่วมกันได้อย่างไร ทำอย่างไรจึงจะเกิดตรงนี้ ถ้าเราสามารถพื้นที่ที่ทับซ้อนร่วมกันได้ เราก็น่าจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนการบริหารท้องถิ่นให้ร่วมกันไปกับภาคประชาสังคม ตลอดจนส่วนต่าง ๆ ของสังคมได้เป็น เป็นส่วนหนึ่ง เพราะที่ผ่านมาประสบการณ์ที่มองเห็น บางทีหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งจะใช้พื้นที่โดยการก็จะมาจับจองพื้นที่เป็นของตนโดยไม่คิดคำนึงถึงการใช้พื้นที่ของผู้อื่น

ลักษณะของการใช้พื้นที่ที่ทับซ้อนถ้าเรามองภาพรวมของประเทศ เช่น สนามหลวง พื้นที่ท้องสนามหลวงทุกคนจะมองเห็นได้ชัด มีการจัดกิจกรรม มีการจัดพิธีกรรมในส่วนต่าง ๆ มากมายหลาย ปีๆ หนึ่งนี้นับไม่ถ้วน แต่ก็สามารถขับเคลื่อนไปได้โดยใช้พื้นที่ท้องสนามหลวงเป็นต้น ทำให้ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ ดังนั้นพื้นที่ที่มีอยู่ในปัจจุบันนี้ เรามีพื้นที่เท่าเดิม เรามีปริมาณคนเพิ่มขึ้น เรามีการใช้งานเพิ่มขึ้น แต่พื้นที่เราเท่าเดิม จะทำอย่างไร อาตมาเองที่เกี่ยวข้องก็มีการถูกระทบส่วนนี้อยู่ส่วนหนึ่ง เช่น แม้พื้นที่ในวัดก็มีคนขอใช้พื้นที่ โรงเรียนขอใช้พื้นที่ อบต.ขอใช้พื้นที่ แต่เหมือนว่าบางทีก็จะกันเป็นของส่วนตนนะ บางทีลืมนึกว่า เราจะต้องใช้พื้นที่ร่วมกัน ที่มีความจำเป็นอยู่ร่วมกัน พื้นที่ที่เราเท่าเดิม ซึ่งบางเวลาวัดต้องใช้ บางเวลาโรงเรียนต้องมาใช้ บางเวลาที่ อบต. ต้องมาใช้ หรือหน่วยงานอื่นต้องมาใช้ เรามีเท่าเดิมเราทำอย่างไร บางหน่วยงานเข้ามาจับจองลักษณะว่าจะกันเป็นบริเวณของตนเองแล้วอะไรอย่างนี้ ทำให้เราก็มองว่าน่าจะจัดการพื้นที่ที่ทับซ้อนให้ได้รับประโยชน์ร่วมกัน ทำไมจึงจะเกิดตรงนี้ แล้วถ้าเราไปคุย คุยกับคนที่มิ เช่น สมมติว่าจะสร้างอะไรสักอย่างนี้ ถ้าฝ่ายการช่างของ อบต.เป็นต้น ก็บอกว่าเวลาเขามาขึงกล้อง ดูจับระดับตัวนั้น ตัวนี้เขาก็บอกว่าทำไปก่อน ๆ เสร็จแล้วก็ค่อยแก้ไขทีหลัง แต่ถ้าเราไม่ไปดูก็ไม่แก้ไข ยกตัวอย่าง

เช่น ก็มาทำเป็นถนนซึ่งก็ ที่จริงทำเมื่อปลายปีนี้ ก็ทำในบริเวณวัดท่าลานวัดให้ว่างนั้นละ แต่ว่าใช้ลักษณะเป็นถนน วันนั้นอาตมาไม่อยู่ พอไม่อยู่เขาก็ปรับพื้นที่กันเรียบร้อย พอกลับมาพื้นที่ที่ปรับพื้นที่มันไม่ได้เสมอพื้นที่มันก็มีความลาดเอียงอยู่พอสมควร ที่เขาปรับไปแล้วกลายเป็นว่าถ้าหากอาตมาทำตามนั้นนี้ พื้นที่ต่อไป ซึ่งเราก็ปรับให้ส่วนหนึ่งนำใช้งานได้แล้วก็จะต้องทำบันไดลงมาตลอดจนกฎของอาตมา ตลอดจนศาลาการเปรียญก็ต้องถูกต่ำลงไป เราก็ต้องหา เตรียมหางบประมาณที่จะยกระดับของกฎ ของศาลาขึ้นมา หรือตลอดจนถนนที่อบต.มาวางไว้ก่อนก็ขอยืมกลายเป็นคูน้ำ หรือคลองไปอะไอย่างนี้ เสร็จแล้วเราก็ถามว่าทำอะไร ก็เรียกผู้คนที่เกี่ยวข้องกันมา แล้วเสร็จแล้วเขาก็ยอมปรับให้เป็นอย่างนี้เป็นต้น หรือตลอดจนการพัฒนาที่ทำอะไรจะใช้พื้นที่ทับซ้อน แล้วก็ใช้ประโยชน์ร่วมกันได้อันนี้เป็นต้น เจริญพร

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบพระคุณพระคุณเจ้านะคะ สำหรับพระคุณเจ้าได้เปิดประเด็นแรกนะคะในเรื่องของการใช้พื้นที่ร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับพื้นที่กับคนในพื้นที่ มีท่านอื่น ๆ จะเริ่มเปิดประเด็นใหม่คะ สิ่งที่คุณเองคิดว่ามันน่าจะทำในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงนะคะ เชิญได้เลยนะคะ ท่านใดที่พร้อมเสมอ ผศ.ดร.ชัยยนต์ ไหมคะ หรือว่าให้

ผศ.ดร.ชัยยนต์ : ข้อแรกเกี่ยวกับเรื่องการเมืองท้องถิ่น ว่าเป็นอุปสรรคหรือช่วยเกื้อหนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในแบบที่เรากำลังสนใจกันอยู่ จริง ๆ แล้วมันก็มีคนที่ทำงานท้องถิ่นในห้องนี้เกือบหมดที่แนะนำกัน บอกอยู่มากมายนี้ไม่ได้อยู่กับผมนะ อยู่ท้องถิ่นทั้งนั้น อปท. ทั้งนั้นเลย ตั้งแต่ประธานสภาประสิทธิ์ นายกทองพูลอะไรพวกนี้นะ คือพวกนี้จะเจอปัญหาโดยตรง ซึ่งผมคิดว่าแต่ละภาคแต่ละจังหวัดก็ไม่เหมือนกัน ระดับก็ไม่เหมือนกัน ตรงนี้เราอาจจะเชิญชวนคนที่ทำงานอยู่ใน อปท. นะครับ ได้ลองฉายภาพตรงนี้หน่อยว่าปัจจุบัน อปท. รับงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงมาไหม หรือรับเฉพาะคนที่สนใจบางคน รับแล้วมีอะไรเป็นอุปสรรค มีอะไรเป็นตัวช่วย ผมคิดว่าถ้าเริ่มตรงนี้หน่อยอาจจะหาทางออกได้ง่ายขึ้น ครับขอเชิญ

ผู้ร่วมประชุม: ครับขออนุญาตก่อนเลยนะครับ จากประสบการณ์จริง ๆ แล้วเศรษฐกิจพอเพียงนี้จริง ๆ แล้วหมายถึงพอกิน พอใช้ พออยู่ใช้ไหมครับ ที่นี้ทุกวันนี้ทุนนิยมกำลังทำลายสิ่งเหล่านี้ โดยเฉพาะซูเปอร์มาเก็ตขนาดใหญ่ ร้านสะดวกซื้อใหญ่ ๆ นะครับ คราวนี้ถามว่าทำไมร้านสะดวกซื้อเหล่านี้ร้านใหญ่ ๆ โดยเฉพาะโลตัสหรืออะไรต่าง ๆ ที่มาเปิดในท้องถิ่นนี้เขามีส่วนทำให้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ตรงไหน ใช่ไหมครับ กลายเป็นว่าเขาไปดัน คือไปเสนอให้คนมารับความสะดวกสบายมากขึ้น ฉะนั้นเงินที่คุณหาได้แทนที่คุณจะพอกินพอใช้นี้คุณก็ไปหลง เหมือนกับเด็กที่เอาขนมหวานมาล่อ ให้คุณมาซื้อมาใช้จ่ายเงินตัวคุณเองอีก คราวนี้ถามว่าทำไมการเมืองท้องถิ่นมีส่วน ผมถือว่าการเมืองท้องถิ่นนี้มีส่วนมากเลย เพราะในการก่อสร้างขออนุญาตนี้ ห้างสรรพสินค้าระดับใหญ่ขนาดนั้นท้องถิ่นเป็นคนอนุญาต คราวนี้ถามว่าถ้าท้องถิ่นเห็นแก่คนของตัวเองในท้องถิ่น ร้านโชห่วยเล็ก ๆ ในท้องถิ่นของตัวเอง เขาต้องปกป้อง เขาต้องไม่อนุญาตให้ก่อสร้าง แต่วันนี้เท่าที่เห็นนะครับ แทบจะทุกท้องถิ่นร้านสะดวกซื้อขนาดใหญ่มีอยู่ทั่วไปเลยโดยเฉพาะ

โลดส์เอ็กซ์เพรส เคียวนี่คุณไปเห็นเลยครับ ประคบซื้อกับเซเว่น ตรงไหนมีเซเว่นสองหรือสามเจ้า ปู่ตรงนั้น โลดส์เอ็กซ์เพรสจะเข้าไปทันทีเลย ถามว่าสิ่งเหล่านี้ท้องถิ่นเป็นคนอนุญาตให้ไหมครับ ผมไม่รู้ว่าเขาได้ผลประโยชน์อะไรผมไม่กล้าพูด แต่มีแน่นอน อันนั้นก็คือคุณได้ทำลายวัฒนธรรมการบริโภคของมนุษย์เราละ ประชาชนนี้เราเคยอยู่บ้าน หกโมงเย็นสมัยก่อน สมัยก่อนนี้ สักสามสี่สิบปีผมเด็ก ๆ ผมยังจำได้เลย หกโมงเย็นไม่รู้จะไปไหนละ เข้าบ้าน ถ้าบ้านไหนมีเงิน หน่อยก็มีทีวีดู ก็ดูทีวี ไม่มีก็นั่งอ่านหนังสือไป หรือไม่มีนอนละ เคียวนี่ไม่ใช่อย่างนั้นนะครับ คุณ 24 ชั่วโมงเมื่อไหร่ ปากซอย ท้ายซอย หัวซอย ริมถนนนะครับทุกแห่ง เซเว่นมีหมดนั่นคือสิ่งที่ทำลายเศรษฐกิจพอเพียงของเราละครับ คนเหล่านี้เขาเริ่มทำลายละ ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเริ่มมาทำลายเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมหาศาลเลย โดยเฉพาะท้องถิ่นผมอยากฝากนิดหนึ่งว่าการที่คุณจะตัดสินใจอนุญาตอะไรไปนี้ คุณคำนึงถึงคนในท้องถิ่นของคุณด้วยนะครับ ขอบคุณครับ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ค่ะ ท่านได้พูดถึงวัฒนธรรมบริโภคนิยมที่เข้ามาผ่านช่องทางของซูเปอร์มาเก็ต ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ แล้วจริง ๆ ท้องถิ่นนี้สามารถที่จะแสดงบทบาทตรงนี้ได้แน่ะ แต่คำถามก็คือ ท้องถิ่นสนับสนุนตรงนี้อยู่ละนะ อันนี้จะทำอะไร มีท่านอื่นอยากเสนออะไรเพิ่มเติมไหมคะ เชิญ ค่ะ เชิญได้เลยนะค่ะ

โชติ ถาวร : ครับ ผมโชติ ถาวร ก็มาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ว่ามาด้วยส่วนตัวครับ เพราะว่าพอดีสนใจประเด็น จริงๆ แล้วประเด็นหนึ่งที่ ข้อคำถามนะแล้วจะอย่างไร นี่ผมมองแบบยูโทเปีย ที่อยากจะเห็นก็คือว่า ปัญหาประการหนึ่งที่เราเจอก็คือว่า ตอนนี้เราบอกท้องถิ่นมันผูกขาดด้วยการเมืองตรงนั้นนะครับ ส่วนหนึ่งมันก็มาจากระบบเลือกตั้ง เลือกตั้งที่เป็นแบ่งนะ นะครับ เสียข้งมาก ครอบงำโดยเสียข้งมาก ใครได้เสียข้งมากก็ผูกขาดโดยตรงนั้น คือพวกมากลากไปนะ ผมนำเสนออย่างนี้ว่า ถ้าเป็นไปได้ไหมแทนที่ที่เราจะใช้ระบบเลือกตั้งอย่างเดียวนั้น จะมีวิธีการอื่นใหม่ที่คัดสรรผู้แทนท้องถิ่นมาทำหน้าที่ในสภาท้องถิ่นด้วย มันอาจจะเป็นการคัดสรรก็ได้ อะไรก็แล้วแต่ ตอนนี้เราผูกขาดด้วยระบบเลือกตั้ง ว่าเลือกตั้งแล้วก็ การเลือกตั้งมันใช้ฐานวิธีคิดมาจากความพึงพอใจและระบบพรรคพวกแค่นั้นเอง แต่ว่าเลือกตั้งที่ดีก็มีนะไม่ปฏิเสธ แต่ว่าจะทำอย่างไรที่เราจะหลุดจากระบบนี้ออกไปได้ เออ คือถ้าเป็นเลือกตั้งนี้ผมว่าสถานการณ์หนึ่งที่นึกถึงก็คือว่า เออ เป็นไปได้ไหม มันไม่ต้องหาเสียงกันเพราะว่าเลือกตั้งอบต.นี้มันก็รู้จักกันแล้วในหมู่บ้านนะ เพราะว่าการหาเสียงมันก็เป็นการหาเสียงเลือกตั้งนี้มันก็มีที่มาของค่าใช้จ่ายงบประมาณ เรื่องของเงินที่ต้องลงทุนไปตรงนี้นะครับ แล้วก็อีกตัวหนึ่งก็คือ ตอนนี้มันก็มีระบบคำตอบแทนรายเดือนพวกนั้นนะ เป็นไปได้ไหมว่า คุณก็อาสาสมัครไม่ใช้หรือครับ มันไม่มีได้ไหมตรงนี้ แต่ให้เป็นในเรื่องของเบี้ยประชุมอะไรก็ตามต่าง ๆ ก็แล้วแต่ที่ว่ามันแสดงว่าเราเต็มใจที่จะแสดงสถานะตรงนั้นจริง ๆ เพราะจริง ๆ แล้วสมาชิกทั้งหลายก็ไม่ได้ทำงานทุกวัน สุดท้ายก็คือมีกรณีตัวอย่าง เช่น ท่านอาจารย์คงพอจะทราบกรณีของไม้เรียงพวกนั้นนะครับที่เขาวิธีการลักษณะนี้ ไม้เรียงผมจำไม่ได้ว่าเขาจะเลือกผู้แทน เขามีสภาชุมชนไม้เรียงไง มีผู้แทนอยู่สองชุดด้วยกันคือ ชุดแรกคือชุด

ที่เป็นตัวจริงประมาณ 5 คนถ้าจำไม่ผิดนะ อีกชุดหนึ่งคือชุดสำรอง ผู้แทนเหล่านี้ก็สามารถที่จะสับเปลี่ยนกันได้ ไม่ได้ผูกขาดนะว่าบุคคลใดคนหนึ่งที่จะต้องไปทำหน้าที่ตรงนั้น เพราะฉะนั้นสัมฤทธิ์ผลที่ท้องถิ่นเป็นอย่างนี้ได้ไหม คือ ไม่ใช่ต้องผูกขาดว่าสองสามคนนี้จะต้องไปนั่งในสภาตลอดเวลา อาจจะเวียนผลัดเปลี่ยนคนอื่นเข้าไปแทนก็ได้ เพียงแต่ว่าเป็นความเห็นของชุมชน ณ ตรงนั้น อันนี้ผมคิดแบบยูโทเปียนะครับ คงคิดว่าจะถอยกลับไปอยู่ตรงนั้นมันก็ต้องใช้อะไรพอสมควรเช่นกัน แค่นี้ครับ ขอบขอบคุณครับ

รศ.ดร.ปัทมาวดี: ประเด็นนี้มีใครอยากร่วมแลกเปลี่ยนไหมคะ ประเด็นแรกพูดถึงในเรื่องของการเมืองว่าถูกรอบงำหรือถูกผูกขาดนะคะ ส่วนข้อเสนอก็คือว่ามีวิธีการอื่นใหม่ที่จะลดการผูกขาดตรงนี้ เรื่องของการคัดสรร เรื่องของการทำงานที่มาช่วยกันไม่ให้มีตัวจริง คือผูกขาดอยู่คนเดียว แล้วก็ยังมีข้อเสนออีกข้ออาจจะเป็นเรื่องของเป็นระบบอาสาสมัครแทนที่จะเป็นคำตอบแทนนะคะ ขอฟังความเห็นของท่านอื่น ๆ นะคะว่าอาจจะเห็นด้วยเห็นต่างอย่างไรนะคะ โดยเฉพาะท่านที่อาจจะมีประสบการณ์ตรง ตรงนี้ด้วย

พระสงฆ์: การเมืองซึ่งการเงินครอบ อาตมาว่าลงไปได้บางส่วนนะ บางส่วนก็ลงได้ บางส่วนก็ลงไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น ตำบลหนึ่งมี 10 หมู่บ้าน เลือกตั้งผู้ใหญ่ให้ใช้เงินลงมาได้ แต่พอเลือกตั้งกำนันซึ่งต้องเอาผู้ใหญ่แต่ละหมู่มาเลือกกันเองก็ได้ยินว่ามีการทุ่มกันค่อนข้างที่สูงพอควรนะ แต่ก็ทุ่มไม่ลง ก็แสดงว่าเงินซื้อได้บางส่วน เจริญพร

ผู้ร่วมประชุม: กราบนมัสการพระคุณเจ้าแล้วก็ผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านนะครับ ผมในฐานะของผู้บริหารท้องถิ่นนะครับ เป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนะครับ ก็มีความคิดเหมือนกับที่ท่านได้พูดไปเมื่อคืนนะครับว่า การเมืองท้องถิ่นเดียวผมจะลงนำเสนอใน 2 ประเด็นนะครับว่าทุกวันนี้การเมืองท้องถิ่นถูกรอบงำจากการเมืองระดับสูงไหม แน่นอเนกครับถูกรอบงำ ถูกรอบงำเพราะอะไร เพราะว่าวันนี้ท้องถิ่นเราไม่ได้เป็นอิสระอย่างแท้จริงแล้วก็คำว่ากระจายอำนาจลงส่วนท้องถิ่น กระจายไม่จริงครับ เพราะฉะนั้นเมื่อกระจายไม่จริงนี้ ให้แต่งงานแล้วอำนาจไม่ให้เห็นหลาย ๆ อย่างท้องถิ่นก็ต้องไปพึ่ง ไม่ว่ารัฐบาลชุดไหน ท้องถิ่นต้องพึ่งครับ ท้องถิ่นไม่พึ่งท้องถิ่นก็อยู่ไม่ได้ ในเมื่อท้องถิ่นไปพึ่งกับรัฐบาล เราก็ต้องไปพึ่ง ไปเป็นเบี้ยล่างเขาอีก พัฒนาอะไรไม่ได้นะครับ อย่างที่เราเคยคุยกัน ว่าท้องถิ่นจะมีงบประมาณในการบริหารจัดการตนเองจากที่บอกว่าจะเยอะ เริ่มจาก 20 ขึ้นไปเรื่อยให้ถึง 30 อย่างนี้ วันนี้ก็ยังไปไม่ถึง พอไปไม่ถึงทุกวันนี้ท้องถิ่นก็ได้แค่ 20 มันจะมีงบประมาณไปแค่บบบริหารนะครับ คำตอบแทน แค่นั้นเอง ส่วนงบประมาณที่จะต้องเอามาพัฒนานี้ก็ต้องไปพึ่งนักการเมืองครับผม ถ้าไม่พึ่งก็ช่วยไม่ได้ เพราะฉะนั้นนี่นะครับ ผมว่าถ้าจะให้ท้องถิ่นปลอดจากการถูกรอบงำนี้ต้องกระจายอำนาจจริง ๆ นะครับ เดียวผมยกเคสตัวอย่างง่าย ๆ ก่อนนะครับ ที่ผมโดนตอนนี้นี่ ณ เวลานี้ ก็คือ เรื่องของที่ราชพัสดุก่อนครับ ที่ราชพัสดุ ชลประทานนี้รื้อถอนจากชุมชนไปนะครับ 121 ไร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 แล้วก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรนะครับ เมื่อปี พ.ศ. 2546 นะครับ กระทรวงมหาดไทยได้มีหนังสือถึง อบต. บอก ให้ท้องถิ่นนี้ะครับทำหนังสือขอใช้เพื่อให้

เกิดประโยชน์กับชุมชน กับท้องถิ่นของตัวเอง ผมก็ทำหนังสือไปขอใช้ เพราะผมมองดูแล้ว มอง
เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี่นะครับ ผมมองดูแล้วว่า 121 ไร่ นี่มันใช้ประโยชน์ได้นะครับ ผมกะว่าจะ
ไปทำศูนย์เรียนรู้ แล้วก็ให้ชุมชนเข้าไปอยู่ ใช้ชีวิต แล้วก็ไปเรียนรู้เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงใน
ภาคปฏิบัติจริง ๆ เราไม่อยากเลียนแบบทฤษฎี คือ ไปปฏิบัติกันจริง ๆ พื้นที่ผมนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยว
แล้วก็มีช้างอยู่จำนวนมาก เรายังคิดถึงเรื่องปฏีเรื่องอะไรหลาย ๆ อย่างที่จะไปทำตรงนั้นเพื่อให้
เกิดประโยชน์ ปรากฏว่าพวกผมขอไปใช้ประโยชน์จริง ๆ นะครับ ชลประทานเขาก็แบ่งเป็น 2 ส่วน
เขาบอกว่า เขาจะกันไว้ใช้ 72 ไร่ แล้วให้ อบต. ใช้นี้ 49 ไร่ นะครับ ใน 72 ไร่ที่เขาขอกันไว้ใช้นี้ผมก็
โอเคนะ เราได้ 49 ไร่ ก็ 49 ไร่ ปรากฏว่า 49 ไร่พอเราจะเอาไปใช้จริง ๆ ให้ 21 ไร่ 21 ไร่ แล้วก็ยังมี
เขาเรียกว่ามีระเบียบในการใช้อีกโน่นนี่สารพัดอย่าง นี่นะครับก่อนที่จะผมจะมานี้มีปัญหา มีปัญหาใน
72 ไร่ คือ มีบุคคลคนหนึ่งนะครับเขาอ้างตัวว่าเป็นทหารนะครับ ไปปิดทางเข้าออกของชาวบ้าน
ในพื้นที่ 72 ไร่ นี่ บอกว่าเขาได้เช่าจากที่ราชพัสดุละ นะครับ จะห้ามชาวบ้านเข้าไปใช้ ผมก็อ้าว เราก็
ตกใจเลย คือไม่รู้แน่ ไม่รู้ว่าเขาไปเช่ากันตอนไหน ให้เขายังไงอย่างนี้นะครับ ก็ทำให้เรารู้ว่า นี่คือ
การกระจายอำนาจที่ไม่แท้จริง เวลาเขาจะให้คนอื่นเช่นนี้ 72 ไร่ นี่บอกกันไว้ใช้สำหรับ
ชลประทาน แต่สุดท้ายมาให้เอกชนเช่า มันเกิดอะไรขึ้นนะครับ อบต.ขอใช้จริง ๆ นี่เพื่อใช้
ประโยชน์กับชุมชนจริง ๆ นะ ไม่ให้ ให้ 21 ไร่ ตอนนี้อยู่สักว่าจะเอาคืนอีกละ นะครับ อันนี้คือการ
กระจายอำนาจที่ไม่แท้จริงทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนหนึ่งนี่นะครับลำบากใจ ในเรื่อง
ของหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษาหลาย ๆ ต่าง ๆ ผมมองอย่างนี้ครับว่า ถ้าทราบใดที่
ไม่แก้กันทั้งระบบนะครับ เรื่องของการปฏิรูปนี่นะครับถ้าไม่แก้กันทั้งระบบจริง ๆ ท้องถิ่นนี้ยังงี้ก็
ไปเป็นเบี้ยล่างนะครับ แล้วก็จะทำอะไรไม่ได้

อีกอันหนึ่งผมมองประเด็นนี้อย่างที่ท่านได้นำเสนอเมื่อกี้นะครับ ผมยังมองเลยว่าต่อไปนี่
เราลดการขัดแย้ง ลดการแข่งขันกันได้ไหม เพราะว่าหลาย ๆ ท่านที่เข้ามาส่วนใหญ่ก็จะทุ่มกัน แต่
บังเอิญ ผมไม่ได้บอกว่าผมดีนะครับ ผมเข้ามาสมัยนี้เป็นสมัยที่ 3 นี่นะครับเข้ามาเป็นนายกสมัยที่ 3
นี่ ก็ไม่เคยที่จะต้องไปซื้อเสียงนะครับ แต่ว่าคู่แข่งเขาก็จะทำ ผมไม่ได้บอกว่าเขาซื้อเสียงนะครับ แต่
ว่าจะมีเขาแบบแบ่งขั้ว แล้วก็มีคนสนับสนุนอยู่อย่างนี้นะครับ อยู่อย่างนี้ทุก 3 สมัยที่ผมเป็นผมก็
โดนมาตลอด แต่ว่าบังเอิญก็รอดมา ด้วยที่ว่าเราเป็นคนทำงานจริง ๆ ผมอยากจะแนะนำว่าต่อไปนี่
ไม่มีได้ไหมคำตอบแทน ไม่ต้องมีครับคำตอบแทน เพราะคำตอบแทนนี้แหละมันเป็นสิ่งล่อใจ
ให้กับคนต้องไปแข่งกันนะครับ คำตอบแทนนี่อิงขึ้นไปนี่นะครับยังเป็นสิ่งที่ล่อ แล้วหากคนดี ๆ มา
ทำงานค่อนข้างจะยากครับ ไม่ต้องมีคำตอบแทนได้ไหม แต่เป็นเรื่องของสวัสดิการนะครับ เอาคนที่
มีจิตศรัทธาจริง ๆ เข้ามาทำงานเพื่อชุมชนได้ไหม อาสาด้วยใจจริง ๆ อาสาเข้ามาด้วยใจจริง ๆ อะ
ครอบครัวเขามีอะไร สวัสดิการทุกอย่าง เขาไปโรงพยาบาลทุก ๆ ส่วนนะครับ ไม่ว่าจะเป็นสมาชิก
หรือผู้บริหาร อะ โรงพยาบาล เขาเจ็บไข้ได้ป่วยรักษาให้ฟรี นะครับ ลูกเขาเรียนหนังสือให้ฟรี ส่ง
ให้ฟรี แต่คำตอบแทนไม่ต้องมี เอาแค่การลดไปประชุมนะครับ หรือว่ามีค่าใช้จ่ายบางส่วนที่น้อย

มาก่อนนะ ไม่ต้องมาเป็นสิ่งล่อใจเลยนะ จริง ๆ แล้วกระผมอยากให้เป็นอย่างนี้นะครับ ผมไม่ได้รวยนะครับ ผมก็ไม่มีเงิน แต่ผมว่าถ้าไม่มีค่าตอบแทนนี้ ดูว่ามันจะมีการแข่งขันกันใหม่ แล้วคนที่เข้ามาเพื่อผลประโยชน์นี้จะเข้ามาอยู่ไหม แล้วก็ไปวางระเบียบให้มันชัดเจนหน่อยว่า เรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างอะไรหลาย ๆ อย่างนี้นะครับ ไปลดขั้นตอนหลาย ๆ อย่างลงมา แล้วทำให้มันยากขึ้นนะครับ ผมว่าอาจจะได้จิตอาสาเข้ามาทำงานเพื่อชาวบ้านจริง ๆ เพราะว่าตอนนี้ ไม่ว่าผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ทุกอย่างนะครับเห็นแข่งกัน เห็นแข่งกันเพราะมันมีค่าตอบแทนล่ออยู่เอาง่าย ๆ เลย นะครับตอนนี้อย่างอสม. เมื่อก่อน อสม. เป็นอาสาสมัครใช้ไหมครับ อาสาด้วยจิต อาสาจริง ๆ ตอนนี้ไม่มีค่าตอบแทน 600 บาท อสม. ไม่อยากทำงานละ เมื่อก่อนไม่มีเงินสักบาททำงานกันอย่างเต็มที่มันเกิดอะไรขึ้นนะครับ อันนี้ก็ เล็กน้อยก็ทำให้สังคมเปลี่ยนนะครับ ก็คงจะแลกเปลี่ยนเท่านี้ก่อนครับ เดี่ยวจะมีเรื่องของการศึกษา นะครับ

อุบล ะไววิชัย: อุบล ะไววิชัย จาก อบต.คอนแก่นะคะ ก็จากฟังหลายท่านพูดนะคะ รู้สึกส่วนมากก็จะเป็นประเด็นความเห็นที่ตรงกัน เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งเลยนะคะ ที่ว่าจะทำอะไรไม่ให้ทางการเมืองระดับชาติมาครอบงำทางท้องถิ่นนะคะ ในฐานะที่ตัวเองอยู่ท้องถิ่นนี้ที่ร่วม 20 กว่าปี เกือบ 30 ปี นะคะ ตรงนี้ทำให้มองเห็นวิวัฒนาการ มองเห็นสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาครอบงำท้องถิ่นได้แบบเป็นระบบเลยตรงนี้ ตรงนี้ในเรื่องของการเมืองท้องถิ่น เราบอกว่าถ้าเราไม่อยากจะให้เขามารอบงำนี้ อันดับแรกเลยนะคะ เราต้องเริ่มจากตัวของผู้นำก่อน เราต้องไม่ไปสังกัด ไม่ไปชูชกหรือเราต้องมีจุดยืนของตัวเอง อย่างท่านนายกนี้ท่านเข้มแข็ง ทำไมท่านถึงเข้ามาด้วยตัวเองได้ ไม่ต้องใช้เงิน เพราะเรามีอุดมการณ์เรามีหลักการทำงาน ท่านบอกว่าไม่ว่ารัฐบาลไหน ๆ เราก็ทำได้ด้วยหมด อันนี้สิ เราเป็นท้องถิ่นโดยแท้จริง เราไม่ใช่พนักงานการเมืองท้องถิ่นที่เป็นพนักงานเมืองท้องถิ่นอาชีพแบบระดับชาติ แต่เราควรจะคิดว่าเราคือจิตอาสา อย่างที่พระหลายท่านบอก ถ้าเราคิดว่าเราคือจิตอาสาแล้วนี้ เราจะไม่ได้คิดถึงผลประโยชน์ พอไม่ได้คิดถึงผลประโยชน์แล้วเราก็ไม่ต้องคิดถึงเรื่องการเข้าไปชูชกกับใคร หรือไปขึ้นอยู่กับใคร เราใช้เศรษฐกิจพอเพียงตรงนี้ เราใช้ทุนของเราที่มีอยู่ในชุมชนของเรา การบริหารงานนั้นถ้าเรามีตัวหลัก เรามีหลักที่ดีในการทำงาน การไปชิงบ่ต่าง ๆ มันมาตามช่องทางของบ่ นอกจากว่าการชิงบ่ไม่ได้มาตามช่องทาง อันนั้นก็คือการที่玩儿พรรคเล่นพวก ไม่ไปตามระบบ อันนั้นก็คือว่า วัฒนธรรมที่ทำให้ท้องถิ่นเสีย แล้วก็ทั้งประเทศด้วยเสีย ตรงนี้ในเรื่องของระบบพรรคพวก หลายครั้งที่ท้องถิ่นในรัฐบาลยุคนี้ ได้งบประมาณมาละ อนุมัติมาแล้ว พอขึ้นมาอีกยุคหนึ่ง อ้าว ไม่ใช่พรรคพวกตัวเอง ถอนงบออกไปให้ท้องถิ่นอื่นที่เป็นพรรคพวกของกลุ่มที่เกิดขึ้นใหม่ อันนี้มันเป็นธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่นของเรา ที่เราเจอปัญหาเหมือนกันนี่ตลอดถ้าหากว่าเราเอาตัวของเราไปอิงอยู่กับของพรรคการเมืองนะคะ ที่นี้ตัวนักการเมือง เราบอกว่าประเด็นเรื่องของตัวนักการเมืองนั้นพอบอกว่าเราต้องเป็นจิตอาสาแล้วนี้ อีกตัวที่สำคัญก็คือตัวของประชาชน ตรงนี้เราต้องพยายามนะคะ ต้องใช้ความพยายามแล้วก็ใช้เวลาในเรื่องของ จะทำอะไรให้วัฒนธรรมชุมชน ให้มีแนวคิดเปลี่ยนไป อย่างทางเหนือนี้ เขามีแนวคิดหรือมี

วัฒนธรรมอย่างนี้ในเรื่องของบุญคุณนะคะ ในเมื่อเขาเอาเงินมาให้เราไม่ทำให้เขาก็ก้าวจะเป็นบาป หรือรู้สึกไม่ดีเลยที่รับเงินเขามาแล้ว เราต้องเปลี่ยนตรงนี้ เปลี่ยนความคิดของประชาชนใหม่ เปลี่ยนให้เขามีความรู้สึกในศักดิ์ศรีของความเป็นคนนะคะว่าเงินซื้อเขาไม่ได้ แต่สิ่งที่เขาเอามาไว้ในห้องถิ่นของเราเองนี่พยายามจะบอกกับประชาชนว่าเรานี้ เราต้องใช้ความคิดของเรานี้เป็นที่ตั้งนะคะ เราอย่าไปโอนเอียงไปกับในเรื่องของกระแส เพราะฉะนั้นในชุมชนของเรา เรารู้ว่าชุมชนเราเป็นอย่างไร เราวิเคราะห์ชุมชน ปัญหาของเรา ทุนของเรามีอยู่ เราสามารถทำงานได้ในชุมชนของเรา ในตรงนี้ ตรงนี้ก็เลยบอกว่าถ้าหากเราเปลี่ยน เปลี่ยนแนวคิดของประชาชนได้ในเรื่องของการ เรื่องของพรรคพวก เรื่องของการใช้สิทธิ์ใช้เสียง ที่ทำงานก็คือเราเอาท้องถิ่นก่อน คือใกล้ ใกล้ตัวเรามากที่สุดในท้องถิ่น เพราะอะไร เพราะประชาชนมองเห็นคนที่ทำงาน คนที่เสนอตัวมาเป็นจิตอาสาหรือคนที่จะมาทำงานให้กับหมู่บ้านให้กับท้องถิ่นนี้ ประชาชนทุกคนรู้จัก แล้วก็รู้ บางครั้งรู้ตั้งแต่เกิดด้วยซ้ำไปคนที่อาสาเข้ามาเนี่ย เขารู้จักประวัติ ตรงนี้ถ้าเราพยายามดักยั่วหรือว่าพยายามให้ความคิด ให้องค์ความรู้กับประชาชน อันนี้คือทุกวันนี้ประชาชนเรา เพียงแต่ให้ความรู้ว่าย่าซื้อสิทธิ์อย่าขายเสียงนะ เราต้องมีศักดิ์ศรี บอกแก่นี้ตลอดมันไม่มีประโยชน์ แต่มันจะต้องมีภาพ ต้องมีตุ๊กตา หรือทำอย่างไรก็ได้ที่เราจะสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้กับเขา แต่มันต้องใช้เวลา ตรงนี้เราต้องสร้าง คือปลูกรากของประชาธิปไตย หรือรากของความเป็นคนที่มีคุณภาพที่มีประสิทธิภาพของประชาชนเรานี้ มันต้องใช้เวลา เช่นกันในตรงนี้ ในเรื่องของเมื่อที่เราผ่านประเด็นในท้องถิ่นที่จะสนับสนุน ถ้าจะพูดตรงนี้ไม่ทราบว่ามันจะโคดไหม เพราะว่าเมื่อที่หัวข้อแรกเรายังพูดกันไม่มากนัก โคดมาหัวข้อนี้ด้วยนะคะ ก็ขออนุญาตต่อไปนิดหนึ่งเชื่อมกับเมื่อที่นี้จะคะว่า ในฐานะที่ท้องถิ่นเมื่อเข้ามาทำงานแล้วเนี่ย การที่ท้องถิ่นจะช่วยหนุนเสริมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงไปได้ เมื่อที่เราบอกว่าเราจิตอาสาแล้วมันจะเชื่อมโยงกัน ในเมื่อผู้นำท้องถิ่นหรือผู้ที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนคิดว่าตัวเองคือจิตอาสาเขาก็จะมองในเรื่องว่า แล้วเราจะทำอย่างไรให้ประชาชนได้รับความสุข จิตอาสา คือพินิจมีแต่ให้ จะให้อะไรให้ประชาชนมีความสุข จะให้อะไรที่ทำให้บ้านของเราพัฒนา แล้วที่อยู่ดีกินดีอย่างนี้ พอเขาคิดอย่างนี้ปุ๊บแล้วพอกำหนดนโยบาย การกำหนดนโยบายพอเข้าไปอยู่ในสภาหรือในองค์กรแล้วเนี่ย นโยบายที่ออกมา ก็จะสะท้อนภาพความเป็นนักจิตอาสาออกมา นั่นก็คือว่านโยบายตรงนี้นั่นจะคิดถึงแต่เรื่องในเรื่องของการขับเคลื่อน ให้ประเด็นความสำคัญกับเรื่องของชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งคุณภาพชีวิตไม่ได้ไปเน้นในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานอย่างเดียว เพราะว่าอะไร เพราะว่าถ้าคนที่มองเห็นแต่เรื่องของผลประโยชน์นั้นเขาบอกว่า โครงสร้างพื้นฐานเป็นสิ่งที่ทำให้เขาคอรัปชั่นง่ายที่สุด ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด แต่ถ้าเขามองในเรื่องของคุณภาพชีวิต มองในเรื่องของการศึกษา อะไรด้านต่าง ๆ วัฒนธรรมประเพณีนี้มันเป็นเรื่องยากที่เขาจะคอรัปชั่นได้ ตรงนี้เนี่ย เพราะฉะนั้นการขับเคลื่อนในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงตรงนี้ ถ้าเขามีนโยบาย กำหนดนโยบายชัดเจนของท้องถิ่นนั้นแล้วเนี่ย เขาก็จะจัดสรรงบประมาณลงไปช่วยผลักดันแล้วก็ช่วยหนุนเสริมในเรื่องของการทำด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีทีมงาน นอกจากว่าตัวเองมี

นโยบายแล้ว ตัวเองต้องสร้างทีมงาน ทีมงานในองค์กรนี้คือทีมงานที่จะไปช่วยกระตุ้นหรือขับเคลื่อนในชุมชน เพราะว่าชุมชนบางทีเขายังขาดในเรื่องของการประสานงานที่ดี หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่บางครั้งเขามีทรัพยากร มีทุนที่อยู่ในชุมชน แต่เขายังขาดองค์ความรู้ที่จะทำอะไร สอนให้เขาใช้ทุนหรือทรัพยากรที่มีอยู่สามารถนำไปใช้กับชีวิตตัวเองโดยไม่ต้องไปพึ่งพาพึ่งพิงคนอื่นได้นะคะ ตรงนี้เราต้องมีทีมงานมืออาชีพนะคะ แล้วก็สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม นั่นก็คือ ระดมความคิด ในเรื่องของการที่ประชาชนที่จะดูวิถีชีวิตของตนเองนั้น อย่างเช่นเราในภาคพื้นเราในชุมชนเรานั้นส่วนมากอาชีพด้านการเกษตรเขาก็จะระดมความคิดกัน ในความคิดที่จะทำอย่างไรกับเกษตรของเราที่จะให้มีคุณค่า จะทำให้เกษตรของเราขับเคลื่อนไปได้ดี แล้วก็สามารถไปอยู่ในระดับแนวหน้าไปอยู่ในระดับประเทศได้อย่างไร ตอนนี้ขอแก่นี่ก่อนค่ะ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบคุณค่ะ พี่อุบลพูดอยู่ที่ห้าประเด็นที่สำคัญนะคะ อันแรกผู้นำต้องมีจุดยืน มีหลักการ แล้วก็มิจิตอาสา นะคะ เรื่องที่สองก็คือ ก็ต้องมีทีมงานนะคะ เรื่องที่สามสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม ระดมความคิดในชุมชน แล้วก็เรื่องที่สี่ก็คือให้มีการสร้างวัฒนธรรมบางอย่างกับคนในชุมชนนะคะ เช่น เรื่องการรักศักดิ์ศรีนะคะ แล้วก็ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตนะคะ ค่ะเชิญทางผศ.ดร.ชัยยนต์ ค่ะ

ผศ.ดร.ชัยยนต์ : วันนี้ของทาง อบต.พะเยาเนาะ เป็นอบต.ที่ผูกพันกับชุมชนสูง เพราะฉะนั้นเรื่องท้องถิ่นนี้ไม่ค่อยเป็นปัญหาตามโจทย์ที่ทางกลุ่มต้องการ เพราะจะมีลักษณะพิเศษนิดหนึ่ง นะครับ แต่ที่โจทย์ต้องการวันนี้ผมคิดว่าจะเป็นปัญหา อปท.อีกชุดหนึ่ง นะครับ เอ่อ จริง ๆ ผมบังเอิญมีประสบการณ์ที่อยากจะชวนคุยอีกชุดหนึ่งนะครับ ไม่ใช่ชุดนี้นะครับ เพราะชุดนี้ผมคิดว่า อปท.ที่ผูกพันกับชุมชนสูงนี้ปัญหาจะไม่ค่อยเกิด เพราะชุมชนยังคุมได้อยู่ นะ ที่นี้ก่อนอื่นผมอยากจะคุยเรื่องของการครอบงำเรื่องธุรกิจการเมืองนะ แล้วก็ประเด็นการมีส่วนร่วม แล้วที่นี้ก็จะอยากจะนำเสนอประสบการณ์จากการไปเจอของจริงโดยผ่านการวิจัยในภาคตะวันออก ในภาคกลาง และกรุงเทพ ปริมาณพล คืออย่างนี้ครับ ในเรื่องการกระจายอำนาจนี้ที่หลายท่านบอกผูกขาดนะ ก่อนอื่นผมอยากจะเสนอความหมายที่กว้าง คือกระจายนี้ไม่ได้กระจายสู่ อปท.นะ เขากระจายสู่ประชาชน อันนี้ ผมว่าต้องจับหลักอย่างนี้ก่อนนะครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้มันจะเป็นเรื่องระหว่างราชการ ท้องถิ่น กับราชการส่วนกลาง อันนั้นเป็นปัญหาระดับหนึ่ง แต่ปัญหารากเหง้าก็คืออะไร ต้องกระจายสู่ประชาชน เพราะงั้น อปท.นี้เป็น อปท.ของประชาชน อันนี้นะครับผมอยากจะเสนอประเด็นอันนี้ก่อนเพื่อเป็นบรรทัดฐานในการที่จะนำเสนอแนะนะ ซึ่งผมว่าเป็นปัญหาของโครงสร้างไม่ใช่ปัญหาเฉพาะจุด อย่างเช่น พะเยา ซึ่งเป็นปัญหาค่อนข้างพิเศษ

เพราะฉะนั้นอันที่สองนี้ระบบการธุรกิจการเมืองโจทย์ยกมา ซึ่งผมไม่ได้เป็นคนสร้าง ผู้จัดสร้าง ผมคิดว่าประเด็นนี้มันเกิดขึ้นใน อปท. แต่ปัจจุบันมันเกิดทั้ง อปท.และอะไร ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค เพราะการต้องลงทุนซื้อตำแหน่งมันเกิดขึ้นทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ผู้กำกับ ไตรงาม เป็นตัวอย่างเล็ก ๆ ที่มันสะท้อนหลาย ๆ อย่าง ผู้กำกับพัทยาต้องใช้เงินก็สิบล้านต้องถอน

ทุนเท่าไร อันนี้คนในนี้รู้ดีแต่ไม่พูด นะครับ อันนี้คือประเด็น เพราะฉะนั้นตอนนี้ธุรกิจการเมือง
อย่านิยามเฉพาะอปท. ต้องนิยามทั้งระบบราชการ อันนี้ผมแค่เสนออย่างนี้นะครับ อันนี้ถ้าเราดูแบบ
นี้ปั๊บ เอาเฉพาะเรื่อง ผมคิดว่าประเด็นที่ครอบคลุมนะจริง ๆ ที่ท่านยกมาครอบคลุม 2 ประเด็น คือ
หนึ่งการลงทุน จะคุ้มยังงัย สองคืออะไร การถอนทุน จะคุ้มยังงัย อันนี้เป็นประเด็นหลักนะ ตอนนี้
ในปัจจุบันถ้าพูดถึง อปท.นี้ ผมคิดว่าการลงทุนมีอยู่ 2 แบบ แบบที่ท่านพยายามทำ ก็คือการลงทุน
ทางสังคม อันนี้ทำผลงานดี เป็นคนดี มีเครือข่าย อันนี้ไม่ค่อยเสี่ยงดังที่ชื่อเสียงเท่าไร แต่ปัญหา
ใหญ่ในปัจจุบัน คือ มันไปลงทุนในทางเศรษฐกิจ อันนี้คือประเด็น

ผมคิดว่าหลายคน หลายท่านที่อยู่ในนี้รู้ดีมากกว่าใคร เพราะว่าเป็นคนทำเองบ้าง บางที
อะไรพวกนี้นะ แต่ไม่ยอมพูดสักที แต่ผมอยากจะดูว่าจะควบคุมยังงัย ควบคุมการลงทุนกับความ
คุมอะไรควบคุมการถอนทุน ที่นี้การลงทุนที่เป็นปัญหาไม่ใช่ลงทุนทางสังคม แต่ปัจจุบันผม
ข้อสังเกตจากภาคกลาง ภาคตะวันออก คือลงทุนทางสังคมนี้ การทำงานดี เป็นคนดี ไม่ค่อยมีผล
เท่าไร ส่วนใหญ่ถ้าไม่มีเงิน ไม่มีทางนะครับ อันนี้เลยพูดตรงเลยนะ อันนี้เรา พี่ที่ทราบดี มันเป็น
อย่างนี้จริง ๆ ในภาคตะวันออกและภาคกลางนะครับ เพราะฉะนั้นตรงนี้การลงทุนนี้ เราจะคุม
ยังงัยให้การเลือกตั้งหรือการอะไรต่าง ๆ มันเป็นการเลือกตั้งที่ไม่ต้องใช้เงินมากอย่างนี้นะครับ
เฉพาะประเด็นที่เราจะต้องดูกัน การลงทุนมีอยู่ 2 แบบนะครับ ลงทุนระยะยาว ระยะสั้น

ระยะยาวนักการเมือง ก่อนอื่นนะครับ อปท.จะให้มองอย่างนี้นะครับ มันเป็นเครือข่าย ไม่มี
อปท.ที่อยู่โดดเดี่ยว ในจังหวัดมันจะมีบ้านใหญ่ที่ดูแลจังหวัด พวกนี้จะคุม อบจ. อบจ.ก็จะคุม อบต.
โดยการให้เงิน ถ้าคุณไม่อยู่ในพวกคุณก็ไม่ได้งบประมาณอย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นเราต้องมาดู
ตรงนี้นั้นเป็นเครือข่ายนะครับ เครือข่ายของอำนาจ แตกต่างในแต่ละจังหวัด ที่นี้เราจะดูเราต้องดู
เป็นเครือข่าย ไม่ใช่ดูเฉพาะ อบต.ใด อบต.หนึ่ง ถ้าเราจะดูเรื่องการลงทุนจะทำอย่างไร ลงทุนมี 2
แบบ คือในแง่ที่ช่วยเหลือ คือมีชนชั้นอยู่ในสังคม คือคนต้องการความช่วยเหลือ ฝากลูก ลูกป่วย
ต้องไปประกัน อย่างนี้นะครับ คือลงทุนเพื่อทำอะไรสักอย่าง แบบนี้นั้นมันยาก ที่เราเป็นปัญหาคือ
ลงทุนเศรษฐกิจระยะสั้น คือจะต้องลงทุนเพื่ออะไร ให้โครงการ หรือชื่อเสียง แบบนี้นะ ซึ่งผม
ยอมรับว่าปัจจุบันนี้ในท้องถิ่นมีมาก มากกว่าที่ในทีวีจะบอก เยอะนะครับ อันนี้อันที่หนึ่ง เราจะทำ
ยังงัยกับสิ่งนี้นะครับ

อันที่สองคือการถอนทุนจะทำอย่างไร ควบคุมอย่างไรการถอนทุน การถอนทุนนี้มีอยู่ ผม
คิดว่า หนึ่งนอกจากตำแหน่งที่ว่าแล้ว สำคัญคือเปอร์เซ็นต์ต่าง ๆ ที่ได้จากนี้ หนึ่ง พวกที่รับเหมา
โครงสร้างพื้นฐานนี้ ทั้งนั้นเลยครับ ส่วนใหญ่ตัวเลขยี่สิบสามสิบเปอร์เซ็นต์เป็นเรื่องพื้นฐานนะ
ครับที่จะแบ่ง แบ่งกันยังงัยนั่นก็อีกเรื่องหนึ่ง อันที่สองคือเปอร์เซ็นต์การจัดซื้อจัดจ้าง จะซื้อคอม
พิวเตอร์ไปกี่ตัวอะไรพวกนี้นะ มันมีลือลือไว้มากแล้วครับ แต่ปัจจุบันนี้มันพัฒนาสู่โครงการต่าง ๆ
เช่น การดูงานในต่างประเทศนะครับ อะไรพวกนี้ การจัดสัมมนา พวกนี้จะมีพวกนี้ทั้งนั้นแหละ
ครับจะมีการหักเปอร์เซ็นต์ทั้งนั้นแหละครับ พวกนี้ที่เราจะต้องดูเรื่องการถอนทุนว่าเราจะคุมจริง ๆ

ธุรกิจ มันจะต้องคุมตรงนี้ครับ การลงทุนกับการถอนทุน ซึ่งตรงนี้นี่ตัวที่จะคุมได้แน่ก็อย่างเช่น มีประสบการณ์เล็ก ๆ ของทางพะเยาคือ การมีชุมชนที่เข้มแข็ง แต่ปัจจุบันในทั่วประเทศชุมชนมันไม่เข้มแข็งแล้ว มันแตกกันหมดแล้ว แต่ปัญหาคือจะสร้างชุมชนใหม่อย่างไร ให้เป็นชุมชนที่จะดูแลอปท. นะครับ อปท. ให้เป็น อปท. ของประชาชน ผมว่าสรุปแล้วก็คือ หนึ่งจะดูแลจะควบคุม ก็คืออะไร ดูแลการลงทุน การถอนทุน อันนี้คือประเด็น อันที่สองผมอยากจะเสนอเพื่อให้เป็นอภิปรายในนี้ด้วยนะ อีกอันหนึ่งนี่ก็คือการเลือกตั้งนี้อาจจะไม่ใช่เป็นความหวังจะต้องมีอย่างอื่นละ คือการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งไม่ใช่มีอบนะครับ มีอบสีเหลือง สีแดง สีอะไร มันคนละเรื่องกับเรื่อง การมีส่วนร่วมนะครับต้องแยกให้ชัดเจนนะครับ ไม่ใช่มีอบนะครับ

ตอนนี้การมีส่วนร่วมตรงนี้คือหมายถึงส่วนราชการการตัดสินใจของประชาชนนะครับ ผมคิดว่าปัจจุบันโดยเฉพาะในภาคตะวันออก ภาคกลางนี้มีความสำคัญ ที่เลี่ยมทราบดีว่าตอนนี้ประชาชนนี้ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ดิน น้ำ ป่า มันไม่มีทางช่วยแล้ว ทุกคนหมดทางแล้ว ต้องหันเข้าหาอะไร การมีส่วนร่วมแล้ว ต้องหา ต้องขอแบ่งแล้วละ ไม่ใช่อะไรก็ดี ใครทำก็ได้เมื่อก่อนป่าใครก็โค่นก็ช่าง อย่างนี้นะ ขอให้เรามีละกัน แต่ปัจจุบันมันไม่ใช่แล้ว คุณโค่นป่ากระทบกับคนอื่น อย่างนี้นะครับ คุณทิ้งขยะคุณกระทบกับชาวบ้าน มันหนีไปไหนไม่รอดแล้วตอนนี้ เพราะฉะนั้นตอนนี้สถานการณ์ที่ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม โดยที่ใจมันอยากมีแหละแต่ขาดกลไก และกระบวนการมีส่วนร่วม อันนี้นะครับ ผมคิดว่าเสนอให้ประเด็นให้ช่วยกันอภิปราย แล้วก็ช่วยกันสานต่อ

หนึ่ง ทำยังไงถึงจะพัฒนาสภาองค์กรชุมชน ตำบล ให้คู่กับ อปท. มันมี พรบ. อยู่แล้ว แต่มันไม่มีคุณภาพ พูดย่าง ๆ ไม่มีคุณภาพนะครับ ของ พอช. นี่ครับมีคุณภาพ ทำอย่างไรถึงจะให้ภาคข้างบนมีคุณภาพขึ้นมา ทำงานขึ้นมา ไม่ใช่มีแต่เอกสารนะ ก็คือ ทำอย่างไรถึงยกระดับมาเป็นการตัดสินใจร่วมกับ อปท. ไม่ใช่แบบเสนออย่างเดียว คือการทำประชาคมไม่พอ อันนี้ต้องขอความใจกว้างจาก อปท. ด้วยนะครับ

อันที่สอง ก็คือเรื่องสภาพพัฒนาทางการเมือง คือสภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกและกระบวนการมีส่วนร่วม เพราะงานการเมืองก็คือการสร้างวัฒนธรรมครับ คือการเมืองภาคพลเมืองที่เราได้ยินกันนะ คือการสร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมนั่นเอง ทำไปถึงจะให้สภาพพัฒนาทางการเมืองจะเป็นเสาหลักซึ่งปัจจุบันก็โชคดีที่สถาบันพระปกเกล้า ยอมอะไร ยอมคายให้เป็นองค์กรอิสระ นะครับ ยอมคายละ แต่ปัญหาก็คือ ใครจะไปคุม ต้องให้ผู้นำทุกคนขึ้นไปคุมนะครับ ไม่ใช่เอาผู้นำกลุ่มเดียวไปคุมสภาพพัฒนาการเมือง แล้วก็หลอกชาวบ้านอยู่ทุกวันนี้ละ ผู้นำชุมชนเรานี้แหละครับบางกลุ่ม ซึ่งมันไม่ยุติธรรม เพราะฉะนั้นตรงนี้นี่ยกระดับให้เป็นองค์กรอิสระ สองก็คือขยายฐานกลุ่มผู้นำให้กว้างขวาง อย่าไปคิดว่าใครดีไม่ดีแล้วตอนนี้ ผมว่าเลิกเชื่อใครดีนะครับ หลักการ

อันที่สาม พรบ. ท้องที่ ซึ่งกรณีพระคุณเจ้าบอกว่ามีชื่อเฉพาะก้านัน ไม่ใช่ครับ หมดแหละครับ ผู้ใหญ่บ้าน พระอาจารย์ หลายพันนะครับต่อคนนะทุกท่านทราบดีต่อหัวหลายพันต่อคน หัว

หนึ่งนะ เพราะเนื่องจากบางเขตมันเล็ก มันหลายพันนะครับผู้ใหญ่บ้าน เพราะฉะนั้นซื้อกันนั้นก็ผ่านผู้ใหญ่บ้าน อันนี้คือเป็นตลอดชีวิต 60 ปี ปัญหาใหญ่อยู่ตรงนี้ไงครับ ซึ่ง พรบ.ท้องที่มันสร้างขึ้นมามีอะไร เพื่อรองรับอำนาจของมหาดไทย พุทธตรง ๆ ไม่ต้องเกรงใจกันนะ ใครอยู่กรมส่งเสริมขอโทษทีนะครับ ไม่ต้องเกรงใจกันนะ เพราะมันตรงนี้เราต้องมาวิเคราะห์ว่า ท้องที่ที่ทำให้เกิดการซื้อเสียงมหาศาลแบบนี้มันควรจะแก้ไขไหม พรบ.นี้

อันสุดท้ายก็คือ ต้องให้ท่านผู้บริหารท้องถิ่นวิเคราะห์ ว่าการเว้นวรรค ไม่ต้องเว้นวรรคนี้ นะ ต่อเนื่องสองปี 2 วาระ แล้วต่อไปตลอดชีวิตนี้จะมีผลดี ผลเสียต่อส่วนรวม อปท. เพราะบางคนเสนอว่าต่อไปไม่ต้องสองวาระละ ยึดไปเลย เพราะฉะนั้นบางคนบอกเพื่อทำงานยาวใช้ไหม ที่เสนอแก้กฎหมาย แล้วที่นี้ปัญหาใหญ่ตามมานี้ คือทุกคนก็รู้ว่าใครเข้าไป อปท. ได้ก็จะสืบทอดอำนาจได้ และทายาทอสูรอาจจะเกิดขึ้นได้ ลูกหลานอะไรอย่างนี้ ประเด็นนี้ครับปรากฏผูกขาดไม่ใช่จังหวัดแต่มันกำลังจะลงมาถึงตำบลในหลายจังหวัดของประเทศนะครับ เพราะว่า พรบ.ชุดนี้หรือเปล่าที่ไม่มีเว้นวรรค อันนี้ผมอยากจะให้วิเคราะห์ อย่างนี้ครับ อันนี้จะช่วยให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปได้มาก ถ้ามีส่วนร่วมปี ประชาชนส่วนใหญ่ก็คือคนที่อยากมีแค่พอกินพอใช้ คือเป็นเศรษฐกิจรายย่อยทั้งนั้นแหละครับ ทุกคนก็จะได้พัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงแน่นอนโดยอะไร โดยชีวิตของเขาครับ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว สำหรับในภาคตะวันออกนี้เป็นเกษตรกร รายย่อยชะเยอะ นี่ผมอยากจะเสนอประเด็นอย่างนี้ตามงานวิจัยนิดหนึ่ง อยากให้การอภิปรายขยายออกไป

ผู้เข้าร่วมประชุม : ขอบคุณครับ ผมคิดว่าเราน่าจะมองข้ามอะไรที่มัน ผมคิดว่ามันสำคัญมากที่สุดในการแก้ปัญหา เราไปพูดถึงปลายปัญหาทั้งหมดเลย ปัญหาที่สำคัญที่สุดมันอาจจะจะเป็นหน่วยย่อยเกินไปหรือเปล่า ก็คือคนในภาคประชาสังคมนี้แหละ ก็คือชาวบ้านธรรมดา ถ้าเราลองไล่ลำดับดูปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียงมันเกิดจากอะไร ทำไมพวกอะไร นักการเมืองท้องถิ่น ทำไมเขาไปซื้อเสียง นาย ก นาย ข ซึ่งเป็นชาวไร่ชาวนาได้ แต่เขาซื้อเสียงอาจารย์ปัทมาวิไลไม่ได้ ห้าร้อยบาทซื้อเขาได้ แต่ซื้ออาจารย์ไม่ได้ อาจารย์เห็นความต่างไหม ไม่ต้องถามว่าเพราะอะไร ถ้าจะสรุปง่าย ๆ ผมว่าเป็นเรื่องของคุณภาพชีวิตของเขาเองนั่นแหละ มันยังไม่ดีพอ ซึ่งคุณภาพชีวิตนี้มันมองหลายส่วนนะ ผมยกตัวอย่างชัด ๆ เรื่องรายได้ก่อน ชาวบ้านนะครับเขาไม่คิดถึงอะไรหรอก หนึ่งก็มีทุกวันนะครับ บ้านต้องเช่า ข้าวต้องซื้อ ลูกต้องแบมือขอเงินไปโรงเรียนทุกวัน ในขณะที่ทำน่ะครับ นามันก็ล้ม บางทีน่ะมันก็แล้ง เป็นหนี้เป็นสินของ ธกส.อยู่ ผมถามว่าเขาไม่มีเวลาคิดหรือครับเรื่องไกล ๆ ขนาดนั้น 500 บาทเอาไหม นะครับ หนึ่งดีกว่าศูนย์ เอานะครับต้องยอมรับความจริง ทุกคนถึงไม่ขึ้น เขาเอาเพราะอะไรคุณภาพชีวิตในส่วนของเขาได้เขาไม่พอละ ต่อให้บางคนไม่มีภาระไม่เป็นหนี้เป็นสินพออยู่ได้นะครับ แต่คุณภาพชีวิตในเรื่องของการศึกษาความเข้าใจนะครับ อันนี้ผมไม่ได้หมายความว่าต้องการศึกษาเรียนระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ผมหมายถึงความรู้ความเข้าใจสังคม โดยเฉพาะเรื่องการเมือง เรายังไม่เข้าใจการเมืองที่ดีพอ เรายังไปถูกพวกนักรัฐศาสตร์เก่า ๆ ยังชอบ

ฝั่งหัวอยู่ว่าการเมืองเป็นเรื่องของผลประโยชน์ เป็นเรื่องของอำนาจ นะครับ ซึ่งจริง ๆ แล้วไม่ใช่ นะครับ เราถูกพวกนั้นเบียด การเมืองคือการทำให้บ้านเพื่อเมืองถูกใหม่ครับ คนที่เข้ามาก็ควรจะต้อง ทำให้บ้านเพื่อเมืองจริง ๆ อย่างที่ท่านนายก อบต.บอก จริง ๆ มันไม่ควรจะมีคำตอบแทนถูกใหม่ครับ ถ้าเกิดคุณ ไม่มีคำตอบแทน คุณเข้ามาทำให้บ้านเพื่อเมืองจริง ๆ มันจะเห็นเลยว่าท้องถื่นของท่าน นายกก็จะพัฒนาถูกใหม่ครับ เพราะไม่มีใครคิดจะมาเอาผลประโยชน์ ถ้าเขาลงทุนซื้อเสียงซะแล้ว ผมถามว่าใครไม่ถอนทุน ผมว่ามันยากนะ มันก็ต้องมาถอนทุน เท่ากับว่าคุณภาพชีวิตในส่วนของ เขา ถ้ามองในส่วนด้านการศึกษา ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการเมืองมันยังไม่ดีพอ ถ้าจะให้ มันดี เราก็ต้องให้เขา แต่ดูเหมือนทุกรัฐบาลย่อยมาจนถึง ผมก็ไม่แน่ใจว่าในส่วนของ อบต. แต่ละ แห่งได้ให้ความรู้กับประชาชนจริง ๆ เพียงพอหรือเปล่า นะครับ เอาแค่เรื่องของสิทธิหน้าที่ที่เขา จะต้องมีส่วนหนึ่งที่เขาเป็นภาคประชาสังคม ชุมชน เขาเข้าใจดีพอหรือยัง กฎหมายนะครับ เขา สามารถรู้ใหม่ว่ามีอะไรที่คุ้มครองตัวเขา เขามีอะไรที่ปกป้องชุมชนของเขา แม้แต่ข้อโทษละครับ บางทีผู้บริหาร อบต.เอง ก็ยังไม่รู้เลยนะครับ กฎหมายที่เกี่ยวกับชุมชนของตัวเอง สิทธิชุมชน ทั้งหลายแหละอะไรพวกนี้ บางทีเราก็กังไม่เข้าใจทั้งหมด เพราะฉะนั้นก็อย่าคาดหวังว่า นาย ก นาย ข ซึ่งเป็นชาวไร่ชาวนานี่เขาจะรู้เรื่องนะครับ ถ้าเราสามารถให้ความรู้ เราสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต เขาได้ ถามว่าการซื้อสิทธิขายเสียงจะเกิดขึ้นใหม่ ผมคิดว่าไม่เกิดนะครับ พอมีการเลือกผู้บริหาร ท้องถื่น อบต.ขึ้นมาเนี่ยะครับเขาก็ต้องเลือกคนดี ถูกใหม่ครับ เขารู้ในหมู่บ้านเขาใครเป็นคนดี ใครเป็นคนไม่ดี เพราะฉะนั้นเขาไม่เลือกหรือคนไม่ดี คนดีก็จะได้เข้าไปนะครับ พอได้คนดีเข้าไป ระดับท้องถื่น ผู้ที่เข้ามาในเมื่อเรายอมรับว่าเขาเป็นคนดี ผมถามว่าการเมืองระดับชาติครอบงำเขาได้ ไหม ไม่ได้หรือที่ผมถามท่านนายก การเมืองระดับชาติ ซื้อเสียงท่านได้ไหม สส.จะมาซื้อเสียงท่าน ได้ไหม ไม่ได้ ถูกใหม่ครับ ท่านไม่ให้เขาซื้อ เขามาจริง แต่ท่านไม่ให้เขาซื้อ แล้วถ้าทุกคนไม่ให้เขา ซื้อ ตัวแทนที่จะเข้าไปเป็นระดับจังหวัด พวกท่านก็ต้องเลือกคนดีเข้าไปถูกใหม่ครับ มันก็จะต่อขึ้นไปเรื่อย ๆ ถ้าในระดับจังหวัดดีแล้วนะครับ ก็ระดับประเทศที่เป็นผู้บริหารขึ้นไปมันก็ต้องดีขึ้น ไปเรื่อย ๆ เพราะฉะนั้นย้อนกลับมาเนี่ยะครับ ผมว่ามันจะแก้ไขปัญหทั้งหมดได้ ก็ต้องไปแก้ที่คนซึ่งเป็นหน่วยย่อยของภาคประชาสังคม ให้เขามีคุณภาพชีวิตที่ดีก่อน ขอบคุนครับ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบคุนค่ะ ก็มีประเด็นสำคัญนะคะ เรื่องของคน เรื่องของคุณภาพชีวิต แต่ผศ.ดร. ชัยยนต์ เอง ก็ได้ทั้งคำถามเชิงระบบใหญ่ ๆ อยู่หลายข้อเหมือนกัน คุณณรงค์เองมีอะไรอยากเสนอ ความเห็นหรือว่าแลกเปลี่ยนต่อประเด็นที่ผศ.ดร.ชัยยนต์ ได้ตั้งคำถามไว้ไหมคะ

คุณณรงค์ : ในฐานะที่ผมเป็นผู้บริหารท้องถื่นนะครับ อยู่มาสองปีเนี่ย พอจะสรุปว่าการแก้ปัญหาที่ ท้องถื่นนี้ ไม่ใช่วิธีการที่ถูกต้องนะครับ ตอนนีรัฐบาลเขากำลังจะแก้รัฐธรรมนูญนะครับ ผมก็ อยากจะเสนอแก้กฎหมายเลยนะครับ ก็คือลดอำนาจรัฐบาลส่วนกลาง แล้วก็ให้อำนาจองค์กร ปกครองส่วนท้องถื่นเพิ่มขึ้นนะครับ หลายประเทศครับ เห็นชัด ๆ อย่างญี่ปุ่นนี่ เขาเปลี่ยนรัฐมนตรี นายก ปีละสองครั้งสามครั้ง ไม่กระทบนะครับ เพราะว่าการเมืองท้องถื่นเขาเข้มแข็ง เขาเกิดสึนามิ

เขาไม่เดือดร้อนเท่าไหร่นะครับ เพราะว่าภาคการเมืองท้องถิ่นเขาเข้มแข็ง ดังนั้นรัฐบาลกลางนี้น่าจะ
ทำเรื่องยุติธรรม เรื่องต่างประเทศ เรื่องกลาโหม พอครับ ส่วนนั้นให้ท้องถิ่นจัดการ มันจะลด
รายจ่ายของประเทศลงไปได้มากนะครับ แล้วก็ความเข้มแข็งของท้องถิ่นจะเพิ่มขึ้น แล้วก็จะได้ใช้
อำนาจที่ได้รับอยู่นี้ดูแลความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชนให้ดีขึ้นนะครับ

ยกตัวอย่าง ท่านเห็นไหมครับว่าตอนนี้เขาขกฐานะสถานีนามัย เป็นโรงพยาบาลส่งเสริม
สุขภาพตำบล ผมถามว่าท่านป่วยท่านจะไปหรือเปล่า ท่านป่วยท่านจะไปโรงพยาบาลตำบลหรือ
เปล่า ไม่มีใครไปครับ ก็ต้องไปที่โรงพยาบาลที่อยู่ใกล้หรืออยู่ที่จังหวัด เพราะว่ามันเป็นราชการ
ส่วนกลางมานะครับ เออ ราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคนี้ไม่จำเป็นแล้วนะครับ ขณะนี้ยังมียิ่งเพิ่ม
ความขัดแย้งนะครับ เราจะเห็นว่า ทุกท้องถิ่นนี้ กำนันผู้ใหญ่บ้านกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
เป็น conflict เป็นสูตรสากลนะครับ เขาก็บอกว่าเขาเกิดก่อน 2457 แล้ว อปท. 40 นี่น้องใหม่นะ แย่ง
งานกันทำ แล้วก็มันก็เลยกลายเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ระดับรากหญ้าครับ โครงสร้าง
ของ อปท.ก็ต้องเปลี่ยน อบต.นี้หนึ่งหมู่บ้านมีสองคนนะครับ หนึ่งตำบลก็มีจำนวนหมู่บ้านคูณด้วย
สอง สมาชิก พอมารประชุมสภาก็ต้องเอาเครื่องคิดเลขไปด้วย ก็หมู่บ้านก็เครื่องคิดเลขหาร แล้วมัน
จะไปเกิดการพัฒนาที่รวมศูนย์ได้อย่างไร เพราะฉะนั้นผมว่าการแก้กฎหมายระดับประเทศเป็นเรื่อง
สำคัญ ต้องแก้ ต้องออกแบบตรงนี้ให้ดีกว่า แล้วมันถึงจะไป ซึ่งอันนี้ไม่ใช่เรื่องใหม่ ที่ผมพูดนี้
ท่านไปดูไม่ว่าจะในยุโรปหรือในอเมริกา หรือในเอเชียเราเนี่ย แม้กระทั่งในประเทศลาว ประเทศลาว
บางทีคำว่าเศรษฐกิจพอเพียงของเขานี่น่าจะดีกว่าของไทยซะอีก ทั้ง ๆ ที่เป็นแนวคิดของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเรา

ระบบการศึกษาของชาติเรานี้ เมื่อเวลาใหญ่ผมก็พูด เมื่อเช้าก็มีคนพูดกันว่าไม่ไหวแล้วเนี่ย ผม
ก็เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งนะครับ ขณะนี้เด็กและเยาวชนที่สนใจที่จะมีจิตอาสา มาทำงานในภาค
ส่วนรวมให้กับท้องถิ่นชุมชนแทบจะหาไม่ได้เลยครับ พระคุณเจ้าอยู่ที่วัดนี้คนที่มาช่วยวัดนี้ ถ้าคน
ปกตินี้ไม่ค่อยมี มีแต่คนที่ไม่สมประกอบนะไปช่วยงานวัด อยู่ที่วัดอย่างนี้ ไม่ได้หมายถึงพระคุณเจ้า
นะครับ หมายถึงพวกชาวบ้านที่ไปอยู่ที่วัด เพราะฉะนั้นเราจะเห็นว่าหมู่หนุ่มสาวของวัดนี้นั้นวัดนี้
อย่างแต่ก่อนนั้นไม่มีแล้วนะครับ เพราะว่าเยาวชนนี้ก็ทิ้งกันไปหมดแล้วนะครับ เพราะเขาต้องไป
เรียน ต้องไปหางานทำ ทุกคนเห็นแก่ตัวไปหมด พวกนี้มันก็เลยกลายเป็นว่า โดยสรุปผมก็คิดว่าการ
ปฏิรูประบบราชการนี้สำคัญที่จะต้องทำเป็นอันดับแรก สถ.นะครับ กรมส่งเสริมการปกครองส่วน
ท้องถิ่นต้องเป็นองค์กรอิสระที่ไม่สังกัดมหาดไทย ต้องไปเป็น อาจจะสำนักนายกฯนะครับที่เป็นพี
เลียงให้กับ อปท.

อบจ.นี้ไม่มีพื้นที่แล้วครับ ชำซ้อน อปท.กับผู้ว่านะ ผู้ว่าก็มีบชีโอ อบจ.ก็มี แย่งงานกัน
งานขึ้นเดียวเนี่ยบชีโอส่วนหนึ่งบนันส่วนหนึ่ง มันกลายเป็นว่าการบริหารเงินงบประมาณที่เรา
จำกัดนี้กลับกลายเป็นการฟุ้งเฟ้อไปให้หน่วยงานต่าง ๆ ผมสัมผัสกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ผมคิดว่าวิธีที่ท่านเสนอมาทั้งหมดนี้ไม่ใช่ว่าไม่ดีนะครับ แต่มันปลายเหตุ ต้นเหตุถ้าแก้ไขกฎกติกาของประเทศไทยนี้ส่วนอื่นมันจะเวิร์คตามไปนะครับ ขอนำเสนอเพียงเท่านี้ก่อนครับ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ที่จริงมีทั้งท่านที่มองบอกว่าต้นเหตุคือจากคน อีกท่านต้นเหตุก็มองจากข้างบนนะคะ จริงที่สุดคือมันต้องทำทั้งสองทางนะคะว่าจะร่วมเข้ามาตรงนี้อย่างไร คุณณรงค์ได้พูดถึงประเด็นสำคัญเรื่องของการลดอำนาจส่วนกลางแล้วก็มาให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นนะคะ แต่ว่าประเด็นที่สำคัญ สมมติอำนาจการปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นแล้วมันจะมีการตรวจสอบ กลไกการตรวจสอบตรงนี้อย่างไรนะคะ ผศ.ดร.ชัยนนต์ พูดประเด็นสำคัญว่าจริง ๆ การกระจายอำนาจคือการกระจายอำนาจต่อประชาชน ถึงที่สุดที่ถ้า อปท.ใหญ่ขึ้นมันก็ต้องมีกระบวนการตรวจสอบจากประชาชนที่เข้มขึ้นขึ้น อาจารย์เสนอประเด็นเรื่องทำอย่างไรให้สภาองค์กรชุมชน ทำงานได้อย่างมีคุณภาพ คาดหวังว่าสภานี้คือตรวจสอบ ทำงานร่วมกับ อปท. ไซ้ไหมคะ อันนั้นเป็นข้อเสนอ ซึ่งดิฉันคิดว่าถ้าเราค่อย ๆ ผสมจิ๊กซอว์จากหลาย ๆ ภาคที่เราพูดขึ้นมาเราคงจะพอมองเห็นภาพนะครับ โดยเฉพาะในเชิงโครงสร้างนะคะ มีประเด็นอื่น ๆ ที่อยากเสนอเพิ่มเติมไหมครับ ค่ะเชิญทางพี่เลี่ยม

คุณเลี่ยม: ครับ ขอบคุณ นมัสการท่านพระครู ขอบคุณทางคณาจารย์ทุกท่านนะครับ ผมเป็นไทยบ้านนะครับ แล้วไทยบ้านส่วนมากก็เหมือนที่ท่านมองก็คือ เงินไม่มากาไม่เป็น ก็ตรงกับที่ท่านได้พูดถึงระบบเศรษฐกิจครอบครัว ต้นขึ้นมาต้องใช้จ่ายอะไรเยอะแยะนี้ ผมว่าถ้าจะแก้ปัญหา มันต้องแก้ที่ตัวไทยบ้านครับ ที่ว่าจะทำยังไงให้ไทยบ้านชีวิตเขาดีขึ้น อยู่ได้ วันนี้มันเหมือนเป็นระบบอุปถัมภ์นะครับ เหมือนนักการเมืองส่วนกลางก็ลงไปควบคุมเรื่อย ๆ จนถึงหัวน้ำคุดในหมู่บ้าน แล้วที่ไปเห็นประเด็นกันทุกวันนี้ก็คือว่าอยากจะให้เลือกตั้งทุกวันด้วยซ้ำไป เพราะจะมีรายได้ทุกวัน อันนี้ที่ผมเห็นนะครับได้มีรายได้ทุกวัน บางทีที่ผมเห็นนี้เลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านที่นี้ก็มีรายได้เยอะเลยอยากมีการเลือกตั้งทุกวัน แต่ว่าพอผ่านการเลือกตั้งไปสิ่งที่เห็นในสังคมชุมชนก็คือความขัดแย้งรุนแรงขึ้นไปเรื่อย ๆ ที่ผมเห็นนะครับ ผมอยู่ในหมู่บ้าน แล้วผมว่าถ้าทำ ถ้ามีอะไรที่เป็นเครื่องมือทำให้ไทยบ้านมีโอกาสได้คิดนี้ ผมเชื่อว่ามันจะคิดได้ ถ้ามันคิดได้นี้ มันไม่หวังพึ่งใครหรอก กรณียกตัวอย่างผมนี้ ผมไม่ค่อยยกตัวอย่างคนอื่น ที่ผ่านมาชีวิตผมก็พึ่ง เงินไม่มากาไม่เป็นนะ แต่ผมได้เรียนรู้ว่ามันก็ชั่วครั้งชั่วคราวที่เวลาการเลือกตั้ง ก็มีดั่งคัมภีร์เหล่าซืออะไรกิน แต่พอผ่านไปชีวิตครอบครัวก็แย่เหมือนเดิมอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นผมก็คิดการพัฒนาตนเองโดยการใช้เครื่องมือของการเรียนรู้ร่วมกันในครอบครัวเป็นหลัก ถ้าคนได้เรียนรู้ร่วมกันนี้มันก็จะได้ว่าจุดด้อย จุดแข็งของครอบครัวเป็นอย่างไร ผมก็ใช้วิธีนี้นะครับโดยวิธีการง่าย ๆ ของผมก็คือ เรียนรู้ในครอบครัวเสร็จแล้วเรารู้ได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในครอบครัวมันมาจากอะไร ปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ปัญหาหนี้สิน ปัญหาสุขภาพที่มันเกิดขึ้นในครอบครัวมาจากอะไรเราก็สามารถที่จะรู้แล้วก็นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตได้ แล้วผมก็เมื่อก่อนพอมี อบต.เกิดขึ้นนี้ ผมมีความหวังมากนะ ผมพยายามที่จะไปเรียนรู้ไปพบปะ ไปแลกเปลี่ยนเพื่อที่จะให้ อบต.ที่เป็นนักการเมือง น่าจะเป็น

ผู้จัดการ ผู้จัดการในแต่ละหมู่บ้าน ถ้า อบต.เรียนรู้เรื่อง สำคัญที่สุดคือเรียนรู้เรื่องท้องถิ่นตัวเองนี้ ใน อบต.หนึ่งมีกี่หมู่บ้าน แต่ละหมู่บ้านทำอะไร ทำนาที่ไร่ กินอาหารหมดก็มื่อที่ค่าแต่ละเดือนนี้ ถ้า ทำข้อมูลออกมาตัวนี้ได้ ผมเชื่อว่า อบต.ไม่ต้องไปพึ่งใครเลย เพราะทรัพยากรที่อยู่กำมือของ อบต. และ อปท.นี้ ซึ่งมันเป็นพื้นฐานในปัจจัยการดำรงชีวิตทั้งนั้นเลย แล้วอยู่ในกำมือ เหมือนผมนะ เมื่อก่อนผมคิดจะเอาเงินมาซื้อกินอย่างเดียว สุดท้ายผมไม่เคยมีเงินเลย ผมมีแต่หนี้ พอมาจัดการ โอ สิ่งที่ตัวเองมีอยู่ในรอบตัวเรานี้มันสามารถเอามาจัดการพึ่งตนเองได้ พอถึงเวลากินก็มีกิน พอถึง เวลาจะใช้ก็มีใช้ และคิดว่าถ้าวันหนึ่ง ทำอะไรไม่ได้มันก็มีหลักประกันชีวิตอย่างนี้นะ เพราะ ทรัพยากรไม่ว่าจะดิน น้ำ ป่า สิ่งที่เป็นคุณค่าของชีวิตนี้มันอยู่กับท้องถิ่นหมดเลยครับ คนกรุงเทพฯ ถ้า อบต.ไม่ส่งข้าวมาให้กินคนกรุงเทพฯตายหมดนะละ แล้วคนก็กินข้าววันละ 3 มื้อด้วย ปี 1,915 มื้อ ถ้าไม่ได้กินนี้ตาย แล้วสิ่งที่เป็นปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตของคนทั่วโลก หรือบ้านเรา ก็คือ อาหารนั่นเอง แล้วคนที่คุมอาหารก็คือ อบต.หรือ อปท.ของท่านเลย นักการเมืองส่วนใหญ่ที่อยู่ใน เมืองใหญ่ ๆ ในตัวเมืองโดยเฉพาะ สส.ก็อยู่บ้าน หลังมโหฬาร แล้วก็สร้างคุกขังตัวเอง ไม่มีข้าวจะ ครับ ไม่มีที่ทำนาสักไรเลย แต่ที่ทำนา ทำสวน ทำไร่ ส่วนมากอยู่ที่ อบต. อปท. หมดเลย ผมเชื่อ ว่านักบริหารจัดการ ถ้าบริหารจัดการตรงนี้ได้ เหมือนที่อาจารย์หมอประเวศพูดถึงความสมดุลนะ ครับ แต่ทุกวันนี้มันไม่สมดุล บางแห่งมีนา บางแห่งไม่มีนา อย่างคนบ้านผมนี้ ตำบลท่ากระดานนี้ ทำ นา แล้วก็ซื้อข้าวที่ไฮโซกินนี่ ซึ่งมันไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น ชาวบ้านน่าจะมีข้าวกินเอง แต่ทุกวันนี้ ถ้า ชาวเขาขายข้าวไม่ได้ ไม่รู้จะเอาตัวไหนซื้อข้าวกิน ผมว่ามันวิกฤติรุนแรงแล้ว อันที่หนึ่ง

อันที่สองก็คือ เคียนี่ชนบทต้องซื้อน้ำกิน ซึ่งมันไม่ควรเป็น ถ้าแก้ปัญหาดตรงที่จุดเล็ก ๆ เหมือนที่ท่านคนหนึ่งนำเสนอว่าครอบครัว เศรษฐกิจครอบครัว ไม่ได้ละ ผมขอยืนยัน ไม่มีทาง แต่ ผมมีความหวังก็คือ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ผมว่ามันแก้ปัญหาก็ได้ทุกอย่าง ทั้งระบบเลย ถ้าใคร น้อมนำไปใช้จริงนะครับ แล้วชีวิตนี้จะไม่เจอกับความยากจนเลย ถ้าพลาดมาเมื่อไหร่คือร่ำรวย มหาเศรษฐีเท่านั้นเอง เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผมเข้าใจเรื่องการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่สำคัญคือ เรียนรู้ตัวเอง เรียนรู้ปัญหา และเรียนรู้ทรัพยากรซึ่งมันมีในหมู่บ้าน อะไรที่สามารถหยิบเอามาใช้ ประโยชน์ได้เมื่อถึงเวลาที่จะใช้ แล้วก็รู้จักวางแผนชีวิตตัวเอง ชีวิตครอบครัว ชีวิตชุมชนนะครับ แล้วก็การจัดการ ที่สำคัญก็คือ จัดการชีวิตตัวเองอย่างไรให้มันสอดคล้องกับวิถีของตัวเองนะ แต่ทุก วันที่เห็นก็คือ ชาวบ้านอยู่กับที่ดิน แต่ไม่สามารถจัดการกับชีวิตตัวเองให้มันสอดคล้องกับวิถีของ ตัวเองเลย มีที่ดินปลูกเพื่อจะเอาไปขาย แล้วเอาเงินไปซื้อกิน ซึ่งมันไม่ควรเป็นอย่างนี้นะครับ เพราะฉะนั้นผมเชื่ออย่างนี้นะครับ เชื่อว่าถ้ามีหน่วยงานหรืออะไรก็ได้แล้วแต่ ที่มีความหวังว่าให้คน ข้างบนร่างกฎหมาย ผมเชื่อว่าคนเห็นแก่ตัวทั้งนั้นนะ คนที่ไปร่างกฎหมายไม่มีนายเลี่ยมเลย เขาก็ ร่างกฎหมายให้เขาอะ ไม่ได้ร่างกฎหมายให้ผมหรอก ถ้าให้ผมร่างกฎหมาย ผมก็ร่างกฎหมายเพื่อ ผมนี้แหละ เพื่อชีวิตผมจะดีขึ้น แต่สิ่งสำคัญที่มันน่าจะเป็นส่วนกลาง หรือเป็นประโยชน์ของ ส่วนรวมได้นี้ก็คือ ผมเชื่อในปรัชญาของพระเจ้าอยู่หัวครับ

รศ. ดร.ปัทมาวดี: ขอบคุณค่ะ คุณเยี่ยมได้มองมา ตรงเรื่องของตัวเองนะคะ การเรียนรู้ เป็นเครื่องมือที่สำคัญนะคะ ทั้งตัวเอง ทั้งครอบครัว ทั้งระดับชุมชน นะคะ ซึ่งอันนั้นก็จะทำให้เราสามารถจัดการชีวิตตัวเองได้นะคะ น่าสนใจนะคะ เพราะว่าเรามีข้อเสนอทั้งเชิงระบบ แล้วก็ข้อเสนอทั้งเชิงหน่วยเล็ก ๆ นะคะ ที่อยู่ในพื้นที่ มีความเห็นเพิ่มเติม เชิญอาจารย์ค่ะ

ผู้ร่วมประชุม : ขออนุญาต เมื่อกี้เห็นด้วยเลยนะคะ ว่าทุกอย่างมันจะแก้ได้ ชุมชน ต้องเข้มแข็ง เพราะอย่างเมื่อกี้ที่ได้พูดไปเมื่อกี้ว่า เราต้องมามองตัวเองว่า เราเงินทุนของตัวเองมาใช้หรือยัง เราใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มที่แล้วหรือยัง เหมือนกับเมื่อกี้ท่านบอกว่า แต่ก่อนนี้ท่านว่า เงินไม่มาก็กาไม่ เป็น แต่ตอนนี้คิดได้ อันนี้คือสิ่งที่เราต้องการให้ประชาชนเป็นอย่างนี้ ก็คือ ทำอย่างไร พัฒนาที่ประชาชนพัฒนาที่คน เราต้องเน้นการพัฒนาคน เหมือนอาจารย์ประเวศ วะสี ท่านได้บอกว่า เราจะขยับเขยื้อนที่มันต้องขยับเขยื้อนฐานพระเจดีย์นี้มันต้องใหญ่ ฐานพระเจดีย์เป็นใคร ฐานพระเจดีย์ ก็คือชุมชน ประชาชน ถ้าเราไม่ขยับตั้งแต่ข้างล่าง ถ้าไม่เข้มแข็งแล้วนี่จะไปหวังจากข้างบนลงมาหรือจะไปทำจากส่วนกลางลงมาทำ หรือพัฒนาจากจุดนั้นมันเป็นไปได้ ไม่ว่าจะเรื่องคอร์รัปชัน เรื่องของทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงก็เหมือนกัน จะออกมาเป็นนโยบายอย่างไร ออกให้ตายเหอะ ถ้าข้างล่างไม่ขยับเคลื่อนนี้เป็นไปไม่ได้ เพราะฉะนั้น ตรงนี้ก็ตอบโจทย์ของท่านผศ.ดร.ชัยนนต์ ด้วยนะคะว่าตรงนี้ ในระบบและกลไกนี้ เราต้องมาเล่นระบบและกลไกในเรื่องของชุมชนในเรื่องของการมีส่วนร่วมนะคะในตรงนี้ แล้วก็ในเรื่องของการที่บอกว่า เว้นวรรคหรือไม่ดีนะคะในตรงนี้ มันแบ่งออกเป็นสองนัยยะ ค่ะอาจารย์

นัยยะแรกก็คือว่า ถ้าสมมติว่าคนที่มาบริหารอยู่จุดนั้นนี้ ถ้าเขาเป็นคนที่มีความรับผิดชอบ เป็นคนที่มีมือสะอาดมาทำเพื่อประชาชนโดยแท้จริงนี้ ไม่ใช่ว่าไม่มีนะคะ มี แต่มีน้อย มันมีน้อย ที่น่าเป็นห่วง แล้วก็น่าเสียใจเป็นอย่างยิ่ง ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ มองเห็นวัฒนธรรมอันชั่วร้ายเลวทรามนี้ เป็นสิ่งที่ปกติ แทนที่จะกลัว สยอง อับอาย แต่เห็นว่า เรื่องเงินตามน้ำมันเป็นเรื่องปกติ ใคร ๆ ก็เอากัน หน้าด้าน รับอย่างเปิดเผยเลยอย่างนี้ ซึ่งวัฒนธรรมองค์กรตัวนี้มันเป็นวัฒนธรรมองค์กรที่ผิด ๆ อยากจะให้เขากลับคิด แล้วก็สะท้อนภาพ มีความละเอียดบ้าง พระคุณเจ้าท่านที่นั่งที่นี้ในเรื่องนี้ ความละเอียดต่อใจ ละเอียดต่อตัวเองในการกระทำอย่างนี้ ถ้าเรากลับกัน พยายามพลิกใหม่วัฒนธรรมองค์กรท้องถิ่น อย่าไปเอาวัฒนธรรมผิด ๆ มาเชิดชู เราต้องพยายามช่วยกัน เพราะฉะนั้นตรงนี้ ถ้าหากว่าคนดีเข้ามาทำงาน มาทุ่มเทจริง ๆ แล้วนี้ การเว้นวรรคก็เป็นสิ่งที่น่าเสียดาย เพราะถ้าหากว่าถ้าในชุมชนนั้น ในหมู่บ้านนั้น ในตำบลนั้น มีคนดีอยู่ คนนี้เขาทำดี แต่อีกชั่วหนึ่งตรงข้ามเลย ชนิดवाद้า ถ้าเว้นวรรคไป แทนที่เขาไม่สามารถที่จะเข้ามาได้ มันเปิดโอกาสให้คนชั่วเข้ามาทำงานได้ทันที อันนี้นัยยะอันหนึ่ง

แต่อีกนัยยะอันหนึ่ง เป็นนัยยะที่ไม่ดี นั่นก็คือว่าถ้าคนชั่วครอบงำ มาทำงานอยู่ตรงนี้แล้วนี้ เขาสามารถครอบงำไปได้นี้ ถ้าหากว่า ไม่มีการเว้นวรรคก็จะทำให้เขาอยู่บนแท่นไปได้ตลอดท้องถิ่นนั้นก็ช่วยเลย ก็อะไร ไม่สามารถที่จะมีการพัฒนา ถูกสูบเลือด ถูกเอาไปเป็นเครื่องมืออะไร

ต่าง ๆ จิปาถะ นะคะ ประชาชนไม่ได้รับการพัฒนา อันนี้มันเป็นผลเสียถ้าหากว่าไม่มีการเว้นวรรค จะทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ครองอำนาจ และทำให้ชุมชนตรงนี้ไม่มีโอกาสได้พัฒนา แต่ถ้ามีการเว้นวรรคก็จะทำให้คนดีสามารถมีโอกาสได้เข้ามาเบียดกับคนชั่วลงไปได้ ซึ่งตรงนี้นั้นเป็นปัญหาโลกแตกว่าจะเอาอย่างไรดี เพราะว่ามันมีสองนัยยะ ในแต่ละแห่ง มันขึ้นอยู่กับว่าที่ไหนดี แต่ถ้าสำหรับการบอกว่าไม่ต้องมีระยะเว้นวรรคก็ได้ ถ้าหากตรงนี้ประชาชนเราได้รับการพัฒนาแยกแยะเป็นนี้ ถ้าเขาทำดี เหมือนกับท่านนายกเสถียรนี้ ถ้าท่านทำดีมาตลอด ไม่ต้องกลัวอิทธิพล ไม่ต้องกลัวอะไร เพราะว่าเงินมาซื้อไม่ได้ใช่ไหมคะ คนก็จะเลือกเขาตลอด ไม่ต้องกลัวหรือท่านดีจริงนะ ท่านก็ได้รับตลอด ถึงไม่มีการเว้นวรรคท่านก็สามารถอยู่ได้ตลอด แต่ถ้าท่านไม่ดีจริงภาคประชาชนมีคุณภาพคุณก็อยู่ไม่ได้ เผลอ ๆ ขับไล่ออกด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นก็วกกลับเข้ามาที่ว่าทั้งหมดนี้ ทุกอย่างมันจะพัฒนาไปได้ เราต้องพัฒนาที่ประชาชนของเราก่อน พื้นฐานจริง ๆ เลยก็อยู่ที่ประชาชนจะเป็นตัวกำหนดหรือตัวชี้เลยว่าจะเลือกหรือไม่เลือกคนนี้ หรือจะอย่างไร มีกระบวนการมีส่วนร่วม สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ เราต้องไปสร้างวัฒนธรรมให้ประชาชนรู้จักคิดเป็น รู้จักมีความกล้า เพราะว่าปัจจุบันนี้ โดยวัฒนธรรมประชาชนของเราส่วนใหญ่ยังมีวัฒนธรรมในเรื่องของการรอรับรับอย่างเดียวก็นั่นคือรับฟังคำสั่ง รับโครงการนโยบายจะให้ทำอะไร จะทำอะไรในพื้นที่ที่เข้าไป แต่ไม่ค่อยจะมีความคิดเห็นที่ว่าประชาชนอยากจะทำอันนั้นอันนี้ด้วยตัวเอง นะคะ คิดโปรเจก คิดอะไรขึ้นมาด้วยตัวเองนี้ มีนะคะ แต่มีน้อย ตอนนี้เราพยายามทำอย่างไรก็ได้ไปสร้างวัฒนธรรมให้ประชาชนนั้นมีความคิด มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพื้นที่ มีความรู้สึกว่าเป็นประชาชนของเรา เราต้องทำอะไร เราต้องมีส่วนร่วมด้วยตนเองค่ะ ตรงนี้

รศ.ดร.ปัทมาวดี : มีความคิดเห็นเพิ่มเติมไหมคะ เชิญค่ะ

ผู้ร่วมประชุม : ผมไม่สรุปนะ แต่เท่าที่ฟังมา ผมว่ามันอยู่ในกรอบของวิธีคิดสายสังคมศาสตร์ ประการหนึ่งที่เราต้องเถียงกันก็คือว่า ที่ทุกท่านพูดมาเป็นเรื่องข้อถกเถียง ว่าตกลงมันเป็นโครงสร้างกำหนดปัจเจก หรือปัจเจกกำหนดโครงสร้างนะครับ ผมก็คิดว่ามันอยู่ในวังวนนี้ ส่วนหนึ่งบอกว่าต้องเปลี่ยนโครงสร้าง ส่วนหนึ่งต้องเปลี่ยนปัจเจก แต่เมื่อที่อาจารย์ปัทมาวดีก็เข้มนิด ๆ ว่าคงไม่ใช่ตัวใดตัวหนึ่งเป็นผู้กำหนด มันก็วิ่งไปวิ่งมาระหว่างสองตัวนี้ เหมือนกับแนวคิดของแอนโทนี การ์ดเด็น โซเซียล เอเจนซี ตรงนั้นนะครับ ซึ่งตรงนี้ผมก็คิดว่าก็ในส่วนโครงสร้างมันก็มีปัญหาเหมือนกัน ในเรื่องของการทับซ้อนของอำนาจ ที่ท่านพูดถึงเมื่อกี้ว่าเรื่องของรัฐธรรมนูญอะไรก็แล้วแต่ เพราะว่าโครงสร้างส่วนกลางส่วนหนึ่งก็คือ มันก็มีความทับซ้อนกัน หน่วยงานของรัฐเองก็ยังขัดแย้งกันอยู่ในระดับส่วนกลางนะ ประมาณ 20 กระทรวงตอนนี้ บางทีมันก็ทำซ้ำซ้อนกันบ้าง เยอะแยะบ้าง งานโครงการมันก็มีอาณาเขตของมันอยู่ ขณะเดียวกันในเชิงนโยบายที่เจอก็คือมีนโยบายขายตรงของรัฐบาลที่ผ่านมาไม่ว่าพรรคไหน ตั้งแต่กองทุนหมู่บ้านขึ้นมา SML แม้แต่ไทยเข้มแข็งเองก็เช่นกัน ที่ยังตรงไปสู่หมู่บ้าน ตรงนี้มันทำลายชุมชนด้วย เป็นตัวหนึ่งที่ทำลายชุมชน เพราะว่าไม่ได้ดูบริบทของชุมชนนะ บางชุมชนเขามีความพร้อมอยู่แล้ว แต่ว่าคุณให้ทำอีก

อย่างหนึ่ง บางหมู่บ้านนี้ชัดเจนมากเลย อย่างเช่นที่จะนะ มันเข้มแข็งอยู่แล้วก็ต้องให้อีกระดับหนึ่ง ส่วนหมู่บ้านไหนที่ว่ามันยังไม่ได้เริ่มต้นอะไรขึ้นมาเนี่ย ต้องสร้างพื้นฐานขึ้นมา ลักษณะนี้ แต่ว่า นโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมา ขาดตรงแบบนี้ก็แบบเดียวกัน คือว่าเหมือนกันหมด เริ่มต้นเหมือนกัน หมด ชัดเจนเพราะตอนนั้นผมเป็นปลัดอำเภออยู่พอดีในโครงการนี้ ซึ่งผมไม่เห็นด้วยในวิธีการที่ทำ อย่างนี้ เพราะว่าเราไม่ได้สร้างฐานชาวบ้านขึ้นมา เลย แต่อีกตัวหนึ่งก็คือว่านโยบายของรัฐบาลที่ ผ่านมา มันมีความขัดแย้งกัน ในสองระดับด้วย คือ หนึ่งในระดับนโยบายส่วนกลางที่มันทำทุกเรื่อง แทนชุมชน เหมือนที่ท่านบอกเมื่อีกว่าจริง ๆ รัฐบาลจะทำแค่สองสามเรื่องแค่นั้นเอง เรื่องความมั่นคง เรื่องของการคลัง เรื่องของการต่างประเทศพวกนี้นะครับ แต่ที่ผ่านมารัฐทำทุกเรื่องที่มันเป็นวิถีชีวิต แล้วก็ยิ่งถูกคุกคามมากเรื่อย ๆ สังเกตว่าบางกระทรวงเช่น กระทรวงสาธารณสุข มายุ่งชีวิตของเรา มากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างนี้เป็นต้นนะครับ จริง ๆ แล้วเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องของชุมชน ชุมชนเมื่อก่อน ชุมชนเขาจัดการตนเอง เขาจัดการทำอะไรขึ้นมาของเขา เรื่องของขณะนะ มันจัดการกันตั้งแต่ระดับ ครัวเรือนนะ แต่พอมี อบต. ขึ้นมาก็จะสังเกตว่าเรามีถึงขณะของถึงขณะนะ ผมเรียกอย่างนั้น คือมิติใน ระดับนโยบายของรัฐบาลเนี่ยเราจะเน้นมิติความมั่นคงของรัฐบาลมากกว่า แล้วก็มิติ ทั้งเรื่องของรัฐบาลด้วย ที่ว่ารัฐทำอย่างนี้ลงมาก็คือว่าต้องการให้รัฐเกิดความมั่นคง รัฐบาลมั่นคงด้วย แต่เรื่องของมิติชุมชน นั้นเราละเลย ณ ตรงนี้ อันนี้ผมมองในระดับโครงสร้าง

แต่พอมองในระดับปัจเจกแล้วเนี่ย ส่วนหนึ่งที่เรามองประชาชน เหมือนที่ผศ.ดร.ชัยยนต์ พูด ถึงเมื่ออีก ที่จริงแล้วประชาชน ผมอ่านบทความชิ้นหนึ่ง ผมจำไม่ได้ นะที่เรามอง คือกรอบแนวคิด ของ ความคิดเห็นของเราที่มันครอบงำชีวิตของสาย ปรศ.ตอนนี้อย่างหนึ่งก็คือ แนวคิดเรื่องยุคของ สมัยใหม่ แต่จริง ๆ แล้วตอนนี้ ยุคสมัยใหม่มองว่า ประชาชนนั้นคือผู้รับบริการ แต่ไม่ได้มองว่า ประชาชนนั้นคือพลเมืองนะครับ ผมฟังหลาย คือผมอยู่ท้องถิ่น พอคิดผมเป็นนักศึกษาปริญญาเอก สังคมวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผมก็เลยคิดมองต่างอย่างนี้ก็คือว่าที่จริงแล้วประชาชนนั้นคือ พลเมือง ไม่ใช่ผู้รับบริการ ผู้รับบริการนั้นคือลูกหนึ่ง แต่ตอนนี้ถ้าเป็นพลเมืองก็คือผู้ที่ต้องทำด้วย ตัวเองนะ ณ ตรงนี้

ทีนี้ทั้งสองส่วนก็มีความเชื่อมโยงกัน คือส่วนหนึ่งบอกต้องเปลี่ยนโครงสร้าง ส่วนหนึ่ง ต้องเปลี่ยนที่ปัจเจกบุคคล เหมือนที่ท่านบอกเมื่อีกว่าทำให้ประชาชนนั้นปากท้องดี อันนี้ผมเห็น ด้วยเช่นกัน เพราะว่ามีคำถามที่บ้านผมนะ หมู่บ้านอยู่ใกล้ ๆ กัน เมื่อก่อนบ้านผมไม่มีชื่อเสียงครับ ภาคใต้เนี่ย ตอนนั้นตัดยางวันละพันถามว่าตอนนี้มันซื้อหัวละสี่ห้าร้อยเหมือนกัน เหมือนกับภาคอีสาน ก็มีคำถามเหมือนกันว่าตรงนั้น มันเกิดขึ้นจากอะไร แต่ผมเจอเคสหนึ่งครับ พอคิดผมทำวิจัยที่ปาก ครอบ ภูเก็ต ชาวบ้านแถวนั้นเขาก็เจอเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติที่มันร่อยหรอลงเรื่อย ๆ ทำมาหา กินในทะเลไม่ได้อะไรพวกนี้ เขาก็เลยปรับตัวตรงนี้ขึ้นมา แล้วก็มีความงานข้างนอกเข้ามาช่วย เข้า มาสนับสนุน เข้ามาเสริม ส่วนหนึ่งที่ผมเจอก็คือ เช่น ปตท. ตอนนี้ก็ สสส. ส่วนหนึ่งก็ สกว. ก็ไป ช่วย ตรงนี้ก็เลยทำให้เขาสามารถที่จะลุกขึ้นมาเข้าสู่ประเด็นตรงนี้ก็ถือว่าพึ่งตัวเองนี้ ที่นี้คนในภูเก็ต

เขาก็เลยคิดกันว่าทำอะไรจะให้มีชีวิตอยู่ได้ในอนาคต เพราะว่าตอนนี้ในภูเก็ตไม่มีนาทำละ นะครับ ผมก็เลยตั้งคำถามว่า สักวันหนึ่ง เมื่อใดก็ตาม สะพานสารสิน หรือสะพานท้าวเทพสตรีตรงนี้ โดนตัดขาดสักหนึ่งอาทิตย์นี้ คนภูเก็ตนั้นตายแน่นอน ครับผมก็มองประมาณนี้ครับผม

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบคุณค่ะ เชิญค่ะ แนะนำตัวนิดหนึ่งค่ะ

ว่าที่เรื่อตรีชาญณรงค์ : สวัสดีครับ ผมว่าที่เรื่อตรีชาญณรงค์ เป็น สท.ที่เทศบาลโนนสูงมาสามสมัย ก็คลุกคลีกับการเมืองท้องถิ่นพอสมควร สามสมัยนี้ก็สิบสองปีนะครับ ผมดูความเป็นไปของการเมืองท้องถิ่นต่าง ๆ ศึกษาแล้วก็จดจำต่าง ๆ ผมสังเกตว่านายกทุกคนนะครับเขาเป็นคนของชาวบ้าน เป็นคนของท้องถิ่น ไม่ต้องไปกลัวเขาเลยครับว่าเขาจะโกงกินอะไรนี้ มันมีระบบการควบคุมตามธรรมาภิบาลครับ คือพวกท่านกลัวว่าเขาจะโกงกินเหมือนรัฐบาล รัฐบาลนั้นแหละครับ สำคัญ แต่ท้องถิ่นนี้ไม่มีสิทธิ์หรือครับ ได้ก็นิดหน่อย แต่ผมถามนายกที่เป็นนี้รวยไหมครับ ไม่รวย ผมถามได้เลย มีแต่บอกหมดไปเท่าโน้น หมดไปเท่านี้ แต่สำคัญคือ เกียรติยศ และอำนาจที่ถูกยกย่องนะครับ ผมจะบอกที่ผมสัมผัสมานะครับ ชาวบ้านเขาวิวัฒนาการของเขา ยุคนี้ สมัยนี้ปัจจุบันทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บางคนตกมาสองสมัยสามสมัยนะ ตกยกทีม มันเกิดอะไรขึ้น มันเกิดเพราะอะไร คุณว่าคุณมีผลงาน แต่ว่าคุณไม่มีความใกล้ชิดชาวบ้านคุณก็ไปไม่รอด ไข้ไหม แต่ถ้าคุณมีเงิน คุณก็ไปไม่รอด คือ บางคนอ้างว่าผมมีผลงาน แต่คุณไม่เคยไปใกล้ชิดชาวบ้าน ไม่เคยไปอะไรต่าง ๆ เขา มันเป็นระบบพี่น้องนะครับ คือท้องถิ่นนี้ไม่ต้องกลัวเลยครับว่าการโกงกินนี้ มันมีระบบมีอะไรของมันอยู่ สำคัญคือรัฐบาลครับ นโยบายมาดี อะไรมาดีก็ดีหมด แต่ผมสนับสนุนอย่างคือภาคประชาสังคมนะครับ เมื่อภาคประชาสังคมเข้มแข็งมันจะทำให้ทุกอย่าง มันปรับระบบของมันไปเองครับ คือการรวมกลุ่มต่าง ๆ การต่อรองอะไร ต่าง ๆ คนที่จะมาเป็นอำนาจนี้เขาก็ต้องตั้งใจว่าอย่างนั้นนี่ผลประโยชน์ คือการเข้าสู่ตำแหน่งก็ยากขึ้น ไม่ใช่คุณเงินอย่างเดียวอีกต่อไปแล้ว เพราะว่ามันเป็นระบบเครือข่ายใกล้ชิด ก็มันอยู่ในวงนั้นเท่านั้นเอง มันสามารถแก้ไขเราโดยธรรมชาติของมัน ครับ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : เท่าที่ฟังนะคะ ดิฉันมองอย่างนี้นะคะ สรุปภาพใหญ่ ๆ ว่า เรามองอยู่สองด้าน คือด้านที่หนึ่งเรามองการพัฒนาประชาชน ซึ่งดิฉันขอใช้คำว่าพลเมือง อีกด้านหนึ่งก็คือการพัฒนา ระบบ สิ่งที่เราอยากเห็นก็คือการพัฒนาพลเมือง ประชาชนของเราจะสามารถที่จะเข้มแข็งแล้วก็มาคุมระบบได้ นะคะ ข้อเชื่อมต่อตรงนี้ เราคงต้องการ คราวนี้สิ่งที่สำคัญกว่า คือเราพอจะบอกได้ค่ะว่าคนแบบไหนที่เราอยากได้ นักการเมืองแบบไหนที่เราอยากได้ แต่ว่าที่สำคัญคือ แล้วเราจะได้มายังไง จะทำอย่างไรนะคะ ดิฉันคิดว่าจากที่คุยกันวันนี้ ด้านฝั่งของการพัฒนาพลเมืองหรือพัฒนาคนนี้มีข้อเสนอชุดหนึ่งที่น่าสนใจก็คือ การสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ อันนั้น การศึกษาอย่างเดียวอาจจะไม่พอที่บอกว่าข้อเท็จจริง อย่างนั้นอย่างนี้อะไรต่าง ๆ แต่เครื่องมือการเรียนรู้ด้วยตัวเองนี้ดิฉันคิดว่าอาจจะประเด็นที่สำคัญทั้งระดับปัจเจกที่พูดถึงไข้ไหมคะ เครื่องมือการเรียนรู้ระดับครอบครัว เครื่องมือการเรียนรู้ระดับชุมชน และถึงที่สุดเราต้องเป็นภาคประชาสังคมขึ้นมาอีกชั้น

หนึ่งด้วยนะคะ ในส่วนของเครื่องมือการเรียนรู้ตรงนี่คืออะไรนี้อาจจะมีประสบการณ์ที่ต่างกัน สำหรับแต่ละพื้นที่นะคะ เรื่องการมีส่วนร่วมเรื่องการมีเวที อะไรต่าง ๆ เหล่านั้นอาจจะเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ที่คาดหวังว่าจะทำให้การพัฒนาพลเมืองของเรามีความเข้มแข็งขึ้น

ในขณะที่เดียวกันฝั่งขวา เรากำลังพูดถึงการพัฒนาระบบ ดิฉันคิดว่าได้ข้อเสนอจากส่วนนี้เยอะพอสมควร ทั้งในเรื่องของ การปฏิรูประบบราชการ การกระจายอำนาจที่ไม่ใช่แค่สู่อปท. แต่มันจะเชื่อมโยงไปถึงการกระจายอำนาจสู่ประชาชนด้วยนะคะ อาจจะต้องไปแก้กฎหมาย หรือต้องเกิดกระบวนการอะไรอย่างไหนะคะ แล้วเราก็พูดถึงตอนต้น ๆ ในเรื่องของกลไก เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้นำที่ดีนะคะ โดยระบบปัจจุบันก็มีการพูดกันว่ามันสร้างแรงจูงใจที่มันบิดเบือนอย่างไร สร้างเรื่องของการครอบงำอย่างไร นะคะ เพราะฉะนั้นในเรื่องของจะต้องสร้างกลไกอย่างไรให้ได้มาซึ่งผู้นำที่ดี ดิฉันคิดว่าเราพูดอยู่ประปราย ซึ่งเดียวเราจะพยายามค่อย ๆ ที่จะสรุปนะคะ อันนี้คือภาพใหญ่ ๆ ที่เห็นจากการพูดคุยนะคะ ในส่วนของที่เราบอกว่าจุดสำคัญมันอยู่ที่พลเมืองเข้มแข็งจะไปคุมระบบได้อย่างไรนะคะ ผศ.ดร.ชัยยงค์ พูดถึงการควบคุมอยู่ 2 อย่างก็คือ ควบคุมเรื่องของการลงทุน และก็ควบคุมเรื่องของการถอนทุน ซึ่งแสดงว่ามันก็ต้องมีรายละเอียดตรงนั้นเพิ่มเติมขึ้นมาะคะ มีอะไรจะเสริมเพิ่มเติมไหมคะ เราน่าจะมีเวลาอีกสัก 15 นาที ค่ะ เชิญค่ะ

ผู้ร่วมประชุม : กราบขออนุญาตแสดงความเห็นในประเด็นที่ห้านะครับ หัวข้อที่ว่าถ้าจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเมืองท้องถิ่นนั้นะครับ ต้องอาศัย ต้องการเงื่อนไข หรือความรู้ใด ผมคิดว่าในส่วนของเงื่อนไขประกอบด้วย 2 ส่วนก็คือ ในส่วนของภาคประชาชนเองนะ ครับ ต้องพอเพียงก่อน พอเพียงก็อย่างที่อาจารย์ว่านะครับ ก็คงต้องให้มันพอกินพอใช้จริง ๆ ก็อย่าง คนทราบกันนะครับก็อดรู้ร่วก่อน เพราะรู้สึกว่าการบ้านที่ยังไม่พอเพียงทุกวันนี้ไม่ใช่ว่าเขาทำภาค เกษตรแล้วมันเจ๊งชะง่อนพังไปหมด ไม่ใช่ซะครับ ผมอยู่กับตรงนี้มา เครือข่ายกลไกกรรมไร้สารพิษ ทำ มาเป็นสิบปีแล้วนี้ สรุปเขาไม่ได้พัง เพราะว่าทำเกษตรแล้วไม่พอกินนะครับ เขาไปหมดรู้ร่วหมด เลยนะครับ โดยเฉพาะภาคอีสานน่าจะชัดเจนกว่าภาคใต้ซะครับ อบายมุข ก็คือ เหล้า บุหรี่ การพนัน นะครับ แล้วก็ส่วนที่มันเกิน สิ่งพวกนี้ มอเตอร์ไซค์ เป็นสิ่งที่มันเกิดสำหรับชาวบ้าน บ้านหลายหลัง นี่มันเกินความจำเป็น สิ่งพวกนี้มันร่ว เขาปลูกผลผลิตมันก็แค่พอกิน แต่มันไม่พอไปใช้ส่วนที่ จะต้องผ่อนจ่ายค่าโทรศัพท์ ค่ามอเตอร์ไซค์ มันก็เลยไม่พอเพียงสักที ถ้าเราพื้นตัวนี้ขึ้นมาได้ ทำให้ เขาพอเพียงให้ได้ โดยเฉพาะถ้าอดรู้ร่วก็ต้องนิมนต์พระคุณเจ้าละครับ คงต้องสอนนิพนธ์กับเรื่อง ของอบายมุขนะครับ ถ้าเขาเลิกได้ มันพอนะครับ เพราะจากประสบการณ์จากที่เราไปส่งเสริม เครือข่ายเรานะครับ เขาใช้หนี้ ธกส.ได้หมดนะครับ เขามีเงินเหลือด้วย จากที่เขาไม่พอจริง ๆ มัน ไปหมดอบายมุขพวกนั้น อันนี้เป็นเงื่อนไขแรกที่ต้องเติมก่อน พอในส่วนของภาคประชาชนเต็ม แล้วต่อไปก็เป็นในส่วนหน้าที่ของภาคนักการเมืองท้องถิ่นนะครับ ท่านนายกเสถียร คงต้องรับต่อ เพราะต้องยอมรับว่าชาวบ้านจริง ๆ เขาไม่มีหัวเรื่องบริหารจัดการ เอาแค่เรื่องตลาดเรื่องเดียว ชาวบ้านปลูกได้ แต่ทำตลาดไม่เป็นถูกไหมครับ ท่านนายกต้องรับภาระเปิดตลาดนะครับ ในอบต.

ทุกเย็นวันศุกร์ก็ได้ หรือเสาร์อาทิตย์ก็ได้ เปิดท้องถื่น เปิดตลาด นะครับ ตลาดนัดท้องถื่นให้เขาขายชาวบ้านที่ไม่มีที่ไปก็มาขายตรงนี้ก็ได้นอกจากตลาดระดับชาวบ้านแล้ว ผมคิดว่าถ้าทำได้ ผมอยากให้ทาง อบต. เอาภาระในเรื่องของตลาด เพราะเครือข่ายกิจกรรมของเราเองก็ช่วยในเรื่องของการหาตลาดให้เขา มีแน่ ๆ ครับ อย่างของโรงพยาบาลนี้ เพราะทุกแห่งต้องมีโรงพยาบาลถูกไหมครับ โรงพยาบาลนั้นของกระทรวงสาธารณสุข เขาจับมือนะครับ เรียบร้อยแล้วว่าต้องการสินค้าไว้สารพินหรือปลอดสารพินนะครับ เพียงแต่ว่ามีใครเอาไปเสนอโรงพยาบาลหรือเปล่า ปัญหาคือไม่มี ตลาดมันมีอยู่นะครับ แต่ไม่มีคนเชื่อมชาวบ้านไม่รู้ต้องอาศัย อบต. ครับ รบกวนท่านนายก

นอกจากในเรื่องของตลาดที่เราช่วยเขาหาแล้ว ในการบริหารจัดการ เกี่ยวกับพวกสาธารณูปโภคทั้งหลายเหล่านี้ โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ท่านต้องช่วยหา ถ้ามันมีคลอง มีแม่น้ำ มีอะไรที่อยู่ในระยะที่ เป็นไปได้ท้องถื่นของท่านจะเชื่อมมาได้ ผมเคยไปที่อำเภอคงนะครับ โคราซ ไม่ทราบท่านได้อยู่โคราซบ้าง มันมีแม่น้ำนะครับ ห่างไปเข้าใจว่าไม่ถึงสิบกิโลเมตร แต่เชื่อไหมครับอำเภอคงฝนตกปีเว้นปีนะครับ บางทีท่านปีนี้ได้ ปีหน้าทำไม่ได้ เว้นไปสามปีค่อยทำได้หนหนึ่ง แต่ระยะทางจากแม่น้ำมาถึงอำเภอคงมันไม่ถึงสิบกิโล ถามว่าชาวบ้านทำไมเขาไม่ทำละ เขาบอกก็ไปบอกทางผู้ใหญ่ ทางกำนันแล้วเขาก็เฉย ๆ นะ ตรงนี้ผมยกตัวอย่างให้ท่านนายกเสถียรดูว่ามันมีสิ่งที่ท่านนายกสามารถทำได้ครับ ท่านจะจัดงบประมาณไป หรือว่าจะเกณฑ์แรงงานชาวบ้านที่เขาอยากได้น้ำอะไรก็ได้ รูปแบบไหนก็ได้ ท่านช่วยเขานะครับ ถ้าท่านสามารถจัดการในสิ่งตรงนี้ได้ ผมเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงในภาคของการเมืองท้องถื่น ผมคิดว่าเป็นไปได้ครับ ขอขอบคุณครับ

รศ.ดร.ปัทมา : ขอขอบคุณค่ะ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เชิญค่ะ

ผู้ร่วมประชุม : ผมก็ยังมองเรื่องของการเรียนรู้เป็นหลัก ผมว่าแต่ละท้องที่แต่ละตำบลนี้มันมีเครื่องมืออยู่แล้วว่าจะหยิบอะไรมาเป็นเครื่องมือได้ ถ้าเรียนรู้สิ่งที่มันอยู่รอบตัวเราให้ชัด ยกตัวอย่างเช่น ในตำบลแห่งนี้มีต้นขนุนกี่ต้น ให้ได้นี้เราก็สามารถวางแผนบริหารจัดการได้ เพราะฉะนั้นข้อมูลเป็นเรื่องสำคัญ ผมเชื่ออย่างนี้นะครับ ถ้าหากมีข้อมูล เอาข้อมูลนั้นมาวางแผนบริหารจัดการ ผมว่ามันไม่ยาก แต่ที่มันยากอยู่ทุกวันนี้ เพราะข้อมูล ขาดข้อมูล อย่างกรณีที่บ้านผมนี้ ผมถาม อบต. หมู่บ้านของผม สมาชิก อบต. ธรรมดาค่ะ แต่อยู่ตำบล ถามว่าตำบลเรานี้ปีหนึ่งมีที่ทำนาก็ไร่ ปีหนึ่งผลผลิตจากข้าวก็เกวียน อันนี้เขายังตอบผมไม่ได้เลย แล้วถามว่าคนในตำบลนี้ปีหนึ่งบริโภคข้าวสารกี่ตัน ก็เกวียนก็ยังตอบไม่ได้ กินผลไม้เท่าไร ใช้น้ำยเคมีเท่าไร ใช้น้ำยอินทรีย์เท่าไร ถ้าทำความเข้าใจเรื่องราวเหล่านี้ อบต.เอาข้อมูลนี้มาวางแผนบริหารจัดการ ยกตัวอย่างเช่น ผมทำเล็ก ๆ ในครอบครัวนี้ ผมเรียนรู้ว่าในบ้านตัวเองนี้มันกินใช้อะไรแค่ไหน แต่ละปีผ่านไป ผมทำข้อมูลให้ครอบครัวผมนี้ก็คือทำเป็นข้อมูลทุกปี แล้วก็เอาข้อมูลมาวางแผนพัฒนาทุกปี ผมจะทำสี่ปีครั้งหนึ่ง

ผมวางแผนทุกปีเลยครับ ว่าปีที่ผ่านมาทำอะไรไปบ้าง แล้วปีต่อไปจะทำอะไรอย่างนี้ ถ้า อบต. สามารถวางแผนจัดการตรงนี้ได้ ผมเชื่อ ท้องถิ่นหรือ อบต.เข้มแข็ง

ผมเคยเสนอหลายแห่ง ผมก็เห็นเกือบทุกหมู่บ้านซื้อน้ำกิน ทำไม อบต.ไม่ทำเองซะเลย น้ำกิน แล้วผมก็เสนอว่าที่เป็นสมาชิก อบต. ไม่ใช่สิ้นเดือนก็ไปเซนต์แล้วก็รับเงินเดือนกลับบ้านไปเป็นเซลล์ขายน้ำให้ตัวเองได้ไหม ว่าหมู่บ้านตัวเองนี่ปีหนึ่ง หนึ่งเดือนนี้ดื่มน้ำไปกี่ลิตรรู้ไหม แล้ว อบต.สามารถจัดการตรงนี้ได้ไหม อย่างนี้ ผมเคยเสนอหลายเรื่อง เองง่าย ๆ ทุกคนต้องดื่มน้ำ แต่ละ อบต.นี้ มีน้ำดื่มเป็นของตนเองไหม แค่จัดการเรื่องน้ำแค่นี้มันก็สามารถที่จะอยู่ ปีหนึ่งลดค่าใช้จ่าย อย่างเยอะนะครับน้ำดื่มนี้ ผมก็บอกให้ อบต.นี้ไปเป็นเซลล์เลย เวลาไปประชุมก็รับน้ำมาบ้านตัวเองด้วย หมู่บ้านตัวเองกินน้ำก็ลิตร แค่นั้นเองไม่ต้องไปยุ่งยากอะไรเลย ไม่ต้องไปถามตลาดที่อื่น ผมถามว่าต้องไปทำตลาดที่ไหน ไม่ต้อง ตลาดวังสะพุงเรานี้แหละ ที่สำคัญเรากินยังงี้ แต่ทุกวันนี้เหมือนอาจารย์ว่าก็คือ ชวนาถูกสอนให้ทำนา ขายข้าว แล้วก็ซื้อข้าวกิน มันกลายเป็นวิถีเลยครับ ถ้าขายข้าวไม่ได้ ไม่รู้จะเอาตัวไหนซื้อข้าวกิน ทั้ง ๆ ที่อยู่ในกำมือ อย่างนี้นะ เพราะผม ที่มีโอกาสให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ก็หลาย ๆ ผู้รู้นี้ ผมว่าการพึ่งตนเองเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ามันพึ่งตนเองได้มากก็จะถูกเอารัดเอาเปรียบน้อย แต่ถ้าพึ่งตนเองได้น้อยก็จะถูกเอารัดเอาเปรียบมาก ไม่มีใครมาทำให้ตัวเองได้ นอกจากตัวเอง ครับ

ผู้ร่วมประชุม: ขอเสริมนะคะ เห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งเลย จริง ๆ แล้วนี่อย่างที่ท่านว่ามันมีตัวอย่างที่ทำมาแล้วนะคะ ท้องถิ่นที่ท่านมาแล้วหลายแห่ง ยกตัวอย่างน้ำนี้ บางหมู่บ้านจะคะ เขามีน้ำสะอาดดื่มฟรีเลย โดยทำเรื่องของน้ำดื่มชุมชน มีท้องถิ่นแห่งหนึ่งเขา มันอยู่ที่ผู้บริหารด้วย ผู้บริหารเขาบอกอย่างนี้ เราไปประสานกับทีมวิชาการของมหาวิทยาลัยมาในเรื่องของตัวกรองน้ำโดยชุมชนเอง ก็คือให้เครื่องมือไปหาปลา ไม่ได้ให้ปลาเอาไปทำกิน ก็สอนประชาชนทำเรื่องของเครื่องกรองน้ำเองนี้ เครื่องกรองน้ำอย่างดี ทำอย่างง่ายแล้วก็สอนเสร็จ ปรากฏว่าหมู่บ้านนั้นทำเครื่องกรองน้ำดื่มเองหมดเลย ไม่ต้องซื้อเลยน้ำ แล้ว อบต.เป็นคนลงทุนให้ในเรื่องของอุปกรณ์ทำ แล้วประชาชนทุกหลังคาเรือนต้องมาเรียน พอเรียนเสร็จก็ลงไปทำน้ำดื่ม แต่บางแห่งไม่ได้สอนอย่างนั้น แต่บางแห่ง อบต.เขาก็บอก อะจ้จ อบต.ให้จัดเป็นกลุ่มนะ แต่ละหมู่บ้านนี้ส่งคนมาเรียน แล้วทำเป็นเหมือนกับเครื่องหยอดเหรียญนะ เป็นน้ำดื่มบริการประชาชน ฟรีเลยนะคะ ตั้งเป็นจุดในหมู่บ้านเลย อันนี้เป็นของส่วนรวม เมื่อกี้กรณีแรกนี้เป็นของส่วนตน สอนแล้วให้ไปทำใช้ในบ้าน แต่กรณีสองนี้ทำเพื่อให้ส่วนรวมทุกคนมาใช้ได้เลย ไม่ว่าจะต่างบ้านต่างถิ่นมาใช้น้ำตรงนี้เลยนะคะ อันนี้ก็เป็นอย่าง

แล้วอีกตัวอย่างหนึ่งในเรื่องของชุมชนเข้มแข็งในเรื่องของว่าปลูกนาแล้วไม่ต้องขายข้าวเพื่อซื้อข้าว เพราะว่าตัวอย่างของเราในทางภาคเหนือนี้ เรามีอยู่นะคะ เขาเป็นหนี้ ตอนแรกนี้นะคะ ทำธุรกิจทางด้านการก่อสร้าง เป็นหนี้ ล้มละลาย คือ ธุรกิจล้ม ฟองสบู่แตก งานอะไรก็หาลำบาก เป็นหนี้ไปเป็นล้าน หลักล้าน พอเป็นหนี้เสร็จทำไงดีละ ตอนนี้อย่างอื่นทำอย่างอื่นไม่ได้เลย

นอกจากใช้ทุนอย่างที่บอกไปเมื่อก็ว่าต้องหันมามองตนเอง เราต้องวิเคราะห์ตนเองว่า เราใช้สิ่งรอบตัวเราที่เหลือก่อให้เกิดประโยชน์ เขาก็เลยทำในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงในครัวเรือน นั่นก็คือว่าเขามีที่ดินอยู่แค่ไร่เดียวจะกะ เขามีที่ดินอยู่ไร่เดียว หนึ่งไร่นั้นเขาปลูกพืชหลายอย่าง เหมือนที่ว่าเมื่อเช้าที่บอกที่พระคุณเจ้าท่านบอก ปลูกต้นไม้สามอย่างประโยชน์ล้นอย่างนะกะ อันนี้เขาปลูกต้นไม้หลายอย่างเหมือนกัน แต่ให้ผลผลิตต่าง ๆ กันไป เขาสามารถเลี้ยงเป็ดในบ้านเพื่อกินไข่ เลี้ยงกบเพื่อขายได้หรือทานได้ เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย เอามูลมันมา ไม่ต้องเอาไปทิ้งที่ไหน ทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ เขาบริหารหนึ่งไร่ด้วยตัวเอง เขาบอกขออย่างเดียวคือ ให้ทำพอกิน ไม่ต้องเอาเงินไปใช้ซื้อของมาทานนะกะ พอทำกินแล้ว เหลือเขาก็เลยขาย

อีกประเด็นหนึ่งหลายบ้านพอเห็นทำกันอย่างนี้แล้ว บ้านนี้ก็ทำ บ้านโน้นก็ทำ ทำเสร็จเขาบอกว่าถ้าของเขามีเหลือเขาเอาไปแลกกัน เขาใช้วิธีแลก เขาใช้ระบบยืมยูกะกะตรงนั้น แลกกันเสร็จ บางอย่างใช้วิธีการยืมกัน อย่างเช่น ปุ๋ยหมัก ไม่มีละ จะเอาไปใส่ที่สวนเขาก็มายืมปุ๋ยหมักบ้านนี้แล้วก็ทำคืนกันไป ปรากฏว่าตอนนี้หมู่บ้านตรงนี้ กลายเป็นหมู่บ้านตัวอย่างเลยที่สามารถทำให้เขาเนื่จากการเป็นหนี้ สามารถได้สภาพหนี้สินหมด แล้วก็ตอนนี้เขาก็มีเงินอยู่พอกิน แล้วบางคนมีลูกหลายคน ไม่มีพ่อบ้านละ คือจากไปแล้ว แม่บ้านเขายังสามารถเลี้ยงลูกได้ โดยใช้วิถีชีวิตแบบนี้แค่ที่ดินแค่ 1 ไร่เขาก็สามารถบริหารจัดการตรงนั้น อันนี้สนับสนุนในแนวคิดที่ว่า ทำอย่างไรก็ได้ เราหันมาวิเคราะห์ตัวเอง แล้วเราทำตัวเองให้เข้มแข็ง ตรงนี้ต่อจิ๊กซอว์กันไปเรื่อย ๆ ก็จะทำให้ชุมชนเราเข้มแข็งในเรื่องทางด้านเศรษฐกิจ ปากท้องเป็นสิ่งที่สำคัญ เหมือนที่ว่าเมื่อก็ ถ้าหากเราด้านเศรษฐกิจดี ปากท้องเราดีนี้ เราจะมีมันสมองที่จะ ช่วยคิดพัฒนาท้องถิ่นได้อีก เพราะว่าเราจะไม่ต้องไปคิดพะวงว่า เอ วันนี้นะจะมี จะเอาเงินที่ไหนมาซื้อข้าว ไม่ต้องคิดแล้ว เพราะว่าทุกอย่างอยู่ในที่ดินเรา มีอาหารอุดมสมบูรณ์ก็จะมีพลังสมองที่จะมาช่วยคิดในเรื่องของการอื่น ๆ ได้อีก อันนี้เสริม

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบคุณค่ะ เวลาเรากำลังต้องยุติการอภิปรายนะกะ แต่ดิฉันอยากจะสรุปอย่างนี้นะกะ ว่าถึงที่สุดพวกเราเห็นในเรื่องของการพัฒนาดน การพัฒนาระบบ นะกะ ตัวเชื่อมที่สำคัญก็คือทำให้คนนี้มีลักษณะของชุมชนที่เข้มแข็งได้อย่างไรนะกะ ไม่ใช่เพียงแค่ว่าไปทำให้สามารถมีบทบาทไปควบคุม หรือมีส่วนร่วมในระบบได้เท่านั้น แต่ว่าจุดที่สำคัญก็คือ ทำให้เราตัดวงจรการพึ่งพานะกะ เพราะฉะนั้นฐานกลับมาก็คือต้องสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ ต้องสร้างข้อมูล เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในตัวเอง พึ่งพาตัวเองได้นะกะ สามารถที่จะจัดการวิถีชีวิตตัวเอง แล้วจัดการท้องถิ่นตัวเองได้ อันนี้เหมือนจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญนะกะ ที่จะนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง ไปสู่การมีส่วนร่วมในขณะเดียวกันเราก็คงละเลยในเชิงโครงสร้างเรื่องของการพัฒนาหรือการปฏิรูประบบไม่ได้ เช่นกันนะกะ ดิฉันคิดว่าพื้นที่ของเศรษฐกิจพอเพียงมันเข้ามาได้ทั้งในส่วน ของพื้นที่การทำงานในระดับชุมชน ระดับปัจเจกครอบครัว นะกะ แล้วก็ในเชิงระบบนั้น เราอาจจะเสนอได้ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ แต่ว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบจะเกิดขึ้นจริงได้หรือไม่ดิฉันคิดว่ามันต้องการระยะเวลาพอสมควรในขณะเดียวกัน ภาคประชาสังคมนะกะ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการ

ผลักดันตรงนี้ ก็คงเป็นเรื่องที่ต้องทำคู่ขนานไปนะคะ ทั้งในเชิงระบบ แล้วก็เชิงของการพัฒนาคน พัฒนาชุมชน ทำชุมชนให้เข้มแข็งนะคะ ก็อาจจะสรุปแค่นี้ก่อน เพราะว่าเดี๋ยวเราคงเข้าไปสู่เวทีใหญ่นะคะ ก็ขอบพระคุณทุกท่านสำหรับข้อเสนอแนะต่าง ๆ นะคะ เรามีทั้งรายละเอียดเดี๋ยวอาจจะสรุปขึ้นเวทีอีกครั้งหนึ่งนะคะ ขอบคุณค่ะ

ถอดเทป การประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า ภาคราชการ

ดำเนินรายการโดย ศาสตราจารย์ ดร. ญัฐพงศ์ ทองภักดี

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า)

ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ 2 โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

ดร.ญัฐพงศ์ :

การทำวิจัย แล้วพบว่า งบประมาณสูง เพราะส่วนใหญ่เอาไปทำรั้ว ทำอาคาร หน่วยงานบางแห่งทุบรั้วเสร็จแล้วก็สร้างรั้วใหม่ขึ้นมา เพราะฉะนั้น เราใช้งบประมาณคุ้มหรือยัง ตอนนี้งบประมาณเข้าสภาอยู่ จะเริ่มปวดหัว ต้องเตรียมเข้าสภา อีกคำถามหนึ่งคือราชการธรรมาภิบาล หรือยัง เราว่านักการเมืองไม่ดี แต่ข่าวล่าสุด คือมีปลัดกระทรวงมีเงินเป็นพันล้านขึ้นมาอย่างนี้ แล้วบอกว่านักการเมืองไม่มีธรรมาภิบาล อยู่ไม่ได้ละ เราก็ต้องพูดถึงเราด้วย ตัวข้าราชการเองที่ดีก็มีหนี้สินอยู่เยอะ เพราะฉะนั้นเราจะไปสร้างเสริมทำให้ราชการเข้มแข็งมาอย่างไร ยิ่งถ้าท่านมาคุยตอนเช้า จะพบว่าภาคเอกชนก็เคลื่อนไหวมาก ชุมชนเคลื่อนไหวมาก ราชการเรายังดื้อมเดียวดีกว่าเพื่อน ผมยังสงสัยสองชั้นเพราะว่าผมอยู่ฝ่ายการศึกษาด้วย มหาวิทยาลัยยังดื้อมเดียวไปใหญ่ เพราะฉะนั้นผมโดน 2 เด้ง โดยสรุปแล้วภาคราชการมีเรื่องต้องคุยอีกเยอะเพื่อให้รู้ว่าเราทำอย่างไร ที่นี้การคุยวันนี้แหละ ก็จะมีวิทยากรท่านมาให้ความรู้ในสองระดับ หนึ่งคือระดับนโยบายและแผนส่วนใหญ่เป็นยังงี้ ผ่านไปเป็นยังงี้ แล้วคิดว่าเราคงจะเข้าใจทำให้มองเห็นภาพได้ว่าความพอเพียงเป็นยังงี้แล้วช่วยขับเคลื่อนได้ยังงี้บ้าง อันที่สองคือระดับหน่วยงาน เพราะฉะนั้นหลังจากที่ท่านวิทยากรใช้เวลาเสนอทั้งสองระดับแล้วเนี่ยแหละ ก็คงจะเป็นความคิดเห็นที่ค่อนข้างจะฟรีจากทุกท่านนะ สะ ทง สก. บอกนิดนึงว่าเนื่องจากเราจะทำเป็น proceeding นะสะก็คือว่ามีการสรุปความเห็นอะไรเนี่ยท่านกรุณาแนะนำตัวหน่วยงานสักนิดหนึ่ง คือผม และสก. ไม่ได้จะเอาไปรายงานหน่วยงานหรือความหมายก็คือว่าจะได้มีการบันทึกเทปดูจะได้รู้ว่าใครเป็นใคร แล้วสำหรับเอกสาร อันนี้เข้าใจว่าแจกให้ละ สะ ของศูนย์นิด้า เอกสารอื่นนี่ก็ขายนะสะ แต่เนี่ยแจกนะสะ ถ้าท่านไปเว็บไซต์ของเราจะมีอะไรให้โหลดได้เพื่อเป็นประโยชน์บ้าง แล้วทางสภาพัฒน์เองก็มอบแผน 11 วั้นะ เพื่อท่านจะเอาไปใช้ประโยชน์ต่อไปได้นะครับ

สำหรับวิทยากรทั้ง 2 ท่าน ผมขออนุญาตแนะนำ ผมมีนิดเดียวจะครับเมื่อตอนระดมความคิดนี้พูดจบไปเลยนะ แต่มีโจทย์ใหญ่ให้คิดกันว่าทำอย่างไรให้หน่วยงานมีความพอเพียง พุดง่าย ๆ คือในระดับนโยบาย ระดับการเมืองทำอย่างไรให้หน่วยงานมีความพอเพียง แล้วข้าราชการจะพอเพียงได้ยังงั้นะสะนี้เป็นคำถามใหญ่ ที่นี้คำถามย่อยจริงๆ แล้วใน สก.ก็ฝากมาด้วยนะสะว่า เช่น ทำไมการขับเคลื่อนในภาคราชการนี้ทำไมถึงเชื่องช้า ทำไมเอกชนเข้มแข็ง ทำไมชุมชนเข้มแข็ง ทำไมราชการนะช้ากว่า เรื่องที่บอกว่าความเชื่องช้านี้มันเกิดจากที่เรียกว่า ภาคราชการหรือหัวหน้าส่วนราชการ

เป็นตัวปัจจัยสำคัญหรือเป็นเพราะสาเหตุอื่น สาเหตุจากอะไร ถ้าหากว่าเราต้องการให้รวดเร็วขึ้นในอีก 10 ปีข้างหน้านี้ หน่วยงานราชการเองเราจะต้องทำตัวอย่างถูกหรือเปล่า สองคำถามสุดท้ายคือแนวทางในทศวรรษหน้าจะเป็นยังไงและเราต้องการความรู้อะไรบ้างนะ เพราะฉะนั้นหลังจากที่วิทยากรทั้งสองท่านได้อภิปรายแล้วนี้ผมก็คงจะมีประเด็นที่เราจะคุยกันได้ ซึ่งก็อาจจะนอกเหนือจากนี้ก็ได้ นี่เป็นตัวอย่งให้เห็นภาพเลย ะครับ

ท่านแรกที่จะมาให้ความเห็น ให้ความรู้เราเกี่ยวกับเรื่องของแผนคือท่านมาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติครับ ท่านเป็น ผอ.สำนักยุทธศาสตร์ด้านนโยบายสาธารณะนะ คือ คุณจินางกูร โรจนันท์ นะครับ และหลังจากนั้นนะครับก็จะเป็นเรื่องของตัวองค์กรที่ได้รับรางวัลมานะอะ ได้เห็นตัวอย่างว่าจะขับเคลื่อนยังไง ท่านอยู่กรมราชทัณฑ์นะครับ ท่านเป็นหัวหน้ากลุ่มงานเฉพาะด้านทัณฑปฏิบัติ สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ คุณวันดี บัวผา ครับ ขอเชิญ ผอ.ก่อนเลยครับ

ผอ.จินางกูร :

สวัสดิ์ทุก ๆ ท่านนะคะ มีความยินดีนะคะที่วันนี้จะได้มาเจอกับท่านข้าราชการด้วยกันจริงๆ section นี้ไม่ได้อยากจะให้เป็นทางการ ไม่ต้องจดกันก็ได้ เพราะว่าจริงๆ เป็นเรื่องที่เรามาแลกเปลี่ยนกันนะคะ

โจทย์ที่ท่านอาจารย์ณัฐพงศ์ แฟกซ์มาให้ตอนแรกอ่านแล้ว เป็นโจทย์ที่ใหญ่มาก กว้างมากนะคะ เพราะว่าโดยความเข้าใจแล้ว ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมันไม่ใช่เรื่องที่เป็นโมเดลเดิวนะคะ ไม่ใช่เรื่องโมเดลเดียว เพราะฉะนั้นถ้าเราจะมาคุยกันเรื่องโมเดลเดิวนะมันไม่จบเพราะว่าแต่ละคนก็จะมีมุมมองของตัวเอง แต่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่หนึ่งก่อนที่คนจะปฏิบัติต้องรู้ก่อนว่าตัวเองมีจุดดี จุดด้อย มีทุนของตัวเองอย่างไร ยังขาดอะไร เพื่อที่ไปถึงเป้าหมายได้อย่างไร มันเป็นเรื่องส่วนตัว เออ เขาเรียกว่าอะไร มันเป็นเรื่องตามศักยภาพนะคะ ที่นี้พอมาพูดถึง เอาเข้ามาอยู่ในโมเดลเดิวนี่ก็ยังคงคิดว่าวันนี้เราจะได้ข้อตกลงกันไปอยู่ที่ตรงไหนนะคะ แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องที่ได้รับมอบหมายมาในสัปดาห์นี้ นะคะ ก็คือให้มาชี้ทิศของประเทศในห้าปีข้างหน้าตามแผน 11 นะคะว่าเราจะไปอย่างไรนะคะ ก็จะขออธิบายควบคู่กันไปด้วยว่าในการที่เราทำแนวทางการพัฒนาประเทศในห้าปีข้างหน้านี้นะคะ สภาพัฒน์เองเนี่ยได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการวางแผนนะคะ ซึ่งโดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนั้นได้พูดอยู่แล้วว่าเป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัตินะคะเพื่อเข้าสู่ดุลยภาพ เพราะฉะนั้นหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่ประเด็นนะคะ ไม่One Issue เช่น การศึกษา สาธารณสุขนะคะ ไม่ใช่อย่างนั้นนะคะ แต่เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เข้าสู่ดุลยภาพนะคะ ซึ่งดุลยภาพของแต่ละท่านอาจจะไม่เหมือนกัน

แต่ในฐานะสภาพัฒน์เองเราทำแผนระดับประเทศนะคะ การวางแผนอย่างแรกนะคะ เดี่ยวขอ Definition ให้ตรงกันนิดนึงนะคะ ขอซ้ำอีกครั้งหนึ่งนะคะว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ

แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติเพื่อเข้าสู่ศุภภาพ โดยการที่จะเข้าไปสู่ตรงนั้นได้อย่างหนึ่งก็คือ คงจะต้องมีความพอประมาณ ไม่เกินตัวนะค่ะ ทำอะไรอย่าเกินตัว การที่จะทำอะไรไม่เกินตัวหนึ่งก็คือ เราต้องมีเหตุผลที่เราจะทำนะค่ะ ต้องมีเหตุผล แล้วก็ ถ้าสิ่งที่เราคิดว่ามีเหตุผล ทำไปแล้วเกิดมันพลาดนั้นะค่ะ อย่างน้อยมีแผนสำรองไว้ว่าถ้าพลาดแล้วเราไม่เจ็บมากจะทำอย่างไรนะค่ะ อันที่สองคือให้เดินทางสายกลาง การจะเดินทางสายกลาง ได้ทุกอย่างนะค่ะ เดียวนี้ทุกคนต้อง คิดว่าทุกคนมองเห็นแล้วนะค่ะว่าขณะนี้มันมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเร็วมากนะค่ะ มันมีผลกระทบกับเราเร็วมาก เพราะฉะนั้นการที่เราจะทันในสิ่งที่เปลี่ยนแปลงนั้นอย่างแรกเราต้องมีความรู้ะนะค่ะ ทุกอย่างเคลื่อนด้วยความรู้กันแล้วจะมานึกเอาเองอาจจะไม่มีภูมิคุ้มกันไม่ทันนะค่ะ ตรงนี้ต้องมีความรอบคอบระมัดระวังแล้วทั้งหมดที่เป็นประเด็นพูดกันอยู่มากในปัจจุบัน คือเรื่องของคุณธรรมนะค่ะ คุณธรรมถึงทำให้เราอยู่ด้วยกันด้วย อย่างปรองดองนะค่ะ แล้วทั้งหมดทั้งปวงนี้นะค่ะ เศรษฐกิจพอเพียงเน้นมาก ๆ เลยว่าถ้าไม่ปฏิบัติไม่มีทางเห็นผลนะค่ะ ใครปฏิบัติก็ได้กับคนนั้นนะค่ะ แต่ถ้าไม่ปฏิบัติก็เป็นหลักปรัชญาอยู่อย่างนั้นนะค่ะ เออ แผนพัฒนาเองเท่าที่ทำมานะค่ะ ตั้งแต่แผน 8 แผน 9 นะค่ะ เราได้พยายามเผยแพร่เรื่องหลักปรัชญาคืออะไร แล้วพอถึงแผน 10 คือเราก็ได้รับ คือได้มีการประเมินดูก็พบว่าคนเนียเข้าใจแล้วละว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร แต่น้อยคนมากที่นำไปปฏิบัตินะค่ะ เพราะฉะนั้นแผน 11 ก็เลยพยายามที่จะเผยแพร่ะนะค่ะ การประยุกต์ใช้แล้วนะค่ะ เราจะไม่ค่อยพูดกันถึงเรื่องความหมายคืออะไร แต่การประยุกต์ใช้จะทำอย่างไร ก็เลยทำให้เกิดความสับสนในบรรดาภาควิชาของเรานะค่ะ พยายามจะหารูปแบบนะค่ะ รูปแบบที่จะเอาไปก๊อปไปใช้นะค่ะ ซึ่งเราก็บอกเศรษฐกิจพอเพียงไม่มีรูปแบบให้ก๊อปไปใช้นะค่ะ ของใครของใคร เพราะฉะนั้นอย่างแรกต้องประเมินตนเองให้ได้ก่อนว่าตัวเองมีทุนอะไร ตัวเองมีทุนอะไร ตัวเองมีเครือข่ายแค่ไหน ตัวเองจะไปให้ถึงตรงไหน แล้วจะไปหาความรู้มาให้ถึงตรงนั้นได้อย่างไร เช่นเดียวกับสภาพัฒน์เวลาที่เราวางแผนนะค่ะ การวางแผนของเราเริ่มต้น เราต้องดูก่อนนะค่ะ ว่าที่ผ่านมาทั้งหมดการพัฒนาของเราในแผน 10 มันเกิดอะไรขึ้นบ้างในประเทศ

อย่างแรกเราพบว่าคนของเรามีการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น คือจำนวนปีการศึกษานะค่ะ แต่คุณภาพนั้นอีกเรื่องหนึ่งนะค่ะ จำนวนปีการศึกษาเรามีสูงขึ้นนะค่ะ แต่ผู้ปวยเราก็มากขึ้นเนื่องจากเราก่อนข้างที่จะมีรายได้ดีขึ้น ก็เริ่มทานอะไรที่ไม่ค่อยเป็นประโยชน์กับสุขภาพนะค่ะ แต่อย่างไรก็ตาม นักวิจัยเรายังไม่มากนักในประเทศเรานะค่ะ อีกอันหนึ่งที่เราค้นพบคือถึงแม้ว่าจำนวนปีการศึกษาของประชาชนนี้จะเพิ่มสูงขึ้นโดยที่คุณภาพไม่ค่อยดีเท่าไรไร แต่สิ่งหนึ่งที่เรพบว่าเป็นจุดที่ดีมาก ๆ คือในชุมชนนะค่ะ ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้น ฟังตัวเองได้มากขึ้นนะค่ะ มีประเด็นของตัวเองมากขึ้นนะค่ะ รวมถึงเริ่มมีการดูแลคนในชุมชนด้วยตัวเอง ก็คือมีสวัสดิการชุมชนเยอะขึ้นนะค่ะ เศรษฐกิจเขาก็ไปของเขาได้นะค่ะ ถึงแม้ว่าจะมีอัตราต่ำกว่าที่ผ่านมานะค่ะ เนื่องจากเราเจอภาวะอะไรหลายเรื่องนะค่ะ แต่อย่างไรก็ตามเราก็ดึงฟังเรื่องส่งออกสูงอยู่นะค่ะ อัตราออมก็ดีขึ้นนะค่ะ แต่ยังไม่เท่าที่เราอยากให้เป็นนะค่ะ เราพยายามส่งเสริมเรื่องการออม เพราะว่าเรารู้ว่าในอีกไม่กี่ปี

ข้างหน้าเราจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ แล้วในขณะที่เรามีประชากรที่มีการศึกษาระดับนี้แหละ แล้วยัง saving ไม่เยอะนี้ ถ้าเข้าสู่ผู้สูงอายุแล้วนี่เราจะไม่มีกำลัง คือภาครัฐเองไม่มีกำลังหรือพอที่จะดูแลทุกคนที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เราจึงพยายามส่งเสริมให้ทุกคนได้มีการออม มีการตั้งกองทุนอะไร เอาไว้ นะคะ อันนั้นเป็นเรื่องที่กระทรวงได้รับไปปฏิบัติเพื่อที่จะสร้างภูมิคุ้มกันให้กับคนในประเทศนะคะ สิ่งแวดล้อมนะคะพื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้นนะคะ พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น แต่เราก็มียังมี ปัญหาเรื่องการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์นะคะ แล้วก็การรีไซเคิลก็ยังต่ำกว่าเป้าหมาย ส่วนตัว ปัญหาที่ค่อนข้างจะชัดก็คือเรื่องธรรมาภิบาล นะคะ ช่วงที่ผ่านมาหลายคนจะอ่านเจอนะคะ ธรรมาภิบาลทั้งในภาครัฐทั้งในภาคเอ่อไม่ค่อยดีเท่าไร แต่ในภาคเอกชนเขาประกวดกันแล้วเขาก็บอก ของเขานี้ดีขึ้น อันนี้ก็คือสิ่งที่เราประเมินก่อน นอกจากที่เราจะประเมินในประเทศแล้ว เราก็ประเมินอีกว่า เอ่อถ้าสมมติว่าเราเดินต่อไปในห้าปีข้างหน้าแล้วประเด็นอะไรบ้างที่เราจะต้องพบ และเราควรจะสร้างภูมิคุ้มกันไว้ ณ ตั้งแต่วันนี้แหละ อย่างแรกก็คือการบริหารภาครัฐอ่อนแอลง นะคะ อันที่สองที่เรียนไปเมื่อที่ว่าเราเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้วนะ มีประเด็นอะไรที่เราจะต้องรีบสร้าง ภูมิคุ้มกัน ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมลงรุนแรงนะคะ แล้วผลกระทบที่เกิดจากสิ่งตรงนี้เราก็เห็นอยู่นะคะว่ามันคืออะไรบ้างนะคะ โครงสร้างเศรษฐกิจจะถึงแม้ว่าเราจะมี Growth ดีทางด้านเศรษฐกิจ แต่มองในภาพรวมแล้วนี่ผู้ได้รับประโยชน์จากภาคเศรษฐกิจเช่น กลุ่ม SME ก็ยังไม่ค่อยได้รับประโยชน์มากนักนะคะ ก็ยังใช้อาจจะเป็นในลักษณะของ Labor Intensive อยู่มากนะคะ ไม่ค่อยได้ใช้ High Technology เพื่อที่จะสร้าง Value Added ให้กับผลิตภัณฑ์สักเท่าไร ซึ่งตรงนี้นะคะในห้าปีข้างหน้าต้องทำอย่างไรนะคะ คำนิยมדיםของคนไทยมี ทั้งที่ดีและไม่ดีจะถึง ๆ กัน คนในเมืองจะพูดว่าค่านิยมที่ดีไม่ค่อยมีแต่คนในชนบทจะบอกว่าเขายัง มีอะไรที่ดี ๆ อยู่ในชนบทนะคะ มีความเสี่ยงด้านความมั่นคง อันนี้คือความเสี่ยงที่เรามอง หลังจาก นั้นเราค่อยมากรองว่าประเด็นการพัฒนาในห้าปีข้างหน้าเราจะมุ่งไปเพื่อรองรับหรือเพื่อสร้าง ภูมิคุ้มกันในเรื่องอะไรบ้างนะคะ ก็คือเราต้องสร้างภูมิคุ้มกันเราว่าถ้าเกิดมันเกิดการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ เกิดภัยพิบัติแล้วนะคะ เราจะทำให้คนไทยสามารถอยู่รอดไปได้อย่างไรนะคะ สินค้าอุปโภคและบริโภคจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปอย่างไรบ้างนะคะเพื่อที่จะสร้างรายได้ให้กับ ประเทศนะคะ รวมถึงให้เหมาะกับโครงสร้างประชากรที่เปลี่ยนไปนะคะ ประชาสังคมเป็นสิ่งที่ สำคัญเพราะเราบอกแล้วว่าชุมชนเข้มแข็งขึ้น ถ้าเราสามารถให้ตัวชุมชนนี้เขาดูแลกันเองให้อย่าง น้อยเวลาเกิดผลกระทบขึ้นนะคะชุมชนจะดูแลกันเองได้เร็วกว่าส่วนกลางของภาครัฐที่เข้าไป ช่วยเหลือเขาจะเห็นได้ง่าย ๆ อย่างน้ำท่วมกว่าเงินจะลงไปถึงไม่รู้เมื่อไหร่ แต่ชุมชนเขาไปถึงกัน แล้วนะคะ อาหารไปถึงแล้ว คนแก่ได้รับการดูแลแล้ว คนพิการได้รับการดูแลด้วยชุมชนของเขาเอง นะคะ ลดก๊าซเรือนกระจก สุขภาพ การออกแบบ การออกแบบนี้อาจจะหมายถึงในอนาคตถ้าเราจะ สู้เขาได้นะคะ มันจะต้องมีในเรื่องของนวัตกรรมนะคะ มันจะต้องมีหลาย ๆ เรื่อง เข้าใจว่าพวกนี้ หลายท่านคงจะได้ยินถึง Creative Economy นะคะ เราจะใช้เทคโนโลยีสูงๆ ผู้เขา ขณะนี้อาจจะไม่

ทันแล้วเพราะว่าเราไม่เคยสร้างฐานเทคโนโลยีของตัวเอง แต่อย่างหนึ่งที่เราจะประยุกต์ใช้ได้ก็คือ เรามีภูมิปัญญา เรามีวัฒนธรรม ถ้าเราเอามาวกกับเรื่องเศรษฐกิจนะละ แล้วสร้างเศรษฐกิจ สร้างสรรค์ขึ้นมา อะไรที่ขายด้วยวัฒนธรรม อะไรที่ขายด้วยภูมิปัญญาของเรานะละ เติมอีกนิดหนึ่ง ตรงนี้คิดว่ามันไปได้ เพราะว่าทุกคนกำลังโยกหาสิ่งที่แตกต่างกันในโลกนี้นะละ แล้วก็ความ สมานกันทีละละ อันนี้จะไปเร็ว ๆ เลย แผน เอ่อ ตั้งแต่ 7 แผนที่ผ่านมาะละ Growth เราสูงมาก แต่ว่าในการประเมินนะละเราพบว่า มันไม่มีความสมดุลในสามภาค คือ เศรษฐกิจนี้โตเร็วนะละ แต่ว่าสังคมเริ่มจะไม่ค่อยดีนะละ ด้วยความที่ว่าเรามุ่งเรื่องรายได้มากไปนะละ คนในชนบทเข้ามาอยู่ในเมืองนะละ แล้วทิ้งลูกทิ้งพ่อแม่ไว้ที่บ้านเพราะฉะนั้นมันจะเกิดปัญหาขึ้นเยอะนะละ แล้วก็ถึง เอ่อ ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไปมาก พอมาถึงแผน 8 เรา Shift เลยนะละ เราไม่ได้เน้นเป็น Sector ละ ไม่ใช่เศรษฐกิจ สังคม ไม่ใช่ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมละ แต่คนเท่านั้นนะละ การจะพัฒนา ต้องพัฒนาที่คนนะละ โดยมองทั้งสามองค์ประกอบตรงนั้นร่วมกันแล้วจะทำยังไงให้คนสามารถอยู่ได้ อย่างน้อยที่สุดสามารถพึ่งตนเองได้นะละ แล้วพอมาถึงแผน 11 นะละ เราจะใช้ทุนมนุษย์ เทคโนโลยี นวัตกรรมปรองดอง โดยที่ยังเน้นในเรื่องของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนะละ คำว่า เศรษฐกิจพอเพียงพอให้คิดถึงคำว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนะละ ซึ่งไม่ใช่หมายความว่า คุณจะต้องมี เอ่อ อะไรละ เศรษฐกิจพอเพียงทุกคนจะพูดถึงว่าจะต้องปลูกผักสวนครัว ทุกคนจะต้องทำนาอะไรอย่างนี้ ทุกคนจะต้องเป็นเกษตรกรเท่านั้น สำหรับคนจนเท่านั้น มันไม่ใช่ะละ ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง คือ ดำรงชีวิตอยู่อย่างมีเหตุผลนะละ มีภูมิคุ้มกันให้ตัวเอง ใช้ความรู้ในการ ดำรงชีวิต มีคุณธรรม อย่าเบียดเบียนคนอื่น ขอให้เข้าใจตรงกันตรงนี้นะละ ว่าสิ่งที่เราพูด ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงคือกำลังพูดถึงสิ่งนี้นะละ แล้วเราก็เชื่อว่าถ้าทุกคนมีสิ่งนี้นะละ การดำเนินต่อไปนี้ จะสามารถอยู่ได้อย่างสมดุลแล้วก็ยั่งยืนนะละ

วิสัยทัศน์ของแผน 11 ก็คือ เราอยากให้สังคม จะพูดว่าเราคงไม่ถูก เพราะว่าจริงๆ แล้ว แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้นะละเป็นการระดมสมองจากระดับล่างขึ้นมาะละ แล้วเราก็ประมวลออกมาะละ แล้วทุกคนก็เห็นตรงกันว่าวิสัยทัศน์ที่เราต้องการก็คือการอยู่ร่วมกัน อย่างมีความสุขนะละ มีความเสมอภาค เสมอภาคต้องเข้าใจให้ตรงกันก่อนนะละว่าเสมอภาคไม่ได้ แปลว่าทุกคนมีเท่ากันนะละ ไม่ได้แปลว่าทุกคนมีเท่ากัน แต่ขั้นต่ำทุกคนควรจะมีโอกาสเข้าถึงสิ่ง นั้นได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่การที่จะมีสูงกว่าอันนั้นก็แล้วแต่ศักยภาพของแต่ละคนนะละ มีความ เป็นธรรม แล้วก็ภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง เป้าหมายก็คือความอยู่เย็นเป็นสุขนะละ คนไทยมี การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เศรษฐกิจเติบโตในอัตราที่เหมาะสมนะละ ตามศักยภาพนะละ เราจะเน้นว่า ตามศักยภาพ ไม่ใช่ตั้งเป้าเอาไว้โดยที่ไม่ได้ดูอะไรเลย ไม่ได้ดูความสมดุลนะละ เอ่อ เมื่อกี้ที่บอกว่า เรากำลังจะเน้นไปที่ Creative Economy หรืออะไรที่เหมาะสมกับประเทศของเรา ซึ่งเราบอกว่าเรามี วัฒนธรรม เรามีภูมิปัญญาท้องถิ่นนะละ เพราะฉะนั้นเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอาจจะเข้า มาะละ ถ้าทำให้เกิดในเรื่องของแนวความคิดวิเคราะห์อะไรให้มากขึ้นนะละ รวมถึงมีการ

ตั้งเป้าหมายเอาไว้ว่า การลงทุนในการค้นคว้าวิจัยอะไรอย่างนี้จะต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละหนึ่ง นะคะ ของจีดีพี คุณภาพของสิ่งแวดล้อมพยายามจะให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของที่เขากำหนดเอาไว้ นะคะ

เงินสรุปประเด็นการพัฒนาของแผน 11 นี้จะมีทั้งหมด 3 ส่วน เป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ ก็คือ การสร้างคน และสังคมให้มีคุณภาพ สังคมไม่ได้หมายถึง Social นะคะ สังคมหมายถึง Society นะคะ หมายถึง คนที่อยู่ในสังคมด้วยกันแต่ไม่ใช่ประเด็นแค่ทางด้านสังคม นะคะ ที่นี้การที่จะสร้างสังคมที่มี คุณภาพก็ต้องสร้างความเป็นธรรมและการพัฒนาคน นะคะ ให้มีการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตเพื่อให้ เขาได้ใช้ความรู้ตรงนั้นนี้มาเออ สร้างความสมดุลให้กับชีวิตของตนเอง นะคะ

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจนะคะ ก็ยังเออ เราดูแล้วนะคะ ในส่วนที่มีความเข้มแข็งของ เศรษฐกิจนั้น ภาคเกษตรของเรานี้มีความเข้มแข็งมากแต่เกษตรของเราจะไปข้างหน้าอย่างไรในอีก ห้าปี เหมียงไม่ไหว เพราะว่าได้รับการต่อต้านเยอะมาก จะเป็นเกษตรอินทรีย์ จะเป็นเกษตรทฤษฎี ใหม่หรือจะเป็นอะไรนะคะ ควรจะเป็นในทิศทางไหนนะคะ เออ การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจก็คง จะไม่ได้มุ่ง Growth อย่างเดียว แต่ว่าจะมุ่ง Growth ที่ไม่ได้รับการต่อต้านจากโลก เป็น Growth ที่ ไม่ได้ทำร้ายใคร นะคะ เป็น Growth ที่เป็น Green นะคะ เป็น Green Growth เป็น Growth ที่สิ่งที่ ผลิตนั้นไม่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมนะคะ ไม่ทำอันตรายต่อชุมชน ไม่ทำอันตรายต่อประชาชนนะคะ แล้วนอกจากนั้นเรามองเห็นโอกาสในการที่จะเคลื่อนไหว หรือว่าทำให้เศรษฐกิจโต ร่วมกับอาเซียนนะ คะ เพราะฉะนั้นก็จะมีประเด็นนี้เพิ่มขึ้นมา ส่วนการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้นนะคะ ก็ คือประเด็นที่ตามมาแรงก็คือ Climate Change นะคะ เราจะทำอะไรสำหรับรองรับการเปลี่ยนแปลง ตรงนี้นะคะ แล้วก็การนำไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำแล้วก็เป็มิตรกับสิ่งแวดล้อมนะคะ ขออีกสไลด์ เดียวคะ สไลด์สุดท้าย อันนี้เป็นกรอบกว้าง ๆ ในเรื่องของการสร้างความเป็นธรรมในสังคมนะคะ อันนี้เป็นประเด็นที่ได้จาก เออ รัฐบาลชุดที่แล้วนะคะ เขาทำ Questionnaire ถามประชาชน เรื่อง ความเป็นธรรมประชาชนต้องการอะไร นะคะ อันแรกคือต้องการโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนทรัพยากร การประกอบอาชีพนะคะ ยกระดับอาชีพ แล้วก็เสริมสร้างความสัมพันธ์ของคนให้เป็นน้ำหนึ่งใจ เดียวกันนะคะ ในช่วงปีที่ผ่านมา มีการพูดถึงการสมานฉันท์ ความปรองดองกันมากขึ้นนะคะ การ พัฒนาคนสู่สังคมการเรียนรู้ก็คือ คนทุกกลุ่มวัยนะคะ สามารถที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อให้ตัวเองมี ศักยภาพ มีภูมิคุ้มกันนะคะ เสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ชุมชน สังคมให้มั่นคง แล้วก็ ในภาคเกษตรเองเหมือนเมื่อกี้ที่เรียนเอาไว้ นะคะ ภาคเกษตรต้องเข้มแข็ง สร้างความสมดุล แล้ว ความมั่นคงของผลิตผลทางการเกษตรเพื่อเป็นอาหาร และก็พลังงานจะต้องหาพลังงานทดแทนนะ คะ โดยที่ใช้ Source ของประเทศเองว่าเราผลิตอะไรได้นะคะ เพื่อลดการพึ่งพิงจากต่างประเทศนะ คะ

การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้ยั่งยืน ก็คือว่านะคะ เราจะเป็นศูนย์กลางการผลิตสินค้าและ บริการภูมิภาคนะคะ จากพื้นฐานแนวคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมนะคะ เงื่อนไขก็คือ ต้องกลับมาดู แล้วละ ว่าทุนของตัวเองมีอะไรนะคะแล้วโฟกัสที่ตรงนั้น อันที่สองก็คือต่อ ยอดองค์ความรู้ นะคะ

เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม แล้วก็สร้างเครือข่ายนะค่ะ แล้วก็อันหนึ่งที่สำคัญก็คือ โลจิสติกส์นะค่ะเราต้องพัฒนา เพราะว่าเราพูดกันมาหลายครั้งแล้วว่าเรื่องโลจิสติกส์นี้เป็นต้นทุนที่สูงมากของประเทศ ทำยังไงเราจะลดต้นทุนตรงนี้ได้ การสร้างความเชื่อมโยงกับภูมิภาคแล้วก็การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็คือ พยายามที่จะผลิต หรืออะไรก็ตามที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อันนี้ก็คือทิศทางคร่าวๆ ในห้าปีข้างหน้าที่ต้องการจะให้ไปถึงนะค่ะ ในส่วนของการบริหารจัดการแผนไปสู่การปฏิบัตินะค่ะ อันแรกที่สำคัญก็คือ พยายามที่จะต้องสร้างการ เขาร่วมว่าอะไร การสร้างความเข้าใจกันนะค่ะว่าทิศทางของประเทศจะไปอย่างไรเพื่อให้แต่ละท่านในส่วนราชการนี้ไปคิดต่อว่าด้วยฟังก์ชันหรือว่าอำนาจที่ท่านมีอยู่ท่านจะไปประยุกต์ใช้อย่างไรให้เหมาะสมกับหน่วยงานของท่านนะค่ะ หน่วยงานของท่านหมายถึง ตั้งแต่ตัวท่านเอง และคนที่ท่านไปเกี่ยวข้องด้วย จะใช้วิธีการอย่างไรนะค่ะ สร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผน 11 กับนโยบายรัฐบาล และแผนระดับต่าง ๆ ซึ่งขณะนี้ได้มีการเชื่อมโยงกันอยู่แล้ว นะค่ะ สร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการขับเคลื่อน เพิ่มประสิทธิภาพกลไก เสริมสร้างบทบาททุกภาคส่วน แล้วก็มีการติดตามประเมินผล อันนี้คือหลักๆ นะค่ะที่ได้ เอ่อ ใส่วินะค่ะ ว่าในการบริหารจัดการแผนจะต้องมีทิศทางอย่างไร ค่ะ ก็ขอสั้น ๆ เท่านั้นก่อนค่ะ เกินไปห้านาทีแล้วขอโทษค่ะ

ดร. ญัฐพงศ์ :

ขอบคุณมากครับ ก็จริงๆ แล้วก็ครอบคลุมแล้วก็กระชับดีนะค่ะครับ เอ่อ ผมคงไม่ต้องสรุปอะไร แต่ว่าอยากชี้ให้เห็นอยู่ ประเด็น หนึ่งก็คือว่าแผนนี้นะครับได้คำนึงถึงเรื่องของการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้ค่อนข้างจะครอบคลุม แล้วก็สร้างภูมิคุ้มกัน แล้วก็มีการศึกษาเพื่อจะสอดคล้องกับทิศทางในอนาคตนะค่ะจริง ๆ ก็คือความเห็นได้จากคนทุกฝ่าย ด้วย แล้วก็มีการศึกษาดูด้วยนะค่ะ แล้วก็ครอบคลุมในเรื่องของการสร้างคน สร้างสังคม ปรับโครงสร้างเศรษฐกิจแล้วบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาตินะค่ะ ประเด็นที่เราอาจจะต้องมาคุยกันตอนหลัง ก็คือว่า ตัวแผนก็คงไม่ต้องคุยเท่าไร เพราะว่ามันก็จะครอบคลุมมาก แต่ว่าถ้าท่านเห็นว่ายังมีอะไรที่มันจะส่งเสริมได้นะ อย่างเช่น ผมทำให้ดีออกเตอร์พระราชเมธี เรื่องของแผนการเงินนี้ก็พบว่าในแผนนี้ก็ทำได้ดีในแง่ที่บอกว่าคนจะเข้าถึงภาคการเงินได้อย่างไร แต่จุดหนึ่งต้องเติมสักหน่อยหนึ่ง คือหมายความว่าคนเข้าถึงเงินแล้วนี้ แต่คนใช้เงินไม่เป็น เพราะฉะนั้นคำว่า Financial Literacy ซึ่งผมก็เชื่อว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็จะเข้ามาตรงนี้ได้ นะค่ะ อีกส่วนที่สำคัญเมื่อที่ท่านก็ฝากว่าคนต้องเข้าใจแล้วก็ผลักดันแผนนะค่ะ เมื่อที่ท่านพูดถึงบอกว่านโยบายรัฐบาลกับแผนไปด้วยกันนะ ก็คงจะไปด้วยกัน แต่ไปคนละทางสองทาง คือ แผนค่อนข้างจะชัดเจน รัฐบาลก็ไปชัดอีกแบบหนึ่งแล้วไม่ใช่เฉพาะรัฐบาล ภาคการเมืองอื่นด้วย เพราะฉะนั้นประเด็นต่อไปก็คือ เรามีแผนที่ใช้ได้แล้วละ ก็คือสร้างความพอเพียง แต่ตอนนี้หรือในอนาคตถ้าเกิดว่านโยบายรัฐไปอีกคนละทางนี้มันจะไปเกิดอะไรขึ้น ทำยังไงให้มันไปทางเดียวกันได้นะ เพราะอย่างน้อย ผมยังเป็นแฟนของแผนอยู่นะ

เพราะมีโอกาสได้ศึกษาอยู่ ที่นี้หลังจากแผนนี้ ท่านก็ฝากไว้ในเรื่องของตัวองค์กรนะละ แล้วก็มีโอกาสที่จะได้รับฟังสักนิดหนึ่งว่าถ้าองค์กรที่เรียกว่าเป็นองค์กรที่มีความพอเพียง อย่างน้อยที่สุดก็คือ ที่ชัด ๆ ที่แน่นอน คือ มีความสนใจ แล้วชัดต่อมาก็คือได้รางวัลด้วยนะละ มีประสบการณ์ยังไหม อย่างที่บอกเมื่อก็คือมันไม่ใช่โมเดลเดียวกันหมดนะ เพราะทุกท่านก็คงจะไม่ค่อยคุ้นกับราชทัณฑ์นะ เราไม่ค่อยอยากคุ้นกับท่านเท่าไรนะ แต่อย่างน้อยวิธีการ ปัญหาของงานท่านนี้น่าจะมีบทบาทให้เราเรียนรู้ได้ ผมขอเชิญคุณวันคืนะครับ ลองเล่าให้ฟังนะครับว่าประสบการณ์ของกรมราชทัณฑ์ว่าเป็นยังไงบ้าง ในการสร้างเรียกว่าเป็นองค์กรแห่งความพอเพียงครับ

คุณวรรณดี:

ก็อย่างที่ท่านอาจารย์ว่านะละ ว่ากรมราชทัณฑ์นี้ก็ไม่ค่อยมีใครอยากจะรู้จักนะละ เออ ปัญหาของกรมราชทัณฑ์นะละ จากที่ท่านพบในข่าว อาจจะข่าวเช้า ๆ ทุกวันนะละ จะต้องมีการเล่าเรื่องคุกทุกวันใช่ไหมละปัจจุบันนี้ แต่ว่าปัญหาเรื่องนี้มันมีมานานนะละ โดยเฉพาะในปี พ.ศ 2549 ซึ่งมีการนำ เออ พูดถึงเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาเนี่ยนะละ ท่านผู้บริหารในขณะนั้นคือท่านท. จิตสว่าง เนี่ย ท่านก็อยากจะทำให้องค์กรของเรามีเรื่องของ การนำปรัชญามาใช้ แต่จะทำอย่างไรนะละ ตอนนั้นก็ไม่มีใครคิดออกเลย เพราะว่าเรื่องคุกก็คือเรื่องควบคุมผู้ต้องขังนะละ ทำยังไงไม่ให้หนีนะละ ทำยังไงไม่ให้มีโยนยา โยนโทรศัพท์เข้ามานะละ ก็ในขณะนั้นเนี่ย เจ้าหน้าที่นะละ เผอิญว่าตัวดิฉันเองนี้ได้รับมอบหมายให้ไปอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนะละ ที่ วปอ มานะละ ไปถึงไปอบรมมาแล้วก็ยังหน้ามืดด้านเลยนะละ ว่า เอ เราจะทำยังไงกับกรมราชทัณฑ์ จะปลูกผัก ปลูกหญ้านะละ เราจะทำยังไงให้มีภูมิคุ้มกัน ยังไงนะละ เริ่มแรกเลยตั้งทีมงาน ท่านอธิบดีก็เลยให้ตั้งทีมงานศึกษาระบบงานราชทัณฑ์ทั้งหมดเลยนะละว่า ในเรื่องของงานราชทัณฑ์เรามีจุดแข็งจุดอ่อนอะไรบ้างนะละ เพราะว่าคนภายนอกก็จะมองในเรื่องของคุณ เรื่องของผู้ต้องขัง มีแต่เรื่องที่น่ากลัวทั้งนั้นเลยนะละ แล้วบางครั้งก็จะมีเรื่องปัญหาการที่อะไรนะละ ซ้อมผู้ต้องขังขึ้นมาบ้าง ทำให้เจ้าหน้าที่บางคนก็รู้สึกอับอายนะละ ซึ่งในเรื่องเหล่านี้เราก็มารู้มาช่วยกันศึกษาออกพื้นที่กันไปดูว่าเอ๊ะ เรามีจุดแข็งอะไรบ้าง ก็ปรากฏว่าเราไปพบว่า เออ เรือนจำนะละ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกรมราชทัณฑ์เนี่ยละ มันมีจุดแข็งอยู่จุดหนึ่งก็คือ สภาพแวดล้อมของเรือนจำนี่คือว่าเจ้าหน้าที่นะละ อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เรือนจำจะมีเจ้าหน้าที่ เออ มีบ้านพักเป็นกลุ่มนะละ อยู่เป็นเขาเรียกว่าหมู่บ้านเรือนจำเลยนะละ แต่ละคุกก็จะมีหมู่บ้านของเจ้าหน้าที่นี้อยู่รายล้อมเรือนจำก็พบว่าตรงนี้นั้นเป็นจุดแข็งอันหนึ่งซึ่งเราสามารถที่จะพัฒนาเรื่องนี้กับเจ้าหน้าที่ได้ นะละ ต่อจากนั้นเราก็มีคิดว่าอะไรที่เป็นปัญหาของกรมราชทัณฑ์นะละ อย่างเช่นบอกว่ามีการคอร์รัปชันบ้างนะละ ผู้ต้องขังกินอาหารไม่อิ่มบ้าง นอนไม่หลับบ้าง ไม่มีที่นอนบ้างนะละ ตรงนี้เราก็มารู้เรื่องของการบริหารจัดการละ ตรงนี้แหละสังคมให้ความสนใจเป็นอย่างมากนะละ แล้วก็อีกประเด็นหนึ่งก็คือว่าเราควบคุมดูแลผู้ต้องขังนะละ เราจะปล่อยตัวผู้ต้องขังออกไปแต่ละวันนี่ ผู้ต้องขังเหล่านี้เราจะทำยังไง

ให้เขาไม่กระทำผิดซ้ำ คือไม่ให้ไปก่อปัญหากับสังคมได้อีกนะค่ะ เราก็เลยตั้งประเด็นขึ้นมาได้สามประเด็นคือตั้งเป็นมติของการที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์กรพอเพียงนะค่ะ ก็คือการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวง น้อมนำปรัชญาของท่านมาเพื่อจะพัฒนาในเรื่องของการเปลี่ยนวิถีชีวิตของข้าราชการและผู้ต้องขังนะค่ะ เปลี่ยนวิถีชีวิตแล้วก็เปลี่ยนวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่ด้วยนะค่ะ ทั้งผู้ต้องขังเมื่อพ้นโทษออกไปนี่เขาจะมีวิธีการทำงาน วิถีชีวิตอย่างไรให้อยู่ในหลักปรัชญาตัวนี้นะค่ะ ก็อันนี้ที่ที่พูดไปแล้วก็คือเราคิดมิติขึ้นมาสามมิติ มิติที่หนึ่ง คือ การเปลี่ยนวิถีชีวิตข้าราชการให้ใช้วิถีชีวิตแบบพอเพียงนะค่ะ มิติที่สองคือการปรับเปลี่ยนการบริหารองค์กรแบบพอเพียงนะค่ะ แล้วก็มิติของผู้ต้องขังก็คือ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้ต้องขังให้ใช้ชีวิตแบบพอเพียงนะค่ะ อันนี้เราได้ประเด็นขึ้นมาสามประเด็นนะค่ะ แล้วจากการที่เราออกไปพื้นที่ ไปร่วมกับ เอ่อ จัดดำเนินการกับเรือนจำ ในตอนแรกที่เราไปเผยแพร่ความรู้เรื่องนี้นะค่ะ ก็ถูกแอนตี้จากเจ้าหน้าที่เรือนจำ บอกว่าเขาคิดว่าผู้ต้องขังก็เฝ้าอยู่แล้ว ควบคุมผู้ต้องขังทั้งอยู่นอกตัวเมืองนะค่ะ ไปไหนมาไหนก็ไม่สะดวกนะค่ะ ยังจะมากิดอะไรให้เขาทำอีก ก็ ต้องไปฝังตัวอยู่กับเจ้าหน้าที่นะค่ะ ไปดูไปฝังตัว พบว่ามีเจ้าหน้าที่บางคนนะค่ะ คือเขา คือบ้านพักเขาจะมีพื้นที่นะค่ะ เขาก็ปลูกผัก พืชสวนครัวนะค่ะ บางคนก็เลี้ยงโคนะค่ะ เลี้ยงวัว บางคนก็ปลูกเห็ดนะค่ะเพาะเห็ดขาย ซึ่งบังเอิญว่าที่เรากำลังเผยแพร่ตัวนี้ออกไป ก็มีเรือนจำประมาณแปดแห่งรับนโยบายตรงนี้นะค่ะ แล้วเราก็เลยเดินทางไปช่วยกันนะค่ะ คณะกรรมการของกรมก็ไปช่วยกัน ว่าเอ๊ะจะปรับเปลี่ยนแต่ละที่ยังไง คือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะมาเสริมตัวนี้นะค่ะเป็นสิ่งที่เรือนจำแต่ละแห่ง เจ้าหน้าที่ที่อยู่ในพื้นที่นั้นเป็นคนคิดขึ้นมาโดยเรามีกรอบให้เขา นะค่ะ หลังจากที่เรำทำตัวนี้แล้วนะค่ะ คิดมิติตรงนี้ขึ้นมา นะค่ะ ก็ตอนนี้นะค่ะก็ต้องมากำหนดแล้วว่ำนโยบายของเรานะค่ะ ที่จะให้เป็นกรมราชทัณฑ์องค์กรแห่งความพอเพียงนี้เป็นยังไง ตอนนั้นนะค่ะ การที่เราตั้งนิยามขึ้นมาเราก็คูกันว่าเราอยากจะเป็นแบบไหนนะค่ะ อยากจะทำให้กรมราชทัณฑ์เป็นไปในทิศทางไหนนะค่ะ ซึ่งจากนิยามตรงนี้ขึ้นมา นะค่ะ คนที่เข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ก็บอกว่า องค์กรพอเพียงของกรมราชทัณฑ์ คือ องค์กรที่ยึดปรัชญาและวัฒนธรรมองค์กรในการดำเนินชีวิตและการทำงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนะค่ะ ล้น ๆ เท่านั้นนะค่ะ แต่เป้าหมายที่เราจะไปสู่ตรงนั้นทำอย่างไรนะค่ะ เราก็มียุทธศาสตร์ขึ้นมา นะค่ะ จากเป้าหมายเราก็มักกำหนดวิธีการดำเนินการนะค่ะว่าเราจะทำให้องค์กรตอนนั้นไปสู่มเป้าหมายได้อย่างไรนะค่ะ ก็เริ่มแรกเลย อย่างที่บอกนะค่ะ เราไปแชร์ความคิดกับเรือนจำต่าง ๆ สร้างกระแสขึ้นมาให้เขาเนี่ยมาร่วมกันนะค่ะ ก็คือ สร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งเดียวกันก่อนนะค่ะ พอเราสร้างความรู้ความเข้าใจแล้วนี่ก็มาปรับทัศนคตินะค่ะ การปรับทัศนคตินี้ก็คือเรามีกิจกรรมโครงการต่าง ๆ นะค่ะให้เห็นว่า กิจกรรมตรงนี้นั้นสามารถจะเปลี่ยนแปลงเราได้อย่างไรนะค่ะ จากการปรับทัศนคตินะค่ะก็เท่ากับเป็นการปรับพฤติกรรมเราไปด้วยนะค่ะ แล้วก็มีการตผลึกทางวัฒนธรรมก็คือว่าเราสามารถ เอ่อ พอทำขึ้นมาแล้วนี่ก็เป็นหน่วยงานนำร่องที่หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาดูงานนะค่ะ เข้ามาประเมินผลเราว่ามันใช่ไหมนะค่ะ ซึ่งในวิธีการดำเนินการของเรานี้ไม่มีข้อหนึ่งข้อสองนะค่ะ

บางที่เราทำจากกิจกรรมก่อนนะคะ พอทำกิจกรรมแล้วเกิดความเข้าใจนะคะ บางครั้งนี่เจ้าหน้าที่ก็
ไม่มีความรู้ความเข้าใจหรือกว่าเอ๊ะทำไมเราต้องทำอย่างนี้ๆ นะคะ บางแห่งก็คือทำกิจกรรมมาก่อน
นะคะ เริ่มต้นจากการ เรามาคุยกันว่า เราจะมาคุยกันยังงัยอย่างนี้นะคะ ก็สร้างกิจกรรมกัน
ขึ้นมาก็คือว่า ไม่ดื่มเหล้าเข้าเเวไม่ให้กตวอย่างนะคะ เรือนจำก็บอกไม่ดื่มเหล้าเข้าเเว เพราะว่าถ้าเรา
ดื่มเข้าไปก็ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานเราแย่งลง ถ้าประสิทธิภาพในการทำงานเราแย่งลงก็ทำให้
งานต่าง ๆ อาจจะเกิดความเสียหายได้นะคะ ซึ่งวิธีการดำเนินการตรงนี้ทำให้ คือ แล้วแต่บางแห่งนี้ก็
จะคิดปรับกันขึ้นมาเองไม่มีอันใดข้อไหนเป็นข้อแรกนะคะ ตอนเริ่มแรกที่ในเรื่องของการสร้าง
กระแสนะคะเราก็มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างที่กล่าวในตอนแรกว่าเรามีเรือนจำแปดแห่งครั้งแรก
เลยนะคะ ว่าจะสร้างเป็นองค์กรแห่งความพอเพียงนะคะ ก็อย่างต้นแบบเรือนจำแห่งแรกก็คืออำเภอ
สีคิ้วนะคะ ก็ในขณะนั้นเรือนจำอำเภอสีคิ้วนี้มีทั้งหมด 48 ครอบครัวนะคะ เนื่องจากว่าเรือนจำ
อำเภอสีคิ้วห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 60 กิโลเมตรนะคะ แล้วก็ห่างจากอำเภอปากช่องประมาณ 20 กิโลเมตร
นะคะ ในขณะนั้นนี้ผู้นำของเรือนจำก็คือผู้บัญชาการเรือนจำนะคะ ท่านก็เห็นว่าเราจะร่วมมือร่วม
ใจกันอย่างไรบ้าง ก็เลยมาคิดโครงการต่าง ๆ ซึ่งในขณะนั้นก็มองเห็นว่า หนึ่ง ถ้าเจ้าหน้าที่นี้มัวแต่
ไปส่งลูกหลานนะคะ ในเมือง 60 กิโลเมตร 20 กิโลเมตรนี่นะคะเจ้าหน้าที่ก็มาทำงานสายหรืออาจจะ
ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลงก็เลย ตั้งโครงการรถนักเรียนสำหรับไปส่งลูกหลานของ
เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ เพราะฉะนั้นเจ้าหน้าที่ก็จะคลายความกังวลเรื่องลูกหลานของตัวเองนะคะ อันนี้ก็
เป็นกำลังใจ อยากให้เจ้าหน้าที่มีกำลังใจในการปฏิบัติงานมากขึ้นนะคะ แล้วก็เน้นจุดเด่นของ
ข้าราชการบางท่านซึ่งเป็นต้นแบบในเรื่องของการเกษตรนะคะก็มารวมกลุ่มกันในด้านเกษตร มี
การแลกเปลี่ยนผลผลิต คือ บ้าง 48 หลังก็ไม่ใช่ว่าปลูกมะละกอทุกหลังนะคะ เพราะว่าถ้าปลูกแล้ว
เหลือกินมันก็ใช้ไม่ได้ บางคนที่ปลูกอย่างอื่นแล้วก็แลกเปลี่ยนกัน ทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการไปตลาด
นะคะ ไม่ต้องออกไป สมมติอยากได้พริกดำน้ำพริกสักห้าเม็ดสิบเม็ดแต่คุณต้องขับรถยี่สิบกิโลไป
ในตลาดปากช่องเพื่อซื้อพริกห้าบาทมาตำน้ำพริกนะคะ ก็จะมีการปลูกพืชผักที่ไม่เหมือนกันนะคะ
มาแลกเปลี่ยนกัน จะมีการแลกเปลี่ยนกันทุกวันพุธนะคะ นอกจากจะแลกเปลี่ยนกับเจ้าหน้าที่แล้วนี่
สิ่งที่เราเหลือตรงนั้นนะคะก็เอามาจัดจำหน่ายนะคะ ในราคาถูกให้กับญาติผู้ต้องขังซึ่งมาเยี่ยม
ผู้ต้องขังนะคะก็เป็นรายได้ ซึ่งเราไม่ได้เน้นเรื่องรายได้มาก่อนนะคะ แต่เป็นผลพลอยได้ที่เกิดขึ้น
เองในการปรับเปลี่ยนตรงนี้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดจากความคิดของเจ้าหน้าที่เองนะคะ ถือว่า
เป็นเรื่องที่ อย่างที่อาจารย์พูดเมื่อเช้าว่าระเบิดจากข้างใน เป็นความคิดของเขาเองว่ามาทำอย่างนี้แล้ว
มันเกิดผลดีแล้วก็เกิดการทำงานที่เป็นตัวอย่างกัน นะคะ แล้วทุกคนก็พร้อมใจ ปัจจุบันนี้เรือนจำสี
คิ้วก็ยังเป็นต้นแบบตัวนี้อยู่ ยังมีความเข้มแข็งตรงนี้อยู่นะคะ ก็สามารถดำเนินการได้ แล้วบางแห่ง
นะคะ ทำกิจกรรมก่อน ไปดูงาน แล้วก็ลองมาทำบ้าง ก็ทำให้เรือนจำ 148 แห่งของกรมราชทัณฑ์ มี
เรือนจำประมาณร้อยสิบกว่าแห่งนะคะซึ่งดำเนินการตรงนี้นะคะ อันนี้ก็เป็นตัวแบบเรื่องของการทำ
บัญชีครัวเรือนนะคะ ก็ลองทำกัน ได้ผลนะคะทำให้ลดในเรื่องของค่าใช้จ่าย มีการลดค่าใช้จ่ายลง

เยอะเลยนะคะในเรื่องของการบริหารองค์กรแห่งความพอเพียงของกรมราชทัณฑ์ ตะกี้ที่เรียนให้ท่านทราบว่าในมิติที่สองนี้ เราจะบริหารยังไงให้มีความพอเพียง การบริหารองค์กรแห่งความพอเพียงก็คือ การบริหารงานแบบธรรมาภิบาล ใช่มั้ย? ที่จะลดปัญหาเรื่องการคอร์รัปชัน ลดปัญหาเรื่องกินได้โต๊ะอะไรต่าง ๆ นี่นะคะ ก็ทำให้ถูกต้อง ซึ่งตรงนี้นี่กรมราชทัณฑ์โดยหน่วยงานในสำนักงานต่าง ๆ ก็คิดเรื่องของการจัดทำมาตรฐานเรือนจำสืบด้าน ซึ่งในมาตรฐานเรือนจำสืบด้านนี้ ก็ครอบคลุมการบริหารงานขององค์กรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ เรื่องของการเงินการคลัง เรื่องของงบประมาณ เรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังนะคะ ซึ่งในเรื่องของชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ต้องขังเราก็กำหนดเป็นมาตรฐานอีกห้าด้านนะคะ ว่าผู้ต้องขังเข้ามาอยู่ในนี้จะต้องได้รับการดูแลอย่างเป็นมาตรฐานอย่างไรนะคะ เพื่อที่จะให้ใช้จ่ายเงินให้ตรงตามกับวัตถุประสงค์นะคะ แล้วก็ใช้ได้อย่างมีคุณค่ามากที่สุดนะคะ ซึ่งตรงนี้ผลจากการที่เราทำ นอกจากทำตรงนี้แล้ว เรายังมีการประเมินนะคะ ก็จะส่งเจ้าหน้าที่ออกไปประเมินว่า เออ คุณทำตรงนี้แล้วใช่ไหม ถ้าไม่ใช่แล้วมันจะต้องปรับเป็นอย่างไรนะคะ แล้วนอกจากนี้เรือนจำที่ทำได้ถูกต้องทำได้ตามมิติ ตามกลยุทธ์ที่กรมกำหนดนั้นนะคะ เราก็มั่นใจว่าใช่ไหม ถ้ามันใช่ เรื่องนี้เป็นเรื่องกิจกรรมหลักในกิจกรรมของเรามีการให้รางวัล ก็คือ ตอนนั้นได้เชิญ ดร.สุเมธ นะคะมาให้รางวัลเรื่องของหน่วยงานที่เป็น เออ ดำเนินการในเรื่องของความพอเพียงนะคะ สำหรับในผู้ต้องขัง ตะกี้พูดไปแล้วในเรื่องของเจ้าหน้าที่ เรื่องของการบริหารองค์กร สำหรับผู้ต้องขังนะคะ เราก็มักมีการดำเนินการทั้งในเรื่องจำปิดและเรือนจำเปิดนะคะ ในเรือนจำเปิดเราก็มั่นใจในเรื่องของการให้ ดูแลอบรม ให้เขาปฏิบัติตามระเบียบวินัยนะคะ ส่วนผู้ต้องขังอีกประเภทหนึ่ง คือผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำเปิดหรือเขาเรียกว่าเรือนจำชั่วคราว หรือทัณฑสถานเปิดนั้นนะคะ เราจะคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดี แล้วก็ใกล้จะพ้นโทษนะคะ อีกสามปีหรือห้าปีนั้นนะคะ มีความประพฤติดี ทำงานในเรือนจำ ไม่เคยทำผิดวินัย เราก็จะคัดมาอยู่ในเรือนจำเปิดนะคะ เพื่อเน้นให้ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะ เพราะว่าในเรือนจำเปิดเรามีพื้นที่การเกษตรเยอะมากนะคะ นอกจากเราจะให้เขาช่วยในงานของเออ เรียกว่างานหลวงนะคะ หมายความว่าดูแลพื้นที่ของทางราชการแล้วนี่ เรือนจำบางแห่ง ยกตัวอย่างเรือนจำชั่วคราวแคน้อย เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง ซึ่งเมื่อเขานี้ท่านอาจารย์ก็ได้มีการฟรีเซ็นต์ไปเล็กน้อยนะคะ ก็จะมีการจัดแบ่งพื้นที่ให้ผู้ต้องขังนี้เป็นโซนที่เขาต้องรับผิดชอบดูแลเป็นกลุ่มๆ เพื่อจะให้เขาเรียนรู้การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ก็จะแบ่งพื้นที่ให้กลุ่มละประมาณหนึ่งไร่ ในหนึ่งไร่เนี่ยคุณจะได้เลี้ยงสัตว์อะไร ปลูกผลผลิตอะไร ซึ่งผลผลิตตรงนั้นคุณนำไปขายได้ ซึ่งเจ้าหน้าที่จะนำไปขายให้นะคะ แล้วก็เงินทุนในเรื่องของการประกอบอาชีพ ซึ่งตรงนี้ ในเรื่องโครงการของเรือนจำเปิดต่าง ๆ เหล่านี้ นะคะ ปัจจุบันเรามีเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง เรือนจำชั่วคราวแคน้อยเนี่ยเป็นการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของพื้นที่ด้วยนะคะ อย่างเขากลิ้งที่จังหวัดเพชรบุรีนี่ก็เป็นพื้นที่ดูงานของจังหวัดนะคะ ซึ่งตัวเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งนี่ในปีที่ผ่านมาส่งตัวเองเข้ามาประกวดในนามของหน่วยงาน

ในท้องถิ่นนะคะ ซึ่งเขาได้รับรางวัลที่หนึ่งนะคะ ส่วนของกรรมนี้ก็เสนอในภาพรวมของหน่วยงานราชการนะคะ ก็ได้รางวัลรองชนะเลิศ ซึ่งที่ท่านอาจารย์พูดไปนะคะ

ในตัวชีวิตความสำเร็จของเราตรงนี้เราดูที่องค์กรนะคะ มีความสุขในการทำงาน ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนะคะ แล้วก็ไม่ใช่เป็นหนี้เป็นสินนะคะ หรือบางคนอาจจะเป็นหนี้ แต่เป็นหนี้ที่ยืมมาเพื่อซื้อสร้างบ้านหรือมาทำ SME ของเขาอะไรอย่างนี้นะคะ ก็คือเป็นหนี้ที่สามารถบริหารจัดการตนเองจัดการได้นะคะ สำหรับผู้ต้องขังก็เขาสามารถนำความรู้ที่เราให้ไปใช้ภายหลังพ้นโทษนะคะ ซึ่งตัวนี้เราก็จะมีตัวชีวิตนะคะ เรามีการไปเยี่ยม บางรายที่ตอบกลับมานั้นนะคะ เขาก็นำความรู้ในด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่เราให้ความรู้ไปต่อยอด ยกตัวอย่างที่เรือจำชั่วคราวเขากลิ้ง ซึ่งเขานำความรู้เรื่องของบ้านดิน คือเอาดินมาปั้นเป็นก้อนเพื่อสร้างบ้านได้ซึ่งใช้งบประมาณประมาณสี่หมื่นนะคะเท่าที่ทราบนี้สามารถจะอยู่ง่าย ๆ ได้ นะคะ ซึ่งตรงนี้ปรากฏว่าที่เพชรบุรีก็มีรีสอร์ทบางรีสอร์ทมาจ้างผู้ต้องขังนะคะไปสร้างเป็นรีสอร์ทบ้านดินเพื่อการท่องเที่ยวนะคะ อันนี้ก็เป็นการนำไปใช้ได้ ภายหลังพ้นโทษนะคะ

ปัจจัยความสำเร็จของกรมราชทัณฑ์ก็อยู่ที่ผู้นำนะคะ แล้วกัน โยบาย ซึ่งผู้นำในสมัยท่านทนายจิตสว่าง นี่ท่านกำหนดเป็นนโยบายเน้นหนัก เป็นนโยบายเน้นหนักของกรมราชทัณฑ์เลยนะคะ นับตั้งแต่ปี 48-49 จนกระทั่งท่านเกษียณอายุไปนะคะ ซึ่งในแต่ละยุคสมัยก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างนะคะ ก็คือว่า บางผู้บริหารก็จะเน้นน้อยลงมาน้อยหนึ่งเพราะว่าในขณะนั้นมีภาวะเรื่องของปัญหาเสพติด โทรศัพท์เยอะ ก็อาจไปเน้นในเรื่องของมาตรการการควบคุมดูแลเพื่อให้จัดการปัญหาเหล่านี้ไปนะคะ ซึ่งในปัจจุบันนี้เราก็คงยอมรับว่ามีบางส่วนอยู่ แต่ในขณะนี้เราก็เริ่ม พอติเมื่อวานมีการบริหาร มีการประชุมผู้บริหารกรมราชทัณฑ์นะคะ ซึ่งเมื่อวานนี้ก็มีข้อมูลมาว่าปัจจุบันนี้มีการนำหน่วยงานภายนอกเข้ามาตรวจนะคะ ค้นเรื่องยาเสพติด เรื่องโทรศัพท์ เรื่องตรวจปัสสาวะโดยกระทรวงสาธารณสุขนะคะ ซึ่งเราใช้คนภายนอกเข้ามาตรวจนะคะ ซึ่งเราก็พบว่าปัจจุบันนี้นะคะ อันนี้เราเริ่มมีเรือนจำที่ปลอดยาเสพติดแล้วนะคะ ซึ่งสามารถ เขาเรียกว่า มีข้อมูลที่ยืนยันได้นะคะ แต่เมื่อวานนี้ก็มีประมาณ 11 แห่ง แล้วก็ยังมีอีกหลาย ๆ แห่งกำลังดำเนินการอยู่ คือตรวจบ่อย ๆ ตรวจทุกวัน ตรวจเรื่อย ๆ จนกระทั่งสามารถจัดการปัญหาเหล่านี้ไปได้นะคะ อันนี้เราก็คงดำเนินการเพื่อที่จะ เป้าหมายก็คือว่าจะต้องปลอดยาเสพติดให้ได้นะคะ ซึ่งก็สนองนโยบายรัฐบาลในยุคนี้นะคะ อันนี้ก็จะ คงจะจบสั้น ๆ เท่านี้ก่อนละ

ดร. ญัฐพงศ์ :

ที่จริงผมเข้าใจว่าแผ่นสไลด์ท้ายๆ เนี่ย ก็คือบอกปัจจัยในความสำเร็จใช่ไหม ก็คือว่ามีผู้นำใช่ไหม ก็คือมีผู้นำด้วย เสร็จแล้วนี่ก็มีเครื่องมือด้วยว่าเป็นยังงัยไหม๊ยะ แล้วก็มีการการที่ต่อเนื่อง ไข่ม้อยยะ แล้วก็มีการสร้างองค์ความรู้แล้วก็ขยายผล ซึ่งความต่อเนื่อง แล้วมีต้นแบบ ซึ่งราชทัณฑ์เขามีลักษณะพิเศษคือมีต้นแบบเยอะ เพราะมีคุกอยู่เท่าไรนะยะ 148 แต่ถ้าปลอดยาเสพติด 11 แห่ง

ยังต้องทำอีกเยอะ แล้วก็มีต้นแบบ สุดท้ายก็ได้รางวัล เพราะฉะนั้นก็เป็นอะไรที่เราคงจะเรียนรู้ได้ นะคะ

คุณวรรณดี :

คือ 11 แห่งนี้หน่วยงานภายนอกที่เข้าไปตรวจแล้วก็ส่งข้อมูลกลับมาที่กรมราชทัณฑ์ บางแห่งก็ตรวจแต่ข้อมูลยังไม่กลับมานะคะ

ดร. ญัฐพงศ์ :

คือ ผมแซวเล่น ส่วนใหญ่คงจะไม่มีอะนะ แต่ว่าเฟลอิฐที่รับประกันได้คือ 11 แห่งนี้นะอะ ที่นี้ก็จะเห็นภาพนะอะ คือในหนึ่งของเราที่เราถูกเขาแซวว่าราชการช้าก็ต้องช้าจริง แต่ที่ว่าเราไม่ได้ทำเลยก็คงทำบ้างนะอะ แล้วคงได้ผลบ้าง อย่างที่สองก็คือ ความจริงเป้าหมายเป็นราชการนี้ไม่ใช่ทำให้องค์กรพอเพียงอย่างเดียว ก็ต้องทำให้สังคมพอเพียง ผมก็คิดว่าเราจะคุยกันต่อไปก็ต้องนึกถึงภาพทั้งสามระดับนะว่าพวกเราหรือภาคราชการทั่วไปนี้มันสร้างความพอเพียงได้แล้วหรือยัง แล้วก็ตัวองค์กรนี้มันจะทำยังไงให้มีความพอเพียงได้บ้างนะครับที่นี้ถ้าใครยังนึกไม่ออกก็ดูคำถามแล้วแต่ที่ ฟรี นะ ผมไม่อยากตั้งประเด็น เพราะเราเวลาน้อย แต่อย่างคิดง่าย ๆ ว่าถ้าพูดถึงสภาพัฒน์เนี่ย สภาพัฒน์ทำแผนได้ออกมาดีนะ จริงๆ ก็ตั้งแต่แผน 9 ใช้หลักพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง แต่ทำไมมันเหมือนกับว่าเรายังไม่ได้สร้างประเทศที่มันพอเพียงตามแผนที่มันยังเป็นอยู่ ส่วนหนึ่งแน่นอนคงจะเกิดจากภาคการเมืองนะ ภาคการเมืองไม่ค่อยสนใจ แต่คำถามเราอาจจะคุยต่อไปว่าทำไมภาคการเมืองไม่สนใจ มันเกิดจากอะไรนะ ถ้าผม ผมนักเศรษฐศาสตร์ไม่ได้มองว่าคนจะดีหมดหรือเลวหมดแต่มองว่าคนมีแรงจูงใจที่แตกต่างกัน คำถามตรงนี้เหมือนกับว่า เอ๊ะทำไมภาคการเมืองไม่มีแรงจูงใจให้มีความพอเพียงบ้าง นะ ซึ่งจะโยงต่อมาว่า เอกชนก็สนใจเรื่องความพอเพียงมากขึ้น ทำไมภาคราชการเราสนใจน้อย แรงจูงใจมันหายไปไหนนะ ทำไมถึงไม่มี อันนี้ระดับนโยบายนะ อันดับที่สองเราอาจจะคิดถึงภาพว่าถ้าเราจะมองภาพเนี่ย ซึ่งผมยกอย่างมาอย่าง รกส.เนี่ย ซึ่งถ้ามาทบทวนต่อได้นะว่าได้รับรางวัล ราชทัณฑ์ผมก็ติดตามตั้งแต่สมัยคุณทีละ ตอนแรกนึกว่าไปไม่รอด เพราะพอท่านออกมาผมนึกว่าจะชบเขาไปก็ยังไม่กลับมาได้ แสดงว่าก็มีความต่อเนื่อง ถ้าเราจะทำให้องค์กรเรามีความพอเพียงนี้มันจะใช้เครื่องมือยังไงนะอะ มีคนตอนเช้าพูดถึงเหมือนกันว่าทำดัชนี เพราะตอนนี้ใครเป็นราชการก็รู้ เนี่ยดัชนีคือตัวที่เราขู่ที่สุดนะ แล้วยิ่งผมอยู่มหาวิทยาลัยนี้ ดัชนีมีทั้งของ กพร. สมส. สกอ. ไม่รู้จำคำย่ออะไรไปแล้ว ที่นี้ในแง่หนึ่งดัชนีมันก็ดีนะ แต่มันดีจริงหรือเปล่า แล้วทำยังไงให้มันดีได้นะ จริงๆ แล้วผมมีฝากคำถาม เมื่อไหร่ที่มันได้ว่าทางราชทัณฑ์นี้ดัชนีตัวไหนมา ยังไง แต่ว่าประเด็นต่อมาว่า ข้อสองสามคล้ายว่าถ้าต้องการทำให้มีการขับเคลื่อนในราชการนี้เครื่องมือเป็นยังไง ใช้ดัชนี ใช้กฎหมาย ใช้แรงจูงใจยังไง นะ แล้วต้องการความรู้อะไรบ้าง ก็ลอง ประเด็นอื่นก็ได้เนอะครับ ยังไงก็มีความคิดเห็นที่กว้างขวางได้

ราชทัณฑ์เมื่อก็ผมยังคิดว่ามีตัวชีวิตเอ่อ มาตรฐาน ซึ่งมาตรฐานนี้ทำกันเอง มาโยงมาตรฐานที่ว่า
สิบประการ

คุณวรรณดี :

ยกตัวอย่างมาตรฐานเรือนจำ 10 ด้านนะคะ คือเราก็ศึกษาจากในต่างประเทศอย่างเช่น
สหรัฐอเมริกาเนี่ยเขาจะมีสมพันธ์ราชทัณฑ์ ซึ่งเป็นองค์กรที่ไม่ใช่เป็นของภาครัฐนะคะ เขาจะตั้ง
มาตรฐานการปฏิบัติงานเรือนจำในด้านต่าง ๆ ขึ้นมา เราก็ไปศึกษาตัวนี้ว่า สมมติว่าประเทศในทาง
ตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกา อังกฤษเนี่ย มันมีมาตรฐานอะไรบ้างที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในงาน
ราชทัณฑ์นะคะ แล้วก็ไปศึกษาของต่างประเทศ ซึ่งขณะนั้นเราก็จะมีทีมงานที่จะศึกษาประมาณ 20
กว่าประเทศนะคะ มาดู แล้วเราก็นำในสิ่งที่เรามีอยู่ ซึ่งพัฒนาให้เทียบเท่ากับมาตรฐานของเขา แต่
ทั้งนั้นทั้งนี้ก็คือว่ายังอยู่ในมาตรฐานของประเทศไทยอยู่ อย่างยกตัวอย่างว่า มาตรฐานในเรื่องของ
การดูแลผู้ต้องขัง การเจ็บป่วยนะคะ เรามีการดูแลตามมาตรฐานของเรือนจำใหม่ ของเรือนจำใน
ต่างประเทศ มาตรฐานเท่ากับคนทั่วไปในสังคมหรือเปล่า ไม่ใช่ว่ามาอยู่ในคุก ถูกทอดทิ้ง จะเป็นจะ
ตายก็เดี๋ยวยกไปก่อน ให้ประชาชนได้ตรวจรักษาไปก่อนนะคะ แต่ตรงนี้เราก็จะมีมาตรฐานด้านการ
ดูแลรักษา มาตรฐานในเรื่องของการ อย่างเช่น เรื่องของการ เขาเรียกว่าการจำตรวนนะคะ
ต่างประเทศไม่มีการจำตรวนนะคะ เพราะว่าเรือนจำเขามั่นคงแข็งแรงนะคะ แต่ว่าในประเทศไทย
เมื่อก่อนตรวนนี้หนักเส้นหนึ่งถ้าโทษสูง ๆ นี่ประมาณเกือบสามสิบกิโลนะคะ คือ หนึ่งเราป้องกัน
การหลบหนีนะคะ แต่ตอนนี้เราก็ได้มีการกำหนดมาตรฐานของตรวนขึ้นมา คือให้มันเล็ก และบาง
ลง แล้วก็ไม่ใช่ที่อุจาดสาขากับประชาชนทั่วไป อย่างยกตัวอย่างนี้นะคะ ดินเหนียวอยู่เป็น
ผู้อำนวยการในเรือนจำด้วยนะคะ เอาผู้ต้องขังไปตรวจรักษาต้องใส่กุญแจมือ เพราะว่าแม้กระทั่ง
ผู้ต้องขังหญิงนะคะ พักไปคลอดลูกกินเตี้ยก็หนีได้นะคะ แต่ตรงนี้คือถ้าหนีผู้คุมก็โดนลงโทษทาง
วินัย เพราะฉะนั้นการที่เราใส่ตรวน เอ๊ย ใส่กำไลมือ เราก็จะใส่เป็นแบบเป็นพลาสติกนะคะ แล้วก็
อาจจะมีผ้าคลุมมือไปด้วย เพื่อไม่ให้เป็นที่ เอ่อ สายตาของประชาชนมองนะคะ ตรวนก็จะมีขนาด
เล็กลงตามมาตรฐานสากล ก็อบางประเทศก็ยังใช้ตรวน เราก็ดูประเทศที่เขาให้ตรวนนี้ว่าตรวนเขามี
ขนาดไหนที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของมนุษย์ สมัยก่อนเราใช้ความหนัก ความแข็ง ความใหญ่
อย่างเดียวคือ โทษประหารชีวิต ใครจะรับรองได้ว่าจะไม่หนี เพราะว่าชีวิตเขาไม่เหลืออะไรแล้วใช้
ไหมคะ แต่เราก็ปรับในเรื่องมาตรฐานการใช้ตรวนลงมา แต่จะไม่พยายามใช้นะคะ แล้วก็ใน
มาตรฐานในเรื่องของการจัดสวัสดิการผู้ต้องขังอันนี้เราเทียบกับต่างประเทศได้ เพราะว่าเราจะมี
จัดสวัสดิการในเรื่องของที่นอน เราต้องมีที่นอนมาตรฐาน ไม่ใช่ว่าใครรวย มีฐานะร่ำรวยญาติส่งที่
นอนมาให้ ที่นอนหกฟุตอะไรอย่างนี้ไม่ได้ เราจะมีมาตรฐานให้เท่าเทียมกัน คือ ขนาด
เดียวกันแบบเดียวกันไม่ต้องส่งเข้ามานะคะ คือ ใช้มาตรฐานเดียวกัน ดูแลให้เกิดความเป็นธรรมกับ
ผู้ต้องขังเทียบเท่ากันทุกคน นี่ยกตัวอย่างนะคะ แล้วก็ในเรื่องของเมื่อผู้ต้องขังเข้ามานะคะ เราจะให้

การปฏิบัติอย่างไรเราก็ต้องมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังให้รู้ว่าคนนี้จะต้องเน้นการควบคุมหรือไม่ หรือคนนี้มีอาการเจ็บป่วยจะต้องส่งเข้าดูแลรักษาก่อนนะ หรือการที่จะต้องปฏิบัติกับเขาทำอะไร แรงจูงใจนะ อะไรที่จำเป็นแรงจูงใจเราก็ต้องรับรู้ดูแลก่อน เพราะฉะนั้นต้องมีการจำแนกลักษณะผู้ต้องขังทุกคนนะ เมื่อก่อนนี้ใครเข้ามาก็มารอ นอนคิวกันไว้นะคะ อยู่กันไป แต่พอเรามีมาตรฐานตรงนี้ขึ้นมาเราก็มีเพื่อที่เราจะต้องรับผิดชอบการที่จะบริหารควบคุมดูแล บริหารในเรื่องของการที่จะนำไปแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยนะ หรืออย่างตะกี้ที่พูดไปว่าเรามีในเรื่องของการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ก็คือคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความประพฤติดีไปอยู่ในเรือนจำเปิด ซึ่งไม่มีกำแพงล้อมรอบ อันนี้ก็คือให้เขาเรียนรู้ในวิถีชีวิต ที่เขาจะพร้อมที่กลับไปสู่สังคม นอกจากนี้เรายังมีเรื่องของการที่ให้ครอบครัวสามารถมาอยู่ มาเยี่ยมแล้วอยู่ด้วยกันหนึ่งคืนได้นะคะ ก็คือการสร้างความสัมพันธ์ให้เขาสามารถจะกลับไปอยู่กับครอบครัวได้อย่างมีความสุข เพราะบางคนอยู่ในคุกห้าปีสิบปี ครอบครัวแค่มารเยี่ยมได้เห็นหน้ากันนะคะ แต่พอออกไปแล้วอาจจะไม่คุ้นเคยกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป เราก็ให้โอกาสตรงนี้ว่าเยี่ยมชีวิตคู่ ซึ่งตรงนี้เราก็ให้โอกาสเขาได้สามารถที่จะเปลี่ยน ปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมได้เมื่อพ้นโทษนะคะ นอกจากนี้ในเรื่องของการใช้แรงงาน ผู้ต้องขัง เรานั่นเรื่องของการใช้แรงงานผู้ต้องขังในงานเพื่อทักษะฝีมือ สร้างทักษะฝีมือให้กับผู้ต้องขังนะคะ ปัจจุบันเรามีผู้ต้องขังที่ไปแข่งขันทักษะฝีมือกับบุคคลภายนอกด้วย ได้รางวัลหลายรางวัล นอกจากนี้การบริหาร การใช้แรงงานของผู้ต้องขังเรานั่นในเรื่องของตลาดแรงงาน ให้สามารถที่จะออกไปทำอาชีพได้ภายหลังพ้นโทษ อย่างเช่นตอนนี้เราทำเรื่องคาร์แคร์นะคะ ราคาสูงกว่าคาร์แคร์ข้างนอก ตรงนี้นอกจากเราได้รายได้ปันผลให้กับผู้ต้องขังสำหรับเป็นเงินทุนภายหลังพ้นโทษแล้วเขายังมี คือ หลังจากพ้นโทษ เขาก็จะมีคนมาจองตัวกันเยอะเลย พวกคาร์แคร์ เพราะว่าเขาหาแรงงานยาก นะคะ หรือประเภทนวดนะคะ นวดแผนไทย อันนี้ก็ถูกจองตัวเยอะมาก เพราะว่าหนึ่งเรามีคอร์สเรียนจากกระทรวงสาธารณสุขเข้ามาสอนนะคะ เรือนจำบางแห่งก็ไปเปิดให้บริการนวดแผนไทยด้วยนะคะ ซึ่งตรงนี้ก็เป็นที่ทักษะอาชีพที่เขาสามารถที่ออกไปอาจจะไม่ต้องไปตั้งร้าน อาจจะไปในวัดตามบ้านหรืออะไรก็ได้เนาะ ซึ่งตอนนี้ท่านอธิบดีท่านก็จะเน้นเรื่องตลาดแรงงานนี้ไปสู่ตะวันออกกลางด้วยนะคะ จะเน้นวิชาชีพด้านนี้เพื่อนำไปสู่ตลาดแรงงานในภาคตะวันออกกลาง อันนี้ก็ยกตัวอย่างในเรื่องของการพัฒนาให้เป็นมาตรฐาน แล้วก็สามารถเอาไปใช้ได้ภายหลังพ้นโทษนะคะ

ดร. ญัฐพงศ์ :

ที่เน้นนี้เพราะว่า เวลาเราพูดถึงนี้ต่าง ๆ นี กพปร. ส่วนใหญ่ที่เราจะมาจากภายนอก เราไม่ได้คิดกันเอง เพราะฉะนั้นมันก็จะมียุทธศาสตร์เหมือนกับว่านี่เป็นตัวอย่างหนึ่งของดัชนีที่ประเมิน หรือสร้างมาตรฐานขององค์กรเองที่จะคิด อย่างมาจากภายนอกเราไม่ได้คิดนะ เพราะฉะนั้นมันก็อาจมีลักษณะแบบนี้ นี่เป็นตัวอย่างหนึ่งว่าพอพูดถึงดัชนีที่จะประเมินหรือว่าจะสร้างมาตรฐาน มันมาจาก

องค์กรเองที่จะคิด พอดีพูดเรื่องราชทัณฑ์เยอะ เป็นประสบการณ์ที่ดี แต่เราไม่ค่อยอยากเจอ ไม่ทราบ ชกส. อยู่ไหม เพื่อจะมีอะไร ลองเล่าให้ฟังสักหน่อยไหม พอดีไม่มั่นใจอาจจะต้องเดินทางหน่อย มีไม่ค่อยทางนั้น ถือเป็นการแลกเปลี่ยนกันนะ แล้วทุกท่านท่านไม่ถือป็นตัวแทนองค์กรนะครับ เป็นความคิดเห็นส่วนบุคคลนะฮะ

ชกส. :

เรียนทุกท่านในที่ประชุมนะครับ ผมมาจาก ชกส. นะครับ เผอิญ โชคดีที่ได้ดูแลอยู่ตรงนี้พอดี ชกส. ปีที่ผ่านมาเราได้รางวัลเศรษฐกิจพอเพียงของภาคราชการนะครับก็ได้ด้วยพระราชทาน ชกส. ทำยังไง ชกส. ก็ตั้งชุมชนต้นแบบ ตัวอย่างนะครับ 84 ชุมชน แล้วเราก็นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงลงไปใช้ในตรงนี้โดย แล้วผู้นำชุมชนอะไรก็ใช้หลักปรัชญา แล้วก็หมู่บ้านอีก 400 กว่าหมู่บ้านซึ่งเราสร้าง ต่อไปอีกจะจะมีถึง 4,000 หมู่บ้านในปีหน้านะครับ แล้วจะพัฒนาเป็นเศรษฐกิจพอเพียงทั้งหมด แล้วเราก็นั่นหนักเรื่องสภาพแวดล้อมเรามีธนาคารต้นไม้ ซึ่งปีหน้าก็จะส่งประกวดธนาคารต้นไม้อีก ปีนี้ก็ได้รางวัลเศรษฐกิจพอเพียงมาครับผม

ผู้ร่วมประชุม :

ขออนุญาตเสริมอีกนิดนะครับ ในด้านของตัวพนักงานนะครับ ก็จะเน้นในเรื่องของการปฏิบัติที่ซื่อสัตย์สุจริต มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เหมือนลูกค้ำก็เหมือนกันนะครับ ส่วนในด้านลูกค้ำก็จะมีการดูแลลูกค้ำ นอกเหนือจากการให้สินเชื่อก็จะมีการดูแลพัฒนาในตัวลูกค้ำ เรื่องวิถีชีวิต เช่นในเรื่องการปรับเปลี่ยนวิถีคิด เรื่องลดละเลิกอบายมุขต่าง ๆ ในเรื่องวิถีทำกิน ในเรื่องของการสร้างโอกาสขยายรายได้ให้กับลูกค้ำ สร้างอาชีพ เพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตพวกนี้นะครับ ในด้านองค์กรก็จะบริหารงานในเรื่องของธรรมาภิบาล มีการโปร่งใส ด้านลูกค้ำ เราจะเน้นการสร้างเสริมเข้มแข็งให้กับชุมชน โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลาง อย่างที่เรียนเมื่อที่เราได้ทำชุมชนเข้มแข็ง ประมาณ 10% ของหมู่บ้านในประเทศนะครับ เป้าหมายของเรามุ่งไปสู่ ในปี 2557 นี้ ประมาณ 7,800 ชุมชนนะครับ เป็นศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงนะครับ

ดร. ณัฐพงษ์ :

เพราะจริงๆ ชุมชนไม่เข้มแข็ง ชกส. ก็แย่ด้วย เพราะไม่มีคนมาจ่ายหนี้สินะ ก็นี่คือตัวอย่างที่อาจารย์สุขสรรค์พูดถึง Stake holder มันขยายความมากขึ้นนะ พอเห็นตัวอย่างหลาย ๆ ตัวอย่างนี่เป็นตัวอย่างที่มีการขับเคลื่อน แต่โดยทั่วไปเราคงขับเคลื่อนช้า มันเกิดจากอะไร เกิดจากภาคการเมือง หรือเกิดจากหน่วยงานไม่สนใจหรือไง ที่ว่าทำให้ภาคราชการขับเคลื่อนช้า หรือว่าถ้าจะขับเคลื่อนให้มันเร็วขึ้น หรือถ้าขับเคลื่อนต่อไปเราจะทำอย่างไรดีในช่วง 10 ปีข้างหน้า ไม่ใช่ว่า 10

ปีข้างหน้า 10 ปีข้างหน้าผมก็เกษียณแล้วนะมาก็จะมาในฐานะราชการเกษียณมาพูดเรื่องเดิมอีกนะ ไม่ทราบใครจะมีความเห็นยังไงบ้างอะ ทำไมมันถึงช้า ราชการ ทำยังไงให้มันเร็ว

กรมส่งเสริมสหกรณ์ :

ขอเรียนถามของกรมราชทัณฑ์นะคะ กรมราชทัณฑ์นี่วิถีที่ดำเนินงานนี่ก็คือทำในส่วนของเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง ไม่ทราบว่าการดำเนินงานนี้ทำไปพร้อมกันหรือทำทีละระบบคะ

คุณวรรณดี :

ทำไปพร้อม ๆ กันค่ะ แต่ว่าในบางพื้นที่อาจจะมีการอุปสรรคนะคะ อย่างเช่น บางแห่งนะคะ อาจจะเห็นเรือนจำที่ตั้งอยู่ในเมือง เจ้าหน้าที่อาจจะช้า เพราะว่าสังคมเมืองกับสังคมชนบทที่อยู่มันแตกต่างกันนะคะ เพราะสังคมเมืองมันจะมีการแข่งขันกัน ในหน่วยงานต่าง ๆ หลายแห่งนะคะ แข่งขันกันทั้งในเรื่องของ ไม่ใช่แข่งเรื่องขององค์กรพอเพียงเศรษฐกิจพอเพียงนะ แต่แข่งในเรื่องของวัตถุนิยมเยอะนะคะ ซึ่งตรงนี้อาจทำให้การขับเคลื่อนมันช้ากว่าที่อื่นนะคะ อย่างในส่วนกลาง กรมราชทัณฑ์เองก็ค่อนข้างจะไปได้ยากแล้วก็จะใช้ในเรื่องของสามัคคีรวมพลังนะคะ การลดละ เลิกอบายมุขในหมู่ข้าราชการนะคะ การสามัคคีรวมพลังก็คือรวมกัน ในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ สาธารณประโยชน์นะคะ หรือกิจกรรมในด้านจริยธรรมก็ทำเป็นกลุ่ม สำหรับในปีนี้นะคะของกรม ราชทัณฑ์ก็มีร่วมกันทำบุญตักบาตรทุกวันพระ แล้วก็วันพระทุกเดือนของกรมราชทัณฑ์ก็มี ผู้บริหารมาร่วมกันดำเนินการนะคะ มาร่วมกันทำบุญตักบาตรอย่างนี้นะคะ ก็เป็นการสร้าง จริยธรรมในหมู่ข้าราชการ แล้วก็ในเรื่องของ ยกตัวอย่างเช่น ตอนที่เกิดน้ำท่วมในหน่วยงานส่วนกลาง เอง ราชทัณฑ์ก็เป็นหน่วยงานที่ระดมกำลังนะคะ ในการที่จะช่วย ออกไปช่วยสังคมอะไรต่าง ๆ ปัจจุบันนี้ที่ทำอยู่ก็คือ โครงการลอกท่อสามพันกิโลเมตรของกรมราชทัณฑ์ที่ดำเนินการอยู่ เผอิญ เป็นกรรมการด้วยต้องออกไปดูว่าพื้นที่ที่เราออกไปทำนี้บางทีเกิดผลกระทบกับชุมชนเพราะว่าบาง ชุมชนบอกว่าทำไมซอยนี้ทำ ทำไมซอยนี้ไม่ทำ ซึ่งตรงนี้เราก็คือหลังจากที่เราได้ไปพบปัญหาเราก็มารู้กันว่าถึงแม้พื้นที่มันไม่ได้อยู่ในแผนแต่เนื่องจากมันเป็นพื้นที่ติดกัน เราก็ดำเนินการเกินกว่าสามพัน กิโลเมตรที่รัฐบาลกำหนดมาเราก็อำนาจเพิ่มเติมไปนะคะ ซึ่งตรงนี้ก็ทำให้ คือ ตรงนี้ไม่ใช่ทำเฉพาะ เจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขังที่กรุงเทพฯ นะคะ ปรากฏว่าเจ้าหน้าที่ต่างจังหวัดอาสาสมัครเข้ามาช่วยที่จะคุม ผู้ต้องขังออกไปทำงาน ตัวผู้ต้องขังเองก็สมัครเข้ามาทำงาน โครงการลอกท่อตัวนี้ ซึ่งในโครงการนี้ เราให้ประโยชน์เขาคือ ทำงานหนึ่งวันลดหนึ่งวัน ก็ให้สองร้อยบาทเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายหลังจากพ้น โทษ ปรากฏว่าผู้ต้องขังบอกว่าแม้หมดโครงการนี้ผมขอทำต่อได้ไหมครับ ผมไม่เอาเงินหรอกผม อยากทำ ซึ่งตอนที่ไปดูเขานะคะก็ส่งสารเขามากเลยนะคะ ท่อนี้ลึกลับสามเมตรนะคะลงไปนี่แค่ คอนี้เลยนะคะ บางคนต้องช่วยกันพยุง บางพื้นที่ท่อไม่มีน้ำนะคะมีแต่สิ่งสกปรกทั้งนั้นเลย คือเป็น โคลนซึ่งยากลำบากในการทำงานมาก บางทีไปดูก็ต้องไปเกือบทุกวัน เพราะว่าหนึ่งให้กำลังใจเขา

เขาเองก็มีกำลังใจในการทำงาน อย่างที่ตะกียกตัวอย่างว่าเขาไม่เอาเงินก็ได้ เขาขอโครงการขอต่อ เขาอยากทำเขาว่าอย่างนี้ ก็คือเขาเริ่มมีจิตใจที่ซอพล่ลงมา แล้วก็เห็นความสำคัญในการที่จะกลับไปช่วยเหลือชุมชน ช่วยเหลือสังคมอะไรอย่างนี้ คือจิตเขาเริ่มดีขึ้น ตรงนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ขณะนี้กรมราชทัณฑ์ทำต่อเนื่อง ซึ่งอาจไม่ใช่เป็นตัวชี้วัดหรืออะไรนะคะ แต่ตรงนี้สามารถอาจจะกลับมาเป็นตัวชี้วัด บางครั้งเราทำงานอาจจะไม่ได้มีตัวชี้วัดเป็นตัวนำหน้า แต่พอทำแล้วกิจกรรมที่เราทำไปแล้วนี้ บางเรื่องกิจกรรมที่เราทำสามารถจะกลับมาเป็นตัวชี้วัดได้อย่างเช่นตัวนี้ อย่างเรื่องความพึงพอใจของผู้ต้องขังในการทำงานตรงนี้ ตอนแรกเราคิดว่าไม่มีคนอยากทำนะคะ เพราะว่าเป็นงานที่ทั้งสกปรก บางครั้งกินข้าวกลางวันตัวยังเหม็นหึ่งอยู่เลยนะ เพราะว่าไม่มีน้ำล้างตัว เพราะว่าบางทีไปในชุมชนซึ่งเขาไม่เปิดตัวอย่างนี้เราก็ไม่มีน้ำล้างตัว นอกจากว่าไอ้ที่เราบรรทุกไปสองสามถังก็ผลัดกันคนละขันอะไรอย่างนี้ แต่บางชุมชนก็ดีมากให้ความร่วมมือเปิดน้ำประปาให้บางที่ก็มาช่วยในเรื่องอาหารอะไรอย่างนี้ ก็ตอนนี้เรื่องของความพอเพียงนี้เรามอง ให้ผู้ต้องขังมองเห็นว่าสิ่งที่คุณพลาดพลั้งไปนี้แต่คุณสามารถคืนกลับอะไรให้สังคมได้บ้าง เหล่านี้ค่ะ

กรมส่งเสริมสหกรณ์ :

ขออนุญาตอีกสองคำถามนะคะ อาจารย์มองว่าจุดแรกที่จะเดินไปได้นี้ อาจารย์มองว่าประเด็นที่สำคัญคือใครคะ แล้วก็ระยะเวลาการที่จะมาสู่ความสำเร็จตรงนี้ใช้ระยะเวลานานมากไหมคะ

คุณวรรณดี :

สิ่งสำคัญคือผู้บริหารเลยนะคะ คือในระยะแรกเริ่มที่กรมราชทัณฑ์ดำเนินการเรื่องนี้ก็คือผู้นำเลย คือ อธิบดีกรมราชทัณฑ์เลย ก็ในขณะนั้นอย่างที่เราให้ฟังว่าไม่มีใครรู้หรือกว่าเราจะทำอะไร ตรงนี้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง กรมราชทัณฑ์จะไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างไร ไม่รู้หรือกว่าจะต้องทำยังไง แต่ว่าเมื่อท่านให้โอกาส คือท่านผู้บริหารนี้เปิดประเด็นให้ แล้วทุกคนก็มาระดมสมองกัน มีการทำ SWOT นะคะ ของเราอะไรที่เราดีแล้วบ้าง เรามีระเบียบวินัยที่ดี เพราะนั่นเวลาเราทำอะไรนี้มันมีความพร้อมในการที่จะขับเคลื่อนไปด้วยกันได้ ตรงนี้คือจุดแข็งของกรมราชทัณฑ์ เพราะว่ามีในเรื่องของวินัยราชการ วินัย พรบ.ราชทัณฑ์เข้ามากำกับตัวนี้ เพราะฉะนั้นเวลาทำอะไรนี้มันสามารถที่จะเดินไปด้วยกันได้ ถ้าส่วนใหญ่เห็นด้วยมันก็จะไปกันหมด ยกตัวอย่างที่อำเภอสีคิ้วนี้เห็นแค่ไม่ถึงครึ่งนะคะ แต่พอทำแล้วก็เห็นผลที่เกิดขึ้นทันที เขาพร้อมที่จะเดินพร้อมหน้ากันหมด เรือนจำที่ได้เป็นต้นแบบหรือเรือนจำที่ได้รางวัลเหล่านี้ คือ หนึ่งผู้นำ อย่างเขากลืนนี้ผู้นำก็คือผู้บัญชาการเรือนจำ แล้วก็ตัวเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับโอกาสตรงนี้ คือการมีอิสระในการทำงาน ก็คือรับโอกาส แล้วก็มีความอิสระในการที่จะมาประชุมหารือกัน แล้วก็เสนอความคิดว่า จะต้องทำอย่างไรในเรือนจำแห่งนี้ คือแต่ละเรือนจำจะมีแบบที่ไม่เหมือนกัน ก็จะมียกตัวอย่างว่าเรือนจำนี้จะเป็นเรือนจำที่เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบชีวิตคนเมือง นะคะ ผู้คุมก็แตกต่างกันกับผู้คุม

ที่อยู่ในชนบทนะคะ วิธีการดำเนินการก็แตกต่างกัน อันนี้ถ้าจะให้สรุปก็คือว่าผู้นำและนโยบายเป็น
สิ่งสำคัญ ถ้าผู้นำมอบนโยบายแล้วก็ให้โอกาสในการทำงานก็คิดว่าน่าจะไปได้ แล้วประสบความสำเร็จ
ความสำเร็จคะ

ระยะเวลานะคะ อย่างกรมราชทัณฑ์เปิดประเด็นเมื่อปลายปี 48 พอ 49 ก็ สามารถทำได้ในปี
นั้นเลยนะคะ พอท่านอธิบดีให้โอกาสปีบ มีการประชุมกัน อย่างตอนนั้นพอดีได้ไปอบรม พอ
กลับมาประชุมทีมงานแล้วก็ออกพื้นที่เรือนจำเลย ก็ในช่วงนั้นก็ประมาณสองเดือนเองนะคะที่ออก
พื้นที่เรือนจำ แล้วก็ประมาณในปีนั้นก็สามารสร้างเรือนจำต้นแบบได้

ดร.ณัฐพงศ์ :

ซึ่งถ้าฟังอย่างนี้นะ เหตุผลหนึ่ง แล้วอาจจะตอบคำถามข้อหนึ่งข้อสองได้นะ ก็สิ่งสำคัญ
อันหนึ่งคือผู้นำใช่ัย ธกส.ก็คงจะเห็นด้วยเหมือนกัน ที่นี้พอดีผมก็มีการศึกษาไว้เนะครับ ทำไมการ
ขับเคลื่อนภาคราชการถึงได้ช้านี้ มันอธิบายได้ในเชิงกรอบความคิดเหมือนกัน ก็ถือว่าเศรษฐกิจ
พอเพียงนี่เริ่มยังง ในปี 40 ปี 40 มันเกิดวิกฤติ วิกฤตินี้ มันทำให้ภาคเอกชนแย่มาก สภาพตัวเองก็
ต้องหาทางพัฒนาใหม่ มันคือต้องหาทางพัฒนาใหม่แล้วคือในหลวงท่านก็ออกมาตรัสเรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียงทุกคนก็เลยหาไป แล้วที่นี้ประสบความสำเร็จราชการก็โยงเรื่องเดียวกันเหตุที่ภาคเอกชน
ขับเคลื่อนได้เร็ว ชุมชนขับเคลื่อนได้เร็วเพราะมีปัญหาในตัวเอง และปัญหานี้มันจะแก้ได้ด้วย
เศรษฐกิจพอเพียง ทุกคนพอคิดอย่างนี้ปุ๊บทำเพราะแรงจูงใจมันมันมีใช่มีัยสะ ภาคเอกชนนี่จริงๆ พุด
ไปเอกชนนี้ผมก็เชื่อว่าอาจารย์สุทธศรีอีกด้านหนึ่งก็เคลื่อนไหวเร็ว อีกด้านหนึ่งก็ถูกไอเอ็มเอฟ
บังคับด้วยนะ มันต้องทำอะไรอะไรใช่มีัย ซึ่งไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร เพราะฉะนั้นความหมายคือว่าใน
เมื่อภาคเอกชนนี้เขาเจอปัญหา หนี้สิน แย่มากเลย หาแนวทางพัฒนาใหม่ หาอะไรใหม่ ๆ เขาก็ทำ
มาได้อย่างต่อเนื่องเพราะว่า ทำเสร็จแล้วเขาดิ้นมาเองเลย เพราะ bottom line เขาชัดเจนก็คือกำไร
อยู่ได้ไหม ใช่มีัยครับ ชุมชนทุกชุมชนเลยไม่เรียงอะไรก็เริ่มต้นเลยที่ไปเป็นหนี้สิน แล้วพยายาม
หาทางแก้หนี้สิน พอใช้เศรษฐกิจพอเพียงแล้วแก้ได้มันก็เห็นภาพชัดว่าเป็นยังงั้นนะ เพราะฉะนั้นข้อ
ที่หนึ่งเหตุผลที่ราชการช้านี้เพราะว่ามันมีธรรมชาติอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นสิ่งที่ป็นธรรมชาติก็คือว่า
ราชการเราขาดแรงจูงใจที่ให้ปรับตัว เอกชนก็ต้องปรับตัวเพราะเขาจะขาดทุน ชุมชนเขามีหนี้สิน
อย่างมากนะ ที่นี้ราชการเราเป็นยังงั้น ราชการเราคือ อันนี้ก็ศึกษามา คือหน่วยงานส่วนใหญ่ที่ติดค่า
น้ำค่าไฟการไฟฟ้า แต่ว่าเราไม่ใช่ก็ไม่ใช่ไรเขาไม่ตัดไฟเรา เอกชนตัดไฟไม่ได้นะ เราไม่ได้เกิด
วิกฤติ แต่ราชทัณฑ์นี่ก็เป็นตัวอย่างหนึ่ง ธกส.ก็เป็นตัวอย่างหนึ่งเหมือนกัน คือ เกิดวิกฤติ อย่างน้อย
วิกฤติในความคิดเห็นของผู้บริหารว่า อย่างนี้ราชทัณฑ์อยู่ไม่ได้ละนะ ทำไมมีข่าวทุกวันตั้งแต่สมัย
หนุ่มที่คอร์รัปชันกัน ผมก็เข้าใจว่าถูกคนประณาม อาจจะไม่ต้องงั้น คุณไปขูดรีดขูดเนื้อเกษตรกร
หรือเปล่า พอเห็นว่าเป็นปัญหาอย่างนี้แล้วทุกคนหาทางจะแก้ แล้วถ้าเกิดผู้นำมีความเชื่อหรือมี
ความเข้าใจในเศรษฐกิจพอเพียง เออ มันแก้ได้ ก็เลยทำให้เกิดขึ้นมา อันนี้ผมเสนอประเด็นเพราะว่า

ไม่เห็นด้วยก็ได้เนาะ จะได้ discuss ต่อไปว่า หนึ่งคือที่ราชการช้านี้เนาะ และมันจะช้าต่อไปถ้าไม่มีแรงกระตุ้น เพราะเหตุผลว่ามันไม่ได้เกิด ระเบิดจากข้างใน ยกเว้นจากบางองค์กร แต่ถ้าเป็นเอกชนเนี่ย ตอนนั้นมันเกิดจากข้างในเลยทำได้เป็นอย่างดีเป็นต้น ทำไมสภาหอการค้า ทำไมสภาอุตสาหกรรม ถึงได้เล่นธรรมชาติมากทำไมราชการไม่ค่อยเนี่ย เหตุผลก็ตอบได้ง่ายก็คือ ไม่มีธรรมชาติเนี่ย ธุรกิจจึง ไซ้ใหม่ ต้นทุนเขาสูงมากเขาต้องทำอะไรมาก เพราะฉะนั้น พออะไรพอมีการทุจริตเยอะ เขาต้องมีการต้องเคลื่อนไหวมาก ข้าราชการถ้าจะเคลื่อนไหวเรื่องทุจริตนี้ก็ต้องแบบราชทัณฑ์ เนาะ ก็คือผู้บริหารรู้สึกว่าการทุจริตแบบนี้ผู้บริหารจะแย่แล้ว มันต้องมาช่วยกันแก้ไขขึ้นมา เพราะฉะนั้นก็แรงจูงใจจากภายนอก เพราะถ้าไม่มีแรงจูงใจจากภายนอกมานี้เนาะ ราชการเราก็คงจะไม่ไปอย่างรวดเร็วกว่าปกติ จะเป็นบางคนที่น่าสนใจ หัวหน้าหน่วยงานระดับสูงมีปัญหาหรือเปล่า ถ้าจะให้พูดในเชิงเป็น ไม่เป็น negative ก็คือว่าหัวหน้างานระดับสูง มีความสำคัญมาก คือถ้าผู้นำไม่ขับเคลื่อนมัน ก็คงจะทำให้ยากนะ

ผมไม่แน่ใจมีนักศึกษาในค่ายสัมภาษณ์ท่านอธิบดีราชทัณฑ์ ผมไม่แน่ใจว่าอันหนึ่งที่ท่านพูดถึงก็คือว่าท่านมองภาพว่ากรมราชทัณฑ์ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างที่เรารู้ถึงนี้ แล้วท่านคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้เหมือนเป็นตัวอันหนึ่งที่จะทำให้ทุกคนเห็นตรงกันได้เร็วขึ้น ถ้าเราจะใช้มาตรการนี้มานะ เพราะฉะนั้นในความหมายคือ ผู้บริหารระดับสูงต้องสำคัญ และต้องเข้าใจด้วย เพราะว่าในจริงๆ แล้ว แนวทางการพัฒนามีได้หลายแบบ อาจไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงก็ได้ อาจใช้อีกแบบหนึ่งก็ได้ เพราะฉะนั้นถ้าสมมติจะตอบพวกเราอาจคุยต่อได้นะ ผมคิดว่าทำไมภาคราชการถึงช้า ช้าเพราะธรรมชาติ ไม่เจอปัญหาด้วยตัวเอง แล้วถ้าไม่มีแรงผลักดันจากข้างนอกมานี้แล้ว ผลักดันจากข้างในอย่างเดียว จะมีเป็นบางองค์กรเท่านั้นที่จะทำได้อย่างต่อเนื่อง อันที่สองก็คือผู้นำมีความสำคัญมาก รวมทั้งระบบราชการด้วยนะ เพราะว่าเราไม่มี bottom line เนาะ คือภาคเอกชนมันขาดทุนเนี่ยผู้นำจะไม่ค่อยเห็นความสำคัญ ลูกน้องก็เสนอได้ เพราะงั้นองค์กรจะแย่แล้ว ของเราเราอาจจะไม่ค่อยมีนะ

ผู้เข้าร่วม :

ขออนุญาตแชร์ความเห็นเพราะว่าจริง ๆ โดยส่วนตัวแล้วคิดว่าวิกฤติเศรษฐกิจของไทยตั้งแต่ปี 40 เป็นต้นมานี้ไม่ว่าภาคเอกชน หรือราชการ หรือว่าประชาสังคม โดยความเห็นส่วนตัวคิดว่าการอยู่รอดนี้มันต้องใช้เศรษฐกิจพอเพียง อันนี้คือโดยความเห็นส่วนตัวเลย แต่ด้วยความที่ตัวเองเป็นราชการ คือเป็นราชการที่เราทำงาน routine ของเราไป เพราะเราก็พยายามมองไปว่ามีหน่วยงานไหนบ้างที่เขาเอาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ วันนี้ดีใจนะคะ ที่พบว่ากรมราชทัณฑ์เอามาใช้อย่างเต็มรูปแบบ คือเต็มรูปแบบกว่าที่เราคิด เพราะว่าที่เราคิดที่จริงแล้วเนาะ ถ้าคุณจะใช้เศรษฐกิจพอเพียงเนี่ยมันมีสองส่วน ก็คือ หนึ่ง คุณเศรษฐกิจพอเพียงกับงาน ก็คือหมายความว่าภารกิจของหน่วยงานเราหรือหน้าที่ของเรา แล้วเราเอาเศรษฐกิจพอเพียงเอาไปเข้าปรับใช้ตรงนั้นยังงัย อย่างของท่านก็ไป

ปรับใช้เพราะว่าท่านทำเกี่ยวกับนักโทษใช่ไหมคะท่านก็เอาไปใช้อย่างนี้ อันที่สองก็คือ โดยส่วนตัว เพราะว่าก็ทราบอยู่แล้วว่าราชการก็คือ มีหนี้สินใช่ไหมคะ ตรงนี้ก็คือถ้ามาใช้ส่วนตัวดิฉันว่าถ้าสอง ส่วนนี้ไปด้วยกัน การน้อมนำปรัชญานี้เข้ามาใช้นี้ ดิฉันคิดว่ามันก็ค่อนข้างสมบูรณ์แบบ ที่นี้โดย หน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงานนี้ดิฉันเห็นว่าถ้าหน่วยราชการ มันจะมีสองแบบก็คือ หนึ่ง หน่วย นโยบายอย่างสภาพัฒน์ สภาพัฒน์เป็นหน่วยนโยบายที่ท่านก็ทำเอกสาร ซึ่งถามว่าท่านทำได้ใน กรอบภารกิจหน้าที่ของท่าน ที่นี้คนอื่นเขาก็ต้องเอาไปแปลงแผน ที่นี้อีกอันหนึ่งก็คือหน่วยปฏิบัติ ซึ่งกรมราชทัณฑ์เอามาทำละ เป็นตัวอย่างที่ดีใช่ไหมคะ ตรงนี้ถามว่า เออ ขออนุญาตพูดยาว ๆ ไป เลย ทำแล้วนี้ถ้าเกิดสมมติในกรณีที่ว่าจะเอามาให้คนอื่นเขาใช้นี้เราจะต้องทำอะไร อย่างของ ท่านนี้ดิฉันเพิ่งทราบวันนี้แล้วก็ดีใจที่มี รวมทั้งของ ธกส. ด้วย แต่ของ ธกส. นี้ ด้วยความที่เขาผูก ติดกับภาระหนี้สินด้วย เขาก็ เอาเรื่องแผนเก็บบัญชีครัวเรือนอะไรนี้ เขาก็มาใช้ แต่ก็ทราบว่าเขาก็ เอาตัวนี้มาใช้ แล้วที่นี้ก็ทราบข้อมูลเพิ่มนะคะ แต่ในส่วนของการจัดทำดีใจ แต่ว่าจะอย่างไรที่จะ เป็นแบบอย่าง ดิฉันขออนุญาตท่านประธาน ขออนุญาตเรียนถามเพื่อจะมายืนยันความคิดของตัวเอง เพราะจริงๆ ก็ไม่ได้เป็นคนที่ย่างขวางในแวดวงนี้นัก แต่ว่าสิ่งที่จะต้องไปนี้อาจจะต้องขอ ผู้เข้าร่วมประชุม ดิฉันถามนิดหนึ่งว่าหน่วยงานของท่านมีการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แบบกรม ราชทัณฑ์หรือเปล่าคะ ถ้าท่านมีการนำ หรือเอามาใช้นิดเดียวก็ได้ ไม่ต้องเต็มรูปแบบอย่างนี้ คือเอา มาใช้มากกว่าที่เขียนในนโยบาย หรือมากกว่าที่เขียนในภารกิจนะคะ อย่างหน่วยงานดิฉันนี้เวลาทำ แผนนโยบายนี้จะต้องมาฟังด้วยตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดิฉันก็ไม่ได้ว่าอะไรดิฉันก็ พยายามมองว่าแล้วอย่างไร คำถามดิฉันก็คือว่า หน่วยงานของท่านผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านนี้ได้มี การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในทางปฏิบัติมากกว่าการเขียนในนโยบายหรือไม่ถ้าท่านมี โปรดยกมือให้ดิฉันนึงคะ

ดร. ญัฐพงศ์ : โทษนะ ท่านมาจากไหน

ผู้เข้าร่วมประชุม :

ต้องบอกไหมคะ จริงๆ แล้วเป็นข้าราชการแต่มาส่วนตัวเพราะว่ารักเศรษฐกิจพอเพียง

ญัฐพงศ์ :

คือ เราไม่ได้เป็นตัวแทนหน่วยงานอยู่แล้ว แต่บอกเพื่อจะได้ทราบแบบลึกกราวน่ะเนี่ย

ผู้ร่วมประชุม:

บอกก็ไม่กระทบกับหน่วยงานนะคะ มาจากฝ่ายนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมค่ะ พอดีเป็นหน่วยนโยบายและแผนเราก็

อยากเห็น เพราะว่าเรามีความเชื่อมั่นศรัทธากับปรัชญานี้ ก็อยากเห็นว่า แล้วจะไปทำอะไรอย่างไรร
คะ ที่นี้ในกรณีที่ ประธานโทษนะคะ ดิฉันเห็นมีสามสี่หน่วยงาน ดิฉันคิดว่าดีใจนะที่เห็น เพราะว่า
อย่างที่ท่านทำนี่ถ้าสมมติว่าเราเอามาเป็นตัวอย่างมีการถอดบทเรียนหรือว่าสิ่งที่ดิฉันจะเสนอ
ต่อไปนี่ก็คือว่า พยายามตั้งคำถามว่า ถ้ามีคนทำ ฟังตะกิ้น ถ้ามีคนทำ แล้วเราจะทำยังไงที่มันเป็นกล
ยุทธ์ที่พัฒนา ผลักให้มันเกิดต่อเนื่องเหมือนกับภาคธุรกิจหรือภาคประชาสังคมที่เราจะทำได้ เรา
ควรมีเวทีใหม่ ใครที่ควรจะมาตั้งเวทีว่า อ้อ พวกราชการนี้มาคุยกันอะไอย่างนี้ แต่ดิฉันยังเชื่อที่
สรุปตะกิ้นท่านประธานสรุปนะคะ ว่าผู้นำ เพราะดิฉันฟังจากกรมราชทัณฑ์ จาก ธกส. นี่ดิฉันเชื่อเลย
ว่าถ้าผู้นำไม่เห็นด้วยก็ไม่มีทางอยู่ที่ผู้นำนะคะเบอร์หนึ่งก็ผู้นำ ที่นี้ผู้นำดิฉันเห็นด้วยกับท่าน
ประธานที่ท่านพูดว่า ท่านยกประเด็นว่า ทำไมเหตุผลหนึ่งที่เศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนช้าในภาค
ราชการ ท่านบอกว่าเพราะว่าขาดแรงจูงใจ ของเรามีผลกระทบซ้ำ แต่ดิฉันเพิ่มนิดหนึ่งว่าด้วยระบบ
โครงสร้างของเรานี้เป็นแบบ top-down เพราะงั้น ทุกคนทุกอย่างเหมือนกับรอสั่ง รอสั่งแล้วยังง
อะ ค่อยทำไป เพราะงั้นถ้าเกิดอย่างนี้ถ้าจะมีใครช่วยขับเคลื่อนมันเร็ว ๆ แรง ๆ หน่อยได้ไหม ก็คือ
ว่ามีเวทีได้ไหม คือ อยากเห็นให้มันเกิดว่า จะทำอะไรที่จะมีเวที ใครจะเป็นเจ้าภาพแล้วจะทำ
อย่างไร ถอดบทเรียนของกรมราชทัณฑ์มาซิว่าเขาเป็นหน่วยปฏิบัตินะ เขาทำอย่างนี้ๆ ของ ธกส.
เป็นอย่างนี้ ดิฉันนะจินตนาการไปเองว่าอย่างของพวก อปท.นะ สมมติเขาจะประกวดพวก อปท.
ดีเด่น หรือเมื่อนำอยู่ อะของดิฉันก็จะมีเมื่อนำอยู่เหมือนกัน เอาเมื่อนำอยู่บวกเศรษฐกิจพอเพียง
ด้วยได้ไหม คุณดูอะไรที่มันเหมาะกับตัวเองด้วยก็คือ เป็นดัชนีชี้วัดตัวหนึ่งที่อยู่ในการประกวด
อปท. หรือเมื่อนำอยู่ได้ไหม ตรงนี้มันต้องบวกเข้าไปกับแนวคิดของภารกิจของเรา แล้วก็แนวทาง
การทำงาน ไม่รู้ว่าตรงนี้จะทำอย่างไร การที่จะผลักดันนี้ดิฉันขอให้มีเวทีของพวกราชการ แล้วก็
ขอให้สร้างเป็นตัวอย่าง แล้วดิฉันคิดว่าเป็นอีกตัวหนึ่งที่สำคัญ อาจจะมีหลายท่านไม่เห็นด้วยก็คือว่า
พวกเราผูกติดกับพวก KPI สมรรถนะอะไรพวกนี้ เอาไปอยู่ในตัวนั้นเลยดีไหม 10% อะไอย่างนี้
เพราะมันเป็นเงินเดือนของเราใช่ไหมคะ ก็เอาไปบวกเลยดีไหมหรือไม่ดีอะไอย่างนี้นะคะ เป็น
ตัวชี้วัดกระทรวงเลยได้ไหม ท่านประธาน ดิฉันขออนุญาตจบตรงนี้ค่ะ

ดร. ญัฐพงศ์ :

ผมจะสรุปเท่าที่ผมจดแต่ไม่ได้เป็นข้อสรุปนะคะ คือพอดิฉันจะตอบคำถามไปเรื่อย ๆ คือเมื่อ
ที่เสนอมาเป็นประเด็นที่ดีมากก็คือ ความรู้ อะไรที่เราต้องการในการขับเคลื่อน อย่างหนึ่งคือการ
ถอดบทเรียนนะนะ สกว.อาจจะทำในภาคเอกชนเยอะ แต่ภาคราชการยังไม่ทำ ถอดบทเรียนว่า
ข้าราชการที่ประสบความสำเร็จจะมียังไงได้บ้าง อันที่สองพูดถึงแนวทาง เราดีเบตกันได้เลย
แนวทางเท่าที่ฟังดู คือว่า หนึ่งผู้นำก็สำคัญ แต่ว่า น่าจะมีเวทีที่ข้าราชการได้ขับเคลื่อนด้วยตัวเองได้
แล้วอันที่สองก็คงต้องเถียงกันเรื่องตัว KPI ดัชนีจะเอากันไหม ข้อดีข้อเสียเป็นยังไง เรื่องการ
ประกวดนะที่จะเข้าไป แล้วก็เรื่องของการทำแผน อันนี้จัดไว้ก่อนเพราะข้อสรุปคงจะชัดเจนขึ้นมา

เมื่อก็พอดีหน่วยงานที่ ที่ผมคิดใจนะ ทั้งสองหน่วยงาน ทั้ง ธกส. ทั้งราชทัณฑ์ คือเหมือนว่ามีบัญชีครัวเรือน ก็อยากให้ถือโอกาสได้พูดกันว่าในหน่วยงานไหนบ้างทำบัญชีครัวเรือนแล้วได้ผลไม่ได้ผลยังไง

ผอ. จินา ศักดิ์กุล:

ขออนุญาตนิดนึงนะคะ พอดีเราพูดถึงการถอดบทเรียนนะคะ แต่ว่าอย่างหนึ่งที่อยากจะให้คำนึงถึงนะคือการถอดบทเรียน คือ เราอาจจะชินว่า ถอดบทเรียนปุ๊บเราจะคิดว่าโมเดลนั้นนะ คือ โมเดลที่ประสบความสำเร็จแล้วหยิบไปใช้ แล้วมันไม่ประสบความสำเร็จในหน่วยงานของเรา นะคะ เพราะฉะนั้นต้องเข้าใจว่า ต้องดูว่าเบื้องหลังของการที่กว่าเขาจะประสบความสำเร็จเขาคิดอย่างไร มันเริ่มต้นมาอย่างไรนะคะ อย่างเมื่อคืนนี้เห็นด้วยกับท่านประธานนะคะว่าเศรษฐกิจพอเพียงเท่าที่ได้พบมานะคะ คนที่ประสบความสำเร็จเขาต้องเจออะไรแรงๆ มากในชีวิตนะคะ แล้วเขาถึงยอมที่จะเปลี่ยนนะคะ เพราะฉะนั้นเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแรกที่ว่าประเด็นหลักคือ ความคิดต้องเปลี่ยนก่อนนะคะ เปลี่ยนเสร็จถึงพฤติกรรมจะตามมา มันถึงเป็นเรื่องที่ในหลวงท่านพูดว่าต้องระเบิดจากภายในนะคะ ถ้าใจไม่ยอมทำยังไงก็ไม่เปลี่ยนพฤติกรรม คนเราเคยชินแล้วเปลี่ยนยากนะคะ แต่ถ้ามีอะไรที่ จะมีหลายตัวอย่าง อย่างเช่นที่ปทุม ไช้ไหมคะที่หนี้เยอะมากจนเขา ถ้าไม่ปรับตัวเขาอยู่ไม่ได้แล้วเขาก็ต้องเลี้ยงคนอีกตั้งเท่าไรเขาก็ต้องปรับ หรือแม้กระทั่งปัจเจกนะคะ คือกระทบ มีหนี้สินล้นพ้นตัว คิดฆ่าตัวตาย ท้ายที่สุดก็เสียไม่ได้ยังมีความหวังอยู่นะคะ แล้วเขาจะมีวิธีมีทางออกในชีวิตของเขาที่น่ารัก ๆ อย่างเช่น เขาบอกว่า อันนี้จะเป็นเคสของพ่อจันทิ ที่โคราชนะคะ ท่านได้รางวัลของ กปร. เหมือนกัน ท่านบอกว่าวิธีการก็คือว่าท่านมาดู คือว่าท่านประเมินว่าท่านมีอะไร ท่านมีพื้นที่เกษตรนะคะ เสร็จแล้วท่านจะไปหาความรู้ คือท่านไปปลูกพืชเชิงเดี่ยวแล้วพอราคามันตกท่านอยู่ไม่ได้คะ มีหนี้สินเยอะแยะมากมายท่านก็เริ่มไปหาความรู้ ซึ่งในฐานะคนเมืองอย่างเราเราจะเข้าใจว่าการไปหาความรู้ก็ต้องเสียสละค่าไช้ไหมคะ เสียสละค่าไปหาความรู้ แต่ท่านบอกไม่ไช้ ไปหาความรู้แล้วท่านได้สละแล้วท่านได้ทุนกลับมาอีก ก็คือ ของกรมส่งเสริมการเกษตรทั้งหลาย ท่านรู้ว่าเมื่อมีบรณที่ไหนท่านเข้าไป ได้เบี้ยเลี้ยง 50 บาท ได้พันธุ์พืชกลับมา ได้พันธุ์สัตว์กลับมาปลูกในที่ของท่านนะคะ แล้วท่านก็ทำอย่างนี้จนกระทั่งท่านเลี้ยงตัวได้ พอท่านเลี้ยงตัวได้ระดับหนึ่งไช้ไหมคะ ก็ตามระดับของเศรษฐกิจพอเพียงก็คือช่วยชาวบ้านคนเราผ่านความลำบากมาแล้วรู้ว่าคนลำบากนี้จะช่วยกันได้อย่างไร คนข้าง ๆ เข้าใจกันอย่างนี้ ก็จะไปด้วยกันได้คะ เพราะฉะนั้นท่านก็ไปเชิญชุมชน ไม่ใช่ชุมชน ใครที่เดือดร้อนท่านก็ไปชวนมาร่วมเรียนรู้ ต้องมาร่วมเรียนรู้ด้วยกัน อะไรที่มีพื้นฐานคล้าย ๆ กันแล้วก็จะไปด้วยกันได้ นะคะ ซึ่งเมื่อที่ที่สายหัวท่านบอกว่าควรจะมีการเปิดเวทีแล้วชวนกันเข้ามาคะ อย่างหนึ่งต้องถามก่อนคนที่เข้ามาเพราะกระแสหรือมาเพราะอยากทำจริงๆ แม้กระทั่งอยากจะทำด้วยกันจริงๆ ก็ต้องดูว่าพื้นฐานสนใจเรื่องเดียวกันหรือเปล่า เพราะถ้าไม่สนใจเรื่องเดียวกันมาครั้งสองครั้งก็จะไป ก็จะไม่ใช่ นั่น

การรวมตัวนี้ควรจะมีอะไรที่สนใจคล้าย ๆ กัน ตั้งใจจะทำจริง ๆ ด้วยเรื่องไหน เพราะเศรษฐกิจพอเพียงมันหลากหลายมากนะคะ ในหลวงท่านถึงบอกว่าคิดใหญ่ แต่ว่าเวลาทำให้ทำเล็ก ๆ มันถึงจะประสบความสำเร็จแล้วเราถึงจะไม่ท้อถอยในการที่จะทำมันต่อไปนะคะ ที่สายหัวนี้ไม่ใช่ไม่เห็นด้วยนะคะ แต่ว่าการรวมกลุ่มน่าจะจากพื้นฐานใกล้เคียง ๆ กันประเมินตัวเองก่อนว่าสนใจอะไรคล้าย ๆ กันแล้วร่วมกันทำมันจะได้มีพลังนะคะ แต่ว่าหลากหลายเข้ามานี้เวทีเดียวก็ไม่เจอกันอีกแล้วนะคะ เลยเห็นนะคะ

ผู้ร่วมประชุม :

ขออนุญาตนิดนึงได้ไหมคะ ที่พูดว่าสร้างเวทีนี้หมายความว่าในภาพรวม คนของราชการนี้ไม่รู้ว่ามีเวที ที่ว่าจะทำให้หน่วยงานเขาสามารถที่จะเอาตัวนี้ไปใช้ อย่างสมมติว่ามีเวทีที่ช่วยกันผลักดัน ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง แล้วก็เชิญราชทัณฑ์ไปพูด เพราะฉะนั้นเป็นตัวช่วยให้หน่วยงานอื่นในระดับปฏิบัติว่า อ้อ คุณสามารถเอาตรงนี้ แนวคิดนี้ไปใช้ได้นะ

ดร.ณัฐพงษ์ :

เดี๋ยวผมให้ฝ่ายเลขาผมจดไว้ อันนี้ถ้าพูดถึง จริง ๆ มันตรงกันนะ แต่อาจจะเน้นคนละจุดก็คือว่า เวทีนี้ดี แล้ว ถอดรูปแบบนี้ก็ดี เพียงแต่ว่าอย่าไปคิดว่ามันต้องเป็นสูตรสำเร็จ เพราะอย่างของกรมราชทัณฑ์ไปปลูกผักสวนครัวนี้ ผมว่านิذاءปลูกผักสวนครัวไม่ค่อยคุ้มเท่าไรหรอก ผมไปซื้อที่ตลาดบางกะปิมันใกล้เคียงเดียว แต่ว่ากรมราชทัณฑ์นี้อาจจะคุ้ม หน่วยงานทางทหารนี้อาจจะคุ้ม มีที่มีอะไรนะ เพราะนั่นเมื่อกี้ที่พูดถึงมาว่าถอดบทเรียน คือ หาหลักใหญ่หาอะไรที่มันเป็นแกนได้ อันที่สองที่น่าจะฝากไว้เหมือนกัน ก็เกี่ยวกับสภาพคน มุลินธิก็มีคณะทำงานอยู่ ก็อาจจะหารูปแบบที่จะทำให้มีการขับเคลื่อนนะ แต่ต้องเข้าใจนะ คือผมก็อยู่ในด้านการศึกษาเนี่ยละ ถ้าขับเคลื่อนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานนี่ค่อนข้างจะไปได้นะ แต่อุดมศึกษานี้ไปได้ยาก เพราะฉะนั้นข้าราชการคงอาจไปได้บางส่วนนะ เราคงไม่ได้หวังทั้งหมด แต่อย่างน้อยก็มีเวทีอยู่นะ เมื่อกี้มีหน่วยงานสามสี่หน่วยงานที่จะแลกเปลี่ยนกันใช้ไหมอะ เชิญ

ผู้เข้าร่วมประชุม :

นี่ก็คงไม่ได้พูดในนามของหน่วยงานนะคะก็คงเป็นความคิดเห็นส่วนตัว ก็ขออนุญาตตอบโจทย์ของอาจารย์นะคะ เหตุที่ในภาคราชการค่อนข้างเชื่องช้า โดยส่วนตัวของดิฉันแล้วดิฉันคิดว่าเป็นเพราะนโยบายที่ไม่ชัดเจนถึงแม้เราจะระบุในแผนนโยบายนะคะ แต่ในทางปฏิบัติ แล้วก็ คือไม่ชัดเจน เป็นด้วยโครงสร้างนี่คือ ราชการต้องรับคำสั่งมาจากข้างบนแล้วก็ไม่มีความต่อเนื่องในการปฏิบัติ อีกทั้งก็คงจะเป็นเหตุผลเดียวกันกับเมื่อเช้าที่เราฟังนะคะ ก็คือ ธุรกิจการเมืองนี้ครอบงำมาก โดยเฉพาะในหน่วยงานที่ดิฉันสังกัดอยู่ก็ต้องยอมรับว่า อย่างที่ท่านวิทยากรได้สรุปไปแล้วว่า

ผู้นำหน่วยงานนั้นมีความสำคัญมากในการที่ขับเคลื่อนใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินงานภาคราชการนะคะ ในขณะที่เดียวกันเราก็จะถูกธุรกิจการเมืองครอบงำ แล้วเราก็ต้องตอบสนองโจทย์การเมืองเหมือนกัน แล้วการเมืองเขาก็ต้องไปสนอง need ที่เขาหาเสียงไว้เพื่อที่จะรักษาสถานะของเขานั้นเป็นอีกสาเหตุหนึ่งนะคะ แล้วที่บอกว่า ภาคราชการ คืออาจารย์จะบอกว่า เหมือนกับการที่จำนำปริญญามาใช้เพราะต้องประสบปัญหาต้องเจอวิกฤติแรง ๆ ไม่ใช่ว่าราชการไม่มีปัญหานั้นคะ ปัญหาเยอะมากในทุกระดับแต่ว่าในทางปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นงานบุคคล หรือว่างานงบประมาณนี้ เราจะสังเกตว่า ดิฉันได้ยินมาตั้งแต่ตอนบรรจุใหม่ ๆ จนรับราชการมา 20 กว่าปีนี้นะคะ ก็ยังมีอยู่เหมือนเดิมว่างบประมาณที่เราขอไปเราจะต้องใช้ให้หมดนะ พอสิ้นปีงบประมาณมาถึงเงินจะเหลือ ห้ามคืนนะ ไม่งั้นจะมีปัญหาทันที ดิฉันก็ยังไม่เข้าใจจนถึงปัจจุบันนี้ว่า ทำไม ถ้าใช้ไม่หมดทำไมไม่คืนเขาไป เพื่อที่จะได้เอาไปใช้ประโยชน์อย่างอื่นต่อไปในราชการนะคะ ปัญหานี้ก็ยังมีมาหลายทศวรรษมาแล้วนะคะ รวมถึงเรื่องการดำรงชีวิต การดำเนินงานของข้าราชการเอง จากประสบการณ์ของดิฉันโดยตรง การใช้ทรัพยากรทุกอย่างสิ้นเปลืองมาก แม้กระทั่งการใช้กระดาษทิชชูในห้องน้ำ การใช้กระดาษหน้าเดียวทั้ง ๆ ที่สามารถใช้สองหน้าได้ ใช้ทิ้งๆ ขว้าง ๆ การใช้ปริ้นเตอร์ใช้สะดวกสบายสนุกสนานทุกอย่างนะคะ ซึ่งจริงๆ สามารถที่จะปรับใช้ในหน่วยงานได้ถ้าเผื่อว่าเราสามารถที่จะกำหนดกรอบนโยบายที่ชัดเจนแล้วก็มี การดำเนินการอย่างต่อเนื่องนะคะ

ดร. ณัฐพงษ์ :

คือตอนที่บอกว่าราชการทำเช่นนี้เพราะไม่เกิดวิกฤตินี้ ไม่ได้แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงใช้กับราชการไม่ได้ คือเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเหมาะกับใช้ราชการ ใช้แก้ปัญหาได้ ปัญหาที่พูดถึงเมื่อถึงนี้แต่คิดง่าย ๆ ว่าเป็นบริษัทเอกชนเนี่ย ฝ่ายบัญชีมีไว้เจ็ดแล้วเหลือสิบต้องใช้ให้หมด ฝ่ายบุคคลบอกจะใช้หมดได้ยังไง เอาคืน เอามาให้ฉัน ๆ ขาดอยู่สิบล้าน แต่ราชการคือ ถ้าหากนิดามีเงินเหลือสิบล้าน ความจริงเหลือสักห้าแสนก็เก่งละ แต่ว่าสมมตินะ สมมติว่าเหลือก็ใช้ ๆ ให้หมดเนี่ยหน่วยงานอื่นไม่สนใจไม่มีใครรู้เรื่อง ถึงรู้ก็ไม่ทำอะไร ไม่ทำอะไร เพราะฉะนั้นบริษัทกับราชการต่างกันตรงนี้ บริษัทมีแรงกระตุ้นที่จะบังคับให้แต่ไม่ได้แปลว่าเศรษฐกิจพอเพียงใช้ไม่ได้ในราชการนะ จริงๆ มันควรจะใช้เพียงแต่ที่เราไม่มีแรงจูงใจให้ใช้ ซึ่งก็ย้อนกลับไปประเด็นที่ผมไม่ค่อยชอบพูดถึงคือเรื่อง KPI เพราะว่ามันเป็นเครื่องมือที่ดีแต่ว่ายังมีปัญหาเยอะอีกแบบหนึ่ง แต่ว่าหน่วยงานอื่น

คุณวรรณดี :

อาจารย์ขออนุญาตแซ่ดะก็นะคะ ว่า ผู้บริหารหรือผู้นำมีส่วนสำคัญนะคะ คือ ตอนนี้กรมราชทัณฑ์ในปัจจุบันนี้ก็ไม่ได้เน้นในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงหรือองค์กรพอเพียงเป็นนโยบายเน้นหนัก แต่ว่าที่ดำเนินการผ่านมาแล้วอย่างเช่นเรือนจำต่าง ๆ ที่เข้าร่วมโครงการหรืออย่างคนที่

สมัยเมื่อปี 49 ก็จะมีการสมัครเข้ามาเป็นผู้คุมพอเพียงกันนะคะ ซึ่งคนเหล่านี้ก็ยังดำเนินการกัน แม้ว่าไม่ได้เป็นนโยบายเน้นหนัก แต่ยังเป็นเครือข่ายซึ่งกันและกัน มีการพูดคุยกันมีการพูดถึงปัญหาณะคะ พูดถึง เออ ตอนนี้ไม่มีนโยบายตรงนี้แล้วเราจะต้องทำอย่างไรเขาก็คุยกันนะคะ บอกว่า เออ เราก็ทำต่อไปในเมื่อ ตอนนี้เราทำแล้วเรารู้สึกยังงั้นนะคะ มีแอปปีกับการทำงาน มีแอปปีกับการมีความสุขในครอบครัว ยกตัวอย่างนะคะ อย่างตอนที่เราริเริ่มทำ มันมีครอบครัว ซึ่งลูกเลิกงานมานี้ เล่นเกมไปร้านเกมพ่อแม่ก็ไปกันคนละทาง พ่อก็อาจจะไปมีกลุ่มนะคะ คิมเหล่าคุยกันในเรื่องการงานนี้ ซึ่งเป็นครอบครัวเดิมของครอบครัวราชทัณฑ์นะคะ แม่ก็แม่บ้านบางคนไม่ได้ทำงานก็ กลางวันก็ไปนั่งชุปชบนิทานกันนะคะ แต่หลังจากที่เราดำเนินการเรื่องนี้แล้วนะคะ ก็ทำให้ คือ เอา เรื่องของสังคมชนบทก่อนนะคะว่าเราเอาเกษตรมาเป็นตัวนำ พอมีเกษตรมาเป็นตัวนำนี้ ลูกแทนที่ เลิกโรงเรียนจะไปเล่นเกม อะให้อาหารปลาตก รดน้ำต้นไม้ พักแพงออกลูกมาก็ดีใจชื่นชมกันพอ แม่ก็มาชื่นชมว่าฉันนี่ฉันปลูกนะ นี่ลูกปลูกนะอะไรอย่างนี้เกิดความสุขในครอบครัว ลูกก็ไม่ไปละ อย่างยกตัวอย่างเรือนจำที่สี่คือที่ไปฝั่งตัวเองไปทำกับเขามาเนี่ยนะคะ คือ ในครอบครัวมีความสุข แล้ว บางคนนี่ลูกนะคะช่วยกันเก็บเห็ดที่เพาะไว้บรรจู่ถึงเพื่อพวงนี้พ่อเอาไปส่งขายที่ตลาดนะคะ ตรงนี้ มันเป็นจุดเริ่มต้นถามว่า ณ ปัจจุบันนี้ถึงแม้ไม่ได้เป็นนโยบายเน้นหนักนะคะ แต่ว่าเขาก็ยังทำอยู่นะคะ แล้วก็พูดคุยกัน และสิ่งสำคัญอันหนึ่งนอกจากว่าผู้บริหารเป็นตัวนำแล้วนะคะ อย่างสมัยที่ท่าน ที่อยู่ท่านเป็นตัวอย่างที่ดีเลย อย่างตอนที่ท่านลงไปทานอาหารที่โรงอาหาร ผู้บริหารคนก่อน ไม่มีใครลงไปทานในโรงอาหารกับข้าราชการคนอื่นนะคะ ท่านก็ลงไปทานอาหาร เจ้าหน้าที่ใน ส่วนกลางกรมเมื่อก่อน ใกล้เคียงตั้งหลายห่างไซ้ไหม กลางวันตรงร้านนั้นดี อร่อย ขับรถไปกินนะ คะ หลังจากที่ท่านลงมาเป็นตัวอย่าง ตัวแบบ เป็นต้นแบบเลยนะคะ ไม่ไปแล้วละ อธิบติทานข้าว ในโรงอาหารได้ เราก็ทานได้นะคะ ก็ทำให้วิถีชีวิตของข้าราชการ ในส่วนกลางซึ่งเป็นสังคมเมืองนี้ เปลี่ยนแปลงไปก็คือ ท่านแค่เราพออ้อมพอกที่อยู่ได้ ไม่จำเป็นต้องไปห่าง ไปห่างนอกจากไปทาน อาหารแล้วยังขอปปี้ ไซ้ไหมคะ ทำให้หลังจากที่ตรงนี้ปีหนึ่งที่ผ่านมานี้ ข้าราชการในส่วนกลางนี้ เห็นเลยคะ เห็นการเปลี่ยนแปลงไปเลยนะคะ ว่าหนึ่งเงินเหลือมากขึ้นนะคะ เพราะการที่เราไม่ไป ชื้อของก็มีเงินเหลือมากขึ้น มีเงินออม หลังๆ มานี้เริ่มมีเงินฝากเยอะขึ้นนะคะ เงินฝากสหกรณ์ขึ้น อะไรอย่างนี้นะคะ และตอนนี้คนที่ปฏิบัติก็ยังปฏิบัติอยู่นะคะ ถึงแม้ไม่มีนโยบายมาบอกว่าต้องทำ แต่เขาก็ยังทำเป็นวิถีชีวิตเขาไปแล้วนะคะ คือ ชิมซบเข้าไปแล้วเป็นวิถีชีวิตในตัวเขาไปแล้วนะคะ ตัวข้าราชการบางท่านที่เขาโครงการแล้วก็เริ่มทำมาก็ยังเป็นอย่างนี้อยู่ นะคะ ครอบครัวที่ดำเนินการ มากก็ยังเป็นอยู่ ถึงแม้นโยบายไม่ได้มาบอกว่า ต้องเดินต้องเพิ่มขึ้นแล้วนะ ต้องทำนู่นทำนี่เพิ่มขึ้น คือ เขาก็ยังคงดำรงวิถีชีวิตพอเพียงของเขาได้นะคะ อันนี้ก็เป็นอันหนึ่งซึ่ง เห็นว่าอย่างตะกั่วที่ท่านบอก ว่าหน่วยราชการที่เราจะทำเราอาจจะมาสร้างเครือข่ายกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นะคะ อาจจะไม่ต้อง ถึงกับถอดบทเรียนนะคะ เพราะว่าบางทีจะมาแบบราชทัณฑ์ก็ไม่ได้ นะคะ เพราะว่าสังคมมันคนละ แบบกันแต่ว่าการที่เราได้พูดคุยกัน การที่เราอาจจะแลกเปลี่ยนกันอาจจะเกิดความคิดที่ดีเกิดขึ้นก็ได้

นะคะ ซึ่งตรงนี้กรมราชทัณฑ์อาจจะมองภาพของอย่างอื่นไม่ค่อยออกนะ ส่วนใหญ่ก็คือจะมองภาพของตัวเองนะคะ ก็ยินดีนะคะ

ดร. ญัฐพงศ์ :

ความจริงการแลกเปลี่ยนอาจจะไม่ต้องเจอหน้าก็ได้ เพราะเดี๋ยวนี้มันมีเฟซบุ๊ก มันมี จริงๆ เฟซบุ๊กของอาจารย์ปรีชาขุรสีก็จะเหมือนกัน เป็นของสำนักงานทรัพย์สินฯ มีเกี่ยวกับเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงนะ ของสภาพัฒน์ก็มีแต่หมายความว่าถ้าเราคิดถึงเรื่องนี้จริงจังนะไม่ได้มีรูปแบบเดียว อย่างที่สองอาจจะเสริมได้ เมื่อกี้ที่พูด เราพูดถึงความเป็นผู้นำว่าผู้นำระดับสูงจะทำให้องค์กรทั้งหมดเคลื่อนไหว แต่ถ้าเกิดมีผู้นำระดับล่างมา มันอาจไม่ทั้งองค์กร มันก็ยังทำให้เคลื่อนไหวได้บ้าง เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์บางอย่าง ของนิคานี้ดิฉันว่า ผมก็คุยได้อย่างเต็มปากนะ เราไม่ได้เป็นองค์กรเศรษฐกิจพอเพียงเท่าไหร่นะ เพราะว่าเราไม่ได้ประกาศทั้งองค์กรแต่เราก็มีกิจกรรมบางกิจกรรม กิจกรรมย่อย ๆ ของศูนย์บ้างของสหกรณ์ออมทรัพย์บ้าง ก็เป็นอย่างนี้ไปนะฮะ แล้วแต่ความสนใจ แล้วแต่จุดเน้นกับผู้นำ

ผมพยายามจะจดว่า เรื่องแนวทางนี้ประกวด รู้สึกว่าทุกคนน่าจะเห็นด้วยนะ เพราะไม่มีข้อเสีย ประกวดความหมายก็กระตุ้นด้วย แล้วก็แสดงถึงความสำคัญด้วย KPI ผมยังเควสชั่นมาร์กอยู่นะ เมื่อกี้มีหน่วยงานที่เกี่ยวกับเรื่องแผนหรืออะไรที่พูด เชิญนะ

กรุงเทพมหานคร สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล :

คือในส่วนของกรุงเทพมหานครนี้ ได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ตั้งแต่ประมาณปี 49 แล้วเราก็ทำแผนแม่บทเข้ามาหนึ่งฉบับ เริ่มใช้ตั้งแต่ปี 52 ปัจจุบันนี้ก็ยังไม่ใช่อยู่นะคะ แต่ว่าจากที่เราทำแผนแม่บทเป็นแนวทางให้กับเขต 50 เขต แล้วก็สำนัก 16 สำนัก หน่วยงานของเราส่วนราชการต่าง ๆ นี่ทั้งหมดก็ 77 หน่วยงาน ก็พยายามที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้เกี่ยวกับด้านเกษตรอย่างเดียวนะ เรามีแผนยุทธศาสตร์ของเรานี้จะมีทั้งหมด 6 ยุทธศาสตร์ ก็เป็นในด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรมแล้วก็การบริหารจัดการ โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาจับทุกยุทธศาสตร์ก็ให้ความรู้ให้อะไร ก็พยายามอยู่ในช่วงสองปีแรกของแผนก็เชิญท่าน ดร.สุเมธไปให้ความรู้กับเชิญหน่วยงานที่อยู่ในเขตทุกฝ่ายเลยนะคะ ให้มารับฟังประสบผลสำเร็จ คิดว่าได้แก่นิดหน่อยเองนะคะ เหมือนกับว่าเขาไม่ได้หยิบแผนของเราไปอ่านแล้วทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริงคืออะไร พอมีปัญหาเราก็เริ่มเอามาผูกกับเงินรางวัล คือ กลาย ๆ โดยที่มีคะแนนนิดเดียวเป็นส่วนของความสมบูรณ์ของแผน ก็เวลาที่หน่วยงานเสนอแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานเข้ามานี้จะต้องมีโครงการที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาในยุทธศาสตร์ใดยุทธศาสตร์หนึ่งก็ได้เราไม่ได้บังคับเนื่องจากว่าในส่วนของผู้บริหารเลขตอนแรกก็เห็นด้วย แต่ความต่อเนื่องของผู้บริหารนี้ไม่ได้มีเครื่องมือที่

ชัดเจนที่จะบอกว่าต้องทำนะ เราไม่ได้ไปบังคับ แต่ว่าทางสำนักยุทธศาสตร์ก็พยายามที่ว่าแผนเรา
นี้ทำมาแล้วเราก็อายุที่จะผลักดันให้ไปสู่การปฏิบัติให้ได้มากที่สุดก็เลยเอามาผูกไว้กับเงินรางวัล
แล้วก็ปรากฏว่ายังมีคำถามกลับมาว่าเฉพาะพวกเกษตรทฤษฎีใหม่ได้ไหมเราก็เลยแบบ คนที่ถามก็
แบบระดับเป็น ผอ.เขตก็มือแบบนี้ เราก็เลยรู้สึกว่ามันเคยหีบแผนเราขึ้นมาอ่าน เราารู้สึกเสียใจ แล้ว
เราก็เอ๊ะ เราก็เชิญมาอบรมก็ให้ความรู้บ่อยมาก แต่ก็ยังมีคำถามนี้กลับมาอีก ตรงนี้คือต้องการใน
ส่วนที่ถามว่าต้องการความรู้อะไรในภาคราชการนี้ ต้องการแนวร่วม อยากได้แนวร่วม คือจริงๆ ก็
อยากมีแนวร่วมของเขต สำนักงานเขต แต่เจ้าหน้าที่วิเคราะห์เขตจะมีเพียงท่านเดียวซึ่งก็เป็นแนว
ร่วมที่บางเขตใช้ได้ แต่บางเขตก็ไม่หีบแผนมาอ่านอีกเหมือนกัน ซึ่งเรามีลงในเว็บไซต์ของกอง
ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจนั้นละ ก็จะมีเป็นในส่วนของเว็บไซต์ก็จะมีเนื้อหาของแผนแม่บทนี้ขึ้นให้
ดาวน์โหลดได้ แต่ก่อนเราแจกเป็นเล่มเปเปอร์แต่ว่าหมดไปแล้วตั้งแต่ปี 52 แต่ตอนนี้ในเว็บไซต์ก็
ยังมีให้ดาวน์โหลดได้อยู่ก็ยังขาดตรงนี้ คือแนวร่วมตรงนี้ทุกระดับ ไม่เฉพาะผู้บริหาร ไม่เฉพาะผอ.
เขต ผู้ช่วย หัวหน้าฝ่าย แต่เจ้าหน้าที่ที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับแผนแม่บทนี้เพียงพอ จนในกลุ่มงานก็
เลยมีความคิดกันว่าในปี 56 นี้จะทำการคู่มือแล้วจะทำการเป็น KPI ที่เป็นตัวโดดเด่น ไม่ใช่คะแนนที่ไป
ฝากกับความสมบูรณ์ของแผนละ จะมาทำตรงนี้แต่ไม่รู้จะผลักดันได้แค่ไหน แต่ตอนแรกเริ่ม
ปัญหาที่ว่าตอนแรกเริ่มที่เรามีแผนแม่บทปี 52 เราก็เสนอปลัดเลยจะให้ใช้แผนแม่บทเป็นแนวทาง
ในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานด้วยนะ แต่มันก็ไม่เป็นผล พอเวียนไป 50 เขต
ส่งให้สำนักงานประมาณของ กทม. แต่ก็ไม่ได้มีใครหีบไปใช้ ซึ่งเราก็ไม่ได้มีเครื่องมือไปบังคับว่า
ทำไมไม่ใช้ ก็ไม่มีตรงนั้นละ จากประสบการณ์ก็เจอตรงนี้

ดร.ณัฐพงศ์ : ถามนิดละ ตอนที่บอกว่าผูกกับรางวัลนี้ได้ผลไหม

กรุงเทพมหานคร สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล :

ได้ผลร้อยละ 80 เองค่ะ เพราะว่ามียางหน่วยงานที่ไม่ได้สนใจเพราะคะแนนมันนิดเดียวใน
เรื่องความสมบูรณ์ของแผนมันจะเป็นร้อยละสามสิบของเจ็ดสิบ แต่ร้อยละสามสิบมันก็จะมียา
องค์ประกอบอีก ตรงนี้รู้สึกจะเป็นร้อยละสองเอง

ดร. ณัฐพงศ์ : แต่มี KPI นี้เขาสนใจมากขึ้นไหม

กรุงเทพมหานคร สำนักยุทธศาสตร์และประเมินผล :

แต่มีหน่วยงานสนใจมากขึ้น แต่เขาก็จะทำเหมือนกับว่าเหมือนเสียไม่ได้เนาะ ถ้าแผนนี้จัน
จะต้องแผ่มาหนึ่งโครงการซึ่งจริงๆ แล้วเราดูละในทุกยุทธศาสตร์เนี่ย เขาสามารถทำได้ ทุกยุทธ
ศาสตร์เขามี ทุกโครงการเขาสามารถทำได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยซ้ำไปจริงๆ แล้ว

การใช้งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานนี้ก็หลักปรัชญาหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอาไปจับ แต่เหมือนเขาไม่เข้าใจ แล้วก็ไม่รู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริง เขาจึงไม่สามารถที่จะหยิบโครงการแล้วมาบอกเราได้ว่าเนี่ยมันทำอะไรอะไร ทำทุกยุทธศาสตร์ แต่เราดูโครงการเขาที่เราดูออกแต่เขาไม่ได้แยกมาให้เรานี้ เราก็จะมองรู้แล้วว่าเขาไม่เคยศึกษาเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง ๆ ที่เรามีแผนแม่บทที่เป็นของกรุงเทพมหานคร แล้วก็มีความอย่างโครงการด้วยนะคะในแผนแม่บทนี้เราจะมีตัวอย่างโครงการว่าโครงการไหน พิจารณาอย่างไร ยุทธศาสตร์ไหนดูได้ อย่างไร ก็ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร คิดว่าจากตัวบุคคลที่เขาไม่ได้ใส่ใจตรงนี้

ดร. ญัฐพงศ์ :

ผมอยากเสนอประเด็นว่าเรื่อง KPI ผมยังคิดว่าเรื่อง KPI เป็นเครื่องมือที่ได้ผล ไม่ใช่ กบว.นะ หมายถึงทั่วไป เป็นเครื่องมือที่ได้ผลแล้วก็มีประสิทธิภาพระดับหนึ่งในเรื่องของความสนใจ แต่มีข้อเสียอย่างหนึ่ง จริง ๆ เราก็เชิญ กพร.มาด้วยนะพอดีไม่เห็นชื่อ ข้อเสียของ KPI เมื่อตอนเป็น ไม่ว่าจะเป็น สมส. กพร. คือว่ามันมาจากหน่วยงานข้างนอก คือ ผมอยากจะเสนอว่า ยังคิดว่า KPI ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมันมีได้ แต่ถ้าจะมีขอให้หน่วยงานที่ทำเป็นคนคิดเองว่าอะไรคือความพอเพียง คือถ้าไปบังคับเลยแล้วเหมือนกันหมดนี้มันก็เข้าสโตร์เดิมอีก ถ้าไม่มีเลยมันก็ไม่ได้ ก็เหมือนกับว่าข้าราชการเราขาดตัวกระตุ้นแน่ะ เพราะอยู่ ๆ ใครจะมีความรู้สึกกลัวเสีย กระดาษอันนี้เปลี่ยนแล้วอันนี้เปลี่ยนแล้วต้องมาทำ ยาก KPI มันจะช่วยตรงนี้ได้ แต่ถ้าบอกว่า KPI ทุบ เป็นสูตรสำเร็จเลยทุบทุกคนต้องทำ มันก็ไม่ได้อะไร มันกลายเป็นเหมือนตัวกระดาษไปนะ อันที่สองอันนี้อาจจะเกี่ยวกับทางนี้ พอคิดผมกำลังทำงานวิจัยอันหนึ่งจริงๆ ก็ไม่ได้เกี่ยว ก่อนที่ทางสกว.จะเชิญมาเรื่องนี้นะ คือว่าผมเจอรู้สึกเหมือนกันว่าราชการที่ไม่ค่อยเคลื่อนไหวฝ่ายการเมืองด้วย หรือคนทั่วไปด้วยนะเป็นเพราะไม่เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงจริงๆ เราอยากจะรู้ว่าเขาเข้าใจยังไง เราก็กำลังทำ Survey แบบสอบถามนะ ทั้งประชาชนด้วย เขาชนด้วย แล้วก็ราชการ แล้วก็นักการเมือง ซึ่งผมรู้สึกเหมือนกันว่าบางคนเขาอยากจะทำ แต่บางคนก็กลัวเหมือนกันว่าทำแล้วมันจะได้อะไรขึ้นมาหรือเป็นยังงั้นขึ้นมา อันนี้ก็อาจจะช่วยได้ ดีเรายังส่งแบบสอบถามไม่ครบ อย่างนี้ก็ดีละจะได้ส่งไปที่เขตของ กทม. ด้วย จะได้รับรู้อะไรกันมากขึ้นนะ มีใครอยู่ทางนั้นเมื่อกี้ยกมือ

ผู้ร่วมประชุม :

คือ มีมุมมองที่แตกต่างนิดหนึ่ง คือเห็นด้วยเรื่อง KPI แต่ไม่ควรจะเอาไปเป็นเกณฑ์ KPI ของข้าราชการระดับล่าง ถ้าเป็น KPI ของผู้บริหารไปเลย แล้วก็ไปผลักดันข้างล่างเองนะคะ

ดร. ญัฐพงศ์ :

คือ จริง ๆ KPI เองง่าย ๆ ก็คือว่า ถ้าหน่วยงานไม่มีแผนนะ ไม่มีเรียกว่าอะไรป้องกันความเสี่ยง อย่างนี้ มันก็แสดงว่าไม่เข้าใจเศรษฐกิจพอเพียงละ ว่าองค์กรจะเป็นยังไง ไม่มีในเรื่องของการที่จะใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานปลัดกระทรวง :

คือ ทำโครงการที่เป็นโครงการขยายผลทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทางด้านการเกษตรนะคะ เป็นโครงการที่ทางเราได้รับนโยบายมาจากทางสมัยท่านนายกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ที่ให้กระทรวงเกษตร สำนักงานปลัดกระทรวง ทำโครงการพัฒนาศูนย์เครือข่ายป้าชายเลนของชาวบ้าน โดยที่มีการคัดเลือกมีเกณฑ์ปราชญ์ชาวบ้านทั่วประเทศมาทำการสอนเกษตรกร โดยที่ให้ปราชญ์ชาวบ้านเป็นคนสอนตามหลักสูตรที่ทางสำนักงานปลัดคิดว่าเป็นหลักสูตรที่ได้รื้อนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการทำเกษตรได้เป็นอย่างดี คือทางเราคิดเองนะนะคะ แต่เราก็ไม่แน่ใจว่ามันถูกต้อง แต่ก็เชื่อมั่นในตัวปราชญ์ชาวบ้านที่เราคัดเลือกมา มาทำการสอนเกษตรกร ซึ่งตอนนี้เราก็ดำเนินโครงการมาโดยตลอด คือ ตอนนี้มีเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมจากปราชญ์ชาวบ้านทั่วประเทศของเราได้ประมาณสองแสนกว่ารายละ แต่ทีนี้เราก็ทำไปก็ดำเนินโครงการต่อไปแต่ก็คือโดยส่วนตัวมองว่าเราทำตามแนวคิดเดิม ๆ ที่ ยังมีอยู่ คือรัฐบาลก็ให้การสนับสนุน แต่ทุก ๆ ปีก็จะมีการปรับงบประมาณลง เพราะงบประมาณมันลดลงใช่ไหมคะ คือเหมือน มองว่าระดับผู้บริหารเหมือนยังขาดความเข้าใจว่าจะเดินต่อไปยังไงโดยที่จะปรับเปลี่ยนวิธีการให้มันชัดเจนโดยที่มีการอาจจะให้การสนับสนุนเกษตรกรในที่ ๆ เขาไปขยายผลหรือไปทำอะไรได้มากกว่าที่เขาไปฝึกอบรมเพียงอย่างเดียว คือที่ทำนะคะคือคิดอย่างนั้นนะคะ แล้วคิดว่ากระทรวงเกษตรนี้มีหลายหน่วยงานมีภารกิจ มีกรม หลาย ๆ หน่วยงานที่มีภารกิจที่แตกต่างกันตามขอบเขตหน้าที่ของตัวเอง แต่งานเศรษฐกิจพอเพียงมองว่ามันต้องพัฒนาแบบองค์รวม คือต้องพัฒนาในทุกมิติ แต่ในตัวของกระทรวงเกษตรเองไม่เคยมีการพัฒนาในทุกมิติมากเท่าที่ควร อาจจะเป็นข้าราชการผู้น้อยด้วยก็เลยไม่ทราบว่าผู้บริหารเขาพัฒนาไปถึงไหนนะคะ แต่โดยส่วนตัวคิดว่ากระทรวงเกษตรต้องพัฒนาแบบบูรณาการคือ เอาทุกกรมมานั่งแล้วก็พัฒนาคือมองเป้าหมายเดียวกันคือเกษตรกร ซึ่งเขาจะมีครอบครัวที่ดีมีความสุขในสังคมได้ยังไงนะคะ โดยส่วนตัวคิดอย่างนั้น ขอบพระคุณค่ะ

ดร. ฉัฐพงศ์ :

อันนี้หมายถึงกระทรวงเกษตรทำเพื่อเกษตรกรใช่ไหม ที่นี้ภายในตัวกระทรวงเกษตรเองมีโครงการที่เกี่ยวกับองค์กรมัย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานปลัดกระทรวง :

คือทุกกรมก็มีโครงการของตัวเอง เช่น โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

ดร.ณัฐพงศ์ :

แล้วในการพัฒนาตัวองค์กรตนเองมีมั้ยครับ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานปลัดกระทรวง : องค์กรของสำนักปลัดกระทรวงหรือคะ

ดร.ณัฐพงศ์ : หรือกระทรวงเกษตรเอง มีแผนหรือมีอะไร บัญชีครัวเรือน มีอะไรพวกนี้มั้ย

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานปลัดกระทรวง:

ในหลักสูตรที่ทำโครงการปราชญ์ชาวบ้านที่สำนักงานปลัดกระทรวงทำก็มีของกรมตรวจบัญชีมาสอนเรื่องบัญชีครัวเรือนค่ะ มีพัฒนาหลักสูตรตรงนั้น ให้เกษตรกร คือบรรจุเข้าไปในหลักสูตร

ดร.ณัฐพงศ์ : ให้เกษตรกรคือไม่ใช่ข้าราชการเกษตร

ผู้ร่วมประชุม : ตัวราชการมีกิจกรรมอะไรร่วมกันไหมคะที่ทำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานปลัดกระทรวง:

ไม่มีค่ะ ข้าราชการในองค์กรยังไม่มีการพัฒนาในแนวคิดตรงนี้ แต่เราไปขยายผลเหมือนเรารู้แล้วนะคะ เราขยายผลในรูปธรรม ในการปฏิบัติลงไปเลยว่า คุณต้องทำเกษตรทฤษฎีใหม่ นะ คุณต้องทำเกษตรผสมผสานนะ คือเรามองไปตรงนั้นเองนะคะ แต่ว่าขององค์กรเองก็คือมองแต่ทฤษฎี นะคะ

ดร. ณัฐพงศ์ :

นอกจาก ธกส. กับราชทัณฑ์ มีหน่วยงานไหนที่ หน่วยงานย่อยก็ได้ นะ ไม่ต้องทำทั้งกระทรวงก็ได้ นะ ใครใช้บัญชีครัวเรือนบ้าง โปรโมทบัญชีครัวเรือนบ้าง มีประสบการณ์ด้านนี้ไหมครับ ไม่มีใครหรือ ลองใช้ยังงัยครับ ได้ผลไหม

สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย :

ก็ในส่วน of สำนักงานปลัด กระทรวงมหาดไทย ที่ท่านปลัดกระทรวงตอนนี้อยู่ท่านดำเนินการร่วมกับ สกว. ในโครงการ ABC นะคะ ตอนนี้อยู่กำลังขับเคลื่อนสู่ภาคจบไปแล้วก็กำลังสรุปเพื่อขับเคลื่อนการจัดทำบัญชีครัวเรือนในโครงการ ABC อยู่ แล้วส่วนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทยก็มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยซึ่งมีกรมทั้งหมด 6 กรม ก็อย่าง

กรมการปกครองก็มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงอยู่ แล้วก็กรมการพัฒนาชุมชนก็มีการสร้าง ครัวเรือน ตอนนี้นะคะ ก็มีการขับเคลื่อนต่อ ซึ่งเขามีการดำเนินงาน โดยเขาได้จัดอบรมสัมมนาให้กับบุคลากรของจังหวัดทุกจังหวัดแล้ว ณ ขณะนี้ ก็กำลังขับเคลื่อนอยู่ค่ะ

ดร. ณัฏฐพงศ์ :

คือ พอคืนนี้ เราเคยทำอบรมเศรษฐกิจพอเพียงกับเจ้าหน้าที่นะ แล้วก็ให้เจ้าหน้าที่ทำบัญชีครัวเรือน ตอนที่ไปสัมมนากันปรากฏว่าทำตอนบ่ายพอตอนเย็นเจ้าหน้าที่บางคนไม่ลงมาเพราะกินข้าวไม่ลง เพราะทำเสร็จแล้วพบว่าอีกห้าปีข้างหน้าตัวเองก็ไม่มีเงินจะใช้หนี้ แต่ในแง่ดีคือหมายความว่าเขาเห็นภาพ ผมรู้สึกว่ายี่สิบครัวเรือนมีผลดีเยอะนะ เพียงแต่ว่าเราไม่ได้ทำต่อเนื่องแค่นั้นเอง ทำตอนสัมมนาครั้งเดียวก็ปล่อยไป แต่เข้าใจว่าทางสหกรณ์ออมทรัพย์เขาจะทำต่อนะคะ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์สำนักงานปลัดกระทรวง: ในภาคราชการนี้พยายามจะบูรณาการกันมากเลยนะคะ เหมือนอย่างในกระทรวงเกษตรเคยจัดประชุมร่วมกัน พอจัดประชุมร่วมกันแล้วเนี่ยก็จะติดขัดเนื่องด้วยภารกิจ และหน่วยงานซึ่งจะแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นเหมือนกับตัวเองก็จะคำนึงภารกิจของตัวเองทำให้การบูรณาการในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ยากมาก แล้วก็เรื่องงบประมาณ มันก็เลย ทำให้มองเป็นลักษณะของใครของมันประเภทนี้นะคะ คือ ทรายใดที่ติดขัดเรื่องงบประมาณกับตัวชี้วัดของแต่ละหน่วยงานจะต้องมีตัวชี้วัดของตนเองใช่ไหมคะ พอบูรณาการเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปมันจะไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนะคะ ตรงนี้ ภารกิจของตัวเองด้วย มันก็เลยติดขัดหลายด้าน มันก็เลยไม่ประสบความสำเร็จนะคะ

ผู้ร่วมประชุม :

มันต้องบูรณาการเข้าไปเหมือนกับที่กรมราชทัณฑ์เขาบูรณาการได้นะคะ ตรงนั้นมันถึงจะออกมา ดิฉันถึงบอกว่ามีเวทีให้กรมราชทัณฑ์ไปพูด ๆ ให้คนรู้ว่า คือ ไม่ต้องเลียนแบบแต่ถ้าทำแล้วคุณได้อย่างนี้ คุณบูแล้วคุณได้อย่างนี้ก็น่าจะโอเค

ผู้ร่วมประชุม :

ขออนุญาตเสริมอีกนิดนึงได้ไหมคะ คือ อาจจะเป็นอีกมุมมองหนึ่ง เห็นด้วยกับเรื่องของงบประมาณเป็นส่วนหนึ่งนะคะในการขับเคลื่อนนโยบาย อย่างนโยบายการจัดสรรงบประมาณเนี่ยคะ เราที่เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงนี้มันก็เหมือนเป็นแฟงกับยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เช่น ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการศึกษาคุณธรรมจริยธรรม การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พวกนี้มันจะเหมือนเป็นตัวเสริมไป ซึ่งขึ้นอยู่กับ จริง ๆ ก็คือ ขึ้นอยู่กับหน่วยงานจริง ๆ ที่จะปรับมาใช้ แล้วมันเลยทำให้หน่วยงานแต่ละหน่วยงานเหมือนว่ามีความหลากหลายที่จะต้องทำเรื่องนี้เหมือนกันนะ แล้วก็ไม่มี unity ต่างคนต่างทำแล้วก็เห็นด้วยกับการที่บอกว่าผู้นำขององค์กรนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ขับเคลื่อนใน

การดึงเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ แต่ว่าให้เห็นอีกอย่างหนึ่งว่า ในตัวของวัฒนธรรมองค์กรตัวเจ้าหน้าที่
เองนี้ต้อง คือ มันเป็นเรื่องส่วนบุคคลละ ต้องมีจิตสำนึกที่ มาก ๆ ด้วยนะ ซึ่งคิดว่าหน่วยงานราชการ
ด้วยกันนี้ต้องมีแผนพัฒนาบุคลากรในเรื่องนี้อยู่แล้วนะละ ซึ่งตัวของหน่วยงานเองก็เป็นองค์กร
อิสระก็มีการพัฒนาเรื่องนี้มาตลอด แต่ก็แล้วแต่บุคคลว่ามีความอิน เข้าใจกันขนาดไหนอะไรอย่าง
นี้ แล้วก็นำมาใช้ได้จริง ๆ หรือเปล่า ขอบคุณค่ะ

ดร.ณัฐพงศ์ : ครับเชิญข้างหลัง

รศ. :

ขอเสริมนิดนะครับผม อย่าง รศ.นี้คนพูดถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นนิสัย คือแม้แต่
พนักงานเข้ามาปั๊บเนี่ยก็ถามว่ารู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไหม บางทีก็ถามแถมถามทงสามห่วงสอง
เงื่อนไขจนอาจารย์ พูดกันไปหะละ บางทีก็ไม่รู้ ถามก็ตอบกันได้ทุกคนละ ถามใครนี่ รศ.ตอบได้
หมด แต่ถามว่าจริง ๆ นี่รู้ลึก ๆ ไหมก็มีส่วนที่รู้ แต่มันจินตคิดเป็นนิสัยละ ถามว่าทุกคน ต้องรู้หมด
ในการประชุมประจำเดือนทุกครั้ง เขามีบังคับไว้เลยว่า หนึ่งต้องพูดเรื่อง ผลประโยชน์ทับซ้อน
ประหยัดพลังงาน เศรษฐกิจพอเพียง 5 ส. ในการประชุมทุกครั้งต้องมีจรายงานการประชุมเรื่องนี้
เพราะฉะนั้นทุกคนใน รศ. พอพูดเศรษฐกิจพอเพียงต้องท่องได้หมด สามห่วงสองเงื่อนไข อธิบายได้
หมดทุกคน แต่ว่าทำได้ทุกคนไหมมันก็ยังไม่ใช่นะ แต่ว่าทุกคนรู้ ความสำคัญตัวหนึ่งก็คือทุกคน
เนี่ยพูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงหมดในคำชี้แจงธนาคารทุกเรื่องที้ออกไปต้องมีคำว่าเศรษฐกิจ
พอเพียง อย่างน้อยก็สองตอนสามตอนนะ ต้องพูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพราะฉะนั้นมันก็เลยเป็น
คล้าย ๆ เป็นค่านิยมลึก ๆ ขององค์กรนะครับ แต่มันได้ผลร้อยเปอร์เซ็นต์ไหม จริง ๆ บางคน
เศรษฐกิจพอเพียงก็เหมือนสืลห้านะครับลึก ๆ ก็คือ บางทีเราอยากจะฆ่าสัตว์อยู่ลึก ๆ นะนะอยากตก
ปลานะเนาะ แต่สืลห้าก็ห้าม แต่บางทีมันก็ทำบ้าง ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามันก็ไม่พอเพียงเท่าไหร่นะเนาะ แต่
บางทีก็ทำ มันเป็นปกตินะ โอ้คนที่มิกลุ่มหนึ่งเนี่ย กลุ่มใหญ่ ๆ นี่ มีแนวคิดทางด้านนี้เขาก็มีอยู่เยอะ
เขาก็ทำจริงทำจังก็มีมาก แต่ทำไม่จริงก็มีมาก ทำเพื่อให้เห็นภาพก็มีเยอะ แต่โดยทุกคนนี้จะพูดเรื่อง
เศรษฐกิจพอเพียงเกือบจะทุกวันนะ บางทีเดินผ่านเจ้านายในลิฟท์ที่ เอ้า สามห่วงสองเงื่อนไขก็ตอบ
กันไปเรื่อยเปื่อย คือทุกคนต้องพูดกันได้้นะ เพราะทุกคนต้องเข้าใจ อันนี้น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของ
ความสำเร็จคือ เขาเรียกผลิตซ้ำทางความคิดนะนะ ทำซ้ำ ๆ

ดร.ณัฐพงศ์ : ท่านให้คำเหมือนว่าเป็นวัฒนธรรมองค์กรนะนะ

รศ. : เป็นค่านิยมองค์กรนะนะ

ดร.ณัฐพงศ์ : แต่ละบุคคลจะมีความแตกต่างกันได้เป็นธรรมดา

กระทรวงสาธารณสุข:

เห็นพูดถึงเรื่องงบประมาณ จริง ๆ แล้ว ทำเศรษฐกิจพอเพียงอาจจะไม่ต้องใช้งบประมาณเลยด้วยซ้ำ นะคะ ที่คิดอย่างนี้เพราะว่าถ้าเรามองใกล้ๆ ตัวเราในหน่วยงานทุกหน่วยงานเดี๋ยวนี้เราจะใช้ outsource ใช้ไหมคะ เราจ้างเจ้าหน้าที่มาทำความสะอาดอะไรต่ออะไรพวกนี้ เคยสังเกตไหมคะว่า เขาก็กดกระดาษของเราไปขาย แล้วก็อุปกรณ์ทั้งหลายของเราที่เราพอจะใช้ได้นี้ หรือว่าเอามาให้คนตาบอดใช้อย่างนี้ อย่างกระดาษ เราใช้หน้าเดียวแล้วก็ใช้สองหน้า สองหน้าแล้วส่วนนั้นเราอาจจะเอาไปให้เด็กตาบอด เราเคยคิดที่จะเอาตรงนั้นไป ในเมื่อเราเป็น กระทรวง มาจากกระทรวงสาธารณสุขนะคะ เมื่อเราเป็นคนในประเทศเดียวกันนี้ สมมติว่าในแต่ละหน่วยงานนี้เก็บรวบรวมอย่างนี้แล้วก็เอามาขายแล้วก็เอามาไว้เป็นกองกลางของแต่ละกรมหรือของหน่วยงานนั้น ๆ นี่ มันก็ไม่มี ความจำเป็น ต้องใช้เงินด้วยซ้ำ เพียงแต่ว่าเราจะต้องประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น เทศบาล หรืออะไรอย่างนี้ แล้วเราก็มานุณาการร่วมกันทำงาน ซึ่งมันไม่ต้องใช้อะไรเลย และมันไม่ต้องเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการซึ่งแตกต่างกันในแต่ละกรม กระทรวงใช้ไหมคะ ถ้าเราเอาของใกล้ ๆ ตัวเรามาใช้ คือ เศรษฐกิจพอเพียงในความรู้สึกรู้สึกของตัวเองมันไม่ได้หมายความว่า เราจะต้องไปทำอะไรให้มันยากจนขึ้นแค่นั้นอะไรทั้งหลาย เพียงแต่ว่าเราเอาทรัพยากรที่เราสามารถใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่าหรือเปล่า ก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยอะไรอย่างนี้ เพราะสิ่งเหล่านี้ ถ้าทุกคนแต่ละบ้าน อยู่บ้านเราอาจจะไม่ได้มีโอกาสขายของเก่าหรือว่าอะไรที่มันเก็บเล็กผสมน้อยอย่างขวดน้ำทุกบ้านใช้ กระดาษมี ผงพลาสติกมีอะไรอย่างนี้ ถ้าสมมติเรารวบรวมมา เอามาผสมกับส่วนของหน่วยราชการของเรา แล้วก็ให้เทศบาลหรือองค์กรที่ใกล้ ๆ กับหน่วยงานของเรานี้มาเก็บ เพราะว่ายัง ไงเราก็มานำมาทำงานด้วย แล้วแต่ละคนก็จะมีรถ ใครไม่มีรถอยากจะขายที่บ้านก็ขาย แต่ใครที่จะเอามาที่ทำงานก็เอามาอะไรอย่างนี้ มันก็ไม่มี ความจำเป็น ต้องใช้งบประมาณ คือ มองว่าถ้าเราอยากทำแล้วเราร่วมมือร่วมใจกันหรือตีปัดให้แต่ละหน่วยงานนี้ทำสิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น เราจ้างเจ้าหน้าที่ ที่เขามาตัดหญ้าอะไรอย่างนี้ เพราะตอนนี้เห็น outsource ทุกอย่าง ที่เราจ้างบุคลากรที่สมัยก่อนเราเอามาทำงานกลายเป็นว่ามาขายน้ำในองค์กรอะไรต่ออะไรมันกลายเป็นอย่างนั้นไป มันใช้เงินของหน่วยราชการ หรือว่าภาษีของเราไม่คุ้มค่าเลย ถ้าเราใช้แบบที่ในหลวงรับสั่ง คือ ประหยัดจากทุก ๆ คน แต่ละคนมันก็น่าจะได้แล้วนะ คือไม่มี ความจำเป็น ต้องไปใช้งบประมาณอะไรมากมาย

ดร. ณัฐพงศ์ :

ผมเข้าใจว่าเมื่อพูดถึงองค์กรที่พอเพียงเราจะไม่ต้องใช้งบประมาณอะไรมาก แต่เมื่อที่เราพูดถึงงบประมาณ ในเรื่องของโครงการข้างนอกที่เข้าไปสู่ความพอเพียง ผมจะสรุปสักนิดหนึ่งก่อน แล้วมี

อีกห้านาที คือผมเข้าใจนะว่าขับเคลื่อนเศรษฐกิจขึ้นเราก็น่าจะเห็นตรงกันละ ภาคอื่นเขามีวิกฤติ แต่ของเราไม่มีเลยทำให้ช้า แต่ไม่ใช่หมายความว่าไม่ดีนะ เศรษฐกิจพอเพียงควรจะใช้กับภาคราชการ ก็ผู้บริหารมีความสำคัญสูงที่จะทำให้ทั้งองค์กรขับเคลื่อนไปได้

ควรมีตัวอย่างหรือไม่ อันนี้ก็คือ ก็เป็นตัวอย่าง ก็ดีนะ สะ ที่นี้คือแนวทางนี้ถ้ามองอย่างนี้นะ สะ แนวทางที่ควรจะเป็นไปนี้ผมคิดว่าเราเห็นค่อนข้างที่จะตรงกันแน่ก็คือ การประกวดควรจะมี ทำต่อเนื่องได้นะ KPI นี่ผม เสนออย่างนี้ว่า KPI ควรจะมีในแง่ที่ว่าทำจากภายนอกให้มันขึ้นมาได้ แต่ถ้าให้พูดถึงเมื่อไหร่ KPI ที่มีความพอเพียงนะ ลักษณะก็คือ จะต้องเปิดให้หน่วยงานคิดเองได้ แต่ตัว KPI ต้องเป็นตัววัดให้องค์กรพยายามสร้างค่านิยมหรือพฤติกรรมของความพอเพียง ซึ่งจะเป็นยังไงก็แล้วแต่องค์กร เช่น อย่างเมื่อไหร่ท่านพูดถึงในเรื่องของการประหยัด เรื่องประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากร เมื่อไหร่ท่านพูดถึงเรื่องของการทำแผน แต่ว่าองค์กรมีตัว KPI นะ เหมือนตัว KPI ไปกระตุ้น แล้วก็แนวทางที่สำคัญอีกอันหนึ่งก็คือ เรื่องของการ ผมจะใช้คำว่า พยายามสร้างให้คนในองค์กรมีความพอเพียงก็คือ คุณเล่นในองค์กร มีบัญชีครัวเรือน เพื่อทำให้คนในองค์กรสามารถอยู่ได้อย่างมีความสุขได้ มันควรมีความพยายามในการที่จะ เริ่มต้นที่จะสร้างองค์ความรู้ หรือถอดรูปแบบที่เป็นกลาง ๆ เรียกว่าอะไร ทัวไปที่คนเรียนรู้ได้ ในตัวองค์กรนะ เพื่อจะได้เป็นตัวอย่าง แล้วก็เมื่อไหร่ที่เราพูดถึงนะ ผมใช้คำว่าพร้อมแล้วกันในการที่จะแลกเปลี่ยน ที่จะให้ข้าราชการมีส่วนที่จะทำให้มีการขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง แต่รูปแบบของการเจอกัน มีประชุม เว็บบ์ หรืออะไร ซึ่งอันนี้ก็คงจะ ทางสภาพัฒน์ ทางทรัพย์สินกติกาก็คงจะพอจะมองภาพ มองรูปแบบนี้ออกอยู่แล้วนะ

ความรู้ที่ต้องการ แต้นอนก็คือต้องดีฟายว่าองค์กรพอเพียงมีลักษณะอย่างไร จะมีขบวนการ ยังไงทำต่อไปได้ แล้วก็ความเข้าใจของหลักผู้บริหารระดับต่าง ๆ แล้วอุปสรรคในการขับเคลื่อนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่เพื่อความสบายใจนะ คือ เขาจะบอกว่าเราเคลื่อนไหว ช้าเนี่ย แต่เหตุผลที่เคลื่อนไหวช้าเนี่ยเพราะเราไปทำข้างนอกเยอะ อย่างกระทรวงเกษตรก็ทำข้างนอกมหาดไทยนี่ก็ทำข้างนอก ความหมายในแง่หนึ่งมันก็ไม่ใช่ว่าไม่มีประโยชน์นะ ไม่ใช่ภาคราชการนี้ไม่ได้มีส่วนช่วยอะไรเลยนะ เราก็น่ามีส่วนช่วยนะ มีใครจะเสริมอะไร คือ ผมไม่เน้นเรื่องนโยบาย เพราะเรามีเวลาพูดกันน้อยนะ

ผู้ร่วมประชุม :

ถามว่าเราไม่มีวิกฤติหรือ อย่างที่ท่านพูดว่า แม้แต่การใช้น้ำใช้ไฟหรือใช้กระดาษเนี่ยมันคือวิกฤติ เพียงแต่มันไม่มีตัวตน ไม่มีเจ้าภาพ ถ้าเกิดคุณให้อธิบดีคุณเป็นเจ้าภาพ เขาก็ต้องวิกฤติ เพราะฉะนั้นเขาก็ต้องมาผลักดันลูกน้องเขาให้เขาลดน้ำลดกระดาษลดไฟ

ดร. ญัฐพงศ์: มันขาดตรงนี้ไง คือสิ่งที่เป็นพื้นฐาน

ผู้ร่วมประชุม: แต่มันไม่ใช่แปลว่าไม่มีวิกฤติ เพียงแต่มันไม่มีตัวคนที่เป็เจ้าภาพ เหมือนกับงานราชการ เอ่อ อย่างนี้ก็ไม่มีใครที่จะเดินไปปิดไฟไหม

ดร.ณัฐพงศ์: ไม่มีใครรู้สึกว่าเป็นวิกฤติ

ผู้เข้าร่วมประชุม: มันไม่ใช่ไม่มีใครรู้สึก มันไม่มีเจ้าภาพ

ดร. ณัฐพงศ์:

ใช่ๆ ไม่มีเจ้าภาพอย่างนั้นก็ได้ แต่นี้คือความแตกต่างของราชการกับเอกชนนะ คือ เอกชนนี้มันง่ายเพราะว่ามี bottom line อยู่ เจ้าภาพว่าเนี่ยบริษัทคุณเจ๊งละ

ผู้เข้าร่วมประชุม:

อาจารย์อย่าพูดว่าไม่มีวิกฤติเลยนะ ถ้าไม่มีวิกฤติปั๊บเสร็จเลย มันจะดู เหมือนว่า เฮ้ย ไม่มีวิกฤตินะ

สภาพัฒน์:

แต่ตอนนี้ก็มีมติ ครม.แล้วนะคะ ที่ให้เราลดเรื่องการใช้พลังงานนะคะ เราก็เริ่มมีวิกฤติละ เพราะเริ่มกระทบกับเราละว่าเราต้องทำให้ได้ 10% อะไรอย่างนี้ สภาพัฒน์โดน 10%

ดร. ณัฐพงศ์:

ผมใช้คำว่าไม่มีเจ้าภาพก็ได้ คือ ไม่มี accountability นะ ว่าปัญหาที่เกิดขึ้น ใคร account ต่ออะไรมันเลยไม่มีคนแก้ไข เชิญข้างหลัง

ชนิกันดา กระทรวงพานิชย์:

ก็อย่างที่เขายกตัวอย่างไปว่าในเรื่องของการประหยัด อย่างกระทรวงพาณิชย์เขาจะมีนโยบายเลยว่าขึ้นลิฟต์ต้องขึ้นพร้อมกันจะขึ้นได้ชั้นนี้ๆ จะไม่ได้ทุกตัวจะต้องไม่ได้เปิดทุกตัว และทุกชั้นคือเราบอกเลยว่าลิฟต์ตัวนี้เราจะเปิดที่นี่ อันนี้คือเราเข้าไปในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงนี้แหละค่ะ แล้วอีกอย่างในเรื่องของการที่เราจะเข้าไปเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะเป็นนโยบายของกระทรวงพาณิชย์นี้จะเน้นในเรื่องการส่งออก การขายเพื่อที่จะให้ได้ปริมาณ เอ่อ เรื่องเศรษฐกิจด้วยนะคะ อย่างหนึ่งที่พบคือ หาข้อมูลยากค่ะ พอคิดว่าได้รับให้ทำโปรเจกในเรื่องแฟร่เทรด ปรากฏว่าจะหาว่าแฟร่เทรด นี้ในประเทศไทยมีอยู่ตรงไหนบ้างหรือว่าใครทำบ้างในเรื่องการค้าที่เป็นธรรม

นะคะ หาข้อมูลยาก แล้วที่หามานี้ก็คือ ทราบข้อมูลว่ามี 10 รายแต่ก็ไม่ทราบว่า 10 รายนี้ อยู่ตรงไหน ประมาณอย่างนี้ค่ะ

ดร.ณัฐพงศ์ : หมายถึงข้อมูลในด้านการศึกษาหรือครับ

กระทรวงพาณิชย์ :

ข้อมูลในด้าน การค้าที่เป็นธรรม ว่าในด้านที่ว่าใครเข้าร่วมโครงการหรือว่าจะไอย่างนี้นะคะ เพราะว่าเอ่อ ซึ่งถ้ามีในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงใช้ไหมคะ มันจะไปแมชกับในเรื่องของแฟร์เทรดนะคะ เรื่องการค้าที่เป็นธรรม ซึ่งมันจะไปด้วยกันได้เลย แล้วตอนนี้กระทรวงพาณิชย์ก็ทำนโยบายโครงการนี้แล้วค่ะ

ดร. ณัฐพงศ์ : ผมถามนิดนึง เมื่อกี้ที่บอกว่าเรื่องลิฟต์ เรื่องอะไรนี้ มันเป็นโครงการยังงี้ แล้วใครคิด มันมายังงี้

กระทรวงพาณิชย์ :

อันนี้ต้องยอมรับนะคะว่าจะทำได้นี่ต้องเป็นนโยบายของผู้บริหาร อันนี้มาจากสำนักปลัด ท่านปลัดสั่งลงมา แล้วทุกกรมในกระทรวงนี้ทำหมด ทำตามนโยบายตรงนั้น อาจจะดีเป็นค่า KPI ส่วนหนึ่งด้วยในการที่ว่า โอเค ถ้าเกิดว่ากรมนี้อัดพลังงานได้เยอะกว่ากรมนอื่น ๆ ปีนี้ก็จะได้นะคะ ได้รับพิจารณาในเรื่องงบประมาณ หรือเรื่องเงิน โบนัสอะไร ตอนก่อนมีเงินโบนัสนะคะ อาจจะได้รับการเพิ่มขึ้น อะไรประมาณอย่างนี้

ผู้ร่วมประชุม :

ขอแชร์ค่ะ ที่พี่เขาพูดเมื่อกี้เหมือนไม่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือเปล่าคะ เพราะว่าราชการนี้เหมือนเงินไปรวมอยู่ตรงกลาง ไม่ได้มีความรู้สึกว่าเป็นของเรา ขณะที่ดิฉันนี่ มาจากการนิคมอุตสาหกรรมจะเป็นรัฐวิสาหกิจ จะค่อนข้าง กิ่ง ๆ ตรีง ๆ นะคะ พนักงานนี้จะค่อนข้างรู้สึกว่ามันเป็นเงินของเรา อย่างเช่นเรื่องของกระดาษ เรื่องของลิฟท์ เนี่ยส่วนหนึ่งก็มาจากที่ว่ามันมีผลต่อรายได้ของเราด้วย ส่วนที่สองคือผู้บริหารต้องทำให้เห็น เพราะว่าอย่างท่านผู้ว่าการก็เดินขึ้นลงบันไดให้เห็น ไม่ใช่ลิฟท์ แค่อสองชั้นท่านก็เดิน กระดาษของท่านก็ใช้เป็นกระดาษสองหน้า ก็เป็นผู้บริหารต้องทำให้เห็นนะคะ แล้วก็รวมถึงว่าทางพนักงานเองนี้ไม่ต้องรอค่ะ ต้องทำกันเองเลย รู้สึกในความเป็นเจ้าของ รู้สึกว่ามันเป็นของเราเอง เพราะว่าอย่างพนักงานนี้ก็มีกรรมร่วมกัน แล้วก็บางทีทำกับข้าวมากินกันก็มี หรือว่ารับบริจาคปฏิทินเก่า เอาไปบริจาคก็มี คือเราทำกันเองจนสุดท้ายนี้ KPI เพิ่งตามมาทีหลัง KPI เพิ่งตามเข้ามาตอนหลังที่ว่ากิจกรรมพวกนี้เราเต็มเราถึงแชร์ออกไป เรา

ให้คะแนนด้วยในการที่จะได้รายได้ เงินเดือนขึ้นอะไรอย่างนี้ มัน KPI ไปด้วย เพราะฉะนั้นมัน
คงต้องเริ่มจากความรู้สึกตรงนี้ก่อน

ดร.ณัฐพงษ์:

แล้วเมื่อไหร่ที่ใครพูดถึงว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือการเปลี่ยนวิถีชีวิตนี้ ผมในประสบการณ์ไม่ว่าเรื่อง
ลิปต์ เรื่องกระดาษสองหน้าที่ผมเชื่อ พอทำไปสักพักหนึ่งสองสามเดือน แล้วมันจะคิดเป็นนิสัย
กลายเป็นว่าพอเราใช้หน้าเดียว เราจะมีความรู้สึกว่าเราทำผิดไป ผมว่าเราจะรู้สึกกันเอง นิดๆก็ทำ
แบบนี้ ตอนแรกก็บ่น ๆ กันนะ แต่พอเสร็จแล้วกลายเป็นคนบ่นว่า เอ๊ะ ทำไมทำอย่างนี้ มีอีกสักห้า
นาทินะครับ เดียวเล่าให้ฟังแบบนี้นะแล้วคงจะไปสรุปข้างหน้าอีกที

กรมประชาสัมพันธ์ :

ดิฉัน ดวงพร สัจจาพิทักษ์ ผู้แทนจากกรมประชาสัมพันธ์นะค่ะ จากที่ฟังหลาย ๆ ท่าน ในฐานะ
เป็นตัวแทนของสื่อ ๆ หนึ่งที่ว่า เราจะสามารถเผยแพร่ข้อมูลออกไปให้กับประชาชนเรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียง ซึ่งจากที่ อันนี้ในความเห็นนะค่ะ แรก ๆ เลยนึกจะเข้าใจผิดกันเยอะเรื่องเศรษฐกิจ
พอเพียง เศรษฐกิจพอเพียงก็อย่างที่หลาย ๆ ท่านบอกเขาจะไปที่ถึงแค่การเกษตร แต่หลัง ๆ มานี้ก็
พอจะเข้าใจกันมากขึ้น แต่ในส่วนราชการ ในความเห็นของดิฉันเอง มันขึ้นอยู่กับจิตสำนึกมากกว่า
อย่างที่หลาย ๆ ท่านพูดมานี้ คือ คนที่เขาทำเขาก็จะทำได้ตั้งแต่ต้นเลย คือไม่ต้องบอกว่ามีเศรษฐกิจ
พอเพียง คืออย่างเห็นไฟห้องน้ำเปิดก็เปิด อย่างตัวดิฉันเห็นไม่ได้ต้องปิด ใครเปิด ต้องปิด จนเขา
บอกจะปิดทำไม อ้าว ก็เปิดไว้ทำไมมันไม่มีใครอยู่ก็ต้องปิดสิคะ ซึ่งบางคน บางทีเขาก็เห็นว่าเป็น
เรื่องธรรมดาทำไมต้องมานั่งประหยัคน้ำไม่ใช่ของเรา เหมือนที่น้องคนนั้นบอก คือ ราชการไม่มี
กำไรและขาดทุน คุณทำยังไงคุณก็ได้เงินเดือนเท่านั้น คุณทำดีทั้งปีคุณก็ได้ผลงานชิ้นหนึ่ง เดียวนี้
1.5 2 อะไรก็แล้วแต่นะค่ะ มันเป็นเรื่องของสำนึกมากกว่าที่จะทำหรือไม่ทำ เพราะฉะนั้นดิฉัน ใน
ความเห็นก็คืออยากจะ เอ่อ ข้าราชการรุ่นนี้ที่มีอยู่ก็ไม่ใช่ไรคะ เราก็หาวิธีการกันไป พยายาม
เปลี่ยนทัศนคติอะไรกันไป แต่คนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาเป็นราชการนี้ควรจะนำตรงนี้ไป เหมือนอาจจะ
เป็นหลักสูตรหนึ่งเลยนะก่อนรับราชการ ไม่ใช่ว่าสอบผ่านแล้วคุณได้เข้าไปบรรจุเลยไม่ได้คะ คุณ
ต้องผ่านกระบวนการที่หล่อหลอมให้คุณมีทัศนคติที่ดี ให้คุณมีความคิดอะไรในเชิงบวก ทุก ๆ
อย่างนะค่ะ เสียสละอะไรต่ออะไรที่เป็นปรัชญาของในหลวงท่าน อันนี้คืออาจจะต้องเป็นเรื่องของ
คนรุ่นใหม่ไป แล้วก็เลยไปอีกหน่อยคือเรื่องการศึกษา อันนี้ดิฉันพูดไกลเลยนะค่ะ เพราะว่าจากที่
เป็นแม่ของลูกสองคน ซึ่งจริงๆ แล้วการที่เราจะมีความคิดแบบนี้ได้มันต้องปลูกฝังตั้งแต่ใน
ครอบครัว ตั้งแต่ครูบาอาจารย์ ตั้งแต่โรงเรียนนะค่ะ เพราะฉะนั้นการศึกษารุ่นนี้มันจะต้องเข้มแข็ง
และจริงจังหน่อย คือ อาจจะบรรจุไว้ในหลักสูตรไปเลยว่ะเด็ก ๆ ที่ เพราะว่าเดี๋ยวนี้เขาเรียกว่า
เทคโนโลยีมันไปเร็วมาก เพราะเด็ก ๆ จะรับสื่อนี้ ดิฉันเป็นสื่อก็จะรู้ว่ามันมาทุกทิศทุกทางค่ะ ถ้า

แยกไม่ได้ก็จะเขาเรียกว่า เด็ก ๆ ก็จะเหมือนแข่งขันกันสูงนะคะ มันจะมีการเปรียบเทียบตลอดเวลา เพราะฉะนั้นการพอเพียงนี้บางทีก็ไม่ใช่เขาเลียนแบบเพื่อน เพื่อนมีก็อยากได้อะไรอย่างนี้ มันเป็นการที่เราจะต้องทำ เขาเรียกอะไรเรียกต้องปลูกฝังตั้งแต่เด็กมาเลย ตั้งแต่ระบบการศึกษา ที่นี้คนไทยเราก็มีนิสัยอย่างหนึ่งชอบเปรียบเทียบ คือ ชอบเลียนแบบ เห็นเขามีก็อยากมีบ้าง อันนี้มันเป็นเรื่องพื้นฐานของนิสัยทั่วไปนะคะ เพราะฉะนั้นเรื่องอย่างนี้อยู่ที่ทัศนคติ จริงๆ อยู่ทีใจค่ะ

ดร. ญัฐพงศ์ :

ครับขอบคุณครับ ก็เวลาสมควร ยังไงก็ถึงเราจะเจอกันแล้ววันนี้ แต่ผมคิดว่าทางเว็บไซต์ทั้งของ สกว. ของสภาพัฒน์ ของทรัพย์สินฯ ก็จะจะมีเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงให้เห็นอยู่ ผมคิดว่า สกว. อาจมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเคลื่อนไหวในของภาคราชการต่อไป เพราะว่าท่านฟังอย่างนี้นั้นมันก็มีอะไรต้องทำอีกเยอะ แล้วผมก็คิดว่าอย่างน้อยที่สุดไม่ว่าส่วนใหญ่จะทำได้ขนาดไหน แต่ถ้าเกิดพวกเราช่วยกันทำตามที่เราจะทำได้มันก็จะทำให้การเคลื่อนไหวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมีความเข้มแข็งต่อไป แล้วอีก 10 ปีข้างหน้าเราคงจะคุยกันเรื่องใหม่ที่ดีกว่าเดิมครับ เพราะผมเชื่อว่า เมื่อ 10 ปีก่อนที่เราเคยพูดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้เราพูดคนละแบบ เพราะผมต้องมาอธิบายว่าเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร เพราะมันอย่าไปท้อแท้เพราะว่าสิบปีที่ผ่านมาอย่างน้อยก็เปลี่ยนไปเยอะ แล้วอีก 10 ปีข้างหน้าก็คงจะเปลี่ยนไปเยอะอย่างที่ว่าการศึกษามันก็ต้องดีขึ้นด้วย ก็ขอขอบคุณทุกท่าน ยังมีเบอร์อยู่หน้าครับข้างหน้า แล้วก็ใครว่างก็ฟังข้อสรุปอีกทีหนึ่งจากกลุ่มอื่นด้วย ขอบคุณมากครับ

ถอดเทป การประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า

ภาคสถาบันการศึกษา

ดำเนินรายการโดย ดร.ปริยานุช พินุลสราวุธ

หัวหน้าโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ณ ห้องแกรนด์ฮอลล์ 1 โรงแรมรามารักษ์เดินส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

ดร.ปริยานุช : ขอสวัสดิตอนบ่าย ขอสวัสดิทุกท่านค่ะ จริงๆ อาจารย์ดูแล้วค่อนข้างจะรู้จักกันซะส่วนมากนะคะ วันนี้พวกเราก็ได้รับการเปิดประเด็นเมื่อเช้านี้โดนท่าน ดร.ธันวา จิตสงวนในเรื่องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในด้านของสถาบันศึกษานะคะ จริงๆ ตรงนี้อยากจะเปลี่ยนเป็นว่าเราจะพูดถึงสถานศึกษานะคะ เพราะเข้าใจว่าโดยปกติแล้วถ้าพูดถึงสถาบันศึกษามันก็จะในระดับมหาวิทยาลัยปริญญาตรีขึ้นไปนะคะ แต่จริงๆ ห้องนี้เราก็จะพูดครอบคลุมทั้งหมดนะคะ อาจจะต้องขออนุญาตแนะนำตัวก่อนนะคะ ปริยานุช พินุลสราวุธ นะคะ หลายท่านอาจจะเคยได้ร่วมทำงานขับเคลื่อนกันมา วันนี้จุดประสงค์ใหญ่ของการเสวนานะคะ คือ อยากที่จะหาทิศทางในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษต่อไป ซึ่งในการศึกษาของเราท่านอาจารย์ธันวาก็ได้พูดเมื่อเช้าชัดเจนมากเลยว่าในระดับขั้นพื้นฐานนั้นเราก็มีการทำงานอย่างเป็นระบบแล้วก็เข้มข้น ตรงนี้ก็ต้องขอบคุณทั้งทางกระทรวงศึกษาธิการนะคะ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเครือข่ายภาคเอกชนนะคะ รวมทั้งมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เข้ามาร่วมในการที่ทำให้เกิดภาคเศรษฐกิจพอเพียงในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ถ้าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา นะคะ ทุกๆ ครั้งที่มีการ เสวนา ประชุมเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในการประชุมทุกครั้ง ทุกคนก็ต้องบอกว่าเรื่องนี้จะต้องเอาเข้าหลักสูตรนะคะ นั่นเป็นหัวใจใหญ่แล้วก็เป็นเรื่องหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับภาคการศึกษาช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งตรงนี้เดี่ยว แม้ว่าหัวข้อใหญ่ของเราคือ แล้วอีก 10 ปีข้างหน้าเราจะทำอะไรกันดี จากประเด็นต่าง ๆ ที่เราน่าจะได้ช่วยกันแสดงความคิดเห็นในวันนี้ นะคะ ทางสกว.ก็จะเป็นหลักในการที่จะประมวล แล้วก็นำไปผลักดันให้เกิดผลในทางรูปธรรม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานวิจัย งานพัฒนา และการขับเคลื่อนนะคะ เพราะฉะนั้นตัวดิฉันเองวันนี้ก็อยากให้ทุกท่านมีส่วนร่วมมากที่สุดในการทำงานของพวกเรา แล้วก็อยากได้มุมมองแต่ละท่านที่อยู่แล้วก็ทำงานขับเคลื่อนกันมานะคะ แล้ว 10 ปีต่อไปข้างหน้าเราอยากจะให้เน้นที่จุดไหน ใครควรจะทำอะไรเพื่อให้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในจิตสำนึกของคนไทยทุกคนนะคะ ดิฉันคิดว่าคงจะเป็นแบบนั้น ที่นี้ก่อนที่จะเราจะมุ่งไปอีก 10 ปีข้างหน้า นั้นจะดีมากเลยถ้าเราได้ทบทวนก่อนนะคะ หลายๆ ครั้งเมื่อเราจะกำหนดทิศทางว่าเมื่อมาถึงทางแยกนะคะ ซ้าย กลาง ขวาอะไรประมาณนี้ เราก็ถอยหลังไปนิดนึง แล้วก็มองจากข้างหลังว่าเรามาจากทิศทางไหน เพราะฉะนั้นทิศทางที่เรามานั้นน่าจะกำหนดทิศทางได้ระดับหนึ่งแล้วในภาคหน้าเราจะไปในทิศทางใดนะคะ ตรงนี้ก็จะอยาก

ขออนุญาตเริ่มต้นจากในระดับพื้นฐานนะค่ะ ระดับขั้นพื้นฐานนะค่ะ แท้จริงๆ แล้วคงไม่ใช่เฉพาะระดับขั้นพื้นฐานเท่านั้นนะค่ะ ในภาคส่วนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการศึกษาโดยระบบที่มีกลไกขับเคลื่อนชัดเจนซึ่งก็อยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการนั้น ได้มีการทำอะไรไปแล้วบ้างในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเบื้องต้นนะค่ะถ้าเราได้ร่วมกันถอยหลังไปมองนะค่ะในสิ่งที่ทำกันมาแล้วในอดีตนะค่ะ เชื่อว่าตรงนี้น่าจะเป็นประโยชน์ในการทำงานของพวกเราต่อไปนะค่ะ ก็ ต้องเริ่มต้นจากแม่งานหลักของการทำงานในช่วงที่ผ่านมาโดยตลอดนะค่ะ นั่นคือ ท่านอาจารย์รจนา สินธิ นะค่ะ ท่านมาจากศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงนะค่ะ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เชิญค่ะ

รจนา สินธิ ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง: ขอบคุณท่าน ดร.ปริญญ พินุลสุราฐ นะค่ะ ดิฉันรจนา สินธิ ตำแหน่งในหน้าที่การงานก็จะป็นหัวหน้ากลุ่มโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สำนักกิจการพิเศษ สำนักปลัด กระทรวงศึกษาธิการนะค่ะ อีกนัยหนึ่งก็คือเป็นเลขาของศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่ท่าน ดร.ได้ นำเรียนไปเมื่อกันั้นนะค่ะ อย่างที่ท่าน ดร.บอกนะค่ะ เริ่ม ำๆ ใดๆ ก็อยากใหัจะทุกอย่างมาอยู่ในหลักสูตรเรา แล้วดิฉันอยู่สำนักงานปลัดนี้ค่อนข้างจะเป็นหน่วยงานกลางที่ได้รับเชิญไปประชุมงานต่าง ำๆ เสนอ เรื่องความรุนแรงก็เอามาไว้ในหลักสูตร เรื่องสตรีก็เอามาไว้ในหลักสูตร เรื่องความเสมอภาคหญิงชายก็เอามาไว้ในหลักสูตร อะไรอีกคะ คุณครูอยู่โรงเรียนท่าน ผอ.หลายคนทีพบหน้ากันก็จะเข้าใจนะค่ะ เสร็จแล้วอาเขียนมาอยู่ในหลักสูตรอีกนะค่ะ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้ะค่ะดิฉันเองก็มารับหน้าที่นี้ตรง ำๆ ตอนที่มาเป็นหัวหน้ากลุ่มนี้โดยตรง พอมาอยู่ในหลักสูตรทุกคนก็บอกว่าเอามาไว้ในหลักสูตรนะค่ะ พอมาอยู่ในหลักสูตรแล้ว เขามีอยู่แล้วตั้งแต่ปี 2544 ำ้ใหม่คะ มีมาตั้งแต่ 2544 นะค่ะ ก็เลยแล้วเขาสอนยังงั้ ก็ถาม มีเพื่อนเป็นครูอยู่นะค่ะ จบที มศว.พิษณุโลกตอนนี้ก็ป็น ม.น. นั้ะค่ะ ก็ไปเป็นครูประถมสอนอยู่ที่ศรีสะเกษ คือ โชคดีตรงที่ว้ารู้บริบทของโรงเรียนด้วยแล้วก็ได้มาทำงานที่กระทรวงด้วย เพราะฉะนั้นเวลาถูกสั่งให้ทำอะไรจะต้องคิดถึงก่อนว่าโรงเรียนเขาทำได้ไหม เขาสอนได้หรือเปล่า มันป็นไปอย่างนั้นหรือเปล่า เราจะต้องคิดถึงเสมอเลย เสร็จแล้วพามาเรื่ององเศรษฐกิจพอเพียงพอลามเพื่อนที่เป็นครูว่าสอนอย่างไร ก็คุณครูก็ต่างจังหวัดนะค่ะ ก็ยังไม่เข้าใจหรอก พอถึงชั่วโมงหรืออะไรมันต้องมีไว้ในหลักสูตรหรืออะไรของเขาก็จะให้เด็กลงไปทำแปลงผัก รดน้ำต้นไม้ เก็บหญ้า โรงเพาะเห็ดอะไรก็ว่าไป เพราะยังเข้าใจอยู่ว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือทำมาหากิน เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ปลูกผัก คือหลักคิดยังไม่ถ่องแท้นะค่ะ ได้มาพบกับ ดร.ปริญญช่วงทีสถาพัฒน์มีคณะอนุกรรมการใหญ่ เราซ้อนไปไกลเพราะทุกท่านจะได้ทราบว่าเป็นแบบนี้ะค่ะ พอสถาพัฒนาเศรษฐกิจมีคณะอนุกรรมการด้านหนึ่ง ด้านการศึกษาและเขวชนก็ได้มาทำงานร่วมกับท่าน ดร. ปริญญ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้แต่งตั้ง ดร.ปริญญเป็นประธานคณะทำงานด้านวิชาการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวง เลยรวมถึงการศึกษาด้วยก็ร่วมกันทำมาโดยตลอด เราเริ่มจากการทำยุทธศาสตร์ เรามียุทธศาสตร์นะค่ะเล่มจิ๋ว ำๆ เป็นยุทธศาสตร์ที่บางทีสุดใน

กระทรวง ถ้าทุกท่านเห็นยุทธศาสตร์อย่างอื่นจะเป็นยังไงคะ หนามาก ยุทธศาสตร์นี้ก็มาจากแนวคิด ความคิดคุณครู ผู้บริหาร ศึกษาพิเศษ เราก็มาร่วมกันคิดว่าคุณครูจะสอนอย่างไร สรุปแล้วคุณครู ส่วนมากเลยช่วงนั้น ปี 48-49 นี้ ไม่มีใครเข้าใจจริง ๆ ค่ะ ท่าน ดร.ปรียานุชก็อบรมกันนะคะ เราผ่าน กระบวนการอบรม ทำความเข้าใจ แล้วก็ให้นำไปสู่ที่คุณครูจะสอนอย่างไรนะคะ เพราะฉะนั้น ตอนนี้องนะคะ ดิฉันก็สบายใจอย่างหนึ่งเพราะคุณครูเข้าใจมากขึ้นละ ลงไปสู่เด็กได้มากขึ้นแล้ว มี ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์นี้มีที่มาที่ไปมันถูกกำหนดไว้ว่า พอโรงเรียนนำไปสู่การเรียนการสอนขึ้น พื้นฐาน กศน. ซึ่งเป็นโรงเรียนก็นำไปใช้สอนอย่างไรนะคะ แล้วก็อาชีวะ ระดับเอกชนด้วย เพราะฉะนั้นโดยรวมของภาคการศึกษาแล้วก็มีได้เฉพาะหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการนะคะ ที่ได้นำเรื่องของการเรียนการสอนเข้าไปสู่ในสถานศึกษาก็มีทั้งเทศบาล ดชด. กทม.ก็เข้าไปหมดแล้ว มีตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ มีการอบรม ทำหน่วยเขียนแผนทุกอย่างที่คุณครูจะเอาไปใช้ แล้วไม่ได้ ให้นักวิชาการซึ่งสมัยก่อนคุ้นหน้าคุ้นตากันดีว่า สมัยก่อนเมื่อนักวิชาการทำงานก็คือจะนั่งทำงาน ในห้องแอร์ก็คือในกระทรวงไข่มุขไหมคะ แล้วก็ส่งไปให้โรงเรียนทำ แต่ขณะนี้เราเชิญทุกคนที่เกี่ยวข้องมาร่วมกันทำ เป็นตัวแทน เพราะฉะนั้น โรงเรียนไหนหรือสถานศึกษาไหนจะบอกว่าสอน ไม่ได้เป็นไปไม่ได้ อย่างนี้ก็คือเรามั่นใจมากขึ้นแล้วว่างานที่กระทรวงให้ทำนี่ก็คือทุกท่านหลาย ท่านที่นั่งอยู่ที่นี้ ผอ. ศึกษาพิเศษ ที่มาร่วมกันทำ ที่มาที่ไปของการที่เราต้องทำให้คุณครูเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร แล้วนำไปสู่การเรียนการสอนได้อย่างไร เป้าหมายสุดท้ายที่เวลาเราไป ประเมิน ในยุทธศาสตร์นี้เราบอกว่า ในปี 50 เราจะขอมีสถานศึกษาพอเพียงแบบอย่าง ช่วงนั้นก็มีการพูดถึงกันมากกว่าทำไมไม่เป็นต้นแบบสถานศึกษาพอเพียง ไม่เป็นอะไร ก็ มีท่านนักวิชาการท่าน หนึ่งรวมท่าน ดร. ปรียานุชเห็นตรงกันว่า คำว่าแบบอย่าง มันจะคล้ายกับว่าเป็นตัวอย่าง ใครที่มาดู แล้วเอาไปเป็นแบบ แต่ไม่ถึงกับลอก แต่ก็ไม่ใช่เป็นต้นแบบที่ทำตามปะ ๆ เพราะฉะนั้นสถานศึกษา พอเพียงของเราที่เห็นเราประเมินออกมาจะเป็นสถานศึกษาแบบอย่างการเรียนการสอนโดยนำหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไป เราก็ใช้ชื่อสั้น ๆ ว่าสถานศึกษาพอเพียง ปี 50 เราตั้งเป้าไว้ว่า 80 แห่งเพื่อเฉลิมพระเกียรติ ก็ได้มา 135 แห่ง ปี 52 เราตั้งเป้าไว้ 800 แห่ง เราก็ได้มา 1,286 แห่ง หลังจากนั้นก็พัฒนา มีหน่วยงานอีกหน่วยหนึ่งที่กระทรวงการศึกษาได้รับการสนับสนุนให้มา ทำงานร่วมกันอย่างมากก็คือ มูลนิธิสยามกัมมาจลกับทีมมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ก็มาช่วยกันพัฒนาองค์ ความรู้ต่าง ๆ รวมทั้งสำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ซึ่งท่านปรียานุชก็ทำงานในโหมดยุทธศาสตร์ ด้วย นะคะ ก็มาพัฒนา สถานศึกษาพอเพียงของเราให้เป็นศูนย์เรียนรู้ ก็เหมือนเข้มข้นขึ้นนะคะ แล้ว ศูนย์การเรียนรู้นี้จะจะเป็นตัวช่วยกระทรวงในทุก ๆ ภูมิภาคนะคะว่าจะขับเคลื่อนอย่างไรให้ สถานศึกษาต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้เป็นสถานศึกษาพอเพียงเป็นสถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาต่าง ๆ ที่ เป็นสถานศึกษาพอเพียงแล้ว ก็ขยับขึ้นเป็นศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งศึกษาดูงานต่าง ๆ อันนี้จะเป็น ภาพรวมของกระทรวงศึกษานะคะ นอกจากมีมูลนิธิสยามกัมมาจลแล้วก็มีตลาดหลักทรัพย์ หน่วยงาน CSR อื่น ๆ ที่เข้าไปทำกับโรงเรียนอาจไม่ได้มาที่กระทรวง ก็จะมีเยอะ ตรงนั้นก็จะ

ภาพการทำงาน ซึ่งจะดูง่าย ๆ เด็ดเจนแจ่มให้ท่านนะจะเป็นสรุป แล้วก็ข้างในนี้เราจะมีกระดาษหนึ่งแผ่นนะค่ะ ถ้ามองนี้เราจะเห็นภาพรวมเลยคะว่าเราจับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาอย่างไร มีใครบ้างที่เป็นเครือข่าย แล้วก็ทำงานอะไรบ้างนะค่ะ นี่ก็จะเป็นที่มาที่ไป แล้วนอกจากนั้นเราก็ไม่ทิ้งคะ หลังจากทำเรื่องนี้เสร็จเราจะต่อขอค่ออย่างไรให้สถานศึกษาพอเพียง 1,261 แห่งนั้นจะได้รับการติดตามนะค่ะ ปีที่แล้วก็มีการติดตาม แต่อาจจะส่งเฉพาะเอกสารคะ ของสำนักบริหารยุทธศาสตร์ กระทรวงศึกษาธิการที่อยู่ทุกภูมิภาค 13 แห่ง รวม กทม. แต่ปีนี้เราก็ให้สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการติดตามอีก แต่มีเงื่อนไขขึ้นมาอีกนิดว่า เขาต้องไปสุ่มลงไปโรงเรียนนะค่ะ ตอนนี้นำหนังสือกำลังแจ้งไปนะค่ะ ท่านที่มาจากโรงเรียน ก็จะมีสำนักยุทธศาสตร์นี้นะค่ะเข้าไป ที่นี้มันมีประเด็นหนึ่งซึ่งนี่เป็นความเห็นส่วนตัวและความคิดของตัวเอง ที่ดีใจมากเมื่อโรงเรียนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปสู่สถานศึกษาเข้าไปสู่การเรียนการสอนแล้วนี้นะค่ะ เวลาจะวัดเราไปวัดที่เด็กนะ เวลาเราลงไปโรงเรียนเราไปติดตามงานเราจะไม่ได้ฟังแค่ท่าน ผอ. หรือคุณครูนำเสนออยู่ในห้องเรียน เราจะเดินไปมูมต่าง ๆ ทุกซอกทุกมุมของโรงเรียนแล้วก็คุยกับเด็ก คำตอบที่เรา กรรมการส่วนใหญ่ถ้าไปประเมินส่วนใหญ่จะให้ผ่านหรือไม่ผ่านอยู่ที่เด็กนะค่ะ ว่าเขาตอบอย่างไรเขาตอบได้ไหม ความชัดเจนของเขา เขาคิดได้เป็นระบบ ขอ ดร.ปริญญ์เล่านิดหนึ่ง ตอนนั้นเด็กประถมคะ เขามาแสดงนิทรรศการเพื่อเป็นตัวอย่างศึกษานิเทศก์เราที่ไปประเมินสถานศึกษาพอเพียง เด็กสามารถตอบได้ว่าข้าวต้มหนึ่งก้นกลับของเขาถึงขายสองบาท นะค่ะ ชักกันใหญ่เลยคะว่าทำไมขายสองบาท เด็กเขาก็อธิบายคะว่าเพราะเขามีค่าข้าว ค่าน้ำตาลอะไรของเขา กรรมการก็ กำลังเข้มข้นนะค่ะ กำลังไฟแรงก็บอกว่าแล้วคิดค่าแรงของตัวเองด้วยหรือเปล่าถามเด็กนักเรียนนะค่ะว่าคิดค่าแรงของตัวเองหรือเปล่า เด็กก็ตอบโดยที่ไม่มองหน้าคุณครูประถม ไม่มองหน้าคุณครูเลยคะว่าค่าแรงคืออะไรนะค่ะ เขาก็ตอบคะว่าคิดแล้ว แต่พอเขาทำข้าวต้มออกมาแล้วให้ได้กำไรพอประมาณ ไม่มากนักคนจะได้ซื้อของเขาได้ อย่างนี้นะค่ะ ผิดกับอีกที่หนึ่งที่เราไปประเมินเหมือนกันนะค่ะ อันนี้มีรชมที่ยังไม่ได้เป็นสถานศึกษาพอเพียงนะค่ะ ถามว่าทำไมน้ำยาขวดนี้ น้ำยาล้างจานถึงขาย 10 บาท ตอบว่า อาจารย์ให้ขาย 10 บาท ต่างกันไหมคะ นี่ก็จะพูดกับ ดร.ปริญญ์เสมอว่าถ้าได้เรียนรู้แล้ว อะไรแล้วนี้เด็กสามารถบอกได้ว่าทำไมเขาถึงต้องทำอย่างนั้น ทำอย่างนั้นแล้วได้อะไร ประโยชน์เป็นอย่างไร เห็นไหมคะ มันครอบคลุม อันนี้อาจจะเล่าให้ฟังตั้งแต่เริ่มต้น แล้วก็คลุมไปถึงโรงเรียนว่าถ้าผลเกิดกับเด็กของเราแบบนี้ทุกอนุภูมิภาค ทุกโรงเรียน ทุกพื้นที่เราก็สบายใจว่าการศึกษาของเราไปได้อีกไกล ก็คงเท่านี้ก่อนนะค่ะ

ดร.ปริญญ์ : ขอบคุณอาจารย์ธรรมาคะ เราเปิดประเด็นด้วยอาจารย์ธรรมา ก็จะมีหลายเรื่องนะค่ะ ซึ่งการทำงานของอาจารย์ธรรมา ทำมาเยอะนะค่ะแล้วก็มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องนะค่ะ เดี่ยวขอเรียบเรียงเพื่อเชื่อมโยงนะค่ะให้เกี่ยวกับช่วงเมื่อเช้านี้ อาจารย์หมอบประเวศ ได้พูดชัดเจนว่าทางออกของมนุษยชาติ คือต้องปรับเปลี่ยนวิถีคิดในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ

ใช้ทรัพยากร แล้วก็การอยู่ร่วมกันของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมกับสรรพสัตว์อื่น ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยน
วิธีคิดในภาคการศึกษานั้น ๆ เราก็เอาเข้ามาใส่ในหลักสูตรนะคะ ซึ่งในส่วนหลักสูตรเป็นอย่างไร
นะคะ เกี่ยวกับผู้แทนจาก สพฐ. ซึ่งดูแลกรมวิชาการเขาก็จะพูดให้เราฟังว่า มาอยู่ในหลักสูตร
อย่างไรที่จะไปช่วยการปรับเปลี่ยนวิธีคิดได้ตั้งแต่ปฐมวัย สิ่งที่สำคัญที่อาจารย์จรรยาได้พูดถึงการ
ขับเคลื่อนภาพใหญ่ นะคะ เราได้ฟังท่านอาจารย์สุขสรรค์พูดเมื่อเช้านี้ว่าภาคธุรกิจเอกชนก็อยากที่จะ
ประเมินว่าบริษัทไหนเป็นบริษัทพอเพียงต่าง ๆ นานา นะคะ ตรงนี้จากที่อาจารย์จรรยาพูดเมื่อกี้ พูด
ได้ว่าในส่วนของการศึกษามีการประเมินไปแล้ว มีตัวชี้วัดแล้ว เกณฑ์การประเมินต่าง ๆ ที่จะ
ทำให้เห็นว่าสถานศึกษา ซึ่งน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในสถานศึกษานั้น ต้องทำ
อะไรบ้างในส่วนของการบริหารจัดการ การเรียนการสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนา
บุคลากร ต่าง ๆ เขาก็มีตัวชี้วัดแล้วก็เกณฑ์มีการประเมินไปแล้วโดยบุคลากรของภาคการศึกษา
เอง ตรงนี้ทำให้เกิดสิ่งที่เราเรียกว่าสถานศึกษาพอเพียงขึ้นมา นะคะ ที่นี้สถานศึกษาพอเพียงนั้นก็
เป็นแบบอย่าง ไม่ใช่ต้นแบบ นั่นคือหมายความว่า เป็นแบบอย่างในบริบทภูมิสังคม สภาพแวดล้อม
ของสถานศึกษาแต่ละแห่งนั้นเขาสามารถน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้อย่างไร
จนกระทั่งเกิดผลกับผู้เรียน แล้วสำคัญมากคือ ผู้เรียนต้องคิด พูด ทำ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อัน
นี้ก็จะ เป็นคำตอบคำถาม อาจารย์หมอประเวศเมื่อเช้านี้ว่า มันต้องไปเปลี่ยนวิธีคิด เมื่อเรามีสัมมนาจิตใจ
เป็นใหญ่ นะคะ เมื่อคิด มีสัมมาพิสัยแล้วใช้ใหม่คะ แล้วที่นี้พูด ทำ ใช้ชีวิต คบเพื่อน ใช้ทรัพยากร
ต่าง ๆ มันก็จะเปลี่ยนไปทั้งหมดเลย เพราะฉะนั้นการประเมินจึงไปประเมินที่ผู้เรียนเป็นหลักนะคะ
ตรงนี้ก็คงจะเป็นสิ่งที่สรุปได้จากการที่อาจารย์จรรยาพูดถึงภาคการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานนั้นก็ทำ
มาแล้ว แต่ก็ไม่ได้หยุดเฉพาะขั้นพื้นฐานเท่านั้นก็มีทั้ง กศน. ด้วย อาชีวะด้วยนะคะ ซึ่งตรงนี้ก็จะเป็น
ประเด็นใหญ่ที่เราอาจจะได้พูดคุยกันในช่วงหลังนะคะว่า อุดมศึกษาซึ่งยังไม่มีตรงนี้เกิดขึ้นจะ
รับสืบทอดต่ออย่างไร ถ้าขั้นพื้นฐานตั้งแต่ปฐมวัยเขาพัฒนาเด็กมาแบบนี้ นะคะ ที่นี้เราก็ต้องลงไป
ที่หัวใจของเรื่องเลยนะคะ คือเราบอกว่า ต้องอยู่ในหลักสูตร เมื่ออยู่ในหลักสูตรนั้นท่านรัฐมนตรี
ศึกษาธิการที่ทางอาจารย์ธันวาทบอกว่าต้องเป็นคนคิดมานี้ นะคะ เชื่อว่าคงจะไม่มีใครมาปรับเปลี่ยน
หลักสูตรง่าย ๆ ตรงนี้น่าจะเป็นการประกันได้อย่างหนึ่งว่าไม่ว่านโยบายจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
ตามกระแสการเมืองนั้น เชื่อว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับขั้นพื้นฐานนั้นน่าจะ
ต่อเนื่องได้ ด้วยหัวใจที่ว่าเรื่องต่าง ๆ นั้นอยู่ในหลักสูตรแล้ว ทั้งพื้นฐาน อาชีวะ แล้วก็ กศน. นะคะ
เพราะฉะนั้นช่วงนี้เราอาจจะอยากที่จะฟังในรายละเอียด ว่าแล้วเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้อยู่ในหลักสูตร
แบบไหนในของขั้นพื้นฐานนะคะ ตรงนี้ก็ต้องฟังจากผู้เชี่ยวชาญโดยตรงเลยท่าน ดร.สุดาวัลย์ เครือ
พานิช นะคะ ท่านมาจากสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษานะคะ สำนัก สพฐ. ซึ่งก็คือกรม
วิชาการเก่า เป็นผู้ดูแล เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตร โดยตรงเชิญท่านอาจารย์สุดาวัลย์คะ

ดร.สุดาวัลย์ : ขอบคุณคะ ท่าน ดร. ปรียานุช จริงๆ แล้วทาง สพฐ.ก็ได้ให้ความสำคัญกับการน้อมนำ
เศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษาซึ่งเราก็ได้มียุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ให้ทางสถานศึกษาแล้ว

เขตพื้นที่การศึกษาสามารถบริหารจัดการให้ผู้เรียนได้รับการบ่มเพาะเพื่อให้มีวิถีที่มี และมีอุปนิสัยในการอยู่อย่างพอเพียงมาตลอดคณะ แล้วอีกครั้งเราจะเห็นว่า คุณครูหรือผู้บริหารหรือผู้ที่ได้ศึกษาในเรื่องของหลักสูตรคณะ หลักสูตร โดยเฉพาะขณะนี้เราใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเราก็จะเห็นว่า ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในนี้จะมีสาระเศรษฐศาสตร์ ซึ่งในส่วนของสาระเศรษฐศาสตร์จะระบุชัดเจนว่ามีเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ ซึ่งก็ต้องขอบคุณท่าน ดร. ปรียานุชที่ได้ผลักดันให้เกิดในกลุ่มสาระสังคมคณะ เพื่อให้เป็นเรื่องสำคัญที่บุคคลทุกคน เด็กเราต้องได้รับการพัฒนานะคะ นอกจากนั้นถ้าในตัวหลักสูตรจะมีเนื้อหาที่เรียนตั้งแต่ทำให้รู้จักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างไรตลอดจนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร เราก็กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในหลักสูตรหนึ่งตัวก็คือนักเรียนเมื่อจบหลักสูตรไม่ว่าจะในระดับไหนต้องผ่านคุณลักษณะตัวนี้ก็คืออยู่อย่างพอเพียงคณะ ซึ่งจะเห็นว่าในตัวหลักสูตรไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา หรือคุณลักษณะที่จะต้องให้เด็กเกิดนี้ปรากฏอยู่แล้วคณะ อีกทั้งในปีที่ผ่านมาคณะ ทุกเขตพื้นที่การศึกษาจะต้องดำเนินการในเรื่องนี้นะคะ นอกจากนี้แล้วนอกจากจะอยู่ในเรื่องของหลักสูตรที่นักเรียนทุกคนต้องได้ผ่านการเรียนรู้ ได้ผ่านกระบวนการที่ทางสถานศึกษาจะต้องจัดให้กิจกรรมนักเรียนแล้วเพราะเป็นตัวกำหนดว่าถ้าไม่ผ่านคุณลักษณะตัวนี้ก็ไม่จบการศึกษาเลยคณะ ตั้งแต่ทุกระดับคณะ เพราะเป็นคุณลักษณะตามหลักสูตร ในการดำเนินงานในการขับเคลื่อนในการพัฒนา เรามีโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาซึ่งได้ทำอย่างเข้มงวดตั้งแต่ปีที่ผ่านมาคณะ ได้มีนโยบายในการขับเคลื่อน เราวางเป้าหมายไว้ว่าในปี 2554-2556 เราตั้งเป้าไว้ว่าเราจะมีสถานศึกษาพอเพียง 9,999 แห่งเพื่อถวายในหลวงคณะ แต่สิ่งที่ผ่านมาเมื่อปี 54 ที่ผ่านมา คณะนี้เรามีโรงเรียนอยู่ประมาณ 800 กว่าโรงเรียนที่ผ่านการประเมินหลังนี้คณะ ในปีนี้ แต่ก็จะมีอีกหลาย ๆ โรงเรียนที่มีคณะกรรมการกลางพิจารณาอยู่ แต่ก็มีอีกมากมายที่ไม่ผ่านการพิจารณา จะด้วยกระบวนการประเมิน หรือว่าคุณสมบัติไม่เป็นไปตามกำหนดไว้ในตัวชี้วัดในการประเมินคณะ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นตรงนั้นถามว่า สพฐ. ได้มีการพัฒนาไหม สพฐ. ได้มีการพัฒนาบุคลากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ปีที่ผ่านมา ทุกเขตพื้นที่การศึกษาเราจะมี ศึกษานิเทศก์พอเพียงเป็นศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงโดยเฉพาะคณะ ซึ่งจะเป็นตัวแทนของเขตพื้นที่ แล้วก็ศึกษานิเทศก์หรือผู้รับผิดชอบนี้จะได้รับการอบรมเพื่อเป็นผู้ประเมินสถานศึกษาพอเพียงในปีที่ผ่านมา นอกจากนั้นในส่วนกลางเรามีงบประมาณสนับสนุนไปยังเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อให้ไปพัฒนาโรงเรียนที่จะเป็นสถานศึกษาพอเพียงคณะ แล้วก็มีการประเมินที่ส่งผลประเมินที่แจ้งให้ทราบเมื่อถึง คณะ อันนั้นคือปีที่ผ่านมา และในปีนี้มีงบประมาณส่วนกลางซึ่งได้จัดสรรลงไปตั้งแต่ต้นแล้วเพื่อจะเน้นให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามหลักสูตรเน้นในเรื่องของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอยู่แล้วคณะในส่วนหนึ่ง ซึ่งเราส่งไปในระดับเขต แล้วในช่วงนี้ก็มีการจัดสรรเงินอีกส่วนหนึ่งเพื่อให้ทางเขตพื้นที่ไปพัฒนาสถานศึกษาด้วยคณะ คิดว่าคงจะถึงเขตเร็ว ๆ นี้ อันนี้ก็จะไปส่วนกลางที่เราได้ผลักดันเพื่อจะให้เกิดพฤติกรรมตัวนี้ให้กับเด็กให้ได้ โดยที่เราส่งไป

ให้กับทางเขตพื้นที่พัฒนาโรงเรียนในเขตพื้นที่นั้นๆ แล้วในช่วงวันนีวันที่ 25-26-27 เราก็ได้เชิญศึกษานิเทศก์ มาสะท้อนในเรื่องของกิจกรรมที่ได้ดำเนินงานในเขตของพื้นที่ แล้วก็ปัญหาที่เกิดขึ้นในการประเมินปีที่ผ่านมา แล้วเราจะเดินหน้าไปอย่างไรต่อไป 55 และ 56 ที่จะให้ถึงเป้าหมายที่เรา กำหนดไว้ แต่สิ่งที่สำคัญก็คือว่าเราตั้งเป้าไว้ 9,999 โรงเรียนจริง แต่ถ้าคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์เราก็ต้อง ขอมรับในระดับนั้น แต่อย่างไรก็ตามทาง สพฐ. ก็จะต้องผลักดันให้เกิด ทั้งนี้เพราะว่าตัวในเรื่อง คุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง คือตัวคุณลักษณะสำคัญที่ต้องเกิดกับเด็กตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่เรากำลังใช้อยู่ ณ ปัจจุบัน ก็ขอเรียนเบื้องต้นเท่านั้นจะ

ดร.ปริยานุช : คะ ขอบคุณ ดร.สุดาวุธ อาจารย์แดงก็เป็นบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญหลักเลยนะ คะ กับ อ.รณานิในการขับเคลื่อนการศึกษานะคะ เพราะว่า โรงเรียนสามหมื่นหนึ่งพันกว่าแห่งนะคะก็สังกัด สพฐ. แล้วเรื่องหลักสูตรแกนกลางก็เป็นตัวกลไกใหญ่ที่จะทำให้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปอยู่ใน เขาเรียกว่าในเนื้อในตัวแหละ เข้าไปอยู่ในใจนะคะของเด็กนักเรียน เมื่อสักครู่นี้มีความชัดเจนนะ คะ อ.ธนาว่าไม่อยู่ แต่เราก็เรคคอร์ดเอาไว้แล้วที่อาจารย์ธนาบอกว่ามันต้องมี KPI วัด ตอนนี้ KPI ที่จะ วัดการทำงาน ผลการทำงานของระดับเขตพื้นที่การศึกษานั้นก็มีเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงด้วยใช่ไหม คะ อันนี้วัดเรื่องอะไรคะ อาจารย์แดงจะกรุณา

ดร.สุดาวุธ: เขาจะมีการประเมิน เพราะตอนนี้สำนักติดตาม มีการประเมินในระดับเขตพื้นที่ การศึกษาซึ่งจะต้องมีกิจกรรม มีการดำเนินงาน เหมือนมีงานที่ต้องพัฒนาโรงเรียนในเรื่องนี้ ขณะนี้ มีกระบวนการตรงนี้อยู่ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตซึ่งจะมีการประเมินในเรื่องนี้ แล้วก็ติดตามในเรื่องของการพัฒนาให้สถานศึกษา เป็นสถานศึกษาพอเพียงตามเป้าหมายที่เราตั้งไว้นะคะ

ดร.ปริยานุช : ถ้าฟังจากสองท่านนะคะ ไม่ทราบว่าคุณจะสรุป แบบนี้ในเบื้องต้นได้ไหมคะว่าใน ระดับขั้นพื้นฐานนั้น เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงก็ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรแล้ว มีการกำหนดเป้าหมาย ของการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจนว่าผู้เรียนต้องมีคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียงนะ คะ ได้มีการกำหนดตัวชี้วัดของการทำงานในระดับของเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งก็ลงไปจนกระทั่งถึง สถานศึกษานะคะ ว่าจะต้องมีการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้ เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตร มีงบประมาณจัดสรรลงไปนะ คะ มีการประเมินสถานศึกษา พอเพียง ซึ่งปัจจุบันแต่ละสถานศึกษานะคะก็จะเป็นนิติบุคคล เพราะฉะนั้นแต่ละนิติบุคคล แต่ละองค์กรนั้นได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แล้วเกิดผลได้อย่างไรก็มีการประเมิน อย่างต่อเนื่องมียุทธศาสตร์ในการทำงาน ฟังดูแล้วเหมือนกับว่าเราน่าจะประเมินได้ระดับหนึ่ง อาจจะระดับพอใจบ้างว่าทศวรรษที่แล้วที่ทุก ๆ ท่านเมื่อมาเจอหน้ากันก็บอกว่าต้องเอาเรื่องนี้เข้าสู่ หลักสูตรก็ได้ทำไปแล้วในระดับพื้นฐานนะ คะ มีองค์กรประกอบต่าง ๆ ที่ทางท่านอาจารย์ธนาพูด

เมื่อเช้า ผิดพลาดอย่างไรก็อาจจะขออีก 2 ท่านช่วยกรุณาชี้แจงด้วยนะคะ แต่เมื่อมองในภาพรวมขั้นพื้นฐานเขาเริ่มเดินแล้วนะคะ เริ่มเคลื่อนไปแล้ว ทีนี้เราก็มารู้ขั้นที่สูงขึ้น เพื่อจะให้เรื่องมันปะติดปะต่อกันหนึ่ง เนื่องจากขั้นพื้นฐานมันอยู่ในหลักสูตรเพราะฉะนั้นปัจจัยสำคัญมาก ๆ คือ คุณครูนะคะ หน่วยงานที่ผลิตครู ได้เตรียมความพร้อมคุณครูสำหรับที่เมื่อจบการศึกษาแล้วและจะออกมาสมัครเป็นคุณครูวิชาชีพครูนั้น เราได้เตรียมการคุณครูอย่างไร ตรงนี้ก็จะขอเริ่มต้นจากท่านอาจารย์ธิดิมาก็แล้วกันนะคะ อาจารย์ธิดิมาก็จะ ท่านบอกว่าจริงๆ พยายามดึงอาจารย์สมบัติ นพรตน์มาให้ได้นะคะ อาจารย์ที่มาเป็นผู้ช่วยคณบดีฝ่ายประกันคุณภาพการศึกษา ของคณะศึกษาศาสตร์ ม.นเรศวร จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งก็ได้มี เป็นผู้ประสานงานในการวิจัยตรงนี้ที่จะให้เกิดวิชาชีพครูนะคะ ที่เราเรียกว่าครูศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงค่ะ ก็อยากทราบว่าตอนนี้การดำเนินการไปถึงไหน อย่างไร แล้วก็ในการเตรียมการคุณครูในอนาคตสำหรับขั้นพื้นฐานนะคะ ซึ่งเขาก็มีหลักสูตรแล้วนะคะ ได้มีการดำเนินการไปถึงไหนอย่างไรคะ เชิญท่านอาจารย์ธิดิมาค่ะ

อ.ธิดิมา : ค่ะ ขอบพระคุณค่ะ ที่คณะศึกษาศาสตร์ ม.นเรศวร นะคะ ต้องขอบคุณท่าน ดร.ปริยานุชที่ได้ไปจุดประกายแล้วช่วยทำให้เราได้เริ่มต้นที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำมาสู่การบูรณาการในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากว่าเราเป็นสถาบันผลิตครู ซึ่งก็น่าจะมีส่วนช่วยสนับสนุนส่งเสริมสำหรับที่จะให้นิสิตของเราซึ่งแน่ ๆ ว่าเขาจะต้องจบออกไปเป็นครูแล้วก็ต้องพัฒนานักเรียนอีกต่อหนึ่งที่เขาควรจะต้องได้เรียนรู้ นะคะ สำหรับคณะก็ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำลงมาสู่การสอดแทรกการเรียนรู้นั้นในรายวิชาชีพครูนะคะ ใน 2 รายวิชา คือ วิชาการจัดการเรียนรู้และการสอน แล้วก็วิชาความเป็นครูนะคะ ซึ่งสองวิชาจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันนะคะ สำหรับวิชาการจัดการเรียนรู้และการสอนนี่ก็คือจะพัฒนานิสิตให้เขาได้วางแผน ได้ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติการสอน เพราะฉะนั้นสำหรับการบูรณาการในรายวิชานี้ก็จะเน้นเนื้อหา หลักคิด ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในการวางแผนการสอน และอีกวิชาหนึ่งคือ ความเป็นครู อันนี้จะเป็นการที่จะเน้นในการปลูกฝังความเป็นครู การปลูกฝังทัศนคติที่ดี วิญญาณของความเป็นครูอะไรประมาณนี้ เพราะฉะนั้นวิชานี้ก็จะเน้นหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่หลักการปฏิบัติจริงคือเน้นให้นิสิตเขาได้พิจารณาวิเคราะห์ตัวเอง แล้วก็คิดว่าพฤติกรรมของตัวเองเป็นอย่างไรบ้างแล้วเราก็ควรจะปรับเปลี่ยนอย่างไร หลังจากที่ได้เรียนรู้ว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้มีหลักการอย่างไรบ้างนั่นคือเน้นเรื่องของการปฏิบัติตน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเขานะคะ สำหรับรายวิชาสองรายวิชานี้ก็จะมีแนวทางการจัดการเรียนรู้คล้าย ๆ กัน ก็คือ จะเป็นในเรื่องของการให้นิสิตได้สำรวจตนเองได้สำรวจความรู้เดิม แล้วก็ได้มีการวางแผน เรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วหลังจากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์พิจารณาตนเอง วางแผนที่จะทำกิจกรรมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง แล้วก็ให้เขาได้ฝึกปฏิบัติจริง แล้วหลังจากนั้นจึงจะให้ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้สะท้อนความคิด ได้สะท้อนสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียนนะคะ แล้วหลังจากนั้นจึงเป็นการสร้างความรู้ให้เขาได้สังเคราะห์ความรู้

ว่าเขาได้เรียนรู้อะไรบ้าง เขาได้ทำอะไรบ้าง เวลาประเมินผลก็จะให้นิสิตเขาได้เขียนสะท้อนว่าได้ทำอะไรบ้าง แล้วเกิดผลอย่างไรกับตัวเองบ้าง สำหรับผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนหลังจากที่ได้มีการทดลองในสองรายวิชานี้ในหนึ่งภาคเรียนนะค่ะ ในด้านความรู้ความคิดนี้ ในเนื้อหาแต่ละรายวิชานี้ เขาก็จะมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนนะค่ะ และสำหรับในรายวิชาการจัดการเรียนรู้และการสอนนี้ คือนิสิตเขาจะต้องได้ออกไปฝึกปฏิบัติการสอนอยู่ที่สถานศึกษา ก็พบว่าเขาสามารถที่จะวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้ในการพัฒนาผู้เรียนที่จะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้เอามาสอดแทรกได้ในกิจกรรมที่เขาจะไปสอนนักเรียนอีกต่อหนึ่งได้ และสำหรับพฤติกรรมของเขาเองก็ได้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองจะเห็นได้ว่าเขามีความพยายามที่จะพัฒนาตนเอง คือนิสิตนี้คือนิสิตระดับมหาวิทยาลัยทุกท่านคงทราบว่าจะมีปัญหาเรื่องของการใช้จ่ายรวมทั้งการใช้เวลาในแต่ละวันเนื่องจากเขาจะต้องรู้จักควบคุมตัวเอง เพราะฉะนั้นก็ให้เขาได้วิเคราะห์ตนเอง ได้วางแผนว่าควรจะต้องปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง เขาก็ได้สะท้อนว่าเขาได้ตระหนักมากขึ้นว่าเขาควรจะต้องใช้จ่ายอย่างไร ควรจะซื้อหรือไม่ซื้อเพราะอะไรบ้าง แล้วก็การใช้เวลา คือนิสิตเขาจะเล่นเกมคอมพิวเตอร์มากเพราะฉะนั้นก็จะทำให้เขา คือ ลดน้อยลง ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถลดได้ทั้งหมดหายไปเลย แต่ก็สามารถลดเวลาที่จะไปใช้ หรือเวลาที่จะใช้เงินที่ไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปหรือกับเงินที่จ่ายไป ในเรื่องของภูมิคุ้มกันคือเขาก็ตระหนักกว่าถ้าเขายังไม่ตั้งใจเรียน เขาไม่วางแผน แล้วก็ไม่ได้ตั้งใจเรียน ถ้าผลการเรียนออกมาไม่ดีคนที่เสียใจก็คือพ่อแม่แล้วก็ตัวเขาเอง มันก็ส่งผลต่ออนาคตของเขาด้วย เพราะฉะนั้นหลังจากที่จัดกิจกรรมนี้ไปก็ช่วยในการพัฒนานิสิตครูได้อย่างน้อยที่สุดคือเขาได้มีความตระหนักมากขึ้นในการใช้ชีวิต ในการแสดงพฤติกรรม คือให้มีลักษณะที่พึงประสงค์มากขึ้น แล้วนอกจากการจัดกิจกรรมที่มีการเรียนการสอนในสองรายวิชาแล้วนี้ ที่คณะก็จะมีการจัดการเรียนการสอนการวิจัยเครือข่าย กับโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายวิจัยในภาคเหนือตอนล่าง แล้วก็ได้มีการประชุมปฏิบัติการหรือวิจัยร่วมกัน เราก็จะถ่ายทอดแนวคิด แนวทาง หลักการ คืออยากจะให้โรงเรียนที่ร่วมทำวิจัยนี้เขาได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเอาไปสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการพัฒนาผู้เรียนพัฒนาครูแล้วก็พัฒนาโรงเรียนของเขาด้วยค่ะ

ดร.ปริญญ : ขอบคุณอาจารย์ธิดิมาค่ะ ฟังดูแล้วเหมือนจะสบายใจนะค่ะ ม.นเรศวรก็ได้มีการจัดที่จะเตรียมความพร้อมของคุณครูนะค่ะ ในส่วนของภารกิจหลักของคุณครูคือการจัดการเรียนรู้ แต่ยิ่งกว่านั้นนะค่ะ เหมือนกับที่อาจารย์ธันวาก็พูดเมื่อเช้านี้ก็คือว่า ความเป็นครู ตัวตนของคนจะเป็นครูตัวนี้สอดแทรก ไม่ใช่สอดแทรกนะค่ะ สอนอยู่ในวิชาความเป็นครูนะค่ะ ผู้ที่จะเป็นครูก็ต้องสามารถเป็นแบบอย่างได้ก่อนนะค่ะตรงนี้ก็ดูเหมือนจะเริ่มเห็นความหวังในภาคอุดมศึกษาแล้วนะค่ะ แต่ว่า อาจารย์ธิดิมาจะพอบอกพวกเราได้บ้างไหมคะ ว่าในส่วนของสมัยช่วงที่ ม.นเรศวรเป็นศูนย์กลางของคณะศึกษาศาสตร์นี้นะค่ะ จะมีสักประมาณกี่เปอร์เซ็นต์ของที่จะผลิตครูในอนาคตที่จากการเรียนการสอนแบบนี้พอจะบอกตัวเลขให้เราชี้หรือว่าหน้าตาคร่ำสร้อยได้บ้างไหมคะ

อ.ธิติมา: เนื่องจากที่ท่านอาจารย์ได้กรุณาประสานก็เราได้ทำวิจัยร่วมกันนี้ก็จะทั้งหมด 12 มหาวิทยาลัยที่ทำวิจัยร่วมกันเพื่อที่จะพัฒนานิสิตครูให้ได้นำหลักปรัชญา คือให้ได้เรียนรู้หลักคิดแล้วก็ คือนอกจากเรียนรู้หลักคิดแล้ว เรียนรู้เนื้อหาแล้วยังมาพัฒนาพฤติกรรมกาปฏิบัติตนของนิสิตครูเองด้วยเพื่อที่เขาจะได้นำไปใช้ในการทำงาน ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนต่อ จะมีอยู่ 12 มหาวิทยาลัยทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ แล้วก็ภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยค่ะ

ดร. ปรียานุช: อาจจะเป็นประเด็นในอนาคตจนถึงการศึกษา แล้วก็วิจัย แล้วก็ตรวจสอบนะคะว่า ที่ตกลงจะผลิตครูในอนาคตนี้ครอบคลุมหรือไม่ตามแบบที่ท่านอ.ธิติมา และทาง ม.นเรศวรได้กระทำ ได้ดำเนินการอยู่ นะคะ ก็คงต้องพูดเรื่องนี้อีกกรณีหนึ่งนะคะ ที่ศึกษาศาสตร์เชียงใหม่ นอกจากจะร่วมวิจัยในงานที่ท่าน อ.ธิติมาพูดเมื่อสักครู่นี้ ก็ยังไปดำเนินการช่วยโรงเรียนจริงๆ ด้วย นะคะ ตรงนี้เราอาจจะอยากขอฟังจากทางท่านอ.ดร.กาญจนา เกียรติมนิรัตน์ นะคะ ท่านอาจารย์มาจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ร่วมในชุดโครงการนี้ แล้วก็ยังได้ร่วมเป็นเครือข่ายของมูลนิธิสยามกัมมาจลในการพัฒนาโรงเรียนให้มีลักษณะผู้เรียนให้สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงมากยิ่งขึ้น ช่วยกรุณาแลกเปลี่ยนแล้วอาจจะเล่าถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ นะคะ เพื่อเป็นประเด็นในการทำงานของเราในทศวรรษหน้าด้วยค่ะ เชิญค่ะ

ดร. กาญจนา : ขอบพระคุณท่าน ดร.ปรียานุชค่ะ จริงๆ ต้องขอขอบคุณอีกครั้ง จริงๆ ที่จุดประกายความคิดตรงนี้เนื่องจากว่าอาจารย์ปรียานุชนี้ได้เป็นหัวหน้าโครงการวิจัยนะคะ แล้วก็เราในฐานะที่เป็นศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แล้วก็ได้ทำวิจัยร่วมกับกลุ่มของทางอาจารย์ ดร.ธิติมา โดยทางม.นเรศวรเป็นหัวหน้าทีมเป็นผู้ประสานกลาง ทั้ง 12 มหาวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ก็เป็นส่วนหนึ่งในวิจัยนั้น การทำวิจัยตรงนี้นั้นก็มีเพื่อน ๆ หลายคนสนใจแต่ที่นี้ตอนที่ท่านทำ คิดว่าเอ เราน่าจะลองทำของเราก่อนนะ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษานี้มันต่างจากด้านเกษตรยังไง มุมมองมันใช้อย่างไรอะไอย่างนี้ ก็เลยคิดว่าตัวเองน่าจะลองทำก่อนก็เลยทำวิจัยในชั้นเรียน แล้วก็เอาบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงในวิชาบริโภคนศึกษาที่ตัวเองสอนอยู่ แล้วหลังจากที่ทำวิจัยเราก็เห็นว่า โอ กระบวนการนี้ทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยเฉพาะกระบวนการคิด การตัดสินใจที่เขาจะซื้อสินค้าแต่ละอย่างเขาจะมีหลักคิดอย่างไรบ้าง หลังจากผลการวิจัยครั้งนี้นั้นเราก็ได้รับทาบทามจากมูลนิธิสยามกัมมาจลให้เป็นผู้ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาภาคเหนือตอนบนซึ่ง ณ ตอนนั้นนี้มีโรงเรียนที่ได้ MOU กับมูลนิธิไว้ประมาณ 24 โรงเรียน แล้วก็ตอนนั้นตอนที่เรได้รับการทาบทามนี้เราก็คิดหนักเหมือนกัน คุยกับน้อง ๆ ร่วมกันในสาขาวิชานะคะ ว่า เอ๊ะ เป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษานะ แล้วเราอยู่คณะศึกษาศาสตร์นะ ทำไมเราไม่ลองทำ มันเป็นเรื่องท้าทายนะ เพราะว่ากระบวนการขับเคลื่อนตรงนี้ก็ว่าที่ว่าจะมาถึงเรานี้ มันทำมานานละ แต่ทำไมมาถึงเรา

ตรงนี้มีโอกาสเราน่าจะลองทำกัน นื่องๆ อีก 4-5 คนในคณะก็บอก พี่ทำไปเถอะเพราะว่าเป็นปรัชญาของในหลวงนะเราลองทำ แล้วด้านการศึกษาเราก็จะได้รู้ไปด้วยว่ามันคืออะไร ตรงนั้นก็เริ่มจุดเริ่มต้นของการที่เราทั้งทีมอีก 4 คนนี้ได้ร่วมกันขับเคลื่อนนะคะ แล้วการขับเคลื่อนของเราก็เน้นเรื่องของการสร้างเครือข่าย ขณะของการขับเคลื่อนตรงนี้เราเห็นว่านักศึกษาคู ที่เราเป็นศึกษาศาสตร์ ผลิตรู สร้างครู ให้เปลี่ยนการคิด วิธีการคิด โดยใช้หลักสามห่วงสองเงื่อนไขสี่มิตินี้ในการเรียนการสอน ขณะเดียวกันการที่เราขับเคลื่อนไปสถานศึกษาเราก็ให้เด็กนักศึกษาคูได้เรียนรู้ตรงนี้ไปด้วย เราเองก็ได้เรียนรู้ไปกับนักศึกษาคูด้วยว่า เวลาเราจะไปองค์ความรู้ต่าง ๆ นี้บางที เฉพาะด้านนี้มันอาจจะแตกต่างกันออกไปก็ดูนานกันไประหว่างการขับเคลื่อนกับโรงเรียน แล้วก็พัฒนาองค์ความรู้ไปด้วยระหว่างให้นักศึกษาคูที่ต้องฝึกสอนในสถานศึกษาทั้งหมดหนึ่งปีนี้ได้เรียนรู้ แล้วก็พัฒนาองค์ความรู้ไปด้วย กระบวนการขับเคลื่อนตรงนี้เราใช้กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้วก็เยี่ยมเยียนโรงเรียนทั้งหมดรวมทั้งฝึกอบรม ถอดบทเรียน แล้วก็วิจัย อันนี้เป็นกระบวนการที่เราขับเคลื่อนไป การขับเคลื่อนมาระยะหนึ่ง จริงๆ แล้วนี่เรามีทุนเดิมอยู่ เรามีทุนเดิมของเราคือโรงเรียนที่ได้รับการเป็นศูนย์แล้วทั้งหมด 4 โรงเรียนใน 24 โรงเรียนของเรานี้ก็จะประกอบไปด้วยโรงเรียนเอกชนนะคะ 2 โรงเรียน แล้วก็โรงเรียนสังกัดเทศบาล 1 โรงเรียน ที่เหลือก็เป็นสังกัดการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด ทั้งประถมแล้วก็มัธยม เรามีทุนเดิมอยู่โดยที่ทางกระทรวงทางมูลนิธิ สำนักงานทรัพย์สินได้มีการพัฒนาครูไปแล้วในระดับหนึ่ง ตรงนั้นคือทุนเดิมที่มีอยู่เพราะฉะนั้นเราก็เข้าไปที่จะหนุนเสริมทางวิชาการซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยนะคะ เมื่อเราเข้าไปสักกระยะหนึ่งเราก็พบว่าจริงๆ แล้วอุปสรรคส่วนหนึ่งก็คือว่าถ้าให้ครูบูรณาการสามห่วงสองเงื่อนไขในการสอนนี้ ครูบางสาระก็เหมือนว่าจะทำไม่ได้ บางสาระก็เหมือนกับบอกว่าทำไม่ได้หรือเพิ่มภาระงานมาก ๆ เลยเราสอนอยู่แล้ว แล้วก็งานเยอะมาก ๆ เลยเราจะใช้ตรงนี้ได้อย่างไร ตรงนี้ก็อปสรรคส่วนหนึ่งที่ทำให้ครูเหมือนกับมองว่าเป็นงานใหม่นะคะ เพราะฉะนั้นเราก็เลยเหมือนกับว่าพัฒนาความรู้ให้กับครูหมายถึงว่าเสริมหนุนให้กับครูโดยผ่านกระบวนการวิจัยไปด้วยแล้วก็พัฒนา ครูก็จะได้เรียนรู้แล้วก็พัฒนาองค์ความรู้ตรงนี้ไปด้วย ผลจากการพัฒนาไประดับหนึ่งซึ่งตรงนี้เราเข้าเริ่มตั้งแต่ พฤษภาคม 54 ถึงตรงนี้เราเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นว่าโรงเรียนให้ความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยแล้วก็เหมือนกับว่าเปิดพื้นที่ให้เราเข้าไปร่วมที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยความเต็มใจ เพราะว่าในส่วนของคณะศึกษาศาสตร์เหมือนกับว่าเป็นสถาบันที่จะช่วยเหลือแล้วก็สนับสนุนทางวิชาการตามที่โรงเรียนต้องการได้ อันนี้ก็เป็นความคิดเห็นของโรงเรียนเพราะฉะนั้นโรงเรียนคิดว่าเราจะช่วยโรงเรียนได้ เราก็ยินดีที่จะเข้าไป การที่จะเข้าไปเราถือว่าครูมีทุนเดิมอยู่แล้ว การเข้าไปเราเหมือนเป็นกัลยาณมิตรนะคะ เราช่วยกันคิดช่วยกันทำพร้อมกับครู มีปัญหาอะไรเราก็ช่วยกัน เราก็แลกเปลี่ยนเรียนรู้แล้วก็ถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ในโรงเรียนที่เป็นศูนย์ก็จะมีครูที่เป็นแกนนำเราใช้คำว่าครูไวโอพี หรือครูที่มีสิ่งปฏิบัติดีเราก็จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยผ่านเวทีเสวนาทั้งหมด นอกจากนี้เราเห็นเด็ก เด็กอธิบายขั้นตอนใน

การทำงานได้อย่างมีความสุขเขาอธิบาย เด็กป. 3 อธิบายขั้นตอน อธิบายเป็นกลุ่ม ขณะเดียวกันเขาก็มีการช่วยเหลือคนที่ตอบไม่ได้ก็มีการช่วยเหลือกัน โดยที่เราเห็นภาพว่าโอโฮ เด็กเขาได้นะ เขามองกันนะ แล้วก็มีการช่วยเหลือกัน เกือบทุกกัน เพราะฉะนั้นนี่ตัวชี้วัดหรือว่าตัวบ่งชี้ที่เห็นในแง่ของโรงเรียนที่มีอยู่ในทุนเดมนี้ก็เห็นว่าเด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุขโดยเราก็ดำเนินไปทีละก้าวว่าเอ๊ะ ทำไมเด็กถึงอธิบายได้ ครูสอนอย่างไรนะ ก็ตามไปดูก็เห็นภาพว่าครูก็ได้มีการออกแบบการเรียนรู้ที่จะมุ่งไปสู่เด็ก เมื่อเด็กอธิบายได้แล้วเขามีชีวิตอย่างพอเพียง เป็นไปตามธรรมชาติของเขา เพราะเด็กแต่ละคนก็จะแตกต่างกัน โรงเรียนแต่ละคนก็จะแตกต่างกันอันนี้ก็เป็นส่วนที่เราเห็น นอกจากนั้นทีมของเราทั้งหมดก็ได้มีการพัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องของเทคนิคการสอนนะ ซึ่งจะหลากหลายที่จะช่วยเหลือโรงเรียนนะ นอกจากนั้นก็เกิดเครือข่ายสังคมในพื้นที่เพราะว่าครูทั้งหมด 24 โรงเรียนนี่ก็จะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันโดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกนหลักในการที่จะก่อให้เกิดเครือข่ายตรงนั้น ขณะเดียวกันก็มีเครือข่ายสังคมออนไลน์นะ ซึ่งเรามีเฟซบุ๊กเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือตอนบนเพราะฉะนั้นเครือข่ายตรงนี้จะช่วยให้เราแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือแม้กระทั่งครูและเด็กนักเรียนก็เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือว่าหาข้อมูลเพิ่มเติม ตรงนี้ก็เป็นส่วนที่เราได้ขับเคลื่อนคิดว่าความสำเร็จตรงนี้เกิดขึ้นจากทีมเราทั้งหมดได้มีการช่วยกัน แล้วก็ทุ่มเททำงานอย่างเต็มที่กับส่วนตรงนั้นนะ แล้วก็ส่วนหนึ่งก็เป็นกัลยาณมิตรของเราทำให้โรงเรียนเกิดความไว้วางใจแล้วก็เปิดพื้นที่ให้เราช่วยเหลือแล้วก็ร่วมเรียนรู้ด้วยกันคิดว่าเป็นอย่างนี้ดีกว่านะ ขณะเดียวกันเราก็ตอบสนองโรงเรียนได้ตามที่ต้องการ อันนี้ก็คือเป็นผลที่เกิดขึ้นในระดับหนึ่งนะ เพราะฉะนั้นก็อยากจะแลกเปลี่ยนตรงนี้ก่อน

ดร.ปริยานุช: ขอบคุณาจารย์กาญจนาละห์ เดี่ยวพอเราเปิดเวทีกว้างอาจจะได้มีการซักถามกัน ช่วงแรกดิฉันอยากให้เปิดประเด็นก่อนนะค่ะว่าเราทำอะไรกันมา เห็นภาพใหญ่โดยรวมแล้วนะค่ะ มหาวิทยาลัยในภาคของศึกษาศาสตร์ คุรุศาสตร์ก็จะมีทั้งการเตรียมความพร้อมคุณครูในอนาคต บางส่วนก็เข้าไปทำงานร่วมกับโรงเรียนจริง ๆ ซึ่งก็เป็นเครือข่ายของมหาวิทยาลัยนะค่ะ เหมือนที่ท่านอาจารย์หมอประเวศได้พูดไว้เมื่อเช้านี้ว่าหนึ่งคณะหนึ่งตำบล อันนี้อาจจะเป็นหนึ่งมหาวิทยาลัย หลาย ๆ เครือข่ายโรงเรียนอะไรพวกนี้นะค่ะ ช่วยกัน जुมือ जुมือเดินกันไปนะค่ะ ทีนี้เราฟังมาทั้งหมดก็จะเห็นภาพคร่าว ๆ นะค่ะ ไม่น่าเชื่อว่าเอกชนก็สนใจมากเหมือนกันนะค่ะเมื่อเราอยู่ในภาคการศึกษานะค่ะ ก็มีความสนใจที่จะน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่มหาวิทยาลัยด้วยนะค่ะ วันนี้ที่ท่านอาจารย์ธนบดี บุญลือ นะค่ะ ท่านเป็นรองอธิการบดีมหาวิทยาลัยสยามนะค่ะ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่ประกาศนียบัตรนะค่ะว่าจะต้องเป็นมหาวิทยาลัยพอเพียงภายในปีไหนไม่ทราบ ท่านอธิการบดีท่านพรชัย ท่านก็ประกาศเรื่องนี้ดิฉันก็จำไม่ได้ค่ะ เจอกันที่ไรท่านก็จะภูมิใจมากความเป็นมหาวิทยาลัยพอเพียงของ ม.สยามนี่นะค่ะ เอ้อ มหาวิทยาลัยเอกชนน้อมนำปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปไม่มีใครบังคับเลย แต่ทำเอง ทำไม่ถึงทำ แล้วทำอย่างไร แล้วเกิดผลอย่างไร ท่านธนบดินทร์จะช่วยแลกเปลี่ยนกับพวกเรานิดหนึ่งค่ะ

อ.ธนบดี ม.สยาม : มหาวิทยาลัยสยามนี้เป็นมหาวิทยาลัยกึ่งเล็กกึ่งกลางนะคะ ในปีหนึ่ง ๆ จะมีน้องใหม่เข้ามา น้องใหม่คือเข้ามาปี 1 เลยกับพวกที่เรียนอาชีวศึกษา แล้วก็เทียบโอนเข้ามาเพื่อจะมาเรียนปริญญาตรีเข้าตอนปี 3 นะคะ รวมกันแล้วก็ประมาณ 2,500 คน วิชาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นวิชาภายในหมวดการศึกษาทั่วไป แล้วในหมวดสังคมนะคะ ซึ่งในหมวดสังคมนี้จะต้องเรียน 3 วิชา หรือ 9 หน่วยกิตก็ปรากฏว่าวิชาเศรษฐกิจพอเพียงนี้เป็นวิชาที่บังคับให้เรียน 3 หน่วยกิต ที่นี้ถามว่ามันมีความเป็นมายังไงก็คือในช่วงเราเตรียมการมาเมื่อปี 51 ไซ้ไหมคะ แล้วก็ในปี 51-52 นี้เราจะพบว่ามีการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงจัดสัมมนาผ้าป่า คุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร ที่อยู่จะเชิงतरอะไรพวกนี้ แล้วก็ยังมีหลายแห่งจุฬาก็จัดสัมมนาเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความสนใจเป็นการส่วนตัว ด้วยความรู้สึกรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็คิดว่าเราน่าจะเผยแพร่ในหลักปรัชญาของท่าน แล้วอีกส่วนหนึ่งก็เป็นส่วนที่สำคัญมาๆ แล้วเรายังไม่แน่ใจว่าจะทำได้สำเร็จไหม เราพบว่าเด็กสมัยนี้ถ้าเราดู ถ้าเราอ่านจากหนังสือพิมพ์ เราจะพบว่าเด็กคิดไม่ค่อยเป็นนะ ผิดหวังสอบตก ลงทะเบียนไม่ได้กระโดดตึกตาย แต่ไม่ใช่ที่ ม.สยามนะ ม.สยามยังไม่มี คือ ผิดหวังจากความรักก็ฆ่าตัวตาย บ้างไปฆ่าคนที่ทำให้เขาอกหัก แล้วก็ฆ่ารวมไปถึงพ่อแม่หรือที่โดนลูกหลงไปบ้าง รู้สึกเด็กนี่คิดไม่เป็น ไม่มีเหตุผล เวลาจะถามอะไรก็ไม่มีความหมาย ใช้เงินดิบ แล้วก็มหาวิทยาลัยเอกชนนี่ก็จะต่างจากมหาวิทยาลัยของรัฐ คือเด็กพวกนี้ค่อนข้างจะมีฐานะถึงจะมาเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนได้ แล้วก็ก็เป็นเด็กที่ส่วนหนึ่ง อาจจะเป็นส่วนใหญ่ก็ได้ที่ไม่สามารถสอบเข้ามหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศได้ก็เลยอยากจะมาเข้าตรงนี้ แล้วก็นิสัยของเด็กปัจจุบันนี้เป็นคนที่ชอบอะไรสบาย ๆ ง่าย ๆ นะคะ อยากรวย แต่ว่าอยากทำงานที่มันสบาย ๆ อยากเป็นนักร้อง นักแสดง อยากเป็นดารา สื่อมีผลมากทำให้เด็กไทยบุคลิกภาพ ความคิดอะไรต่าง ๆ มันมีปัญหา ความสุขร้ายสลับกันไปเรื่อย ๆ นี่มันมาจากสื่อทั้งนั้นเลยเพราะเขาจากตรงนั้นเรารู้สึกว่าสิ่งเหล่านี้ถ้าขึ้นยังปล่อยเด็กอย่างนี้ คิดไม่เป็น คิดอะไรแบบเอ็กซ์ตรีมต่าง ๆ นี่มากมาย สับสน เด็กยังเขียนไม่ค่อยได้เลย อาจารย์วางคณา ที่มาจากม.สยาม อยู่ตรงนั้น เป็นผู้สอนด้วย บอกว่าเด็กสมัยนี้เขียนไม่เป็นนะ อีกหน่อยก็ใช้แต่ tablet ก็ไม่ต้องเขียนหนังสือละเลื้อยๆ เอา ก็ข้อมูลอะไรต่าง ๆ มันก็มานะคะ ก็เลยคิดว่าน่าจะให้มีวิชาที่เลยไปเรียนท่านอธิการบดี ท่านอธิการบดีก็เปิดทางไฟเขียวตลอดเลย แล้วท่าน ศ.นายแพทย์เกษม วัฒนชัย นะคะ ท่านเป็นองคมนตรี แล้วก็ป็นนายกสภามหาวิทยาลัยด้วย ท่านก็รู้สึกดีใจมากที่มหาวิทยาลัยนี้ ท่านก็เลยบอกว่าไปเลยไปหาท่าน ดร.ปริยานุช นะคะ ตอนนี้ก็กำลังหาอยู่ ปีนี้เรากำลังจะปรับปรุงหลักสูตร เราเริ่มเราเตรียมอาจารย์สอนมาโดยส่งไปฝึกอบรมไปหาความรู้พวกนี้มาหนึ่งปี ปี 51 พอปี 52 เรามีหลักสูตรเข้ามาเป็น gen ed เป็น General Education ตรงนี้แล้ว มันก็เป็นวิชาบังคับ 3 หน่วยกิตไซ้ไหมคะ แล้วการสอนนี้เราแบ่ง

ออกเป็นกลุ่ม เพราะว่า เราเปิดทั้งภาคการศึกษาที่ 1 และที่ 2 มีอยู่ประมาณ 15 กลุ่ม 12 กลุ่มอะไร
อย่างนี้นะคะ กลุ่มหนึ่งก็ประมาณ 80 คน 15 กลุ่มก็ประมาณ 1,000 คน พอมาถึงเทอม 2 ก็อาจจะ
เหลืออยู่ 10 กลุ่มอะไรอย่างนี้นะคะ ก็เราจะใช้วิธีการกระจาย

ปัญหาอุปสรรคก็มีว่าอาจารย์น้อย แล้ววิชานี้มันมีส่วนผสมหลักเศรษฐศาสตร์กับหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คนที่ไม่ได้จบเศรษฐศาสตร์มาอาจจะสอนลำบากหน่อยเพราะฉะนั้น
เราจะมีอาจารย์ที่จบเศรษฐศาสตร์ สอนภาคเศรษฐศาสตร์ แล้วในภาคเศรษฐกิจพอเพียงด้วยหรือ
อาจารย์ที่ไปฝึกอบรมทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงก็จะสอนด้านเศรษฐกิจพอเพียง เราก็มีอาจารย์อยู่
ประมาณ 12 คนนะคะ แล้วก็ ผู้สอนต้องผ่านการอบรมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แล้วก็
ผู้สอนจะต้องจัดทำหลักสูตรร่วมกัน โดยแบ่งเป็นการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
ชีวิตประจำวัน ในสังคมชุมชน ในภาคการเกษตร ในภาคธุรกิจ ภาคการศึกษา และภาคสิ่งแวดล้อม
หมายความว่าเราปูพื้นให้เขารู้ว่าหลักเศรษฐกิจพอเพียงนำไปประยุกต์ใช้ในภาคใดบ้าง เสร็จแล้วก็มี
การเชิญผู้มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ มาบรรยาย แล้วก็ให้ไปศึกษาดูงาน การไปศึกษาดูงานก็มีปัญหา
อีกอย่างหนึ่ง เพราะว่าเด็กเยอะ บางแห่งเขาจับไม่ได้หรือกรับเกิน 40 คนไม่ได้ แต่ห้องหนึ่งเรามี 80
คน อะไรแบบนี้มันยากมากเลย ก็เลยต้องเชิญคนข้างนอกมาพูดเอาวีดีโอมาฉายแล้วก็ให้เด็กจัดเป็น
กลุ่มๆ แล้วก็ไปดูงานเอง แต่ว่าเราจะมีหนังสือถึงผู้ปกครองให้เด็กไปดูอะไร เด็กเขาจะมาบอกเอง
ว่าเขาอยากจะไปดูอะไร best practice หรือว่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จ บริษัทที่ประสบ
ความสำเร็จ เด็กเขาจะไปเอง แต่ภายใต้ประเด็นปัญหาที่เราาร่วมคิดกับเขา ว่าทำไมเขาถึงเป็น
หน่วยงานที่เอาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แล้วให้วิเคราะห์ ปัญหาของเด็กมหาวิทยาลัยนี้นะคะ มีอีก
อย่างหนึ่งคือวิเคราะห์ไม่ค่อยเป็นต้องสอนมากเลยเรื่องการวิเคราะห์นี้ การวิเคราะห์สังเคราะห์นี้รู้สึก
จะมีปัญหามากเลย มันอาจจะไม่ใช่ว่ามาถึงมหาวิทยาลัยทำพวกนี้ไม่เป็น แต่อาจจะมาจาก
ระดับพื้นฐานการศึกษาตั้งแต่ต้นมาอะไรทำนองนี้ เราก็ไม่อยากจะโทษใครนะคะ แล้วพอเด็กไป
ศึกษาองค์กรหรือชุมชนที่น่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แล้วเขาก็จะต้องทำรายงานส่งนะ
คะ แล้วก็ให้นักศึกษานี้จัดกิจกรรม เราารู้สึกว่าการสอนในห้องเรียนด้วยการพูดอย่างนี้มันใช้ไม่ได้
เด็กไม่มีสมาธิ อยากจะบอกว่าตามตำราบอกว่า สมาธิมันจะอยู่ภายใน 40-45 นาที แต่สมัยนี้ไม่ใช่
เด็กมีสมาธิแค่ 15 นาทีเท่านั้นแหละ ต้องไปดึงสื่อต่าง ๆ มาใช้เป็นอย่างดีเลย เพราะฉะนั้นวิธีที่เขา
จะสนุกก็คือว่าแบ่งกลุ่มแล้วก็ให้เขาทำงานกลุ่ม อันนี้เป็นการฝึกภาวะผู้นำ ฝึกความรับผิดชอบ ฝึก
วิธีคิดด้วยว่างานกลุ่มนี้เขาจะทำอะไร แล้วก็ให้เขาทำงานร่วมกัน อย่างเช่นสิ่งที่เขาจะไปตอนนี้นะ
คะ คือที่เขตภาษีเจริญ เขตธนบุรี นี่เขาสนใจมากเลยเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเขาก็เลยมาขอให้ ม.
สยามไปอบรมเขาได้ไหม บอกได้เราจะส่งเด็กไป เพราะฉะนั้นเด็กจะไปช่วย สอนเด็กประถม เด็ก
มัธยมถึงม.3 อะไรอย่างนี้อย่างโรงเรียนวัดใหญ่ สุพรรณ วัดโมฬีโลกยารามอะไรพวกนี้ เราก็จะเอา
นักศึกษาไปสอนการทำบัญชีรายรับรายจ่ายของตัวเอง การประหยัดคอดออมอย่างไร เด็ก
มหาวิทยาลัยบางคนเราบอก นี่เธอต้องประหยัดคอดออมนะ บางคนก็บอกเขาไม่เห็นเดือดร้อนเลย

ทำไมต้องประหยัดคอคอม คือ แนวคิดเรื่องการประหยัดคอคอมนี้ไม่มี เขาก็คิดว่า เราบอกว่าให้หารเงินส่วนหนึ่งไปฝากธนาคารไว้ได้ไหม เขาบอกเอาไปทำอย่างอื่นได้ไหมคะ เอาเงินนี้ไปลงทุนได้ไหม เขาบอกจะเอาไปซื้อ stock ซื้อหุ้นได้ไหม โดยที่เขาไม่ต้องประหยัดได้ไหม เงินที่เขาเงินที่เขาได้รับเป็นค่าใช้จ่ายนี้เอาไปซื้อหุ้นได้ไหม เราก็งง ว่าจะทำอย่างนั้นมันจะใช่หรือเปล่าเรื่องของการประหยัดคอคอมหรือเปล่าเราก็งงไม่แน่ใจเราต้องคุยกันนะคะ

ปัญหานี้คือนักศึกษามากใช้ไหม ทำยังงี้ดีต้องแบ่งเป็นกลุ่มตอนนี้นะเราริเริ่มคิดใหม่แล้วว่าจะใช้เป็นห้องคลาสใหญ่เลยจัดในหอประชุมเหมือนอย่างที ม.หัวเฉียวเขาทำ คือเขาสอนในห้องใหญ่เลยนะคะ แล้วเขาสอนในห้องใหญ่ เชิญวิทยากรข้างนอกนี้มาสอนเอาจากประสบการณ์ของเขามาแล้วเราแบ่งเป็นกลุ่มย่อย ๆ เหมือนที่เราเคยแบ่งแล้วกลุ่มย่อยนี้จะเป็น tutorial class จะทำอะไรก็กลุ่มย่อยทำโดยที่เราไม่กลัวว่าทุก ๆ กลุ่มนี้ต้องทำอะไรเหมือน ๆ กันหมายถึงว่าวิธีการสอน เทคนิคการอะไรต่าง ๆ เนื้อหาความรู้ที่เราใส่ มีใน power point สำหรับแต่ละสัปดาห์ที่สอน แล้วเราก็งงมี e-book อีกนะคะที่จะทำให้เขาดูตรงนี้ แล้วก็จำนวนอาจารย์ไม่พอเพียงทำอย่างไรรู้ก็ต้องไปฝึกอบรมอีกเพราะฉะนั้นตอนนี้นะไปฝึกอบรมเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไปเลยมหาวิทยาลัยลงทุนให้ แล้วก็มีปัญหาเรื่องการไปศึกษาดูงานก็พูดไปแล้ว ปัญหาเรื่องการจัดกิจกรรมนอกชั้นเรียน ทักษะการสอนของอาจารย์อีกเดี๋ยวกะบ่นถ้าแต่อาจารย์คนนั้นไม่มีประสบการณ์ในการทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนะคะ เขาจะบ่น เพราะฉะนั้นอาจารย์ก็จะต้องมีประสบการณ์ มีความรู้จริง สามารถที่จะบูรณาการระหว่างหลักเศรษฐศาสตร์กับหลักเศรษฐกิจพอเพียงได้ด้วย ไม่งั้นแยกสอนจะไม่ได้อะไร แล้วการทำกิจกรรมอาจารย์จะต้องใกล้ชิดกับนักศึกษามากขึ้น ไม่ใช่สอนไปชั้นแล้วจบกันเหมือนอาจารย์มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่พอมาสอนเสร็จจบก็จบกัน แต่อันนี้ต้องใกล้ชิดมากเลย ต้องคอยแนะนำอยู่ตลอดเวลา และอาจารย์ต้องมีคู่มือในการสอนเพื่อที่จะได้สอนไปในแนวเดียวกันนะคะ ทีนี้ตอนนี้เราก็คิดว่าการประเมินผล ที่อยู่ใน มคอ. 3 มคอ.5 อะไรนี้เรารู้สึกว่า การประเมินผลยังไม่ชัดเจนเท่าไรสำหรับเด็กมันยังรู้สึกเป็นเรื่องไกลตัว ต้องให้เขาทำ แล้วเอาเรื่องใกล้ตัวมาเพราะฉะนั้นเราก็งงกำลังจะเปลี่ยน

กำลังจะขอคำแนะนำจาก ดร.ปริญญานุช ภายหลังนะคะ เราจะขออนุญาตวันว่างเพื่อแนะนำปรับปรุงหลักสูตร เราก็งงอยากจะปรับปรุงออกมา 5 modules นะคะ module แรกก็คือหลักเศรษฐศาสตร์มหภาค อันที่สองหลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค แต่ไม่ได้แต่ละลักษณะ มันเป็น introduction 101 อะไรอย่างนี้นะคะ แล้วก็หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วก็เรื่อง financial literacy หรือ financial management เพื่อให้เด็กสามารถรู้เท่าทัน แล้วก็การบริหารการเงินของตัวเอง การจัดการการเงินตัวเอง แล้วก็เสร็จแล้วก็จะต้องมีการบูรณาการระหว่างหลักเศรษฐศาสตร์กับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาด้วยกัน คนที่จะมาบูรณาการตรงนี้ทั้งหมด 1 ภาคการศึกษาจะมีอยู่ประมาณ 15 สัปดาห์ เพราะฉะนั้นมี 5 module เราก็งงว่าจะแบ่งกันนะว่า module ละ 3 สัปดาห์อะไรก็แล้วแต่นะคะ แล้วก็พาไปดูงาน ก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง หมายถึงต้องใช้เวลานานอก แล้วก็มีการสอน

สื่อสิ่งพิมพ์ มีหนังสือเล่มหนึ่งกำลังจะออกแล้วก็รอเขียนคำนิยามอยู่ เรื่องนั้นมีชื่อว่า ทำไมถึงต้องพอเพียง เป็นเรื่องของการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของประเทศต่าง ๆ อเมริกา หรืออะไรต่ออะไร รวมทั้งของไทยด้วย ทำไมจึงต้องพอเพียงเล่มนี้ก็หนาประมาณสองร้อยหน้าก็ควรจะออกมาไม่นานนี้ คงจะต้องให้ดร.ปริยานุชช่วยเขียนคำนิยาม มันไม่ออกเพราะตรงนี้

ให้นักศึกษากับผู้สอนมีส่วนร่วมทั้งในระดับชาติและนานาชาติ แล้วเราก็มีศูนย์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เราตั้งแล้วนะคะ เราจัดสัมมนาแล้วระดับนานาชาติเลย เพราะม.สยามนี้มีนโยบายไปสู่ระดับนานาชาติเลย แล้วมหาวิทยาลัยในต่างประเทศจะรู้จักเรามากกว่ามหาวิทยาลัยในเมืองไทยเพราะมหาวิทยาลัยในเมืองไทยมีมหาวิทยาลัยเก่ง ๆ มีชื่อเสียงเยอะมาก เราก็มุ่งสู่ต่างประเทศ เพราะฉะนั้นเราก็เลยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ไปเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้กับต่างชาติเริ่มต้นก็มีอยู่ 5 จริง ๆ เชิญมา 4 เป็น 5 ประเทศในอาเซียน ในประชาคมอาเซียนนี้คือ CLMV แล้วก็บรูไน แต่ปรากฏว่า M คือ Myanmar ไม่ได้มา เพราะงั้นคราวหน้าจะจัดต่อไปอีก 5-6 ประเทศที่ยังไม่มา ก็จะจัดเพื่อรำลึก เพื่อเป็นการเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เราคิดว่าจะจัดในเดือนธันวาคม ปีที่แล้วว่าจะจัดในเดือนธันวาคมบังเอิญว่าน้ำท่วมก็เลยมาจัด 12-17 มีนาคมที่ผ่านมา ก็รู้สึกว่าการประสบความสำเร็จดี วิทยากรที่เราเชิญมาทุกคนเก่งทุกคนเลย เราจะต้องเชิญซ้ำอีกอะไรอย่างนี้ วันนี้แค้นก่อน เพื่อจะมีอะไรที่ต้องพูดต่อค่อยไว้รอบหลังนะคะ

ดร.ปริยานุช : ขอบคุณท่านอาจารย์ธนบดีค่ะ ก็ค่อยๆ เข้าสู่ระดับที่ยากขึ้นนะคะ ก็ตั้งแต่ขั้นพื้นฐานก็ดูเป็นระบบดี พอมาสู่วิชาชีพครูก็เริ่มมีการเตรียมการกัน แต่ก็ยังอาจจะกระปรี้กระเปร่าอยู่บ้างนะคะ แต่เริ่มเห็นภาพว่ามีการทำอะไรกันบ้าง พอมาสาขาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาชีพครูก็ไม่รู้จะเริ่มยังไงกันละ ก็ต้องทดลองหาวิธีการ จากการเรียนการสอนต่าง ๆ แต่สิ่งที่สำคัญมากดิฉันจับประเด็นในระดับมหาวิทยาลัยนะคะ คือค่อนข้างจะเน้นพฤติกรรมกรบิโรค ซึ่งตรงนี้ก็อาจจะตอบโจทย์ที่ทางท่านอาจารย์หมอประเวศพูดเมื่อเช้านี้ว่า คือปัจจุบันนี้วิธีคิดในการบิโรคของคนปัจจุบันมันทำให้เกิดปัญหา เพราะฉะนั้นถ้าเราย้อนกลับมาปรับวิธีคิดในการใช้ทรัพยากร ซึ่งมันจะเกี่ยวข้องกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม มันก็อาจจะช่วยแก้ปัญหาที่เราที่เรียกได้ว่าที่แก้ไม่ได้ เพราะสังเกตว่ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ แม้แต่วิชาชีพครูก็ตาม ยกเว้นของทาง ม.นเรศวร ซึ่งเน้นไปที่วิชาความเป็นครูเราก็จะยังมุ่งเน้นไปสิ่งที่ใกล้ตัวซึ่งก็น่าจะดี เดี่ยวก่อนที่จะเปิดให้พวกเราได้ช่วยกันระดมความคิดเห็นนะคะ พอที่ท่านอาจารย์ธันวาคมกลับมาจะคะ ก็ท่านอาจจะเสริมเพิ่มเติมจากเมื่อเช้ามืดไหมคะ แต่ว่าอาจารย์อาจจะช่วย lead พวกเราไปสู่ คิดว่าวันนี้เราน่าจะได้คำตอบสัก 3 เรื่องนะคะ อุปสรรคในการทำงานที่ผ่านมา คือฟังพื้นฐานแล้วเหมือนจะมีระบบมีกลไก แต่ประเด็นเล็ก ๆ จุดเล็ก ๆ ตรงไหนที่อาจจะยังต้องไปแก้ไขไปช่วยกันให้มีความคล่องตัวขึ้นนะคะ ประเด็นที่ 2 ก็คืออะไรบางอย่างที่เรายังไม่ได้ทำแล้วเราจำเป็นต้องทำ ท่านอาจารย์ธันวาคมเปิดประเด็นไว้เมื่อเช้าวา สกอ. เราต้องรวมกับเขาไหม หรือมันต้องโยนไปที่ ทปอ. หรือจะยังไง แต่ว่าทางคณะบดี ครุศาสตร์

ศึกษาศาสตร์นี้เขาก็เดินหน้าไปเยอะ แล้วก็หลังจากที่ส่งไม้จาก ม.นเรศวรไปที่ราชภัฏมหาสารคาม ทางคณบดีราชภัฏมหาสารคามก็เอาจริงเอาจังมากับเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นเชื่อว่าวิชาชีพครูคงจะเดินไปต่อ แต่ด้วยความเร็วความช้าอย่างไรก็อย่างกัน แล้วประเด็นสำคัญวันนี้คือเรามากันภายใต้ร่มของ สกว. แล้วถ้าเราจำเป็นจะต้องมีงานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนอย่างมีคุณภาพแล้วก็ต่อเนื่อง เราน่าจะมีการศึกษาอะไรเพิ่มเติมอย่างไรหรือไม่ ตรงนี้ท่านอาจารย์ธันวาทน่าจะช่วยเปิดประเด็นให้กับพวกเรา แล้วเราก็จะขอรับฟังทุกคน อยากให้ทุกคนได้มีโอกาสเสนอความคิดเห็นแล้วก็จะระดมความเห็นกันนะค่ะ เพื่อพวกเราเนี่ยแหละจะเป็นผู้กำหนดทิศทางของการขับเคลื่อนใน 10 ปีข้างหน้าในภาคการศึกษานะค่ะ เพราะว่าอาจารย์หลายท่านเนี่ย เห็นหน้าอาจารย์จริวัตร อาจารย์จรี นี้นะค่ะ หลายท่านช่วยทำงานกันมา ท่านอาจารย์สุจินดาด้วยนะค่ะ เราน่าจะช่วยกันระดมความเห็นเพื่อจะขับเคลื่อนในทศวรรษต่อไป ก็อยากจะกราบเรียนเชิญอาจารย์ธันวาท ท่านจะเก่งมากในเรื่องการจุดประกายหรือจุดระเบิดก็ไม่ทราบนะค่ะ เชิญอาจารย์ค่ะ

อ.ธันวาท : ครับ สวัสดีครับ ผมก็ขออภัยนะครับที่วิ่งเข้าวิ่งออกนะครับ เพราะว่าผมอยู่ที่เกษตรนะครับก็เป็นรองอธิการบดี แล้วที่นี้ก็ใกล้เกษตร พอใกล้ๆ ออฟฟิศก็เป็นอย่างนี้ ฝ่ายกิจการพิเศษนะครับ ดูแลเรื่องที่มันไม่ธรรมดา ที่เขาส่งมาที่คณะอะไรไม่ได้เนาะ ก็เป็นเรื่องไม่ธรรมดาเหมือนกัน ส่วนใหญ่ก็ดูโครงการหลวง โครงการพระราชดำริ ไปตรวจสอบตามคอยปุยะไรอย่างนี้ผมจะเชี่ยวชาญมาก คอยอย่างงอนอย่างนี้เนาะ ปัญหาเรื่องสามจังหวัดภาคใต้ เป็นปัญหาอะไรแบบนี้เนาะครับ เรื่องโลกแตกหน่อย ที่ผมก็ได้เสนอเมื่อเช้า เรื่องผมพูดอาจจะซ้ำจากเมื่อเช้านิดหนึ่งคือ โดยภาพรวมในด้านที่ผมทั้งสองทั้งวิจัย ทั้งช่วยงานกับ อ.ปริยานุช ผมว่าในอุดมศึกษานะ เรายังไม่ผ่านนะ ในภาพรวม ก็คือเป็นการทำงานที่ไม่มีพลัง คือบางแห่งเก่ง บางแห่งก็ใช้ไม่ได้ อย่างม.สยามก็พอใช้ได้ แต่ว่าโดยภาพรวมไม่มีพลังหรือ สกอ. ต้องพูดอย่างนี้ เพราะว่าเขาดังเลขา สกอ. 2 คน ที่ผ่านมานี้เขาดังผมเป็นกรรมการทั้งสองท่านนะแหละ แล้วก็ประชุมครั้งสองครั้งแล้วก็เลิก คือมันไม่มีความต่อเนื่องเลยผมก็บอกว่า เวลาเราคุยกันจะผลิตเอกสารร่วมกันชุดหนึ่งให้มาตรฐานไม่ใช่ว่า discuss กันอย่างกว้างขวางแล้วก็หลากหลาย ทุกวันนี้อาจารย์จุฬาคิด ธรรมศาสตร์ไม่โอเคเนะครับบอกชะก่อน ธรรมศาสตร์คิด เกษตรไม่โอเคเนะครับบอกชะก่อนนี่เรื่องจริงนะ ไม่โอเค ไม่มีทาง เพราะงั้นอาจารย์คุณบดินจะคิด เศรษฐศาสตร์จุลภาคแบบเศรษฐกิจพอเพียง ธรรมศาสตร์ไม่มีทางรับได้ไม่มีทาง นี่คือ nature ของอาจารย์มหาวิทยาลัย ผมถึงต้องบอกไปบางที่มันต้องยอมรับกันก่อนนะ คือผมเป็นคนพูดตรงนะ อาจารย์ปริยาจะรู้ก็คือต้องยอมรับว่ามันยาก เพราะงั้นถ้าเราจะทำอะไรนี้ถ้าเราเชื่อว่าเราทำได้ทำเลย แต่ถ้าทำในระบบนะ ที่ผมพูดในระบบเพราะอยากจะให้ทั้งระบบรับได้ด้วยนี่ทำยังไง แต่ถ้าอาจารย์ทำคืออาจารย์ทำไปเลยครับไม่ต้องไปรอชาวบ้าน แต่ถ้าเอาระบบรับด้วย เช่น เศรษฐศาสตร์ที่ประยุกต์ใช้ในปรัชญาพอเพียงนี้ ธรรมศาสตร์โอเค จุฬาโอเค เกษตรโอเค นิศาโอเค อันนี้เนี่ยงานช้าง เพราะฉะนั้นจับมือเนี่ยต้องมีน้ำหนักมากเลย อย่างระดับหมอประเวศก็พอทน แต่ท่าน

คงไม่อยากมาปวดหัวกับพวกเรานะนะ ต้องพอนนะ เพราะฉะนั้นอย่างอาจารย์อภิชัยท่านก็
ธรรมศาสตร์ท่านก็เป็นเจ้าพ่อธรรมศาสตร์ แต่ไม่ได้แปลว่าอาจารย์อภิชัยจะไปพูดเสียงดังที่จุฬา
ไม่ใช่ นี่มันมีอย่างนี้อยู่นะ ผมถึงบอกในแง่ของ สกอ. นะครับ ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัย ผมมี 3-4 คำนะ

อันที่หนึ่งคืออยากให้เขามีภาระงานซึ่งมีวาระสัก 5 ปีอะไรอย่างนี้ก็คือต่อเนื่องหน่อยเอา
ตามแผนก็ได้ แผนที่ 11 แผนที่ 12 นี่นะ 5 ปี มีวาระหน่อยไม่ใช่ว่าทำงานตามอัยยาศัยคือแล้วแต่
ประธานจะเรียก แล้วประธานนี่คือ พูดตรงๆ เลขาทุกคนนะครับ เลขาหรืออธิบดีเท่าเทียมกันนี่เขา
ต้องสนองการเมืองเป็นหลัก เขาไม่มีทางมานั่งทำอะไรอย่างนี้หรอกครับ เขาไม่มีทาง ไม่มีเวลา
เพราะฉะนั้นอยากให้มีวาระ แล้วก็กรรมการร่วมกันแหละ ที่จะเป็นเป้าหมายว่าเรามีอะไร mile stone
5 ปี แล้วก็ปรับผลงานแต่ละปีจะเอาอะไรนะครับ แต่ผมอยากให้อันนี้รับรองโดยรัฐมนตรีว่าการ
ต้องผ่านรัฐมนตรีว่าการเพื่อจะได้เอาไปอ้างในรัฐบาลต่อไปด้วย ต้องเป็นทางการ ไม่ใช่ว่าตั้งแล้ว
เซ็นต์โดยปลัดนะ ไรสาระมาก ตั้งโดย สกอ. เสนอให้รัฐมนตรีว่าการแต่งตั้งนะครับ อาจจะผ่านมติ
กรม. ได้ยิ่งดีใหญ่เลยนะ คือให้รับทราบกันนะครับ

อันที่สองก็คือเรื่องของงบประมาณผมก็ยัง อาจารย์หมอประเวศท่านบอกอย่าไปสนใจ เลย
ก็นั่งกินข้าวกัน ท่านก็บอกอย่าไปสนใจเลยพวกข้างบนนะ รัฐบาล ขับเคลื่อนชุมชน หมอประเวศ
จะเน้นในเรื่องชุมชน เน้นเรื่อง อบต. แกะพริกฟ้าพลิกดินจากข้างล่างขึ้นไปนะครับ แต่ผมก็บอก
คุณหมอถ้ามาคิดอย่างนี้ งบประมาณ สกอ. ก็ตะหนุเข้าปากหมาหมด คือถ้าเราไม่สนนะ เราไม่สน
ใช่ไหมก็มีคนถลุงอยู่ดี ที่นี้ไม่สนใจมหาวิทยาลัยเลยที่นี้ยิ่งหนักเข้าไปอีก เพราะฉะนั้นเรายังไงดี
เพราะฉะนั้นเราบอกว่างบประมาณนี้มันจะไปผูกกับตัว KPI นะครับที่เราเรียกว่าตัวดัชนีชี้วัด
สัมฤทธิ์ผลของงานซึ่งคนทำก็คือ กพร. ผมว่าถ้าว่างบประมาณมันมีแล้วก็ กพร. นี้ ก็มี KPI ด้านความ
พอเพียง เช่นหน่วยงานของมหาวิทยาลัยสยามนี้มีตัว KPI สักหนึ่งส่วนนะ 10% เป็นว่าปฏิบัติตาม
แนวโน้มหรือเปล่า พอประมาณหรือเปล่า มีเหตุผลไหม อาจารย์มหาวิทยาลัยแบบมีภูมิคุ้มกันไม่
ประมาณพลาดพลั้ง มีrisk ต่าง ๆ แก้ไขได้ไหม มีตัวชี้วัด ตอนนี้ตัวชี้วัดตอนจบจะเป็นคะแนนนะ
ครับแล้วก็จะไปโน้ตเป็นงบประมาณ เนี่ยเพราะฉะนั้นเราต้องผลักดันให้เป็นระบบว่าถ้าเราจะ
เล่นกับราชการ เราก็ต้องมองแบบราชการ ผมก็ไม่ถึงเป็นแบบหมอประเวศที่จะตัด ไม่สนใจ แก
บอกแกไม่สนใจจะแกแข็งใจ แต่ผมนี้ เราต้องของบราชการ และของบบแบบถูกต้อง คือ ต้องมี KPI
ต้องมีอะไรต่าง ๆ ก็ต้องผลักดันผ่าน กพร. นะอันที่สองนี้ อ. ปรีชาฯ ก็ต้องไปลุย กพร. ให้เขาสร้าง
และ กพร. ก็ไม่ได้ใครที่ไหนก็ต้องกรรมการมา ตั้งตัวชี้วัดอีก ไปลุยเข้านี้ตอนจบงานกลับมาที่เรานะ
เขาก็จะตั้งเรา อ้าวดีละ อาจารย์อยากอยู่ใช่ไหม อาจารย์ลองไปตั้งคณะกรรมการว่า ตัวชี้วัดด้าน
ไหนบ้าง ด้านบริหารจัดการ ก็ไม่เป็นไร อ. ปรีชาฯ ก็อาจจะดมพรรคพวกมาช่วยกันสร้างตัวชี้วัด ใช
ไหม อติศรนี่ต้องไปลุย กพร. นะ

อันที่สามที่ผมอยากจะเห็นก็คือ ตัว product จริง ๆ ก็คือตัว call center หรือผมเรียกว่าอะไร
ก็แล้วแต่นะ ศูนย์กลางที่จะพูดถึงเรื่องนี้ของประเทศนั่นคือผมนี่เคยเป็นกรรมการโอท็อป ท่านคิดว่า

โอท็อปมัน success ใหม่ success มากนะในความหมายทางด้าน marketing นะ ไม่พูดถึงเรื่อง
รูปธรรมนามธรรมนะ โอท็อปปลอมไม่พูดถึงนะ แต่โอท็อปคนจำได้ถึงทุกวันนี้เพราะว่ามันมี
ออฟฟิศอยู่สำนักงานยกแล้วก็โอนไปที่กรมพัฒนาชุมชน แต่คนคุมงบประมาณนี่คือสำนักงานยก โอ
ท็อปนะคนคุมคือนายกเอง เอ่อ เพราะงั้น งบอยู่ที่ไหน ก็แล้วแต่ว่าสนาบาร์มี ท่านไม่รู้หรืองบอยู่ที่
ไหนนะ สภาพพัฒนาก็ไม่มีว่าสนาบาร์มีพอที่จะมาพูดถึงเรื่องงบประมาณ เพราะฉะนั้นเราต้องพูดถึง
call center ว่า อ.ปรียานุช ลองคิดดูนะ ถ้าเรื่องนี้มีงบเป็นหลักเป็นฐานมานี้มันน่าจะอยู่ที่ไหน ก็มี
สองส่วน สกอ.กับสภาพพัฒนสองส่วนนี้ หรือจะไปเอาสำนักงานยกก็ได้ผมก็ไม่รู้ แต่หลัง ๆ นี้
พอเพียงมันหลุดจากสำนักงานยกแล้วนะครับ เพราะฉะนั้นพอเพียงจะไปโปะที่สภาพพัฒนียะ แต่ก็
โปะแบบไม่ค่อยมีพลังเท่าที่ควร เอาไปโปะ ๆ ไว้จ้ะ เพราะฉะนั้นถ้ามีงบเป็นรูปธรรมจริงจะเอา
ไปที่ไหนให้เป็นเอกภาพ เพราะนั่นเวลาขับเคลื่อนนี้แผนการ จิ๊กซอว์อันใหญ่มันต้องผ่านการเห็น
ของตอนกลางนี่นะครับเราจะมีพลังกัน ไม่ใช่ตรงนี้ทำนู่น มหาลัยของท่านทำนี่ ทำนั่น ผมก็ทำนี่ เรา
ไม่รู้ว่าใครทำอะไร ไม่มีพลังหรือกะนะ เพราะงั้นไปถามสาธารณะเขาก็ไม่ทราบนะครับ เพราะงั้นผม
อยากจะบอกว่าน่าจะมีหน่วยงานกลางสักอันหนึ่งซึ่งขับเคลื่อนยุทธศาสตร์และงบประมาณ แล้วก็
เป็นคนคุมที่เห็นภาพรวมได้นะครับ เพราะงั้นโดยรวมๆ แล้วผมเสนอนี้นะ

ทีนี้กลับมาภาพย่อย คือ แต่ละมหาวิทยาลัย แต่ละมหาวิทยาลัย คือ อธิการบดีนี่ พูดตรง ๆ
อธิการบดีส่วนใหญ่ะ เขาก็ดูข้างบนดูกระแสนะอะไรต่าง ๆ นะ ไม่มีอธิการบดีคนไหนทำงานทวน
กระแสรัฐบาลไม่มีหรือก็ต้องดูตามนี้ เพราะฉะนั้นเมื่อเราสามารถขับเคลื่อนอะไรบางอย่าง
ข้างบนได้ ผมว่าอธิการบดีนี่เริ่มจะขยับเขยื้อนละ อธิการบดีที่ทำงานทุกวันนี้โดยความศรัทธา ไม่
เกี่ยวกับเขาสั่งเลยนะ เพราะงั้นมีผลงานเท่าไรไม่เกี่ยว มีผลงานเท่าไรไปเสนอในระบบไม่เกี่ยว
เลย มีความมันส์ของตัวเอง รักในหลวงเอง หรือศรัทธาปรัชญาพอเพียงเอง ไม่เกี่ยวกับระบบ
เพราะฉะนั้นเราไปชี้ว่ามหาวิทยาลัยนี้ทำไม่เอาไหน เราก็พูดลำบากเพราะเขา success ในแง่
ได้โบนัสเยอะเลย KPI ผ่านฉลุยเลย คุณความดีเด่นเยอะเลย ไม่ต้องมีพอเพียงก็ได้เลย คุณมี
พอเพียงเกือบตายไม่ได้เลย เพราะงั้น เอ่อนะ ถ้าเป็นผู้บริหารจะเอาอย่างไรใหม่ เราจะเอาของเรามี
ความสุขจากการทำงานที่ควรจะทำ แต่ไม่ค่อย success ในแง่ตัวชี้วัดหรือถ้า success ในแง่ตัวชี้วัด
พอเข้าเวทีนี้เราหอย ๆ หน่อยไม่ค่อยมีผลงานใช่ไหม เราเอาอย่างไร เอ่อ อย่างนี้ เพราะฉะนั้นผมคิด
ว่าเราต้องเห็นใจเหมือนกัน เพราะนั่นในส่วนของมหาวิทยาลัยนี่ก็มี 2-3 เรื่อง หนึ่งเรื่องสอน สอนก็
มีตั้งแต่เนื้อหาสาระแทรก ไม่ต้องเป็นวิชาหรือแทรกอยู่ในทุกวิชาเลย วิศวกรรมศาสตร์ วิศว
คอมพิวเตอร์ของเกษตรนะ หุ่นยนต์ robot นะ มันก็พอเพียงใหม่นี้ แทรกยังไงต้องแทรกให้ได้
เพราะงั้นเราต้องคุยว่าเนื้อหาแทรก แทรกได้หมดทุกวิชาแหละ ผมอธิบายเรื่องนี้ให้ข้าราชการใหม่
ทุกคนนะ ของมหาวิทยาลัยนี่ผมเป็นคนอบรมเอง ผมก็แทรกว่าอาจารย์อยู่วิเศษไหม วิชาใหม่ ผมไม่
เกี่ยวนะอาจารย์ ผมวิศวกรรมเคมีไม่ได้เกี่ยวกับพอเพียงตรงไหน เกี่ยวสัวะ เกี่ยวจนได้แหละ robot
วิศวกรรมคอมพิวเตอร์ไปแข่งเตะบอลเตะอะไรต่าง ๆ นี้ได้รางวัลเยอะนะเกษตร robot เกษตรนี่เขา

เล่นกันถึง มีสนามอย่างนี้นะครับ มี 11 ตัวซึ่งบอลให้เข้าประตู เกษตรสามารถคิดโปรแกรมซึ่งให้มันสะท้อนมาแล้ว โคนเหลี่ยมของนี้เป็นลูกโหม่งเหมือนตะกร้อเข้าประตูได้นะ เพราะฉะนั้นเกษตรสามารถเตะบอลเป็นลูกโค้งได้ นี่ญี่ปุ่นที่แพ้เราอบสูดท้ายนี้มากะดังจะคิด แต่จริงๆ แล้วเราลืกันแล้วเราชำนานูเรื่องอะไรพวกนี้ เรื่องบอลเรื่องโหม่ง เรื่องตะกร้อนะ เพราะฉะนั้นมาลิกกันแล้วมันก็กระดอนขึ้น แล้วมีหุ่นตัวที่ 3 ป๊อง ป๊องพอดิเลย ร้ายจริงๆ ทั้งหมดนี้คือ กลศาสตร์นะ ไม่ใช่แบบฟลัก แล้วที่นี้พอเพียงตรงไหน เออ เพราะฉะนั้นการลงทุนอันนี้ เราดูสิ การลงทุนที่ล้าน มีสปอนเซอร์นะ มันเป็นแบบพอประมาณหรือเปล่า ผลประโยชน์ต่อไปคืออะไรอันนี้ เขาก็เอาอันนี้ไปประยุกต์ใช้ ไปถูระเบิด ตอนจบไปถูระเบิดนะครับ เพราะฉะนั้นเอาไปประยุกต์ใช้อะไรพอประมาณ มีเหตุผลไหมมานั่งเตะบอล หดไปตั้ง 5 ล้าน ตอนจบคือมันมี อันนี้ก็ output เป็นทีมบอล แต่ outcome คือเอาไปประยุกต์ใช้สารพัดนะมีเหตุผลนะ เออ ภูมิคุ้มกัน เราต้องประยุกต์ใช้วัตถุดิบที่ใช้คืออะไร วัสดุคืออะไร เทคโนโลยีที่ใช้คืออะไร ต้องนำเข้าไหม ก็ต้องคิดอะไรอย่างนี้ เพราะฉะนั้นผมจึงบอกว่าต้องประยุกต์ใช้ได้ทุกวิชาถ้าเข้าใจนะครับ แต่ถ้าสามารถทำเป็นรายวิชาได้เป็นชื่อวิชาเลย ที่เกษตรนี้เป็นมหาวิทยาลัยใหญ่สุดในประเทศไทยมีเด็กอยู่หกหมื่นสองไม่มีชื่อวิชาไม่มี เพราะอาจารย์เขาจะบอกว่า โอ๊ย เศรษฐกิจพอเพียงนี้มันอยู่ในทุกวิชาอยู่แล้วอาจารย์ อาจารย์ธนาว่าไม่จำเป็นต้องแยกหรือว่ามันมีอยู่แล้ว อาจารย์มาทำให้เราอยู่ เป็นการจำกัดความคิดอาจารย์ อ่าเขาตอบคลาสสิกขนาดนี้นะ เพราะฉะนั้นผมไปบอกให้เปิดวิชา บอกไม่ต้องเพราะมันอยู่ในทุกวิชาอยู่แล้ว ปริญา ไม่มีปริญยานะ เนื้อหาแทรกมี รายวิชาไม่มี ปริญาโดยตรงไม่มีนะครับ อันนี้ก็จะฝากไว้

สอง งานวิจัย มีเยอะเลยเรามีประกวดที่ลิสต์เด่นของการพอเพียงนะ เรามีประกวดวิทยานิพนธ์โทเอก เรามีประกวดหน่วยงานพอเพียงระดับคณะ ปีนี้คณะสัตวแพทยศาสตร์ อาจารย์ไปดูเลยไปหาคนบดคณะสัตวแพทย์ตอนนี้ ไปถามเลยว่าอาจารย์ธนาว่าส่งมาอยากจะถามว่าทำไมได้รางวัล เขาจะตอบอย่างไรนะ คณะสัตวแพทยศาสตร์ปีนี้นะ เพราะฉะนั้นลิสต์มี หน่วยงานพอเพียงมีอบรมมี อบรมเราเยอะเลยเพราะนี่คือจุดเด่นของมหาวิทยาลัยเกษตร เพราะว่าไม่ต้องยุ่งกับพวกนิสิตอาจารย์มาก ไปยุ่งกับชาวบ้าน ยุ่งกับเกษตรกร ยุ่งกับข้าราชการ ยุ่งกับเนี่ย ผมอบรมนักบริหารระดับสูงนี้ อบรมเป็นเนื้อหาแทรกอยู่เป็นหลัก เอามาทำเป็นpaperด้วย ก็ประมาณ 6 ชั่วโมงแล้วก็มาประยุกต์ใช้ให้เป็นpaperนะครับ

สุดท้ายก็คือเรื่องของ PR นะ เราทำหนังสือ ท่านไปที่เกษตรก็ได้้นะ เรามีหนังสือ อย่างปีแล้วมีหนังสือชื่อน้อมนำตามคำพ่อ ผมเป็นคนทำแล้วก็เอาไปแจกนะครับ ไปขอได้ที่เกษตรนะครับ แล้วเราก็มีหนังสืออย่างนี้ เราจะมีทุกปีออกมา แต่ว่าไม่ใช่พอเพียงโดยตรง เพราะเราไม่กล้าเหมือนกันเราไม่มีเคสอะไรมากนัก เรามีหนังสือ มีแผ่นพับการทรงงานแจก เราขออนุญาตอาจารย์เกษม ทำแจกเผยแพร่เป็นหมื่น ๆ ฉบับเลยนะ ทำ PR มีบอร์ด มีแผ่นป้ายอะไรนี้ แต่ผมก็อยากจะเห็นมหาวิทยาลัยสักแห่งหนึ่งนะนะ แกะสลักพอเพียงหินอ่อน ต้องกล้าอย่างนี้นะ ผมอยากเห็น

อธิการบดี อธิการบดีบอกอย่าเลยมันไม่รู้ว่าจะอนาคตเราจะเปลี่ยนแปลงหรือเปล่า เห็นไหม ถ้าท่านไป อนุสาวรีย์ลินคอนนั้นนะ ที่วอชิงตันนะ ยังแกะสลักเลย ประชาธิปไตย คือ by people for people มัน แกะสลักเลยเป็นหินอ่อน มันเปลี่ยนแปลงบ้างรีเป่าก็ไม่รู้มันแกะมาเป็นร้อยปีละ ทุกคนแบบปลื้ม มากเลย ลินน์คอนนั้นนะ เอ่อ นะ ถ้าแกะพอเพียงเป็นหินอ่อนจารึก ไม่ใช่เอาสีมาทาทะ แกะสลัก ไม่ใช่เลเซอร์ยิงด้วยนะ ผมว่ามันจะเป็นอะไรที่น่าสนใจมากเลย ก็ขอฝากไว้ตามนี้ก่อน

อ.ธนบดี : ขออนุญาตแทรกนิดหนึ่งที่เมื่อสักครู่ถามว่ามันควรมีอะไรที่เป็นตัวชี้วัดชี้ใหม่ ที่นี้จะ ยกตัวอย่างเรื่องสหกิจศึกษา สหกิจศึกษาก็คือ ระบบการที่สร้างประสบการณ์ให้กับนิสิตนักศึกษา โดยการออกไปทำงานในบริษัทจริงๆ เป็นเวลาสี่เดือน เปรียบเสมือนพนักงานจริงแล้วก็กลับมา เรียนต่ออีกหนึ่งเทอม เทอมสุดท้ายก็จะจบ อันนี้เป็นการช่วยทำให้เด็กมีประสบการณ์ในการทำงาน แล้วก็ทำงานทำได้มากกว่านักศึกษาที่ไม่ได้ผ่านระบบสหกิจศึกษาอย่างน้อย ๆ ก็ 80 กว่าเปอร์เซ็นต์ ที่ได้งานทำ ที่นี้ถามว่ามันสำคัญขึ้นมา ยัง ไง ตอนนี้มันสำคัญขึ้นมาก็ถือว่า สมส. กับ สกอ.นี้ เอาตัวนี้ ไปเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของมหาวิทยาลัยตัวหนึ่ง ตอนนี้ก็ทุกมหาวิทยาลัยก็รู้สึกตื่นเต้น เตือรือร้นว่า จะต้องทำสหกิจศึกษาให้ดีจะต้องมีด้วยจะต้องผ่านเกณฑ์อะไรต่ออะไรของด้านสหกิจศึกษา เพราะฉะนั้นถ้าเพื่อเรื่องนี้เอาเข้าไปเป็นการประกันคุณภาพของสถาบันการศึกษาอย่างหนึ่งว่า เด็กที่ จะผ่านวิชานี้แล้วจะต้องรู้จัก manage การเงินตัวเอง จะต้องรู้จักมีภูมิคุ้มกันมีเหตุผล มีอะไรต่ออะไร สามารถจะประหยัคคอดออมอะไรก็ได้แล้วแต่ถ้าสามารถทำได้มันก็น่าจะดี แล้วก็อีกเรื่องหนึ่งคือ ต้อง จัดฝึกอบรมเยอะ ๆ โดยสถาบันที่เกี่ยวข้องนี้ฝึกอบรมแล้วให้อาจารย์ทุกคน เหมือนสมาคมสหกิจ ศึกษาแห่งประเทศไทยเขาได้รับเงินจาก สกอ. เพื่อที่จะจัดฝึกอบรมอาจารย์ที่จะไปดูแล อาจารย์ นิเทศงาน อาจารย์ บุคลากรที่บริหารงานสหกิจศึกษานี้จัดอบรมโดยที่เราไม่ต้องเสียค่าจัดอบรม เพราะ สกอ.จ่าย แต่ก็อาจจะมีการค่าพาหนะ ค่าเดินทาง ทีมมหาวิทยาลัยจะต้องจ่าย จากนั้นมันก็จะเลยจะมี ประกาศนียบัตรว่าคนจะมาสอนวิชานี้ได้ ก็ต้องผ่านการอบรมมา

ดร. ปริญญ : ขอบคุณอาจารย์ธรรมา และอาจารย์ธนบดี นะคะ เดี่ยวจะเปิดอภิปรายนะคะ พวกเราก็ ช่วยกันเสนอข้อคิดเห็น แต่ว่าขอสรุปนิดเดียวจะคะในส่วนของ KPI ในระดับขั้นพื้นฐานก็มีใน ส่วนของการประเมินการทำงาน ในส่วนของ สมส.ขั้นพื้นฐานก็ระบุเป็นตัวชี้วัดที่ 10 กับ 11 นะคะ เรื่องเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ โครงการพิเศษ แล้วก็อยู่ในตัวชี้วัดมาตรฐาน ตัวชี้วัดของผู้เรียน อาชีวะก็ จะมีรู้สึกประมาณ 2 สมส.ที่ประเมินเกี่ยวกับเรื่องพอเพียงนะคะ กสน.ไม่มีประเมินเรื่องนี้โดยตรง อุมศึกษาที่ยังไม่มี เพราะฉะนั้นในส่วนของ KPI นี้ ก็เริ่มเห็นบ้างแล้วในระบบอาจจะยังไม่ ครบคลุมทั้งหมดก็ตามแต่ ตรงนี้เราจะเดี๋ยวพวกเรา มองหน้ามองตาส่วนมากจะรู้จักกันนี้นะคะ ทำงานขับเคลื่อนมานาน อาจารย์ก็อยากจะเปิดฟลอร์ อาจจะแนะนำตัวเองสักนิดหนึ่ง แล้วก็ขอเวลา แต่ละท่านไม่เกิน 5 นาทีนะคะ เพื่อจะได้เปิดโอกาสให้กับทุกท่านได้มีโอกาสร่วมแสดงความ คิดเห็นนะคะ อาจารย์ขอโฟกัสนะคะ ว่าเสนอข้อชี้แนะ 10 ปีข้างหน้ามีอะไรบ้างที่เราจะต้องทำ

ต่อไป ทำให้เข้มข้นมากขึ้น ควรจะเริ่มทำ ได้บ้างแล้วนะคะ เพราะฉะนั้นถ้ามีงานวิจัยสำหรับที่จะส่งต่อไป สกว.เข้าไปก็ควรวิจัยต่อก็ได้นะคะ เชิญเลยคะ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี : ขอบคุนมากท่านอาจารย์ครับ ผมอุทัย อันพิมพ์ จากคณะบริหารศาสตรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีครับ ซึ่งในเรื่องของการสอนทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงนี้ของมหาวิทยาลัยต้องเรียนอย่างนี้ครับเนื่องจากว่าที่ผ่านมาท่าน ดร.อภิชัย พันธเสน นี่ไปเป็นคณบดี คณะบริหารศาสตรครับ ซึ่งช่วงนั้นโดยมีนายแพทย์เกษม เป็นนายกสภามหาวิทยาลัยครับ ก็ขอเปิดเป็นหลักสูตร แล้วก็ได้รับการอนุมัติเมื่อปี 50 หลักสูตรเป็นหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็ต้องยอมรับว่าการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเป็นอะไรที่ค่อนข้าง เหมือนที่ท่านอาจารย์ธนาได้พูดถึง ว่าเป็นอะไรที่ยากมาก ถ้าใครไม่มีบารมีในเรื่องของการที่จะบริหาร ไม่ได้รับการยอมรับเรื่องสาขานั้น ๆ นั้นครับ ที่ผ่านมานี้เราก็เปิดสาขา แล้วก็เปิดรับนักศึกษาจนกระทั่งทุกวันนี้ ทางสภามหาวิทยาลัยก็มองว่า เอ๊ะ นักศึกษาที่จบจากหลักสูตรนี้แล้วนี้จะไปทำอะไร นะครับ เพราะว่ามันไม่เหมือนหลักสูตรอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ถ้าทางด้านของการบริหารก็มันไม่เหมือนจบการเงินนะ คุณก็ไปทำงานนะ งานแบงค์ จบตลาดคุณก็ไปทางด้านการตลาด หรือจบบัญชีคุณก็ไปเป็นสาขาเฉพาะนะครับ แล้วทางสภามหาวิทยาลัยก็ให้เราปรับปรุงหลักสูตรนะครับ ก็คือให้เราเร่งการรับนักศึกษาในช่วงแรกนะครับ เนื่องจากว่าเปลี่ยนผู้บริหารเป็นผู้บริหารตั้งแต่คณะบดี อธิการบดี นะครับ พอเปลี่ยนผู้บริหารปุ๊บก็ให้เราชะลอการรับนักศึกษาเพื่อที่จะไปปรับปรุงหลักสูตร ก็ที่ผมได้เคยเรียนปรึกษาอาจารย์ ดร. ปรียานุชทางโทรศัพท์นะครับ แล้วก็ขอ ตอนนั้นเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในเรื่องของการปรับปรุงหลักสูตร ซึ่งเราก็พยายามที่จะปรับปรุงหลักสูตรมา ก็จนกระทั่งทุกวันนี้คณะกรรมการกลั่นกรองหลักสูตรเองก็มองว่า มันอาจจะ มันก็เป็นเหตุเป็นผลนะฮะว่าเนื่องจากสาขานี้ เนื่องจากว่าคนเรียนก็อาจจะไม่เยอะ ซึ่งผู้บริหารก็มองว่าในเรื่องของต้นทุน ในเรื่องของการผลิตบัณฑิตนี้ก็อาจจะไม่ได้เป็นสาขาที่ได้รับความนิยมชมชอบของตลาดทั่วไปก็เลยมองว่าถ้าผลิตต่อไปอาจจะยังไม่เหมาะในช่วงนี้ก็ให้เร่งการรับนักศึกษา สอนนักศึกษาเราก็มีจบไปแล้ว 2 รุ่น ซึ่งถามว่านักศึกษาจบไปรุ่นแรกนี้ 15 คนก็มีสถานที่ทำงาน แล้วก็มีส่วนในส่วนของทำงานตัวเอง ประกอบอาชีพส่วนตัว แล้วก็ทำงานตามหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งรุ่นที่ 2 นี้จบอีก 16 คน ก็มีงานทำทุกคน ถามว่าถ้าเราถามว่าความต้องการของตลาดนี้เป็นอย่างไรผมมองว่าหนึ่งก็คือว่าเขาสามารถที่จะมีอาชีพไปทำงานของตัวเองได้ สองก็คือว่าในสถานประกอบการบอกว่า คุณมีลูกศิษย์แบบนี้บ้างไหม อยากจะได้ ซึ่งเรามีลูกศิษย์ที่จบไปแล้วนี้ 31 คน ก็ถามว่าไปสถานประกอบการก็มีความต้องการ เนื่องจากว่ากลุ่มคนเหล่านี้ก็ถูกฝึก และถูกหล่อหลอมในด้านคุณธรรม และจริยธรรมค่อนข้างจะมากกว่านักศึกษาทั่ว ๆ ไป เพราะอะไร เพราะว่าจุดเด่นที่เราจัดการเรียนการสอนที่นั่นที่นั่นท่านอภิชัยก็ได้ ร่วมมือกับราชธานีโสภณะครับ คือกลุ่มโสภณี่ ไปจัดทำเป็น เขาเรียกว่า ศูนย์ฝึกฝนเศรษฐกิจพอเพียงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ซึ่งจัดตั้งอยู่ใน

มหาวิทยาลัย ซึ่งเราได้เชิญกลุ่มของชาวโศก มาทำทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในมหาวิทยาลัย โดยที่มหาวิทยาลัยให้พื้นที่ 42 ไร่ในการจัดทำกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อที่จะเป็นเสมือน social lab เพื่อให้นักศึกษาได้ไปเรียนรู้ และให้อาจารย์ในคณะอื่น ๆ ไปเรียนรู้ด้วย อาจจะรวมทั้งในเรื่องของการทำวิจัย อันนี้ก็เป็นจุดเด่นที่ แล้วในขณะเดียวกันอยู่ที่นั่นก็จะมีเขาเรียกว่า สมณะ ซึ่งเป็นนักบวชชาวโศกมาประจำอยู่ที่นั่น ใครที่อยากสนทนาเรื่องธรรม หรือนักศึกษาที่เรียนทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงเราก็จะมีชั่วโมงสัปดาห์ละอย่างน้อยสามชั่วโมงเพื่อที่จะให้ความรู้ในเรื่องของ จริยธรรมคุณธรรม อันนี้ก็เป็นจุดเด่นของการเรียนที่นั่น แต่เนื่องจากว่าหลังจากที่เรามีการปรับปรุงหลักสูตรก็สุดท้ายก็มีโอกาสผลิตนักศึกษาได้เพียงแค่ 4 รุ่นนะครับ เหลืออยู่ 2 รุ่น ตอนนี้ที่ยังอยู่ระหว่างของการเรียนอยู่ปี 3 และปี 4 อันนี้คือ ที่มหาวิทยาลัยอุบล ตอนนี้ก็คือสุดท้ายสภามหาวิทยาลัยให้ปิดหลักสูตรนะครับ ก็เป็นที่น่าเสียดายนะครับ ถามว่าอาจารย์ในหลักสูตรนี้จริงๆ แล้วเรามีเพียงพอไหมสำหรับการเปิดหลักสูตรนี้ ก็มีอาจารย์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ 4 คน แล้วก็อาจารย์ทางด้านเกษตรอีก 3 คน ซึ่งก็เพียงพอตามเงื่อนไขการเปิดหลักสูตรนะครับ เนื่องจากเหตุผล อันนี้ของทางสภามหาวิทยาลัย แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนในหลายวิชาที่คณะบริหารศาสตร์นี้ก็จะเรียนบังคับสำหรับนักศึกษาทางด้านบริหารศาสตร์ทุกคนก็จะต้องเรียนวิชาพุทธเศรษฐศาสตร์และเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นรายวิชาที่จะชี้ให้นักศึกษาได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางด้านเศรษฐกิจ

ดร.ปริยานุช : อาจารย์คะเรียนถามนิดนึง จบออกมาแล้วเขาก็อยากได้มีอย่างนี้อีกไหม ฟังนี่นะคะ แล้วฟังผลตอบว่าไม่ผลิตนี่ก็อาจารย์ว่ามันงง ๆ นะ อะไรเป็นปัจจัยใหญ่ที่ทำให้ปิดหลักสูตรตรงนี้ เพราะในเมื่อฟังดูแล้วทุกอย่างพร้อมหมด แต่อยู่ ๆ ก็ปิดนี้ อาจารย์ฟังไม่ได้ความชัดเจนว่า แล้วอะไรเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องปิดหลักสูตร เพราะว่าเรียนจบไปเขาก็บอกว่ายากได้นักศึกษาแบบนี้ อีกอะไรอีก เอาสั้น ๆ นิดเดียวละ

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี : คือข้อมูลส่วนหนึ่งตอนนี้ก็คือตอนนั้นที่เราชะลอการรับนักศึกษา เนื่องจากว่ายังไม่มีมีการประเมินหลักสูตร เนื่องจากว่าหลักสูตรเราจะประเมินทุก 4 ปีใช่ไหมครับ ปรับปรุงหลักสูตร ทีนี้ก็เนื่องจากว่าเปลี่ยนผู้บริหาร เปลี่ยนคณบดี ก็ให้ชะลอการรับนักศึกษา เหตุผลตัวหนึ่งก็คือว่าที่ผ่านมา 2 ปีนะครับตอนนั้น ก็คือ นักศึกษาจำนวนนักศึกษารับเข้านี้รุ่นแรกเรามีนักศึกษาอยู่ 30 คน

ดร. ปริยานุช : โอเคสองปัจจัยก็คือ เปลี่ยนผู้นำด้วย แล้วก็จำนวน input น้อย

มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี : แล้วอีกส่วนหนึ่งก็คือ นักศึกษาออกระหว่างปี ซึ่งถามว่านักศึกษาเรียนได้ไหมที่เข้ามา ส่วนหนึ่งเราก็ต้องยอมรับว่า เพราะเขาคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียงพอเข้ามาแล้วนี่มันอาจจะไม่ใช่สำหรับตัวนักศึกษา ซึ่งเราก็ไม่รู้ คือเมื่อเข้ามาแล้ว นักศึกษาไม่ชอบนักศึกษาก็สามารถที่จะเปลี่ยนไปเรียนสาขาอื่นได้ อันนี้ก็อาจจะจะเป็นเหตุผลปัจจัยหนึ่ง

ดร.ปริยานุช : ก็อาจจะเป็นประเด็นฝากให้โรงเรียนมัธยมผลิตนักเรียนเร็ว ๆ จะได้รับไปสมัครต่อคณะ เขาอาจจะเปิดใหม่ก็ได้ละ ขอบคุณท่านอาจารย์อุทัยนะคะ เดี่ยวเป็นเคสให้เราได้คุยกันต่อขออาจารย์กัณทิมาก่อนนะคะ แล้วค่อยกลับไปที ผอ.

อ.กัณทิมา : ขออนุญาต ดิฉันนางกัณทิมา แซ่มชิต ผู้อำนวยการโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี นะคะ จากชั้นพื้นฐาน ตัวเองเคยสงสัยว่าเราบ่มเพาะเด็กเรามา 6 ปี แล้วพอไปถึงมหาวิทยาลัย เพราะเรารู้ว่าหลักสูตรกิจพอเพียงเป็นหลักคิด แล้วเราก็ตอบได้เลยว่าในจำนวนเด็กของเราปีหนึ่งสำเร็จชั้นมัธยมปลายประมาณสัก 100 คน เรามั่นใจว่า ประมาณสัก 10% ที่หลักคิดนี้ติดตัวเขา แล้วเขาไปเจออะไรในมหาวิทยาลัยเขาก็ยังไม่เปลี่ยนเพราะเขามีหลักในการคิด

ดร.ปริยานุช : อาจารย์คะ 10% ในตัวคน หรือว่า 10% ของ 100 คนคะ

อ.กัณทิมา : เราคิดว่า 10% จาก 100 คนนะคะ ที่เหลือเรามองว่านั่นคือเขาอาจจะยังไม่แน่น ยังไม่แน่นตรงที่มองว่าเข้าไปในมหาวิทยาลัย ถ้ามหาวิทยาลัยไม่ตอกย้ำซ้ำเติมเขานะเขาอาจจะไม่ได้ นั่นคือสิ่งที่เราคิด แต่มาฟังวันนี้แล้วก็คิดว่าอย่างน้อยคณะศึกษาศาสตร์ เราก็มองว่าตรงนี้นะคะถ้าเริ่มต้นช่วงนี้ ที่คิดว่าข้างหน้าเราจะเดินไปยังไงนะ เรามองว่าคณะศึกษาศาสตร์หรือคณะครุศาสตร์ที่ผลิตครูนี้เป็นเรื่องจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องทำ เพราะอะไร ตอนที่โรงเรียนจุฬาภรณเกิดปัญหาปัญหาที่ว่าเมื่อเราทำงานไปข้างหน้าเราอยากไปข้างหน้าเรื่อยเราไม่อยากจะถอยหลังนะคะมาเริ่มต้นสัปดาห์ใหม่นี้ ปัญหาของเราคือว่า คุณครูของเราที่เริ่มต้นทำงานกับเรามาใหม่ ๆ ความก้าวหน้าของท่านมี ท่านไปสอบก้าวหน้าต่อเป็นผู้บริหารบ้าง เข้าโรงเรียนประจำจังหวัดบ้าง เพราะฉะนั้นคุณครูของเราจะหายไปครึ่งหนึ่ง พอหายไปครึ่งหนึ่งเราก็จะได้ครูบรรจุใหม่มาแทนที่ครึ่งหนึ่ง พอครึ่งหนึ่งมาแทนที่แล้วนี้เราเดินต่อไม่ได้ และเราเริ่มต้นต้องมาบ่มครูก่อน เพราะครูคือผู้ที่ถ่ายทอดสู่นักเรียน ถ้าคุณครูยังไม่กระจำกับเราเราจะไปไม่ได้แบบนี้ ทีนี้ถ้าสมมติว่า คณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์ได้ผลิตครูรู้เรื่องนี้มาแล้วถึงแม้เป็นครูใหม่เราก็เดินของเราต่อได้ เพราะครูเขารู้เรื่องแล้ว เพราะนั้นเรามองว่า ถ้าเราจะมองว่าในอีกทศวรรษหน้านี้จะยังงัยในมหาวิทยาลัย เราก็มองตรงนี้เป็นเรื่องเร่งด่วนแล้วแหละ เรามองว่าเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการจัดการศึกษาที่ถูกต้องที่สร้างคุณภาพของคน เพราะทำให้คนมีหลักคิด มีกรอบคิดเมื่อเข้าที่ท่านดร.สุขสรวงศ์ ที่บอกว่าในเรื่องของธุรกิจ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก็เอามาใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งมีความรู้สึกตรงกับใจเราเลย เพราะเราบอกว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมันใช้ในการวางแผน วางแผนได้ทุกเรื่องเลย เหมือนที่ท่าน ดร.ธนาบอกร มันใช้ได้ทุกสาขาวิชาเลย เพราะว่ามันนำมาใช้ในการคิด คิดวางแผนในทุกเรื่องเพื่อทำยังไงแล้วให้งานของเรามันสำเร็จมีภูมิคุ้มกันตรงนี้ ตรงนี้เราพยายามตอกย้ำซ้ำเติมบอกกับลูกศิษย์เรามาเรื่อย ๆ แต่ที่บอกว่า 10% นี่ คือเราคาดการณ์ประมาณเอาโดยที่เราไม่ได้แน่นอนนะคะ แต่คือที่เรามองที่ 10% เด็กเรา คืออยากจะบอกว่ามันอยู่ใน DNA ใน 10% นี้ แต่อีก 90% เราบอกว่าเรายังไม่มั่นใจอาจจะจะเป็นเพราะว่าตัว ผอ.เองยังไม่ได้คลุกกับเด็กทั้ง 100 คน แต่เด็กประมาณ 10 กว่าคนนี่ก็คือจากเด็ก หมายความว่ากลุ่มที่เรากล่าวว่า 10

คนนี่หมายถึงว่าเด็กที่เราเรียกมาใช้บ่อย ๆ เราก็เลยสัมผัสเขา แล้วก็อยากจะฝากท่าน ดร.จิตติมา พอดิปลูกศิษย์ของตัวเอง ปีนี้แหละ ซึ่งได้ทุนเศรษฐกิจพอเพียงที่เราเสนอไปนะคะ เขาไปเรียนที่ ม. นเรศวร นะคะ แล้วเด็กคนนี้เราบ่มเพาะมา 6 ปี เกี่ยวกับเรื่องนี้ แล้วเขาอยากเป็นครูแล้วเขาสอบได้ แต่เขาเรียนเอกคณิตศาสตร์นะคะ เดี่ยวถ้ายังงั้นจะบอกให้เขาไปหาท่านอาจารย์นะคะ ก็อยากจะเสนอว่ามันเป็นเรื่องเร่งด่วนของมหาวิทยาลัย แท้จริง ๆ แล้วบอกว่าไม่ใช่แค่คณะศึกษาศาสตร์หรือ คณะครุศาสตร์มันต้องทุกคณะในมหาลัย แต่ถ้าเร่งด่วนต้องคณะนี้ก่อน เพื่อจะผลิตครูมาสร้างเด็ก ต่อค่ะ

ดร.ปริยานุช : ขอบคุณท่าน ผอ.กัญทิมา นะคะ นี่ก็ส่งเชี่ยวชาญพิเศษเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่นะคะ ผู้บริหารเชี่ยวชาญพิเศษ เชิญท่าน ผอ.ค่ะ

ผอ. ศึกษาสงเคราะห์ตราด จังหวัดตราด : ผม สมศักดิ์ แสงประเสริฐ ผู้อำนวยการศึกษาสงเคราะห์ ตราด จังหวัดตราด โรงเรียนผมคิดนะ เอกถลักษณ์กับอัครลักษณ์นะสามวันไม่เสร็จ พอคิดได้แล้วไปดู คะแนนของ สมส.นะ มี 1 คะแนนเองนะ เพิ่มสัก 10 คะแนนได้ไหม คนมันจะได้หันมาสนใจ แล้วก็เด็กเดี๋ยวนี้โดยสภาพทั่วไปมันไปสนใจกวดวิชามันไม่สนใจแล้วเรื่องในโรงเรียนมันไปกวดวิชา อย่างเดียว เพื่ออะไร เพื่อเข้าสู่มหาวิทยาลัย ตรงนี้มันจะปลดปล่อยยังไงก็ยังคงอยู่เหมือนกัน แต่ว่าอย่างไรก็ตามเราเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานผมคงจะต้องเน้นเรื่องจิตสาธารณะให้เด็กให้มาก ที่นี้มหาวิทยาลัยก็ฟังได้ไหมว่ารับเด็กจิตสาธารณะให้เยอะ ๆ หน่อย แล้วก็ฝากทางทบวงมหาวิทยาลัย ว่าพยายาม PR รุ่นนี้นั้นมากเหลือเกินรุ่นเจ้าสัวบ้าง จำครบจบแน่นบ้าง พยายามเบรก ๆ หน่อยครับ ไม่จั้นคนมันแห่ไป ที่นี้โรงเรียนของผมไม่ให้เขาเลยครับที่จำครบจบแน่น เพราะว่ามันเด็กยากจนอยู่ แล้วมันไม่เหมือนชาวบ้านเขา เพราะฉะนั้นก็ฝากไว้แค่นี้ครับ ขอบคุณครับ

ดร.ปริยานุช : ขอบคุณท่าน ผอ.ค่ะ

อ.ธันวา : คือ ผมฟังเศษของมหาวิทยาลัยอุบลนะ ผม จริง ๆ อันนี้เป็นเรื่องเศร้านะ เพราะว่าเรายกย่องมหาวิทยาลัยอุบลว่าสามารถเป็นมหาวิทยาลัยที่บุกเบิกนะ ในการจัดการสอนแล้วก็เอานิสิตไปฝึกงานในชุมชนแล้วก็เขียนpaperส่ง แล้วก็ไปมหาวิทยาลัยแรกและก็มีมหาวิทยาลัยเดียวด้วย ที่กล้าทำปริญญาเรื่องนี้ นี่แสดงให้เห็น ไม่ได้เป็นความล้มเหลวของใคร เป็นอาจารย์เองผู้บริหารเองก็ยังไม่เข้าใจจริง ๆ นะ อันนี้เป็นเรื่องที่เราจะต้องฟังดี ๆ แล้วก็ต้องเศร้าใจร่วมกันว่า แม้แต่ครูบาอาจารย์เองเขาก็เป็นอย่างนี้นะ เพราะเป็นผู้บริหารปั๊บ ผมไม่คิดว่าใช่ ผมไม่คิดว่าไม่ใช่ คือเขาพลิกฟ้าพลิกได้เลย นี่ขนาดผู้บริหารนะ นี่ขนาดคณบดีนะ เพราะฉะนั้นเราอย่าไปมองในแง่ดี คืออาจารย์ปรี แกเป็นคนดีคือมองแง่ดีนะ แต่ผมนี้สัมผัสทุกคนคิดไม่ดี ผมสัมผัสแล้วผมยอมรับว่าเขาเป็นคนอย่างนี้ เพราะฉะนั้นถ้าจะเอาเรื่องความพอเพียงไปขับเคลื่อนนี้เราต้องแก้ปัญหาคนอย่างนี้ ด้วยว่าเขาไม่เข้าใจนี้ทำยังไง และเข้าใจผิดด้วย เมื่อวานนี้ผมไปสอบมหาวิทยาลัยมหิดล ปริญญาเอกของฝรั่งเป็นออสเตรเลีย นะครับ ผมยกตัวอย่างให้ฟังมันมาเรียนที่โยธิน ที่กุศุมนะ thesis ของเขาชื่อ food system ใน developing society ก็แปลว่าระบบการจัดการอาหารแบบชุมชนนะใน

ชุมชน แล้วก็จะขอเปิดวิชาใหม่ที่มหาวิทยาลัยที่ไคร้สเชิร์ช นิวซีแลนด์ เขาเอาเรื่องชุมชนไปแปลเลยว่า ชุมชนนี้ไม่มีอะไรหรอก สหกรณ์ ข้าวอินทรีย์ ถั่วสืลห่าอะไรต่าง ๆ เอามาวิเคราะห์ เสร็จแล้วอันนี้ สามารถเอาไปประยุกต์ใช้กับชนเผ่าที่นิวซีแลนด์ได้ไหม มันก็ใช้ได้อยู่แล้วเช่น ถั่วสืล 5 ของชุมชน เขาเรียกค่าคุณธรรม ที่นั่นก็มีการสตัคซ์ปฏิญาณต่อเทวดาต้นไม้ของนิวซีแลนด์ มันก็เอาไป ประยุกต์ใช้สำหรับสังคมที่มันดิบ ๆ สุก ๆ มันต้องอยู่ด้วยพฤติกรรมของมันแล้วมันอดตาย เอ้อ ของ อเล็กซ์ไซ้ใหม่รู้จักไซ้ใหม่ เพราะฉะนั้นเมื่อสอบผ่านเสร็จมันกลายเป็นอะไรบางอย่างที่เตรียมจะ ระเบิดเถิดเทิง แต่ของเรากลับกลายเป็นว่าไม่เอาไหน ไม่รู้เรื่อง ต้องปิด คือเพียงแค่การประยุกต์ใช้นี้ คือผมตั้งใจจะเรียนอาจารย์ทุกท่านเลยว่าอยู่ที่การประยุกต์ใช้มากกว่าการมอง อเล็กซ์มันมาอยู่ ชุมชนก็เดือน แล้วมันเขียน มันบอกชุมชนนี้แหละคือตัวอย่างต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง แล้วตอนจบก็ คือ food safety หรือ food security ตอนจบก็ food system แล้วเอาไอเดียไปประยุกต์ใช้ได้กับ สารพัด เอาไปประยุกต์ใช้ได้กับประเทศสารพัดที่เป็น developing society ประเทศจ๋า ๆ นะ มัน เอาเคสเราไปทำแล้วเรากลับไม่รู้เรื่องรู้ราว เอ้อ ปิด ๆ ผมว่าเรามอง ผมอยากให้อาจารย์สรุปสัก 2 หน้าให้ อ.ปริยานุช ว่า rise and fall ของ safe teaching at Ubon นี่มันเกิดขึ้นได้ยังไง การเกิดและการ ดับของการสอนเศรษฐกิจพอเพียงที่อุบลนะ เกิดได้ยังไงสัก 2 หน้ามาดูสิ มันเป็นเคสที่น่าสนใจมาก ฟังแล้วมันเศร้านะ ผมเศร้านะ จริง ๆ ผมชมมหาวิทยาลัยอุบลเรื่องนี้มานานมากเลยไซ้ใหม่ เราชม มาหลาย ๆ ครั้ง เพราะฉันผมคิดว่าอยากให้ อ.ปริยานุช เน้นเรื่องการอบรมครู หรือวิทยากรพอเพียงก็ อาจจะต้องทำเรื่อย ๆ นะ หาไม่แล้วเราก็จะเป็นคนอย่างนี้นะ เข้าใจผิด เพราะฉะนั้นเราต้องสร้างครู วิทยากรบ่อย ๆ เป็นรุ่น ๆ เยอะ ๆ สัก 200-300 คนทั่วประเทศอย่างนี้ สร้างเยอะ ๆ หาไม่แล้วก็จะมี คนที่ไม่เข้าใจ เข้าใจผิดนะ พลิกอย่างนี้เสร็จ พลิกเลย เสียหายแรงที่เราทำกันมานาน

ดร.ปริยานุช : คือ ตรงนี้นะคะ ไม่รู้จะโยนไปที่ไหน โยนไปที่อาจารย์จ๋า คือมันเป็นไปได้ยังไงว่า คน ๆ หนึ่งเข้ามาปรับเปลี่ยนอะไรได้โดยอย่างนี้ คือระบบ มันไม่มีเสถียรภาพ ไซ้ใหม่คะ แสดงว่า ไม่เฉพาะคณบดี คณะกรรมการหลักสูตรของคณะนี้ คือ ถ้าระบบ เพราะฉะนั้นแม้แต่นายกสภาก็ยังพูด อะไรไม่ได้ นายกท่านเดิมไซ้ใหม่คะ ก็ขนาดท่านองคมนตรีเป็นนายกสภานะเห็นใหม่ แสดงว่า เปลี่ยนมาตั้งแต่ข้างบนจนมาถึงข้างล่าง คืออาจารย์พยายามพูดว่าอย่าไปว่าคณบดีคนเดียวจริง ๆ มันมีหลายปัจจัยนะอาจารย์นะ ไม่ใช่คณบดีจะมาอย่างนี้ได้คนเดียว แต่อาจารย์ใส่สีแดง ๆ ไว้เรื่องนี้ ว่าจะต้องไปคุยกันต่อกับ สกอ.อะไรพวกนี้ เดียวก็ต้องหาทางคิดกันต่อ เชิญเลยคะ

ม.ราชภัฏอุบล : ก็ขอช่วยคิดหน่อยนะคะว่า 10 ปีข้างหน้ามันจะเป็นอย่างไรนะคะ พูดถึงเรื่องของ ม.ราชภัฏอุบลนะคะ หลักสูตรตอนนี้เรามีรายวิชาเศรษฐกิจพอเพียง และในขณะเดียวกันโมเดลของ คณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏอุบลก็คือ สร้างก่อนเสพนะคะ ที่เราใช้อยู่เป็นประจำ เพราะฉะนั้นทุกอย่าง ของเราก็คือพอเพียงทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสนุกสนานอะไรยังไงก็ต้องทำเองก่อนแล้วก็คือสนุกสนานลักษณะนี้ นะคะ วิชาที่เราใช้ก็คล้าย ๆ กับทาง มน.นะคะ คือวิชาความเป็นครู จะใส่ในเรื่องตรงนี้ค่อนข้างที่จะ เยอะนะคะ เพราะฉะนั้นก็ขอเสนอว่าไม่ว่าจะในส่วนของอุดมหรือไม่ว่าจะอะไรต่าง ๆ ก็ยังจะเป็น

เรื่องของหลักสูตรนะคะ หลักสูตรอาจจะเป็นทั้งเป็นรายวิชา หรืออย่างจะเป็นถึงขั้นปริญญาบัตรนะคะ อย่างที่ ม.อุบล รายวิชาที่จะมีทั้ง G.E. รายวิชาเอก และส่วนที่สำคัญที่สุดเนื่องจากเราจะเปิดเป็นประชาคมอาเซียน ก็อยากจะให้ได้ขยายในความรู้ของเรื่องพอเพียง อย่างเช่น เคสของ ม.สยามได้ทำก็คิดว่าน่าจะเป็นตัวอย่างที่ดีเพราะว่าถ้าต่อไปเราเป็นตลาดเดียวกัน เราเป็นสังคมเดียวกัน เป็นอะไรต่าง ๆ เดียวกัน ส่วนหนึ่งที่ทฤษฎีพัฒนาประเทศเป็นทฤษฎีว่าด้วยโครงสร้างหรือฟังก์ชัน แต่ทฤษฎีของเศรษฐกิจพอเพียงมันจะเป็นทฤษฎีที่เรียนรู้แล้วเอาไปใช้ ไม่ใช่เรียนรู้เพื่อให้มันเสร็จสิ้นในโครงสร้างเท่านั้นเองแต่สำหรับการเอาไปใช้ตัวนี้เป็นปัจจัยสำคัญนะคะ อีกอันหนึ่งก็คือ เรื่องของการแทรก เพราะฉะนั้นการแทรก จริงๆ แล้วในเรื่องของการผลิตและพัฒนาครูนี้แทรกในทุกรายวิชา อย่างที่ว่า คนที่บอกว่าไม่มีเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักสูตร แต่เราก็แทรกอยู่ อย่างเช่นรายวิชาที่เลื่อนวิทยฐานะหรือก่อนแต่งตั้งในขณะนี้ในเรื่องของความเป็นครูก็สอดแทรกในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีกรณีศึกษาของคุณครูที่ประสบผลสำเร็จตัวนี้ก็ขยายไปแล้ว เพราะฉะนั้นเรียกว่าคุณครูทุกคน น่าจะพอได้เรียนรู้ในตัวนี้นอกจากโรงเรียนเครือข่ายของที่เราได้พยายามทำอยู่ในเรื่องของการพัฒนาตรงนี้

อีกอันหนึ่งที่มอง เห็นว่ามันจะเป็นตัวเร่งด่วน และจะทำให้เขาชนเป็น ไปได้ด้วยก็คือในเรื่องของ การค่าย ค่ายพอเพียง อยู่ที่อุบลที่คุณพ่อบุญเหลือ สายแวนี่ เรียกว่าเป็นคนที่ เป็น act แล้วก็ถอดนะคะ คือหมายถึงว่ารายได้ที่รายวันรายปีรายเดือนอะไรต่าง ๆ คุณพ่อบุญเหลือนี้สามารถทำได้เป็นมรรคเป็นผลและเป็นตัวอย่างได้ แล้วก็ใช้วิธีการให้ความรู้โดยการร้องหมอลำ แม้แต่ลูก แม้แต่อะไรต่าง ๆ ก็ใช้ตัวนี้ ตอนนี้ก็ทำได้ทำค่ายให้กับเด็กอุบลราชธานีนะคะ เขาชนที่ได้ไปเรียนรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงนะคะ ตัวนี้ก็ในเรื่องของหลักสูตร

อีกอันหนึ่งก็คือ มีความจำเป็นในเรื่องของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพราะตัวเศรษฐกิจพอเพียงเราพูดถึงการรักธรรมชาติ และพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่นะคะลักษณะนี้ แหล่งเรียนรู้ในเรื่องของบุคคล และแหล่งเรียนรู้เรื่องของทรัพยากรธรรมชาติแต่ละพื้นที่ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการของท่านอาจารย์ปริญญ์ได้พยายามรณรงค์ในส่วนนี้ แต่อย่างไรก็ตามก็จะมีหลายโรงเรียน หลายมหาวิทยาลัย ซึ่งตัวนี้ก็คงจะต้องขยายในเรื่องของผู้บริหารในเรื่องของความรู้ในส่วนนี้ได้ค่อนข้างที่จะเยอะนะคะ

ในเรื่องของการผลิตและพัฒนาครูที่ได้นำเสนอไปแล้ว ทั้งในตัวครูต้นกล้าเราก็พยายามปลูกฝัง ส่วนครูที่เป็นครูอยู่แล้วเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเราได้ใส่ไว้ ได้นำเสนอไปแล้ว ส่วนเรื่องของการงานวิจัยที่บอกว่าเราคงจะต้องเกี่ยวข้องกับงานวิจัย จริง ๆ แล้วในเรื่องของการงานวิจัยของ สกว.นี้ มันจะเป็น R&D โดยกระบวนการอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นก็จะเป็นเรื่องพัฒนาให้เกิดกระบวนการตรงนี้ และสิ่งที่เราต้องการอยากจะให้ถึงก็คือ ทำยังไงเด็กในที่รับผิดชอบของเราจะ เป็นสะพานเชื่อมไปยังผู้ประกอบการนะคะ แล้วก็ delete คำว่าธุรกิจการเมืองออกไป เพราะขณะนี้พอแม้นักเสพไม่ได้เป็นนักสร้างเลยเพราะฉะนั้นก็รอเอาไว้เมื่อไหร่จะมาแจกเมื่อไหร่จะมีให้ ตัวนี้

คิดว่าสำคัญที่สุดก็คือสมมติว่าเราเอาเด็กที่อยู่ในการดูแลของเราเป็นสะพานเชื่อมไปยังผู้ปกครองก็
คงจะช่วยให้ในระดับหนึ่ง ก็คงจะตอบในตอนนี้ แต่ที่ทำงานทั้งหมด ไม่ว่าจะทำงาน ABC ของ สกอ.
ที่หนักใจที่สุดเรื่องภาคีเครือข่ายก็คือเครือข่าย อปท. ขณะนี้ เพราะว่าแทรกซึมเข้าไปค่อนข้างที่จะ
เยอะในเรื่องของการเป็นนักเสพณะคะ เพราะฉะนั้นเขาก็จะไม่สร้าง อันไหนที่เราไปชวนสร้างเขาก็
จะบอกไม่ทำนะ ตัวนี้คือโจทย์สำคัญว่าเราจะมิกงานวิจัยตัวไหน ที่จะทำให้เขาทำแล้วเขาก็บอกว่า
อ้อ แบบนี้แหละที่ใช้เลย แล้วตัวนี้แหละที่จะทำให้เขาสมดุลได้ แล้วก็ยั่งยืน ขอขอบคุณคะ

ดร.ปริยานุช: ขอบคุณท่านอาจารย์อริย์คะ ท่านผอ.ศูนย์การเรียนรู้หลายแห่งที่นั่นะคะ อาจจะลอง
ดูว่าจะร่วมอยู่ในการช่วยกันคิดนะคะ ว่าเรามีบ้างไหม เคสที่โรงเรียนสู่เด็กและเด็กสู่ผู้ปกครองนะ
คะ ตรงนี้อาจจะเป็นเคสซึ่งสุดท้ายอาจจะกลับมาวิจัยกับทางมหาวิทยาลัยได้นะคะ ส่วนเรื่อง
อปท. อันนี้โยนข้ามห้องนะคะ ไม่รู้เขาอยู่ห้องไหน อยู่คนละตึกด้วยซ้ำเดี๋ยวจะพยายามโยนไปให้ถึง
คะ เชิญท่านอื่นคะ

ดร.ธันวา: ผมต้องแทรกอาจารย์ปริยานุชหนึ่ง นึกมาทีสำหรับเวลา อาจารย์คุณนี่นะ คือผมรู้สึกมี
ความเศร้าลึก ๆ ทำยังไง คุณดูแผน 11 สิ ประญาพอเพียงประอะทุกหน้าเลย แล้วเรามานั่งคุยกันว่า
ต้องทำยังไง มาจากรักว่าต้องเป็นอย่างนี้นะจั่วหัวไว้ละ ตราครุฑด้วย แล้วมันใช้ได้ยังไง ท่านดูหน้า
สอง หน้าหนึ่งไม่ต้องห่วงหน้าหนึ่งนี่มีเป็นสิบแห่งนะครับ หน้าหนึ่งนี่เขาพูดถึงอดีตนะครับ
พอเพียงมาจากสมัยไหน หน้าสองแผน 11 หน้าสองเขาบอกเลยว่าประเทศไทยต้องเจอ ภาษาที่ใช้
อาจารย์เปี๊ยะเข้าใจดีเขาเอามาจากตัวนิยามมาขยายผล จาก 1 หน้ากระดาษมาขยายผล แล้วก็เน้นว่า
พอเพียงนี่จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันตนเองของประเทศ ให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของประเทศได้
อย่างเหมาะสม ขยายตรงนั้น แล้วก็ตอนจบก็คือ ให้ก้าวหน้าได้ตามปรัชญาพอเพียงใช่ไหม อันนี้มัน
ก็ชัดเจนว่า แผน 11 นี่เขายังใช้แนวโน้มเป็นหลัก แล้วอันนี้ไม่ใช่ใครหรอก ภาษานี้มาจากภาษาอยู่ใน
ปรัชญาพอเพียง นิยามหนึ่งหน้ากระดาษนะ หน้าหนึ่งอาจารย์ไม่ต้องอ่านหรืออะไรเยอะไปหมด
ปรัชญาพอเพียงเยอะไปหมด แต่เรากลับมีปัญหว่าแล้วเราจะขับเคลื่อนยังไง ทั้ง ๆ ที่อันนี้เป็นธงนำ
ที่ปักไว้แล้วอาจารย์ก็ออกใหม่ เป็นธงนำที่ปัก แต่เรามานั่งคุย ทำยังไง ม.อุบลก็โดนยุบอะไร ผม
ว่ามันแปลก ๆ นะประเทศไทยอาจารย์ลองคิดดูมันแปลก ๆ ตรงนี้

ดร.ปริยานุช : ก็คงจะ ไม่แปลกหรอกนะคะ ประเทศไทยเรามีปัญหา อาจารย์ยกมือหรือเปล่านั้น เชิญ
คะ

โรงเรียนปิ่นสร้อยแผล : ขออนุญาตพูดก็แล้วกันนะครับ ผมเกรียง ธิติจำเริญพร จากโรงเรียนปิ่นสร้อย
แผล จังหวัดเชียงใหม่ ก็พอดีที่ได้ฟังมานี้ทางผู้ดูแลในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงเดินมาถูก
ทางก็คือว่าลงไปสู่หลักสูตรใช่ไหมครับ แล้วก็ลงไปในเรื่องเนื้อหาวิชา แล้วก็มีการเรียนรู้ของ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่นี่ หมายถึงว่าในอนาคตสามสิบสี่ปีอีกห้าสิบปีมันก็จะเกิดเพียงแต่ว่า
ณ ตอนนี้อยู่ตรงไหน ตัวเองนี่ เมื่ออยู่ในการศึกษาขั้นพื้นฐานก็เชื่อในการปลูกฝังนักเรียน
ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก เราเชื่อว่าปลูกฝังอย่างไรนักเรียนจะโตมาเป็นแบบนั้น จินตนาการที่อยากเสริมต่อยอด

อีกนิตหนึ่งก็คือว่าในสิ่งที่เราเดินมาถูกทางนี้ถ้าหากว่าเราลงไปเจาะรายละเอียดอีกนิตหนึ่ง เช่น ตอนนี้นำหนังสือของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ ก็มีย่อออกมาพอสมควร แต่ถ้าหากเราจะมีการศึกษาลงไปถึงหนังสือการหัดอ่าน หัดเขียนของนักเรียน หนังสือนิทาน อ่านนอกเวลา ในเวลาของนักเรียนในแต่ละช่วงวัยอย่างเป็นระบบทั้งนอกและก็ในระบบการศึกษา ตัวนี้จะช่วยในการปลูกฝังนักเรียนได้เป็นอย่างดีจนถึงในอนาคตก็นักเรียนจะได้รับการหล่อหลอมและมีอุปนิสัยที่พอเพียงจริง ๆ เกิดขึ้น เพราะงั้นตัวนี้คิดว่า ถ้าหากเรามีตรงนี้เพิ่มอีกนิตหนึ่งนี้น่าจะช่วยให้เราได้อีกเยอะ อย่างเช่น ในตอนนี้ที่นักเรียน เด็ก ๆ ที่คุณพ่อคุณแม่พาเด็ก ๆ ไปซื้อของที่บิ๊กซี โลตัสใช้ไหมครับ ในอนาคตก็นักเรียนก็ต้องไปซื้อของในห้างสรรพสินค้าที่ใหญ่ ๆ เพราะว่าถูกปลูกฝังตั้งแต่ในปัจุบันใช้ไหมครับ อย่างถ้ารุ่นของเราเราใช้โนเกียอยู่แต่ในปัจุบัน โนเกียไม่เห็นในตลาดเลย แล้วก็คนไม่ค่อยใช้ มีแต่ซัมซุง ไอแพด นักเรียนรุ่นใหม่ก็ต้องรู้จักไอแพดกับซัมซุงโนเกียก็จะไม่เจอ เพราะงั้นถ้าเราสร้างอุปนิสัยได้ตั้งแต่เด็ก ๆ นี้ ผมก็เชื่อว่ามันจะหล่อหลอมเขาจนโต เพราะงั้นก็เลยฝากเรื่องหนังสือที่ ถ้าเด็ก ๆ ได้มีโอกาสนะครับถ้าเป็นระบบทั้งในระบบและนอกระบบจริง ๆ ก็จะช่วยให้เยอะ ขอขอบคุณมากครับ

ดร.ปริยานุช : ขอบคุณอาจารย์เกรียงค่ะ ก็จะตอบที่อาจารย์ชวนว่าพูดนะค่ะ อันนี้มันเรื่องใหญ่ แต่ปัญหาประเทศไทยในการพัฒนามันอยู่ที่เรื่องเล็ก ๆ เรื่องรายละเอียด เรื่องปฏิบัติที่ไม่มีใครอยากไปคลุก เขาเรียกว่า dirty works ไม่มีใครอยากมือเปื้อน ใช้ไหมอาจารย์อุทัย ท่าน ผอ.อัมพร เพราะฉะนั้นที่เราคุยกันคงเป็นเรื่องตรงนี้นะค่ะ อันนี้มันงานสะอาดไม่สกปรกมือมันไม่เปื้อนนะ

ดร.ธันวา : พวกเราอยากจะพบกับอาจารย์สุชาติไหม ว่าการนะค่ะ ผมว่าทุกครั้งที่มีการกระทรวงศึกษา เราต้องมานั่งคุยทุกครั้งที่นะค่ะ อันนี้เป็นของประเทศนะค่ะ トラครุฑนะค่ะ ทุกครั้งเราต้องออกไปนำเสนอ และเราจะให้เขาเป็นเป้านึงก็ไม่ได้ให้เขาหลงมาเขาก็ไม่ริเริ่ม ผมว่าเราก็ต้อง คือผมนี่เป็นคนที่ไม่ปฏิเสธความจริงนะ ว่ามันมีขวามือด้านนี้ ผมต้องไปชนกับ ไปขอพบว่าการนะ บอกว่ายินดีนะ แล้วก็ไปคุยกับเขาเมื่อคุยแล้วได้โอเคแล้วเขาไม่เล่นด้วยแน่นอน ให้รู้ไปว่าเป็นอย่างนั้น แต่ว่าตอนนี้เรายังไม่รู้ว่าเขาแนวไหนใช้มัย เพราะงั้นผมว่าบางทีเราก็ต้องพยายามที่จะมองโลกในแง่ดี ว่านักการเมืองทุกคนจริง ๆ เขาอาจจะหนึ่งเขาไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจก็ไม่อยากจะพูด ไม่อยากจะถาม ไม่อยากจะมาเยี่ยมเยียน ไม่อยากจะถาม ไม่อยากจะคุย คือสารพัดนะค่ะ ผมไม่รู้เรื่องอะไรผมก็ไม่พูดเรื่องนั้น แต่ถ้ามาหาผมคุยกันผมอาจจะเกิดอะไรบางอย่าง แต่ถ้าให้ผมไปเริ่ม คุณคุยก่อนผมไม่รู้เรื่องผมไม่กล้าขยับหรอก ผมอยู่เฉย ๆ คิดว่าอาจจะเป็นอย่างนั้นหรือเปล่านะ ว่าการนะ จบเศรษฐศาสตร์เหมือนกัน คนนี้จบเศรษฐศาสตร์

ดร.ปริยานุช : คง ถ้าไม่ทำก็นี้ค่ะ ฟ้องศาลรัฐธรรมนูญ มาตรา 78 วรรคหนึ่ง คงทำนะค่ะ เพียงแต่ว่ายังไม่ได้แบบ อาจจะแบบเดียวให้แจกเทพไล่ต้อนแล้วค่อยทำก็ได้อะไรประมาณนี้นะ เชิญท่านอาจารย์ทิพย์ค่ะ

อ.ทิพวัลย์ : กราบเรียนทุกท่านเรียนนะคะ ดิฉันก็ขออนุญาตมาร่วมคิดด้วยคนไหน ๆ ก็มาแล้วนะ เดี๋ยวมาแล้ว ไม่คุ้มค่าข้าว นะคะ ก็ขออนุญาตช่วยคิดนิดหนึ่งนะคะ ดิฉันมีความรู้สึกว่าจริงๆ แล้ว อย่างที่ท่าน ดร.ธันวาพูด นะคะว่า มันมีตั้งแต่รัฐธรรมนูญนะคะ ที่กำหนดไว้ว่าจะต้องปฏิบัติ นะคะ ในส่วนของการศึกษาขั้นพื้นฐานนะคะ มันมีกำหนดไว้ในหลักสูตร เป้าหมายของหลักสูตรก็พูดไว้ ชัดเจนนะคะ ถึงเรื่องให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม แล้วก็ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วพอมากลยุทธ์แกนกลาง 51 ก็พูดไว้ชัดเจนนะคะว่าจะต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นะคะ อยู่อย่างพอเพียงเป็นตัวหนึ่งของคุณลักษณะที่พึงประสงค์นะคะ แล้วก็สมรรถนะนะคะ คือ ความสามารถของนักเรียนที่จะจบหลักสูตรนี้ต้องมีสมรรถนะ คือทักษะชีวิต เราก็ถือว่า เศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นการสร้างทักษะชีวิตเพื่อให้เด็กอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุขตรงนี้ก็เป็นกรอบที่ทุกคนต้องปฏิบัติ ซึ่งทุกโรงเรียนก็ควรจะต้องทำในลักษณะนี้ แต่ที่นี้ถ้าโรงเรียนหรือหน่วยงานทั้งหลายไม่ทำ แสดงว่าไม่มีการติดตามอย่างใกล้ชิดนะคะ ขาดการติดตามอย่างใกล้ชิด เพราะนโยบายออกมาแล้วอะไรแล้วแต่ว่าไม่ได้ทำนะคะ ก็ไม่ทราบว่าจะเป็นยังไง เหมือนอย่างเช่นใน ส่วนของการที่จะทำแผนของหน่วยงานของตนเองนี้ไม่ใช่ต่างคนต่างทำใช่ไหมคะ มันต้องดู นโยบายหน่วยเหนือว่าเขาต้องการอะไร รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แผนโรงเรียนของดิฉันนี่เริ่มนำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาสู่โรงเรียนเมื่อปี 2549 ปลายปี 2550 เนื่องจากว่ามีการรัฐประหาร เปลี่ยนรัฐบาล พลเอกสุรยุทธ์ เป็นผู้มาเป็นนายกรัฐมนตรี ในช่วงนั้นก็กำหนดนโยบายของรัฐบาล ของกระทรวงศึกษาว่าต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะฉะนั้น ในแผนปฏิบัติการ ของโรงเรียนดิฉัน โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา จะมีมาตั้งแต่ปีนั้นนะคะ เพราะเราถือว่าตัวแผนนี้เป็นตัว ดำเนินงานนะคะ เราใช้แผนเป็นตัวควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบาย เพราะฉะนั้นดิฉัน คิดว่าที่จริงไม่น่าจะต้องมาเถียงกันเลยว่าทำไม่ไม่ทำ แต่ว่าทำไมถึงไม่เกิด ตั้งแต่เนิ่นมาแล้วนะคะ ทำไมถึงไม่เกิด และในส่วนของที่ดิฉันเข้าใจก็คือว่าผู้บริหารและครู ดิฉันจะไม่ก้าวล่วงไปถึง ระดับอุดมศึกษานะคะ ระดับมัธยมของเราเนี่ยเขายังไม่เข้าใจ เขายังไม่ตระหนัก เขายังไม่เห็น ความสำคัญ เพราะฉะนั้นในโรงเรียนที่ดำเนินการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่โรงเรียนนี้จะเป็น โรงเรียนที่ผู้บริหารมีทุนเดิมในด้านความคิด เห็นความสำคัญ เห็นปัญหาว่าประเทศไทยเรามี ปัญหาหนี้รุนแรง กระแสสังคมมันเอาไม่ไหว เอาไม่อยู่นะคะ เพราะฉะนั้นเราต้องนำคุณธรรมเข้ามา เป็นตัวจุดรั้ง เราอาจจะไม่สามารถดึงไว้ได้ทั้งหมด แต่ว่าอย่างน้อยก็ช่วยชะลอ เพราะฉะนั้นบังเอิญที่ เศรษฐกิจพอเพียงเข้ามานี้ก็มาเสริมกันเป็นเรื่องเดียวกัน เพราะฉะนั้นจากการที่โรงเรียนดิฉันเป็น สถานศึกษาพอเพียงที่ได้มีโอกาสไปช่วยเพื่อนในเครือข่ายโรงเรียนเราก็ไปเผยแพร่แนวทางการ นำเข้าสู่การจัดการแผน การจัดการเรียนรู้ เราพบว่าครูหรือโรงเรียนที่เขายังไม่ได้นะคะ คือ เขาไม่ เข้าใจ ไม่รู้จะทำยังไงนะ ถ้าเราไปแนะนำ อย่างน้อยบางทีไปบอกไปแนะนำนะคะ แล้วถ้าเขาไม่ เข้าใจจริงๆ ก็ทำให้ดูก่อนให้ดูเลยว่ามันเป็นแบบนี้ ครูเขาก็สามารถจะทำได้ พอทำได้ แล้วก็ค่อย ๆ พัฒนาไป เหมือนโรงเรียนของดิฉันก็เริ่มแรกทางกระทรวงของท่าน ดร. รจนา นี่นะคะ เขาก็ออก

กร่างการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ สมัยก่อนลงในเว็บไซต์ของกระทรวง โรงเรียนเราก็ไปปริ้นท์
ถ่ายออกมา แล้วก็มาทำกันแบบงู ๆ ปลา ๆ ตามไปละ ไม่รู้ไม่เข้าใจว่าอะไร แต่เราก็ทำไปตามนั้น
ตามเกณฑ์ที่เขาทำ เพราะงั้นใหม่ ๆ เราต้องพาเขาเดินดูเขาทำก่อนเพื่อจะให้เราทำได้นะคะ พอเราค่อย ๆ
ดูเขาแล้วต่อไปก็ประกบข้าง ๆ แล้วพอเขาเดินได้แล้วต่อไปเราก็ปล่อยให้เขาเดินได้เลย ในลักษณะ
จะเป็นอย่างนั้นนะคะ เพราะฉะนั้นโรงเรียนเราก็ งู ๆ ปลา ๆ มาเรื่อย ๆ ก็บังเอิญทำตรงเกณฑ์ที่เขา
จะมาประเมินก็เลยผ่านเกณฑ์ที่เขาประเมินก็ยัง ไม่เข้าใจ ต่อมามูลนิธิสยามกัมมาจณ์เรียกโรงเรียน
ทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์มาพูดคุยให้ศึกษาเรียนรู้ถึงเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่แท้จริงว่า
มันเป็นหลักคิด หลักยึด หลักปฏิบัติที่จะเอามาใช้ในชีวิตหน้าที่ยการทำงาน ก็ทำให้เราเข้าใจได้ชัดเจน
ขึ้นแล้วเราก็พัฒนาต่อมา เพราะฉะนั้นดิฉันจึงคิดว่า บางทีคนที่เขาไม่ทำไม่อะไรเขาอาจจะยังไม่
เข้าใจเพียงพอ หรือยังติดตามไม่เพียงพอ นะคะ ถ้าหากบางคน ถ้าไม่ได้ทำด้วยตนเอง คิดไม่ได้ด้วย
ตนเอง มันก็ต้องใช้วิธีการบังคับใช้ไหมคะ ว่าบังคับตามอะไรละ ตามกรอบที่ให้มีมา และมีการ
ติดตามอย่างนี้ งั้นดิฉันก็คิดว่าถ้าเราพูดถึงว่าฟังแล้วนี่มันเหมือนเราต่างคนต่างไปมันมองแล้วมัน
จะเกิดความรันทดนะ มองประเทศของเราในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านของเรานั้นเขามีคุณลักษณะที่
มันพร้อมที่จะก้าวเดินไปข้างหน้า แต่ของเรายังทะเลาะกันอยู่เลย แล้วยังไม่เคลื่อนอะไรอย่างนี้นะ
คะ แต่ดิฉันก็หวังว่า ในบางส่วนของเรานั่งอยู่แล้วที่นี้ ดิฉันคิดใจที่ได้รับทราบว่าทางระดับอุดมศึกษา
นั้นมีการเตรียมลงสู่นักศึกษาแล้วนะคะ เมื่อจบมาปั๊บมาสู่โรงเรียนเราในฐานะที่เป็นผู้ใช้นะคะ
ประโยชน์ตรงนั้นนี้เราก็มีความภาคภูมิใจเราจะได้ไม่ต้องพูดมากละ พูดกันนิดเดียวสบตากัน
หน่อยเดียวก็รู้เรื่องแล้วก็เดินกันต่อไปอย่างนี้นะคะ ก็ขออนุญาตเสนอความคิดไว้เท่านี้ แล้วก็อีกนิด
หนึ่งดิฉันอยากเห็นอีก 10 ปีข้างหน้า นะคะ อยากให้เด็กเขาเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงนี้ด้วย
ความสุข ไม่ใช่การบังคับนะคะ เรียนกันยังงี้ด้วยความสุข เรียนแล้วอยากจะเรียนในเรื่องเหล่านี้
นะคะ ไม่ทราบว่าทางฝ่ายคณะศึกษาศาสตร์จะมาช่วยทำยังไงนะคะ ให้คุณครูที่จะสอนนักเรียน
ต่อไปนี้ให้เขาเรียนรู้ในเรื่องนี้อย่างมีความสุขผ่านการปฏิบัติจริง นะคะ แล้วก็อยากเห็นผู้บริหารครู
เห็นความสำคัญ เข้าใจ แล้วก็ตระหนักรู้อย่างแท้จริง แล้วก็ทำงานกันอย่างมีความสุขเพื่อ
ประเทศชาติของเราขอบคุณค่ะ

ดร. ปริญญา : ขอบคุณผอ. ทิพวัลย์ ค่ะ เดี่ยวขอเชิญท่านจรัสรัตน์ แล้วก็คุณแม่นะคะ คงต้องจบแค่นั้น
เพราะฝ่ายเลขาเตือนเวลาแล้ว ลึน ๆ ค่ะ

อาจารย์จรัสรัตน์ : ดิฉัน จรัสรัตน์ ปกแก้ว จากราชภัฏบุรีรัมย์ นะคะ พอได้ร่วมทำการวิจัยกับ
สถาบันอุดมศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนะคะ แต่ว่าฟังเมื่อเช้าแล้วนี่ก็คือตระหนักมาก
ที่คำพูดของหมอประเวศที่ว่ามนุษยชาติของเรานี้ไม่รอดนะถ้าเราไม่เปลี่ยนวิธีคิด โห มันเป็นเรื่องที่
ไม่ใช่เรื่องเล่นนะคะ เป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเข้ามาทุกวัน แต่ว่าการที่จะเปลี่ยนวิธีคิดนี้ แล้วก็ปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียงก็คือหลักคิดนี้ ในระบบการเรียนการสอนไม่ง่ายนะ การสอนคิดไม่ง่าย
มหาวิทยาลัยของเราอุดมศึกษานี้เรายังเอาความรู้เป็นตัวตั้งอยู่เรายังไม่ได้เอาปัญญาเป็นตัวตั้ง แล้ว

คำถามข้อสองของที่ให้ช้ทมานี้ มีความจำเป้นใหม่ทีสถาบันการศึกษาทีจะต้องขับเคลื่อนในเชิงการบริหารจัดการแวนนี้ด้วยนี้ โอ้โฮ มันจำเป้นมากเลยคะ ทั้งระบบ มันต้องไปทั้งระบบคะ วิธีคิดของคนนี้มันไม่ได้ลอยลงมาจากฟ้าจากสวรรค์ สังคมเป็นแบบไหนวิธีคิดของคนก็เป้นแบบนั้น เพราะงั้นสังคมของเราเนี้เป้นสังคมของทุนนิยม บริโภคนิยม วิธีคิดของคนตอนนีกำลังเข้าสู่วิกฤติทีสังคมกำลังจะพังนะคะ เพราะงั้นถ้าเกิดว่ามหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาจะเอาปัญญาเป็นตัวตั้งนี้ ปัญญาต้องเห็นความจริง และไม่ใช่แค่เห็นความจริงของสังคมเท่านั้นจะต้องเห็นแนวโน้มทีพังทลายของระบบบริโภคนิยมต้องเห็นนะ แต่ว่าทุกวิทยาศาสตร์ทุกศาสตร์นี้ไม่ค่อยเชื่อมโยงตัวนี้ทีจะให้คนเห็นความจริงของสังคมและเห็นแนวโน้มทีพังทลายของสังคม ความจริงแล้วเมื่อเข้า เห็นว่ามวลใหญ่คืออำนาจรัฐ พอมวลใหญ่เป้นอำนาจปั้บนี้เราตัวเล็ก ๆ นี้เอ๊ะ แล้วยังงี้ถึงจะชนะอำนาจรัฐได้ ตอนนีก็มีความรู้สึกว่าเรามาเป้นเสรีไทยกันเถอะนะ ตอนนีเรากำลังเป้นเสรีไทย ก็พลัดจากล่างขึ้นบนนะ แล้วข้างล่างขึ้นบนต้องทำงานอย่างหนัก ต้องยอมตายเพื่อชาติเนะว่างั้นเถอะ ที่นี้ของ ๆ เราทีเราลองไปทำวิจัยนี้เราทำสามแวนนะคะของราชภัฏบุรีรัมย์นี้ แวนแรกก็คือการใช้ เอ่อ ธรรมชาติของการคิดนี้ การทีจะให้คนคิดเป้นตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แล้วใช้หลักคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจสามห้วงสองเงื่อนไขสี่มิตินี้มันจะต้องบอย ๆ ซ้ำ ๆ ทุกวัน ทุกคน เราทีเลยสร้างเทคนิค reflective learning log ขึ้นมา คือไม่ต้องไปแคร์ เมื่อกี้อาจารย์จาก ม.สยามบอกว่าบางทีนี้ต้องหาคนที่เป้นใจใหม่ เป้นทั้งเศรษฐศาสตร์เป้นทั้งอะไร เราทีเลยคิดตัวนี้ขึ้นมาเป้นลักษณะบะหมี่สำเร็จรูปคะ ไม่ว่าใครก็หยิบเอาตัวนี้ไปใช้ได้ แล้วตอนนีราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังจะเอาตัว reflective learning log เข้าไปในเว็บเพื่อใครเข้าไปดูก็จะหยิบเอาไปใช้ได้ ตัวนี้เราเอาหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงระหว่างหลักคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงไปสู่ชีวิตความเป็นจริงของสังคมให้เห็นความจริง เห็นแนวโน้มทีพังทลายของสังคมทุนนิยม แล้วก็เพื่อทีจะให้คนนี้เคลื่อนความคิดเข้าสู่ความคิดทีระดับซับซ้อน ซึ่งตัวนี้เป็นแนวคิดของชิฟเวอร์ เซียร์นี ดับเบิลยู เอ เนี้นะคะ เราทีเอาตัวนี้ขึ้นมาเป้น reflective เพราะฉะนั้นอาจารย์ทุกคนก็เอา reflective learning log ไปใช้ได้ ขณะที่สอนไปก็ให้นักศึกษาของตัวเองประเมินกระบวนการเรียนรู้โดยเอาตัวหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเชื่อมโยงกับวิถีดำเนินชีวิตเข้าไป เชื่อมโยงกับวิชาทีเขาเรียน โดยทีอาจารย์คนนั้นนี้ไม่ต้องไปกระทบกับแผนการเรียนรู้ของเขาเลย และเราพบว่าเด็กทีเอามาใช้ ตัวนี้เนี้ เขาจะได้ประโยชน์ เทคนิคนี้ไปใช้จะได้ประโยชน์สองอย่างก็คือ ผู้เรียนเองได้ทบทวนบทเรียนของตัวเองผู้สอนเองได้ข้อมูลย้อนกลับ feedback จากผู้เรียน แล้วปรากฏว่าผลวิจัยทีออกมา ผู้เรียนเรียนวิชานั้นได้ดีขึ้น เพราะฉะนั้น อาจารย์ทุกวิชาไม่จำเป็นต้องเป้นทางครุณะคะ วิชาไหนก็ได้ คณิตศาสตร์ ความจริงแล้วรายละเอียดตัวนี้เดียวเราจะใส่ไว้ในเว็บว่าผลทีนักศึกษาเขาสะท้อนออกมาเนี้เป้นอย่างไร แต่ว่าอีกทางหนึ่งทีเราทำก็คือ สร้างเป้นวิชาครุศาสตร์กับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในวิชาชีพครูให้มันเป้นรายวิชาบังคับเลือกก็คือเลียงไม่ได้ เดิมเรามีเป้นวิชาเลือกเสรี คนเลียงได้ ไม่เลือกก็ได้ แต่ตรงนี้จะเป้นรายวิชาเลือกบังคับทุกคนจะต้องเรียน แล้วอีกตัวหนึ่ง

ก็คือ อบรมระยะสั้นที่จะให้นักศึกษาครูนี้จะต้องไปเชื่อมโยงกับสถานศึกษาพอเพียงและศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนศึกษาพอเพียง เพราะว่า โรงเรียนบ่กันเหลือเกินว่านักศึกษาครูที่ส่งไป กว่าจะจบติดหมดเทอมแล้ว เราก็จะเป็นอบรมระยะสั้นตัวนี้ออกฝึกสอนที่จะให้เขาเรียนรู้ร่วมกับคุณครูในสถานศึกษาพอเพียง แต่กระนั้นก็ตาม การผลักดันล่างขึ้นบนเป็นงานที่เหนื่อยและยาก อยากให้โรงเรียนสะท้อนขึ้นมาเยอะ ๆ ว่านักศึกษาที่เราส่งไปนี่มันไม่เอาไหน ทางคณะเขาจะได้อยู่นิ่งไม่เป็น แต่ว่าตอนนี้เขาก็อยู่ไม่นิ่งแล้วละ เพราะว่าวันที่ 6 มิถุนานี้รู้สึกตัวชีวิตจะมีผลละ มันจะต้องเข้าไปอยู่ในระบบประกันของมหาวิทยาลัย เขาก็บังคับให้พวกเราทำวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงจากสถาบันอุดมศึกษาใกล้ๆ มาแลกเปลี่ยนกันขยายผลกันและกัน เพราะมันตัวชีวิตที่จะมีขึ้นนี่มันเป็นตัวที่ให้เราอยู่นิ่งไม่ได้ เดียววันที่ 6 นี่ก็ต้องไปแลกเปลี่ยนกับเขาละ ในมหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาที่วิจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง มาแลกเปลี่ยนเทคนิคซึ่งกันและกันละ ขอบคุณละ

แม่ชีจุติภา : ขอธรรมะสวัสดิ์กับทุก ๆ ท่านนะคะ อยากจะพูดในมุมมองของคนนอกกระทรวงศึกษาธิการนะคะ ดิฉันแม่ชีจุติภานะคะ เป็นกรรมการผู้จัดการของมูลนิธิธรรมานุรักษ์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่ใช้ชื่อว่าศูนย์การเรียนรู้พอเพียงเคียงธรรม แล้วก็ใช้มานานแล้ว ก็ทำงานในด้านของเศรษฐกิจพอเพียง ในมูลนิธินี่จะเป็นมูลนิธิเพื่อเด็กและเยาวชน เป็นสถานสงเคราะห์ด้วย เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้วย เราก็จะมีวิถีชีวิตในด้านเศรษฐกิจพอเพียง ทำเอง ใช้เอง แล้วก็คิดให้เป็นนะคะ เราก็ทำมานานแล้ว ตั้งแต่ประถม ตั้งแต่อนุบาลแบบเบาๆ ขึ้นมา เริ่มตั้งแต่มีความรู้สึก รู้ความได้เราก็จะเริ่มสอนเขาตั้งแต่บัดนั้น เราจะมีการเรียนรู้แล้วก็สอนกันเองในบ้านของเรานี้ถึงขั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่อจากนั้นไปเราก็จะส่งต่อไปเรียนข้างนอก นี่พูดในฐานะแม่ แม่ที่มีลูกอยู่ทั้งหมด 150 คน ที่ถึงไม่เศรษฐกิจพอเพียงก็จำเป็นต้องเป็นเศรษฐกิจพอเพียงนะคะ เพราะว่าเราไม่ได้รับการช่วยเหลืออะไรใด ๆ จากรัฐทั้งสิ้น จะปลูกผักกินเอง แล้วก็ถึงแม่จะมีอุปสรรคนานัปการ เช่น น้ำไม่มีจะปลูกผักก็ไม่ได้อะไรก็แล้วแต่มากมายก่ายกอง เราเรียนเอง สอนกันเอง กินกันเอง อยู่กันเองมา เรียนหนังสือกันเอง อาศัยอิงการสอบเทียบของ กศน. ซึ่งเมื่อก่อนสักสองปีก็ยังไม่เศรษฐกิจพอเพียง แต่ตอนนี้ กศน.ก็มีวิชาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นมาแล้ว โดยไม่มีการเรียนการสอนแต่อย่างใดทั้งสิ้นก็คือไปสอบถามนั้นตามที่หนังสือเขาว่า มีหนังสือออกมาเล่มเบ้อเรอเลย ใหญ่มาก สวย ชื่อหนังสือว่าเศรษฐกิจพอเพียง แต่เวลาสอบไม่ได้เอาหนังสือมาสอบเลยไม่รู้เอาที่ไหนมาสอบ แต่บังเอิญเด็กบ้านเราสอบได้ เพราะว่าเด็กบ้านเราปฏิบัติกรอยู่แล้วนะคะ

ทีนี้ปัญหาก็คือว่า หลังจากที่เราได้พำร่สอน พอเพียง เคียงธรรม เอาหลักธรรมะของพระพุทธเจ้ามาใช้ใช้ใหม่คะ หลักของการประหยัคคอดออม เป็นเรื่องของหลักเศรษฐกิจ การใช้ชีวิตนำไปสู่ความสุขอย่างแท้จริงของพระพุทธเจ้าแล้วนี่ หลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เด็กบางคนก็สอบได้ แล้วก็สามารไปสอบได้ในโรงเรียนประจำจังหวัด ระดับต้น ๆ ด้วย แต่ก็ไม่ได้รับการยอมรับ เพราะว่ามาจากสถานสงเคราะห์นะคะ แล้วก็สิ่งที่เราได้รับผลกระทบก็คือ เมื่อเด็กไปเข้าสู่ระบบโรงเรียนแล้ว ภูมิด้านทานจากชั้นประถม 1 ถึง ประถม 6 นี่ เรา

ได้ทราบทันทีเลยว่ามันยังไม่พอ มันต้องมีการต่อยอดจนถึงระดับมัธยมด้วยใช่ไหมคะ แต่ว่าเมื่อเข้าชั้นมัธยมแล้วนี่การต่อยอดตรงนี้ไม่ได้มี ในโรงเรียนไม่ได้สอน แต่กลับสอนให้เด็กฟุ้งเฟ้อมากขึ้น เช่น การใช้อุปกรณ์การเรียนที่เราມີอยู่ในบ้านที่คนเขาเอามาบริจาคเยอะแยะมากมาย เราขอใช้สมุดของเราเพื่อจะได้ไม่ต้องซื้อ โรงเรียนบอกว่าไม่ได้ต้องซื้อของโรงเรียนเท่านั้น แล้วที่เขาบริจาคมาให้เราเป็นห้อง ๆ นี่ เราจะเอาไปทำอะไรถูกไหมคะก็เอามาพบบนเล่นกันก็เป็นอย่างนี้นะคะ อันนั้นคือเศรษฐกิจพอเพียงหรืออันนี้ขั้นที่หนึ่ง

ยังเข้าสู่ในโรงเรียนประจำจังหวัดที่ดี ๆ ดัง ๆ ก็เก็บหอมมสะสองพันกว่าบาท เราถูกร้อยกว่าคนนะคะ แล้วสมุดที่มีอยู่ห้ามใช้ หนังสือเรียนก็เปลี่ยนทุกปี บอกว่ามีหนังสือแจกให้แล้วก็เรียนฟรีถูกไหมคะ เรียนฟรี แต่คุณต้องเสียสองพันกว่าบาท แล้วรัฐบาลก็จะให้ฟรีมา 630 เท่านั้นนะคะ เสื้อผ้าก็เหมือนกันนะคะ ปีนี้ใส่กางเกงสีดำ ปีหน้าต้องใส่กางเกงสีเทา ปีนี้คุณเรียนยุคกาชาด ปีนี้คุณใส่สีเขียว ปีหน้าคุณต้องใส่สีฟ้า สลับสับเปลี่ยนกันตลอดเวลา แล้วเราจะสอนเด็กว่าอย่างนี้หรือคือการประหยัด รุ่นพี่ไม่สามารถจะเอาเสื้อผ้าให้รุ่นน้องใส่ได้ สมุดเรียนหนังสือเรียนไม่สามารถจะให้รุ่นน้องใช้ได้ หนังสือเรียนมีให้เป็นชุด แต่ขอขี้มเรียนนะคะ ต้องกินทั้งหมดเสร็จแล้วปีใหม่ขึ้นมาอีกเอาเล่มใหม่ขึ้นมาให้ เนื้อหาข้างในก็เปลี่ยนใหม่อะไรแบบนี้แหละที่เรามองเห็นว่าบางอย่างนี้นะคะ เศรษฐกิจพอเพียงนี้มันต้องเริ่มต้นจากตัวอย่างผู้ใหญ่ต้องเป็นตัวอย่างให้เด็กดูถูกไหมคะ คุณครูต้องเป็นตัวอย่างให้เด็กดู ในขณะที่คุณครูระดับตั้งแต่เล็ก ๆ ขึ้นไปก่อน คุณครูบอกว่าต้องรู้จักเศรษฐกิจพอเพียงนะ ตอนนีรัฐบาลบอกให้ทำเศรษฐกิจพอเพียงมากมาย แต่ว่าคุณครูเองขณะที่คุณครูสอนให้เด็กเศรษฐกิจพอเพียง คุณครูยังถือน้ำอัดลมอยู่ คุณครูยังดูหนังหรืออยู่ คุณครูยังเมาแอร์กันอยู่ อันนี้คือต่างจังหวัดนะคะ ในกรุงเทพเป็นไงไม่ทราบ แต่นี่คือต่างจังหวัด ลักษณะคุณครูก็มาสอน ยังดื่มน้ำอัดลมต่อหน้าเด็ก ๆ ยังกินอาหารก๊อบแก๊บอยู่ อันนี้หรือคือเศรษฐกิจพอเพียง แล้วเราจะเอาอะไรไปสอนเด็กนี่คือเบื่อง่ายเลย แม้ว่าการที่เราจะสอนให้เขาที่อยู่ในจิตใจที่บอกว่าเริ่มจากจิตใจก่อนใช่ไหมคะ ต้องเริ่มตั้งแต่เด็ก ๆ โตขึ้นมาถึงมหาวิทยาลัยแล้วมันแก้ไม่ได้แล้วละคะ มันฝังรกรากลงไปแล้วใช่ไหมคะ มันต้องเริ่มจากเล็ก ๆ ขึ้นมาก่อน การที่เริ่มเล็ก ๆ ที่นี้เด็กจะดูจากใคร ดูจากพ่อแม่ ถ้าโดยเฉพาะที่พ่อแม่ที่ไม่มีคุณภาพ มาอยู่ในสถานสงเคราะห์แบบนี้ พ่อแม่ก็เป็นตัวอย่างไม่ได้อยู่แล้ว เขาต้องดูคุณครู อยู่ในบ้านเขาดูได้ แต่พอออกนอกบ้านปั๊บเขาไม่ทราบจะดูใครก็ต้องดูคุณครู แต่ถ้าคุณครูยังเป็นตัวอย่างที่ดีไม่ได้ ใช่ไหมคะ คุณครูยังเป็นอยู่ หรือระดับสูงขึ้นไปผู้อำนวยการโรงเรียนก็ยังเป็นอยู่ ยังมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาอย่างนี้ใช่ไหมคะ อย่างเช่นถ้าระดับอาชีวะ หรือระดับมหาวิทยาลัยก็ยังมีเปลี่ยนแปลงอยู่ในเรื่องของเสื้อผ้า ซึ่งมันเป็นเรื่องที่ปลายมาก ๆ นะคะ เสื้อผ้าเปลี่ยนทุกปี เด็กอาชีวะที่จังหวัดกาญจนนะคะเปลี่ยนทุกปี ปีนี้เสื้อผ้าอย่างนี้ปีหน้าต้องเปลี่ยนใหม่ ซึ่งไม่สามารถใช้ด้วยกันได้เลย แม้กระทั่งเสื้อซอพ เสื้ออะไรก็ตามนี้ก็ยังมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาละคะ แล้วเศรษฐกิจมันจะพอเพียงไปได้อย่างไรละคะ เราจะประหยัดกันได้ยังไงนะคะ อันนี้ก็ฝากไว้ในฐานะที่เป็นผู้ที่ต้องสวมหมวกหลายใบทั้งคุณแม่ด้วย ทั้ง

คุณครูด้วยก็เลยอยากจะฝากว่าทำอะไรที่จะทำให้คุณครูทุก ๆ วิชา มาเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็ก ๆ ได้ อันนี้แม่ซิดคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุดค่ะ ตามหลักพุทธศาสนานะคะ

ดร.ปริยานุช : ขอบคุณคุณแม่ค่ะ วิชาความเป็นครูนะคะ ท่านอาจารย์อารี กับอาจารย์ธิดิมานะคะ อันนี้ก็คือ ต้องเรียนนะ ตามในรัฐธรรมนูญ วิชาความเป็นครู ครูต้องเป็นแบบอย่างนะคะ ส่วนเรื่องเปลี่ยนเสื้อ เสื้อลูกเสื้อเสื้ออะไร อันนี้ต้องส่ง ปปช.ไปสอบ ผอ.โรงเรียนไหน เหมือนยี่สิบโรงเรียน ดังกรุงเทพ ต้องสอบ เรียนฟรี ไม่มีจริงในโลกนี้

ผู้ร่วมประชุม : ในเรื่องชุดนะคะ ตรงนั้นจะอยู่ในส่วนของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนนะคะ ซึ่งเป็นตัวที่ 9 ของหลักสูตร แต่ทาง สพฐ.นี่ก็กำหนดเพียงแต่ว่าโรงเรียนจะกำหนดเป็นอนุภาซาด ยุวกาซาด หรือ ผู้บำเพ็ญประโยชน์ ขึ้นอยู่กับทางโรงเรียนนะคะ ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้ว โรงเรียนนี้ถ้าจะจัด อนุภาซาดก็จะจัดเป็นอนุภาซาด จะไม่จัดว่าปีนี้อนุภาซาดปีหน้ายุวกาซาด ที่ทราบนะคะ อันนี้ก็ต้อง ถ้าหากจะย้ายโรงเรียนก็จะต้องเปลี่ยนหากโรงเรียนใช้สลับกันอยู่นะคะ

ดร.ปริยานุช : อาจารย์ ดร.สุดาวัลย์คุณเล่าเรื่องนี้พอดี ตรงเป๊ะ ๆ เรียนนะ อาจารย์ต้องไปสอบนะ เชิญ ท่าน ผอ.ชูเดช สรุปรให้อาจารย์ ปริยานุช เลยไหม

ผอ.ชูเดช : วันนี้รู้สึกดีใจที่ทุกภาคส่วนได้มาร่วมกันผลักดันหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะว่าส่วนใหญ่ทางสถานศึกษานี้ส่วนใหญ่ก็จะพบท่านค็อกเตอร์สำนักทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ แล้วก็มีมูลนิธิสยามกัมมาจลเป็นส่วนใหญ่ค่ะ วันนี้ได้ คือพูดง่าย ๆ ว่าได้ครบแทบทุกภาคส่วน ซึ่งปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ แล้ว ก็คงไม่ต้องพูดว่าสำคัญหรือไม่สำคัญแล้ว เพราะว่ารัฐธรรมนูญก็กำหนดไว้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจตั้งแต่ฉบับที่ 10 สถานศึกษาทุกแห่งต้องขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในหลักสูตรก็กำหนดทุกสิ่งทุกอย่างทุกภาคส่วนนะคะ แม้กระทั่งแผน 11 ก็เขียนไว้เยอะแยะ จนกระทั่งบอกว่าแผน 11 มีเรื่องเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้ถ้าถอดบทเรียนเอาไปลงประชามติอาเซียน ถ้าเราไม่ใช่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขับเคลื่อนตรงนี้ประเทศไทยอาจจะไม่มีอยู่ในแผนที่โลกนะคะ ซึ่งเป็นความคิดของผู้นำชุมชน แล้วก็ส่วนที่เกี่ยวข้อง สิ่งที่ผมจะสะท้อนเป็นเกี่ยวกับในทศวรรษหน้าสิ่งที่น่าจะเป็นขับเคลื่อนหรือประสบความสำเร็จเป็นภาพอีกมุมมองหนึ่งที่ในฐานะที่โรงเรียนสำโรงท้าววิทยาคม เป็นศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ซึ่งเราพยายามขับเคลื่อน อย่างวันนี้มีอยู่ก็มีโทรมาบอกว่า จะขอศึกษาดูงาน อีกส่วนหนึ่งที่เป็นปัจจัยทำให้ประสบความสำเร็จเป็นมุมมองที่ผมมอง อาจจะ เป็นบวกหรือลบก็ได้ในมุมมองที่ว่าในทศวรรษหน้า สิ่งแรกเลยเรื่องของการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านพระราชทาน หรือการดำเนินงานว่าต้องเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ซึ่งโรงเรียนสำโรงท้าวพยายามขับเคลื่อนตรงนี้เข้าไป หลายภาคส่วนยังไม่เข้าใจสามห่วงสองเงื่อนไขคืออะไร ผมไปบรรยายพยายามไล่ลำดับมา บางโรงเรียนบอกว่ารู้แล้วเข้าใจแล้ว ครูรู้แล้วเข้าใจแล้ว เอาแต่เฉพาะหลักสูตรของ ผอ.แล้วกัน ผมมีหลักสูตรในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาสู่สถานศึกษา มีหลายหลักสูตร โรงเรียนไหนไม่เข้าใจเลย เรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผมก็จะใช้หลักสูตรหนึ่ง

โรงเรียนไหนเข้าใจแล้วผมก็จะใช้หลักสูตรสอง บางโรงเรียนก็บอกเข้าใจแล้ว ครูทุกคนสร้างความตระหนักกันแล้ว แต่เวลาเราไปจริง ๆ เวลาเรากลับออกมา ต้องไปศึกษาดูงานอีกเพื่อให้เข้าใจลึกซึ้ง เพราะฉะนั้นสิ่งที่สะท้อนก็คือว่า ตรงนี้ผมว่ายังอยากจะให้คงไว้เรื่องของการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าใจเข้าถึง และพัฒนา ซึ่งพระองค์ท่านบอกว่า ถ้าเข้าใจแล้วอย่าคิดอย่าทำบ่อยๆ มันจะเกิดเป็นวิถีชีวิตอยู่อย่างพอเพียง แล้วก็เกิดการพัฒนา เพราะฉะนั้นในส่วนนี้ก็อยากจะให้ขับเคลื่อนอาจจะมีสื่อที่มีอยู่แล้วให้ขับเคลื่อนอยู่ บางหน่วยงานอาจจะบอกว่าเขียนแล้วคนเขียนเยอะเยอะอะไรก็ต่าง ๆ นี่อาจจะลดน้อยลงไป อยากให้สื่อขับเคลื่อนทางโทรทัศน์ก็ดีเพื่อสร้างความเข้าใจตรงนี้ แม้กระทั่งผู้บริหารระดับสูงก็ยังไม่เข้าใจ ในหน่วยงานต่าง ๆ สอดแทรกปรัชญาเศรษฐกิจไว้มากมายแต่พอเข้าสู่การปฏิบัติกลับไม่เห็น เพราะฉะนั้นสิ่งเหล่านี้ในประเด็นแรกก็คือ ว่ายังต้องสร้างให้เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ตรงนี้อยู่

ส่วนที่สองที่คิดว่าจะน่าจะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ และเป็นสะท้อนแห่งความสำเร็จก็คือ การสร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างเข้มแข็ง ซึ่งจะเห็นว่ากระบวนการเรียนรู้อย่างเข้มแข็งโดยเฉพาะภาคประชาสังคม บ้าน วัด โรงเรียน ส่วนที่สำคัญที่ว่าโรงเรียนเรามีการขับเคลื่อนอยู่แล้ว เช่น สถานศึกษาแบบอย่าง เป็นองค์ประกอบที่สำคัญห้าองค์ประกอบ ศูนย์การเรียนรู้ในท้องถิ่นประกอบเป็นแบบอย่าง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีที่จะขยายไปยังภาคส่วนต่าง ๆ เป็นการขับเคลื่อน เพราะฉะนั้นในกระบวนการเรียนรู้ ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันในการขับเคลื่อน โดยเฉพาะ สพฐ. สถานศึกษาเป็นสถานศึกษาแบบอย่าง เป็นศูนย์การเรียนรู้ขับเคลื่อนให้เกิดความเข้มแข็งเป็นประสบการณ์ชีวิต ซึ่งตรงนี้จะป็นลักษณะของการขับเคลื่อนแบบโมเดล ซึ่งเราจะเห็นว่าวัดก็มีโมเดลของวัด บ้านก็มีโมเดล ถ้าเราเอาตรงนี้มาเป็นกระบวนการให้เกิดการเรียนรู้เพราะว่าแต่ละภาคโมเดลไม่เหมือนกัน วัฒนธรรมของภาคใต้ กับวัฒนธรรมของภาคอีสาน วัฒนธรรมของภาคเหนือไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นในการขับเคลื่อนก็อยากจะให้เป็นทางภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมตรงนั้นด้วย อย่างเช่น ชีวิตจริงของนาย ก นาย ข ก็ไม่เท่ากัน ก็จะเป็นกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดีสถานศึกษาก็เช่นกันซึ่งเราก็มีโมเดล ว่าเป็นสถานศึกษาแบบอย่าง เป็นศูนย์การเรียนรู้มันก็จะขับเคลื่อน เพราะฉะนั้นการสร้างขบวนการขับเคลื่อนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ รวมทั้งที่ตั้งแต่เมื่อเช้าที่พูดว่าน่าจะมี KPI ตัวชี้วัดนะ ของแต่ละภาคส่วน ซึ่งตอนนี้อย่าง สพม.33 ก็มีการทำเป็นมาตรฐานโรงเรียนว่าโรงเรียนจะต้องมีมาตรฐานตัวชี้วัดการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เราก็สร้างมาตรฐานขึ้นมา ซึ่งในประเมินภายนอกก็มีอะไรต่าง ๆ พยายามบูรณาการตรงนี้ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็จะก็นำเรียนว่าควรจะมีกระบวนการเรียนรู้แบบนี้

ประการที่สามซึ่งเป็นเรื่องที่น่าจะดำเนินการก็คือ การสร้างนักพัฒนาหรือนักปฏิบัติ หรือบางคนก็บอกว่าอาจจะไปสร้างนักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงอะไรต่าง ๆ นี่ ซึ่งตัวอย่าง โรงเรียนลำโรงท่าวิทยาคมก็พยายามสร้างนักปฏิบัติซึ่งก็คือนักเรียน ครู ซึ่งให้เป็นต้นแบบ เป็นตัวอย่างอย่างถ้าเป็นศูนย์แล้วนี้ครูทุกคนควรเป็นวิทยากรในการที่จะขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

ครูบรรจุนิโหมมาปั๊บเราก้จะให้ไปเป็นวิทยากรผู้ช่วย เพราะฉะนั้นทุกภาคส่วนถ้าหากเรามีการสร้าง นักปฏิบัติมาก ๆ เพิ่มวิทยากรมาก ๆ มันก็จะเป็นผลดี เพราะว่าเราคงเข้าใจว่าการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่จำเป็นที่จะต้องโรงเรียน มหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยก็คงจะขับเคลื่อนว่านักเรียนทุกคนคงจะได้เข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาตรงนี้ด้วย เพราะฉะนั้นถ้าเด็กจบมหาวิทยาลัยมีความรู้ ความเข้าใจ ออกมาเขาก็จะเป็นนักปฏิบัติหรือแม้กระทั่งอยู่ในมหาวิทยาลัยก็จะเป็นนักปฏิบัติการขับเคลื่อนด้วย อันนี้เป็นสรุปสั้น ๆ ขอบคุณครับ

ดร.ปริญญ : อาจารย์คงต้องขอปิดนะคะ เพราะเขาเรียกกลับห้องใหญ่ตั้งนานแล้วนะคะ หลาย ๆ ท่านยังอาจจะอยาคนำเสนออะไรอยู่ เดียวไปที่ห้องใหญ่ก็ยกมือได้นะคะ เดียวแต่ละห้องคงจะมีประเด็นข้ามห้องกัน ซึ่งเดี๋ยวก้คงไปเคลียร์กันบนเวที เดียวไปพักรับเบรกแล้วก้ร่วมรับฟังสรุปของห้องย่อยคะ เชิญคะ ขอบคุณคะ

ถอดเทป การประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า ภาคธุรกิจ¹

ดำเนินรายการโดย รองศาสตราจารย์ ดร. สุขสรรค์ กันตะบุตร และคณะ

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาภาวะผู้นำอย่างยั่งยืน วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

ณ ห้องโถง 5 โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

ผู้ดำเนินรายการ: หลัก ๆ ก็มีคำถามทั้งหมด 4 ข้อ มีเวลา 45 นาทีที่น่าจะประมาณข้อละ 10 นาที ข้อแรกก็เป็นเหมือนกับข้อเมื่อที่คุณพัฒนาพูดไปว่าเป็นอุปสรรคในเรื่องของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจและภาคการศึกษา ท่านคิดว่าอะไรที่เป็นอุปสรรคสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจและภาคการศึกษา และที่ท่านคิดว่ามีแนวทางจะแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างไรนะคะ อยากจะให้แต่ละท่านช่วยแชร์นิดหนึ่ง

ผู้ร่วมประชุม: หัวข้อเดียว

ผู้ดำเนินรายการ: สี่หัวข้อ คำถามนี้ประมาณ 10 นาทีละ ก็คือ อุปสรรค แล้วที่ท่านคิดว่าจะมีแนวทางแก้ปัญหาอย่างไร อ้อ ภาคธุรกิจอย่างเดียวคะ อาจจะเป็นในองค์กรของท่านก็ได้

ผู้ร่วมประชุม: เอามหาวิทยาลัยแล้วกันนะคะ เพราะว่าต้องเริ่มดำเนินธุรกิจให้อยู่ได้ด้วยตัวเอง ที่นี้มองโดยส่วนตัวก็คือว่าปรัชญาของในหลวงถ้าจะขับเคลื่อนได้ยากก็อาจจะเป็นที่หนึ่ง รู้กันอยู่ว่าความขัดแย้งหลักของธุรกิจที่เราต้องการเรื่องกำไรนี้โอ้จุดพอดี มันเหมือนมันไม่มีกรอบที่ชัดเจนเท่าไร ว่าอะไรที่เรียกว่าพอดีสำหรับสเกลของธุรกิจที่มันก็ไม่เหมือนกัน ซึ่งก็เลยมองว่าเหมือนมันขาด framework ขาดกรอบคิดที่ชัด เหมือนอย่างธรรมชาติ อย่างที่ผมทราบก็จะมีธรรมชาติศีลธรรมกับที่สูงกว่านั้น ซึ่งศีลธรรมก็ทำให้ทุกคนเข้าใจง่าย มองว่าเหมือนมันขาดตรงนี้ พื้นฐานที่จะเป็นกรอบก่อน เราคงยังไม่ทำแล้วบรรลุเลยแต่ว่ามันต้องมีสเต็ปที่หนึ่งที่ทุกคนออกมาแล้วเออ มันออกแนวนี้ หลังจากนั้นอาจมีสเต็ปที่สูงขึ้นเพื่อจะเริ่มพัฒนาต่อไป ก็คือมองว่าขาดกรอบคิดที่ชัดครับ

ผู้ดำเนินรายการ: ขาดกรอบที่ชัด ตรงไหนเรียกว่ากำไร ตรงไหนเรียกว่าพอ

ผู้ร่วมประชุม: ไข่ ๆ

ผู้ดำเนินรายการ: โอเคท่านอื่นว่าอย่างไรคะ

ผู้ร่วมประชุม: คล้าย ๆ กัน คล้าย ๆ กับท่านอาจารย์นี้แหละ คือ ในภาคธุรกิจนี้ ธุรกิจขนาดเล็ก ธุรกิจขนาดกลาง ธุรกิจขนาดใหญ่ บางทีความพอดีนี้มันไม่เท่ากัน บางครั้งนี่โดยเฉพาะอย่างยิ่งเวลาทำธุรกิจนี้เราจะต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ลักษณะของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระยะที่ผ่านมา ด้วยความเข้าใจ หรือว่าการรับรู้ของไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจหรือประชาชนทั่วไปที่สนใจก็จะเป็นภาพที่

¹ ภาคธุรกิจได้แบ่งเป็นกลุ่มย่อย 3 กลุ่ม ซึ่งเนื้อหาการถอดเทปนี้ มาจากการอภิปรายของหนึ่งกลุ่มย่อย

ค่อนข้างจะยังขาดความชัดเจน มันจะเป็นคล้าย ๆ โอเคนะ รู้ว่าจะไปทิศทางนี้ประมาณนี้มันเป็นทิศทางที่ถูก แต่มันเหมือนกับเป็นหมอกเป็นควันนะ ยังจับต้องไม่ได้ อันนี้คือความเข้าใจ ได้ฟังทางอาจารย์สุขสรรค์บริพมาเมื่อเช้านี้เริ่มการมีมาตรฐานที่มีตัวชี้วัดชัดเจน ผมว่าตรงนี้เป็นเรื่องที่ดี อันนั้นคือเรื่องทีหนึ่งเรื่องมาตรฐาน ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ บางครั้งนี่ การหรือการตัดสินใจเรื่องหนึ่งในธุรกิจขนาดเล็กนะครับ อาจเป็นสิ่งที่ถูกต้องในแนวมุมมองของเศรษฐกิจพอเพียง แต่มันอาจจะเป็นแนวทางที่ไม่ได้สอดคล้องกับแนวทางของธุรกิจขนาดกลางหรือธุรกิจขนาดใหญ่ก็ได้ อย่างนี้เป็นต้น อีกอันหนึ่งก็คือเรื่องความสับสน คือพอพูด อันนี้คือในแง่ของ conception นะ ประชาชนทั่วไปก็จะมีความสับสนว่าเศรษฐกิจพอเพียงปฏิเสธกำไร ถ้าหลาย ๆ คนได้ศึกษาจริง ๆ ก็จะได้เข้าใจว่าจริง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ปฏิเสธกำไร แต่การรับรู้ของภาคสังคม ในแง่ของประชาชนทั่วไปนี่ก็จะมองว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี่ถึงอะไร ก็นึกถึงว่าสิ่งที่เป็ภาคเกษตร เป็นด้อย เป็นเกวียน เป็นวัว เป็นควาย การปลูกข้าว การทำไร่ไถนาแค่นั้นเอง ถามว่าเอ แล้วมันเป็นผลยังกับภาคธุรกิจนะครับ ก็จะเกิดความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในธุรกิจนั้น ๆ ว่าที่องค์กรนั้นเขามีการใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการที่จะมาดำเนินธุรกิจ แล้วตกลงยังคิดถึงกำไรอยู่หรือเปล่า สมมติว่าเป็นผู้ถือหุ้น ก็คือความไม่ชัดเจน ครับ ก็คร่าว ๆ

ผู้ดำเนินรายการ: ขอบคุณค่ะ สรุปก็คือจะมี 2 ประเด็นหลัก ๆ นะคะ อันแรกก็คือความไม่ชัดเจน โดยเฉพาะตัวชี้วัด กับอีกอันหนึ่งก็คือความเข้าใจแล้วก็การรับรู้ของประชาชนที่ก็ยัง ไม่ชัดเจน ขอบคุณมากค่ะ อันนี้ที่ท่านอื่นละคะ

ผู้ร่วมประชุม: คืออย่างการทำธุรกิจค่ะ มันเหมือนมันไม่ได้ทำตลอดสายนะคะ คือหมายถึงไม่ได้ทำทุกระดับ อย่าง CSR นะคะ หรือว่าอย่างบางจากอันนี้ยกตัวอย่าง คือ ธุรกิจเขานี้มันเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อม คือมันไม่ได้แฟร์กับทุกหน่วยที่เป็น stakeholder ทั้งหมด อย่างสมมติเบงก้าอาจจะ อย่างกรุงไทยอย่างนี้ก็มีให้ทุนที่เด็ก คือ มีการทำ CSR ต่าง ๆ ในทางกลับกันธุรกิจมันจะอยู่ได้ก็คือมันอาจจะมีกำไรไม่แฟร์กับการที่การปล่อยเงินกู้ คือหมายถึงว่ามันต้องแฟร์กับทุกระดับที่เป็นตั้งแต่ผู้ถือหุ้นผู้บริหารอะไรลงมาทุกระดับก็คือน่าจะยังเกิดปัญหา เพราะว่าเหมือนความเป็นห่วงโซ่มันไม่ดีตลอดทั้งหมด เหมือนบางอันมันอาจจะเหมือนเป็น PR อะไรอย่างนี้ ก็มีประเด็นอย่างนั้นหนึ่ง

อันที่สองก็คือ เดียวขอเรียบเรียงความคิดก่อนขอข้ามไปก่อน

ผู้ร่วมประชุม: แต่ผมขอเสริม คือผมเห็นด้วยมากเรื่อง PR ยิ่งเรื่องเส้นแบ่งระหว่าง CSR กับพอเพียง นี่ คือ เราก็อธิบายว่า CSR นี่เป็นผลประโยชน์เรื่องของ equity ของแบรนด์ของอะไรอย่างนี้เสร็จทีนี้ว่า ทำเพื่อสังคมจริง ๆ หรือทำสุดท้ายเพื่อตัวเอง คือเส้นที่จะทำให้รู้สึกได้ว่า วิธีคิดนี้มันเป็นเรื่องที่ clean จริง ๆ ที่เราอะไรอย่างนี้ เพราะว่า CSR มันก็เป็นอย่างนี้น้องเขาว่า

ผู้ร่วมประชุม: แล้วก็อีกประเด็นหนึ่งคิดได้แล้วค่ะ ก็คือเคยไปสัมมนาเหมือนกันค่ะที่ผ่านมา ส่วนใหญ่ธุรกิจที่ถูกยกขึ้นมามีเป็นเศรษฐกิจพอเพียง คือเหมือนเขาดีจากตัวเองอยู่แล้วค่ะ แต่ว่าภาครัฐนี้ไม่ได้มีการไปเริ่มส่งเสริมที่จุดเริ่มต้น คือมันดี อย่างแพลนทอยอย่างนี้ คือเหมือนเขาดีของ

เขาอยู่แล้ว แล้วอย่างบาธรูมดีไซน์ คือ เขาดีจากองค์กรเขา แนวคิดผู้บริหาร แล้วก็พนักงาน คือเขาดี จากตัวของเขา แล้วบังเอิญว่ามันไปเข้าเกณฑ์ของตัวชีวิต แต่มันไม่ได้เป็นการแบบปลูกข้าวตั้งแต่ หวานเมล็ดนะคะ เข้าใจไหมคะ คือมันเหมือนกับเขาดีอยู่แล้ว อย่างนี้คือเหมือนบริษัทไหนในโลกนี้ ที่คืออยู่แล้วมันก็เป็นเศรษฐกิจพอเพียงหมด นึกออกกรีปเล่าคะ คือมันเหมือนไม่ได้ เขาเรียกไปบ่ม เพาะอะไรเลยคะ ไปสร้างตัวชีวิตแล้วก็โอเคคุณดี จบอะไรอย่างนี้คะ อันนี้ที่เห็น ๆ มาจะเป็นแนว ๆ นี้ อันนี้ก็คือ รู้สึกว่าบริษัทต่าง ๆ นั้นก็ดีเองอยู่แล้ว แต่เผอิญว่าทุกอย่าง ผลประกอบการหรือทุกอย่างดันไปเข้าตัวชีวิตก็เลยคิดว่าบริษัทนี้ดี เขาก็จะยกนะคะ ว่าตามนี้เป็นพอเพียง

ผู้ร่วมประชุม: ก็คือปกติ เป็นการสร้างตัวชีวิตใหม่ขึ้นมามากกว่าที่แบบไปผลักดันจากตรงนั้นจริง ๆ คือมันมีการผลักดันแต่มันยังไม่ได้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

ผู้ร่วมประชุม: ขอแชร์นิดหนึ่งนะคะ คือมามองดู เหมือนกับท่านอาจารย์นะคะ ก็คือว่าขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องของทุกภาคส่วน พอคิดว่าขับเคลื่อนในภาคการศึกษาด้วย แล้วก็ในนามของ ธนาคารไทยพาณิชย์ด้วยก็คืออยากจะเล่าให้ฟังสักสองส่วนว่า อันที่หนึ่งเราก็มอง คือว่าความเข้าใจ ที่ถูกต้องมีผลมากทั้งในด้านการศึกษา แล้วก็ทุกอัน ที่จริงเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาใช้ไหมคะ ปรัชญาที่ต้องตีโจทย์ให้แตก ตีโจทย์ให้แตกแล้วนี้ ทำยังไงถึงจะเข้าถึงมันก็จะต้องลงมือปฏิบัติถูก ไหมคะ อย่างในเรื่องของการศึกษาเองนี้เรามองดูว่า เท่าที่เราเริ่มต้นเหมือนกันตั้งแต่ปี 47-48 นี่นะ คะ ตอนแรกก็ 모르หรือว่ามันคืออะไร หยิบพจนานุกรมมานั่งอ่าน เศรษฐกิจพอเพียงสามห่วงสอง เงื่อนไขก็ต้องไป ความรู้ คุณธรรม แล้วก็พอประมาณ มีเหตุมีผล แต่คราวนี้พอหลังจากทำงานมานี้ เราก็แตกว่าไม่ว่าธุรกิจก็ตามไม่ว่าใครก็ตามนี้แต่ว่าก่อนจะต้องรู้จัก หนึ่ง รู้จักตัวเอง คำว่ารู้จัก ตัวเอง รู้จักศักยภาพตัวเอง รู้บริบทตัวเอง รู้ภูมิสังคมตัวเอง ถ้าใน business ก็จะต้องรู้จักคู่แข่ง รู้ supply รู้ stakeholder แต่ที่ผ่านมานี้ถามว่าทำไม พอรู้แล้วปั๊บนี้เราก็อ้างพอประมาณ พอประมาณก็คือ พอกับศักยภาพ เรื่องรู้ ู้ได้ แต่สามารถชำระได้หรือเปล่า หรือว่าอย่างช่วงที่ล้มปี 40 ทางด้านการเงินก็ทำอะไร อย่างเอสวิ่นหรืออะไรพวกนี้ใช้ไหมคะ มีเท่านี้ปั๊บ ก็คือ highly นั่นก็เอาเงินต่อเงิน ไปเรื่อย ๆ เพราะมันไม่มีตัวที่มันเบ็คอัพเป็นตัวจริงใช้ไหมคะ เพราะเงินเรื่องที่สำคัญก็คือเรื่องของการพอประมาณ เพราะอะไร จริง ๆ ก็ไปตอบโจทย์ที่อาจารย์ถาม อาจารย์อภิชัยว่านะคะ ก็คือ ความ โลก คือพอคนเห็นว่าฉันได้แบ่งปั๊บ คือพอดีทำเรื่องการลงทุนด้วยนะคะ เคยเห็นไหมตลาดหุ้นเวลา ที่มันต่ำสุดเป็นเวลาที่จะต้องลงทุนใช้ไหม ทุกคนเข้าใจหมดใช้ไหม แต่เปล่าหรือทุกคนไป ซื้อหุ้นนี้เมื่อมันกำลังจะลง เพราะอู๊ยคนนี้ได้ลิบเปอร์เซ็นต์ ยี่สิบเปอร์เซ็นต์ เท่าตัว สองเท่าตัว เพราะฉะนั้นทุกคนก็ไปอย่างนี้ ตลาดหุ้นก็บอกให้ขายหุ้นเมื่อแม่บ้านเข้าไปในตลาดหุ้นใช้ไหมคะ พอถามว่ามันเกิดขึ้นจากอะไร สรุปว่า อันที่หนึ่ง ไม่รู้จริง อันที่สองมันสวนกับกระแสหลักมัน สวนกับความต้องการของคนใช้ไหมคะ ความต้องการของคนกับความโลภของคน อันนี้ก็คือมันดี โจทย์ไม่แตก แล้วก็มีความอยากเป็นหลักคะ อันนี้ แล้วก็กระแสหลักที่มองเห็นก็คือว่าสื่อใช้ไหมคะ สื่อมันออกมาว่าเศรษฐกิจพอเพียงนี้ คือพอคือแค่นี้พอ เป็นภาคเศรษฐกิจอย่างเดียวคือไม่ใช่เลย

เพราะเราทุกคนในที่นี้ทราบ เศรษฐกิจพอเพียงคือเครื่องมือในการพัฒนาคน ถ้าเมื่อไหร่ก็ตามที่คนรู้ว่ามันคือเครื่องมือในการพัฒนาคน มันคือเครื่องมือที่ดีกว่าทฤษฎีของบลูมด้วยซ้ำ หรือทฤษฎีของการศึกษาทั้งหลายอย่าง เพราะว่ามันจริง ๆ พวกนั้นเขาก็มีพื้นฐานทาง ถ้าไปคูดี ๆ เนี่ยเขามีพื้นฐานทางด้านศาสนาพุทธค่อนข้างเยอะถูกไหมจะเป็นศีลธรรม ดังนั้นของธุรกิจเองนี้เขาก็พูดถึงในเรื่องของการพัฒนาที่ยั่งยืนใช่ไหม มันขาดอะไร มันขาดศีลธรรม ถ้าเรามีการพัฒนาที่ยั่งยืนบวกศีลธรรมก็เศรษฐกิจพอเพียงมีศีลธรรมถูกไหมคะ กำกับปุ๊บมันตอบโจทย์เลยนะ ว่าพัฒนาธุรกิจได้อย่างยั่งยืน คราวนี้หากอยากขับเคลื่อนตรงนั้นเราต้องขอให้ชัดเจนว่าวิธีพัฒนาคนอย่างไร พัฒนางค์กรอย่างไร แล้วก็คือออกมาให้มันเป็นโจทย์ที่ทำให้เขามองเห็นในคุณธรรมนะค่ะ คือเราก็พอมองเห็นนะ อย่างปุ่นนะ ทุกคนพูดใช่ไหมว่าปุ่นนี้เก่งในเรื่องของการพัฒนาคน มันจริงไหม แล้วนักวิชาการก็บอก ทุกคนก็บอก แต่ถามว่าคนอื่นไม่สามารถเอามาใช้ได้ มันมีอะไรนะค่ะ ที่จะทำให้ทำอย่างนั้นได้ คือเราก็มองว่ามันเป็นทฤษฎีที่ดี มันเป็นวิธีการที่ดี แต่ว่าคนนี้น่าสู่การปฏิบัติน้อย เพราะว่าคนขาดความรู้ความเข้าใจ แล้วก็อาจจะขาดตัวอย่างนะค่ะ ตัวอย่างที่มันเป็นรูปธรรม ที่มันดีให้เห็นชัดเจนหนึ่งนะค่ะ ตอบไม่ถูกเหมือนกัน คือเราก็นะ ปุ่นก็ใช่ บารุบัติไชน์ก็ใช่ ใช่หลายอัน แต่ถามว่าทำยังไงละ ดีทฤษฎีพวกนี้แล้วเอามาสอนในมหาวิทยาลัยให้มันมองเห็นนะ ให้มันมองเห็นเลยว่า theory นี้ประกอบด้วยเรื่องหนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า นะ แล้วก็ลองไปดู ลองไปทำ มันน่าจะนะค่ะ แล้วเราก็มองตัวเองก็คือ พอได้อยู่ธุรกิจแล้วก็ลงมาทำพวกนี้ก็มองดูสิ่งสำคัญอีกอันหนึ่ง เมื่ออยู่ภาคการเงินนี้ เราก็คงพูดทั่ว ๆ ไปนะค่ะ ว่าทุกวันนี้มันก็โฆษณา พวก business ต่าง ๆ นี่ไปอะไร เรียนอะไร เรียนโฆษณาเรียนอะไรต่ออะไร เพื่ออะไร เพื่อยอดขายใช่ไหมคะ แต่จริง ๆ แล้วมันใช่ไหมอะ เพราะฉะนั้นถ้ามหาวิทยาลัยก็ดี คุณครูก็ดี ไม่สอนว่าเราต้องมองถึง stakeholder นะ แล้วความยั่งยืนมันอยู่ที่ไหนละ มากกว่าจีดีพีของประเทศมองที่ Growth นะ มากกว่ามองที่ allocation ของเรา หรือว่า business เองนี้แทนที่มอง stakeholder มองพนักงาน ไปมองทำกำไรมันไม่ใช่ะค่ะ คือ มันก็หลายอย่าง ทั้งแนวคิดของผู้บริหารเองใช่ไหมคะ เพราะจริง ๆ เราเชื่อหลายคนอยากทำดี อย่างไทยพาณิชย์เองเขาก็เริ่มเริ่มเหมือนกันคือมีหนึ่งคนทำความดีหนึ่งวันอะไรอย่างนี้ ก็พยายามทำไปเรื่อย ๆ ใช่ไหมคะ อันนี้มันก็เหมือนกับว่าอาจจะเริ่มต้นที่ตัวเองนะ เริ่มต้นที่กลุ่มเล็ก ๆ แล้วเราก็คงใช้ KM นี่แหละค่ะเข้าไปคุย เข้าไปจับใช่ไหมคะ เขาทำอะไร ถ้าเราอยากทำเรื่องพอเพียงนี้เราก็คงหยิบเรื่องพอเพียง ให้ความรู้ที่ชัดเจนว่าเราสามารถพัฒนางค์กรด้วยหลักพอเพียงอย่างไร มันอาจจะเริ่มที่หน่วยงานเล็ก ๆ มันอาจจะเริ่มที่องค์กรเล็ก ๆ ใช่ไหมคะ เพราะถ้ามีตรงนี้เสร็จ อยากจะทำอย่างไร แต่เขาต้องเข้าใจให้ชัดเจนค่ะ ว่าในเรื่องของการหาความรู้เมื่อไหร่ที่เรียนไปแล้ว ในเรื่องของความพอประมาณหลังจากที่เรามีความรู้เสร็จปุ๊บ รู้จักตัวเอง รู้จักบริบท รู้จักตลาด รู้จัก stakeholder แล้วก็รู้ว่าเราจะสามารถควบคุมการเสี่ยงของโครงการของเราได้อย่างไร แต่ละหน่วยงานจะทำออกมาได้ยังไง เอาพวกนี้มาคุยกัน มาตี มาทำ มันอาจจะเป็น focus group เล็ก ๆ ใน focus group เรามาคุยกันแล้วก็ขยาย แต่ว่ามันก็ต้องการความจริงใจขององค์กร

ผู้ดำเนินรายการ: เท่าที่ฟังหลัก ๆ ก็มีเรื่องของ การขาดความรู้ความเข้าใจเยอะนะคะ แล้วก็จะเป็นในเรื่องของ framework แล้วก็ตัวชีวิตที่ไม่ชัดเจนนะคะ แล้วมีประเด็นอะไรอีกไหมคะ อาจารย์ปาริสา

ผู้ร่วมประชุม: ที่เป็นอุปสรรค ติดอยู่ที่ตัวผู้บริหาร ที่จะต้องเริ่มต้น

ผู้ดำเนินรายการ: ที่เมื่อกี้ทุก ๆ ท่านให้คอมเม้นท์มานะคะ แล้วทีนี้เราอยากจะสอบถาม คิดว่าเราจะมีแนวทางในการแก้ปัญหาหลัก ๆ ที่เมื่อกี้เราพูดกันได้อย่างไร ทุกท่านว่ายังไงคะ

ผู้ร่วมประชุม: ขออนุญาตอีกนิดเดียวได้ไหมคะ คือเราไม่อยากจะบอกว่าที่ผู้บริหารหรือจริง ๆ เศรษฐกิจพอเพียงเริ่มต้นที่ตัวเองตระหนัก เห็นความสำคัญ ตัวเองเห็นความสำคัญ แล้วก็ขยายไปที่เพื่อน แล้วก็ขยายเป็นกลุ่ม คือ อย่างสมมติบอกว่า เราทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกับโรงเรียนนี้นะคะ เราก็จะพบว่า โรงเรียนที่เขาทำจริง ๆ นะเขาจะไม่ได้มองเลยนะว่าหน่วยเหนือจะให้อะไรเขา จะจำกัดงบประมาณจะอะไร ไม่ อยากทำ ระเบิดจากข้างใน แล้วก็ทำ พอทำแล้วก็มีเพื่อน ก็ขยายผล เพราะฉะนั้น มันทั้งสองอย่างนะ เพราะว่าถ้าเรามัดแต่โทษว่าข้างบนไม่เล่นด้วย มันก็ไม่สามารถเกิดใช้ไหมคะ ไม่เริ่มที่ข้างล่างด้วย

ผู้ร่วมประชุม: ขออนุญาตมีมุมมองนิดหนึ่งว่าอุปสรรคของการขับเคลื่อนตรงนี้ ภาคธุรกิจนะ ผมมองว่าหลัก ๆ ที่สำคัญ มันต้องมาจากตัวองค์กรนั่นเองนะ ภาคธุรกิจนั่นเอง มันต้องมีนโยบายออกมาจากตัวภาคธุรกิจนั่นเอง ไม่ใช่จากพนักงานนะ นโยบายจากข้างบนลงมา คุณกล้าหรือเปล่าที่จะประกาศนโยบายนี้ออกมา ใช่ไหม แล้วก็เอาตรงนี้เข้าไปใส่ แล้วก็บริหารไปตามนั้น แล้วทุกอย่างมันจะลงมาถึงข้างล่างเอง แล้วพนักงานก็ยอมรับได้เอง ปฏิบัติได้เอง อันนี้คือ อุปสรรคใหญ่เลย แต่ละบริษัทไม่กล้าที่จะวางนโยบายลงมาตั้งเลยว่า การใช้นโยบายเศรษฐกิจพอเพียงตรงนี้นะ องค์กรของเราคืออย่างนี้นะ แล้วก็มอง ให้เขาเห็นภาพว่านี่นะบริษัทใหญ่ ๆ ระดับโลกที่เราเห็นที่เราผ่านมาทุกวันนี้ เศรษฐกิจโลก ธนาคารใหญ่ของโลกพังเพราะอะไร แล้วพังไม่ใช่พังเฉพาะพวกเขานะมันสะเทือนไปทั่วโลกนะ ของอเมริกาที่พังเพราะอะไร เกี่ยวกับการเงิน คุณได้เงินไปคุณระดมทุนไปเยอะแยะ แล้วคุณก็ไปต่อกำไร ไปทำธุรกิจที่มันลงทุนหวังผลกำไร 36 เท่า ซึ่งตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมันไม่น่าเกิน 10 เท่า เสียสุดละ แต่คุณไปลงทุน หวังกำไร 36 เท่าแล้วมันพังขึ้นมา มันไม่ได้เดือดร้อนเฉพาะบริษัทคุณ มันเดือดร้อนไปทั้งลูกค้า แล้วก็คนทั้งโลก สะเทือนกันหมดเลยในเรื่องของเศรษฐกิจ การเงิน อันนี้คือภาพรวม เพราะฉะนั้นอุปสรรคจริง ๆ คือ ตัวธุรกิจเองบริษัทเองไม่กล้าวางนโยบายว่าเราต้องการใช้นโยบายเศรษฐกิจพอเพียง ถามว่าเขาเข้าใจไหม เข้าใจ เขารู้หมดละ สื่อออกไปเยอะแยะมากมาย เขาเข้าใจ แต่ความกล้ากับความโลภมันขัดแย้งกันอยู่ในตัวเขา ในตัวองค์กรนะ แล้วปัญหาอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า โลกมันหมุนวนไปในเรื่องของทุนนิยมมันใหญ่เกินกว่าที่เราจะผลักดันเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ของเรามันยังเล็ก กลุ่มเรามันยังน้อยไป ไอ้ตัวทุนนิยมมันใหญ่เกินไปแล้วก็คลุมไปทั่วโลก มันครอบอยู่ กับการที่เราไปผลักดันต้องใช้แรงเยอะพอสมควร ต้องใช้เวลาพอสมควร กล้าพอสมควร ที่จะไม่เอากำไรสูงตรงนั้น แล้วอีกอย่างหนึ่ง

ภาพของรางวัลก็ดี อะไรก็ดี ที่วางหลักไว้นั้น คุณต้องทำกำไรที่เท่านี้ ทำอะไรที่เท่านี้ ถึงจะทะลุเป้าได้เท่านี้ ๆ ใช้นั้นมันฝืนกระแสนกับเศรษฐกิจพอเพียงที่เราจะไปตรงนั้นคุณต้องทำกำไรได้เท่านี้ นะ องค์การนี้ คุณถึงได้โล่ตรงนี้ รางวัลนั้นนี้ คุณลองไปตั้งรางวัลใหม่สิ ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว คุณใช้จริยธรรม ใช้ศีลธรรมระดับไหนที่เท่าไร แล้วคุณจะได้โล่รางวัลแบบนี้ เราต้องไปเปลี่ยนรางวัลตรงนั้นนะ คุณสมบัติของรางวัลต้องไปเปลี่ยนตรงนั้น ไม่ใช่เอาตัววัตถุ ตัวกำไรมาเป็นตัวตั้งในการที่จะให้โล่ให้รางวัล ให้ชมเชยอะไรก็แล้วแต่ ยกย่องให้เป็น CEO ระดับโลก ระดับเอเชีย คุณใช้ตัวเงินนะ คุณใช้ตัวเลขนะ เป็นตัวชี้วัด ในการให้โล่ให้รางวัลพวก CEO ต่าง ๆ ใช้นั้น ลองเปลี่ยน CEO นี่มีคุณธรรม ศีลธรรม ใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียง ปูบ ผมว่ามันจะเปลี่ยนได้ เราผลักดันเศรษฐกิจพอเพียงนี้ได้ อันนี้คืออุปสรรคใหญ่ ภาพรวมผมมองตรงนี้

ผู้ดำเนินรายการ: อะ ก็เป็นหลัก ๆ ในเรื่องของนโยบายจากผู้บริหารนโยบายหลักขององค์กรนะ ละ แล้วก็ในเรื่องของ incentive หรือว่ารางวัลสิ่งต่าง ๆ ที่จูงใจ มุ่งเน้นให้องค์กรทำกำไร เป็นทุนนิยมเน้นกำไรเป็นตัวเงินนะ ละ แล้วทีนี้จะเรียนปรึกษาทุกท่าน ว่าคิดว่าเราแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ที่เมื่อที่เราพูดกันมาได้ยังไงบ้างคะ

ผู้ร่วมประชุม: จริง ๆ ก็ได้นำเสนอบางแนวแล้วนะ ละ ก็คือเปลี่ยนในเรื่องของ incentive แล้วก็อาจจะให้ในส่วนของบริษัทกล้าที่จะทำขึ้นมาก่อน

ผู้ร่วมประชุม: ออกนโยบายออกมาให้มันสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียง

ผู้ร่วมประชุม: จริง ๆ ก็คิดว่ารากของปัญหามันคือ ความไม่เข้าใจที่ถูกต้อง ก็ต้องเข้าใจที่ถูกต้องและเห็นความสำคัญของมันจริง ๆ เพราะว่าเศรษฐกิจพอเพียงถ้าใช้จริง ๆ มันจะตอบโจทย์ความยั่งยืน เพราะฉะนั้นทั้งของธุรกิจเอง แล้วก็รอบ ๆ ใช้นั้น เพราะตอนนั้นอย่าง institution investor นะ ก็เคยดูว่า 50 บริษัทของโลกที่อยู่มาได้จนกระทั่งกว่า 50 ปีแล้วนี่ คือถ้าเราเอามาตีปูบเนี่ย สิ่งที่เขาทำมันสอดคล้องกับหลักปรัชญาเลย เพราะฉะนั้นถ้าสมมติว่าเราทำให้คนเขาเห็น แล้วก็ตระหนักตรงนี้นี่ เข้าใจตรงนี้เยอะ ๆ มันก็น่าจะช่วยให้หรือเปล่า ความเข้าใจที่ถูกต้อง แล้วก็เห็นความสำคัญ แล้วก็เริ่มมองว่า เนี่ย มันก็มีวิถีทางหนึ่งนะที่จะตอบโจทย์ความยั่งยืน เพราะจริง ๆ เขาอยากทำธุรกิจเพื่อความยั่งยืนหรือกำไรระยะสั้น ใช้นั้นละ มันก็ต้องให้เห็นภาพชัด ๆ

ผู้ร่วมประชุม: คือ จริง ๆ แล้วนี้ ในสภาพสังคม โดยเฉพาะองค์กรที่เกี่ยวข้องกับตลาดทุนนะ ละ ปัจจุบันนี้ ถ้าพูดกันโดยข้อเท็จจริงนี้ ก็จะไม่ได้อะไรถึงแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มันเป็น fact อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นมันก็จะเป็นอย่างอุปสรรคตัวหนึ่ง ที่นี้ถ้าถามว่า จะต้องทำอะไรให้ตลาดทุนตรงนี้ตระหนักถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หรือแนวทางพอเพียงนี้ ก็คงต้องนั่งตีโจทย์ตรงนี้พอสมควร ตะกี้ท่านได้พูดตัวชี้วัดอยู่ที่กำไรอย่างเดียว มันไม่มีตัวชี้วัดเรื่องความยั่งยืนเลยปัจจุบัน ตัวชี้วัดความยั่งยืนมีไหมในแต่ละบริษัทหลักทรัพย์ มีชี้วัดโอเค ในแง่ตัวเลขความยั่งยืน ความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ต่ำมากเลย ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาแอปพลิเคชันระดับสมาคมที่เกี่ยวข้องกับบริษัทจดทะเบียนก็ยังไม่มียกย่อง เรื่องเข้ามามีส่วนกับ ส่งเสริมเรื่องแนวคิด

เศรษฐกิจพอเพียง ก็มีหลายสมาคมด้วยกัน ลองไปไล่ดูก็จะเห็น อันนี้สำคัญ แต่ว่าพอลากโยงกันมา
นี้เห็นเลยว่าที่มันไม่มีสิ่งเหล่านี้มันอาจเพราะว่าขาดคนที่มีความรู้ถ่องแท้จากปรัชญาดีลงมาเป็น
แนวคิด นะครับ ดีลงมาเป็นพฤติกรรมขององค์กร มันยังขาดการตีความตรงนี้ที่มีความชัดเจน ถ้ามี
การกำหนดลงมาชัดเจน มีคนที่มีความรู้ มีองค์ความรู้ตรงนี้ ได้รับความร่วมมือ ได้รับความร่วมมือ
มันอาจจะผิคนะครับ คือคนที่อยู่ในแวดวงตลาดทุนตระหนักถึงตรงนี้ว่า ไซ้ จำเป็นจริงๆ
เพราะฉะนั้นมันก็จะถูกขับเคลื่อนไปโดยปริยาย แล้วก็ที่สำคัญตัวหนึ่ง มันอาจจะไม่ใช่ประเด็น
ในขณะนี้ แต่ว่าผมเชื่อว่าหลาย ๆ คน หลาย ๆ ภาคธุรกิจ อาจจะคิดว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
นี้อาจจะมีอยู่สองฟากความคิด ฟากความคิดหนึ่งอาจจะเป็นในมุมคล้าย ๆ royalist อะไรอย่างนั้น
เข้าไปเพื่อที่จะโอเคเพื่อที่จะเป็นสัญลักษณ์อะไรบางอย่าง กับอีกอันหนึ่ง กับองค์กรอีกประเภทหนึ่ง
ก็คือตระหนักว่าถ้าทำแล้วองค์กรได้ประโยชน์ ผมไม่แน่ใจตรงนี้มาก แต่มันมี 2 แนวคิดนะ

ผู้ดำเนินรายการ: แล้วท่านอื่นจะมีใครเสริมอะไร

ผู้ร่วมประชุม: คิดว่า สำคัญสุดอาจจะเป็นเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะช่วย ก็อย่างที่บอก
ลงทุนในส่วนของทรัพยากรมนุษย์ คือ อย่างเช่นอาจจะต้องเสริมเรื่องของหลักธรรมหรืออะไรอย่าง
นี้ลงไป ที่เป็น ethics สากลก็ได้ ไม่ต้องฝืนก็ได้เพราะมันมีความเป็นพหุมาก ไม่งั้นมันจะถูกเขาเรียก
อะไร อะไรที่มันเป็นสากลมันจะถูกขับเคลื่อนไปยากกว่า แล้วก็อย่างที่ธุรกิจพยายามทำน่าจะเป็น
เรื่องของการลดต้นทุนอะไรอย่างนี้ ก็คือ ถ้ามันลดไม่ได้มันก็ต้อง คือมันลดในส่วนล่างไม่ได้มันก็
ต้องไปเพิ่มเทคโนโลยีมันจะยิ่งขึ้นกว่า แต่ว่าที่เข้าใจตอนนี้ทางออกที่น่าจะเป็นพวก social
enterprise ที่คิดว่ามันจะตรงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง น่าจะเป็น ตอนนี้มันเป็นในแนวทิศทาง
นี้นะกะ ไม่รู้ว่าอนาคตจะเป็นยังไงต่อ

ผู้ร่วมประชุม: อาจจะอีกนิดเดียว เรื่องแนวทาง ผมก็มองว่าถ้าจะหาแนวทางมันต้องเห็นเป้า
ว่าไอ้คำว่าเศรษฐกิจพอเพียง เป้าสุดท้าย อะไรคือภาพนั้น คือ คล้าย ๆ กับข้อหนึ่งนะ เรายังไม่เห็น
ภาพสุดท้ายการที่มันเกิดอะไรขึ้นในภาพนั้น เช่น หนี้สูญ อะ สมมติ NPL จะลดลงเท่านี้คนจะไม่มี
การกู้เงินความจำเป็นซึ่งอะไร เหมือนที่พี่บอกตัวเลขนั้นน่าสนใจผมไม่เคยรู้มาก่อน ถ้าไรสมมติตั้ง
ไว้นี้ไม่ควรเกิน 10 เท่าสมมติ มันมีอะไรสักอย่างเป็นเป้าให้เราารู้ได้ว่าสังคมที่เราเรียกว่าใช้เศรษฐกิจ
พอเพียงนี้ ที่ปลายทางหน้าตามันเป็นอย่างไร เหมือนพุทธสุดท้ายคือนิพพาน มันชัด คือให้มันชัดไป
เลยว่าเป็นอย่างนี้ แล้วเราจะรู้สึบดีว่าถ้าจะเริ่มที่วันนี้มันต้องไปขึ้นไหนก่อน อยากให้ภาพ
สุดท้ายมันชัดก่อน ผมก็ไม่รู้คืออะไรนะ แล้วก็แนะแนวทาง มันก็น่าจะเริ่มชัดขึ้น

ผู้ร่วมประชุม: ถ้าเดานะ เหมือนคำตอบสุดท้ายของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความยั่งยืน ถ้าพอ
อ่านนี้

ผู้ร่วมประชุม (บางจาก): ความสุข ความสมดุล ยั่งยืน ที่นี้ความสุขมันมีหลายระดับ คน
เดียว เราสุขคนเดียวไม่ได้มันต้องสุขไปทั้งหมด

ผู้ร่วมประชุม: มันจับต้องไม่ได้ หมดเลยที่เราพูด

ผู้ร่วมประชุม: ผมว่าผมอยู่ มีบ้านอยู่เล็ก ๆ ละ แล้วผมก็อยากมีบ้านใหญ่ขึ้น แต่สมมติใหญ่ ของผมกับแต่ละคนก็ไม่เท่ากันละ การที่เราพัฒนาตัวเองกับความโลภ ตรงไหนคือความพอดี อันนี้ เราต้องอยู่อย่างที่เราอยู่ นี่ ซึ่งมันก็จะโยงเพราะธุรกิจก็ต้องขายของให้คน ทีนี้ถ้าคนผู้ซื้อเองก็ไม่ ค่อยเข้าใจคำว่าพอเพียง มันก็เหมือนงูกินหาง

ผู้ร่วมประชุม (บางจาก): ขอเสริมอย่างนี้ ก็ว่าตอนที่เราดี เรามองกรอบเฉพาะธุรกิจก่อน ว่าสรุปว่าเราเป็นธุรกิจเพราะฉะนั้นพอพูดถึงธุรกิจนี้เป้าหมายทางธุรกิจมันมีอยู่ 3 ตัวเท่านั้นเอง คือ เติบโต ทำธุรกิจต้องเติบโต ต้องมั่นคง คือโตแบบไม่มั่นคงนี้ ถ้าแบบว่าโตไปด้วยสะดุดไปด้วย เหมือนกับคนเรา อายุมากขึ้นก็โตไป โตไปก็ป่วยทุกปีนั่นคือ ไม่มั่นคง ถ้าไม่มั่นคงนี้ถ้าถามคือว่า มันจะยั่งยืนหรือเปล่า ยั่งยืนถ้าเกี่ยวกับคนที่หมายความว่า แล้วอายุมันจะยืนหรือเปล่า ถูกไหมครับ เพราะฉะนั้นถ้าเรามององค์กรธุรกิจ ธุรกิจนี้องค์กรมันเป็นนามธรรม ถ้าเรามององค์กรในธุรกิจนี้ มันไม่มีตัวตน ตัวตนในธุรกิจมันคือคนถูกไหมครับ เพราะฉะนั้นเราก็กลับมาโฟกัสที่คน ถ้า เปรียบเทียบว่าองค์กรเหมือนคน ๆ หนึ่งการเติบโตก็เติบโตเป็นธรรมชาติ ถ้าคุณไม่เจ็บไม่ป่วยนี้มัน ก็อายุยืนแน่นอน องค์กรก็เหมือนกันเราอยากให้องค์กรเติบโต 50 ปี มีอายุ 100 ปี นี่ผมเปรียบเทียบ นะ เพราะฉะนั้นเรากลับมาดูภารกิจธุรกิจนี้ก็คือว่าเราต้องบริหารจัดการให้มันเติบโต เติบโตอย่าง มั่นคงด้วย อายุมันยืนเอง อันนี้คือ believe ว่ามันจะยืนยาว มันจะยั่งยืนเอง อันนั้นนั่นคือเป้าหมาย ของเรา เราก็บอกว่าทำยังไงถึงจะบริหารจัดการให้มันโตด้วย มั่นคงด้วย นะครับ เราก็พยายามหา เครื่องมือใช้ไหม เครื่องมือที่เราใช้ก็เรียนปริญญาโทมา เรียนอะไรมา เครื่องมือเครื่องมืออะไรอะ

ผู้ร่วมประชุม: อาจารย์คะ สงสัยคะ อย่างนี้มันขัดกับ harmonize ของธรรมชาติหรือเปล่านั้น คือโลกนี้มันไม่มีอะไรยั่งยืน มั่นคง

ผู้ร่วมประชุม (บางจาก): ผมเห็นแย้งนะ คือ อะไรพวกนี้มันมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอด แหะละ แต่ว่า คือมันโตไปตามธรรมชาติของมัน อย่างที่ผมเรียน เหมือนมนุษย์นี้ตัวธรรมชาติ ใช้มัน จุด ๆ หนึ่งคุณอาจจะมีอายุแค่ 80 ปี คุณก็ตายใช้ไหมครับ ตัวองค์กรก็เหมือนกัน มันก็จุด ๆ หนึ่งมัน ก็มีโอกาที่จะตาย เจ็บป่วย แต่มันก็มีอะไรที่มัน proof ช่วงที่เรามีชีวิต เพราะว่าในเมืองกร ๆ หนึ่งมี อายุเป็นร้อยปีแสดงว่าเขารักษาของเขาได้ เหมือนกับเรามองเห็นว่าคนเฒ่าคนแก่ที่มีอายุ 120 ปี เราก็ ยังพอจะรับรู้ว่ามันมี ณ ขณะนี้ ใช้ไหม ถ้าถามว่าคนนี่วันหนึ่งต้องจบชีวิตไหมก็อาจจะ มี แต่เมื่อไหร่เราไม่รู้ แต่นี่ผมมองบริบทตัวธุรกิจเท่านั้นเอง ผมไม่ได้มองที่มันเป็นในเชิงสังขธรรม ว่าตรง นี้ที่จะชี้ให้เห็นว่า ถ้าธุรกิจนี้เราบอกว่าบริหารธุรกิจ เหมือนเราเลี้ยงลูกก็คือ อยากเห็นเขาโตทุกวัน หรืออยากให้เขามีความแข็งแรง ไม่เจ็บไข้ได้ป่วย เพราะอะไร เพราะเราอยากให้เขามีอายุยืนยาว เรา ไม่อยากให้ลูกเราตายก่อนเราแน่นอน ถูกไหมครับ เพราะฉะนั้นเราก็พยายามที่จะเลี้ยงดูเขา วิธีการ เลี้ยงดูเขาทำยังไง เพื่อให้ได้สิ่งนั้น เครื่องมืออะไรที่เรานำมาใช้นะครับ ผมกำลังเปรียบเทียบให้ดูว่า วิธีคิดของกรอบการที่เราเรียนมานี้มันจะอยู่ในวิธีคิดของกรอบของวิชาทางตะวันตกทั้งนั้นแหละ เท่านั้นเองที่เราใช้มานะครับ แล้วเราก็ใช้มันมาเรื่อย จนวันหนึ่ง เราก็กลับมาทำ เพราะฉะนั้นเอ๊ะสิ่ง

ที่เราคิด แต่ก่อนเราเคยคิดว่านี่คือสิ่งที่ดีที่สุด มันไม่ใช่ ที่นี้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ผมอยาก
ให้มองว่าอย่าไปติดเรื่องคำพูดเรื่องพอเพียง เรา forget it ไปก่อน เราถามว่าเรากำลังมองหาเครื่องมือ
อันหนึ่งเพื่อมาตอบโจทย์ให้เติบโต มันคง ถ้าเราใช้ ถ้ามันเติบโตมันคง มันมาจากสมดุลนะ ไม่
สมดุล ไม่มันคงไม่ได้ มันล้ม เพราะฉะนั้นการมันคงก็ต้องสมดุล นั่นคือ วิธีคิดของพระเจ้าอยู่หัว
ที่ท่านพูดถึงว่าอยากเห็นสังคมไทย มีประเทศไทยอีก 500 ปีข้างหน้า ประเทศไทยยังอยู่ในแผนที่
โลก เพราะฉะนั้น มันทำอย่างไรที่จะให้ยั่งยืน เพราะฉะนั้นก็คือ ประเทศมันต้องมันคง มันคงก็คือ
สมดุล ท่านก็ตีโจทย์ตรงนี้ว่าความสมดุลนี้มันต้อง ได้ด้วย เศรษฐกิจได้ด้วย คนต้องมีกินมีใช้นะ คุณ
มีกินมีใช้คนเดียวไม่ได้ คนรอบข้างคุณต้องมีใช้ คุณต้องอยู่ด้วยกันได้ ก็คือ สังคม นะครับ ท่านก็
มองว่าตัวสังคม แต่ธรรมชาติชีวิตของคนนี้มันอยู่ในธรรมชาติ ต้องดูเรื่องสิ่งแวดล้อม แล้วมันเพิ่ม
มาอีกอันวัฒนธรรมใช้ไหมครับ ตอนหลังมาเพิ่มวัฒนธรรม มันก็เลยกลายเป็น 4 มิติ ก็คือว่า ทำ
อย่างไรเราจะบริหารทั้ง 4 มิติสมดุล โดยบน believe ว่าถ้า 4 อันนี้สมดุล ความสมดุลอย่างที่ผมบอกว่า
ไม่ได้ว่า 25 25 ความสมดุลนี้มันแล้วแต่ว่า สถานการณ์และเหตุการณ์ของการเปลี่ยนแปลงที่เราไป
มันไม่เหมือนกัน บางปีเรากำไรน้อย บางปีเรากำไรมาก บางปีเราก็มีความสามารถในการที่จะทำ
ประโยชน์ให้สังคมมาก ปีนั้นก็คือเราก็อำนาจประโยชน์ให้สังคมมาก เพราะฉะนั้นไม่เป็นไร แต่อย่าง
น้อยก็คือ ทำ ไม่ใช่ว่ากำไรมาก แต่สังคมคิดลบ อันนี้ก็คืออยู่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ผมกำลังจะบอก
ก็คือว่า ให้มองว่าตัวปรัชญาพอเพียงนี้อาจจะเรียกว่าเป็นทฤษฎี x ก็ได้ เป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่เร
าจะเอามาใช้เพื่อตอบโจทย์อันนี้ เมื่อกี้ที่ท่านถามว่า เอ๊ะ ปรัชญาพอเพียงรัฐบาลคืออะไร ก็คือตอบ
โจทย์เรื่องนี้ครับว่า ธุรกิจเราเอามาใช้บริหารคล้าย ๆ กับว่าให้มันเติบโตได้ไหม ให้มันมันคงได้
ไหม แต่ความมันคงเราเปลี่ยนใหม่ว่าสมดุล เราก็มองว่าทำอย่างไรถึงจะให้มันสมดุล ที่นี้เครื่องมือนี้
บังเอิญตัวสิ่งที่ท่านกำหนดมาสามห่วงสองเงื่อนไขนี้มันเป็นวิธีการในเชิงของคอนเซปต์ ไม่ใช่
วิธีการในเชิงเครื่องมือ มันเลยต้องตีโจทย์อีกชั้นหนึ่ง ใช่ไหม มันก็เพียงแต่ว่าเราเอาสามห่วงสอง
เงื่อนไขมาเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่เอามาวัดในองค์กรตัวเราเองว่า ลองกลับมาดูทั้งหมด กระบวน
บริหารจัดการจัดการทั้งหมด อะไรบ้าง อันที่เราจะใช้บอก ตอบโจทย์ว่า เรามีเหตุมีผลแล้วหรือยัง
เครื่องมือในเชิงบริหารจัดการนี้อะไรบ้างที่เราตอบโจทย์ว่าเรามีภูมิคุ้มกันแล้วหรือยัง มันเหมือนกับ
checklist อันนี้ต้อง debate นะครับ เวลาเราทำในองค์กรนี้ หลายคนต้องช่วยกันคิด โดยตั้งคำถาม
แล้วก็ตอบโจทย์ แล้วก็มีเครื่องมือ เราอาจจะเจอว่าเอ๊ย ความเป็นเหตุเป็นผลเราน้อย ภูมิคุ้มกัน
เครื่องมือที่มามีภูมิคุ้มกันเราก็น้อย เรื่องของคุณธรรมเราอาจจะไม่ได้ทำเลยก็ได้ เราไม่มี
กระบวนการหรือเครื่องมืออะไรในการที่จะสร้างเรื่องการมีคุณธรรมให้กับตัวพนักงาน ใช่ไหมครับ
ไม่มีกระบวนการที่เกิดขึ้นในการสร้างคน และ เครื่องไม้เครื่องมือ เพราะเราจะเห็นเลยว่าไอนี้ก็โหว
ไอนี้เราก็อโหว อันนี้มันเป็นอันแรกที่เราเริ่มเห็น พอเริ่มเห็นปั๊บ ถามต่อมาก็คือว่าแล้วเราจะทำ
อย่างไร ที่จะเติมขึ้นมาให้มันเต็มมากกว่านี้ ใช่ไหมครับ ให้มันครบในทุกมิติ เพราะเราต้องบริหาร
จัดการทั้งสามห่วงด้วยสองเงื่อนไขด้วย ไม่ใช่สามห่วงสองเงื่อนไข ปีนี้เราขอห่วงเดียว มันไม่ใช่ไง

เพราะนี่มันคือไปพร้อมกัน เพราะมันกำลังพูดถึงว่าถ้าคุณจะสมดุลนี้ต้องไปพร้อมกัน ไม่ใช่แข่งสองขา แล้วก็เดินขาเดียวก่อน ไข่มุขใหม่ อีกขาเดียวค่อยมาเดินที่หลังมันไม่ได้ ที่นี้ผมพยายามอธิบายในเชิงเปรียบเทียบ เพื่อให้เห็นว่า มุมมองของเราเองตอนที่ทำเรื่องนี้ ตอนแรกเราก็คำ ๆ เหมือนกัน เพราะมาตีโจทย์ด้วยปรัชญานี้กับพอเพียงแล้วมันยังงงพอเพียง แล้วบริหารธุรกิจให้มันพอเพียงนี่คือยังงง ตอนแรก ๆ เราก็ตีโจทย์แบบนี้ พอเข้ามาศึกษาอะไรมา ๆ เราก็บอกว่าสื่อสารยากมากเลยกับฝ่ายจัดการเอง กว่าที่จะ convince ได้ บอกพนักงาน เราก็บอก ลืมไปแล้วกันเรียกอะไรก็ไม่เป็นไรหรอก เอาเป็นว่าสามห่วงสองเงื่อนไขนี้เราจะใช้เครื่องมือนี้มาดู แล้วถามว่าการบริหารจัดการธุรกิจทั้งหมดนี้มันครบตามนี้หรือเปล่า ถ้ามันไม่ครบเราจะทำอะไรเพิ่มเติมกันเอง แต่คนส่วนใหญ่จะคิดตรงนี้เยอะ แล้วบริหารให้เราพอเพียงมันบริหารยังงงละ เรารู้ได้ยังงงว่าเราพอหรือยัง ก็ตอบยาก มันคิดคำ ตอนหลังเราก็ตอบบอกว่า อย่าไปคิดคำ ให้มองอย่างนี้ ทำไมเราเอา balance score card มาใช้ เพราะอะไร ทำไมในตัวองค์กรเราถึงหลายองค์กรในประเทศไทย convince ให้เอา balance score card มาใช้ ผมเชื่อว่าหลายองค์กรก็ใช้เพราะอะไร เพราะ balance score card ก็คือการที่มองให้ครบทุกมิติแค่นั้นเอง ไข่มุขใหม่ครับ มันก็เหมือนกับว่าถ้าคุณบริหารองค์กรให้ครบ 4 มิตินี้ก็แสดงว่าสมดุลละ องค์กรคุณโตได้แน่นอน มันคงแน่นอน นั่นคือ มุมตะวันตกที่มอง บางจากเราใช้ balance score card แต่เรา apply เรามี 5 มิติ เพราะเราเชื่อว่าในบริบทของธุรกิจเราเองนี้มีเรื่องของสิ่งแวดล้อม เรื่องของสังคม เรื่องของความปลอดภัย เพราะเราทำธุรกิจโรงกลั่น แต่ว่า balance score card นี้เรามีมิติเพิ่มมา เพราะฉะนั้นก็ต้องบริหารให้ได้ 5 มิติ อย่างนี้คือการประยุกต์ มันแล้วแต่ลักษณะธุรกิจที่เราต้องไปตีโจทย์ ก็เล่าให้ฟัง

ดำเนินรายการ: ขอบคุันท่านพัฒนามากเลย ช่วยขยายความ ช่วยเพิ่มความชัดเจน อธิบายให้ทุกท่านฟัง

ผู้ร่วมประชุม: จริง ๆ อันนี้มองเป็นองค์รวมด้วยซ้ำนะคะ แต่ทฤษฎีต่างชาตินั้นมาเป็นก่อน ๆ แต่อันนี้เป็นองค์รวมให้คิดให้ถูก

ผู้ร่วมประชุม: balance score card นี้เข้ามาประเทศไทยทุกคนใช้พับ ๆ เร็วมากเลย แต่ว่า balance score card ทุกคนมันเหมือนกัน ใช้ง่ายงมงมงมาเป็นโมเดล มีเทมเพลต นี่แหละครับความยากมันอยู่ตรงนี้ เพราะว่าสามห่วงสองเงื่อนไขนี้มันเป็นวิธีการในเชิงความคิด ไม่ใช่เครื่องมือ

ผู้ร่วมประชุม: เมื่อกี้หลายๆ ท่านก็พูดเหมือนกันว่า คือ ขาดตัวชี้วัด อะไรอาจจะไม่ชัดเจน framework มันยังไม่ชัด ไม่ง่ายที่คนจะเอาไปใช้อาจจะไม่ง่าย ไม่ชัดเจน

ผู้ร่วมประชุม (บางจาก): กพร. เขาถึงพยายามหาโมเดลไป ที่เขาประกวดนี่คือ การหาโมเดลที่มันตอบโจทย์เรื่องของวิธีการที่มันตอนนั้นที่คนชอบเข้าไปให้ แล้วก็คิดวิธีการในเชิงเครื่องมือมาแล้ว อย่างบารูมดีไซน์เป็นโมเดลที่เขาเอาตรงนี้ไปประยุกต์ เพราะฉะนั้นเขาก็จะตอบโจทย์ของวิธีการในเชิงเครื่องมือได้ว่า เครื่องมือที่เขาใช้ในการทำคืออะไร ที่เป็นอุปสรรค เพราะฉะนั้นในการขยายผลตรงนี้ มันก็เลยต้องหาโมเดลไป บางจากนี่ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่เป็น

โมเดล เป็นโมเดลที่ต้องการตอบโจทย์ว่า ลักษณะธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่นี้ใช้ไม่ได้ ไม่ใช่ว่าใช้ไม่ได้ แต่บังเอิญตรงนั้นเราอาจจะโชคดีที่เรากลับลำความคิดเราใหม่เท่านั้นเองตอนนั้น

ถ้าตอนนั้นเรามาตีโจทย์แล้วเห็นวุ่นวาย พนักงานก็ไม่รู้เรื่องเครื่องมือนี้ เอาออกไปก่อนได้ปะ ยากมากเลยที่จะใช้ แล้วเราก็ไม่ใช่ ตอนนั้นเราก็โชคดีตรงที่ว่าเราตีโจทย์แตก อยากบอกไม่ต้องสนใจคำพูด เอาสาระของมัน คืออะไร ถ้าเรา believe บนตัวโมเดลนี้ เหมือนกับการที่เรา believe ว่า balance score card ดี ถ้ามว่า balance score card ที่เราใช้ได้ผลยังงี้ เรายังใหม่ ไม่มีใครรู้หรือ ก แต่เชื่อใจ ถ้างถามถาม balance score card ที่คุณใช้นี้มีมิติ หรือห้ามิติ ได้ผลจริงหรือเปล่า ผมว่ามีทั้ง yes or no แต่ก็ใช้กันอยู่

ผู้ร่วมประชุม: ขอเสริมนิดหนึ่ง ในเรื่องของ จริง ๆ แล้วเนี่ย พอคุณพัฒนามาก ก็ทำให้นึกว่าถ้าเราตีโจทย์อย่างของบารุคมิชชี อย่างของปุนนี่ให้มันเห็นชัด แต่ว่าคราวนี้อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่สอน business เป็น โมเดล ๆ แล้วก็ให้เด็กเขาเก้ทนะ ว่ามันคืออะไร ให้เห็นทางให้เห็นอะไรชัดเจนเนี่ย มันก็น่าจะช่วยให้ได้ในแง่ของการศึกษา

ผู้ร่วมประชุม: ใช้ได้ อย่างสอนแค่เพียงคอนเซปต์ คือสมมติถ้าอาจารย์ในมหาลัย พยายามสร้างเรื่องนี้ พยายามเอาไปขยายผล เพราะหากสอนแค่คอนเซปต์นี้มันจะติด เด็กจะนึกไม่ออก แล้วก็จะทำแบบคอนเซปต์ แล้วก็จะเกิดคำถามในใจมากมายเลยว่ามันยังงั้นเนี่ย มันแค่ไหนว่าพอเพียงนี้มันจะเกิดคำถามที่ท่านถามนี้

ผู้ร่วมประชุม: ถ้าแค่คอนเซปต์นี้จากที่ประสบการณ์ที่เจอเนะครับ มันจะมองว่าทุก ๆ องค์กรณ์ที่เศรษฐกิจพอเพียงหมดเลย สามห่วงสองเงื่อนไขหนึ่งเรื่องการตัดสินใจเรื่องใดเรื่องหนึ่งในทางที่วิกฤตินี้มีเหตุมีผลใหม่ เขาก็จะยืนยันว่ามีเหตุมีผล พอประมาณใหม่ ก็เนี่ยพอประมาณ

ผู้ร่วมประชุม: เพราะฉะนั้นโดยสรุปก็คือ ถ้ามีเทมเพลตจะช่วยให้เยอะ

ผู้ดำเนินรายการ: ก็คือ อยากจะได้โมเดลที่ชัดเจน เทมเพลตที่ชัดเจนนะคะ แล้วท่านคิดว่ามีแนวทางอะไรอย่างอื่นที่จะช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจได้บ้างคะ

ผู้ร่วมประชุม: ไม่รู้ว่าสื่อจะช่วยให้ไหมนะ คือมันเหมือนสื่อที่ ให้เขาเห็นนะ เขาเก้ท คือจริง ๆ ผู้บริหารทั้งหลาย ยังไม่เข้าใจว่ามันคือการพัฒนาคน การพัฒนาองค์กรเพื่อความยั่งยืน ถ้าสมมติว่าเราสามารถสื่อออกไปอย่างนี้ให้เห็นชัดเจนได้ มันน่าจะช่วยให้บ้างเหมือนกัน ส่วนเรื่องความจริงใจของคนทำงานนี้มันอีกเรื่องนึงนะ มันช่วยยาก ตราบใดที่เขาไม่เห็นความสำคัญเขาก็ไม่ทำ

ผู้ร่วมประชุม: แถมเรื่องหนึ่ง ผู้บริโภค เราก็ต้องสร้างความเข้าใจเรื่องของวิถีคิดในการบริโภคไม่งั้นเขาก็ไปซื้อเหมือนมีเทพกับมารในธุรกิจ ส่วนใหญ่มารนะ ปลุกฝังผู้บริโภคให้เข้าใจเรื่องวิถีชีวิตพอเพียง

ผู้ดำเนินรายการ: มีในส่วนของอย่างอื่นอีกไหนคะ ถ้าในช่วงของแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ

ผู้ร่วมประชุม: ในภาคของธุรกิจ ภาพรวมเขาแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนธุรกิจครอบครัว แล้วก็ธุรกิจแบบมหาชน มันจะแบ่งกัน การบริหารก็จะต่างกันไป การทำกำไรก็จะคนละแนวคิดกันไป เพราะฉะนั้นทั้งสองภาคนี้ จะเป็นภาคครอบครัวก็ดี ภาคมหาชนก็ดี จะมีตัวอย่างอยู่แล้วในสังคมไทย เราก็เอาตัวชี้วัดความยั่งยืนไปจับก็ได้ เราจะเอาความยั่งยืนระดับไหนล่ะ 50 ปีหรือ แสดงว่าบริษัทนี้เปิดมา 50 ปี เกิน 50 ปีแล้ว แสดงว่าความยั่งยืนส่วนหนึ่งละ แล้วตอนนี้เราก็ไปหาข้อมูลเพิ่มเติม ความสมดุล มีเหตุมีผลนี้คุณเพิ่มเติมตรงไหน หรือขาดตรงไหน น่าจะเป็นข้อมูลที่ให้ความรู้กับเราได้ ซึ่งบริษัทที่เกิน 50 ปีในประเทศไทยผมว่ามากพอสมควร ถ้าเกิน 50 ปี หรือเกิน 100 ปี น่าจะเป็นแบบอย่างในเรื่องของความยั่งยืนได้ตามเศรษฐกิจพอเพียงถูกไหม ถ้าเราจะเอาความยั่งยืนไปจับถูกไหม แต่ว่าจะถูกต้องในเรื่องของเหตุและผลไหม ความสมดุลไหมตรงนี้เราก็ต้องเอาไปจับ ไปวิเคราะห์อีกทีหนึ่ง ผมว่ามีอยู่แล้วในสังคมไทย ภาคครอบครัวนี้ก็จะเห็นตระกูลดัง ๆ อยู่ มาเกือบร้อยปีทั้งนั้นนะ แล้วก็ป็นยักษ์ใหญ่อยู่ในประเทศเรานี้ก็มีทุนเป็นแสนล้านแล้ว ก็ถือว่าเขามีความยั่งยืนระดับหนึ่งละใช่ไหม ก็น่าจะมีการซึมซับในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงเอาไปใช้ได้พอสมควร

ผู้ดำเนินรายการ: อันนี้คือให้ไปศึกษาตัวอย่างบริษัท

ผู้ร่วมประชุม: ใช่ แล้วเอามาเป็นแบบอย่างได้ ไม่ใช่แค่เอาเฉพาะ SCG หรือว่าเอาเฉพาะบางจาก หรือบาทรูม มาแค่นั้น อาจจะมีบริษัทที่มากกว่านั้นที่ใช่จริงๆ อยู่โดยที่เรายังเข้าเขาไม่ถึง

ผู้ร่วมประชุม: ขอเสริมอาจารย์นิดหนึ่ง มองว่ายั่งยืนแล้วนี่ ต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม

ผู้ร่วมประชุม: เป็นบริษัทที่ใกล้ชิดตัวเรานี้แหละ และเราก็ใช้สินค้าเขาอยู่ทุกวันดูแลเขาอยู่ทุกวัน มันมีตัวอย่างบริษัทที่บริหารจัดการที่ฝึนกระแเศรษฐกิจพอเพียงมากก็คือ จำสัมพันธ์ ประกันภัยได้ไหม เขาล้มไป พังไป เพราะอะไร เคลมแล้วมีรถแทนมาให้ชี้ คุณระดมประชาสัมพันธ์เยอะขนาดนั้น แต่คุณมีทุนนิดเดียวละ คุณทำธุรกิจอะไรใหญ่โตมโหฬารมีรถให้เขาใช้ ๆ จนคุณแตก จนคุณอยู่ไม่ได้ สัมพันธ์ประกันภัยพังไปเพราะอย่างนี้ คุณไม่พอเพียงอะไรเลย คุณสุดโต่งจนเกินตัวจนเกินไป ประชาสัมพันธ์ไปแล้วคนก็เชื่อด้วยนะ เคลมปั๊บมีรถแทนให้ชี้มันเป็นไปได้ที่ไหนในสังคมไทยที่จะไปทำอย่างนั้นมันเกินตัวไง คุณมีทุนอยู่นิดเดียว ทุนจดทะเบียนนิดเดียว แต่ไปประชาสัมพันธ์อย่างนั้น แล้วทุกวันนี้ก็มีโฆษณาแบบนั้น แบบใกล้ ๆ กันนะ แล้วมันก็จะพังเป็นแบบนั้นอีก อันนี้คือแบบอย่าง ไม่เป็นไปตามเศรษฐกิจพอเพียงแล้วคุณก็จะพัง พังแล้วประชาชนเขาเดือดร้อน คุณไปเคลมแล้วปีสองปีเขาฟ้องบริษัทจนล้มจม ชะงักกฎหมายคุณสามปีคุณก็จะได้เงินลูกค้า อันนี้ไม่พอเพียงแล้วเราก็เดือดร้อน มันก็เดือดร้อนอยู่ไม่ได้ อันนี้คือแบบอย่าง ที่เราน่าจะเอามาเป็นตัวอย่างในอนาคต เอามาเผยแพร่ได้ เพราะเขาพังไปแล้ว เพราะเขาเสียไปแล้วแล้วเป็นเรื่องจริง เราพูดได้ มาใช้เรื่องนี้จริง ๆ

ผู้ร่วมประชุม: ขออนุญาตอีกนิดหนึ่งค่ะ มองดูว่าถ้าเราสามารถรวมกลุ่มธุรกิจที่เราเรียกธุรกิจอย่างพอเพียงก็แล้วกันนะค่ะ ทำธุรกิจแบบพอเพียงนี้เราวมกลุ่ม แล้วเราก็จะมาแลกเปลี่ยน

หรือมาทำอะไรกันนี้ เพื่อถอดบทเรียนหรือเพื่อถอดอะไรสักอย่างหนึ่งให้ได้ตัวองค์ความรู้ล่ะ
แล้วก็พยายามขยายผล จะผ่านสื่อ ผ่านมหาวิทยาลัย ใครที่สนใจ คือเหมือนมันน่าจะมีการรวมตัว
หรือการอะไรอย่างนี้ แล้วก็ทำให้มันแน่น ๆ นะ แล้วก็กระจายออกไป สร้างเครือข่าย

ผู้ดำเนินรายการ: ขอบคุณมากค่ะ แล้วก็ขออนุญาตคำถามสุดท้ายอย่างรวดเร็ว ๆ นะคะ อันนี้
พวกท่านคิดว่าเรายังต้องการความรู้อะไรในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจใน
ทศวรรษหน้าบ้างคะ อีก 10 ปีข้างหน้าเราน่าจะยังต้องการความรู้อะไรในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
พอเพียง

ผู้ร่วมประชุม: ผมตอบในนามอาจารย์มหาลัยนะครับ วิชาบริหารธุรกิจนะครับ อาจารย์ทุก
สาขานี้ ก็ต้องทำจริง ๆ นะครับว่าอะไรคือ ตัววิชานั้น ๆ ที่เรียกว่าพอเพียง วิชาการตลาด วิชาการ
เงิน วิชากลยุทธ์ human resource อย่างนี้ ที่มันต้องมีการคิดให้ได้ content อันนี้นะครับ

ผู้ร่วมประชุม: คิดว่าคงต้องเรียนรู้เรื่อง risk management สำหรับข้อ 4 แต่ว่าพูดถึง พอปี 40
ก็ทำกันเยอะ ธุรกิจธนาคารนี้ทำเกือบทุกธุรกิจเลย อย่างเช่นพวกศูนย์วิจัยกสิกร หรือแต่ละแบงก์ก็
จะมีใช้ไหม ก็เป็นการป้องกันความเสี่ยงระดับหนึ่ง

ผู้ร่วมประชุม: เพิ่มเติมในภาคธุรกิจก่อนนะ ผมอยากจะให้ทุกสาขาอาชีพนี้มองภาพให้
ออกว่าปรัชญาของวิชาชีพของคุณนั้นสูงสุด ความสุขของคุณอยู่ตรงไหน ที่จะมุ่งไปหาความสุขได้
เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เพื่อสังคม ประเทศชาติได้ยังไงในแต่ละสาขาอาชีพผมว่า
ตรงนั้นมากกว่า ถ้าทุกสาขาอาชีพเข้าไม่ถึงตรงนี้นะ ก็มันไม่พอเพียงได้ มันเข้าถึงหลักปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้ เพราะปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมุ่งไปเพื่อความสุขของประชาชน และ
มหาชนทั้งหลาย ภาคธุรกิจก็ต้องมุ่งไปตรงนั้นด้วย มันถึงจะจบด้วยกันได้

ผู้ร่วมประชุม: เหมือนมันแค่ต้องสื่อออกไปให้คนเข้าใจชัดว่า ประโยชน์มันคืออะไร ถ้าเขา
เข้าใจชัดเห็นถึงประโยชน์ จากสื่อต่าง ๆ มันก็น่าจะขับเคลื่อนไปได้ เพราะถ้าถามว่าความรู้
เศรษฐกิจพอเพียงมีอยู่ในตัว ความรู้มันมีอยู่แล้ว

ผู้ร่วมประชุม: เหมือนความจริง ปรัชญา มันเหมือนเป็นกรอบกว้าง ๆ ซึ่งมันถูกแล้ว มัน
ควรจะเป็นอย่างนั้นหรือเปล่า แล้วส่วน วิธีการเราต้องไปคิดต่อเอง ซึ่งมันจะมีความแตกต่าง
หลากหลายของแต่ละธุรกิจ ซึ่งมันไม่สามารถมีกรอบชัดเจนนั้นได้

ผู้ร่วมประชุม: มันจะเป็นแค่วิธีการแล้วทำให้เห็น how to ในธุรกิจ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง
หรือว่าจะดำเนินธุรกิจอะไรนี้ก็จะมีความมาตรฐาน

ผู้ร่วมประชุม: อย่างที่ว่าต้องเป็น case study ค่ะ แต่ว่า อาจจะคิดก็คือ ถ้าทางพุทธเราต้อง
เริ่มจากใจที่ดีก่อน มันจะนำไปสู่ผลที่ดี แล้วก็ทำไป มันก็จะกระทบเป็นmultiply ไปเรื่อย ๆ

ผู้ดำเนินรายการ: ขอบคุณทุกท่านนะคะ ถ้าจะ discuss กันตอนนี้เชิญนะคะ
แล้วเดี๋ยวจะเอาสิ่งที่ท่าน discuss วันนี้ไปสรุปแล้วก็นำเสนอ

เรื่องของการเป็นอยู่ เพราะฉะนั้นการเข้าถึงนิพพานก็คือ ทำให้กิเลส ตัวโลภะ โทสะ โมหะ ให้มันเย็น ให้มันดับ ไม่ให้กำเริบ ถ้าเราสามารถทำให้มันดับมันเย็นได้ ก็แสดงว่าเราสัมผัสกับนิพพานได้ เพราะเศรษฐกิจพอเพียงเราพูดถึง นิพพาน ซึ่งเป็นความสุขแบบยั่งยืน ความสุขที่แท้จริง อย่างนี้ความสุขที่ว่าความดับ ความเย็น ตัวนี้บางทีพวกเราคิดว่าต้องบรรลุอรหัตตก่อนถึงจะบรรลุนิพพานได้ เพราะฉะนั้นพระโคตมามหาเราไม่ค่อยพูดถึงเรื่องนิพพานเท่าไรหรอก คิดเหมือนกับว่านิพพานนั้นเป็นของไกลตัว ความจริงในชีวิตของเราอยู่กับนิพพานเป็นส่วนมาก เพราะอย่างในขณะที่เรากำลังอยู่ถามว่าใครกำลังโมโหบ้าง ถามว่าใครกำลังโทสะกำเริบบ้าง โดยรวมแล้วก็คือ โทสะของเรานี้มันดับมันเย็น มันสงบอยู่ แสดงว่าเรากับนิพพาน ถ้าหากว่าจิตใจของเราฟุ้งซ่านด้วยโลภะ โทสะ โมหะ ไม่ว่าขณะไหนจะอยู่ไม่มีความสุข กระวนกระวาย วิตกกังวลอะไรต่าง ๆ หลาย ๆ อย่าง แต่ถ้ามันไม่เกิดขึ้นขณะนี้ แสดงว่าจิตใจของเรามันปลอดกิเลส แสดงว่าเรากับนิพพาน แต่มันอาจยังเป็นนิพพานมีมีเบญจขันธ์เหลืออยู่ ความจริงแล้วนิพพานมี 2 อย่าง คือ มีเบญจขันธ์เหลือ กับไม่มีเบญจขันธ์เหลือ เพราะฉะนั้นหากว่าเราสามารถอยู่กับความ จิตใจที่ไม่ฟุ้งซ่านด้วยอำนาจของกิเลส แสดงว่าเรากับนิพพานแล้วละ เพียงแต่เราไปคิดถึงนิพพานที่มันถาวรที่มันเป็นของอรหัตต ก็เลยเหมือนกับว่าเราไม่ได้สัมผัสกับนิพพาน นิพพานนี้แหละเราทำบุญทุกครั้งทุกคราว ขอความสุขสามประการ มีนิพพานเป็นยอด เราต้องการนิพพานเป็นจุดสุดยอด แต่ก่อนที่จะถึงจุดสุดยอดตรงนี้ คำว่าสุขสามประการ ประการที่หนึ่งคืออะไร โดยรวมเขาก็มักจะพูดกันง่าย ๆ ที่พอเข้าใจ สุขในโลกมนุษย์ สุขในโลกสวรรค์ แล้วก็สุขคือนิพพาน โดยรวมเขาจะพูดกันอย่างนี้นะ

แต่ความจริงแล้วสุขในปัจจุบันนะ ที่เราเรียก ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 คือประโยชน์ที่เราได้ที่เราได้ในภพปัจจุบันก็คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ สุข พวกนี้ที่เราได้มาด้วยคุณธรรมสี่อย่างก็คือ ถึงพร้อมด้วยความหมั่น ถึงพร้อมด้วยการรักษาทรัพย์ ถึงพร้อมด้วยการคบเพื่อนดี ประกอบอาชีพในทางที่มันสุจริต ก็คือพวกนี้ได้มา สิ่งต่างๆ ที่เราได้มาก็ด้วยได้คุณธรรม 4 อย่างเป็นคนสมบูรณ์ พูนพร้อมด้วยลาภ ยศ สรรเสริญ สุข พวกนี้ อันนี้คือสุขในปัจจุบัน แต่คนเรามักจะลุ่มหลงมัวเมา และหมกมุ่นกับสุขในภาวะปัจจุบันก็คือมีลาภ ก็อยากจะอยู่กับลาภ ใช้ลาภให้เป็นประโยชน์เต็มที่ มีตำแหน่ง มียศ มีศักดิ์ก็อยากจะอยู่กับมัน

คุณวรงค์ : ประธานโทษท่านอาจารย์ คงต้องทำติดากันก่อน ไม่เอาเรื่องเทศน์ เรื่องบรรยายธรรม เพราะส่วนมากเรารู้แล้ว ท่านดูตามคำถามเพราะว่าผมเกรงใจ เราเหลืออีกประมาณ 70-80 นาที เราเหลือคนตั้ง 60 คนเอาอย่างนี้ ท่านทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาอย่างไรบ้าง มีปัญหาอะไรแล้วจะทำต่อไปยังไร อุปสรรค ขอความกรุณาว่าท่านไม่เกิน 3 นาที ถ้าจำเป็นจริง ๆ ก็สัก 4 นาที ไม่อย่างนั้นเกรงใจท่านอื่น ความรู้ไม่ต้องพูดกันในวันนี้

พระครูสมุห์วิเชียร คุณธมฺโม : ที่อาตมาพูดตรงนี้เป็นเรื่องศาสนา เศรษฐกิจพอเพียงที่อาตมาพูดถึงนี้แหละเพียงแต่ว่า มันจะพูดความสุข หรือเศรษฐกิจที่มันเกิดขึ้นในทางศาสนามันมีอยู่เป็นระดับ ๆ ของมัน ในภพภูมิปัจจุบันนี้แหละที่เราสามารถทำได้นะ ที่อาตมาฝึกอบรมญาติโยมใน

เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงอาตมาจะมีความสุขสามประการ เป็นบรรทัดฐาน ทั้งเด็ก ทั้งผู้ใหญ่ แต่จะไม่พูดถึงในแนวทางปฏิบัติอย่างที่ว่าให้เขาอยู่ในกรอบโดยมีตัวชี้วัด อย่างการทำพืชผักสวนครัว ก็ดี การทำบัญชีครัวเรือนพิสูจน์ค่าใช้จ่ายอะไรของตัวเองต่าง ๆ นี้ แต่ที่อาตมาใช้เป็นหลัก ใช้คำว่า ฝึกหัดรักษาอุโบสถศีล กินอยู่อย่างพอเพียง ก็คือคุณกินเหล้าทุกวัน ๆ คืออุโบสถศีลก็เป็นที่รู้กันว่า ขอให้ฝึกหัดพัฒนาตนเอง แคว้นหนึ่งกินหนึ่งอย่างนี้นะ กินเหล้าทุกวันขอให้หยุดแคว้นหนึ่งกินหนึ่งภายในสัปดาห์ได้ไหม ทุกคน ได้ เด็กเล่นเกมทุกวันขอหยุดเล่นเกมสักวันหนึ่งได้ไหม ในอาทิตย์หนึ่งเขาก็ได้พอบ่อย ๆ เข้า เขาสามารถ เลิก ลด ละ แล้วก็เลิกไปได้

อย่างเรื่องที่เป็นที่ยากอย่างหนึ่ง คือ พ่อบ้าน แม่บ้าน โดยเฉพาะแม่บ้าน เคยแต่งหน้า แต่งหน้าทุกวัน ๆ ขอไม่ให้แต่งหน้าสักวันได้ไหม เป็นเรื่องยากนะไม่ใช่เรื่องง่าย จริง ๆ แล้วก็ง่ายนะถ้าเราพูด จริง ๆ แล้วให้แม่บ้านไปปฏิบัตินี้เป็นเรื่องยากมาก มีที่อาตมาทำทั้งหมด จะมีอยู่ 14-15 ข้อด้วยกัน ก็คือ อังศีล 8 ข้อเป็นหลัก แล้วก็เพิ่มเติมเข้ามาในเรื่องของการปลูกพืชผักสวนครัว การกินข้าวร่วมกันทุกวัน การมีกิจกรรมทำร่วมกันอย่างน้อยสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง จะประมาณนี้ที่เป็นเกณฑ์ให้ชาวบ้านฝึกหัด ปฏิบัติ เป็นอุโบสถศีล กินอยู่อย่างพอเพียง ก็คือขอฝึกหัด ปฏิบัติ สัปดาห์ละหนึ่งวัน พอบ่อย ๆ ครั้งเขาสามารถลด ละ เลิก ได้ อย่างเด็ก งดเว้นจากการกินขนมอบกรอบ น้ำหวาน น้ำอัดลม อาทิตย์ละหนึ่งวัน นานเข้าเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองเกิดการเลิกไปเลย อันนี้ก็มีตัวอย่าง หลาย ๆ อย่าง ก็คงจะประมาณนี้

คุณวรเดช : มีอุปสรรคอะไรไหม ที่ท่านทำมาสำเร็จแค่ไหน อุปสรรคแค่ไหน

พระครูสมุทรวิเชียร คุณธมฺโม : อุปสรรคในการนำไปฝึกหัดพัฒนาตรงนี้ อุปสรรค ปัญหา ก็คือ กำลังใจของผู้ปฏิบัติเอง ปฏิบัติเองมันจะต้องมีกลุ่ม มีกลยุธมิตร มีเพื่อนที่คอยให้กำลังใจ แลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันว่ามีปัญหาอุปสรรคอะไร มิตรก็ให้กำลังใจกัน พบปะแลกเปลี่ยนกันอันนี้ก็แก้ไขได้ในระดับหนึ่ง

คุณวรเดช : แล้วถ้าอาจารย์ประเมินผลว่าสำเร็จสักกี่เปอร์เซ็นต์

พระครูสมุทรวิเชียร คุณธมฺโม : ถ้าเปอร์เซ็นต์ที่อาตมาติดตามดูนี้ อย่างมีทั้งหมด 15 ข้อ เขาประพฤติปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่งได้มันก็ส่งผลทั้งหมด แต่ถ้าพูดถึงอาตมามีอาสาสมัครที่ทำงานอยู่ด้วย ประมาณ 200 กว่าคนที่กระจายกันอยู่ในพื้นที่ อ.สันทราย อาตมาว่า 25% ของคนที่สามารถเป็นต้นแบบได้เป็นตัวอย่างได้ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่

คุณวรเดช : พอดีท่าน อ.ดร.อภิชัย อยากให้ท่านพระใบฎีกาสุพจน์ ช่วยกรุณาเล่าที่ท่านทำอะไรมากความสำเร็จแค่ไหน อุปสรรคแค่ไหน แล้วจะเคลื่อนไปยังไง นิมนต์ครับ

พระใบฎีกาสุพจน์ ตปสีโล : ขอโอกาสคณะสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้องมาร่วมสนทนาทุกท่าน ก็ขอเข้าเรื่องเลยนะ เนื่องจากได้มีโอกาส ทำงานวิจัยร่วมกัน อ.อภิชัย ในเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของพระใน 3 จังหวัดว่าจัดกิจกรรมอะไรที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดอุบล จังหวัดนครพนม จังหวัดยโสธร เราได้เก็บข้อมูล 1,300 กว่าวัด ที่นี้สิ่งที่เราได้ ก็คือว่า

เราจัดกลุ่มของพฤติกรรมของพระว่า ท่านเข้าใจหรือไม่อย่างไร แล้วหลักเศรษฐกิจพอเพียงนี้ถ้าจัดในกิจกรรมของวัด ทั้ง 3 หลักใหญ่ ๆ นี่ท่านคิดว่ามีอะไรบ้าง ก็ปรากฏในงานวิจัย อีกส่วนหนึ่งที่เรารู้ได้ก็คือ แบบประเมินวัด ซึ่งเราจัดกรู๊ปว่า เข้าข่าย ไม่เข้าข่าย เข้าใจ เข้าถึง ซึ่งในท้ายของการจัดทำแบบประเมินก็เอาแบบประเมินเหล่านี้ไปวัด คือไปจัดระดับกลุ่มของวัด 30 วัดในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งผลก็ออกมาว่า มีวัดที่อยู่ในระดับสูงที่สุด ก็คือเข้าถึง เพียง 1 วัด แล้วก็อยู่ในระดับเข้าใจเพียง 3 วัด แล้วก็อยู่ในระดับเข้าข่าย 20 วัด แล้วก็ไม่ได้เข้าข่ายอีก อันนี้ก็คือลักษณะได้แสดงถึงความเข้าใจยังไม่ตรงกันในเรื่องของการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระดับเศรษฐกิจพอเพียง แล้วอุปสรรคก็คือสิ่งที่เราได้ก็คือว่ามีกิจกรรมบางอย่างซึ่งคณะสงฆ์ก็ยังมีความเข้าใจอาจจะคลาดเคลื่อนก็คือกระแสของวัดบุญนิคม การก่อสร้างซึ่งอาจจะเกินความจำเป็น ซึ่งบางทีจะต้องทำความเข้าใจให้กับพระสงฆ์ซึ่งมีจำนวนมาก ซึ่งการก่อสร้างเป็นปัญหาอย่างหนึ่งที่มันมีผลกระทบไปทั้งระบบก็คือว่าพระถ้าจะจัดกิจกรรมบางอย่างก็ต้องอาศัยแรงศรัทธาจากญาติโยม ซึ่งถ้าหากพระท่านมีความเข้าใจสามารถนำพาญาติโยมไปได้ สิ่งเหล่านี้ก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นปัญหาใหญ่ก็คือความเข้าใจของพระ ซึ่งเราจำเป็นต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป เพราะว่าอย่างที่อาจารย์พูดเมื่อเช้าที่ฐิพระ ก็คงจะค่อย ๆ ทำความเข้าใจไปเรื่อย ๆ ขอเท่านั้นก่อน

คุณวรงค์: กราบนมัสการ ท่านอาจารย์พูดเรื่องศาสนวัดลูกก็เป็นเรื่องที่สำคัญมาก พระเดชพระคุณเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ ประธานโทษกรรมต้องอ้างท่านเรื่อย เพราะผมคิดเองไม่ได้ขนาดนี้ ท่านเป็นนักปราชญ์ เป็นอัจฉริยะ ท่านบอกว่าท่านเชี่ยวชาญประวัติศาสตร์มาก ถ้าใครได้อ่านสารานุกรมพระพุทธศาสนาท่านได้ปรับปรุง revise ครั้งที่ 4 เป็น edition 4 ท่านได้ให้ข้อสังเกตมานานเป็น 20-30 ปีแล้วว่า ถ้าเพื่อพุทธศาสนาเวลาไหนที่สร้างศาสนสถาน โอฬาร ใหญ่โตมาก ๆ อีกไม่นานเสื่อมหมด ขณะนี้ไทยกำลังจะล่มจมนะครับ ผมต้องพูดจริง ๆ สร้างพระพุทธรูปยาวเท่าสนามฟุตบอล สร้างเจดีย์สูง 80 เมตร 90 เมตร บ้าหรือเปล่า มันไม่มีใครเตือนเราต้องเตือนนะครับ นั่นล่มจมหายนะ หัวใจพระพุทธศาสนาอยู่ที่ศาสนธรรม ให้เข้าใจ อย่างที่ท่านหมอบระเวศบอก สร้างสังฆะ สังฆะ ก็คือสังคมของหมู่ชนผู้มีปัญญา เอาพุทธชยันตีปีนี้เป็นจุดเริ่ม แล้วเราอย่างที่ผมเขียนใน sheet ว่าเราไม่ได้เริ่มจากศูนย์นะ พื้นฐานเรามี เจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ท่านบอกให้เราฟื้นความเป็นชาวพุทธ ขณะนี้ล้มระโนครั้งสุดท้าย 93.4% นะชาวพุทธ ถ้าคุณฟื้นความเป็นชาวพุทธที่ดีได้นี้ เราจะได้คนดีขึ้นมาเยอะแยะเลยครับต้องรีบทำ อย่าไปเกรงใจ เราต้องเน้นเรื่องศาสนธรรมกับบุคคล ที่นี้มนต์ท่านพระอาจารย์คุณฐิ เพราะท่านก็ ทำงานมามากมีประสบการณ์เยอะ

พระคุณฐิ เมธงูโร : อาตมาที่จริงก็ทำงานค่อนข้างลุ่มเหลวก็คิดว่าควรจะพูด เรื่องความลุ่มเหลวมาก ๆ หน่อย ความสำเร็จนี้พูดได้แต่บางทีมันอาจจะไม่จริง หรือไม่จริงเสมอ ความพยายามที่จะทำให้คนมีเศรษฐกิจพอเพียงนี้ อาตมาก็ถือตามที่ท่านพุทธทาสท่านพูด คือ ไม่ให้กินดีอยู่ดี การใช้ปรัชญา กินดีอยู่ดีเป็นทุนนิยม ในที่สุดก็จะสร้างปัญหา อย่างที่เมื่อเช้าเราได้ฟังแล้ว อาจารย์พุทธทาสท่านบอกไม่ให้กินอยู่แต่พอดี ที่เหลือเจือจานจานผู้อื่น เพราะคนเราก็ต้องขยันอยู่

แล้ว ถ้าซันก็เป็นความดีส่วนหนึ่ง แต่บริโศกเป็นกินอยู่แต่พอดีนี่ก็เป็นความดีอีกส่วนหนึ่ง แล้วก็มี การกระจายไปแจกจ่ายผู้อื่น ซึ่งอันนี้เป็นเศรษฐศาสตร์ชาวพุทธ ทำให้สังคมไม่มีปัญหา ทีนี้ถ้าเรา กินอยู่มากไป เจ็บป่วย เราต้องมารักษา ต้องคิดถึงคนอื่นไม่ได้ ทำบุญไม่ได้ อันนี้ก็เป็นเรื่องความ แตกต่างระหว่างกินคืออยู่ดีกับกินอยู่แต่พอดี

ทีนี้ แต่พอดีของพุทธเรานั้นจะมีหลักยึดทางสายกลาง เป็นอย่างไร กินก็มื่อ กินอะไรบ้าง ซึ่งเดี๋ยวนี้มีปัญหาโรคภัยไข้เจ็บเยอะ พระนี้ต้องมี ต้องให้ความรู้กับโยม พาโยมทำ ในส่วนของที่ หลายท่านได้พูดไปแล้ว ทีนี้เรามาดูว่าทำไมคนไม่เข้าวัด ทำไมไม่ทำตาม เดี่ยวนี้คนมาวัดน้อยมาก อันหนึ่งอาจจะเพราะว่า การหยุดมันไม่สอดคล้อง หลายท่านพยายามจะหยุดงานหรือหยุดโรงเรียน วันพระ ตอนหลังก็ต้องยกเลิก ต้องคอยตามวันเสาร์อาทิตย์ บางท่านก็ย้ายเป็นว่าเสาร์อาทิตย์เข้าวัดก็ได้ เปลี่ยนวันพระขึ้นใหม่ เป็นวันอาทิตย์แล้วกัน ก็ไม่เข้าอีกนะ อันนี้ก็คิดว่าต้องมาวิเคราะห์ ทำไม คนไม่เข้าวัดวันพระและวันอาทิตย์ เมื่อคนไม่เข้าวัด อุบ บวก โอสถ อุบแปลว่าใกล้ โอสถแปลว่ายา เขาไม่มารับยา ไม่มาฝึกหัดตัวเองนี่มันก็จะห่างเหินไปเรื่อย ๆ ภูมิคุ้มกันก็ไม่มี เพราะงั้นตอนนี้คน ไทยเราอ่อนแอมาก ก็คิดว่าความล้มเหลวของวัดหลาย ๆ วัดที่ทำเป็นวัดเปิดวันอาทิตย์ แล้วคนไม่มา หรือมาไม่ต่อเนื่องก็คิดว่า หนึ่งในวัดอาจจะขาดทีมงานที่ดี สองอาจจะไม่มีระบบนำพาคนเข้าวัด มี ชื่อเสียงมีคนรู้จักเยอะก็จริง แต่ว่าเมื่อไม่มีรถนำมาวัดก็ไม่สามารถมาได้ มาได้แต่ใจแต่ตัวยังอยู่ที่ บ้าน อันนี้ก็เป็นเรื่องที่เป็นปัญหา แล้วก็ส่วนหนึ่งเราก็ถูกนักการเมืองท้องถิ่นทำให้หนี้เสีย ถ้ามา วัด ถ้ามาประชุมก็ต้องได้เงิน ไม่ได้ค่ารถก็ได้ค่าแรงไหม วันละ 150 อะไรอย่างนี้เขาถือว่ามีแล้ว ต้องได้เงิน ได้ขนม ได้ของกลับบ้าน ได้ค่าแรงกลับบ้าน แล้วถามว่ามาวัดแล้วได้อะไร บางทีเรา บอกว่าได้ธรรมะนี่เขานึกไม่ออกนะ ก็อยากจะได้เงินมากกว่า อันนี้ก็เป็นตัวอย่างข้อเท็จจริงอันหนึ่ง ซึ่งเมื่อเข้าอาจารย์อภิชาติพูดไปว่า อุปสรรคของเศรษฐกิจพอเพียง คือเรื่องเงิน เพราะงั้นเราก็ต้อง พยายามให้คุณค่าของการที่ คือต้องไปให้พื้นเรื่องเงินให้ได้ อาจารย์พุทธทาสท่านบอกว่าความสุขที่ แท้จริงต้องไม่ใช่เงิน ถ้าเราเน้นเรื่องเงินเมื่อไหร่ คนเราจะมีความสุขมากกว่าคนจนซึ่งจริงเสมอไป เพราะงั้นเราก็ต้องพยายามสร้างกิจกรรม หรือสร้างคุณค่าในส่วนที่ไม่ต้องใช้เงิน มีท่านอาจารย์ท่าน หนึ่งท่านทำจักรยาตรา อาตมาก็นิยมชมชอบที่ท่านทำ เพราะว่าท่านมีความจำเป็นที่ต้องขี่จักรยาน แล้วก็ช่วยกันรณรงค์ให้ลดโลกร้อน เรื่องสุขภาพ เรื่องฝึกวินัยเด็ก แต่เรื่องนี้อาตมาอยู่ภาคใต้ก็ยัง ทำไม่ได้ชาวบ้านไม่ยอมรับ แต่ก็หาเรื่องเดิน แล้วถ้าชาวบ้านไม่รับเราขึ้นรถก็จะขี่จักรยาน แต่ว่า ตอนนี้เหตุปัจจัยยังไม่พร้อม แต่ก็คิดว่าพระต้องสร้างนวัตกรรมใหม่แบบนี้ขึ้นมาเพื่อให้ รอยมใน วัดนี้โยมไม่มาแล้วก็ต้องหาทางพยายามชวนเด็กหรือว่าทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความสนใจที่จะเข้ามา ในวัดแล้วก็มาเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ในวัดนี้มีเยอะนะ แต่ปัญหาที่คือตอนนี้คนไม่เข้าวัด นี่ก็เป็นปัญหา ที่เราจะต้องคิดต่อไป เพราะฉะนั้นของอาตมานี้คิดว่าการจัดวัดให้เป็นวัด คือ วัดที่ร่มรื่น ไม่มีสิ่ง อำนาจความสะดุดตามากนัก ไม่แจกของ ไม่แจกเงินทำให้คนมาวัดน้อย แต่อาตมาคิดว่าวัดที่แท้จริง

คนไม่เข้านี้ก็แปลว่าเราต้องทำงานอีกเยอะ และนี่คือความล้มเหลวหรือปัญหาที่ยังต้องแก้ต่อไป
อาตมาก็ขอแบ่งปันในส่วนที่เป็นความล้มเหลวนะ แล้วก็อาจจะเพิ่มเติมในส่วนต่อไป

คุณวรงค์ : ขอบพระคุณมากครับ เดี่ยวผมจะฝากทุกท่าน ท่านช่วยทำแบบสอบถามหน่อย
แบบสอบถามแนวทางการขับเคลื่อน ท่านช่วยเขียนก่อนจะกลับ ส่งเจ้าหน้าที่ข้างหน้า แล้วก็อันนี้
เป็นอะไรละ multiple choices เรื่องของความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง นี่เพื่อดูความเข้าใจ อันนี้
เรื่อง multiple choices นี่ทำโดยท่านอาจารย์ณัฐพงศ์ทีนคำ ท่านจะใช้แบบฟอร์มอันนี้ประเมิน
ทั่วไปว่าแต่ละกลุ่มเข้าใจยังงี้ ประเด็นที่ท่านอาจารย์ณัฐพงศ์พูดถึงเป็นเรื่องวิกฤติ คือ ถ้าไม่เข้าวัด เรา
ต้องมีธรรมะ delivery พระพุทธเจ้านี้ทรงสอนถึงหน้าบ้านเขาเลย ไปครับท่านรุดงค์ไปสอนไป แล้ว
ก็อีกทางหนึ่งก็คือ เราใช้ social media ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ anybody anywhere anytime ทุกคน
ทุกเวลาทุกสถานที่ท่านเข้าใจแล้วทำให้เข้มแข็ง พระคุณเจ้ารูปไหนต้องการพูดครับ นิมนต์นะครับ
คิดไม่ได้เชิญโยมก่อน เชิญอาจารย์จรัญ

จรัญ จิตเสโน : นมัสการพระคุณเจ้า กระผมจรัญ จิตเสโน ที่ต้องขออนุญาตก่อนเดี๋ยวผม
ต้องขึ้นเครื่องบินด้วย อย่างนี้จะครับที่ผมทำอยู่กับชาวบ้าน ผมให้ความหมายของเศรษฐกิจ ก็วิถี
ชีวิตในการทำอยู่ทำกิน ง่าย ๆ แค่นี้ชาวบ้าน นั่นแหละ ทำยังไงให้มันเกิดความพอดีก็คือ ปรัชญา
เศรษฐกิจพอเพียง คือ พอดี พอเหมาะ พอประมาณ พอควรเขาจะถามว่าพอดีตรงไหน ผมก็ถามเคย
กินน้ำไหม นั่นแหละ พอดี คือ พออิ่ม อันนี้ก็ให้เป็นรูปธรรมแบบชาวบ้าน ก็เขียนหนังสือให้เขาให้
เขาอ่านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผมเขียนไว้นานแล้วครับอันนี้ เสร็จแล้วผมจะบอกว่าเศรษฐกิจ
พอเพียงคือฐานการพัฒนาอย่างใด เขาควรทำอย่างไรบ้าง แล้วก็ควรปฏิบัติตนอย่างไร ในหลวงตรัสว่า
อย่างไร ปรากฏต่าง ๆ พูดว่าอย่างไร อาจารย์ประเวศอยู่ในนี้หมด จนกระทั่งมาถึงหัวข้อที่หนีไม่พ้น
ก็คือ ธรรมะ ที่ต้องอยู่กับทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผมให้ไว้ 4 ข้อแก่นั่นเองครับอาจารย์

ก็คือหนึ่งให้รู้จักสันโดษ สองรู้จักสมณะ สามมัตตัญญู มัตตัญญูตามะครับ แล้วสี่ก็คือ อิทธิ
บาทสี่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เพราะเขาต้องทำงานใช้ไหม ชาวบ้านเขาต้องทำงาน แต่ส่วนมาก
ชาวบ้านจะไม่ค่อยสนใจตัวนี้เพราะเขาทำตามความคุ้นเคยของเขา ที่ทำไปแล้วก็ หนังสือเล่มนี้
ได้รับการตอบรับจากสังคมมากพอสมควรเพราะผมไม่ได้ขาย ผมแจก แต่มีเงื่อนไขกับชาวบ้านว่า
แจกแล้วต้องอ่าน พูดเล่นพูดหัวกับเขาว่าถ้าไม่อ่านเป็นริดสีดวงแล้วกัน ผมสามารถพูดเล่นพูดหัว
กับชาวบ้านได้ลักษณะอย่างนี้ แล้วก็ให้ครูบาอาจารย์เพื่อนผมที่สอนในมหาวิทยาลัยบ้างอะไรบ้าง
ผมเองก็สอนอยู่ ผมก็เอาตรงนี้แหละเป็นหลัก แล้วเพื่อนก็เอาไปสอนอยู่ในสามมหาวิทยาลัยอย่าง
น้อยตอนนี้ ก็หนึ่ง ม.อ. ที่ผมสอนอยู่ สองที่คณะวิทยาการจัดการของสถาบันราชภัฏที่เพื่อนผมสอน
อยู่ แล้วก็เพื่อนผมที่สอนอยู่มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นครศรีธรรมราช ขออนุญาตเอาไปสอนอยู่ ก็
คิดว่าดีพอสมควร แต่ถ้าถามว่า มีอุปสรรคปัญหาอะไรบ้างไหม โอ้โฮ ยากอาจารย์ครับกว่าจะถึง
ชาวบ้านกว่าเขาจะเข้าใจกว่าเขาจะยอมรับได้ ท่านเป็นพระสงฆ์องค์เจ้าชาวบ้านยอมรับได้มากกว่า
ผม อันนี้คือจุดเด่นนะ แต่ชาวบ้านอย่างผมบางทีมันก็กว่าชาวบ้านเขาจะเข้าใจ ยอมรับได้ก็ลำบาก

เพราะของท่าน ท่านมีบารมีของพระพุทธเจ้าบ้าง ของพระธรรมเจ้าบ้าง ของพระสังฆเจ้าบ้างให้มาแล้ว เพราะฉะนั้น เวลาท่านพูดอะไรนี้ชาวบ้านเขาจะศรัทธาและเชื่อถือ ได้ตรงนั้นด้วย แต่ถ้าถามผมผมบอกว่าผมค่อนข้างจะมีปัญหาอุปสรรคเยอะแยะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเขาจะถามว่า อาจารย์ทำยังไงให้รวย ผมก็ไม่ว่าจะบอกยังไงผมก็ตอบว่าอย่าจนสิ ก็อย่าจนปัญญาเสียก่อนนะครับ ก็อย่าจนสิ อย่างจนปัญญา อย่างจนความคิด ลักษณะนี้ก็ว่ากันไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเขาถึงยอมรับ ถึงเดี๋ยวนี้ส่วนหนึ่งเพราะว่าผมไม่ได้หยุดเลย เดือนหนึ่งยี่สิบกว่าวันผมต้องลงไปพบชาวบ้าน พูดคุยกับชาวบ้าน คุยเรื่องอื่นด้วยไม่เฉพาะเศรษฐกิจพอเพียง ผมกราบเรียนอาจารย์วรเดชว่างานนี้เป็นงานหนัก และต้องใช้เวลากว่าที่จะเข้าใจลึกซึ้งตรงนี้ได้ เราเองต้องเข้าใจลึกซึ้ง และเราเองต้องอยู่ในวิถีชีวิตที่เป็นตัวอย่างให้เขาดู พระคุณเจ้าทั้งหลายท่านได้เปรียบครับ ท่านมีชีวิตสมณะที่เขาเห็น แต่ผมไม่ใช่ ผมขับรถเบนซ์ไปเมื่อไหร่ชาวบ้านจะบอกคุณไม่ใช่ เห็นไหมฮะ รถกระบะเก่า ๆ ของผมหนึ่งมันจึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผมจะไปคุยกับชาวบ้านนะ อย่างนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นมีอะไรหลายอย่างที่เรากำลังทำความเข้าใจกับเขา ณ ตรงนี้ก็อยากจะขอกราบเรียนว่าก็ได้ผลในระดับหนึ่งยังมีปัญหาอุปสรรคอะไรต่าง ๆ อีกเยอะแยะ ไม่ต้องบรรยายแล้วว่า มีอะไรบ้างหนักอกหนักใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนของผม ส่วนของผมผมไม่ยอมรับทุนจากใคร เพราะไม่มันแล้วมันจะไปเป็นทาสของทุน ผมจะทำตามที่ผมมี ทรัพยากรมีเท่าไรเท่านั้น มีเวลาเท่าไรผมให้เท่านั้น มีความรู้เท่าไรผมให้เท่านั้น มีทรัพยากรค่าใช้จ่ายที่ผมพอออกได้ให้เท่านั้น เพราะฉะนั้นมันจะไม่ดีกว่าหรือครับอาจารย์อย่างนี้ มันก็ทำตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแหละของผม แต่ผมคิดว่าทุก ๆ ครั้งที่ออกไปมันก็ได้ผลนะ ผมเป็นนักปลูกต้นไม้ที่อยู่นบ้าน ปลูกมะพร้าวสักต้นขอให้มันได้ขึ้นสักต้น ปลูกกล้วยสักกอขอให้มันขึ้นสักกอเถอะ ผมไม่ได้เป็นชาวสวนที่ปลูกทีเดียวย่อยต้น พันต้น หมื่นต้น แต่ปรากฏว่ามันจะขึ้นทุกต้นใหม่ไม่มี ไม่ทราบ แต่ผมจะจำเพาะเลยถ้าว่าผมเอาแล้วต้องได้ ก็พยายามทุ่มไปตรงนั้น นั่นคือวิธีการคิด วิธีการทำงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผมนะครับ ก็ขออนุญาตให้ไว้แค่นี้ ควรไม่ควรแล้วแต่พระคุณเจ้าจะโปรดพิจารณาครับกระผม

คุณวรเดช: พูดถึงเรื่องวัด ๆ มีอีกอย่างอย่างนี้ครับคือ คนมาวัดนี้ท่านต้องให้ประโยชน์สุขที่แท้จริงกับเขาได้ อย่างโรงเรียนวันอาทิตย์นี่นะอาจารย์ในภาคบ่ายนี้เรามีสอนภาษาอังกฤษ สอนคอมพิวเตอร์ สอนอะไรในทางสร้างสรรค์ คือ ปุณชนมันต้องอาศัยเครื่องกล่อม พวกนี้เครื่องกล่อมทั้งนั้นนะ เจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์บอกว่าเครื่องกล่อมมันมี 2 อย่าง อย่างแรกก็คือ เช็กส์ ยาเสพติด ยั กาก้ามาเด็นนี่อินโดนีเซียเขาไล่มันออก แต่ของเราต้อนรับ หนังสือพิมพ์ทุกฉบับลงหน้าหนึ่งหมด มันเสื่อมเต็มที่ละ เพราะฉะนั้นให้เขาได้ประโยชน์สุขนะครับ แล้วท่านเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ท่านให้หลักว่าวัดจะต้องทำหน้าที่สองอย่างคือ หนึ่งจะต้องให้ทุกคนที่มาเกี่ยวข้องกับวัดเจริญก้าวหน้าในไตรสิกขา ทั้งภิกษุ สามเณร ญาติโยมมาต้องเจริญก้าวหน้า สองวัดจะต้องเป็นที่เผยแผ่ปัญญาและความสงบร่มเย็นแก่สังคม ผมก็บอกว่า วัดที่มีสมบัติเจ็ดแปดร้อยปีแล้วเขาเข้าไปเที่ยวที่ห้าที่สิบมีลูกกรงพระ หลวงพ่อต้องอยู่ลูกกรงสิบชั้น ผมบอกว่าสมน้ำหน้า ตัวเองมีของดี ทำไมพระ เณร นอน

ก็เกียจทำไมล่ะ พระ เณร อุบาสก อุบาสิกา ผลัดกันมาสิ ใครเห็นคุณค่า ผลัดกันเฝ้า 24 ชั่วโมง คุณ
แค่นี้ทำไม่ได้หรอกครับ แล้วอีกอันหนึ่งก็คือว่าอย่าไปรีดไถชาวบ้าน เวลาเขาจะทำบุญเขาทำด้วยความ
สามัคคีใจ อย่างเจ้าคุณยุตนี้ ใครไปทำบุญ โยมคิดให้ดีกว่า ถวายล้านหนึ่งท่านบอกโยมเก็บ
ไว้เองถ้าวัดจะพิมพ์หนังสือแจกจะบอก เอาดอกเบี้ยโยมเดียวเดือนคร้อน พระบางวัดขณะนี้ไม่มีหิริ
โอตัมปะ เอ่อ ประทานโทษผมพูดกับชาวบ้านว่าหน้าด้านกว่าคนขอทาน บอกว่าโยมไม่มีเงินไม่
เป็นไรนะไปกู้เงินมาทำบุญยิ่งได้บุญมากขึ้น ไอ้นี่บ้าแล้วนะครับ ประทานโทษที่ผมเป็นธรรมะ
ดุเดือดคนละครับ คือ ต้องเตือนกันแรง ๆ ขณะนี้ พระพุทธศาสนาเป็นโรคมะเร็งขั้นที่ห้าที่หก ใกล้จะ
ตายวันนี้พุงนี้อยู่แล้วนะ หรือเป็นเอดส์ก็เต็มขั้น เพราะฉะนั้นถ้าเป็นเอดส์ถึงขั้นนี้บอก เอายาหอม
โยม กินยาทำใจไปก่อนไม่ได้แล้วครับ ผ่าได้ผ่า ตีแตกหน้าได้ดีเลยครับ ไม่ต้องกลัวทั้งสิ้น ต่อหน้า
มหาเถรสมาคมผมก็พูดอย่างนี้แหละครับ เพราะฉะนั้นเราจะต้องมีความกล้าหาญทางศีลธรรม
ช่วยกันคิด ช่วยกันทำกระตุ้นเข้าไปนะครับ ความรุนแรงของการทำลายล้างขณะนี้มหาศาล
เพราะฉะนั้นความรุนแรงในการสร้างสรรค์พระพุทธเจ้าที่ทรงแรงมากนะครับ พระอาจารย์ใหญ่
สอนปริยัติท่านบอกว่า ไบลานเปล่าไปไหนมา เดือนให้รู้สติว่าสอนรู้หมด ปริยัติรู้หมด ไม่เคยเอาไป
ปฏิบัติ ไม่ได้เอาใจใส่ในชีวิตประจำวัน หรือว่าพวกที่วาทิกษุไม่คิดบอก พระลามก มีความประพฤติ
ความเห็นนี้แล้วทรงแก้ทันที่ถ้าแก้ได้แก้ ถ้าอย่างหลายร้อยโยชนไปพระวรกายไม่ได้ท่านก็จะเนรมิต
พุทธรูปไปแก้เดี๋ยวนี้ พระคุณเจ้ารูปไหนจะพูดต่อ นิมนต์ครับ

พระสังคม ธนปัญญา : กราบขอโอกาสกราบอาจารย์ที่เคารพทุกรูปนะครับ ขอเจริญพร
ท่านญาติโยมทุก ๆ ท่าน อาตมาชื่อว่า พระสังคม ธนปัญญา จากประสบการณ์ที่บวชมา 12 พรรษา
แล้วก็ทำอะไรบ้างที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงครับ เนื่องจากว่าบนยอดดอยผาฮ่อมนี้สูงจาก
ระดับน้ำทะเล แล้วก็ป็นต้นน้ำ เมื่อเป็นต้นน้ำเราก็คิดว่า เราบวชมาอย่างที่ท่านพระครูบอกว่าเพื่อ
มรรคผลนิพพานโดยตรง แต่บางทีเราเห็นชาวบ้านยากจนแล้วก็มีปัญหาเรื่องความเป็นอยู่ เราก็คิดว่า
ถ้าเราเป็นพระที่มีการศึกษาพอสมควรเราจะช่วยอะไรได้บ้าง อยู่บนยอดดอย ไปบิณฑบาต จัน
กัตดาหาร เข้าเอน เพลนอน อย่างนี้ก็คงจะไม่ถูก ความต้องการทางมรรคผลนิพพานของเราก็เลยคิด
ว่าน่าจะทำควบคู่กันไป วัดพระบรมธาตุดอยผาฮ่อมจึงคิดน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เพื่อพัฒนา
ชุมชนให้ยั่งยืนด้วย พระราชดำรัสที่ว่า บ ว ร คือ วัด บ้าน โรงเรียน หรือราชการร่วมกันบริหาร
จัดการเพื่อที่จะให้ชุมชนและที่สังคมบริเวณที่อยู่ต้นน้ำของเราได้มีความสุข แล้วก็สามารพพึ่งตนเอง
ได้อย่างยั่งยืน บ้าน วัด โรงเรียน ซึ่งเป็นพระราชดำรัส เราก็คิดว่า เอ๊ะ นี่มันเป็นทฤษฎีเป็นส่วนใหญ่
แล้วจะแตกหรือบูรณาการให้เรียกว่ามันเป็นของจริงทำอย่างไร ก็มานั่งคิด พุดคุย แล้วก็เหมือนกับ
ภาษาอังกฤษว่า brain storming คือให้ชาวบ้านได้มีส่วนร่วม เรียกว่าชุมชนมีส่วนร่วม เราจะทำ
อย่างไรก็เห็นว่าเรื่องแรกที่เราจะทำก็คือเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนกที่ 1 ของวัด
จึงเริ่มต้นด้วยการสร้างน้ำ pure the water เพราะว่า ป่าที่นั่นเป็นป่าเต็งรังมีความแห้งแล้งมาก
โดยเฉพาะเวลาที่ไฟป่ามานี้ไม่ต้องพุดถึง ปีที่แล้วที่วอน้ำป่าไหลหลากมาท่วมกรุงเทพก็มาจาก

ภาคเหนือมาจากแม่น้ำที่อยู่บนที่สูงเป็นส่วนใหญ่ ปัญหา ก็คิดว่าเราจะทำอย่างไรให้ธรรมชาติ สมบูรณ์ที่สุด เพื่อที่จะเกาะเกี่ยว แม้แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านก็มีเรื่องของการดูแลรักษา ป่าต้นน้ำไว้ให้พวกเราได้ดู ก็เลยมีการสร้างฝายชะลอน้ำ ปลุกป่าต้นน้ำ ป้องกันไฟฟ้า นี่ก็แนวคิด ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ได้ทำเป็นตัวอย่างแล้วที่ห้วยฮ่องไคร้ 25 ปีจากเขาหัวโล้น กลายเป็นป่าดงดิบในปัจจุบัน อาตมาก็เลยทำให้คอยผาสัมกลับมาเป็นป่าดงดิบภายใน 25 ปี เช่นกัน ตอนนี้ผ่านไปแล้ว 6 ปีครับ แผนกที่ 1

แผนกที่ 2 เราทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงก็คือว่าชาวบ้านจะต้องปลูกพืชผักต่าง ๆ หรือปลูก ป่าผสมผสานตามแนวทางของพระเจ้าอยู่หัว คือ ปลูกให้พอกิน พออยู่ พอใช้ ด้วยพระราชดำรัสที่ว่า คนต้องกิน ดังนั้นต้องปลูกกิน ปลูกอยู่ ปลูกใช้เอง นี่ก็พระราชดำรัสของพระองค์ท่านเราก็น้อม นำไป ให้ชาวบ้านปลูกทุกอย่างที่กินได้ ปลูกกิน คุณอยากกินอะไรปลูกเข้าไป แล้วก็ปลูกให้พอใช้ ปลูกไม้พินก็ต้องไม้ไผ่เร็ว ปลูกไม้อยู่ ทำเครื่องอยู่ สร้างบ้านในอนาคต 5 ปี 10 ปีข้างหน้าก็ ต้อง ปลูกไม้สัก ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้มะค่า เพราะฉะนั้นวัดคอยผาสัมจึงทำเรื่องของธนาคารต้นไม้ขึ้น ปลูก ผสมผสานตามวนเกษตร ซึ่งก็ได้พาชาวบ้านไปดูผู้ใหญ่วิบูลย์ เข้มเฉลิม คุณคำเดื่อง ภาษี มาร์ติน วิล เลอร์ จากภาคเหนือสู่ภาคอีสานสู่ภาคตะวันออก

แล้วเรื่องที่สามก็คือ น้ำมัน แพงอย่างไรเรา ก็ต้องซื้อ อาตมากับท่านเจ้าอาวาสก็เลยพา ชาวบ้านทำน้ำมันเองจากเมล็ดทานตะวัน ปลูกทานตะวันแล้วหีดน้ำมัน เติมน้ำมันดีเซลของวัดให้ดู เลยว่าโตโยต้า หรือว่ารถแทรกเตอร์ คุณไม่ต้องไปซื้อ ปลูกเอง นี่ก็แผนกที่ 3 แล้วก็ใช้ไบโอดีเซล ใช้แบตเตอรี่ พยายามใช้พลังงานทดแทนให้มากที่สุด

แล้วเรื่องสุดท้ายที่สำคัญที่วัดทำ ก็คือ เรื่องของการศึกษาทางเลือก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญใน การสร้างคน ทั้งหมดที่วัดทำมาจะไม่ sustainable คือจะไม่ยั่งยืนได้เลย ถ้าหากว่าลูกหลาน new generation ของเขายังไปเรียนอยู่ในเมือง ยังไปเรียนในระบบที่หลวงพ่อบุญทาสก็เคยพูดไว้ว่า เป็นการศึกษาหมางสวน เพราะฉะนั้นถ้าเรารู้เท่าทันด้วยอริยสัจ 4 ที่เราริดวิเคราะห์ โดยไม่ต้อง ใช้ SWOT ANALYSIS ที่เราเรียนกันมาตามกันฝรั่ง ในที่สุดวัดคอยผาสัมจึงสร้างขึ้นมา 4 แผนก สุดท้ายขอจบด้วย documentary ที่ทางทีวีบูรพาไปถ่ายเอาไว้วันละรับ 3 นาที ก็คิดว่าจะได้เป็นข้อคิด ให้กับพวกท่านที่จะพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนด้วยเศรษฐกิจพอเพียง ไว้เป็นตัวอย่างนิดหน่อยนะรับ 3 นาที แล้วก็กลับมาอีกรอบหลัง เราจะให้ท่านได้ดูว่าวัดทำอะไรบ้าง

วิถีทัศน์ : สามปีก่อนพระสรยุทธ พาชาวบ้านบุกเบิกสร้างทางขึ้นวัดด้วยความอดสาหะ รวมศรัทธาผู้คน บูรณะองค์พระบรมธาตุเก่าแก่ พื้นวัดร้างกลางป่าให้กลับมาเป็นศูนย์รวมจิตใจของ ชุมชนอีกครั้ง และที่อยู่ใกล้ชิดชุมชนจึงรับรู้การเปลี่ยนแปลง และทุกข์ที่เกิดกับชาวบ้าน

“ความกตัญญูกตเวทีได้เกิดขึ้นเมื่อเห็นที่เขาใส่บาตรเราทุกวัน เราเดินบิณฑบาตกินข้าวเขา ทุกวัน เวลาจะสร้างวัดเขาก็มาช่วยเราทำหิน ทำถนน ก่อสร้าง แบกปูน แบกทราย พอมาวันนี้เขา เตือรื้อน วัดช่วยอะไรได้บ้าง”

ด้วยความเมตตากรุณา ทำให้พระลงมहाสาเหตุแห่งทุกข์จึงพบว่าชาวบ้านมีหนี้สินล้นพ้นตัวจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ใช้สารเคมีมาก หวังเงินก้อนใหญ่ พึ่งพาปัจจัยภายนอก ขณะที่ธรรมชาติถูกทำลาย ถูกหลานออกจากบ้านครอบครัวขาดความอบอุ่น

“เพราะฉะนั้นแนวทางที่ปลอดภัยที่สุด ก็คือแนวทางที่เรียกว่าเศรษฐกิจพอเพียง หรือ มัชฌิมาปฏิปทา”

โครงการศูนย์เรียนรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การสร้างเสริมคุณธรรม นำวิถีชุมชนจึงเกิดขึ้น โดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง ประสานความร่วมมือจากหลายภาคี สร้างกิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการสี่ด้านเดินหน้าไปพร้อม ๆ กัน ทั้งลงมือฟื้นฟูดูแลทรัพยากรธรรมชาติและป่าต้นน้ำ ปลูกป่า ปลูกหญ้าแฝก สร้างฝายชะลอน้ำเพื่อกักเก็บความชุ่มชื้น เปลี่ยนวิธีการผลิตมาสู่เกษตรอินทรีย์ ผลิตปัจจัยการผลิต และปัจจัยสี่ พึ่งตนเองให้มากที่สุด ใช้พลังงานอย่างรู้ค่า และศึกษาหาพลังงานทดแทน เช่น ผลิตไบโอดีเซลจากวัตถุดิบที่มีในท้องถิ่น จัดการศึกษาแบบพอเพียงเพื่อให้ลูกหลานมีความรู้ ความดี สอดคล้องกับบริบทของชุมชน

“ชุมชนจะเข้มแข็ง มีแนวทางที่ถูกต้อง สัมมาทิฐิ คือหัวใจใหญ่ถ้าเห็นถูกต้อง จะต้องพอเพียง”

ตลอดสองปีที่ได้ลงแรงอย่างแข็งขัน วันนี้ชาวอมลอง จึงได้สัมผัสดอกผลด้วยตนเอง

“ป่าอุดมสมบูรณ์ขึ้นนะครับ เราจะไปหากินหน่อไม้เห็ด ทุกสิ่งทุกอย่างในป่านี้มันมีกิน”

“ทำปุ๋ยก็เราไม่ได้ต้องซื้อละ”

“ตอนนี้ไม่เป็นหนี้มากแล้ว”

“กินเหล้าก็เดี๋ยวนี้ไม่มีแล้ว เลิกไปแล้ว”

“มีความสุข มีครอบครัวอบอุ่นอย่างนี้ละ”

ความพอเพียงบนฐานของสัมมาทิฐิจึงนำชุมชนไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน นำชีวิตไปสู่อิสรภาพ และความสุขที่แท้จริง

พระสังคม ธนปัญญา : ครับ ช่วงแรกก็เอาไว้นี้ก่อน ปัญหาและอุปสรรคก็ค่อยๆ กันอีกทีหลัง เจริญพร

คุณวรเดช: องค์ไหนจะพูดอะไรไหมครับนิมนต์ครับ

พระครูสังฆมนัส ขันติธมฺโม : อาตมาพระครูสังฆมนัส ขันติธมฺโม เจ้าอาวาสวัดโพธิ์ทอง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ก็ทำในเรื่องของเชิงเศรษฐกิจพอเพียงแต่ว่าเน้นไปในเรื่องของการเงิน นะ ก็คือ แทนที่จะเป็นทำนบกั้นน้ำ หรือรวบรวมผลผลิตต่างๆ แล้วจำหน่าย ก็มาเริ่มต้นจากการชวนชาวบ้านออมเงิน ตามหลักของคุณธรรม 4 ประการที่ในหลวงทรงตรัสเอาไว้ แล้วก็เน้นในหลักของ ฆราวาสธรรม คือ สัจจะ ทมะ ขันติ และจาคะ ก็เทศน์ชวนชาวบ้านมาออมทรัพย์กัน ก็เทศน์มาตั้งแต่ ปี 39 ให้ชาวบ้านรวมตัวเอาเงินมาออมกัน แล้วก็บริหารจัดการกันเอง แล้วก็เอากำไรนั้นมาเป็นกองทุนสวัสดิการช่วยเหลือชุมชน ก็ในชุมชนกันเองก็ทำมา 16 ปี ตอนนี้ก็มีสมาชิกรวมแล้วก็

ประมาณหกหมื่นกว่าคน ครอบคลุมกว่า 300 หมู่บ้าน ถ้านับเป็นตัวเงินก็ประมาณ 800 กว่าล้าน แล้วก็มียากุสวัดการสัก 400 กว่าล้าน อันนี้ก็เป็นทำให้ชาวบ้านรวมตัวกันในเรื่องการเงิน แล้วก็ทำ ทำนบกั้นเงินในหลักของงานนั่นก็คือ บริหารการเงินชุมชน เป็นทำนบกั้นไว้ไม่ให้เงินนั้น ออกนอกชุมชน เหมือนกั้นน้ำไว้ในชุมชน ให้พอใช้ ให้พอเพียงในชุมชน แต่เปลี่ยนมาเป็นจัดการ เรื่องเงินให้พอเพียงแล้วก็บริหารจัดการกันเอง โดยให้ชาวบ้านมีความสำนึกหรือรู้สึกที่เราต้อง จัดการเงินเอง หรือพูดภาษาธุรกิจก็เรียกว่าเราค้าเงินเอง แทนที่เราจะต้องเอาเงินนั้นไปขายให้กับ ธนาคาร นายทุนข้างนอก แล้วคนในชุมชนเราก็ต้องไปซื้อกลับมา เช่นว่าเราไปขายธนาคารร้อยละ 1 บาท ชาวบ้านเองก็กลับไปซื้อจากธนาคาร จากนายทุนมา อย่างถูก ๆ ก็ร้อยละ 10 บาท เราขายได้ บาทเดียว เราได้ค่าดอกแค่บาทเดียว ก็ให้ชาวบ้านเข้าใจตรงกันว่าถ้าอย่างนั้นนี้เราขายตรงได้ไหม ไม่ ต้องขายให้ธนาคาร เราทำเป็นวิสาหกิจการเงินชุมชน อันนี้ทั่วไปอาจจะไม่เรียกนะ แต่อาตมาเสนอ ใช้คำว่าวิสาหกิจการเงินชุมชน เพราะว่า การรวมหุ้นกันในชุมชนกันเองด้วยการเอาเงินมาออม แล้วก็ขายในชุมชน อันนี้ใช้ภาษาธุรกิจ ขายเสร็จมีกำไรเกิดขึ้นมาก็เอามาแบ่งมาปันกันในชุมชน ทั้งหมด อย่างเช่นปีนี้มี 800 กว่าล้านอย่างนี้ ทั้งจังหวัดจันทบุรีนี้ได้กำไรประมาณ 100 ล้านปีนี้ จาก ค่าดอก แล้วมาจ่ายปันผล มาจ่ายสวัสดิการคนเจ็บคนป่วย การศึกษา หรือดูแลแล้วความอารามต่าง ๆ หรือว่าเรื่องของเกษตรอินทรีย์ต่าง ๆ แล้วก็ไปถึงเรื่องของส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ต่าง ๆ เรื่องระบบ การศึกษา แล้วก็เรื่องสุขภาพต่าง ๆ เพราะอย่างนั้นกลุ่มออมทรัพย์ตรงนี้ก็เป็นตัวเชื่อมโยงคนใน ชุมชนได้มาพบได้มาคุยกัน ไม่ต้องกลัวว่าคนจะไม่มาวัด เพราะว่าทุกคนตั้งสัจจะว่า เดือนหนึ่งต้อง มาออมเงินสิบบาทหรือยบาท เพราะฉะนั้นได้มาวัดเดือนละหนึ่งครั้ง บางกลุ่มนี้สมาชิกพันสองพันคน เพราะฉะนั้นคนก็ยังมาเข้าวัดเดือนหนึ่งเป็นพันคนเพื่อมาออม ใครเดือดร้อนเจ็บป่วยก็มาเบิกไปได้ ได้มาเยี่ยมวัดเยี่ยมมาก็ได้มาคุยกัน ใช้หลักการพอเพียงเรื่องของการใช้เงินเป็นหลัก แล้วก็พื้นฐาน การพัฒนาเรื่องอื่น ๆ เช่นเรื่องเกษตรอินทรีย์ เรื่องกีฬา เรื่องการศึกษา วัฒนธรรม ประเพณีต่าง ๆ ก็ สามารถจัดในกระบวนการตรงนี้ได้ โดยมีฐานการเงินในการพัฒนาเรื่องอื่น นอกนั้นก็คุยให้โยมฟัง คร่าว ๆ ในช่วงนี้ ก็ขอเจริญพร

คุณวรเดช: ครับ ขอขอบพระคุณครับ ทางฆราวาสบ้าง มีเยอะเหมือนกัน ใครจะพูดอีกไหม อาจารย์ครับ เชิญ ๆ

กรมราชทัณฑ์: กราบนมัสการพระคุณเจ้า ดิฉันเพียงขวัญ เป็นหัวหน้ากลุ่มงานของกรม ราชทัณฑ์ วันนี้มาในนามอธิบดีกรมราชทัณฑ์ แล้วก็เขาให้เป็นผู้แทนในส่วนราชการ เข้าไปอยู่ที่ ห้องภาคส่วนราชการ ที่นี้ทางสำนักวิจัยได้เชิญ ผอ.อีกท่านหนึ่ง ก็เลยไปลาท่านขอมาที่ศาสนา หน่อยเพราะกรมราชทัณฑ์กับศาสนานี้ทั้งกันไม่ได้นะคะ แล้วอยากจะขอเมตตาว่าถ้าพิจารณาแล้ว ทุกครั้งมีงานอย่างนี้กรมราชทัณฑ์เข้ามาอยู่ในวงนี้ด้วยก็จะเป็นพระคุณอย่างสูงนะคะ ดิฉันเป็นคน ที่ทำหน้าที่ในเรื่องของการดูแลเรื่องจริยธรรมตามนโยบายรัฐบาล ซึ่งหนึ่งจะต้องอยู่ฝ่ายนโยบาย คือ ทางโลกแล้วอีกฝั่งหนึ่งก็ต้องเดินในทางจิตหรือทางธรรม เพราะฉะนั้นจะหนักมาก เพราะทุกท่านก็

จะทราบแล้วว่า ถ้าเปิดทีวีดูข่าวสำคัญ ๆ ข่าวด่วนทั้งหลายท่านจะได้เห็นคำว่า เปิดโปงคุณกร สวย
หนึ่งล้านส่งบิกราขันธ์ ฟันสามผู้คุมค่ายานร คุณกรพบนี้ม่วงกว่าครึ่ง คุณกรผู้ต้องขังสี่พันกว่า
คนเป็นเท่าไรละท่าน ต้องช่วยกันด่วนด้วยค่ะ

อุปสรรคมีเยอะมาก แต่อยากจะทำให้ทุกท่านเห็นภาพก่อนว่ากรมราชทัณฑ์ตั้งแต่สมัยท่าน
อธิบดี ท่านท. จิตสว่าง มา 4 อธิบดีแล้วนี้ได้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จนเมื่อวันที่ 28 มีนาคม ได้รับรางวัลพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
เป็นรางวัลที่ประกวดระดับชาตินะคะ พระราชทานรางวัลที่ศูนย์สิริกิติ์ แล้วก็ได้รับรางวัลในเรื่องของ
ศูนย์ราชการใสสะอาด จนขณะนี้ขับเคลื่อนในเรื่องของกลุ่มงานจริยธรรม เราก็คือทำให้ผู้คุม
พอเพียง เป็นงานที่เขาไม่ขึ้นหน้าหนึ่ง แต่ว่าถ้าอธิบดีกรมราชทัณฑ์บอกคุณกรเจอ 5 กิโลยาไอซ์มัน
จะขึ้นหน้าหนึ่ง ตอนนี้ทำในเรื่องของเอาคุกทำวัด มีมาตั้งแต่ ปี 2546 และดิฉันก็ได้รับงบประมาณ
จาก คล้าย ๆ ของท่านพระอาจารย์สังคมนะคะ ได้จากศูนย์จริยธรรมมา 9 แสนกว่าบาท ปิดคุกทำวัด
เราทำมาตั้งแต่ปี 2546 แล้ว แต่ไม่ยอมขึ้นหน้าหนึ่งแค่นั้นเอง วันนี้ไม่ได้รับเชิญมาตรงนี้ก็จะมี
ภาพสวย ๆ มาให้ดูอย่างของพระอาจารย์สังคมน้อยใจนิด ๆ นะคะ

ปัญหาอุปสรรคดิฉันจะมองภาพรวมในลักษณะของการบริหารงานหน่วยงานทางด้านของ
การเป็นราชการไปด้วย ผู้บริหารนโยบายขับเคลื่อนในหลักเกณฑ์ทั้ง 5 หลักเกณฑ์ มีกลยุทธ์ในการ
ประเมินผล มีโรงเรียนวิวัฒน์ผลเมือง ผู้คุมเราทำเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ที่เรือนจำ อ.สีคิ้วจน
ได้รับรางวัล จนพระองค์ภักดิ์เข้ามาช่วยงาน พระราชทานในส่วนของโครงการกำลังใจ แล้วก็อีกหลาย
งานนะค่ะ แล้วก็ที่เรือนจำแควน้อย ใครสนใจเข้าเว็บไซต์ของกรมราชทัณฑ์ไปดูได้ จนวันนี้ก็คือ
เกณฑ์การทำให้เราได้รางวัลก็คือ เราจะใช้บูรณาการภาคส่วนสังคมทั้งหมดแล้ว เราก็อ้อย ๆ สร้าง
ทฤษฎีพร้อม ๆ กับภาคปฏิบัติ โดยใช้พื้นที่ อย่างสมมติว่าสีคิ้วจะมีบ่อน้ำรออยู่ ผู้คุมพอจะเข้าอยู่เวร
อยู่ยามจะทำงานกันใช่ไหมไหม ก็จะใช้ตรงนั้นให้เป็นประโยชน์

ผลักดันครั้งแรกนี้ ผบ.เรือนจำ ท่านก็เป็นต้นแบบที่ดี ท่านอธิบดีลงไปดู พอทำขึ้นมาแล้ว
คนไม่เห็นด้วยครึ่ง ๆ แต่พอเราปลูกแล้วได้ถั่วฝักยาวยาวเป็นวา ได้บวบ ได้มีข้อกำหนดกันเลยว่าทุก
วันวันที่ 8 เราเอาของมาทานแลกเปลี่ยนกัน เจ้าหน้าที่เรือนจำค่อนข้างจะนานหนักนะจิตก็จะแข็ง ๆ
ไปหน่อยก็ยอมรับอะไรยาก ก็จะเกิดสังคมที่มันกลมกลืนถึงคนที่ไม่เห็นด้วยเข้ามา เย็นแทนที่จะตั้ง
วงกินเหล้า โดนกรรยาถล่มทุกวันอย่างนี้ ก็กลายเป็นให้อาหารปลา มารวมกันในสังคมที่มันเป็น
ความพอเพียง ก็เกิดความสำเร็จตรงนี้มา แต่ว่าด้วยความที่เป็นข้าราชการ เราก็จะมีทฤษฎีและก็
ขึ้นตอนต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม แล้วก็จะมีการประเมินผลที่ชัดเจนเลย แล้วก็เกิดผลสำเร็จอันนี้ ที่สุด
กรมราชทัณฑ์ก็ขับเคลื่อน ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้ถูกคุมขัง ด้วยการเปิดคุกทำวัด มีวิปัสสนากรรมฐาน
ในหลักมหาสติปัฏฐานสูตร ให้กับเจ้าหน้าที่โดยเชิญตั้งแต่ทำ ผบ. เรือนจำทั้งหมดมี 143 แห่ง จัด
อบรม 5 วัน 10 วันเริ่มตั้งแต่จี๋เมามันมีนะค่ะ ถึงเวลาเข้าคุก ผู้คุมอาจจะทำงานเครียด ๆ นะก็จะทาน
เหล้าแก้ปัญหาชีวิตผิด ก็จะเริ่มจากพัฒนาคนมา พัฒนาคนมาได้ผล ท่านอธิบดีท. จิตสว่าง ก็เข้า

ไปดู เอ๊ะ ทำไมไม่สำเร็จ โดยใช้หลักปฏิบัติของวัดไทรงาม จังหวัดสุพรรณบุรี ลูกเขียนจดหมายถึง อธิบดินชอบคุณที่พ่อเลิกดื่มเหล้า เพราะตั้งแต่แม่ถูกรถชนตายพ่อก็แก้ปัญหาชีวิตอย่างนี้ แต่ก็ทำให้ เรามองเห็นว่า.....

(ขออภัย เสียงบันทึกขาดช่วงไป)

.....: ถ้าเป็นเรื่องของงานอาตมาจะไม่พูดถึงอะไรมาก คิดว่ามันเป็นเรื่องของเศรษฐกิจ พอเพียงอยู่แล้วนะ แต่ว่าจะไขว่คว้าวัดที่อาตมาทำงานอยู่ทำอะไรกับชาวบ้านบ้าง ก็คงจะเน้นเรื่อง สวัสดิการ อย่างสังฆะสมทรัพย์ ที่เป็นองค์กรการเงินสวัสดิการชุมชนของพระอาจารย์มนัส อาตมาเอง ก็ทำตั้งแต่ปี 2545 แล้วก็มีขยายไปในกลุ่มต่าง ๆ ของตำบลนั้น ก็เป็นเครือข่ายสังฆะ สมทรัพย์ ก็มีการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชน ภายหลังมามีการประชุมทุกวันเสาร์สุดท้ายของ เดือนจนถึงบัดนี้ ก็มีการแจ้งเชิญถึงกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เข้าร่วมการทำงาน การประชุมในแต่ละเดือน ในการขับเคลื่อนงาน โดยเฉพาะแล้วก็จะได้อาสาสมัคร เข้ามาคอนข้างเยอะ คือ คนที่ไม่มีตำแหน่ง นะครับ ทำไป จริง ๆ วัดเป็นศูนย์กลางการประสานงานเครือข่ายองค์กรชุมชน เดิมเป็นเครือข่าย สมทรัพย์เพื่อให้มันสาธารณะก็เลยเปลี่ยน แล้วมาเป็นเครือข่ายกลุ่มองค์กรชุมชนตำบลแม่แฝก ใหม่ โดยที่ว่า วัดก็ทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงาน รวบรวมเผยแพร่ข้อมูล จัดเวที ประสานความร่วมมือร่วมใจอย่างสม่ำเสมอ อำนวยความสะดวกสนับสนุน บทบาทคนทำงานอาสา กิจกรรม อำนวยความสะดวกที่วัดรับผิดชอบอยู่ก็เรื่องวิทยุชุมชน ป่าชุมชน วิสาหกิจอาชีพ ทำแผนพัฒนา คุณภาพชีวิต สร้างแล้วก็ส่งเสริมกิจกรรมตามพัฒนาการของชมรมผู้สูงอายุ ชมรมผู้พิการ เยาวชน คนด้อยโอกาส ผู้ติดเชื้อ เด็กที่ครอบครัวยุติได้รับผลกระทบจากโรคเอดส์เรื่องสวัสดิการชุมชน และ สวัสดิการคนทำงาน แล้วที่รณรงค์ให้เกิดการลดละเลิกอบายมุขต่าง ๆ โดยเฉพาะงานด้านเอดส์ทั้ง การดูแลแล้วก็ป้องกันสุขภาพทั้งเรื่องของการสนับสนุนกิจกรรมนโยบายสาธารณะต่าง ๆ จะเน้น ในส่วนของกิจกรรมสร้างการเรียนรู้ อย่างเรื่องการอนุรักษ์ป่าก็เหมือนกัน ก็จะมีคณะทำงานที่เป็น อาสาสมัครของเรา ปัจจุบันก็มีอาสาสมัครพิทักษ์ป่า กลุ่มเพื่อนไพร กลุ่มผ้าป่าต้นน้ำแม่แฝก ดูแล เรื่องนี้อยู่ อย่างวิทยุชุมชนก็มีพระมีฆราวาสช่วยเหลือดูแลกันองค์กรการเงินสวัสดิการชุมชนบน ฐานพุทธธรรมก็จะ มี อย่างนายจรัส วงกิตติ เป็นประธานรับผิดชอบงานเรื่องของการส่งเสริมการ ประกอบอาชีพ เรื่องวิสาหกิจต่าง ๆ ก็เหมือนกัน ไม่ว่าจะเป็นงานเด็ก เยาวชน งานลดละเลิก อบายมุข แล้วทั้งงานด้านเอดส์ อันนี้ก็เป็นกิจกรรม บทบาทที่วัดทำอยู่ โดยเฉพาะวันสำคัญทางชาติ ศาสนาจะมีการมาทำกิจกรรมอะไรต่าง ๆ กลยุทธ์ในเรื่องของการทำงาน ปัญหา อุปสรรค การ พัฒนาไกลอะไรต่าง ๆ ก็มีประสบการณ์ในเรื่องของการทำงานมาก่อนข้างจะต่อเนื่องยาวนาน พอสมควร อันนี้ก็เป็นงานที่วัดทำ

คุณวรเดช: มันมีอันหนึ่งที่กรมราชทัณฑ์ ถ้าที่หลัง ทั้งพระทั้งฆราวาสเข้าไปทัก ผมเป็น วิทยากรเข้าไปบรรยายผู้คุมผมทักเลย เพื่อนร่วมคุกด้วยกันที่รักทั้งหลาย ผมบอกผมก็ติดคุกก็เลส

ติดคุกสังสารวัฏ เหมือนกัน เขาชอบใจ เพราะฉะนั้นไม่ใช่ติดเฉพาะเขา สัตว์ที่เวียนว่ายตายเกิด
สังสารวัฏติดคุกทั้งนั้นครับ ท่านฉรวาส โคร เชิญอาจารย์ครับ

(: ขอรักเสียงบันทึกไม่ได้ยิน คาดว่าไม่ได้เปิดไมโครโฟน)

คุณวเรช: ที่อาจารย์ปรารภเรื่องชุมชนออนไลน์รู้สึกกลุ่มพระเพื่อสังคมท่านทำเยอะใช้
ไหม แล้วเราก็อำนาจมันเข้มแข็ง เหมือนตอนเกิดมหาอุทกภัยมันเข้มแข็ง แต่อย่างว่า ปุณชนี่มันจะ
ตื่นตัวเฉพาะทุกข์บีบคั้น ภัยคุกคาม ผ่านไปแล้วนอนดีฟังเฉย ๆ เดี่ยวเสร็จแล้วพออีก 3-4 เดือน ก็จม
อีกแล้วไม่รู้จะผมไม่แน่ใจ ปูแดง ปูเขียว จะรับได้ เอาอยู่หรือ แล้วก็ยุ่งวุ่นวาย ท่านใดต้องการพูด
อีก เชิญครับ

(: ขอรักเสียงบันทึกไม่ได้ยิน)

พระมหาประจักษ์ ฐมฺโฆโก: อาตมาพระมหาประจักษ์ ฐมฺโฆโก เจ้าอาวาสวัดป่าเวงน้อย
ชัยชุมพล นครราชสีมา เมื่อก็ ขอแสดงความคิดเห็นนิดหนึ่งในฐานะที่พาดพิงนะ พระเทศน์ให้คน
รุ่นใหม่ฟังไม่ค่อยเป็นหรือไม่ค่อยได้ มันไม่ใช่สูตรสำเร็จแบบมาม่านะ ถ้ามาแล้วแล้วนึกคัมภีร์ได้เลย
พระพุทธเจ้าสอนบุคคลสี่ใช้ไหม มีใครบ้าง บุคคลัตถุญ วิปจิตถุญ นัยยะปท พรหมัต อย่าลืมนะว่าคน
สมัยนี้ว่ายากสอนยากนะ ไม่ใช่อย่างนั้น เมื่อที่ท่านรองบอกว่าคนอยู่ในคุกเป็นแสน แต่วัดเปิด 24
ชั่วโมง หากคนเข้าวัดไม่ได้ มันเกิดอะไรขึ้นสังคมไทย นี่คือข้อจำกัดอย่างหนึ่ง เมื่อรัฐบาล โทษ
รัฐบาลนะ ประกาศไม่เอาวันพระ วันโกน เป็นวันหยุดในทางศาสนา แล่นี่วัดแทบจะหมดบทบาท
แล้ว มีข้อจำกัดอีกเยอะนะ แค่นี้เรื่องเดียวละ ด็อกเตอร์ทั้งหลายที่ตัดวัดออกจากโรงเรียนคือ
ข้อผิดพลาดใหญ่หลวง ไปดูงานที่ศรีลังกา อยากจะให้นักศึกษาไทยไปดู งานพุทธศาสนาวัน
อาทิตย์ที่ศรีลังกา ไปดูเขาทำอย่างไรนะ ขอเจริญพร

พระ : ขออนุญาต เราจะไปดูเยาวชนที่ไม่ดีนะ ต้องเชียร์เยาวชนนะ แต่เยาวชนก็ยังอายุน้อย
ถ้าแท้จริงลองมาบวชในยุคนี้ดูละกันนะ ถ้าหลวงตาแซ่พูดแล้วก็ต้องคิดว่า คือการทำงานศาสนา
มันไม่ใช่ปลอกกล้วยเข้าปาก มันต้องมี โห หลายชั้นเชิงเหมือนกันนะ อย่างที่คลองไผ่ อาตมาก็อยู่
แถวนี้แหละ แต่ไม่รู้จักกัน เพราะอะไร เพราะว่าพูดไม่ค่อยเข้าหูคน แล้วเราไม่รู้จักกัน ขาดการ
ประชาสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน วันนี้เรา มา สำนักงานนักวิจัย สิ่งที่เรากำลังขาดแคลนคือ นักวิจัย
ชุมชน เรากำลังสร้างนักวิจัยชุมชน และที่สำคัญคือ สิ่งที่เราจะต้องนำไปใช้ก็คือ จะต้องสร้าง
สุขนิสัย การจะให้พระปรับเปลี่ยนสุขนิสัยแบบสะดวกสบายให้มาสู่เศรษฐกิจพอเพียง เอาแค่
ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟนี่ก็พอแรงแล้ว สร้างสุขนิสัยขึ้นมา แล้วก็เราเป็นผู้บริหารนี่ก็ต้องเทศน์ไป
บ่นไป โดยเฉพาะโยมแม่บ้านนี่เทศน์ไปบ่นไป ท่านรองนี้ได้ข่าวว่าเอาชะผู้น้อยอยู่เลยนะ หรือว่าผู้คุม
อยู่เลย ก็ขออนุโมทนาด้วย เพราะฉะนั้นการศึกษาดูงาน หรือเศรษฐกิจพอเพียงนี่หลวงตาพยายาม
คิดแล้วก็ทำเป็นตัวอย่าง อย่างน้อยการประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ แล้วก็ถ่ายทอดให้ลูกศิษย์เอาไป
ปฏิบัติ พอเอาไปปฏิบัติเราก็อะไรประเมิณผล เป็นยังไง ลูกศิษย์เรารู้จักทำมาค้าขาย ลูกศิษย์เรารู้จักทำ
บัญชีครัวเรือน วันนี้ค่าใช้จ่ายเท่าไร ก็เกิดวันละบาท เกิดระบบธุรกิจครอบครัวขึ้น ระบบ

สหกรณ์ ในครอบครัวรวมกันทำอะไร เพราะฉะนั้นบทบาทพระสงฆ์นี้คงจะไม่ได้พูดอย่างเดียวแต่คงจะต้องทำให้เห็นตัวอย่างโดยเฉพาะการทำงาน ความอดทน ความเสียสละ แล้วก็ความรับผิดชอบ หลักธรรมง่าย ๆ ที่เอาไปใช้คือ สมเด็จพระสังฆราชท่านเทศน์เอาไว้มาแล้ว คือ สังฆะ ธรรมะ สุนทรียะ ก็คือความจริง ความดี ความงาม ซึ่งเราเอามาใช้มากมาย การเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายของพระสงฆ์ก็จะเป็นต้องทำ ฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ และที่สำคัญก็คือการสร้างศาสนทายาท อย่างที่คุณโยมบอกวานิมนต์พระ พระก็ไม่ค่อยมีใครเข้าไป บางทีเข้าไปก็ได้รับการปฏิเสธเหมือนกัน หรือเข้าไปบางทีแล้วจบอย่างนี้ พวกเราก็จะต้องรับงานนี้ไปพัฒนาตัวเราเองอีก คิดว่างานพระสงฆ์คงจะต้องทำต่อไป แล้วก็ขอน้อมรับ แล้วก็รับข้อมูลต่าง ๆ ที่เยาวชนลูกหลานฝากให้เราคิด เราคงจะต้องทำงานนี้ต่อไปแต่อาศัยหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นศูนย์ในการทำงานต่อไป

(: ขออภัย เสียงบันทึกไม่ได้ยิน)

พระ : ขอโอกาส พอดีสืบเนื่องมาตั้งแต่เมื่อวาน เมื่อวานไม่รู้ว่าเป็นการขอร้องหรือว่าบังคับว่าพระต้องทำวัดให้ร่มรื่น เราก็งงแล้ว แล้วก็ชอบอยู่ ที่นี้ขอพูดคำหนึ่งว่าเราต้องอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลาย มันมีหลายจริตเหลือเกินพุทธศาสนา มันมีหลากหลาย แล้วก็ต้องอยู่ด้วยกันอย่างหลากหลายนี้แหละ แล้วเมื่อเช้านี้ก็สบายใจนิดหนึ่งที่โยมประเวศบอกเราอย่าไปโกรธ เราอย่าไปเกลียดกันนะ แต่ช่วยกันทำหน้าที่ ตรงนี้สบายใจขึ้นมา แต่วันนี้สบายใจทั้งวัน เราจะไปอาฆาตกันได้ยังไง เราจะไปตำหนิกันทำไม และเราจะไปไขว่คว้าอะไร เมื่อก่อนอาตมาได้รับนโยบายที่มีความหมายมาก หลวงพ่อพุทธทาสบอกเราสร้างโรงพยาบาลรักษาคณบดีก็คือวัด ทำวัดให้มันร่มรื่น แล้วก็ให้เป็นที่พักใจ ส่วนคนบิณฑบาตเขาดูแลอยู่แล้วเขามีงบประมาณ แต่คนดีต้องรักษาอย่าให้บ้า ที่นี้การทำวัดอย่างนี้ได้ก็คือ ต้องหาที่ทำเอง ลงมือทำเอง สร้างวัดเอง ถ้าอาศัยวัดที่เขาอยู่มาเป็นสิบ ๆ ปี เจ้าอาวาสอยู่นอกวัด ชวชนะจะบอกให้ ทำช้าในวัดเขานะ ไข่เป็ดล่า ฉะนั้นวัดมันต้องมีหลากหลายเหมือนกันโยม ต้องมีทุกระบบเหมือนกัน อาจารย์สังคมโชคดีเพราะวัดเกาะอยู่ในป่ามีเทวดาช่วยเยอะก็สบายไป แต่ถ้าวัดบางวัด สุโขทัย สามพันหลังคาเรือนมีวัดอยู่สองรูป เจ้าอาวาสยังไม่มี ...เราเลยต้องปล่อยโอกาส แล้วอีกอย่างพระสงฆ์นี้ฝ่ายปกครองก็ต้องทำหน้าที่อีกด้านหนึ่งนะ ฝ่ายเผยแผ่ ฝ่ายนอกรอบก็ต้องมาคุยกันอีกอย่าง แต่เราต้องไปคู่กันไปนะ ต้องไปด้วยกัน ไปด้วยกันอย่างนี้แหละ เพราะพุทธท่านาย ท่านายไว้แล้วว่าเราที่มีโอกาสที่จะรอด ผู้ที่มีศีลธรรมรอดมากกว่าเขาอยู่แล้วพอทำไปมาก ๆ อันนี้พระสงฆ์เกิดนะ เมื่อก่อนอาตมาเป็นทีมค่ายพุทธบุตรเดินทางทั่วประเทศ วิทยาการตั้งแปดรูป ฝ่ายปกครองต้องปกครอง ฝ่ายวิชาการก็วิชาการ grundan ก็ grundan นะ ฝ่ายกิจกรรมก็ฝ่ายกิจกรรม มีความชำนาญแต่ละฝ่าย ผลงานออกมามันก็เลยมีเป้าหมายอันเดียวกันก็คือประสบผลสำเร็จได้ดีกว่า แต่ทุกวันนี้ ภาระมันมาก อาตมาเคยไปเป็นเจ้าคณะเหมือนกันพอเป็นเจ้าเสร็จแล้วทำอะไรไม่ได้ พอไม่มีอะไรแล้วก็สบาย เบาแรง ทำงานให้มีความสุขได้ ไข่ใหม่ เพราะฉะนั้นเลขขอพูดอีก คำหนึ่งว่า เมื่อเราทำหน้าที่ของเราโดยชนิดที่เรียกว่า

ต่อเนื่อง สักวันหนึ่งผลมันออกมาคือ ได้คนรุ่นใหม่มาช่วย พุทธชยันตีเราได้คนรุ่นใหม่มา 30% เลย พอใจมาก ขอเจริญพร

(: ขออภัย เสียงบันทึกไม่ได้ยิน)

พระ : ในประเด็นของการสัมมนาในครั้งนี้ ประเด็นสำคัญก็คือการระดมความคิดในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง พลิกฟื้นแผ่นดินไทยให้เป็นพื้นที่สีเขียว อันนี้เป็นแนวความคิดที่น่าสนใจของการจัดสัมมนาในครั้งนี้ ซึ่งอาตมาเองก็มีชื่อว่า พระมหาบัณฑิต บัณฑิตเสวี จากอุบลราชธานี จากวัดมหาวนาราม อาตมาให้ความสนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อครั้งเห็นเหตุการณ์ เห็นปรากฏการณ์หนึ่งขึ้น ระหว่างคนรวยกับคนจน อาตมาเห็นคนรวยที่มีอันจะกิน แล้วอีกมุมหนึ่งอาจารย์ก็ไปเห็นเด็กที่เขาไม่มีอะไรจะกินก็เลยมานึกว่าสาเหตุจริง ๆ แล้วสังคมมันระดับแตกต่างกันอย่างที่เราเข้าใจว่าคนรวยก็รวยกันเหลือล้น คนที่จนก็จนกันเหลือหลาย เพราะเรื่องปากท้องนี้ใจเราถึงมาระดมความคิดในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง ที่จริงผู้ใหญ่ต้องทำเป็นตัวอย่าง อาตมาเข้าใจว่าเพราะผู้ใหญ่เมื่อรู้แล้วว่าเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไรต้องลงมาทำเป็นตัวอย่าง อย่างรัฐบาลอาตมาเชื่อแน่ว่ารัฐบาลจะต้องเก่งในเรื่องนี้ เพราะปัญหาเศรษฐกิจคนยากจนเยอะ ในประเทศไทยมีเปอร์เซ็นต์เยอะมากถามว่ามันเกิดอะไรขึ้น ก็เพราะเรื่องปากท้อง เศรษฐกิจพอเพียงใช้ไหมที่เราพูดกัน แล้วอะไรคือเศรษฐกิจพอเพียง อย่างนี้เป็นต้น

สำหรับในเรื่องนี้ อาตมาเคยมีประสบการณ์อยู่บ้าง แล้วก็สนใจ แล้วก็ได้ไปแนะนำชาวบ้านให้ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ แล้วก็ให้ส่วนหนึ่งก็แนะนำให้ชาวบ้านเลี้ยงปลากระชัง ซึ่งในตอนนั้นชาวบ้านในละแวกนั้นก็รู้สึกว่าจะสนใจ แล้วก็แบ่งที่ ปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ แล้วก็พัฒนามาเรื่อย ๆ จนหมู่บ้านนั้นเป็นหมู่บ้านสีเขียว ชาวบ้านก็ปลูกมะนาวบ้าง ปลูกพริกบ้าง ปลูกมะละกอบ้าง อย่างมะละกอที่เขาสนใจตอนนี้ก็คือมะละกอพันธุ์ฮอลแลนด์ อันนี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องไปให้คำแนะนำกับชาวบ้าน เพราะชาวบ้านเขาไม่รู้เรื่อง เขาไม่รู้่ววิธีการปลูกมะนาวกระชังเขาปลูกยังไง เขาต้องถนอมรักษาอย่างไร แต่วิธีการนี้ถ้าเราเอาสิ่งดี ๆ ไปให้กับชาวบ้าน ชาวบ้านเขาก็จะรู้วิธีการ แล้วก็หาอยู่หากินด้วยลำแข้งของตัวเอง ซึ่งมันก็จะไม่มีปัญหากระทบมาถึงภายใน เพราะฉะนั้นก็เลยคิดว่าวัดมีส่วนที่ช่วยให้เศรษฐกิจดีขึ้นเยอะเลย ถามว่าทำไม ถามว่า อย่างหนุ่มนี้บอกว่าพระจะต้องช่วยโยมเพราะพระต้องอาศัยอาหารบิณฑบาตจากญาติโยม ต้องไปขอข้าวจากญาติโยม ธิกตติภิกขุ ผู้ใดยอมขอโดยปกติเหตุนี้ผู้นั้นเชื่อว่า ภิกษุ คือผู้ขอ ก็คือภิกษุ ขอโดยธรรมชาตินิยม ขอด้วยตามรอยพุทธบาทของพระพุทธเจ้า อันนี้เป็นวิถีของชาวพุทธ แต่เราจะช่วยได้อย่างไรในสถานการณ์ที่มันวิกฤตอยู่ในขณะนี้ พระจะต้องช่วยจะต้องเป็นผู้นำของโยมในการทำเศรษฐกิจพอเพียงตัวนี้ แล้วอาตมาเห็นว่าพระคุณเจ้าหลาย ๆ วัดทำแล้วสำเร็จ หลายวัดท่านก็ฝาด่านต้องลุยกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ท้องถิ่น ต้องลุยกับผู้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ เขาไปห้ามไม่ให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่ใช่หน้าที่ของพระ แต่ในความเป็นจริงแล้วนั่นแหละคือหน้าที่ของพระ พระจะช่วยโยม ถ้าโยมไม่มี

อะไรจะกินถามว่าพระจะกินอะไรละครับ ไม่มี เพราะฉะนั้นพระจะต้องช่วยเหลือโยม ศึกษาสิ่งเหล่านี้ นอกจากศึกษาพระธรรมวินัย พระไตรปิฎก หลังจากนั้นท่านก็ต้องศึกษาเรื่องเหล่านี้ เพื่อที่จะไปช่วยโยมให้มีความอยู่ดีกินดี ขออนุโมทนาในกุศลและเจตนาของผู้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้ ให้มุมมองและแง่คิดดี ๆ ขอให้ทุกท่านนำไปขยาย แล้วก็เข้าสู่แนวทางการปฏิบัติจริงต่อไป ขอเจริญพร

พระ : เข้าใจว่าเวลาของการประชุมใกล้จะหมดเพราะว่าจะต้องไปรวมกับกลุ่มใหญ่อีกครั้งหนึ่งจริงๆ อยากจะให้ทุกรูปได้มีการพูดคนละเล็กคนละน้อย ผมก็กล่าวตรงนี้นิดหนึ่งอยากจะสะท้อนสัก 2-3 นาที ผมว่าข้อคิดเห็นบางอย่าง อย่างที่เราเสนอเมื่อไปปฏิบัติจริงก็อาจจะมีปัญหาได้ เช่น ให้หยุดวันเสาร์อาทิตย์เป็นวันโกน วันพระ เข้าใจว่าจะทำไม่สำเร็จ ถึงจะทำสำเร็จแต่ก็ไม่แน่ว่าจะได้ผล เราดูที่ศรีลังกา ศรีลังกาสำคัญทางศาสนาเข้มแข็งนะ เขาก็ไม่ได้ใช้วันโกนวันพระนะ แต่วันโกนวันพระก็จะมีพลังในแง่เป็นเรื่องของธรรมชาติ เช่นวันเพ็ญ ก็อาจจะมีการรณรงค์สำคัญทุกเดือน แต่ว่าของเราเมื่อสามสิบสี่ปีที่แล้วเสาร์อาทิตย์มีความหมาย เพราะว่าเด็กได้เรียนในวัด แต่ทำไมมันจึงไม่มีความหมายในปัจจุบัน อันนี้ตั้งเป็นคำถามไว้ มันเกิดอะไรขึ้นในประเทศไทยเพราะรัฐบาลเปิดให้สื่อต่าง ๆ เข้ามาอิสระหรือเปล่า แล้วที่ศรีลังกา ถ้าหากเราเอาทีวีเข้ามา เอาแท็บเล็ตเข้ามา ก็เชื่อว่าเด็กก็หายจากวัดหมดเหมือนกันเพราะงั้นที่เขาอยู่ได้เพราะว่ารัฐบาลเขามีส่วนร่วมในการหรือพระสงฆ์มีส่วนเรียกร้องในการให้รัฐบาลในการไม่เปิดประเทศหมด เหมือนกับที่ตะวันตกต้องการ เพราะฉะนั้นก็จะทำให้มีการรักษาพระพุทธศาสนาแล้วก็การปฏิบัติในวัดได้ แล้วก็เราน่าจะมีส่วนเรียกร้องในการใช้งบประมาณของทางรัฐบาลด้วย ว่าสำนักพุทธก็ตามหรือมีงบประมาณสามพันล้านนี้ใช้เงินทำอะไรบ้าง เงินของวัดใหญ่ ๆ เอาไปใช้ทำอะไรบ้าง คืออันนี้ชาวพุทธควรจะสนใจและไปเรียกร้องว่าเงินทั้งหมดนี้มันไปทำอะไร มันสร้างคนหรือสร้างความเข้มแข็งให้พระพุทธศาสนา หรือเป็นเงินทำลายพระพุทธศาสนา เราฟังแล้วจะขำมากตรงที่ว่าถ้าตรงที่มีโรงเรียนวิถิพุทธนี่ก็พอเข้าใจได้ เราเรียกร้องให้มีวัดวิถิพุทธมันตลกไหม เราเป็นพุทธอยู่แล้วขอให้มีวัดวิถิพุทธ แล้วมันมีวัดวิถิฮินดู กับวัดวิถิไสยศาสตร์ด้วย เพราะฉะนั้นก็เป็นคำถามที่อยากรู้ มันอาจจะไม่ง่ายขึ้น อาตมาอยากเสริมอีกอันหนึ่งก็คือว่า

เราน่าจะมีโครงการวัดช่วยวัดจน คนรวยช่วยคนจน เพราะว่าบางวัดนี้รวยน่าจะหาเงินได้ไม่ยาก อยู่ในเมือง แต่วัดบางวัดนี้ท่านทำโครงการดี ๆ แต่ท่านทำไม่ค่อยได้เพราะท่านต้องไปหาเงินด้วย แล้วบางวัดก็บอกว่าถ้าท่านต้องไปหาเงินเองท่านไม่ทำดีกว่า เพราะว่ามันไม่ใช่กิจของสงฆ์ ท่านก็ภาวนาไป ท่านก็ทำหน้าที่ไป ซึ่งก็ทำให้ท่านไม่ได้ใช้ความสามารถที่มีจริง ๆ ได้เต็มที่ ถ้าเราดูคาทอลิก องค์กรของคาทอลิกเขาจะส่งเงินจากส่วนกลางไปช่วยเหลือสร้างอาคาร สถานที่ สำหรับบาทหลวงในที่ต่าง ๆ ทำกิจกรรม ท่านไม่ต้องมีหน้าที่ไปหาเงิน ท่านมีหน้าที่สอนอย่างเดียวก็จะได้ผล จัดกิจกรรมอย่างเดียวกันก็ได้ผล แต่วัดใหญ่ ๆ ของเราหรือวัดรวนี้ เราหาบิรवार เราไปอุปถัมภ์วัดเล็กวัดน้อยแต่ก็ต้องเป็นบิรवारของเราต้องไปในทิศทางทางเดียวกันกับเรา มันไม่ตอบโจทย์

ส่งเสริมชาวบ้าน เพราะฉะนั้นเราคิดว่าโครงการคนรวยช่วยคนจน น่าจะมาช่วยบรรลุน้ำใจให้เกิดขึ้น แล้วเราอาจจะมียกย่องที่สนับสนุนให้มีการสร้างศาสนทายาทที่จะเป็นกำลังของพระพุทธศาสนาต่อไป เพราะตอนนี้พระเถระลดลงมาก เข้าไปอยู่ในเรือนจำโดยไม่ได้บวช คือไปเป็นนักโทษซะหมดแล้ว เพราะฉะนั้นเราต้องพยายามสร้างศาสนทายาทที่มีคุณภาพ เพื่อจะได้ช่วยป้องกันสังคมเราไม่ให้มีนักโทษเพิ่มขึ้น เราคิดว่ามันเป็นข้อเสนอในเชิงโต้แย้งหรือว่าหักท้วง ก็คิดว่ามันคงไม่ง่าย แต่ว่าเราต้องริเริ่มอะไรใหม่ ๆ ในปีพุทธชยันตีนี้ถึงจะถึงงานที่ต้องทำหลายอย่างที่ท่านภาณุพงศ์เมื่อก็สำคัญมาก ถ้าเราไม่สามารถรวมวัด โรงเรียน และบ้านเข้าด้วยกันได้ เราแก้ปัญหาเยาวชนไม่ได้ เพราะว่าโรงเรียนอย่างเดียวก็แก้ปัญหาเด็กไม่ตก บ้านอย่างเดียวก็แก้ปัญหาเด็กไม่ตก วัดนี้ยังไม่มีส่วนเลย แต่วัดนี้มีศักยภาพมากเพราะมีทั้งสถานที่ มีทั้งศรัทธา มีทั้งคำสอนอยู่แล้ว แล้วเราก็ต้องพยายามให้สามแห่งนี้ทำงานร่วมกัน ทำไมโรงเรียนจะต้องใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ เป็นโรงเรียนสี่ห้าพันคน แต่โรงเรียนเล็ก ๆ ต้องถูกปิด เหมือนกับวัดเหมือนกันวัดใหญ่ขึ้น ๆ แต่บางวัดก็ต้องปิดไป เป็นวัดร้างไป บางวัดนี่นะ บวชสามเณร 500 รูป คนสมัครครึ่งวันเต็มแล้ว เปิดสมัครวันแรกก็เต็มแล้ว แต่บางวัดรับสามเณรมาบวชไม่มีใครบวชเลย อันนี้มันเป็นปัญหาที่เราต้องพยายามเข้าไปช่วยแก้ไขเพื่อให้มีศาสนทายาทกระจายอยู่ทั่วทุกหมู่บ้าน ทุกตำบล เจริญพร

คุณวรเดช : ขอบพระคุณครับ เดี่ยวเราต้องไปรวมห้องใหญ่ เดี่ยวผมฝากข้อคิดนิดเดียว นะครับ เพราะว่ารู้สึกที่ท่านอย่าไปท้อ พระพุทธเจ้าท่านทรงสอน ในสังสารวัฏนี้ ไม่มีเกาะ ไม่มีที่ต้านทาน ทุกแห่งมีภัยทั้งนั้นวิกฤตติตลอด ท่านเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ บอกว่าขณะนี้วิกฤตติ วิกฤตติ คือหัวเลี้ยวหัวต่อ ดีขึ้นก็ได้ เลวลงก็ได้มีต้อง change change ยังไง change ให้มันดีขึ้นนะ ไม่ใช่เลวลง ท่านบอกว่าถ้าเราประมาทอยู่อย่างนี้มองแค่คิดใกล้ไฟดำ ท่านดูใน sheet นะท่านฝากข้อคิดไว้เยอะ มันก็จะวิบัติจะวินาศแก่ไม่ได้ ขณะนี้มันใกล้วิบัติใกล้วินาศเต็มที แต่ถ้าท่านบอกว่าถ้าเราใช้ปัญญาอย่างเต็มที่ ใช้ความเพียรร่วมกันอย่างเต็มที่เราก็จะสามารถวิวัฒนาการอย่างยั่งยืน มันเป็นภาระที่ท้าทายของเราครับ แล้วเวลาทำงาน ผมทำงานศาสนา มา ปีนี้ 61 เข้าวัดมา 51 ปี ลูกศิษย์หลวงพ่อบัญญา ตั้งแต่ 10 ขวบ จนท่านบอกว่าพอแล้วไปหาพระพุทธศาสนาที่สวนโมกข์ เพราะฉะนั้นคนที่ทำงานส่วนรวมนี้นี้ต้องทำใจได้ 5 อย่าง ท่านอย่าไปกลัว หนึ่ง เป็นกันชนได้ สองเป็นกระโถนท้องพระโรง สามเป็นหน้าหน้าไฟ เราต้องเสียสละทำงานเพื่อผลงาน ยกผลงานให้ความว่างทุกอย่างสิ้น อย่าเอาตัวตน เราก็ต้องฝึกไปเรื่อย แล้วไม่ต้องกลัวทุกคน พระพุทธศาสนายอมรับทุกคนในทุกสถานะ อย่าว่าแต่คนแม้แต่เดรัจฉานก็ทำกุศลได้ เพราะฉะนั้นเราพัฒนาขึ้นไป สามอย่างแล้วใช้ไหม เป็นกันชน กระโถนท้องพระโรง เป็นหน้าหน้าไฟ แล้วเราต้องปิดทองใต้ฐานพระได้ไม่ใช่แค่หลังพระ ปิดแล้วพระพุทธเจ้าท่านนั่งทับเราก็ภูมิใจ เพราะว่าทำงานให้สำเร็จ แล้วก็ป็นนั่งร้าน เราเป็นนั่งร้านให้เขาสร้างบ้านเสร็จไม่มีใครไปเก็บนั่งร้านทิ้งหมด ก็ภูมิใจที่ว้านนั่งร้านมีส่วนช่วยให้บ้านเสร็จ ถ้าไม่มันไม่มีนั่งร้านบ้านไม่เสร็จ แล้วอย่าไปท้อ มีอุปสรรคทุกคน พระพุทธเจ้าจะตรัสรู้อยู่ ณ วินาทีนั้น มารยังบอกว่าพระองค์ต้องลุกขึ้นเป็นที่นั่งของมัน แล้วนับประสาอะไร เจออีกนับไม่ถ้วน อย่าไป

หื้อ มาร ไม่มีบารมีไม่เกิด มารไม่มีบารมีไม่แก่ อุปสรรคคือเครื่องหล่อหลอมเรา แล้วก็อีกอันหนึ่งที่สำคัญก็คือ ท่านคานธีบอกว่าคำตอบอยู่ที่หมู่บ้าน ขณะนี้คำตอบอยู่ที่ใจทุกคน อย่างผมบอกเมื่อเข้าปฏิบัติที่เขานี้ เจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์ บอกปฏิบัติถึงขั้นที่จิตใจเราเลย แล้วก็สร้างเครือข่าย เราบุคคลเป็นสุขแล้วต้องให้ครอบครัวเราอบอุ่น ชุมชนจะต้องเข้มแข็ง แล้วสังคมตกลงกันด้วยสันติ สิ่งแวดล้อมต้องยั่งยืน แล้วก็เศรษฐกิจพอเพียง ทุกอย่างนี้มีคำตอบอยู่ในพระพุทธศาสนาแล้วทั้งสิ้น อย่าไปเชื่อด็อกเตอร์ที่ไหน เจ้าชายสิทธัตถะด็อกเตอร์ 18 ปริญญา ทรงรู้หมด รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง รู้มากที่สุดในโลกก่อนตรัสรู้อยู่แล้ว แล้วพอตรัสรู้แล้วจึงธรรมอีก เพราะฉะนั้นพุทธชนดีเราต้องทำตัวอย่าง เป็นแบบ ท่านทำสังคมออนไลน์ ผมเอง คอมพิวเตอร์ไม่ค่อยรู้เรื่อง ให้ลูกศิษย์มันก็ไม่ค่อยได้เรื่อง กลุ่มสังคมเพื่อสังคมท่านเก่งท่านทำไปเลย ชุมชนออนไลน์ทั่วโลกประกาศไปเลยของผมมีข้อเสนอพุทธชนดีอยู่ ผมเสนอไปเจ็ดองค์กรใหญ่ ป่านนี้มันยังเรียกไปประชุมซ้ำอีกไม่ได้ พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย สภาอุรวพุทธ ยูวพุทธิกะ สมาคม พสร. สำนักพุทธมหาจุฬา มหามงกุฎ เรียกชมมิตี่เดือนยังชมมิตี่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นก็เลยเสนออะไรไม่ได้ เพราะฉะนั้นพวกเราทำไปเถอะ อย่าไปหวังที่ใคร เริ่มที่ตัวเรา ชุมชนทำให้ดีที่สุด อย่าไปหวังรัฐบาล ผมบอกเลย ผมอยู่รัฐสภามา 20 ปี มันเป็นที่อยู่ของพาล ไม่ใช่บัณฑิต มันคิดแต่จะแบ่งเค้กประเทศไทย ไอ้เนี่ยคือของจริง คนดีในพรรคการเมืองมีห้าเปอร์เซ็นต์ ซึ่งห้าเปอร์เซ็นต์นี้ทำอะไรไม่ได้เลย เป็นไม้ประดับ เพราะงั้นผมบอกอย่าไปหวังใคร คำตอบอยู่ที่ตัวเราทุกคนแล้วร่วมกันสร้างเครือข่าย ขณะนี้ที่น่าห่วง ไม่มีประเทศไทย แทบเรียกได้ว่าในโลกในอาเซียนนี้ก็ไม่ต้องเทียบเลย รัฐบาลเลวร้าย ไม่ใช่เฉพาะขณะนี้ละ มันเลวร้ายมา 50 ปีต่อเนื่องกันไอ้ GI มันมาเปิดบาร์มาเปิดคลับ มันใจกล้าหน้าด้าน สมัยก่อนเราไม่มีหอรอกบาร์คลับให้เที่ยวให้มาเดินจ้ำม่ำกันกลางเมืองออกนี่อะไรอย่างนี้นะ เดียวนี้มันทำหมดทุกสิ่งทุกอย่าง เขาชนเราดกดำที่สุด สังคมทำร้ายเยาวชน เพราะฉะนั้นเราต้องสร้างสังคมกัลยาณมิตร กัลยาณมิตรก็เป็นกัลยาณมิตรที่แท้จริงไม่ใช่พวกขายบุญ ท่านเจ้าคุณพรหมคุณาภรณ์บอก ใครปล้นพระศาสนาเอาความดีไปเอาคืนมาไม่ใช่ยกให้มัน มันคาบไปเราก็ไปเอาคืนมา ของสมเด็จพระพุฒาจารย์ กัลยาณมิตรนี้ดีที่สุดเลย เรากลับมาใช้สังคมกัลยาณมิตรเท่านั้นเอง ทุกคนที่จะรู้ธรรมะที่จะ เจอกันต้องอาศัยกัลยาณมิตร มีอยู่สองบุคคลเท่านั้นไม่ต้องอาศัย แล้วก็ชาติสุดท้ายด้วยก็คือพระปัจเจกพุทธเจ้ากับอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าในชาติสุดท้าย พระบารมีท่านพร้อมแล้ว

ตัวอย่างง่าย ๆ ผมยกเสมอในพระไตรปิฎก คติกาละช่วงหม้อ กับโชติปาละมานพ โชติปาละมานพ เป็นพราหมณ์ มหาเศรษฐี จะตรัสรู้เป็นพระเจ้าองค์ต่อไป ขณะนั้นก็สัพพะสัมมาสัมพุทธเจ้า ขัดติกาละช่วงหม้อเป็นอุปัฏฐาก คติกาละช่วงหม้อบวชไม่ได้เป็นพระอนาคามีพ่อแม่ตาบอดทั้งคู่ ท่านก็ปั้นหม้อ กลางวันไปทำงาน กลางวันก็ตั้งหม้อไว้ใครจะเอาหม้อไปใช้ ก็จ่ายเงิน ท่านกลับมาเลี้ยงดูพ่อแม่เสร็จ เข้าไปอุปัฏฐาก ขวนโชติปาละ ขวนไม่รู้ก็ปีติดีเพื่อนชวนไม่ฟัง พุทธเจ้าองค์ต่อไปไม่ฟังนะ จนกระทั่งตัดสินใจจึงมวยผมไป ท่านก็มีโยนิโสมนสิการ โชติปาละบอก เรื่องหนักหนา เพื่อนเราซึ่งเป็นวาระศุภรณี่ซึ่งเป็นคนชั้นต่ำ กล้ามามิงมวยผม ไป ไปฟังวันนี้เลย ฟังวันนี้

บวชนั้นนั่นเลยครับ แต่ว่าบวชแล้วก็ไม่ได้บรรลุผลหรอกเพราะว่าทรงปรารถนาพระโพธิญาณ เพราะฉะนั้นอย่าท้อแล้วสร้างสังฆมถัณณมิตร สูตรนี้สำคัญมากเพราะว่าทั้งสองเพื่อนสหายทั้งสองได้มาพบกันในอรรถาพสุตท้ายมีอยู่สุขคติกละสูตร พระพุทธเจ้าตรัสรู้แล้วคติกละ เนื่องจากเป็นอนาคามีก็เป็นพรหม พรหมอายุยืนมากคติกละพรหม มานัสการถวายมุทิตาจิตกับพระพุทธเจ้า สองสหายได้พบกันอรรถาพสุตท้ายต่างคนต่างเป็นอรหันต์ เพราะฉะนั้นอย่าทิ้งพวกเราผู้ต่อไป เราต้องมั่นใจก่อนนะว่าเศรษฐกิจพอเพียงคือทางรอด ผมทำตายเลย ทำไมผมต้องแรง ผู้ใหญ่เตือนผม พระก็มาบอกคนอย่างอาจารย์ไม่กล้าพูด แล้วใครหมาหน้าไหนมันจะกล้าพูด ผมไม่กลัว เพราะว่าตำแหน่งผมไม่มีมาปลดผมไม่ได้ เพราะว่าผมเป็นประชาชนเต็มขั้น ข้าราชการก็ออกมาตั้งนานแล้ว ประธานรัฐสภา ประธานสภา ผมไล่ต่อหน้ามาหลายครั้งแล้ว เดียวนี้มันหน้าด้าน เราก็ต้องกล้าสู้กับมันต้องมีความกล้าหาญทางศีลธรรม ความกล้าหาญทางจริยธรรม แล้วเรารวมกลุ่มกันได้ ชุมชนที่มีสัมมาทิฐิจะชนะได้ ขอบพระคุณ

ถอดเทป สรุปผลการประชุมกลุ่มย่อย การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้า

อุปสรรคและแนวทางแก้ไขในภาพรวม ความสุข และประโยชน์สุข

ดำเนินรายการโดย ศาสตราจารย์ ดร. อภิชัย พันธเสน

ผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (สกว.)

และ คุณวัลลภา แวนวิลเลี่ยนส์วาร์ด

กรรมการผู้จัดการ สำนักพิมพ์สวนเงินมีมา

ณ ห้อง Grand ballroom โรงแรมรามารการ์เด็นส์ กรุงเทพฯ

วันที่ 25 พฤษภาคม 2555 เวลา 13.30 – 15.30 น.

ศ.ดร. อภิชัย พันธเสน: สิ่งต่อไปที่กำลังจะแจก คือบทความที่ผมเขียน เรื่องเหตุใดเศรษฐกิจพอเพียงถึงไม่ได้รับความสนใจทั่วโลกเมื่อเทียบกับความสุขมวลรวมประชาชาติของภูฏาน และอีกอันก็คือคำถามย่อย ความสุขและประโยชน์สุขกับการขับเคลื่อนระหว่างประเทศ โอเค ตอนนี้ ผมคิดว่าคงเป็นธรรมเนียมของการประชุมกลุ่มย่อย ต้องขอให้ใครซักคนเป็นคนเดินไมค์ ก่อนอื่นต้องขอให้ทุกคนแนะนำตัว เริ่มจากผม ผมชื่อ ดร.อภิชัย พันธเสน เป็นผู้ประสานงานโครงการ อดีตผู้ประสานงานวิจัยชุดโครงการเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หน้าที่ผมความจริงหมดไปตั้งแต่เดือนที่แล้ว เป็นผู้อำนวยการสถาบันการจัดการเพื่อชนบทและสังคม มุลินธิบุรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ ในนี้เราจะมีผู้ทรงคุณวุฒิสามท่านด้วยกันนะครับ คือเริ่มจากอาจารย์อารีแล้วกัน และอาจารย์ ติรณ

สวัสดิ์ค๊ะ ดิฉัน อารี วิบูลพงศ์ จากคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ก็ทำงานทางด้านของชุมชนและเศรษฐกิจพอเพียง เคยทำงานเป็นผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตอนนี้เป็นอาจารย์อยู่ภาควิชาปรัชญาเอกเศรษฐกิจพอเพียงด้วยค่ะ

สวัสดิ์ค๊ะรับ ผม ติรณ พงศ์มพัฒน์ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาฯ ครับ

วัลลภา แวนวิลเลี่ยนส์วาร์ด จากบริษัทสวนเงินมีมา สำนักพิมพ์ นะคะที่มีหนังสือขายอยู่ข้างหน้า และเป็นผู้ร่วมก่อตั้ง เครือข่ายตลาดสีเขียวค่ะ

วานิชชา จันทสระ นะคะ ตอนนี้เป็นนักวิจัยอิสระค่ะ

ธนิต สมพงษ์ จากศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

วันสุรี พรหมภักย์ ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ดวงใจ รุ่งโรจน์เจริญกิจ จากมูลนิธินโยบายสุขภาวะ ตอนนี้ทำงานเรื่องของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ และการพัฒนานโยบายสาธารณะ

มนัส โกมลธา จาก มสธ อีสานนะครับ ก็เป็นลูกศิษย์อาจารย์อภิชัยนี้แหละครับ

พิสิทธิ์ นาครำไพ เป็นศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กรุงเทพมหานคร

วรรณ จากสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม พอคิดเกี่ยวกับภาพรวมและยุทธศาสตร์เชิงพื้นที่ของอุตสาหกรรม

ดร. กนกรัตน์ ยศไกร เป็นลูกศิษย์อาจารย์อภิชัย และทำวิทยานิพนธ์เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ตอนนี้อยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม อยู่นิเทศศาสตร์ และอยู่ห้องสมุดด้วยค่ะ

สวัสดิ์คะ ดิฉัน ธิดิรัตน์ พวงโพธิ์ทองนะคะ เจ้าของฟาร์มเห็ดโพธิ์ทองนะคะ อยู่ที่บางบัวทอง จะผลิตหัวเชื้อจำหน่ายนะคะ จะมีพันธุ์ของภูพาน หูหนู อังการี เป้าฮื้อ หัวลิงด้วยคะ จะมีอยู่ประมาณ 8 ชนิดคะ

สวัสดิ์คะ ดิฉันนาง พนิดา กุลวรรณ จากเทศบาลตำบล ร้อยเอ็ดคะ

สวัสดิ์คะ ฐิติพร พันธเสน เป็นอาจารย์อยู่คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คะ สนใจเรื่องการประยุกต์ปรัชญาานโยบายเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าไปมีส่วนในการผลักดันในระดับนโยบายของประเทศ ซึ่งดิฉันคิดว่ากำลังมีปัญหา และเคยทำงานสังเคราะห์องค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับอาจารย์ ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ และอาจารย์ สุวัจนรา เปี่ยมญาติ

สุนทร ไซสมฤทธิโชค เป็นลูกศิษย์อาจารย์ อภิชัย และก็เป็นอาจารย์อยู่คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วก็เคยทำงานวิทยานิพนธ์ที่อาจารย์อภิชัยเป็นที่ปรึกษา เรื่องการคุ้มครองผู้บริโภคด้านยาและสุขภาพในแนวพุทธ เพราะฉะนั้นก็มีความสนใจด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสำหรับวันนี้ keyword คำแรกคือ อยากหาความสุขในชีวิตที่พึ่งตนเองอยู่กับระบบบริโภคนิยมคะ

Sorry, switch to English, my name is Hums and I work for school for well being and Khun Wallapa

สวัสดิ์ครับ ผม สราสิน รัตนภิบาล จากบริษัทสวนเงินมีมา ก็สนใจเกษตรพอเพียง เพราะเคยไปอบรมกับมูลนิธิข้าวขวัญก็เลยได้มีโอกาสมาทำงานด้านนี้ครับ ขอบคุณครับ

สวัสดิ์คะ ชื่อ จิตบรรจง เชียงทองนะคะ เป็นนักวิชาการสาธารณสุข ทำงานอยู่ในชุมชน สนใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ ดร.อภิชัย คะ

ทรงกิจ พูลลาบ เป็นลูกศิษย์อาจารย์อภิชัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2513 ที่วิทยาลัยครู อุบล ปัจจุบันนี้เกษียณราชการแล้วไปช่วยงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และเป็นนักวิจัยอิสระไปช่วยงานสถาบันวิจัย RLDP ภูมิปัญญาบรรพชน

บันเทิง ปันอุดม เป็นข้าราชการบำนาญ เคยทำงานกับราชภัฏ กาญจนบุรี มาหลายปี เป็นอาจารย์พิเศษอยู่ตอนนี้ก็อยู่ว่าง อาจารย์เลยชวนมา เพราะว่าที่บ้านก็ทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่และก็เป็นผู้นำเครือข่ายภาคประชาชนอยู่

สวัสดิ์ค๊ะ ดิฉันนภัศอร ศรีทอง อยู่ราชภัฏกาญจนบุรีค๊ะ

สวัสดิ์ค๊ะ เต็มเดือน ไกรเทพค๊ะ เป็นนักศึกษาปริญญาโท สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ราชภัฏกาญจนบุรีค๊ะ

สวัสดิ์ค๊ะ ดิฉัน สมบูรณ์ คงเอียด นักศึกษาปริญญาโท สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา รุ่นที่ 11
ราชภัฏกาญจนบุรีค๊ะ

สวัสดิ์ค๊ะ ชื่อ เอกอร จิตน่วม เป็นนักศึกษาปริญญาโท ของสังคมศาสตร์เพื่อพัฒนาค๊ะ
ของราชภัฏกาญจนบุรีค๊ะ

สวัสดิ์ค๊ะรับ ผมพิพัฒน์ ยอดพฤติการ ครับ ทำงานอยู่ที่สถาบันไทยพัฒน์ ทำงานวิจัยเรื่อง
เศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง CSR และพยายามขับเคลื่อนการเอามาใช้จริงในองค์กรด้วยครับ

ผม วุฒิชัย โชควิเชียรฉาย ครับ นักศึกษา ราชภัฏกาญจนบุรี สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ลูก
ศิษย์อาจารย์ ดร.อภิชัย

สวัสดิ์ค๊ะรับ ผม พงศ์ไพบูลย์ สิลาวราเวช ผู้ประสานงานรายวิชาวิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีครับ

สวัสดิ์ค๊ะรับ ผม ธง บุญเรือง อยู่สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี

ผมชื่อ ประทีป เลื่องวนิชปภา ครับ เป็นนักศึกษาปริญญาโท มหาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

สมบัติ สะสม นักวิชาการสาธารณสุข และนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏ
กาญจนบุรี

นางสาว วัลลภา ปานศรีนวล นักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

อารยา ยิ้มแย้ม เป็นนักศึกษาปริญญาโท มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ณรงค์ชัย เหมือนชู นักศึกษาปริญญาโท สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราช
ภัฏกาญจนบุรี

ศรีประไพ กุ่มสาตรา รับราชการครูอยู่เมืองกาญจนบุรี และเป็นนักศึกษาปริญญาโท
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี และเป็นลูกศิษย์อาจารย์อภิชัย

ขนิษฐา กาญจนรังสีนนท์ จากกรมการพัฒนาชุมชน เป็นผู้ดำเนินการวิจัยในโครงการ
ประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง

มิ่งขวัญ กาญจภิเษก จากกรมการพัฒนาชุมชนค๊ะ

กาญจนา รอดแก้ว จากกรมการพัฒนาชุมชนค๊ะ

ประไพ ศิวะลีลาวิลาส กรมการพัฒนาชุมชน

รัชดาภรณ์ พิลาวรรณ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต

ละมัย ร่มเย็น เป็นอาจารย์ประจำสาขาสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
เป็นนักศึกษาปริญญาเอก มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

วรรณ เลี้ยววารินทร์ เป็นนักวิชาการอิสระ วันนี้มาเป็นตัวแทนของอาจารย์ วรรณ
ประยูรด้วงค์

สุนีย์ สุทธิอนันต์ สังกัดสถาบันความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ
ชาย เอี่ยมภักดิ์ จากสำนักงานพัฒนาทรัพยากรบุคคลสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
วรุณธร หงษ์จรรยา จากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
วีระศักดิ์ สมยานะ จากราชภัฏเชียงใหม่
รพร มีพิพรรณ จากสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์

ศ.ดร. อภิชาต: โอเคครับ ผมคิดว่าเราจะเริ่มให้วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิที่เราเชิญมา โดยเริ่ม
จากท่านอาจารย์ อารี และอาจารย์ ศิริณ และคุณวัลลภา ผมอยากจะเกริ่นง่าย ๆ ทำนองนี้ว่า ในการ
จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงต่อไปเนี่ยเราจะต้องพยายามมองในภาพรวมว่าเราจะขับเคลื่อนไป
ทางไหน และอุปสรรคมันอยู่ที่ไหนบ้าง จริงแล้วเนี่ย คนกลุ่มที่ทำในเรื่องเป้าหมายของภาพรวมก็
คือ กลุ่มของคุณ วัลลภา ซึ่งเดี๋ยวคุณ วัลลภา ก็คงจะชี้แนะเสนอแนะว่า ภาพคร่าวๆ ที่ผมอยากจะ
ชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่เราต้องการจะบรรลุก็คือ สังคมที่คนอยู่เย็นเป็นสุข หรือภาษาของผมก็คือ สังคม
ประโยชน์สุข อย่างงานของ ดร.ชนิษฐา ก็ชี้ให้เห็นว่า ทุกคน พยายามที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพยายามให้ความรู้ ให้ปัญญา และมันก็จะสอดคล้องกับระบบทรัพย์สิน หรือ
ที่เราเรียกว่า common property หรือว่า ทรัพย์สินร่วม อันนั้น คือเป้าหมายที่เราจะไป ที่นี้ ระหว่าง
ทางที่เราจะไปเนี่ย เราอยากจะให้เห็นการขับเคลื่อนต่อไปเป็น เป็นกระบวนการ แต่ในขณะเดียวกัน เรา
ไม่สามารถจะพึ่งนโยบายระดับมหภาคได้ เพราะว่ามันเป็นปัญหาเสียเอง
เพราะมันถูกรอบงำด้วยธุรกิจการเมือง และธุรกิจการเมืองมันก็ถูกรอบงำด้วยระบบทุนนิยมโลกา
ภิวัตน์ต่างๆ เยอะแยะ เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราพยายามจะทำอย่างน้อย รื้อนั้งร้าน ไอ้ที่มันพยายามจะ
สนับสนุนธุรกิจการเมืองเนี่ย ตัวใหญ่ๆ ก็คือการเมืองท้องถิ่น กับธุรกิจปกติ ซึ่งงานวิจัยที่ผ่านมาเราก็
เน้นการรื้อธุรกิจตามปกติให้กลายเป็นธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนหนึ่งก็คือ ภาคราชการที่เราจะ
ปรับ ซึ่งเราก็มีตัวอย่างของภาคราชการที่ได้รางวัล ก็คือ กรมพัฒนาชุมชน ซึ่ง ดร.ชนิษฐา ก็อยู่ใน
ที่นี้ด้วยเนี่ย เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราอยากจะเห็นภาพรวมก็คือว่า ยุทธศาสตร์ที่เราจะไปทำให้สังคมอยู่
ดีมีสุขโดยที่ไม่ต้องการไปพึ่งนโยบายของรัฐ และก็สมารถที่จะลดทอนความสำคัญของนโยบาย
ของรัฐได้เนี่ย มันมีวิธีการที่จะไปสู่จุดหมายปลายทางเหล่านั้นได้อย่างไร คือ โจทย์ที่เราอยากจะคุย
กันในวันนี้ครับ ขอเชิญท่านอาจารย์ อารี ไม่เกินห้านาที

ศ.ดร.อารี: ขอบคุณค่ะ อาจารย์คะ ดิฉันทำมาตั้งสิบปี อาจารย์ให้ดิฉันแก้ห้านาที วันก่อนนี้
เมื่อวันศุกร์ที่แล้ว ดิฉันทำสามสิบปี แก้ให้ดิฉัน สิบห้านาทีค่ะ ก็เข้าเรื่องเลยแล้วกัน ก็เห็นด้วยกับ
ทุกๆ ท่านและคิดว่าคนส่วนใหญ่ก็จะเชื่ออย่างเดียวกันว่า การขับเคลื่อนในระดับมหภาคเนี่ยเป็น

เรื่องที่ยากลำบาก และมีส่วนหนึ่งในเรื่องของนโยบาย ในส่วนของนโยบายเนี่ย ดิฉันทำงานให้สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาสองชิ้น และเมื่อเข้าท่านก็ได้ยินแล้วนะคะว่าคนของสภาพูดว่ายังไง สิ่งที่ทำไปก็อาจจะไม่ได้ใช้ประโยชน์เท่าที่ควร สิ่งที่ได้ทำแต่อย่างน้อยก็จะเรียนให้ทราบว่า มีความตั้งใจของคนส่วนหนึ่งที่คิดว่าจะทำยังไงเศรษฐกิจของประเทศเนี่ยถึงจะขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความยั่งยืน แน่่อนที่ว่าหลักในการคิดวิเคราะห์ ก็อัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการที่จะมองดูว่าที่ผ่านมาประเทศไทยเป็นยังไงแล้วก็เราจะต้องปรับอย่างไรบ้าง สภาพัฒน์ สสช ก็เป็นผู้ที่ดูแลในเรื่องของแผนเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ มีตัวชี้วัดในเรื่องของเศรษฐกิจอยู่ และมีตัวชี้วัดในเรื่องของความยั่งยืน เรื่องของสังคมอยู่เนี่ยเป็นสุข เราก็ได้ทำการวิเคราะห์ประเทศไทย โดยใช้ดัชนีนี้ แล้วเอาตัวเลขมาจับมาใส่ วิเคราะห์เสร็จก็เห็นเลยนะคะว่าประเทศไทยเนี่ยมันเอียงตามความรู้สึกของคนก็ว่าเอียงอยู่แล้วนะคะ ว่าทางด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของเราเนี่ยไม่ดี ก็วัดออกมา ดิฉันจำตัวเลขได้ ค่ะเนนหนึ่งร้อยเนี่ย ประเทศไทยอยู่ที่หกสิบสองคะ เหลือ เพราะฉะนั้นเนี่ยถ้าเป็นนักศึกษาปริญญาโท ก็เกือบสอบตกแล้วนะคะ เพราะว่าหกสิบเนี่ยมันผ่านไ่มยัยคะ เพราะฉะนั้นเนี่ยก็แค่ผ่าน ทางด้านเศรษฐกิจเนี่ยมันดีที่สุดในคะ อยู่ที่หกสิบกว่า ทางด้านสังคมก็น้อยลงมาน้อยคะ อยู่ที่ หกสิบ ทางด้านทรัพยากรก็แย่มากที่สุด เพราะฉะนั้นก็ถึงเวลาที่จะต้องปรับ นโยบายเนี่ยได้รับการวิเคราะห์และมีการเสนอว่าจะต้องปรับอย่างไรแล้วก็อย่างที่ท่านเมื่อเข้ามาก็จะไปกองอยู่ที่ไหนซักแห่งนึงนะคะ ทำรายงานเอาไว้เป็นหลายร้อยเล่มก็กองอยู่กับที่ มีแต่ภาคส่วนภาคประชาชนเท่านั้น และเอ็นจีโอ ที่พยายามหยิบเอาเนื้อความทั้งหลายเนี่ยคะ แล้วก็เอาไปขับเคลื่อน เพราะฉะนั้นก็มีความหวังเล็กๆน้อยๆว่าทางภาคประชาชน ประชาสังคมจะได้นำไปใช้ประโยชน์ในแง่ของการดีใจท้อจากระดับของนโยบาย เอาไปสู่เรื่องของการปฏิบัติ มีอยู่เรื่องหนึ่งคะที่เราจะต้องหาเครื่องมือในการที่จะช่วยทำให้ทุกภาคส่วนมีโอกาสในการที่จะทำไปขับเคลื่อน เท่าที่ทำงานมาในระดับจุลภาค อย่างที่กำกับชุมชน ไม่ว่าจะมีเกษตรหรือไม่เกษตร โดยเฉพาะวิสาหกิจของชุมชน แบบเศรษฐกิจพอเพียง วิสาหกิจแปรรูปอาหาร หรือว่าเป็นหัตถกรรมก็ตาม เวลาที่เราคุยกันก็เห็นความตั้งใจดี ตั้งใจมากเลย แต่ติดปัญหาที่เค้าไม่รู้ว่บางทีนะคะ ไม่ใช่บอกว่าทุกคน ความพอดีอยู่ตรงไหน แต่ถามว่าทุกคนมีเหตุผลมั๊ย มีเหตุผล อย่างที่ ดร.เสกสรรค์พูดเมื่อเช้า ว่ามีเหตุผลที่จะต้องโตร้อยเปอร์เซ็นต์ทุกปีไป อะไอย่างนี้เป็นต้นนะคะ เพราะฉะนั้นเนี่ย เค้าต้องการเครื่องมือ เราก็ต้องหาเครื่องมือมาเป็นเครื่องตัดสินใจ เพราะฉะนั้นเนี่ยเครื่องมือเป็นสิ่งที่สำคัญอันหนึ่งนะคะ ที่ภาคการศึกษาสามารถที่จะช่วยคิดช่วยสร้างขึ้นมาได้ เรามีเครื่องมือขึ้นนี้สำหรับช่วยชุมชนที่จะวางแผน คือ ตารางวางแผนเศรษฐกิจชุมชนแบบเศรษฐกิจพอเพียง เพราะฉะนั้น อปท.ทั้งหลาย ถ้าอยากจะวางแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนของตัวเอง อย่างชนิดที่บอกว่าจะสร้างความสมดุลให้กับทางชุมชนเองโดยชนิดที่ชุมชนเองก็มีส่วนร่วมเนี่ย นะคะก็เอาตัวเลขต่างๆนะคะ ตามที่เครื่องมือบอก มาจับมาวิเคราะห์ห้อออกมาแล้วก็เอามาใส่สภาพัฒนแล้วก็ดูว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่ อย่างนี้เป็นตัวอย่าง เราก็มีการตีพิมพ์ไว้ให้ดูเป็นตัวอย่างนะ

คะ ก็อยากจะให้เครื่องมือชิ้นนี้เนี่ยช่วยในวิธวางแผนของที่ไหนก็ได้ในโลกนี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเฉพาะประเทศไทย อย่างที่คุณหมอ ประเวศ พูดเอาไว้เมื่อเช้านี้ะคะ คือความจริงแล้วก็เพื่อมนุษยชาติ และฉันเชื่อว่าเศรษฐกิจพอเพียงเนี่ย เมื่อได้ออกมาจากปรัชญาให้เป็นรูปธรรมเนี่ย จะเป็นเครื่องมือในการที่ช่วยให้คนได้คิด ก็จะสามารถทำให้ภาคส่วนต่างๆสามารถที่จะตัดสินใจให้ตัวเอง และดำเนินไม่ว่าจะเป็นธุรกิจ หรือชีวิตให้เข้าสู่สมดุลได้ ฉันขอเอาไว้แค่นี้ก่อนละกันคะ อาจารย์

ศ.ดร.ทีรณ : ก็ต่อเลยแล้วกันนะครับ ก็ต้องขอขอบคุณท่านอาจารย์อภิรักษ์ครับ ที่อุตสาหะนึกถึงผม ก็ขอพูดสั้นๆเพราะผมคิดว่าทุกท่านก็น่าจะทราบกันคืออยู่แล้ว ผมขอตั้งข้อสังเกตเอาไว้ดังนี้ว่า เรื่องของความสุข หรือเศรษฐกิจพอเพียงเนี่ย จริงๆแล้วมันก็เป็นเรื่องเดียวกัน และวิธีการแก้ไขปัญหามันก็สามารถทำได้ในหลายระดับ ทั้งภาพรวมและภาพย่อย แต่ส่วนหนึ่งที่เป็นภาพรวมเนี่ย ถือว่าเป็นภาพที่สำคัญมาก เพราะว่าถ้าแก้ปัญหามันภาพรวมได้ มันจะส่งผลกว้าง ข้อคืออยู่ตรงนั้น ดังนั้น ภาพรวมที่เราจะเน้นก็คงจะเป็นด้านวัตถุ เนี่ยจะเป็นเรื่องที่เป็นภาพกว้าง ยกตัวอย่างเช่น หากเราทำให้เป็น agenda ของทั้งประเทศที่จะต้องการแก้ปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันเนี่ย ผมว่า มันก็จะทำให้ส่วนที่เป็นปัญหามากๆเข้าสู่แนวโน้มส่วนกลางมากขึ้น แทนที่มันจะสุดโต่งไปในลักษณะของการโกงกิน มันก็จะลดลงมาหน่อยนึง ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เป็บบาบ sin ที่เรารู้อยู่ พวกอบายมุขต่างๆเนี่ย อโคจรทั้งหลายเนี่ย ถ้ามีการแก้ไขในภาพกว้างได้ มันก็จะลดส่วนที่มันรุนแรงเนี่ย ลดลงไปได้ในระดับนึง อันนี้เป็นสองส่วนที่เราจะเห็นชัด อีกส่วนหนึ่ง ที่เราจะเห็นชัดน้อยหน่อย แต่จริงๆมีผลมากมายเลยคือเรื่องหนี้ ผมคิดว่าในสมัยปัจจุบันเนี่ย ประเทศไทยมีหนี้กันแทบทุกจุดเลย ในสมัยก่อน 2540 เนี่ย ผมก็ว่ามันมีหนี้เฉพาะภาคธุรกิจ ภาคครัวเรือนก็ไม่ค่อยมี ภาครัฐบาลนี่เรียกได้ว่าแทบจะไม่มีเลย เพราะในสมัยนั้นเนี่ย ยังไม่มีพันธบัตรรัฐบาลเลย มีแต่ตัวเงินที่ออกมาปีนึ่งๆ แล้วก็จบ และก็เป็นที่นี้เพื่อการพัฒนาทั่วไป เรียกว่าเป็น infrastructure ที่ก็เรียกว่าไม่ได้ใหญ่มาก แต่ปัจจุบันนี้เนี่ย มีหนี้เพิ่มขึ้นมาก หนี้ครัวเรือนก็เริ่มขยับสูงขึ้น เมื่อเทียบกับก่อน 2540 แม้ว่ายังไม่รุนแรง แต่ว่าไอ้ตัวเนี่ย มันจะทำให้คนไทยลำบาก สิ่งที่เป็นข้อสังเกตเนี่ย คือ ตัวเลขครัวเรือนก็ยังไม่มั่นใจว่า ตัวเลขของเราเนี่ยเป็นหนี้มากแค่ไหน ตอนนี้ก็ตกอยู่ที่ประมาณ 50% ของรายได้ ก็ไม่มากเท่าไรหรอก แต่ถ้าคำนวณทั้งหมดเนี่ย ผมคิดว่า หนี้ครัวเรือนเนี่ยประมาณ สองเท่าของรายได้ ก็คือสองเท่าของประเทศ สองเท่าของ GDP เนี่ย คือ หาได้ ร้อยนึง แต่เป็นหนี้ สองร้อย ซึ่งก็หมายถึงว่าสังคมไทยจะต้องทำหนี้ให้เกิดผลได้ เพราะถ้าไม่เกิดผลได้เนี่ย เราก็ไม่รู้อะไรจะทำเงินเอาไปคืนหนี้ยังงี้ หนี้ก็รู้อยู่แล้วว่าไม่มีผลได้อยู่แล้ว เพราะฉะนั้นประเทศไทยก็หนักพอสมควร คนเราเนี่ยเมื่อมีความทุกข์เรื่องหนี้มากๆเนี่ย ไอ้เวลาที่จะมีความคิดเรื่องที่ดีๆมันก็น้อยลง ผมคิดว่า สามสี่เรื่องนี้ก็เป็นภาพใหญ่ที่เราควรจะแก้ อีกภาพก็คือ ระบบเรื่องทุนนิยม หรือระบบเศรษฐกิจเนี่ย มันมีปัญหาของมันอยู่แล้วแหละ ปัญหามันก็คงขึ้นอยู่กับว่า เราอยู่ในสาขาไหน วงการอุตสาหกรรมไหน ถ้าเกิดว่า มันหนักเราก็ต้องปรับลง ช่วงไหนที่มันผ่อนน้อยมันก็พอได้ คือ ทำให้มันดีขึ้นนะพูดง่ายๆ

ไอ้ที่ยากก็ปรับลด อะไรที่ได้อยู่แล้วก็ทำให้ดีขึ้นนะครับ หลักง่ายๆ แต่ประเด็นมันคืออย่างนี้ ประเด็นคือว่า การแก้ปัญหาเนี่ย คงต้องแก้ทั้งประเด็นทางด้านภายในและด้านภายนอก คือการแก้ไขแบบพุทธใช้มัยยะ เพราะว่าเวลาที่เรามองปัญหาเนี่ย มันก็ต้องมองให้ครบรอบด้าน มองทั้งอนาคต และปัจจุบันและก็ต้องมองให้ครบทั้งด้านนอกด้านใน พุคให้เห็นชัดๆว่าเวลาแก้ปัญหาให้มันเป็นรูปธรรมเนี่ย ก็คือว่า เราอย่าคิดว่าอะไรก็ตาม ที่มันอยู่ข้างนอกไม่ใช่เรื่องของเรา เราก็ไม่ทำ แล้วพอมาเป็นเรื่องของเรา เราก็มักจะมองไม่เห็น และก็คิดว่าของเราเนี่ยไม่มีปัญหา และก็จะไม่แก้ เพราะฉะนั้นเนี่ย ในทางพุทธศาสนา ก็คือว่า การแก้ไขปัญหาคือความจริงมันก็คืออันเดียวกัน ก็ต้องแก้จากทั้งด้านภายในด้วย ภายในเนี่ยก็เป็นเรื่องสำคัญ ที่จะทำให้องค์กรธุรกิจหรือองค์กรของเราเนี่ย ทำยังไงที่จะให้มันคลีนขึ้น หรือภาคประชาชนที่อยู่เนี่ย มีความซื่อสัตย์สุจริต มีวินัยมากขึ้น ตั้งใจทำงาน ไม่เอาไรต์เอาเปรียบกันอะไรทำนองเนี่ย มันก็เป็นกระบวนการที่จะทำให้ การพัฒนาจากภายในเนี่ยนำไปสู่ การแก้ไขปัญหา การแก้ปัญหาก็จากภายในเนี่ย คือกระบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดเนี่ย มันต้องอาศัยพันธมิตร พวกเราจำนวนหนึ่ง ซึ่งผมก็ภูมิใจนะลูกศิษย์อาจารย์ จากอุบลไป ที่กาญจน์ละ มีเยอะแยะ ก็ถือว่าประสบความสำเร็จจากการกระจายที่เริ่มต้นมาจากคนคนๆเดียว อาจารย์พิพัฒน์นั่นก็มี contribute มากเหมือนกันนะครับ จากที่ได้ยินมา สิ่งเหล่านี้ผมคิดว่า ถ้าเกิดเราสามารถสร้างพันธมิตรที่ดี ภายนอกก็คือ ภายนอกประเทศ ภายนอก ก็คือภายนอกองค์กร อะไรต่างๆเหล่านี้ มันก็จะทำให้การทำงานของเรานี้ง่ายขึ้น มีการช่วยเหลือ มีกัลยาณมิตรมากขึ้น ผมคิดว่าไอ้ระบบพันธมิตรเนี่ย น่าจะเป็นจุด ที่ผมคิดว่า น่าจะเป็นจุดที่ทำให้พวกเราคิดมากขึ้นว่า จะทำยังไงเพื่อให้เป็นการผลักดัน มันออกไป มันอาจจะไม่ต้องเป็น road map ที่มีประสิทธิภาพ มันอาจจะไม่ต้องเป็น symposium เหมือนสมัชชา ประชาชน เหมือนจีนยังงั้นนะเนี่ย มันคงออกมาเป็นแผนที่ว่าเราจะเดินไปทางไหน มันคงไม่ต้องถึงขนาดนั้นก็ได้ ก็อาจจะใช้หลักง่ายๆว่า การแก้ไขปัญหานี้ ไม่ว่าปัญหามันจะอยู่ที่ไหน ถ้าหากแก้ได้ก็แก้ซะ จะเป็นการเริ่มต้นที่ดี ถ้าเราอที่ที่จะมีโรคแบบเนี่ย มันอาจจะต้องใช้เวลาเป็นสิบปี ยี่สิบปี เวลา มันอาจจะผ่านไปแล้ว ผมก็คิดว่า ในการแก้ไขปัญหานี้ อยากจะให้เราสร้างระบบพันธมิตรขึ้นมาว่าจะทำยังไงให้เราเนี่ย สร้างระบบพันธมิตรจากจุดต่างๆ หรือจากองค์กรที่ไม่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง แต่ ใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นอะไรที่เกี่ยวข้องกับระบบอุปถัมภ์ ไม่ว่าจะเป็นอะไรที่เกี่ยวข้องกับระบบ CSR หรือ charity อะไรที่เกี่ยวข้องกับอะไรก็ 모르แหละ ถ้าสามารถเชื่อมระบบ เข้ามา ไม่ใช่ data base นะครับ ไม่ได้จะทำ data base แต่ว่าเชื่อมมาเพื่อที่จะทำให้ช่วยเหลือกัน อย่างเช่น บริษัทที่ทำ CSR เนี่ย ต่อไปถ้าผมจะฝากแบงก์เนี่ย ผมจะฝากกับบริษัทที่มี CSR และถ้า ผมจะเลือกแบงก์ที่มี CSR ผมก็จะเลือกแบงก์ที่มี CSR ในมาตรฐานที่สูง CSR ใน ปัจจุบัน อย่างนี้เป็นต้น มันก็จะเป็นสิ่งที่ช่วยเกื้อกูลกัน จะช่วยให้คนที่ทำสิ่งที่ดีเนี่ย สามารถมีกำลังในการทำมากขึ้น หรือว่า การที่จะทำอะไรก็แล้วแต่เนี่ย ถ้าภาคราชการไม่เข้มแข็ง ภาคราชการก็อาจจะต้องไปอาศัยภาคเอกชน มาฝึกฝน คนในองค์กร ขณะนี้ราชการก็มีการอบรมเยอะนะ แต่ส่วนใหญ่อบรมเพื่อจะไปเป็นเจ้านายคน ไข่ม้อยครับ คนไหนที่จะ

ไปเป็นอธิบดีเนี่ยก็ต้องผ่านหลักสูตรนี้ แต่หลักสูตรนี้เนี่ย ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องศีลธรรมจิตใจเลย ก็เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วง ตรงนี้ถ้ามีระบบพันธมิตรก็จะสามารถทำให้ กพ หรือใครก็ได้แต่เนี่ย เข้าใจว่า การแก้ไขของมนุษย์เนี่ย มันมีหลายด้านเพียงใด ผมขอ จบเท่านี้ ที่ว่าหลักใหญ่ก็คือ ที่ฝากวันนี้คือ เรื่องของพันธมิตร ว่าทำไปถึงจะสร้าง พันธมิตรให้เกิดความเคลื่อนไหว เพราะว่าเศรษฐกิจพอเพียงเนี่ย จริงๆมันเป็นความต้องการของสังคม ให้สังคมช่วยกันเคลื่อนไหวมันถึงจะสำเร็จ

ศ.ดร. อภิชาติ: ขอบคุณครับ ขอเชิญ ดร.ขนิษฐา ครับ มาตรงนี้ แต่เดิมนะไม่ได้เชิญ ได้ทราบมา ไม่ว่าง ตอนมาร่วมนะครับ แต่เมื่อมาแล้วก็อยากให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิชักนิตินะครับ ช่วยพูดต่อจากคุณ วัลลภา

คุณวัลลภา: ค่ะ ก็ขอบคุณมากนะคะที่ให้โอกาสผู้ปฏิบัติงานนะคะ ไม่ได้มาในฐานะนักวิชาการหรือผู้ทรงคุณวุฒิอะไรนะคะ แต่มาในฐานะของผู้ปฏิบัติการและที่มาในหมวดของผู้ประกอบการสังคม จริงๆแล้วตอนนี้ตัวจริงที่จะต้องพูดคือ คุณ Hunts นะคะ เพราะ จริงๆแล้วมันเป็นเรื่องของเค้าที่ทำร่วมกับทีมงาน ที่พูดถึง Hunts นั้นก็เพราะว่า เค้าได้เขียนบทความหนึ่งที่เป็นบทความ ในงานสัมมนาวิชาการระดับนานาชาติ ความสุขมวลรวมประชาชาติครั้งที่ 1 ประเทศภูฏาน เมื่อคืนนี้เพิ่งเจอน้ำเลี่ยมนะคะ มาจากพะเยา ไปร่วมกันด้วยนะคะ มีผู้ใหญ่วิบูลย์ด้วย พอไปแล้วเนี่ยถึงรู้ว่า เลี่ยมกับผู้ใหญ่วิบูลย์เนี่ย ฟังภาษาไทยอะไรไม่ได้เลย ก็เลยต้องไปทำหน้าที่เป็นล่ามอยู่ตรงนั้น Hunts เขียนบทความอันหนึ่งที่บอกว่า Middle way economy ซึ่งก็คือ เศรษฐกิจทางสายกลาง และอัน นี้เป็นจุดที่เรามองมาตลอดเลย ถ้าโลกเรามีจุดวิกฤติอย่างที่เราพูดกันมาตลอดตั้งแต่เมื่อเช้านี้แล้วนะคะ ถ้าเราลองหาทางเลือกของชีวิตหรือทางเลือกของสังคมเนี่ย ทางสายกลางจะคืออะไร ตอนที่เราทำเรื่อง ภาพจำลอง ว่าด้วยเรื่อง ทางสายกลางของสังคม ที่ช่วยให้ คนมีความเป็นอยู่ที่ดี หรือชื่อภาษาอังกฤษ เรียกว่า well being society scenario เพราะฉะนั้นที่เราบอกว่า วิกฤติมันนำไปสู่การหาทางเลือกเนี่ย เราจำเป็นต้องสร้างภาพ จำลอง คือ scenario ว่าเรามีทางเลือกอะไรบ้าง เพราะฉะนั้น สิ่งที่เราเลือกเนี่ย ก็คือว่า ดูจากเรื่องระบอบทรัพย์สิน ทำไมเราต้องคิดใหม่เรื่องระบอบทรัพย์สิน เพราะเดิมนะจริงๆแล้วมันมี common property มันมีทรัพย์สินร่วมอยู่ในสังคม จารีตแบบเดิม ที่ความเข้มแข็งของชุมชนยังมีอยู่ การคิดเรื่อง common property เนี่ย มัน เป็น ancient knowledge มันเป็นความรู้โบราณที่มีอยู่ในสังคม สังคมพัฒนาเนี่ย มันมีเรื่อง ทรัพย์สินของรัฐ หรือทรัพย์สินของเอกชนเข้ามา ทีนี้เรามาดูเรื่องตัวแบบเนี่ย ทรัพย์สินที่มีการจัดการโดยรัฐ อย่างที่เห็นอย่างสุดโต่งก็คือ สังคมนิยมคอมมิวนิสต์ และที่ทรัพย์สินที่จัดการ โดยธุรกิจ ก็คือระบบเสรีนิยมใหม่ หรือทุนนิยม เราก็มองว่าในทรัพย์สินทั้งสองแบบ เนี่ย ที่เรียกว่า public property กับ private property เนี่ย มันมีปัญหาของมัน รัฐสวัสดิการสังคมนิยม รัฐเองก็ไม่สามารถให้หลักประกันกับคนในชาติได้ ประเทศสังคมนิยมก็สวิง แล้วก็ต้องการตลาดเข้ามาเนี่ย ก็กลายเป็นสังคมนิยมแบบตลาด แต่เราก็เห็นอยู่ค่ะว่า ด้วยกลไกของระบบตลาด เป็นใหญ่เนี่ย มันก็ไปในเรื่อง

ของ ความสุดโต่งของตลาด เหมือนกัน อันนี้ก็เป็นปัญหาเหมือนกัน เราก็เลยมองหาทางเลือกที่สาม Anthony gateway คำนี้ก็เป็นที่ปรึกษาให้กับ Tony Blaire คำก็เขียนเรื่อง third way เหมือนกัน ในหนังสือของเค้าจะบอกว่า ที่นี้เราก็มองว่า ถ้าเราจะดูพลังในการแก้ปัญหาที่ไม่ใช่ของรัฐ อย่างรัฐเนี่ย อย่างหนึ่งที่เรารู้พบว่าข้อจล ตลาดเองก็เป็นปัญหา เราเลยมองพลังที่เป็นภาคสังคม หลักประกันที่เกิดขึ้นในสังคมที่เราจะสร้าง ความเชื่อมั่นในสังคม มี social safety net ในสังคมเนี่ย ที่จะเป็นทางเลือกใหม่ ที่ในงานในระดับความคิดที่พยายามจะให้เส้นทางเลือกใหม่เนี่ย มันก็มีตัวแบบ สองกรณี นะคะ กรณีแรกก็คือ เรามอง ไปภาคการผลิตอาหาร เรามองไปยังภาคการเกษตร ของเรื่องการผลิตอาหาร โดยใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ นะคะ กับภาคเมืองเนี่ย เราดูในเรื่องของเทคโนโลยีสารสนเทศ เราดูในเรื่องของ ICT คือในเรื่องระบบทรัพย์สินเนี่ยมันเป็นงานวิจัยของทางอาจารย์ สุรัตน์ โหระชัยกุล ที่คณะรัฐศาสตร์จุฬา พอในตัวแบบของเรื่องอาหาร และก็คือเรื่องเกษตรอินทรีย์เนี่ย เรามีมูลนิธินโยบายสาธารณะสุข ในที่นี้เรามีคุณดวงใจ มานั่งอยู่ ที่นี้ด้วย คุณดวงใจเธอก็พยายามให้เห็นถึงความมั่นคงทางอาหาร ถ้าเกิดเรา เรื่องทรัพย์สินทางปัญญาเข้ามาจับเนี่ย ถ้าบรรษัท ในเรื่องสิทธิบัตรเมล็ดพันธุ์ จะเกิดอะไรขึ้นกับความ ไม่มั่นคงทางอาหาร และก็เขียนได้ดีมากค่ะ ทำให้เห็นในหลายกรณี ว่ามันจะ นำไปสู่ปัญหาวิกฤติทางอาหารยังไง ส่วนตัวแบบในภาคเมืองเนี่ย เราพบ ถึงเรื่อง ช่องว่างระหว่าง digital divide ช่องว่างระหว่างเทคโนโลยีสารสนเทศเนี่ย ก็มีงานของ อาจารย์ ไสริจ จากคณะอักษรศาสตร์จุฬา ทำให้เห็นว่า ที่นี้ในกรณี ของระบบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับระบบ ict เนี่ย ส่วนใหญ่เรามองไปถึง เรื่องการสร้างสรรคงาน คือเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา งานของทั้งสองท่านคือทั้งท่าน สุรัตน์ และ ไสริจ ก็ทำให้เห็นว่า การที่จะเอาวิถีคิดแบบ intellectual property เนี่ย ที่จะมาใช้ได้ทุกมิติ โดยละเลยถึงความมั่นคงของ มนุษย์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความเป็นความตายของมนุษย์เนี่ย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นเรื่องยา บริษัทยาบอกว่า นี่คือทรัพย์สินทางปัญญาของเค้า จะทำอะไรให้เกิดขึ้นเนี่ย และทำให้เกิดความไม่มั่นคงของมนุษย์เนี่ยคะ อันนี้ก็ทำให้เกิด กรณี CL อย่างที่เราทราบกันอยู่ เราก็พยายามผลักดันเรื่องพวกนี้ เพราะว่า เราจำเป็นต้องดูความต้องการของมนุษย์ ในการช่วยเหลือมนุษย์เนี่ยเราคงไม่สามารถใช้มองมิติทรัพย์สินทางปัญญาเพียงด้านเดียวได้ และกรณีเรื่องอาหาร เรื่องเมล็ดพันธุ์ ที่นี้เราก็ต้องมาดูเรื่องชนบทกับเมือง เนี่ย จะมาร่วมมือกันอย่างไร ภาคผู้ปฏิบัติการอย่างที่เราทำงานอยู่ คือเราสร้างเครือข่าย ตลาดสีเขียวขึ้นมา เพื่อจะ เชื่อมโยงผู้ผลิตในชนบทซึ่งปัจจุบันนี้ เกษตรกรของเรา 80% นี่ เป็นการเกษตรแบบใช้สารเคมี มีมากกว่าแปดสิบเปอร์เซ็นต์ ต้องบอกว่าเกือบเก้าสิบเปอร์เซ็นต์ด้วยซ้ำ ความเสี่ยงในเรื่องสารพิษต่างๆ เราพบในเรื่อง การตรวจพบสารพิษถึง 80% ของเกษตรกร เราไม่ต้องพูดถึงเรื่องผู้บริโภคในเมืองเนี่ย ก็มีความเสี่ยงเช่นกัน เราเคยพบว่า เราตรวจสอบเลือดในกิจกรรมกรีนแฟร์ที่ผ่านมา เราก็พบว่าคนเมืองที่เดินเข้ามา เราจัดที่สวนอุทยานเบญจศิริ นะคะ ที่ดิเอ็มโพเรียม สิบคนที่เดินเข้ามา เนี่ย ห้าคนเราพบสารปนเปื้อน และ ปัญหาสุขภาพที่มาจากการทานอาหารที่พบสารปนเปื้อนเนี่ย มากับอาหารที่มาเป็นอันดับหนึ่งของสังคมเราเลยก็คือ โรคมะเร็ง ในหนึ่งชั่วโมง มีคน

เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็ง หกคน สถิติการเสียชีวิตด้วยมะเร็งนี้ คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์ระบุว่า มีถึง ห้าหมื่นห้าพันคนต่อปี ถัดมาพบว่าการตายด้วยมะเร็งถึง แสนสองหมื่นคน ตอนนี้พบว่า เป็นอัตราการตายที่มากที่สุด มากกว่าอุบัติเหตุทางถนน และมากกว่าสึนามิแน่นอน เพราะฉะนั้นเนี่ย ห้าหมื่นห้าพันคนต่อปี มันมีนัยยะว่า มันมีความไม่มั่นคงทางอาหาร เชื่อมโยงชนบทกับเมือง ระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค ก็จะมีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ในระดับเอเซียเนะคะ เราก็มีเจ้าหน้าที่ของเรา คือ คุณ ธนพล กับ คุณ สรารัญ ที่นั่งอยู่เนี่ย ทำงานเรื่องเครือข่ายของประเทศลุ่มน้ำโขง เพื่อมาเชื่อมโยงกับเรื่องความมั่นคงทางอาหาร กับผู้บริโภค ที่นี้ สิ่งที่ทำเหล่านี้ จริงๆแล้วดิฉันอยากจะกลับ ไปที่สไลด์เรื่องความสุขนิดนึงนะคะ เราพูดถึงไม่จบภายในห้านาที ความเข้ามาเกี่ยวข้อง กับความสุขมวลรวมประชาชาติ มันมีการขับเคลื่อนมาตั้งแต่ ปี 47 เนี่ย จนมาถึงปัจจุบัน เนี่ย เป็นเวลาห้าปี เนี่ย มีความพยายามของศูนย์ภูพานศึกษา มีหุ้นส่วนคนนึงนะคะ ที่เป็นผู้ก่อตั้ง school for well being study and research เนี่ย เก็บสรุปเป็นสไลด์สั้นๆ หกสไลด์นะคะ เล่าบอกว่าความ สุขเนี่ยมันมีหลากหลายมิติ และมันเป็นเรื่องร่วมกันของสังคมนะคะ แต่แน่นอนละ มันอาจเป็นประสบการณ์ส่วนบุคคลได้ แต่เพียงแค่สุขภาพจิต ที่จะเป็นมิติของฝรั่งที่จะพูดเรื่อง subjective well being แต่ว่าเป็นการมองความสุข ในฐานะที่เป็นแหล่งแรงบันดาลใจ เราต้องไปถึงระดับนึง เราถึงจะไปถึงความสุข แต่เรามองความสุขในฐานะที่เป็น motivation แล้ว ก็สิ่งที่ศูนย์ภูพานศึกษาและพยายามจะทำก็คือ การวัดเรื่องความสุขเนี่ย เป็นการวัดในเชิงคุณภาพของประเทศนะคะ ในแบบที่เป็นองค์รวม เพราะฉะนั้นก็เป็นคำกล่าว ว่าเราจะทำยังไงให้การพัฒนาสังคมเนี่ย มันเกิดขึ้นไปโดยที่ มิติด้านจิตใจและกั้ววัตถุเนี่ย มันเดินคู่กันไปได้ และมันเสริมแรงกัน โดยที่มีตัวชี้วัดเนี่ย อยู่ด้วยกันเก้ากลุ่ม ที่นี้ถ้าเราดูตัวชี้วัด สามกลุ่มแรกเนี่ย ส่วนใหญ่การพัฒนาของมนุษย์เนี่ย human development หรือ HDI มีไว้แล้วนะคะ คือ เรื่องมาตรฐานการครองชีพ สุขภาพ และเรื่องการศึกษา แต่สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่อีกสามตัวที่เกิดขึ้นคือ เรื่องธรรมาภิบาล และเรื่อง ความภูมิคุ้มกันทางด้านนิเวศนะคะ ส่วนอันใหม่ที่สุด เลยที่ศูนย์ภูพานศึกษาพยายามจะใส่เข้าไปก็คือเรื่อง มิติด้านจิตใจนะคะ วัดไม่ใช่แค่ทางด้านอารมณ์ แต่วัดทางด้านคุณภาพ ทางจิตวิญญาณ แล้วก็ความแข็งแรง ความมีชีวิตชีวาของชุมชนด้วยนะคะ อย่างที่เราทราบว่า ในชุมชนตอนนี้มีแต่คนแก่แล้วก็เด็ก ไม่ค่อยมีคนหนุ่มสาวที่จะอยู่กับชุมชนนะคะ แล้วก็มิติเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรม ที่นี้ วัดอุปประสงค์ในการใช้ GNH index เนี่ย ก็คือการใช้ไปในทางพัฒนาประเทศ และเป็นการให้แนวทางในการใช้ indicator ในแต่ละปีๆเนี่ย ว่าจะใช้อย่างไรบ้างที่จะไปในทางที่เป็นองค์รวม แล้วก็แม้แต่การจัดสรรทรัพยากรของประเทศ เราก็ต้องตรวจสอบด้วย ns screening tool วัดอุปสงค์ถัดไปก็คือ ดูเรื่องความสุขของมนุษย์ และความเป็นอยู่ที่ดีด้วย วัดความก้าวหน้าเนี่ยในแต่ละช่วงเวลา แล้วก็นำมาเปรียบเทียบกันทั้งประเทศ เพราะฉะนั้น โดยรวมๆเนี่ย งานของเราก็คือ พยายามมาเสริมต่อกับกระบวนการเศรษฐกิจพอเพียง แต่มอง จากทางภาพของประเทศภูพานที่ได้จากแรงบันดาลใจเรื่องการทำงานเพื่อความสุขมวลรวมประชาชาติละ

ศ.ดร. อภิษฐ์: ขอบคุณครับ อันนี้ผมคิดว่า เรื่องแรงบันดาลใจเนี่ย โยนลูกต่อให้อาจารย์ ขนิษฐาเลย เพราะว่าอาจารย์ขนิษฐา ไปทำมา ไปศึกษามา และพบว่าคนที่ทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เนี่ย จะมีแรงบันดาลใจในการสร้างประโยชน์สุขมาก เชิญเลยครับ ห้านาทีนะ

ดร.ขนิษฐา: ขอบคุณค่ะ อาหารของดิฉันที่โปรดมากคือ เวลา ชอบกิน ถ้าพูดถึงแรงบันดาลใจในการทำเศรษฐกิจพอเพียง จากการวิจัยที่ศึกษามาจากคนที่ได้รับรางวัลทั้งหมด นะคะ เราศึกษาจากคนที่ได้รับรางวัลเศรษฐกิจพอเพียง แต่ละคนก่อนที่จะได้รับรางวัลเนี่ย ก็เป็นคนที่มาั่งทุกข์ คือ ทุกข์ร้อน เดือดร้อน และอยากหาทางรอดปลอดภัยขึ้นมา เลยหันมาเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แล้วก็หันมาทำ พอทำแล้วก็เกิดความสุข คือไม่ได้รวยขึ้น แต่ว่ารอด เงินไม่ได้เยอะขึ้น แต่ไม่ได้ดิ้นรนเหมือนแต่ก่อนนี้ แล้วพอรอดแล้วเนี่ย ก็ได้อย่างอื่นตามมา คือ ครอบครัว สบายใจ และตัวเองก็หายทุกข์ใจ ก็เลยเรียกสิ่งที่ตัวเองได้นะคือ ความสุข พอได้แล้วก็รู้สึกอึดอัดจนอยากจะแบ่งให้คนอื่น วิธีการแบ่งของเค้าเนี่ย คนพวกเนี่ยเค้าจะคิดมาก คือ ไม่ใช่เอาไปให้ทาน ผลิตเยอะๆแล้วก็เอาไปแจกๆ ให้คนอื่นเค้าใช้เค้ากิน มันไม่ใช่เพียงแค่นั้น เพราะเค้ารู้สึกว่าเค้าเคยขาดมาก่อน เค้าก็จะรู้สึกว่า ถ้ามีคนอื่นมาให้เค้า เค้าจะไม่แสบปี เค้าจะไม่มีศักดิ์ศรี ไม่มีน้ำยา ว่าฉันเถอะ เค้าเลยไม่อยากทำอย่างนั้นกับคนอื่นเหมือนกัน เค้าอยากทำให้คนอื่นสุขด้วย แล้วเค้าก็นิยามการให้จากตรงนั้นว่าคือ ประโยชน์สุข ที่เค้าจะให้กับคนอื่น และความสุขที่เค้าได้รับจากการให้ ถ้าเค้าให้อะไรไปแล้วเป็นความสุขที่เค้าทำร้ายคนอื่นเค้าก็ไม่อยากทำ เค้าก็อยากจะแบ่งปันตรงนี้ให้ใครต่อใคร และเค้าก็จะนิยามตรงนี้แหละค่ะว่าคือประโยชน์สุข และก็บอกกัน คุยกันว่า ไอ้สังคมแบบนี้เนี่ยมันสร้างได้มั๊ย ว่ามันเป็น การสร้างแรงจูงใจใหม่ ดิฉันเรียกว่ามันเป็นการสร้างคุณค่าใหม่ของสังคม คือ แทนที่จะมานั่งเทียบเคียงวัตถุ แทนที่จะมานั่งเทียบเคียงฐานะกับเพื่อนๆ แล้วถือว่าสบาย เนี่ยนะคะ เรามาเทียบเคียงกันว่า จะทำยังไงให้คนหันมามีความสุขจากการเป็นผู้ให้ ซึ่ง จากการคุยกันทั้งหมด ไม่ว่าจะ เป็นทางไหนที่รัฐเลยจะต้องสร้างคนให้นิยมเศรษฐกิจพอเพียงก่อน เพราะว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นทางเดียวที่จะทำให้มีความสุข เนื่องจากเค้าเป็นคนที่ได้รับรางวัลนะคะ เค้าก็จะตอบแบบนี้ ในเมื่อมาเส้นนี้แล้วมันมีความสุข ทำไมจะต้องไปหาเส้นอื่นอีก เมื่อให้แล้วมีความสุขก็เรียนรู้จากการเป็นคนให้ แบ่งปัน แล้วก็การแบ่งปันเนี่ย ก็ต้องมีวิธีว่า แบ่งปันแบบนั้นแบบนี่ คนรับถึงจะมีความสุข ต้องคำนึงถึงความสุขของคนรับและความสุขของคนให้ ถ้าแบบนี้เนี่ย สังคมถึงจะ ไปได้ เค้าก็มองอย่างนั้น ดิฉันก็มอง ว่าเป็นการเปลี่ยนคุณค่าของระบบสังคมไป แทนที่จะมาแข่งกันว่า ใครมั่งคั่ง ก็มาแข่งกันว่า ใครที่จะทำให้สังคมมีความสุขได้มากกว่ากัน ถ้าอย่างนี้ก็จะ เป็นก้าวต่อไป ในการขับเคลื่อนสังคมเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดิฉันขอมองอีกนิดเดียว ที่อาจารย์ว่า อุปสรรค ทำไมมันถึงทำได้ยากนักเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ก็เพราะว่าคุณค่าในสังคมมันขัดกันกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะว่าเรายังอยากแต่งตัวสวยๆ ขับรถโก้ๆ ไปอวดเพื่อนๆ เราเองเรารู้สึกอย่างนั้น ใครๆก็รู้ รู้สึกอย่างนั้น เพราะว่าสังคมโดยรวมเนี่ย ไม่ได้ส่งเสริมคุณค่า ให้อยู่แบบพอประมาณ ไม่สร้างความเดือดร้อน ในลักษณะต่างๆ เพราะว่าในสื่อวิทยุโทรทัศน์ ก็ยังยกย่องคุณค่าในแบบนี้อยู่

ศ.ดร. อภิชัย: ขอบคุณครับ ผมใช้เวลาอีก สองนาทีก่อน และเราจะเปิดให้มีการพูดคุยกันในวงกว้างด้วยนะครับ คืออย่างที่คุณวัลลภาพูดมา เพื่อชี้ให้เห็นว่าภูฏานเค้าไปในวงกว้าง รัฐบาลประชาชนเข้าร่วมมือกันหมด มีตัวอย่างเห็นได้ชัดเจน ไอ้สามข้อแรกที่อยู่ใน Human development rank มันเป็นเรื่องเล็กๆไปแล้วนะ แต่ของเราเนี่ย อาจารย์ดิเรก ก็ได้ชี้ให้เห็นแล้วว่าเรายัง่าเพิ่งไปคิดอะไรให้มันฟุ้งซ่านใหญ่โตเลย เรื่องใหญ่ๆเนี่ยทำอย่างไรให้คอร์รัปชันลดลง ทำยังไงให้อบายมุขค่อยๆหมดไปจากเมืองไทย ทำยังไงให้คนส่วนใหญ่หมดภาระหนี้ ความจริงมันก็เป็นเรื่องยากๆทั้งนั้นเลยนะครับ เมื่อที่คุณวัลลภาพูดอีกเรื่อง คือการแก้ปัญหา โดยมองความมั่นคงทางอาหาร ขณะนี้ที่มันเกิดขึ้นในประเทศไทยอีกอย่างคือ พยายามเปลี่ยนพื้นที่ที่เป็นอุตสาหกรรม เป็นพื้นที่พลังงาน และเราละเลยทางพื้นที่ที่เป็นความมั่นคง แล้วต่อไปเนี่ย ถามว่าเมื่อพื้นที่ทางอาหารมันหมดไปจากโลกแล้วเนี่ย แล้วเราจะกินน้ำมัน อุตสาหกรรมกันได้มั้ย ไอ้ตัวนั้นเป็นหน้าที่ที่เราจะ

ทำ

อ.อารี ก็บอกว่า พยายามขับเคลื่อนภาคประชาสังคม ความร่วมมือระหว่างวิสาหกิจชุมชน ในฐานะที่เป็นหน่วยงานราชการที่จะช่วยในการประเมินตนเอง วันนี้ก็คือที่ผู้ทรงคุณวุฒิได้นำเสนอ ผมก็ขอเปิดเวทีตรงนี้เลยนะครับ ถ้าใครจะแสดงความคิดเห็นก็เชิญเลยนะครับ มีเวลาอีก 1 ชั่วโมง

ดร.สุนทรี: อ.สุนทรี จากคณะเภสัช จุฬานะคะ คือ พยายามพูดตามกรอบที่ได้รับในข้อที่ 1 ด้วย สิ่งที่เราครอบสถาบันอุดมศึกษาเนี่ย มีโยงใยมาจากการที่เราไม่สามารถ implement แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปได้ เผอิญว่าโชคร้ายด้วยที่ต้องเป็นรองคนบดฝ้ายประกันคุณภาพการศึกษาของคณะ แล้วถูกผลักดันจาก สกอ สมศ ว่าตัวชี้วัดที่จะให้มหาวิทยาลัยและคณะของตัวเองก้าวหน้ามันเกิดขึ้นมาจาก publication ที่มันจะต้องมีค่าที่เรียกว่า impact factor สูงๆ เพราะฉะนั้น อาจารย์ในคณะเภสัช หรือคณะอื่นๆในจุฬา เช่น อ.ดิเรกก็จะบอกได้ว่า อ.โนมบาลย์ก็ต้องถูกขับเคลื่อนไปในทางนั้น อีกตัวหนึ่งก็คือ นโยบายกับการตั้งประเด็น ก็คือ ทรัพย์สินร่วม และ KPI ของ สกอ สมศ พยายามผลักดันคือ จำนวนสิทธิบัตรที่อาจารย์ไปทำมาแล้วสร้างชื่อเสียงของมหาลัย เพราะฉะนั้น ถ้า 2 คำนี้ถูกกำจัดออกไปก็จะถือว่าเป็นเรื่องดี ที่จะทำให้มหาวิทยาลัยหรือนักศึกษาของมหาวิทยาลัยสามารถทำงานเพื่อที่จะ support ชุมชน มันมีตัวชี้วัดด้านชุมชน แต่มันเป็นตัวชี้วัดเล็กๆที่ดูเหมือนจะไม่มีค่า หรือมีความหมายใดๆ เพราะฉะนั้นเราก็คิดว่า อยากให้มีการขับเคลื่อนจากภายนอก ที่บอกว่าตัวชี้วัดตัวนี้มันไม่ได้สอดคล้องกับการที่จะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ที่จะมีเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 1 pillar นะคะ อ้างว่า จะเอาเศรษฐกิจพอเพียงเป็น 1 pillar แต่ก็ยังเอาประเด็นเรื่องของบทความวิจัยที่จะต้องเยอะๆ จะต้องตีพิมพ์ในระดับนานาชาติ ที่จะเป็นตัวชี้วัดผลงานของอาจารย์ที่จะสามารถสร้างผลงาน สร้างเม็ดเงินให้กับมหาวิทยาลัย เราก็คิดขอความช่วยเหลือจากทุกท่าน การขับเคลื่อนที่อาจารย์ตั้งประเด็นว่า มันมาจากการเมืองระดับชาติ ที่มีตัวเอกอยู่ในยาและเรื่องของสุขภาพ อยากเรียนว่าไม่ใช่ธุรกิจการเมืองที่เข้าไปเกี่ยวข้องเท่านั้น แต่มันโยงไปถึงในระดับนานาชาติ โยงไปถึง WHO องค์การอนามัยโลก เพราะว่าแม้แต่คำว่ายาปลอม ก็พยายามที่จะทำให้แน่ใจว่า ยาที่

พยายามผลิตให้เหมือนกับยาต้นแบบ ก็คือมองในเรื่องของสิทธิบัตรนะค่ะ แต่เค้าก็ต้องใช้เทคโนโลยีลักษณะหนึ่งถึงจะสามารถผลิตยาในตัวผลิตภัณฑ์ที่เหมือนกับตัวต้นฉบับได้ออกมา ก็เรียกว่ายาปลอม แล้วเรียกภาษาอังกฤษว่า counterfeit drug พอได้เรียกว่า CFD ซึ่งก็แปลว่าคุณเอาของก๊อปปี้ ของที่ไม่ดี ทั้งๆที่เราเอายาที่เป็น generic product เข้ามานะค่ะ นึกว่าถ้าเป็นทางเภสัชก็อาจจะมี แรงเลอร์ ลีวาย แต่ก็อาจจะมีอินส์ที่ใช้ผ้าไทยๆ แบบนี้คือ generic product แต่ก็ถูกหาว่าเป็นของปลอม ในความหมายที่ได้ผลักดันกันไปถึง WHO มันเป็นเรื่องที่เราจะต้องทำความเข้าใจ มันมีความพยายามขับเคลื่อนมากกว่า ประเทศไทยมียาปลอมมากมาย บริษัทยาของไทย ผลิตแต่ยาปลอม อีกเรื่องหนึ่งก็คือ วัคซีนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เช่น โปลิโอ วัคซีน ที่เกิดขึ้นมากมายภายใต้กรรมสิทธิ์ร่วมหรือทรัพย์สินร่วมที่เค้ายกให้กับประชาชาติ ก็มีการผลักดันเรื่องสิทธิบัตร ว่าใครเจอก็ก็น่าเป็นประโยชน์ส่วนรวม แต่ประโยชน์ก็จะไปตกอยู่กับบริษัทข้ามชาติเป็นหลัก เช่น มีวัคซีนป้องกันมะเร็งปากมดลูก อย่างที่เรียนว่า มะเร็งเป็นอุบัติการณ์ที่คร่าชีวิตไปเมื่อครู่จะ วัคซีนเข็มละ 5000 บาท ฉีดครั้งละ 3 เข็ม สามารถป้องกันเชื้อไวรัสได้มากถึง 3-4 สายพันธุ์ แต่เชื้อไวรัสที่จะทำให้เป็นมะเร็งปากมดลูกมีอยู่ประมาณ 20 สายพันธุ์ เพราะฉะนั้น ประสิทธิภาพอาจมีใน 4 สายพันธุ์ 100 เปอร์เซ็นต์ วิธีโฆษณา ก็บอกว่าดีพร้อม 100 เปอร์เซ็นต์ แต่ 100 นี้หมายถึงใน 4 สายพันธุ์จริงๆ ไม่สามารถป้องกันได้ แล้วพยายามผลักดันให้เป็นวัคซีนพื้นฐานโดยลดราคาเหลือเข็มละ 3000 ก็คือ 9000 บาท แล้วผลักดันในระบบราชการ ดีที่มีนักวิชาการบอกว่า ถ้าลดราคาเหลือ 150 ก็พอพิจารณาได้เพราะผลมีแค่ 100 เปอร์เซ็นต์ ใน 4 สายพันธุ์ แต่อีก 20 สายพันธุ์ ทำให้เป็นมะเร็งปากมดลูก และก็เอามาโปรโมตกันว่าเด็ก 9 ขวบก็สามารถฉีดได้แล้ว ดังนั้น ในกรณีนี้เชื่อว่าจะต้องมีการขับเคลื่อนเนื่องจากยังมีบริษัทข้ามชาติอีกเยอะ ถ้าจะช่วยก็เริ่มจากยกระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยสามารถรับใช้ทุกท่านได้

ศ.ดร.อภิชาติ: เชิญครับ มีแต่ลูกศิษย์ เป็นตัวอย่างที่บอกว่ามีลูกศิษย์อยู่หลายวงการก็จะช่วยจัดความเข้าใจไปได้หน่อย

ดร.กนกรัตน์: ดิฉันอยู่ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม และอยู่ที่ห้องสมุดด้วย จากประสบการณ์ของตัวเอง จากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ที่อาจารย์บอกว่า มาจากการสร้างคุณค่าใหม่และการปฏิบัติจริงนะค่ะ เรื่องเล็กๆเลยนะค่ะ เพราะเราก็พยายามผลักดันให้กับนักศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ว่าสิ่งที่ดีคืออะไร เราร่วมมือกับมูลนิธิเกษตรยั่งยืน หรือ city farm เค้าให้ทุนเรามา เราก็ทำสวนผักดาดฟ้า พื้นที่เล็กๆที่บนดาดฟ้า ปรากฏว่า เรายังว่ามันธรรมดามาก แต่ปรากฏมันโดนใจสื่อ สื่อมาติดต่อขอถ่ายทำเยอะแยะไปหมด เราก็ถามว่าทำไมถึงสนใจเรา ทั้งๆที่ของเราก็สู้สวนผักหลักสี่ไม่ได้ เค้าก็บอกว่าที่น่าสนใจ คือ ประเด็นที่เราอยากจะช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงให้มันโดนใจกับคนทั่วไป ก็เพราะว่าเราเป็นองค์กรของภาครัฐที่น่าเชื่อถืออยู่แล้ว ถ้าเป็นคนทั่วไปมันอาจจะไม่เป็นประเด็น แต่ถ้าเกิดว่าเป็นหน่วยงานภาครัฐเนี่ย แสดงให้เห็นว่า มันเกิดขึ้นได้จริง คนก็มาติดต่อเยอะนะ พยายามจะบอกว่า ถ้าเราจะทำให้มันเกิดขึ้นได้จริง ทางนี้เนี่ย เรายัง

ปฏิบัติจริงจางจากเรื่องเล็กๆที่เราได้อยู่ นะคะ แต่ตอนนี้ นอกจากนี้อะแล้ว พอได้ออนนิเทศด้วย นอกจากสื่อ social online ก็ช่วยได้เยอะ ของ city farm เองก็เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่สามารถเชื่อมโยงได้โดยใช้ social online ในเรื่องของพันธมิตรที่อาจารย์พูดถึง ตอนนี้เราได้ทำงานร่วมกับ อ.สุวิดา ในเรื่องการประเมินผลให้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงพึ่งตนเอง แต่ก็ไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร แต่ถ้าหากอยากให้ได้รับความสนใจจากระดับ top ตรงนี้ของสถาบันทำกับความรู้เนี่ยเกิดระบบชัดเจนมาก วันนั้นเสนอความคิดตรงนี้ และอีกประเด็นหนึ่งคือ ตอนนี้ตนเองอยู่อีกหนึ่งหมวดคือ ธรรมาภิบาล นศ. ธรรมาภิบาลปริญญาเอกของจันทร์เกษมได้ศึกษาในเรื่องของการคอร์รัปชันอะไรต่างๆ ซึ่งมันโยงกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ตรงนี้ละ ซึ่งมันเยอะมากๆ ที่นำองค์ความรู้ตรงนี้มาเผยแพร่ต่อไป ขอบคุณคะ

ศ.ดร.อภิชาติ: มีใครอยากเสนอความคิดเห็น

ผู้ร่วมประชุม: คะ ในฐานะที่เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย ก็ได้พยายามผลักดันเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหนึ่ง ก็จะนำเสนอผู้บริหารในระดับที่ว่า วันนี้ที่นำเสนอถือว่าเป็นการแสดงความเห็นส่วนตัว ไม่เกี่ยวข้องกับสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ตามที่เคยผลักดันไปและโดนผู้บริหารต่อว่า อันนี้ต้องขอโทษอาจารย์ ติณห์ เนื่องจากเป็นแฟนพันธุ์แท้ของอาจารย์ และเพิ่งเจอกันที่รัฐสภา และเคยติดตามผลงานของอาจารย์ในหลายๆที่ นะคะ ตามนี้ก็มาคิดว่า ในทางเศรษฐศาสตร์เราเนี่ย จะมาบอกว่า เศรษฐศาสตร์คือ การจัดสรรทรัพยากรที่มีจำกัดให้มีประสิทธิภาพสูงสุด แต่เราจะไม่พูดถึงการกระจายรายได้ การลดช่องว่างอันนั้นก็จะยังเป็นอีกความหมายหนึ่ง คราวนี้ที่ผลักดันไปจนเรื่องไปถึงท่านปลัด ก็ผลักดันไปว่า อย่างในภาคธุรกิจเนี่ยก็พูดถึงความพอเพียงไม่คิดจะ maximize profit แต่จะคิดกำไรที่เหมาะสมมากกว่า ไม่ควรมีการลงทุนที่เกินความจำเป็น over investment เป็นการลงทุนเพื่อสังคม social enterprise ไม่ใช่แค่ CSR ตอนนั้นที่โดนผู้บริหารที่อยู่เหนือขึ้นไปต่อว่ามาว่าพูดอะไรที่มันไม่เป็นความจริง มันเป็นเรื่องอุดมคติ แต่ท่านก็เขียนไปถึงท่านปลัดส่งมาเพื่อทราบ อะไรอย่างนี้ ตอนนี้มันจะมีอีกหนึ่งในส่วนของภาพรวม ก็คือ จะมีวิธีการที่จะลดการครอบงำในภาพรวมอย่างไร ตอนนั้นพูดถึงภาคราชการแล้วกันนะคะ ก็คือถ้าสังคมตอนนี้ได้ไปยกย่องคนมีเกียรติ มีสังกัด ก็คือ ตำแหน่ง ขศ ศักดินา ฐานะ อะไรต่างๆ ก็เลยอยากจะเสนอว่า คนที่จะถูกซื้อได้ก็คือคนที่ยกตำแหน่งของตนเองขึ้นมา ก็จะไปเป็นทาสรับใช้ให้กับนักการเมือง ตรงนี้ก็ และสมมติว่า ถ้าไม่เปลี่ยนตรงนี้นั้นก็คงจะเปลี่ยนยาก แต่ถามว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่อง corruption ถึงแม้จะไม่ได้มากก็ตาม แต่เมื่อลูกหลานหรือครอบครัวจะรับได้มัย หรือคุณจะเป็นต้นแบบที่ดีได้มัย ถึงเพียงจะเกิดเหตุการณ์ไปเมื่อเร็วนี้ก็จะนับถือกันอีกมัย คุณจะได้รับการยกย่องเหมือนเดิมอยู่หรือไม่ อันนี้เคยพูดในที่ประชุมผู้บริหารเสมอ เพิ่งพูดถึงเรื่อง carrier path อันนี้ต้องขอโทษนะคะที่ต้องเอาออกมาพูด อย่าพูดกระทบถึงความก้าวหน้า แต่การประเมิน ถ้าคุณเป็นผู้น้อย ทำงานให้ตายก็ได้แค่บ๊วย รองบ๊วย มันก็ไม่ได้มีประโยชน์ ปัจจุบันเราแข่งขันกันเพื่ออะไร เติบโตใหญ่ แต่ทำไม ไม่แข่งขันกันว่าการทำคุณค่าให้กับสังคม เห็นด้วยเลยคะ แต่เค้าว่ามันเป็น

สังคมอุดมคติ คนนี้ตำแหน่งอีกหมวกได้รับมอบหมายให้ดูแลยุทธศาสตร์ในทางความคิดได้รับมอบหมายมาเต็มเลย โดยให้เขาไปปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมเนี่ย ก็ยังอยู่ข้างๆกันอยู่ ที่จะนำเสนอในเรื่องของการผลักดันอุตสาหกรรมพื้นฐานที่เป็นหน่วยหลักที่จะทำให้เกิดขึ้น แต่คราวนี้ไม่ว่าจะเสนออย่างไรก็อุตสาหกรรมยุคใหม่ต้องใส่ใจสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าอย่างไรต้องสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม ตอนนั้นเป็นข้าราชการซีที ในเรื่อง trickle down ที่เราจะต้องตั้งเป้าว่าเราจะลงพื้นที่ไหนก่อน ตอนนั้นก็ตั้งเป้าไปที่จ.สระบุรี การพัฒนาอุตสาหกรรม จ.สระบุรี ยังจำได้ว่าไปฟรีเซ็นท์ให้ท่านผู้ว่าฟัง เราก็เป็นข้าราชการตัวเล็ก คือ ตำแหน่งเล็กแต่ตัวใหญ่ ปรากฏว่าไม่มีใครเห็นด้วยกับเราเลย เรื่องย่อยหินที่หน้าพระลาน อุตสาหกรรมจังหวัดก็ไม่เห็นด้วย ผู้บริหารเราก็ไม่เห็นด้วย แต่เราก็ต้องมีจุดยืนของเรา ก็เลยคิดว่าภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม คุณจะมาบอกว่าเครื่องมือบำบัดมันแพงมาก เราก็บอกว่าร่วมมือกันสิ เค้าก็บอกว่า ถ้าแก้ปัญหาเฉพาะหน้าก็คิดน้ำ ถ้ามีอุตสาหกรรมก็มีขึ้นได้ แต่ไม่ได้คิดถึงเรื่องคุณภาพเลย ตอนหลังกรมโรงงานอุตสาหกรรม ต้องมาตั้งงบเพื่อดูแลตรงนั้น ซึ่งก็เสียงบประมาณเหมือนกัน ปัจจุบันเห็นที่ดีขึ้น ในส่วนอุตสาหกรรม ได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ของอุตสาหกรรมใหม่ในเรื่องของ Factor driven industry เรื่องการจ้างบ่น้อยลง คนงานก็ขาดแคลน เปลี่ยนจาก factor driven และ production base ผลิตมากแต่ได้รายได้ก็น้อยมาเป็นอุตสาหกรรมฐานความรู้ อุตสาหกรรม ฐานนวัตกรรม อุตสาหกรรมความคิดสร้างสรรค์ แต่ปรากฏว่า เวลาปฏิบัติเนี่ย เราไม่สามารถที่จะ pick up the winner อ.ศิริธร คงทราบว่าจะเป็น fight for the world คนที่เค้าอยู่ในอุตสาหกรรมยานยนต์ เค้าก็บอกว่าถึงแม้ว่าเค้าจะไม่ value added แต่เค้าก็สามารถก่อให้เกิดการจ้างงาน วันนั้นที่รัฐสภาก็มีท่านนี้พูดมาว่า ไอ้ GDP ของเรานั้นมันสำคัญโชน ใช้ GNP ที่เราได้มามันก็ถ่วงกันพอดี เพราะมันเป็นรายได้จากคนที่ไปทำงานต่างประเทศ ตรงนี้เคยเสนอ เคยคุยกับทาง TDRI ว่าเราจะไปรักษาผลประโยชน์สุดท้ายที่จะได้กับประเทศได้รับจาก FDI จากการลงทุนโดยตรงกับประเทศที่เราที่เข้ามาแชร์ทรัพยากร สุดท้ายเค้าเอากำไรออกหมด กับคนที่ต้องมาสูญเสียรายได้ของเราตรงนี้ เค้าก็บอกว่าหาข้อมูลมันก็ยากอยู่เหมือนกันนะ แต่ถ้าเราจะตั้งโจทย์วิจัย ก็ต้องนำเสนอจริงจัง ไปเสนอผู้อำนวยการสำนัก เค้าก็บอกว่า วอนหวัชวด เคยที่ อธิบดีเรามาจาก BOI เราอยากเห็นคนมองผลประโยชน์ของประเทศจริงๆโดยที่ไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนตัว ดูว่ามันจะไปทางไหน ฉะนั้นขอเรียนอีกเรื่อง คือ เรื่องยา ท่าน อ.จากจุฬา เกสซ์ ได้มีโอกาสสัมผัสยาแผนโบราณ สมุนไพร ก็ได้ผลักดันอยู่ช่วงหนึ่ง เราจะลดการนำเข้ายาสำเร็จรูปแล้วหันมาทางสมุนไพรมากขึ้น ส่วนหนึ่งก็ต้องมาดูแลสมดุลว่าตรงไหนที่ควรต้องเพิ่ม แล้วอันไหนจะไม่ขัดกับบริบทยา ตรงนี้เราจะหวังพึ่งใครได้ เราจะพึ่งพาใครได้บ้างที่จะสามารถมองข้ามตรงนี้ไม่ใช่ประโยชน์ส่วนตัว ก็อยากฝากอาจารย์ อภิรักษ์ และทีมงาน ความจริงวันนี้เค้าตามตัวกันมากเลย ว่าต้องให้มาทำงาน รายงานคณะกรรมการอุตสาหกรรมแห่งชาติ รู้สึกว่ามันเป็นภาระ จะไปทำคู่มือแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เชิงราย และจะข้ามไปเชิงสูง ภาระเยอะ ก็มา มาด้วยใจ ผอ.สำนักไม่อยากจะให้มา การแข่งขันที่ทำให้เครียด งานเยอะ

ชาตินี้ก็ไม่สำเร็จ เราเข้ามาเป็นคนอยู่ดีๆ ออกไปสุขภาพเสีย แล้วบ่นกัน เข้ามาอยากมีงานทำจน เจื่อครอบครัว มีเพื่อนคนหนึ่ง hurt มาก มาบอกว่าอยู่กับเราไม่ก้าวหน้า ก็สร้างความแตกแยก เงินไม่มี ค่าสำหรับเรา ถามว่าทำไม ถึงถูกเปิดเผย ผู้บริหารคงอยากทำให้เราแตกแยก เป็นการแข่งขันที่ไม่ สร้างสรรค์ ทำงาน โอเค นี่มาใช้วิธีสกปรก ขนาดเป็นองค์กรขนาดเล็ก พอดีไปสัมพันธ์กับ กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงศึกษาที่ท่านรองทองเป็นประธาน คนบุญเสียชีวิตไปแล้ว ทำทานกับ คนเก่งคนดีมากกว่า เมื่อก่อนเป็นคนไม่พูดเลย ตอนนี้เป็นแบบนี้ ดีใจ เศรษฐศาสตร์เปลี่ยนยุคใหม่

ศ.ดร.อภิชัย: เป็นตัวอย่างของคนที่ทำหน้าที่เล็กแต่ตัวใหญ่และใจสู้ เรียกหาตัวช่วยให้ อาจารย์ตรึงเป็นพันธมิตร เมื่อก่อนอาจารย์ก็พูด อันนี้ผมคิดว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ

ผู้ร่วมประชุม: ก็พอดีอยู่ใกล้ไมค์ และพูดถึงกระทรวงศึกษา นำเรียนให้เห็นความจริงบาง ประการ กระทรวงศึกษาธิการดูแล อนุบาล ถึง มหาวิทยาลัย ทราบจากอุปสรรคที่มีการสรุปเรื่อง อุดมศึกษา ผลิตรคนไม่เอื้อต่อเศรษฐกิจพอเพียง อุปสรรคจริงๆในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเราก็มี ส่วนด้วย ผมเองเคยเป็นลูกศิษย์ ดร.อภิชัย อ่าน ประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอน และ ทำให้เห็นเชิง ระบบ ดัชนีความสุข กับประโยชน์สุขจริงๆกระทรวงศึกษานั้นไปไม่ถึงที่ ในเรื่องความสุขและ ประโยชน์สุข เหมือนกับเป็นความคิดเรื่อง 3 ห่วง 2 เงื่อน 4 มิติ ไปถึงแค่ผลผลิตเศรษฐกิจยั่งยืนเท่านั้นเอง แต่ตัววัดที่เป็นสุขนั้นไม่ค่อยได้แตะ ที่ผมได้ศึกษาและค้นพบเนี่ย พบว่า เด็กอยู่ในระบบ การศึกษา ในปัจจุบันขาดคุณสมบัติในการรู้จักตนเองกับการรู้ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งตรงนี้ ถ้าดูเข้าไปลึกๆแล้วความจริงใน พรบ. การศึกษา ม. 23 ระบุการเรียนรู้ของเยาวชนต้องเรียนสิ่งที่ เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว สังคม ในข้อ 1 เลข มี 5 ข้อต้องรู้ แต่พอแปลงออกมาเป็นหลักสูตร 2551 แดกเป็น 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้ของตนเองเนี่ยกระจายออกไป เช่น ที่หมอประเวศ พูดว่า เราเรียนวิชาการมากกว่าชีวิต ก็เนื่องมาจาก การรู้จักตนเองมันไปบวกกับกลุ่มสาระต่างๆ ทั้ง 8 สาระ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ อะไรที่กระจายตัวอยู่ไม่เป็นกลุ่มก้อนที่จะบูรณาการกันให้ เหมาะสมไว้ เป็นประเด็นหนึ่งที่ทำให้เกิดความเชื่อพื้นฐานการเรียนรู้ของตนเองเป็นก้าวแรกของเศรษฐกิจ พอเพียง และอีกประการหนึ่งที่ไม่รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ก็กำหนดในหลักสูตรที่จะต้องรู้ข่าวสาร ต่างๆก็เป็นข้อกำหนดในหลักสูตรที่จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สิ่งที่เหมาะสมในส่วนบริ โภค นิยม ก็ไปมีเอาในตัวชี้วัดกำหนดไว้ที่ ป.6 เพราะฉะนั้นถ้ามีตัวชี้วัด ป. 6 ส่วนใหญ่ครูที่เฝ้าสอนกันช่วง ปี ป.1 ถึง ป.5 ก็จะไม่ได้อสอนในส่วนของการรู้เท่าทันข่าวสาร โรงเรียนที่เห็นด้วยก็มีการสอนอยู่ แต่โดยทั่วไปจะไม่สอน จะไปสอนในชั้น ป. 6 แล้วก็วัดตามตัวชี้วัดของ ป.6 เพราะหลักสูตร 51 จะ มีตัวชี้วัดภายในปีเลย ดังนั้น หลักสูตรการสอนก็จะสอนตามตัวชี้วัดของแต่ละปี เป็นเหตุสำคัญสอง ประการใหญ่ๆที่ทำให้เด็กไม่มีพื้นฐานเชื่อมโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการเรียนรู้เอง และการรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง แต่ว่าถูกประเมินในด้านวิชาการ ต้องสอบให้ดี ทำให้โรงเรียนมี ชื่อเสียง สนองความต้องการของพ่อแม่ จะต้องมีโอกาสที่มีรายได้สูง เรียนไปเพื่อที่จะไปเป็นฐาน การผลิตแรงงานที่ดี ได้กำไรสูงๆ จนได้เป็นค่านิยมต่อเนื่องกันมากกว่าบริโภคนิยมที่เป็นอยู่

การศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องเพิ่มมูลค่าให้ตนเอง ในการแลกเปลี่ยนผลกำไรไปด้วย เป็นเหตุหนึ่งที่สำคัญ การศึกษา ตั้งแต่ระดับที่สูงขึ้นที่เป็นเหตุ ของการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นตัวชี้วัดของคนทุกคนในประเทศ

ศ.ดร.อภิชาติ: ขอบคุณ อาจารย์ ทรงกิจ เชิญ

อาจารย์ทรงกิจ : ขอบคุณ ขอเบรคนิดนึง (เพลง) เศรษฐกิจพอเพียง ฟังตอนเหตุผลนั้น แนนอน ความพอประมาณมาก่อน ต่อขึ้นตอนเครือข่าย จุดมุ่งหมายจะผดุง บำรุงเศรษฐกิจของไทย ไม่หวั่นปัญหาใด ภูมิปัญญาไทยโดดเด่น เหนื่อยยากลำบากเรามาไม่เว้นคุณธรรมนำใจ เอ้า โอละเห่ โอละเห่ เห่ เฮ ข้าวปลาอาหารไทย ช่วยไทยให้ไทยทั้งสอง ต่างชาติมีอาลัย ชาวชุมชนทั่วกาล อดทนเต็มที่ ความสุขมั่งมี ตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง ความสุขมั่งมี ตามวิถีไทยๆ

ความสุขและเกษตรกรรม เป็นรากเหง้าเป็นความสุขที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นพันๆปี แต่เทคโนโลยีอุตสาหกรรมมาไม่ถึง ประมาณ 50 ปี ผู้ใหญ่ลีเค้าเพิ่งร้องจบไปหลังจากนั้น ผมก็มาเจอ ดร.ศรีใจ เมื่อ 47 ปีที่แล้ว ไม่คิดว่าจะได้มาเจอกันอีกครั้งและได้มาร่วมงานกันอีกด้วย ตามที่ ม.อุบล ผมเจออาจารย์โดยบังเอิญที่สนามบิน ผมเจอกับอาจารย์ก่อน ด้วยความชื่นชมผลงานของอาจารย์ เพราะเหตุใดเศรษฐกิจพอเพียงของไทยจึงไม่ได้ได้รับความสนใจจากทั่วโลกเท่ากับความสุขของประชาชนของภูฏาน ทั้งที่เรานี้ก่อตั้งกันมายาวนานมาก เพิ่งได้เจออาจารย์เมื่อเมื่อเช้านี้ คำว่า กิเลส กิเลสเสรี มันมาพร้อมกับทุนนิยมเสรี มันก็เลยหาที่หยุดยั้งไม่ได้ ดังนั้น อุตสาหกรรมจะเกษียณอายุ ออกจากคอกแล้ว คอกที่ครอบงำ ผู้เป็นใหญ่ทุกคนของรัฐ ถูกครอบงำมาก่อน และก็ครอบงำต่อมาเรื่อยๆ อยากอิสระ ถ้าไม่ออกมาจากคอก ดีที่สุดก็กินหญ้าปากคอก แต่ถ้าอยากรู้ว่า มีอะไรดีๆอยู่ แม้กระทั่งภูฏานเนี่ยไปมาปรี๊ดเดียวก็รู้แล้ว ก็มีเรียกว่าอยู่นอกคอกเนี่ยอีกเยอะ ดังนั้นก็มีชุมชนชนบทที่เป็นสัญลักษณ์ของความสุข สัญลักษณ์ของการมีอยู่มีกินเศรษฐกิจพอเพียง หนังสือเล่มนี้ผมซื้อมาหลายเล่มแล้วก็ยังซื้ออีก จะซื้อไปแจกให้ผู้ที่มีความสุขและไม่มีความสุข ประเทศที่ถือได้ว่า พัฒนาตัวเองเหลือเกินได้แก่ อเมริกา ลำดับที่ 150 รัสเซีย 172 วานูอาตู อันดับ 1 ภูฏานที่อาจารย์เขียนถึงเนี่ยอยู่ลำดับ 13 ประเทศไทยอยู่ลำดับที่ 32 จีนอยู่ 31 ประเทศที่ว่าตัวเองพัฒนาทั้งหลาย ร้อยขึ้นหมดเลย ประเทศที่ว่าแย่อย่างเรายังรักษากฎานที่มันไว้ได้อย่างดีที่ 31 แล้วยังมีความสุข มีความสุขเหลือเกิน และผมก็มีความสุขได้ทุกสถานการณ์ แต่ส่วนมากจะนอกคอก คิดนอกกรอบ ตั้งแต่เจออาจารย์อภิชาติตั้งแต่ พ.ศ.2513 สมัยอยู่วิทยาลัยครู อุบล หลังจากนั้นอีก 5 – 6 ปี ผมก็ถูกจับ เข้าคุกไปแล้ว บัดนี้ไม่ว่าจะเป็นคุกภายในหรือคุกภายนอกไม่สามารถจะกักขังผมได้ ผมได้กลายเป็นที่ปรึกษาของคนที่จับผม ไม่ว่าตำรวจและทหาร ผมไปเป็นที่ปรึกษา หลังจากที่ผมทิ้งเลขและหันมาด้านสังคม อิสระและเสรี ผมอยากกินอะไรก็ได้กิน แต่พอมีปัญหา ผมก็กลับเข้าคอก คอกก็มีประโยชน์เหมือนกัน แต่ถ้าแสวงหาความสุขส่วนตัวมันต้องออกนอกคอก สวนเงินมีมา ผมอ่านมานานแล้ว หมดหนังสือไปหลายเล่ม ดีใจมาก จงภูมิใจว่าวันนี้เรามีตั้งกี่หน่วยงาน สมัยก่อนหน่วยงานเดียวยังหาขายเลย ตอนนี้ไม่ว่าอะไรก็มาทำลายเศรษฐกิจพอเพียงของเราไม่ได้

ให้มันทุนนิยมเสรี ให้มันเสรีไป มันตกเหวไปหมดแล้ว ยุโรปไปไปแล้ว เรากำลังจะมีอาเซียน กำลังจะไปอีกเหมือน ถ้าไปตามรอยนั้น ของเราก็คือ รู้จักพอ ก่อสุข ทุกสถานการณ์ เวลานี้แหละ ชัดเจนอย่างยิ่ง เรามีพื้นฐานหลายอย่าง วัฒนธรรม ศาสนาผีด้วย ศาสนาผีเป็นวิถีที่พอเพียง อยู่ตามต้นไม้ มันไปทำร้ายใครไม่ได้หรือครับเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นพื้นฐานความสุขอย่างแท้จริง ขอบคุณครับ

ผู้เข้าร่วมประชุม : ต้องขออนุญาตแลกเปลี่ยนกับผู้เข้าร่วมประชุมทุกท่านนะครับ ผม เคยทำงานกับมหาวิทยาลัยราชภัฏมา ตัวเองเป็นข้าราชการครู ลาออกตอนอายุ 46 พอมีสิทธิได้รับบำนาญเนี่ย ผมออกทันทีเลย ผมไม่รอ early เพราะอยากอยู่นอกคอก ไปอยู่ เป็นฤๅษีประมาณ 4 – 5 ปี แล้วก็มาอยู่ กับกองทุนชิป ชุมชนเข้มแข็งทั้งหลายมาอยู่ ก็เลยได้เห็นหลากหลาย เคยได้ประชุมร่วมกับท่านอดีตนายก อานันท์ ปันยารชุน ประธานสภาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมาณ ปี 40 เราเปลี่ยนระบบประชาธิปไตย เป็นแบบมีส่วนร่วม แต่ก็ไม่ได้เกิดผลเท่าไร เพราะฉะนั้นทางออกของประเทศไทยไปสู่ธรรมาภิบาล ผมเล็งเห็นว่า การทำงานวิจัย เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ สร้างสังคมแห่งการมีส่วนร่วม สร้างสังคมเปิด สังคมแห่งการเรียนรู้ คือให้คนรู้จักว่าให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอย่างไร สังคมเปิดก็คือให้ตรวจสอบได้ ปกติข้างบนถึงข้างล่างมันจะช่วยกันแก้ปัญหาได้ ถ้าเราร่วมมือกัน ปัญหาเรื่องคอร์รัปชัน มันก็อาจจะลดลงไปได้ะครับในความคิดของผม ทำอย่างไรให้อ้อเรื่องที่มันอยู่ในที่ลับ ก็ให้มันอยู่ในที่แจ้ง เพราะว่าเราต้องการสังคมเปิด เอากระบวนการวิจัยไปกระตุ้นสร้างกระบวนการให้เกิดสังคมเปิดในระดับท้องถิ่น ให้เป็นวิถีชีวิตของคนเรา ของระบบราชการ เราจะสร้างวิถีชีวิตได้อย่างไร ผมว่าสร้างได้ แต่ถ้าสังคมเรายังเป็นสังคมอุปถัมภ์ มันมองแล้วอนาคตมืดมน แต่ก็ยังมองเห็นแสงรำไร ในบางชุมชนที่สร้างสังคมเปิด แล้วในฐานะหลายๆท่านเป็นอาจารย์ ก็ช่วยกัน สนับสนุนสังคมเปิดและช่วยกันผลักดันให้มันโตขึ้นมาเนี่ย ผมคิดว่า น่าจะทำให้สังคมดีขึ้น อีกเรื่องหนึ่งที่ผมเคยเป็นคณะกรรมการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ สมัยทักษิณ ระบบราชการขับเคลื่อนตัวหนึ่งที่มันไม่ได้เลยคือ KPI ตัวชี้วัดมันไม่ชี้วัด มันชี้โบสถ์ ชี้มัสยิด มันชี้ไม่ถูกวัด ชี้สังเค็ด เช่น ตัวชี้วัดความสำเร็จของการคุ้มครองผู้บริโภค ก็คือการมีองค์กรคุ้มครองผู้บริโภค แต่องค์กรนั้นตั้งขึ้นมาเฉยๆ แต่ไม่ได้ทำอะไรเลยก็ถือว่าสำเร็จแล้ว มันไม่ได้ดูกระบวนการทำงาน ไม่ได้ดูว่าผู้บริโภครู้มั๊ย มีการรักษาสีทิมมั๊ย ผู้ผลิตมีคุณภาพคุณธรรมหรือไม่ ภาครัฐได้ช่วยรักษาสีทิมมั๊ย มันมีแค่ตัวชี้วัดที่ตั้งขึ้นมาเฉยๆ ผมก็อยากให้ภาคประชาชน หน่วยงานต่างๆ สร้างตัวชี้วัดให้คู่กับที่รัฐกำหนด ว่าที่รัฐกำหนดเนี่ยมันไม่ได้เรื่องของดีเนี่ยมันต้องดีจริง แล้วเราจะได้ผลักดันประเทศให้ไปข้างหน้า

ศ.ดร.อภิชาติ : ขอบคุณครับ ตอนนี้คนเริ่มเยอะขึ้น เพราะเค้าเสร็จจากที่อื่นแล้วก็เข้ามา เรามีเวลาอีก 15 นาที เราจะให้อีกสามคน ไม่เกินคนละ สามนาที

คุณละไม : อะ ชื้อ ละไม ร่วมร่วมเย็น จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร คือ อยากเสนอ เสรฐกิจพอเพียง ในสองมุม คือ ขับเคลื่อนในด้านชุมชน กับ มหาวิทยาลัย ด้านชุมชน อยากให้มอง ไปถึงอดีตว่า เมื่อก่อนชุมชนเค้าอยู่กันยังไง เค้ารอดกันยังไง ในสถานะที่ทุนนิยมยังไม่ครอบงำ เมื่อ เรา ทบทวนเราจะเห็นการอยู่รอดของชุมชน เราจะเห็นปราชญ์ชาวบ้าน เห็นผู้นำชุมชน เห็น เสรฐกิจพอเพียงในอดีต ตอนนี้ คนเหล่านี้ซ่อนตัวอยู่ในหลายๆหน่วยงาน เราจะทำอย่างไรให้คน เหล่านี้เปิดเผยตัว ก็คือการเปิดเวที เชิญคนเหล่านี้มาร่วมกัน เพราะเป็นเวทีที่เน้นการมีส่วนร่วม โดย ในการเปิดเวทีนั้น ในการเลือกคนเข้ามาขับเคลื่อนต้องดูจังหวะเวลา มันมีสิ่งที่ทำให้คนเหล่านี้ไม่ ไว้วางใจ เพราะการเลือกตั้งท้องถิ่นมันมีส่วนทำให้ความเป็นพี่เป็นน้องแตกแยก ทำให้เค้าไม่ ไว้วางใจ ถ้าอยากให้คนเหล่านี้มาเข้าร่วมก็ต้องเลือกจังหวะเวลาที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งของ ผู้นำหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และจังหวัดในขณะนั้น แล้วอันนี้อาจจะเสนอแก่จังหวัดหนึ่ง คือ จังหวัด อำนาจเจริญ เพราะเป็นจังหวัดที่มีส่วนร่วมสูงจนสามารถทำธรรมนูญของจังหวัดได้เป็นสำเร็จ ได้ 113 มาตรา และ 9 ข้อ และกำลังกระจายไปสู่หมู่บ้าน เพราะฉะนั้นนี่คือจุดเด่นของจังหวัดเหล่านี้ แต่ ละจังหวัดก็จะมีจุดเด่นที่ไม่เหมือนกัน ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นในพื้นที่ หรือใน ทีมงานที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงจะมีทีมงานที่เป็นกลางที่รู้จักบุคคลเหล่านี้ดี ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับ แต่ละพื้นที่ ทั้งนี้จะนำเสนอในส่วนของการศึกษา การทำอย่างไรเศรษฐกิจพอเพียงถึงจะเกิดการ ขับเคลื่อนในมหาวิทยาลัย ยกตัวอย่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏนะคะ ว่าถ้าเมื่อใดเราขับเคลื่อนไปแล้ว เมื่อใดที่มีตัวชี้วัดที่เป็นมาตรฐานกลาง และชาวบ้านเค้าก็รู้ว่าตรงนี่คือมาตรฐาน ก็น่าจะทำตัวชี้วัดที่ เป็นมาตรฐานกลางขึ้นมา ให้คนได้เรียนรู้เข้าใจร่วมกันว่าความเป็นกลางอยู่ตรงไหน และในเรื่อง ของพันธมิตรที่อาจารย์เอ่ยขึ้น ให้มหาวิทยาลัยไปติดต่อกับหน่วยงานที่ให้ทุนให้โทษ กับ มหาวิทยาลัยเหล่านั้นได้ สำคัญ คือ สกอ ถ้าเราเอาตัวชี้วัดนั้นเป็นมาตรฐานร่วมให้เราได้ ถ้าคนชอบ อยู่ในกรอบ เราก็เอากกรอบ เป็นโอกาสให้เค้าได้ทำตาม เค้าจะทำตามทันที เพราะฉะนั้น คนที่ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จะไม่โดดเดี่ยวผู้นำรักอีกต่อไป ถ้ามีหน่วยงานที่ให้ทุนให้โทษแบบนี้ก็ จะมีเพื่อนเยอะแยะ เมื่อกี้เห็นอาจารย์ร้องเพลง ก็ยกตัวอย่างหมอลำ เป็นทั้งเจ้าของคณะ เป็นทั้งคน เต้นโห่ ใครจะมาจ้าง เราก็เต้นโห่อยู่คนเดียว แต่ถ้าไปติดต่อกับหน่วยงานที่ให้ทุนให้โทษ เค้าจะ วิ่งตามทันที อันนี้ก็คือมุมมอง ที่พูดนี้ยังเหลือเวลาอีก ยี่สิบปีนะคะ ในระบบราชการ

ผู้เข้าร่วมประชุม : ครับ ก็อนุญาตอีกคนนะครับ ผมก็ทำเกี่ยวกับส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียง มาหลายปีแล้ว ของสำนักงานโดยนำพนักงานไปดูงาน ตามต่างจังหวัดบ้าง บรรยายบ้าง เท่าที่พบ มานะครับ มันเกิดปัญหาจากระบบของโลกและประเทศไทย ตรงนี้ก็ต้องใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงมาแก้ ตรงนี้ การแก้ผมก็พบว่า ก็เห็นว่า โอกาสของชุมชนเมืองกับชนบทเนี่ยแตกต่างกัน ชุมชนชนบทก็ขับเคลื่อนได้เร็ว ชุมชนเมืองธุรกิจ เช่น กรุงเทพ หรือเมืองใหญ่ๆก็ขับเคลื่อนได้ช้า เพราะว่าคนที่ทำงานอยู่ในเมือง เช่น กรุงเทพ โอกาสที่จะมีที่ดิน หรือโอกาสที่จะช่วยเหลือตัวเอง แบบชนบทเนี่ยไม่มีเลย เราอยู่แฟลต คอนโด เราไม่มีเลย พื้นที่ปลูกผัก เราต้องซื้ออย่างเดียว และ

เมื่อเราต้องซื้อเนี่ย เราก็ต้องอาศัยตลาด ซึ่งเป็นสิ่งที่เราควบคุมไม่ได้เลย ดังนั้นการแก้ปัญหาผมอยากเสนออย่างนี้นะครับ เราต้องแยกระบบเศรษฐกิจออกเป็นสองระบบคือ ระบบ เศรษฐกิจภายใน อย่างนึง กับระบบที่ซื้อขายกับต่างประเทศอีกระบบ ระบบที่ซื้อขายภายใน ถึงแม้บางอย่างเราต้องเอากฎหมายเข้ามาควบคุมก็ต้องคุม เช่น ป้ายสีเป็นต้น ส่วนของฟุ่มเฟือยเราก็ควรเปิดเสรีเลย ผมขอเสนออย่างนี้นะครับ

คุณสุัทสนา : โอเคค่ะ ดิฉัน สุัทสนา จากไทยพีบีเอส นะคะ คือ อยากจะบอกสามข้อง่ายๆ ไม่เชิงตอบ แשר คือ อันที่หนึ่ง คำถามอยู่ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เนี่ยทำไงให้คนรับรู้และมีส่วนร่วมมากขึ้น ไม่ทราบว่ามันทราบหรือไม่คะว่าประเทศไทยเรามีสื่อสาธารณะ ทุกๆท่านนั้นเป็นเจ้าของ ปีนี้เป็นปีที่ห้าแล้ว เราสามารถใช้สื่อได้ อันที่สองก็คือ บทบาทของสื่อสาธารณะ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็น public media จริงๆสื่อโดยปกติก็เป็นแพลตฟอร์มอยู่แล้วที่จะสื่อสารออกไป แต่ในบทบาทของสื่อสาธารณะเราต้องสร้างสังคมที่มีคุณภาพ คุณธรรม ไม่ใช่เฉพาะ ประชาชนของไทยพีบีเอส หรือของประเทศไทย แต่มันเป็นกันทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็น BBC HNK อะไรเนี่ยสาธารณะ ก็อยากให้ทุกท่านใช้สื่อสาธารณะให้เป็นประโยชน์ ใช้ประโยชน์จากสื่อสาธารณะ เพราะท่านเป็นเจ้าของทุกท่านทุกคนคะ

ศ.ดร.อภิชัย : ขอบขอบคุณครับ อันนี้ก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งนะครับ เพราะว่าเราอยู่ในยุคที่เน้นการสื่อสาร เรื่องหลายเรื่องเนี่ยมันขับเคลื่อนโดยสื่อได้ อย่างเต็มที่ เชิญ อาจารย์จิตติพร

รศ.ดร.จิตติพร : ค่ะ จิตติพร พันธเสน นะคะ จากคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ค่ะ เป็นคนสอนหนังสือวิชาสังคมสงเคราะห์ ช่วยให้เค้าไม่ใช่แค่หยิบยื่น อย่างที่เค้าเข้าใจว่าเราแค่หยิบยื่นสิ่งของ ให้บริการ ไม่ใช่ ในฐานะที่เป็นอาจารย์ที่พยายามจะช่วยให้ นักศึกษาเข้าใจ มีบทวิเคราะห์ในภาพรวมได้ ในวันนี้ดิฉันคิดว่าทั้งหมดทั้งสิ้นเรายังไม่ได้บทวิเคราะห์ที่เป็นบทวิพากษ์ทางสังคม ย่อมต้องเริ่มเข้าใจได้ว่าทุนนิยมมันเข้ามาเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตเราอย่างไร ดิฉันคิดว่าถ้าเราเห็นด้วยว่า ที่สำคัญ ถ้าท่านมีบทวิเคราะห์นี้ได้นะคะ ท่านก็จะสามารถช่วยกันถอดรหัสหรือช่วยกันทำลายล้างมัน แบบที่อาจารย์อภิชัยว่า ไม่ใช่ทำลายมันจะแรงไป ต้องช่วยกันถอดมันรื้อกันออกทีละชิ้นๆ จากสังคมทุนนิยมสู่สังคมเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาแบบไหนกันที่จะช่วยได้ ตั้งแต่ประถมถึงระดับอุดมศึกษา มันคงไม่ใช่เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในแบบที่เรามีความสุข แบบเล็กๆในกลุ่มของเราอย่างเดียว แต่เราต้องสานความสุขนี้ให้เข้ากับบริบทภาพใหญ่ การผลิต การกระจาย การบริโภค ทั้งหมด ดิฉันคิดว่า เศรษฐศาสตร์การเมืองควรจะเป็นเรื่องที่สอนกันตั้งแต่ชั้นประถม จนถึงชั้นอุดมศึกษา นะคะ ถัดมาก็คิดถึงบทบาทของอุดมศึกษาที่จะช่วยปลูกหรือฟื้นฟูพลังฐานคุณค่า หรือ core value ดิฉันคิดว่า ต้องเสริมด้วยเป็นอย่างยิ่งนะคะ ผ่านรายวิชา หรือผ่านการฝึกภาคสนาม โปรโมตให้เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันโดยที่ไม่เบียดเบียน ณ เวลานี้แล้วเราพูดถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกันมาเป็นทศวรรษ ในสังคมและเศรษฐกิจเวลาที่เค้ากำหนดกันเนี่ย เค้าเอาด้วยหรือเปล่า กระบวนการมีส่วนร่วมของการกำหนดนโยบายเรายังมีที่ทางมั๊ย ให้ภาคประชาชน เข้าไปมีส่วนร่วมจริงๆ คิดว่าตรงนี้อาจจะฝากใครก็ตาม ที่นั่งอยู่พักการ

กำหนดนโยบายนั้นจะ สุดท้ายที่ยังไม่ได้ยินคือ การกำหนดเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งๆที่เป็นเรื่องที่ขับเคลื่อนกันวงใหญ่มานานไปด้วยกันได้หมดเลย ถ้าเป็นเช่นนี้ได้ คงไม่ยากเกินไปนัก อย่างที่อาจารย์อภิชัยบอกว่าเราจะค่อยๆทำลายนั่งร้านนั้นได้อย่างไร ขอบคุณค่ะ

ศ.ดร.อภิชัย : อาจารย์อารี เชิญครับ

ศ.ดร.อารี : ค่ะ ถ้านั่งร้านถูกรื้อออกไปทีละชั้น คิดว่าจะเอามาตั้งใหม่ ขอใช้เวลานิดนึง แต่ที่ทุกท่านได้ฟังมานะคะ จากการแลกเปลี่ยน คิดว่าเอามาใช้ ที่จริงแล้วเกือบทุกชิ้นที่ประทับใจและไม่สามารถ ที่จะพูดซ้ำ ได้นะคะ จึงจะพยายามต่อจิ๊กซอร์และสะท้อนบางส่วนมาเป็นการแชร์กันนะ คะ เอ่อ สิ่งแรกเลยมีท่านที่บอกว่าในเรื่องของเศรษฐศาสตร์ เราสอนกันในเรื่องของประสิทธิภาพ มันคงถึงเวลาเหมือนกัน ที่เราต้องสังคายนาการเรียนการสอน เศรษฐศาสตร์ในมหาวิทยาลัย ถามว่า ความต้องการของคนยังมีอยู่มี มีแน่นอน แต่อย่างไร ให้ความต้องการที่เรียกว่า demand กับ supply มันสมดุลกันในอีกจุดหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่จุดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เมื่อเช้าเนี่ยเราได้ยินคำว่า Greed นะคะ เราก็เอามาวกกับการแบ่งปันที่ชาวบ้านถือว่าสำคัญที่สุดในส่วนของเศรษฐกิจพอเพียง พอเรามีเรื่องการแบ่งปัน เราก็สามารถเอาไปลดความโลภได้แล้ว ถ้าเราทำให้คนเรามีความสุขจากการแบ่งปัน ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ยากแฮร์ มีการสอนที่เราที่ปรับแล้วเหมือนกัน อย่างวิชาที่ง่ายที่สุดเลยคือ การจัดการฟาร์ม ให้นักศึกษาเนี่ย ใช้ตัวอย่างของเศรษฐกิจพอเพียง นอกนั้นก็เต็มไปด้วยอีกหลายส่วน บังเอิญมีท่านหนึ่งที่เกริ่นถึงเรื่อง FDI และดิฉันได้วิเคราะห์ไว้คร่าวๆ แต่ยังไม่ได้ออกถึงเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงทำอย่างไรให้ได้ประโยชน์ขึ้นมาแก่ไหนนะคะ แต่เมื่อวิเคราะห์ผลกระทบของ FDI ต่อ การลงทุนของประเทศไทย และเศรษฐกิจของประเทศอื่นๆอีกหลายประเทศในโลกนี้ก็ พบว่า FDI กับประเทศไทยต้องบอกว่ามีผลกระทบเพียง 50 กว่า 60% ในขณะที่ประเทศอื่น อย่างเช่นเกาหลีใต้เนี่ย นะคะไปถึง 90% เหตุผลมันเกิดจากการใช้เทคโนโลยี แล้วการใช้โนโลยีมัน ผิดแผกกับเศรษฐกิจพอเพียง ดิฉันก็คิดว่ามันคงไม่ใช่เรื่องผิด เราต้องดูว่ามันเหมาะสมแก่ไหน แปลว่า เราเศรษฐกิจพอเพียงก็จริง เราก็ต้องเรียนรู้ เรายอมรับว่าในภาคเกษตรเรายังต้องเติมความรู้ ไปอีกเยอะ เรานับถือภูมิปัญญา แต่หลายเรื่องเราต้องอาศัยความรู้และเทคโนโลยี แต่ที่ FDI มี ผลกระทบต่อเราน้อยเนี่ย ก็เป็นเพราะว่า เรายังรู้ไม่หมด มาถึงเรื่องของประโยชน์สุข เรื่องที่สวนเงิน มีมาพูดถึง และ ความสุขมวลรวมประชาชาติ ถ้าหากท่านดูเอกสารวันนี้ เรื่องการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษต่อไป ดิฉันเขียนไว้สั้นๆไว้ว่าเราพยายามที่จะวัดในเซกเตอร์ต่างๆ ที่ จะไปวัดผลกระทบ FDI ก็จะทำได้อย่างนี้เหมือนกันในอนาคต คือเราจะมาวัดประโยชน์สุขของใน ทุกเซกเตอร์ ถ้าหากว่าทำ ไปทีละเซกเตอร์ คือ แทนที่จะเอามูลค่าของสินค้าที่มันผ่านตลาด ต่อไป เราก็จะได้รู้ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไร และความสุขของคนเนี่ยเกิดขึ้นจาก การผลิต การได้บริโภค และจากการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมยังงี้บ้าง ก็สั้นๆนะคะ ขอเรียนจากตรงนั้น คิดว่า วันนี้เราถามกันว่า เรา จะขับเคลื่อนกันยังงี้ หลายท่านพูดถึงเรื่องการปรับโครงสร้าง ดิฉันเชื่อ

เหมือนกันว่า ขนาดที่เมื่อเช้า จะพูดว่า หมดหวังกับระดับมหภาค แต่เิงก็ตาม คนที่ ฝากคุณนิสกร เป็นผู้อำนวยการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมนะคะ ท่านนิ่งเนียได้เขียนฝากไว้ ท่านก็พูดถึงเรื่อง โครงสร้างเหมือนกัน ดิฉันก็เชื่อเหมือนกันว่าต้องปรับโครงสร้าง ที่นี้ถ้าหากว่าโครงสร้างเราพูดกัน ถึงเรื่องการปรับนโยบายในแผนพัฒนาฉบับที่ 9 10 11 ที่ระบุเรื่องการให้เศรษฐกิจพอเพียงในการ บริหารประเทศเนี่ยนะคะ ถามว่าได้ใช้มั๊ย ไม่ได้ใช้ ในแผน 9 ทำตรงข้ามหมดทุกประการ เพราะฉะนั้น เมื่อมีแล้วในแผน เราเห็นทิศทาง ถ้าหากอะไรไม่ชอบใจเราอยู่กลางถนนนะคะ เรา จะสำเร็จคะ ดิฉันก็ไม่อยากให้อิครมาติรวนอยู่กลางถนน แน่นอนที่สุด ในขณะที่ภาคประชาชน กำลังมีเสียงมากขึ้น และตื่นตัวมากที่สุดเนี่ย การผลักดันในสิ่งที่เราคิด เราเชื่อ จาก จิซอร์ ต่างๆก็ น่าจะมีพลังมากขึ้น ดังนั้นการปรับโครงสร้างต่างๆ และเรื่องของนโยบายถ้ามีการเขียนเอาไว้อย่าง หรุ แล้ว จะทำอะไร ดิฉันเชื่อสองอย่าง และก็มองทางออกไว้สองอย่าง คือ บังคับ ฝรั่งเศสมา เมืองไทย ขับรถแบบคนไทยคะ ฝ่าไฟแดงก็จะฝ่า คนไทย เวลาไปอยู่เมืองฝรั่ง ไม่กล้าฝ่าไฟแดง เพราะว่าอะไรคะ บังคับ และบังคับก็ได้ผล ทุกท่านคงจะเห็นด้วย เครื่องมือบางเครื่อง บังเอิญว่าได้ เรียนไปแล้วว่า การบริหารระดับท้องถิ่น ถ้าหากว่า มีการบังคับใช้ ดีไม่ดี ต้องพยายามทำ ที่ผ่านมา เอาความสมัครใจ อบต ไหน ที่ คิดว่าตัวเองมีอะไรที่ไม่กล้าเปิดเผย ถ้าไม่เข้ามาหอรอกคะ เพราะว่า เข้ามาทุกอย่างต้องโปร่งหมด เพราะนั้นก็จะมีคนที่โปร่งๆแล้ว เข้ามาร่วม เชื้อเรื่อง KPI ที่จะต้องถูก ปรับ หากว่ามีการปรับแล้วจะใช้ได้ ถามว่าเชื่อมั๊ย แต่มันต้องใช้เวลา นาที่นี้คิดว่า ได้ผล ยกตัวอย่าง เมื่อก่อน ไม่มีเวทีให้เราออกเลย แต่เดี๋ยวนี้นี้มีวารสาร สกว สกอ ก็ร่วมมือกันที่จะบอกว่า ยอมรับวิธี แบบนี้ เพราะงั้นเลยเชื่อว่า ถ้าหากเราผลักดันมันก็ค่อยๆไปได้หน่อยนะคะ อีกส่วนหนึ่ง คือ สมัครใจ เมื่อกี้ที่อาจารย์พูดถึง อำนาจเจริญ พอมีงาน ขึ้นหนึ่งที่อยู่ภายใต้ชุดโครงการของอาจารย์อภิชัย ทำ เรื่องเครื่องมือการเรียนรู้ของชุมชน ที่นักวิจัย พบเนี่ย คือ เมื่อไหร่ก็ตามที่ชุมชนมีการวิเคราะห์ ด้วยตัวเอง พอตั้งคำถาม จุกคิด และมองเห็นสิ่งที่ตัวเองทำ พูดจริงๆข้างหลังไม่ได้ทำหอรอก แต่พอ กลับไปแล้วต้องทำ เพราะฉะนั้น ที่พูดเอาไว้ในที่ประชุม เป็น การคอมมิตตัวเองให้ทำในวัน ข้างหน้า เครื่องมือนี้จะช่วยให้ชุมชนรู้จักตัวเองและจะช่วยไปถึงวิสาหกิจ คิดว่าเวทีใหญ่นี้ขาดไป สองอย่าง คือ ผู้หญิง สอง เรามีธุรกิจแล้ว เรามีภาคบริหารธุรกิจแล้ว แต่ขาด วิสาหกิจชุมชน เพราะ งั้น ทางวิสาหกิจชุมชนก็มีการทำงานไว้แล้วพอสมควร ดิฉันคิดว่าเรามีเครื่องมือมากพอที่จะช่วยกัน ขับเคลื่อน ก็สรุปไว้แค่นี้

ศ.ดร.อภิชัย : ไม่เป็นไร เดียวเสนอแทนกลุ่มเลย อาจารย์รวบรวมไว้เรียบร้อยแล้ว ผม สังเกตเห็นว่า คนเข้ามาแล้วเดินออกเพราะว่า มันหมดเวลาแล้ว เพราะฉะนั้นก็ก่อนจะจบเนี่ยอยากจะ พูดให้อาจารย์สุนทรศิใจ หรือใจขึ้นขึ้นนิดหน่อยก็ได้เนาะ คือ ขณะนี้มีอาจารย์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชื่ออาจารย์กิ่งแก้วนี้ พยายามจะทำวิจัยเพื่อจะชี้ให้เห็นว่า การประเมินแบบที่ทบทวน หรือแบบที่ สกอ. พยายามจะยึดเคิดให้เห็นมันไม่ได้เรื่องนะครับ อาจารย์กิ่งแก้วอยู่ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ แต่ว่าอันนี้ เขาจะทำเฉพาะสังคมวิทยากับมานุษยวิทยา แต่ว่าขณะเดียวกันก็มีงานวิจัยอีกอันหนึ่ง ที่พวกตัวใหญ่

ๆ ของ สมศ. เข้ามาทำ โครงการพวกนี้ผมเป็นคนดูแลด้วย เพราะฉะนั้นผมพยายามจะใช้อิทธิพล
ของผมให้เขาปรับพวกนี้ ยังไงก็ตามผมคิดว่าพวกเราเห็นด้วยกันนะครับว่า section นี้เราก็ได้
ความรู้ แล้วทุกคนก็ได้ความสนุกสนานพอสมควร โดยเฉพาะกรณีที่อาจารย์ทรงจิต ได้ชวนกันมา
ร้องเพลงเศรษฐกิจพอเพียงนี่นะ เพราะฉะนั้นเราก็ขอยุติ section นี้ แล้วก็จบมือให้พวกเราทุกคน
ด้วยกันครับ

นำเสนอผลการประชุมกลุ่มย่อย

ประภาพร : ดิฉัน ประภาพร เคารพ ก็มารับหน้าที่ในช่วงบ่ายแทนคุณขวัญชนกนะคะ ตอนนี้ก็ขอนำทุกท่าน กลับเข้ามาสู่ช่วงสุดท้ายของวันนี้ ซึ่งตั้งแต่เช้าแล้ว เราก็จะได้รับทราบ รับฟังมุมมองที่น่าสนใจ ทั้งจากท่านศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ได้ฟังการนำเสนอผลการวิจัย ผลการดำเนินงานที่ผ่านมาที่ทำให้เราเห็นภาพร่วมกันถึงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ความสำเร็จ อุปสรรค ความหวังในทศวรรษหน้า จากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งราชการแล้วก็สถาบันการศึกษา ประชาสังคม การเมืองท้องถิ่น ศาสนาและวัฒนธรรม ก็มีท่านอาจารย์หัวหน้าโครงการมาช่วยกันสะท้อนมุมมองที่หลากหลาย แต่ว่าอาจจะยังไม่จุใจ ช่วงบ่ายเราก็เลย เปิดโอกาสให้เป็นห้องย่อย ให้ไปคุยกันอย่างใกล้ชิด บัดนี้ก็คงจะพร้อมแล้วที่เราจะกลับมารับฟังผลการประชุมสรุปแต่ละห้อง โดยช่วงนี้ได้รับเกียรติจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูลมาเป็นผู้ดำเนินรายการในช่วงสุดท้ายนี้ ขอเรียนเชิญค่ะ

รศ.ดร. ปัทมาวดี : นมัสการพระคุณเจ้า กราบเรียนศาสตราจารย์ ดร.อภิชัย พันธเสน ดิฉันขออนุญาตทำหน้าที่แทนท่านอาจารย์อรินะคะ เพราะว่าท่านอาจารย์ต้องเดินทางกลับไปเชียงใหม่ ก็เลยต้องเดินทางเร็ววันหนึ่งคือเหมือนกับว่ามีเลดี้ กาก้า หรืออะไรสักอย่าง ก็อาจจะเป็นอุปสรรคในการเดินทาง แล้วขณะเดียวกันก็ล่วงเลยมามากนะคะ เคี้ยวเราจะมีอีก 2 ทีม ซึ่งจะตามมานะคะ ในโอกาสนี้ขอเริ่มต้นจากทีมที่เสร็จแล้วก่อนนะคะ แล้วก็เรียนเชิญตัวแทนกลุ่มย่อยทั้ง 2 กลุ่มนะคะ เรียนเชิญ ท่าน ศ. ดร.ณัฐพงษ์ ทองภักดี ของกลุ่มราชการ แล้วก็ ศาสตราจารย์ ดร. สุขสรรค์ กันตะบุตร ในกลุ่มของเรื่องธุรกิจ เชิญเลยนะคะเชตชนนี้จะเป็นเรื่องของการสรุปประเด็นจากการประชุมกลุ่มย่อยนะคะ ในหัวข้อเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงในทศวรรษหน้านะคะ ลองดูสิว่าเราจะทำอย่างไร ต่อไปนับจากนี้ ขอแต่ละกลุ่มนำเสนอผลของกลุ่มย่อยท่านละประมาณ 10 นาทีนะคะ ขอเริ่มจากศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ ทองภักดี ก่อนนะคะ ท่านอาจารย์เป็นผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หรือนิด้า อาจารย์จะมาสรุปผลการคุยในเรื่องของภาคราชการเรียนเชิญอาจารย์ค่ะ

ศ.ดร.ณัฐพงษ์ : ขอบคุณมากครับ นมัสการพระคุณท่านแล้วก็สวัสดีแขกผู้มีเกียรติทุกท่านครับ ในส่วนของราชการ เราก็เริ่มโดยได้รับความกรุณาจากวิทยากรสองท่านนะครับมาจากสภาพัฒน์เพื่ออธิบายว่า แผน 11 มีพื้นฐานในการใช้เศรษฐกิจพอเพียงอย่างไร แผนมีทิศทางอย่างไรใน 5 ปีข้างหน้า แล้วท่านผู้แทนจากกรมราชทัณฑ์ ท่านก็มาอธิบายว่ากรมราชทัณฑ์ที่ได้รางวัลประกวดเศรษฐกิจพอเพียงมีวิธีการอย่างไรที่ทำให้องค์กร เป็นองค์กรแห่งความพอเพียง มีมาตรฐาน วิธีการอย่างไร เสร็จแล้วเราก็ระดมความคิดกัน ในการระดมความคิดนี้จริง ๆ ก็อาจารย์อภิชัยให้โจทย์มา 4-5 ข้อ เนื่องจากเวลาจำกัด เราก็ทำได้แค่ 3 ข้อ แต่ก็คิดว่าครบถ้วน ในแง่ที่ว่ามองภาพว่าในอนาคตอีก 10 ปีข้างหน้าเราไม่คุยเรื่องเดิมละ เราจะมาคุยเรื่องใหม่ เพราะคิดว่ามันคงมีความก้าวหน้าขึ้นมา

เรื่องแรกที่เราคุยกันที่สำคัญ ตอนเข้านี้จะมีเสียงที่บ่นชัดเจนว่ากลุ่มอาจารย์สุขสรรค์ กลุ่มธุรกิจ นอกจากท่านจะดูหนุ่มกว่าผม ไวกว่าผมแล้วนี้ รู้สึกภาคธุรกิจมันเคลื่อนไหวเร็วกว่าราชการเยอะในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง คำถามแรกที่พวกเขามาทำความเข้าใจกัน ว่าทำไม ราชการเราเคลื่อนไหวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงช้า จริงหรือเปล่า คำตอบคือจริง จริงมาก ช้ากว่าภาคธุรกิจ ช้ากว่าภาคประชาสังคม ช้ากว่าภาคชุมชน คำถามเรื่องนี้ต่อมาก็คือว่า เอ๊ะ เรื่องนี้มันช้าเพราะอะไร เชื่องช้า เหตุผลหนึ่งก็คือ โอเค ไม่ต้องน่าอายมาก เพราะว่าหน่วยงานราชการหลายหน่วยงานไปทำให้สังคมมีความพอเพียง เป็นพันธกิจส่วนนั้น เราก็ได้ convince ส่วนนั้นไป แต่ที่ตัวองค์กรราชการเองนี้ให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาองค์กร เพื่อพัฒนาการทำงาน ช้ากว่าภาคเอกชน ช้ากว่าภาคชุมชน เหตุผลสำคัญ และเป็นเหตุผลพื้นฐาน คือว่าราชการเอง ขาดเจ้าภาพ ขาดแรงจูงใจ ที่ภาคธุรกิจเร็วนี้จริง ๆ แล้วเพราะว่ามันเกิดวิกฤติ ธุรกิจอยู่ไม่ได้ แล้วbottom line มันชัดเจนอยู่ไม่ได้ ผู้บริหารเป็นเจ้าภาพที่บอกว่าต้องพองค์กรให้ไปรอด ทำไมชุมชนถึงรวดเร็ว เพราะชุมชนอยู่ไม่ได้ เป็นหนี้เป็นสินเยอะ เห็นปัญหาชัด คือ ผู้นำชุมชนบอกว่าคนในชุมชนอยู่ไม่ได้แล้ว เมื่อเป็นอย่างนี้จากแรงกดดันภายนอกและมีเจ้าภาพ พวกนี้ก็เลยมหาทางพัฒนาใหม่ แล้วก็ใช้เศรษฐกิจพอเพียง ภาคราชการไม่ใช่ไม่มีปัญหา ไม่ใช่ไม่มีวิกฤติ มีปัญหาอยู่ นโยบายก็ไปคนละทาง แผน การใช้งบประมาณ ก็ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ เป็นเรื่องที่เห็นชัด แต่มันขาดเจ้าภาพที่ทำ เพราะฉะนั้นเหตุผลแรกที่สำคัญ ก็คือว่า ที่ราชการขาดเรื่องการใช้เศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาองค์กรอย่างจริงจัง ไม่ใช่เพราะว่าไม่มีปัญหา เพราะว่าขาดเจ้าภาพ ขาดความรู้สึกรู้สึกว่า แรงจูงใจ ที่มันเกิดปัญหาขึ้นมาจริง เพราะฉะนั้นผู้นำหรือผู้บริหารองค์กร ถึงมีความสำคัญ จากประสบการณ์ของทั้ง ธกส. ราชทัณฑ์ แล้วก็ที่มีประสบการณ์สำเร็จ ผู้นำต้องเป็นผู้เริ่ม ผู้นำระดับสูงต้องเป็นผู้เริ่มถึงจะทำให้ทั้งองค์กรมีการขับเคลื่อนขึ้นมาได้ พูดย่าง ๆ ก็ต้องมีเจ้าภาพขึ้นมา แล้วก็ตัวอย่างที่จะใช้ภาคราชการจะเป็นตัวแบบนี้ก็น้อยอยู่ ของอาจารย์ภาคธุรกิจมีข้อดี คือมีองค์กรที่ขับเคลื่อนชัดเจน มีการประกวดต่อเนื่อง มีคนอย่างอาจารย์สุขสรรค์ หลาย ๆ คน คนอย่างอาจารย์อภิรักษ์หลาย ๆ คน อาจารย์ปัทมวณะ มาสังเคราะห์ว่า ทำไมภาคเอกชนถึงมีรูปแบบ ยังไง แต่ภาคราชการยังขาดตรงนี้อยู่ ยังขาดตัวรูปแบบ ที่จะใช้ ขาดองค์ความรู้ทั่วไป ประกอบกับราชการมีลักษณะเป็น top-down นะ สังกันมา เพราะมันไม่มีกลไกในการปฏิบัติ แล้วหัวหน้าไม่สั่ง หรือไม่รู้สึกนี้ เพราะฉะนั้นองค์กรมันดำเนินการไปไม่ได้ ขาดความรู้ความเข้าใจ เพราะฉะนั้นประเด็นแรกที่เราเห็น โอเค นายยังขาดการเคลื่อนไหวที่ชัดเจน ในอดีต ที่นี้อาจจะเป็นอย่างไร เราก็มาคุยกันต่อ

แนวทางในการขับเคลื่อนในทศวรรษหน้าคือ อันที่หนึ่ง แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ฉบับที่ 11 นี้ก็เป็นแผนที่เรียกว่า ครอบคลุมนะ มองในเรื่องความเสี่ยง มองในเรื่องภูมิคุ้มกัน มองในแง่ที่จะทำยังไงที่จะทำให้เราอยู่ได้อย่างสมดุลยั่งยืน เพราะฉะนั้นก็เป็นแนวทางปฏิบัติได้เนะครับ ที่นี้ถ้าจะปฏิบัติได้นี้ก็จะต้องมีการถอดบทเรียนจากหน่วยงานที่มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ เฝื่อนใจความสำเร็จคืออะไร แต่พวกเราเน้นกันเยอะนะว่า พอดีคุยกับราชทัณฑ์นี้ ราชทัณฑ์ก็สำเร็จ

นะ แต่ว่าเราคงไม่อยากใกล้ชิดราชทัณฑ์มาก คงจะแตกต่างกันเยอะ เพราะว่าเราคงไม่มีประสบการณ์มากขนาดนั้น ในเรื่องที่จะทำให้ลูกศิษย์ไง แต่ความหมายคือว่ามันสามารถมีบทเรียนที่เอาไปใช้ในราชการทั่วไปได้ เพราะฉะนั้นการถอดบทเรียนหน่วยงานที่สำเร็จ ก็เป็นเรื่องสำคัญ ซึ่งโยงต่อมาว่าแนวทางหนึ่งในเรื่องของการจัดการประกวดนี่ก็เป็นสิ่งที่จะช่วยได้ เพราะว่าเมื่อมีการประกวด ให้เรียนรู้ด้วยกัน แล้วถอดองค์ความรู้ได้นี้มันก็จะเห็นภาพชัดเจน จุดสำคัญคือการกำหนดให้เห็นภาพชัดว่าเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กร ถ้าจะให้มีการเคลื่อนไหวได้ ก็คือการเป็นวัฒนธรรมหรือค่านิยมหนึ่งขององค์กรที่ทำให้รู้สึกว่าการสร้างเศรษฐกิจพอเพียงนี้ใช้เพื่อทำให้คนในองค์กรสามารถอยู่ได้ องค์กรสามารถพัฒนาขึ้นมาได้ อันที่หนึ่งก็คือว่า ใช้แผนเป็นหลัก ถอดบทเรียน ซึ่งการถอดบทเรียนได้ ความหมายคือต้องมีการสร้างให้องค์กรมีความรู้สึกรู้ว่าวัฒนธรรมของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกวดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่ทำให้เราสามารถที่จะใช้มันได้ นะครับ

เครื่องมือที่สองที่สำคัญ แล้วก็เถียงกันเยอะเหมือนกัน คือเรื่องของการใช้ KPI ที่ว่าการใช้ KPI หรือดัชนีผลปฏิบัติงาน มันมีข้อดีในแง่ที่ว่า อย่างที่ผมพูดในครั้งแรกที่ว่า ราชการโดยธรรมชาติไม่ใช่มีความเลวร้ายของคนหรืออะไร โดยธรรมชาติจะไม่ค่อยมีการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมได้เร็วเท่าภาคเอกชนเป็นธรรมดา ขาดเจ้าภาพ KPI คือ การสร้างเจ้าภาพ คือตัวบอกว่าถ้าองค์กรนี้ไม่ทำอย่างนี้ ไม่ค่อยดีละ ก็ต้องทำ มันก็เริ่มมีเจ้าภาพ ผู้บริหารต้องมาทำละ แต่ KPI นี้จะต้องเน้นในแง่ที่ว่าเพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กร ซึ่งแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นเมื่อเป็น KPI จาก กพร. หรือจากใครที่เป็นแนวทางใหญ่ แนวทางย่อยที่ว่าจะวัดยังไงต้องมาจากองค์กร ต้องมีการระเบิดจากข้างใน ต้องมีความรู้สึกรู้ว่าองค์กรนี้ต้องการอย่างนี้ก็คือความพอเพียงขององค์กร ซึ่งตรงนี้จะช่วยสร้างได้ สร้างแรงกระตุ้น สร้างเงื่อนไขในการระเบิดจากข้างในที่เหมาะสมกับตัวองค์กรเอง แล้วก็นำพวกนี้ไปโยงเกี่ยวกับเรื่องการเงินรางวัล ก็สามารถทำให้เราสร้างได้

เครื่องมืออีกอันหนึ่งนอกจากเรื่องของแผน เรื่องของการประกวด เรื่องของ KPI คือเรื่องของ Knowledge Forum ก็คือว่า ราชการ ถึงแม้ว่าผู้บริหารอาจจะไม่ได้สนใจมาก แต่ต่อไปถ้ามี KPI เขาต้องสนใจแหละ แต่ก็หลายคนที่ไม่สนใจอยู่ ท้ายๆนี้จะสร้าง Forum ที่จะมาแลกเปลี่ยนกันได้ Forum ที่พูดถึง ก็อาจจะเป็นเวทีที่ สกว.จัดแบบนี้ หรือต่อไปถ้าสมมติจะมีจัดผู้มีประสบการณ์มาทำได้ รวมทั้งเรื่องของการใช้เว็บไซต์ รวมทั้งเรื่องของการใช้เว็บบอร์ด คือพูดง่าย ๆ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตนี่ที่จะมีการแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งจะทำให้มีลักษณะการทำงานที่เรียกว่าทำงานได้อย่างต่อเนื่องไป นั่นก็คือแนวทางที่จะทำไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของแผน KPI การประกวด การทำ Knowledge Forum ขึ้นมา ที่จะทำให้ได้ นะครับ ซึ่งองค์ความรู้ที่ต้องการจะมีอะไรบ้างอันหนึ่งก็คือคำว่า องค์กรราชการที่มีความพอเพียงเป็นอย่างไร KPI จะมีลักษณะ อย่งไร อันนี้คือคิดเริ่มต้น แต่ว่าลักษณะจริง ๆ ก็คงจะสร้างองค์ความรู้ สร้างเหตุสร้างผลขึ้นมาว่าเป็นอย่างไร อันที่สองก็คือ เราพูดถึงผู้บริหารเยอะ แต่ละคนจะมีความเหมือนกันว่า ผู้บริหารราชการจริง ๆ แล้วนี่มีความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงขนาดไหน และมีปัญหาอุปสรรคอะไรในการใช้ ที่เขาไม่ใช่ หรือไม่

กระตือรือร้นมาก เพราะอาจจะไม่รู้สึกรู้ว่ามีความสำคัญอย่างไร อาจจะมีความเข้าใจว่าเศรษฐกิจพอเพียงยังเป็นเรื่องของเกษตรอยู่ก็ได้ เพราะฉะนั้นองค์ความรู้ตรงนี้ยังขาดอยู่ แล้วก็เรื่องอันหนึ่งที่คิดว่ามีผลมาก ถ้าจะให้ราชการพอเพียงได้ ข้าราชการจะต้องมีความพอเพียง คือไม่เป็นหนี้เป็นสิน เพราะฉะนั้น การที่จะศึกษาว่าทำอะไรให้ข้าราชการไว้หนี้ ทำอย่างไรจะให้มีการทำบัญชีครัวเรือนสำหรับราชการ ทำอย่างไรให้ข้าราชการมีการเรียนรู้ในเรื่องของการใช้เงิน financial literacy ทำนองนี้ก็คือสิ่งที่สำคัญด้วย เพราะฉะนั้นองค์ความรู้ในสามเรื่องนี้ ว่าองค์กรพอเพียงเป็นอย่างไร KPI เป็นอย่างไร ผู้บริหารมีความรู้สึกรู้ได้อย่างไร อุปสรรคเป็นอย่างไร เรื่องการสร้างความรู้พอเพียงในระดับราชการเป็นอย่างไร ก็เป็นสิ่งที่ยังขาดอยู่ในตอนนี้ ครับ

ผมก็คิดว่าต้องขอบคุณ อันนี้ผมเป็นคนสรุปนะ แต่ว่าสรุปมาจากความคิดเห็นของผู้เข้าร่วม ซึ่งได้แสดงกันอย่างกว้างขวาง ถ้าผมสรุปผิดไปก็ต้องถือเป็นความผิดของผมนะครับ ก็ขอสรุปจบแค่นี้ละกัน ขอบคุณมากครับ

รศ.ดร. ปัทมาวดี : ขอบพระคุณท่านอาจารย์ณัฐพงศ์ค่ะ ดิฉันยังไม่สรุปตอนนี้ละคะ ไว้เดี๋ยวรวบรวมอีกทีหนึ่ง ก็เรียนเชิญตัวแทนจากกลุ่มธุรกิจนะคะ เชิญ ดร.สุขสรวงศ์นะคะ เรียนเชิญเลยคะ

รศ. ดร.สุขสรวงศ์ : กราบนมัสการพระคุณเจ้า แล้วแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน สิ่งทีภาคธุรกิจได้ทำในตอนบายนี้นี้ก็คือได้แบ่งกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ เพื่อที่จะระดมสมอง ว่าอุปสรรคของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในภาคธุรกิจ มีอะไรบ้าง และแนวทางที่จะแก้ไข หรือว่าข้ามอุปสรรคเหล่านั้นมีอะไรบ้าง ซึ่งก็ได้สรุปออกมา 3 หัวข้อใหญ่ ๆ ด้วยกัน

อันที่หนึ่ง ก็คือ เรื่องของอุปสรรค ก็ยังเป็นปัญหาเดิม ๆ ที่บอกว่านักธุรกิจยังขาดความเข้าใจ และการรับรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ คือในภาคธุรกิจ มันมีความจำเป็นอย่างยิ่งเลยที่ต้องนำเสนอให้เขาเห็นว่าการใช้เศรษฐกิจพอเพียงมันมีประโยชน์อย่างไรกับเขา ในฐานะนักธุรกิจ ทุกวันนี้ยังมีความเข้าใจผิดอยู่ว่าถ้าใช้เศรษฐกิจพอเพียงก็แค่นี้ ก็คือพอเพียงแค่นี้ ใช่มั้ยครับ คือมันอาจจะไม่ก้าวหน้า ไม่พัฒนาอะไรมากมาย อันนั้นคือความเข้าใจที่ยังเกิดอยู่ในหมู่นักธุรกิจ เหล่านี้นะครับ

อันที่สองก็คือขาดตัวอย่างที่ชัดเจนและหลากหลายของการดำเนินธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เขายกตัวอย่างมาว่า องค์กรหนึ่งใช้เศรษฐกิจพอเพียงประสบความสำเร็จ องค์กรเขาไปใช้อาจจะเจ๊งเลยก็ได้ เพราะฉะนั้นอันนี้เขาอยากจะเห็นว่ามีตัวอย่างหลากหลาย ขาดที่ปรึกษาในการดำเนินการธุรกิจตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือไม่มีที่ปรึกษา อยากเหลือเกิน แต่ไม่มีที่ปรึกษานะครับ

อันถัดไปนะครับ ขาดการส่งเสริมจากภาครัฐ ไม่ได้มีการส่งเสริมตั้งแต่ต้น หมายความว่าธุรกิจที่ได้รับรางวัล หรืออะไรต่าง ๆ นานา ที่ภาครัฐส่งเสริม คือ เขาทำคืออยู่แล้ว แล้วไปจับเขามา แล้วก็มานำเสนอ แต่สิ่งที่เขาอยากได้ เขาบอกว่าเป็นอุปสรรคก็คือ น่าจะไปหาธุรกิจเล็ก ๆ แล้วก็ช่วยเขาในการพัฒนาให้เป็นเศรษฐกิจพอเพียง อันนี้ก็คืออุปสรรคที่ได้อีกอันหนึ่งนะครับ

อุปสรรคอันสุดท้ายก็คือว่า reward และ incentive คือรางวัลแล้วก็เงินจูงใจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในระดับบริษัทเอง หรือในระดับที่ใหญ่กว่านั้นอย่างเช่น รางวัลของ TQA TQM หรืออะไรก็ได้ แต่ยังคงส่งเสริมการทำความดีระยะสั้นอยู่ เพราะฉะนั้นอันนี้จะทำอย่างไรถ้าสมมติว่าทุกคนยังยอมรับการทำความดีระยะสั้นสูงสุดระยะสั้นตลอดเวลาอย่างนี้ มันก็ยังเป็นอุปสรรคอยู่นะครับ พอธุรกิจที่ทำความดีระยะสั้นแล้วก็ได้รับการชมเชย ได้รับรางวัล มันก็ส่งเสริมการบริหารภายในธุรกิจตัวเองตามแบบสั้น ๆ ด้วย อันนี้คืออุปสรรคนะครับ

แนวทางในการแก้ไขที่เราคุยกันเมื่อตอนบ่ายนี้ ก็คือว่า ต้องเริ่มที่ตัวเองก่อน อยากจะใช้ อยากจะทำอะไร ทำอะไรได้ทำเลยนะครับ อันนี้คือที่เขาคุยกัน อันที่สองคือ ขอให้มีคนทำให้ คำปรึกษา อันนี้เขาต้องการว่าอยากจะให้คนมีคำปรึกษานะครับ แล้วก็อีกส่วนหนึ่งคือ ปัญหาของการทำความดีระยะสั้นนี้มันมาจากกรรมการบริษัทหรือบอร์ดของบริษัทต่าง ๆ ที่เป็นตัวแทนของผู้ถือหุ้นบ้าง หรือว่าเป็นตัวกรรมการอิสระบ้าง ซึ่งคนเหล่านี้จะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของธุรกิจ ถ้าทำความดีระยะสั้นก็จะบังคับให้ทำความดีระยะสั้นตลอดเวลา เพราะฉะนั้นข้อเสนอหนึ่งที่ก็จะแก้ปัญหาตรงนี้ก็คือว่า อยากจะให้เราไปร่วมมือกับสถาบันพัฒนากรรมการบริษัทไทย หรือ IOD Institute Director นะครับ เพื่อขยายผลระดับนโยบายของบริษัทต่าง ๆ คือในอดีตที่ผ่านมา พวกผมก็เคยไปทำ แต่มันไม่ต่อเนื่อง ก็คือครั้งเดียวแล้วจบไป แต่ว่าสิ่งที่เขาอยากเห็นคือการต่อยอด ขยายผลเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องในหมู่ของบอร์ด ของบริษัทในประเทศไทย

อีกอันหนึ่ง ก็คือว่าอยากจะให้ทำงานร่วมกับสื่อมากขึ้นในการเผยแพร่ตัวอย่างที่ชัดเจน การใช้งานจริงของการดำเนินธุรกิจของเศรษฐกิจพอเพียง จากงานวิจัยเมื่อเช้านี้ที่ผมนำเสนอให้ทุกท่านทราบ ผมการันตีได้เลย รับประกันได้เลยว่า ถ้านักธุรกิจทราบว่าการดำเนินงาน จะแข่งขันได้ จะมีนวัตกรรมสูง จะมีความเสี่ยงต่ำ เหล่านี้เขาอยากจะได้ทั้งนั้น เขาอยากจะได้แบบนี้ แต่ปัญหาก็คือว่ามันไม่มีคนสื่อสารออกไปให้เขาทราบ อันนี้เราก็อาจจะต้องทำงานกับสื่อมากขึ้น นอกเหนือจากสื่อแล้ว เรายังจะต้องรณรงค์กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของธุรกิจให้ดำเนินการของธุรกิจตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้น อย่างเช่น ถ้าจะรับประทานอาหาร หรือซื้อผักสดอะไรต่าง ๆ ก็ต้องเลือกเฉพาะธุรกิจที่เป็นแนวเศรษฐกิจพอเพียงเพราะมันใจได้ว่าไม่มียาพิษอะไรอย่างนี้ คือเราอาจจะต้องรณรงค์ ไม่ใช่เฉพาะผู้บริโภคอย่างเดียว แต่ว่าผู้ค้าวัตถุดิบด้วย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของภาคธุรกิจทั้งหมด อันนี้ถ้าเราสามารถรณรงค์ทำอย่างนี้ได้ก็น่าจะดี

อีกข้อเสนอแนะหนึ่ง คือ พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละสาขาน อย่างเช่น เศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางการตลาดทำอย่างไร เศรษฐกิจพอเพียงเรื่องของการเงิน และการลงทุนทำอย่างไร ถ้ามีตรงนี้จะช่วยให้การขับเคลื่อนได้ดีมากขึ้นเยอะเลย พัฒนาความรู้ในการประเมินตนเองว่าเป็นธุรกิจเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่ อันนี้เขาก็อยากได้เครื่องมือในการพัฒนาตัวเอง ถ้าเราสามารถมีเครื่องมือตัวนี้ ทำให้แพร่หลายออกไป ก็น่าจะดีขึ้น ซึ่งจริง ๆ เรามีตัวชี้วัด มี

รายงานตรงนี้อยู่แล้ว แต่ว่าอย่างที่ผมเรียนให้ทราบว่าเราต้องการการเผยแพร่ออกไปมากกว่านี้อาจจะต้องทำงานกับเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น

ที่นี้คำถามข้อที่สาม ก็คือ มีความเป็นไปได้หรือไม่ที่นอกจากจะทำในรูปกลุ่มธุรกิจของแต่ละธุรกิจแล้ว ยังจะสร้างเครือข่ายในรูปของ cluster ในรูปของ SME ตรงนี้ปรากฏว่าทางนักธุรกิจเขาบอกว่า เขาทำกันอยู่แล้ว เขามีกันอยู่แล้วหลังจากวิกฤตการณ์หรืออะไรก็แล้วแต่ การที่จะต่อรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับภาครัฐนี้เขารวมกลุ่มกันอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นคำตอบก็คือว่ามีอยู่แล้ว และก็แบ่งปันความรู้กัน และก็ทำงานด้วยกันอยู่แล้ว แต่ว่าข้อเสนอแนะอย่างหนึ่งที่เขาให้มาก็คือว่า ถ้าต้องการจะขยายผลของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อย่าไปสร้างโครงสร้างใหม่ คือเรามีโครงสร้างทางธุรกิจอยู่แล้ว อย่างเช่น สมาคมการจัดการ IOD ที่ผมพูดไปเมื่อสักครู่นี้ สมาคมการค้า สมาคมการจัดการบุคลากรแห่งประเทศไทยเหล่านี้ ซึ่งพวกนี้สามารถที่จะช่วยให้เราขยายผลเรื่องของการนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในภาคธุรกิจได้เป็นอย่างดีอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นนี่คือคำแนะนำครับ ขอขอบคุณครับ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบพระคุณ ดร. สุขสรรค์ณะคะ ขออนุญาตไปที่กลุ่มต่อไปเลยนะคะ ขอเรียนเชิญคุณวรเดช จากกลุ่มเรื่องศาสนา บ้าน วัดและโรงเรียนคะ มีเวลาประมาณ 10 นาที

คุณวรเดช : กราบนมัสการพระคุณเจ้า กราบเรียนท่านผู้เข้าร่วมสัมมนาที่เคารพทุกท่าน กลุ่มของศาสนาและวัฒนธรรม หรือใช้โมเดล บ้าน วัด โรงเรียน ผลงานในอดีตที่ทำมาก็ได้ผลตามสมควร พระท่านก็พยายามรวมกลุ่มกันร่วมกับชาวบ้าน แต่ปัญหาใหญ่ก็คือ ขณะนี้กระแสวัตถุนิยม บริโภคนิยมแรง ทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยเข้าวัด แล้วที่มาเข้าวัดส่วนมากก็จะเป็นคนสูงวัย ขณะเดียวกันโรงเรียนซึ่งอยู่ใกล้ ๆ วัน และโรงเรียนทั่วประเทศในชนบทแทบทั้งหมดก็อยู่ในที่ของวัด แต่ความสัมพันธ์ก็ห่างเหินกัน แล้วเด็กนักเรียนถ้าเพื่อว่าไม่ได้เห็นคุณค่า บ้าน กับวัด กับโรงเรียนหากไม่ได้ร่วมมือกันจริง ทศนะของเด็กต่อพระศาสนาก็จะน้อยลง นี่เป็นอุปสรรคต่าง ๆ แต่ผลสำเร็จก็มีเหมือนกัน อย่างเช่น ถ้าท่านรวมกลุ่มกันเข้มแข็งทำประโยชน์ให้ชุมชน อย่างเช่นที่ทำมาก็มีเรื่องของสิ่งแวดล้อม สัจจะสะสอทรัพย์ สัจจะออมทรัพย์ อย่างที่จันทบุรีที่ท่านทำ มีเงินทุนตั้ง 800 กว่าล้านหลายชุมชน หรือว่าการที่เราส่งวิทยากรไปในคุก ผู้ที่ต้องขังก็จะมาสามารถดีขึ้นได้จากการกรรมฐาน แล้วอีกอันหนึ่งที่เป็นปัญหาใหญ่ก็คือ รัฐบาลขาดนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมกิจการพระศาสนา ทั้งพระทั้งฆราวาสที่ทำงานศาสนาส่วนมากจะต้องหาเงินช่วยเหลือตัวเอง ซึ่งเรื่องนี้ก็มีสถิติที่น่าคิด เราประเทศไทยสามะโนประชากร ครั้งแรกปลายสมัยรัชกาลที่ 5 ขณะนั้นมีประชากรไทยอยู่ 8 ล้านคน 8 ล้านคนนี่ก็พระเณร 3-4 แสนเหมือนกัน แล้วก็ขณะนี้สามะโนประชากรหลังสุดขึ้นไปเกือบ 70 ล้านแล้วพระก็ลดลงอีก จริง ๆ 3 แสนกว่ารูปเรานับกลางพรรษา ถ้านับนอกพรรษาพระที่อยู่ระยะยาวก็อาจจะสักแสนกว่ารูป เณรก็อาจจะแสนกว่ารูป เพราะฉะนั้นขณะนี้พระก็นักมากที่ว่าต้องทำงานกับประชากรจำนวนมาก แล้วปัญหาที่ว่าใหญ่มากก็คือช่องว่างสมัยก่อนพระท่านเป็นผู้รู้ รู้หนังสือ รู้เท่าทัน เดียวนี้ถ้าพระไม่ได้ศึกษา ไม่เท่าทันโลก สอนเขาเขาก็ไม่ยอมรับอีก

เพราะเขาเก่งกว่าได้ออกเตอร์ จบปริญญาแน่นนี่มันก็ไม่ค่อยฟัง แต่ว่าถ้าจัดให้ดี ๆ อย่างตัวอย่าง โรงเรียนวิถิพุทธ ขณะนี้ขึ้นทะเบียน 12,000 แห่ง จากโรงเรียนที่สังกัดสพฐ. 29,000 แห่ง แต่ที่ประสบความสำเร็จจริง ๆ ที่เราประเมินกันมันก็จะมียก 500-1,000 แห่ง ที่ประสบความสำเร็จมาก และกลาง ๆ อาจจะบอกว่าหลายพันแห่ง หลายแห่งก็พุทธแต่ป้ายเหมือนกับโรงเรียนสีขาวมันก็ขาว แต่ป้าย แต่ข้างในก็ขายยา อบายมุขเยอะเยอะหลอกล่อเด็ก โรงเรียนวิถิพุทธที่ประสบความสำเร็จมากก็อย่างเช่นอนุบาลหนูน้อยเด็วนี่เปลี่ยนเป็นสยามสามไตร รุ่งอรุณ ทอสี อะไรพวกนี้ แล้วโรงเรียนวิถิพุทธที่ทำอยู่มันก็จะมียกระดับแล้วแต่ว่าท่านจะวางนโยบายอย่างไร อย่างรุ่งอรุณนี่เป็นโรงเรียนซุเปอร์ไฮโซนะครับ พ่อแม่จะต้องมารับส่งลูกด้วยตัวเองให้ได้ สอดสัมภาษณ์นี้ไม่สัมภาษณ์เด็กสัมภาษณ์พ่อแม่ ปลัดกระทรวงหลายคนอยากจะเข้า พ่อแม่ อยากเห็น โรงเรียนดีมาก เด็กฉลาดมาก เด็กรวยแต่ติดดินมาก ผมไปเยี่ยมทั้งสองแห่งแต่ทอสีไม่ได้ไป ไปรุ่งอรุณกับหนูน้อยฉลาด เรียนอย่างมีความสุข แล้วก็ป็นวิถีชีวิตจริง ๆ สัมมาทิฐิ ความมีกัลยาณมิตรเป็นวิถีชีวิต อันนี้เป็นตัวอย่างที่เราประสบความสำเร็จ

สำหรับในทศวรรษหน้าก็คงจะพยายามกันมากขึ้น แล้วจริง ๆ ถ้าเราประเมินกัน การทำลายล้างตัวเองของเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีหรือว่าของบริโภคนิยมอันนี้รวดเร็วมาก เราเองก็เห็นกันว่าเมื่อสัดส่วนการทำลายล้างรุนแรง รวดเร็ว ฝ่ายที่ต่อต้าน หรือฝ่ายที่สร้างสรรค์นี้ อาจารย์พุทธทาสท่านเคยบอกตั้ง 40-50 ปีก่อนว่าเขาว่า ท่านดูในชีวะนะผมโคทไว้อยู่ เขาว่าคนมีธรรมะเป็นคนถ่วงโลก ท่านบอกก็ถูกของเขาแล้วก็ถ่วงโลกให้หายนะช้าลง ซึ่งเดี๋ยวนี้นั้นก็เป็นความจริงทุกอย่าง ท่านบอกว่าศีลธรรมไม่กลับมาโลกาวินาศ โลกาวินาศนี้ไม่ใช่จะนะ บางคนไปโคทผิดว่าจะ ท่านบอกจะวินาศเลยนะ ท่านบอกถ้าศีลธรรมกลับมาโลกาจะสงบเย็น ศีลธรรมขณะนี้ไม่กลับมาโลกาวินาศแล้วท่านบอกอีกอันหนึ่งพวกมีธรรมะนี้ เขากล่าวหาว่าเราถอยหลังเข้าคลอง ท่านก็บอกถูกของเขาแล้ว เราถอยหลังเข้าทำนองคลองธรรมที่ถูกต้องเราไม่เคล็ดเปิดเปิงเป็นเรือขาดหางเสือที่ทิ้งไปอย่างทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นความมีสติ เราจะต้องมั่นใจ ฝ่ายศาสนาเองจะต้องมั่นใจว่าวิถีพอฟังก็ทางรอดไม่ใช่แค่ทางเลี้ยว แล้วเป็นแค่ทางรอดทางเดียว แล้วขณะนี้เมื่อมองในภาพรวมแล้ว ขณะนี้การพัฒนาระแสหลักของโลกถึงทางตันแล้วนะครับ ไม่ใช่ว่าเอเชียจะรุ่งเรื่องนะครับ ขณะนี้จีนและญี่ปุ่นก็เริ่มชะงักงัน ถ้าใครดูสารคดีของ BBC เป็นชุดนี้ ประมาณ 10 ตอน เบื้องหลังของจีนนี้เต็มไปด้วยปัญหาหมดครับ สิ่งแวดล้อมเสียหาย ช่องว่างระหว่างคนรวยคนจน เสรีภาพ สารพัดเรื่องละเทะไปหมดแล้วจีนอาศัยจังหวะที่ว่าฉายโอกาสที่ว่าแรงงานถูกทรัพยากรเยอะ ใช้ economy of scale ผลิตมาก ๆ ถูก เป็นโรงงานของโลก 60-70% อาศัยเติบโตมาจากอย่างนี้ แล้วถ้าเผื่อระเบิดคือเศรษฐกิจจีนระเบิดมันก็จะกระเทือนไปทั่วโลก ขณะนี้อเมริกาก็เซ ยุโรปก็ทรุด ญี่ปุ่นก็ stackflation อยู่กับที่ไม่โต ในขณะที่เดียวกันก็ inflation ด้วย 10 กว่า 20 ปีไม่มีใครรู้ได้ ญี่ปุ่นเปลี่ยนนายกเป็นว่าเล่น เหล่านี้มันไม่รอดทั้งนั้น แล้วคนก็มีแต่ความทุกข์ ญี่ปุ่นนี่เพิ่งเปลี่ยนธรรมเนียมเดี๋ยวนี้นะเขาไม่ใส่เสื้อนอกทำงานแล้วใส่เสื้อเชิ้ตอย่างเดียว ผมเองตั้งแต่จบจุฬาปี 1 นี้ ผมตั้งใจผมจะไม่ผูกไทด์ แล้วผมเข้า

320

พุทธศาสนาเราไม่ใช่ เรามีสองฝ่าย คุณธรรม ฝ่ายที่รู้เท่าทันธรรมชาติของโลกและชีวิตฝ่ายหนึ่ง และคุณธรรมฝ่ายที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมันก็จะมีความ 13-14 ต่อมาซึ่งมีหมวดเยอะแยะ ถ้าเราใช้รูปแบบอย่างนี้นะ ท่านลองดู มันจะมีข้อคิดที่ว่าเรามั่นใจ เพราะฉะนั้นขณะนี้คำตอบอยู่ที่ใจของทุกคน ปฏิวัติขั้นนี้ ครั้งนี้เป็นการปฏิวัติครั้งสุดท้าย มนุษยชาติจะรอดหรือไม่รอด ณ อนาคตนักวิทยาศาสตร์ตรงกันหมดแล้วนะครับ เหลืออีกแค่ 30-40 ปีแล้วต้องสตาร์ทแต่วันนี้ไม่งั้นธรรมชาติมันจะถึง point of no return ถ้าทริกเกอร์ มันมีกลไกมันที่จะทำให้ถล่มอย่างยั่งยืนซึ่งทางกลับ ซึ่งเราต้องมั่นใจและเริ่มปฏิบัติที่ใจแต่ละคน ขอบขอบคุณครับ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบคุณนะคะ เชสชั้นต่อไปเรียนเชิญ ดร. ปรียานุชนะคะ ในเรื่องของสถาบันการศึกษาค่ะ

ดร.ปรียานุช : กราบนมัสการพระคุณเจ้า เรียนท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน จริงๆ ฟังอาจารย์วรเดชก็สนุกนะคะ อยากจะแบ่งเวลาตัวเองให้ จะได้ฟังไปเรื่อย ๆ นะคะ แต่ว่าเพื่อน ๆ ในห้องการขับเคลื่อนด้านสถาบันการศึกษาก็คงจะไม่ยอมนะคะ คงอยากจะให้รายงานในส่วนที่เราได้คุยกันไป ขออนุญาตนะคะ เหลียวหลังก่อนที่จะมองไปข้างหน้านะคะ ในห้องสถาบันการศึกษาเราก็ได้เหลียวหลังไปว่า 10 ปีที่ผ่านมาเราทำอะไรไปแล้วบ้าง เพื่อหาจุดที่เราจะต้องมาอุดรูรั่ว ช่องโหว่ เพื่อที่จะได้ทำให้ดีขึ้น เพื่อที่จะกำหนดทิศทางการขับเคลื่อนด้านการศึกษาในอีก 10 ปีข้างหน้า ในมุมมองของตัวเองแล้ว ผู้ที่เข้าร่วมในห้องก็มีประมาณเกือบ 40 ท่าน ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเราเริ่มขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจริง ๆ ก็คือ 2547 ตั้งแต่มีคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ก่อนหน้านั้นก็จะในช่วงแห่งการถอดรหัสบ้าง ทำความเข้าใจบ้าง ทุก ๆ ที่มีการสัมมนาเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงทุกครั้งก็จะบอกว่าต้องเอาเรื่องนี้เข้าหลักสูตร ต้องให้เด็กและเยาวชนได้เข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ต้องให้เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตตามเศรษฐกิจพอเพียง นี่ก็ทุกครั้งที่มีการสัมมนาจะต้องมีบทสรุปแบบนี้ แล้วข้อเสนอแนะแบบนี้ ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ณ วันนี้เราคงจะพูดได้ว่าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้เข้าสู่หลักสูตรแล้วเป็นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรรศน. รวมทั้งอาชีวศึกษา ซึ่งบรรจุไว้ในหลักสูตรชัดเจน นั่นหมายความว่าสิ่งที่เราทุกคนพูดว่าจะต้องทำก็ได้ทำไปแล้ว แต่ทำแล้วเกิดผลอย่างไร ยังไม่ครอบคลุม ยังต้องมีการพัฒนาคุณภาพ ยังต้องสร้างความเข้าใจอีก ยังต้องมีตัวอย่างอีกมาก ยังต้องมีการพัฒนาคุณครูอย่างต่อเนื่อง และอื่น ๆ ซึ่งเป็นประเด็นที่เราได้สรุปร่วมกันว่าจะเป็นทิศทางการทำงานในอีก 10 ปีข้างหน้า โดยขอลงในรายละเอียดเป็นเรื่อง ๆ นะคะ ขอเอาเรื่องระบบก่อน คงจะมี 3 เรื่องนะคะ เรื่องระบบ เรื่องตัวคน บุคลากร แล้วก็เรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพของการเรียนรู้เพราะว่าการศึกษาคือเรื่องการเรียนรู้ค่ะ

เรื่องระบบอยู่ในหลักสูตรแล้ว แต่อยู่แค่มัธยมปลายนะคะ แต่ในระดับอุดมศึกษานั้นไม่มีข้อบังคับให้มีการจัดการเรียนรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในภาคอุดมศึกษา ซึ่งตอนนี้ก็ชัดเจนว่ามหาวิทยาลัยต่าง ๆ กระทำการจัดต่อรัฐธรรมนูญ กระทำการจัดต่อแผนการศึกษาแห่งชาติ กระทำ

การขัดต่อ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ แต่ก็จะมีใครไปฟ้องศาลนะคะ อันนี้ก็ขอให้ท่านปฏิบัติตามกฎหมายต่อไปด้วยจิตอาสาความสมัครใจนะคะ เพราะอยู่ในกรอบนโยบายแห่งรัฐ การบริหารราชการแผ่นดิน แผนการจัดการศึกษาแห่งชาติ พรบ. การศึกษาแห่งชาติ แต่ทำไมมหาวิทยาลัยไม่ทำห้องของเราไม่มีคำตอบ มองหน้ากันแล้วก็ งง ๆ ๆ นะคะท่านอาจารย์อภิรักษ์นะ อันนั้นเรื่องที่หนึ่งนะคะ มันต้องอยู่ในระดับอุดมศึกษาด้วย เพราะฉะนั้นที่บอกว่าไม่สอน ไม่มีการจัดการเรียนการสอนเรื่องนี้เราก็ไม่เข้าใจว่าทำไม เรื่องต่อมา KPI ระดับพื้นฐานมีการติดตามโดยตัวชี้วัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษา ท่าน ผอ.เขตพื้นที่การศึกษา ทั้งประถม มัธยม จะได้สองชั้นไม่ได้สองชั้นต่าง ๆ นานา ต้องมีการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาในสังกัด ในพื้นที่รับผิดชอบตรงนี้ก็จะมี KPI ชัดเจน แต่พอไปถึงระดับอุดมศึกษาก็ไม่มีส่วนนี้ปรากฏ ในส่วนของ สมศ. นั้น อาชีวศึกษา กศน. สพฐ. ขึ้นพื้นฐานมีตัวชี้วัด แต่เราก็มองว่ายังไม่ค่อยเข้มข้นเท่าไรนัก น้ำหนักที่ให้น้อยอยู่ควรจะมีการให้น้ำหนักมากกว่านี้ในตัวชี้วัดของสมศ. เพราะจะเป็นตัวที่ทำให้เป็นแรงจูงใจ และแรงบังคับให้สถานศึกษาน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ เพราะฉะนั้นตัวนี้ก็ต้องไปทำงานต่อ ในส่วนของระบบอีกเรื่องหนึ่งคือการติดตามผล ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมาเราบอกว่าต้องเอาไปใส่ในหลักสูตร ตอนนี้เอาไปใส่แล้ว 10 ปีข้างหน้าเรามองว่าระบบการติดตามผลอย่างเข้มข้น อย่างต่อเนื่อง ตัวนี้จะต้องเกิดขึ้นให้ได้เพื่อให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็เกิดผลจริงต่อผู้เรียน ตรงนี้ผู้ที่อยู่ในห้องหลายท่านที่มีส่วนรับผิดชอบตรง ๆ ก็รับที่จะไปทำต่อ

Call Center ของภาคการศึกษา ขณะนี้มีคณะกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ตัวดิฉันเองได้รับมอบหมายเป็นประธานคณะทำงานที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่นักวิชาการอิสระนะคะ ก็ทำงานในระดับปฏิบัติไปกับเจ้าหน้าที่ แต่ตัวคณะกรรมการใหญ่ ก็ไม่เป็นไปตามอธิปไตย 7 ไม่ได้มีการประชุมเป็นนิจนะคะ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็คงจะต้องมีการไปกระตุ้นให้มีการฟื้นคืนชีพ Call Center ของกระทรวงศึกษาธิการ ให้มาทำงานอย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง ดิฉันคิดว่าในส่วนของระบบก็จะเป็นลักษณะแบบนี้

อีกเรื่องหนึ่ง ต้องให้เรียกได้ว่าให้เรารื้อฟื้นมหาวิทยาลัยที่ผลิตครู วิชาชีพครูนะคะ ซึ่งน่าจะเป็นส่วนที่ก้าวหน้าที่สุดในส่วนของระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้ดำเนินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าอยู่ในวิชาความเป็นครู ครูในยุคใหม่ เนื่องจากอันนี้อยู่ในตัวชี้วัดที่จะประเมินคุณภาพครูด้วย เพราะฉะนั้นการเป็นครูยุคใหม่ ในการเป็นคุณครูนั้นจะต้องมีพื้นฐานของการใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง เพราะเราจะไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนใช้ชีวิตอยู่อย่างพอเพียง ประหยัด ใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่า เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันในสังคม เห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยต่าง ๆ นั้น ถ้าคุณครูไม่เป็นแบบอย่าง ก็คงไม่สามารถ

ขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุณภาพ เพราะฉะนั้นจึงได้บรรจุอยู่ในวิชาความเป็นครู แต่ยังไม่ครบทุกสถาบัน 78 แห่งที่มีหน้าที่ในการผลิตวิชาชีพครู ซึ่งตรงนี้ต้องไปทำต่อให้เกิดความครอบคลุม อันนี้ในส่วนของวิชาชีพครู ในส่วนของระบบคิดคิดว่าตรงนี้ก็น่าจะชัดเจน

ในส่วนของคน บุคลากร ยังจะต้องมีการสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะอยู่ในหลักสูตรแล้ว ผู้ที่เข้าใจก็เข้าใจว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องหลักคิด หลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต แต่ปัญหาหลาย ๆ อย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความไม่เข้าใจ หลายแห่งไม่ทำเพราะบอกว่าไม่มีพื้นที่ การทำให้คนคิดเป็นทำไมต้องมีพื้นที่ การจะทำให้คนคิดเป็นทำไมต้องมีงบประมาณตรงนี้เพราะไม่เข้าใจ และหรือเข้าใจผิด เรายังต้องขับเคลื่อนในการสร้างความเข้าใจอีกอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น ในส่วนที่สองคือวิทยากร ยังมีน้อยอยู่ ปัจจุบันนี้ภาคีเครือข่ายที่ร่วมขับเคลื่อนได้แก่มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ หรือสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ช่วยพัฒนาให้เกิดศูนย์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นแหล่งที่มีวิทยากรที่จะช่วยขับเคลื่อนนั้นก็ยังมีจำนวนน้อย เพียง 27 แห่งทั่วประเทศ เทียบกับระดับพื้นฐานซึ่งมีสามหมื่นกว่าแห่งยังน้อยอยู่ เพราะฉะนั้นเราต้องมีการพัฒนาวิทยากรในภาคการศึกษาอีกอย่างเข้มข้น สิ่งที่สำคัญมากที่พวกเราคุยกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะมีการพัฒนาคน วิทยากรต่าง ๆ เราต้องเข้าใจว่าการศึกษาไม่ใช่เป็นเรื่องการสร้างความรู้ แต่เป็นการสร้างปัญญา การศึกษามีชีวิตเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่ความรู้เป็นตัวตั้ง เราต้องสร้างความเข้าใจพื้นฐานตรงนี้ให้ชัดเจนก่อน แล้วเมื่อนั้นทักษะชีวิต คือการใช้พื้นฐานบนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็จะอยู่ในภาคการศึกษาได้อย่างเป็นธรรมชาติ แต่ถ้าครู ผู้บริหารในการศึกษายังมีมีจิตวิญญู คือการเข้าใจผิด ๆ ว่าการจัดการความรู้ คือการให้ความรู้ หรือการทำให้เกิดความรู้ ความรู้เท่านั้นจะทำให้ชีวิตมีความสุข เราจะไม่ประสบความสำเร็จ แล้วเรายังจะคุยกันไม่รู้เรื่อง เพราะฉะนั้นต้องเปลี่ยนจากการมองไปที่ความรู้มาเป็นปัญญา การมองที่ความรู้มาเป็นชีวิตเป็นศูนย์กลางของการศึกษา ไม่ใช่เรื่องการให้ความรู้เท่านั้น

เรื่องที่สามที่เราคุยกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมาก คือเรายังต้องการความรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างมีคุณภาพ ยกตัวอย่างเช่น เราเริ่มเห็นเส้นทางว่าคุณครูจะถ่ายทอดไปสู่ผู้เรียนอย่างไร จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างไรให้ผู้เรียนมีทักษะอยู่อย่างพอเพียง แต่จากนักเรียนไปสู่ผู้ปกครองยังไม่เห็นภาพชัดเจน ยังไม่รู้จะอย่างไร เรายังเห็นภาพว่าสังคมโดยรอบ ๆ ใกล้เคียงของโรงเรียน อันนี้ก็ประเด็นฝากข้ามห้องไปที่ห้องท่านอาจารย์ณัฐพงศ์นะคะ น่าจะใช่ ว่าการเมืองทุกระดับ สังคม วันนี้ไม่มีห้องสื่อสารมวลชนนะคะ และสื่อสารมวลชน ซึ่งกระตุ้นให้เกิดการเสพอยู่ตลอดเวลาซึ่งเป็นผลทำให้เกิดบริโภคนิยมนั้นส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คุณครู ผู้บริหาร ทำงานดีที่สุดภายในรั้วของโรงเรียน แต่เมื่อไปสู่ผู้ปกครอง ผู้ชุมชน ผู้สังคมกว้างแล้ว เราไม่มีพลังที่จะไปทำตรงนั้น เพราะฉะนั้นประเด็นข้ามห้องนี้ก็ต้องฝากให้ท่านอาจารย์อภิรักษ์ไปเชื่อมต่อนะคะ

เรื่องต่อมาคือแหล่งเรียนรู้เราอยากให้แหล่งเรียนรู้มากขึ้น ปัจจุบันเราอาจจะมีศูนย์การเรียนรู้ 27 แห่ง อันนี้ก็เป็นแหล่งเรียนรู้ในภาคการศึกษา แหล่งเรียนรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กเกิดจิตสำนึกอยู่อย่างพอเพียงขึ้นมา ตรงนี้ก็ต้องอาศัยทุกภาคส่วน ก็ต้องมีศูนย์กลางในการจัดการระบบข้อมูลให้ทราบว่าถ้าจะต้องไปเรียนรู้เรื่องนี้จะต้องไปที่ไหน และสุดท้ายก็จะต้องสำคัญมากนะคะ ในห้องภาคการศึกษาเขาก็บอกนะคะว่าเป็นเรื่องที่ดีมากที่เราได้มาพบกันทุกเครือข่ายจะได้ทราบว่าที่ไหน ทำอะไรอย่างไร นี่ก็เป็นข้อเสนอแบบแรง ๆ จากตัวประธานห้องเองด้วยนะคะว่าก็อยากจะให้ สกว. เป็นเจ้าภาพ ขวนภาติเครือข่ายมาจัดงานแบบนี้ทุก ๆ ปี เราจะได้ติดตามความก้าวหน้า มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสุดท้ายคงจะมาเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันว่าพวกเราที่อยู่ทุกภาคส่วนกำลังช่วยกันขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดเป็นมรรคเป็นผลในสังคมไทย ขอบคุณค่ะ

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ขอบพระคุณท่านดร.ปริญญ์ ดิฉันขออนุญาตเป็นผู้สรุปในกลุ่มสุดท้ายในเซสชันสุดท้าย คือของภาคการเมืองท้องถิ่นและประชาสังคม โจทย์ที่เราได้มาคำถามแรกก็คือการเมืองท้องถิ่นและภาคประชาสังคมเป็นอุปสรรคหรือตัวเสริมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสิ่งที่เราคุยกัน เราพบว่าจริง ๆ ตัวมันเองมีปัญหาในตัวเองคือในเรื่องของระบบ เรื่องการเลือกตั้ง เรื่องเสียงข้างมาก ลากไปนะคะ อันนี้จะทำให้มีปัญหาในเรื่องของระบบของการเมืองการปกครองในท้องถิ่นพอสมควรนะคะ รวมทั้งระบบที่ถูกออกแบบมา เช่น การให้มีคำตอบแทนให้กับคนที่ทำงานในระดับท้องถิ่นตรงนี้ แล้วก็มีความเห็นขัดแย้ง เช่น การมีชูปเปอร์มาเก้ดต่าง ๆ ลงมาในท้องถิ่น จริง ๆ ส่วนท้องถิ่นเองก็สามารถอนุมัติหรือไม่อนุมัติก็ได้ แต่สิ่งที่พบก็คือว่าชูปเปอร์มาเก้ดหรือระบบการค่าที่ทำให้คนมีการบริโภคมากขึ้นใช้จ่ายเกินตัว ปรากฏว่าท้องถิ่นก็เป็นฝ่ายอนุมัติคือสนับสนุนให้เกิดการบริโภคมากขึ้นในพื้นที่ อันนี้ก็เป็นประเด็นแรก ๆ ที่เราพูดถึง แต่ว่าประเด็นที่สำคัญก็คือว่าในเรื่องปัญหาเชิงระบบ เพราะฉะนั้นสิ่งที่เราคุยกัน ทางแก้ก็จะออกมาเป็นสองแนว อันแรกก็คือแก้ไขเชิงระบบ อันที่สองก็คือ การพัฒนาพลเมือง ก็คือการพัฒนาในระดับบุคคล เราพูดกันอยู่ทั้งสองส่วนค่อนข้างเยอะ ในส่วนของการพัฒนาเชิงระบบมีข้อเสนอแนะที่สำคัญก็คือเรื่องของการกระจายอำนาจส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นนั้นก็คงไม่ใช่มาหยุดแค่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่มันต้องหมายถึงการกระจายอำนาจไปสู่ภาคประชาชน ในขณะเดียวกันก็ลดบทบาทของส่วนกลาง ในเมื่อเราจะให้ส่วนท้องถิ่นมีอำนาจ มีหน้าที่เพิ่มขึ้น สิ่งสำคัญที่เราต้องการตามมาก็คือความสามารถของภาคประชาชน คนในชุมชนหรือคนในพื้นที่ที่จะกำกับดูแลส่วนท้องถิ่นก็จะมีข้อเสนอเชิงระบบว่านอกจากจะต้องทำให้มีการกระจายอำนาจให้ส่วนกลางเล็กลงแล้ว ขณะเดียวกันก็ต้องทำให้องค์กรในพื้นที่มีความเข้มแข็งขึ้น เช่น การพัฒนาสภาองค์กรชุมชนให้มีคุณภาพ ให้ทำงานได้จริง แล้วสามารถที่จะยกระดับการทำงาน เพื่อทำงานคู่ขนานไปกับ อบต. หรือ อบท.ได้ การพัฒนาสภาการเมืองมีข้อเสนอว่าอาจจะทำในลักษณะองค์กรอิสระได้หรือไม่ สร้างวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม ขยายฐานให้กว้างขวาง หรือแม้แต่แก้พระราชบัญญัติท้องถิ่น ซึ่งการ

ลงรับอำนาจสืบทอดอำนาจ อาจจะค่อนข้างมากเกินไป เหล่านี้เป็นสิ่งที่เราจะต้องทบทวนในเชิงระบบ ซึ่งคำตอบ ณ วันนี้ ก็อาจจะต้องมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเพื่อให้ได้คำตอบชัดเจนว่าในเชิงระบบนั้นเราจะสามารถพัฒนาตรงนี้ได้อย่างไร

ในส่วนของการพัฒนาคน ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องทำคู่ขนานไป เป้าหมายที่สำคัญก็คือว่าทำอย่างไรให้เป็นพลเมือง พัฒนาคนให้มีความเป็นพลเมือง สร้างการมีส่วนร่วม ตัวที่สำคัญกระบวนการที่สำคัญก็คือการสร้างเครื่องมือเรียนรู้ เพราะเรามองว่าการสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ตัวนี้เองที่จะสามารถทำให้เรารู้เท่าทันตัวเอง ลดการพึ่งพาในระบบอุปถัมภ์แล้วก็หันมาพึ่งพาตนเองมากขึ้น รักศักดิ์ศรีมากขึ้น สามารถจัดการวางแผนชีวิตของตัวเองได้ ซึ่งแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นแนวทางที่พิสูจน์และมีตัวอย่างอยู่กระจัดกระจายหลายที่ในชุมชนท้องถิ่นของเรา ในเรื่องของสร้างเครื่องมือการเรียนรู้ ข้อมูลปฏิบัติจริง ทั้งระดับปัจเจก ระดับครอบครัว ระดับชุมชนแล้วก็ออกไปสู่ภาคประชาสังคม เป้าหมายที่สำคัญที่สุดก็คือเรื่องของการพึ่งตนเอง เพราะฉะนั้นกลุ่มของเราจะมีข้อเสนอมาสองแนวทางคู่ขนานกันก็คือการพัฒนาพลเมือง แล้วก็การพัฒนาเชิงระบบ

ในส่วนของ ถามว่าบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะหนุนเสริมในเรื่องของความเข้มแข็งของชุมชนนั้นก็จะมีข้อเสนอเกี่ยวกับเรื่องอาชีพ เรื่องการที่เข้ามาเสริมในเรื่องตลาด การที่องค์กรส่วนท้องถิ่นดูแลในเรื่องคุณภาพชีวิต เรื่องสาธารณูปโภคต่าง ๆ ไม่ใช่เฉพาะเรื่องโครงสร้าง พื้นฐานการก่อสร้างอะไรต่าง ๆ อย่างเดียว รวมถึงเรื่องการที่ไม่สนับสนุนเรื่องของการบริโภคนิยม ก็คือตัวอย่างเช่นที่ปล่อยให้มีร้านสะดวกซื้อเยอะแยะมากมายเกิดขึ้น อันนี้ก็จะเป็นข้อสรุป ซึ่งอยากจะเน้นว่ามี 2 แนวทางหลักซึ่งต้องทำไปคู่ขนานกัน ก็คือการพัฒนาพลเมือง แล้วก็การพัฒนาเชิงระบบ หัวใจของมันคือการกระจายอำนาจไปสู่ประชาชน กลไกที่สำคัญก็คือการสร้างการเรียนรู้ในระดับพื้นที่แล้วก็การสร้างการมีส่วนร่วม

รศ.ดร.ปัทมาวดี : ต่อไปก็ขอเรียนเชิญกลุ่มสุดท้าย ท่าน ดร.อภิชัย ท่านจะมาพูดในภาพรวม เรียนเชิญค่ะ แล้วก็เรียนเชิญอาจารย์กล่าวปิดนะคะ

ศ.ดร.อภิชัย : นมัสการพระคุณเจ้าอีกครั้งนะคะ ในกลุ่มของเราเราได้รวมเอาสองกลุ่มเข้ามาด้วยกันก็คือกลุ่มภาพรวม แล้วก็กลุ่มที่ศึกษาเรื่องประโยชน์สุข เพราะว่าจริง ๆ แล้วการพูดถึงเรื่องประโยชน์สุขหรือว่าสังคมแห่งความสุข สังคมประโยชน์สุข อันนั้นก็คือ ภาพในอนาคตที่เศรษฐกิจพอเพียงควรจะนำเราไปถึงจุดนั้นได้ในที่สุด เพราะฉะนั้น เราพูดเอาสองกลุ่มมารวมกันก็ไม่ได้มีปัญหาอะไร ทีนี้ในฐานะที่เราพูดถึงภาพรวม ภาพรวมของแต่ละฝ่ายก็ได้ค่อนข้างจะชัดเจนจากการที่แต่ละกลุ่มนำเสนอเพียงแต่ว่าสิ่งที่ผมพยายามจากกลุ่มพระสงฆ์ว่า จะขับเคลื่อนกันยังไงเห็นคุณวรเดชเทศน์อีกธรรมาส์หนึ่งก็เลยยังไม่เห็นรูปธรรมของการขับเคลื่อนของพระสงฆ์

อย่างไรก็ตามทางกลุ่มของเราคิดว่าเศรษฐกิจพอเพียง มันเป็นเรื่องของการต้องเปลี่ยนวิถีคิดเหมือนที่ทุกคนพูด เพราะฉะนั้นการสร้างสำนึกใหม่จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก จริง ๆ แล้ว ใช้คำว่าจิตสำนึกอาจจะไม่เพียงพอแต่ผมคิดว่าการสร้างปัญญาขึ้นมาเพื่อเข้าใจความหมายของความสุข

แทนที่จะเข้าใจความสุขแบบที่เราเข้าใจกัน คือการมีวัตถุเพิ่มขึ้น ตรงนี้ผมว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่วิธีที่จะไปสู่จุดเหล่านั้นนี้เราจะต้องถอยกลับมาอีกก้าวหนึ่ง การที่จะพูดถึงเรื่องขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับคนจำนวนมากก็อาจจะต้องเริ่มที่ง่าย ๆ แต่ว่าอันที่สำคัญก็คือว่า เราจะต้องรู้ถอนนั่งร้านที่สำคัญของธุรกิจการเมือง ก็คือ ต้องพยายามรู้ถอนระบบทุนนิยม เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ตรงนี้ ถ้าหากว่าทุกภาคส่วนโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระสงฆ์ได้มีโอกาสที่จะเทศนา สั่งสอนในโรงเรียนทุกแห่ง พยายามที่จะปลูกฝัง ค่านิยมความคิดใหม่อันนี้ลงไป คือถ้าคนเริ่มไม่เชื่อในทุนนิยม อย่างตัวอย่างที่ห้องเราพูดถึงก็คือ ตัวอย่าง KPI ที่ออกกฎเกณฑ์ให้เราทำมันก็ยังเป็นไปในแนวทางสนับสนุนทุนนิยมอยู่ดี เรื่องพยายามที่จะทำยังไงถึงจะแข่งขันคนอื่นเขาได้ ทำยังไงที่จะทำให้นำน้าคนอื่นอะไรต่าง ๆ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็เป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะฉะนั้นในแง่ตัวเอง เราอาจจะต้องมี KPI ใหม่ที่ให้ประชาชนช่วยกันสร้างมาเอง แล้วก็มาวัดกันเอง ซึ่งอันนี้อาจจะไม่ใช่ทำโดยประชาชนอย่างเดียว แต่ว่าโดยการร่วมมือของภาควิชาการ อาจจะมีพระสงฆ์หรือใครต่อใครช่วยกัน เพราะฉะนั้นก็เวิร์ดอีกอันหนึ่งก็คือ การมีพันธมิตร แล้วก็ขยายพรรคพวก ก็อีกหลายเรื่อง ยกตัวอย่างเราก็มีคนที่อยู่ในภาคราชการในห้องเราก็ชี้ให้เห็นว่าข้าราชการตัวเล็ก ๆ ก็ยังพยายามที่จะทำอะไรต่าง ๆ ได้ แต่ถ้าทำภายในกรอบของหน่วยงานของตัวเองมันก็จะติดขัดทำอะไรไม่ได้มาก เพราะฉะนั้นตรงนี้การมีพันธมิตรในวงกว้างมันก็จะช่วยทำให้การขับเคลื่อนอะไรต่าง ๆ มันไปได้ แต่ที่นี้ผมคิดว่าเมื่อเป็นอย่างนี้เราก็จะเลิกที่จะไปพึ่งการเปลี่ยนแปลงในภาพใหญ่ แต่ว่าก็มาดูเรื่องต่าง ๆ ที่มันอาจจะไม่มีชื่อเศรษฐกิจพอเพียงโดยตรง แต่มันนำไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงได้ ก็คือเรื่องที่สำคัญก็เช่น คอร์รัปชัน ทำอย่างไรที่จะให้ปัญหาคอร์รัปชันน้อยลงหรือหมดไปจากสังคมไทย อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ เรื่องพวกนี้สร้างพันธมิตรได้ง่ายกว่าเศรษฐกิจพอเพียงในระดับหนึ่ง

อันที่สองคือ ทำอย่างไรจะลดอบายมุขหรือสิ่งไม่ดีงาม เมื่อก็มีคนมาถามผมสัมภาษณ์เรื่องทำนองนี้ผมก็ชี้ให้เห็นว่าตัวอย่างของประเทศไทยระดับศีลธรรมของเรายังถือว่าอ่อนแอ ก็คือกรณีทะเลดี กาก้า มาขณะนี้ เกาหลีใต้เขาก็มีการประท้วง ฟิลิปปินส์ก็มีการประท้วง ที่อินโดนีเซียก็มีการประท้วง แต่ของเราไปกางเต็นท์ต้อนรับ อันนี้มันสะท้อนระดับศีลธรรมของเรา แต่ก็จะมีคนไปอธิบายว่าเห็นไหมที่เราทำเรามีเสรีภาพ เพราะฉะนั้นต่างชาติควรจะมาลงทุนอะไรต่าง ๆ เรามีความมั่นคงแล้วทางเศรษฐกิจ นี่มันจะมีอันนี้คือพูดง่าย ๆ ว่าเรายังไม่บรรลุนิติภาวะทางศีลธรรมเท่าที่ควร อันนี้ก็อาจจะต้องเป็นการบ้านให้พวกเราทุกคนที่เป็นฆราวาส แล้วก็เป็นการบ้านให้พระสงฆ์ด้วย

อีกเรื่องหนึ่งที่เป็นเรื่องใหญ่และเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือหนี้สิน ยกตัวอย่างเรื่องครู เรื่องโรงเรียนที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ปัญหาส่วนใหญ่ครูเองก็ยังเป็นหนี้สินอยู่เยอะแยะ และขณะนี้รัฐบาลได้ตระหนักถึงเรื่องนี้ก็เพิ่มเงินเดือนให้ครูไปอีกจนกระทั่งครูเดี๋ยวนี้มีเงินเดือนมากกว่าอาจารย์ในมหาวิทยาลัยบางแห่ง ก็มันก็ยังไม่ได้แก้ปัญหา

เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็จะเป็นเรื่องหนึ่งที่จะต้องพยายามลดปัญหาเหล่านี้ เพราะถ้าคนยังเป็นหนี้กันส่วนใหญ่ก็จะไม่พยายามนึกถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงก็จะนึกเรื่องเงิน ๆ ๑ ๑

อีกเรื่องหนึ่งที่ผมคิดว่าน่าที่จะต้องเป็นเรียกว่าวาระของภาคประชาชนเลยก็คือเรื่องการสร้างความมั่นคงทางอาหาร เพราะว่าขณะนี้เราจะสังเกตว่าในประเทศของเรามันเริ่มมีการต่อสู้แย่งชิงพื้นที่กัน ระหว่างพื้นที่ที่จะไปใช้หาพลังงาน กับพื้นที่ที่จะไปสร้างอุตสาหกรรมและก็พื้นที่ทางอาหาร ยกตัวอย่างที่เห็นได้ชัดก็คือ กรณีน้ำท่วมที่อยุธยาเราก็ไปป้องกันสร้างกำแพงล้อมรอบอุตสาหกรรม แต่ว่าพื้นที่น้ำก็จะหายไปหมด เขาก็จะอธิบายว่าอุตสาหกรรมมันเป็นแสน ๆ ล้าน ส่วนนาของชาวบ้านมันเป็นแค่สองสามพันล้านเท่านั้นเอง คุณจะเอาแสนล้านหรือจะเอาพันล้าน คำตอบมันก็โอเคแน่นอนว่าเอาแสนล้าน แต่ประเด็นก็คือว่าถ้าเมื่อพื้นที่ที่จะทำการเกษตรมันหมดไปคุณไปทำอุตสาหกรรมพลังงานทั้งหมด แล้วอีกหน่อยคุณไม่มีอาหารจะกินคุณอยู่ได้หรือเปล่า เพราะฉะนั้นผมก็คิดว่าการพูดถึงเรื่องความมั่นคงทางอาหารแล้วก็ขึ้นหัตถ์ที่จะต้องต่อสู้นี้ เพราะว่าอาจารย์ปัทมาวดีเองก็เคยชี้ให้เห็นว่าต่อไปนี่วิกฤติที่สำคัญก็คือว่าวิกฤติอาหารทั่วโลก เพราะฉะนั้นอันนี้ก็ต้องเป็นอีกประเด็นที่ต้องมาพูดถึง

ทีนี้ในการสร้างพันธมิตร ยกตัวอย่างพันธมิตรที่สำคัญอันหนึ่ง คือสื่อ แล้วเผชิญห้องประชุมเรามี ThaiPBS อยู่ก็บอกว่าจริงๆ แล้วหน้าที่ของสื่อก็พยายามจะทำสาธารณะประโยชน์ เพราะฉะนั้น พยายามใช้สื่อให้เป็นประโยชน์ แต่ว่าจากข้อสังเกตของผมวันนี้จริง ๆ แล้ว เรามีสื่ออยู่ 2 สื่อที่ได้รับการสนับสนุนค่อนข้างจะเต็มที่ อันหนึ่งก็คือเอฟเอ็มทีวี หรือว่าทีวีเพื่อมนุษยชาติ มาถ่ายทอดทั้งวัน เพียงแต่ว่าคนอื่นไม่ค่อยรู้ แต่ว่าเป็นสถานีโทรทัศน์ที่ก็พยายามให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์กับประชาชน อีกช่องหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนเราเป็นอย่างดีก็คือ WB หรือ World Buddhist TV ของวัดยานนาวาเป็นต้น เพราะฉะนั้นผมคิดว่า คือเรื่องพวกนี้เราดูคล้ายกับว่าเป็นเรื่องเล็ก แต่ผมคิดว่าสื่อเหล่านี้เป็นสื่อที่มีความหมายแล้วก็พยายามจะสร้างคุณค่าสิ่งที่ดี ๆ ในสังคม แต่ว่า ThaiPBS ก็แน่นอนว่าเป็นสื่อที่ดีอีกสื่อหนึ่ง เพียงแต่ว่าเมื่อเป็นสื่อที่คนดูแพร่หลายก็มีคนที่เขาไปคอมพลีท ที่จะพยายามออกสื่อตรงนี้มากขึ้น อันนี้มันก็ขึ้นอยู่กับตัวสื่อเองที่จะให้กับ priority แต่ว่าสื่อเองอาจจะไม่มีเวลาวิเคราะห์ว่าจะให้ priority อันไหนมากกว่าน้อยกว่าผลกระทบส่วนรวมเท่าไร เพราะฉะนั้น วิธีง่าย ๆ ก็คือว่าอันไหนมาก่อนเข้าถึงได้ก่อนแล้วก็คือคิดว่าเป็นประโยชน์เขาก็ทำให้ทันที อันนี้ก็อยากจะฝากสื่อไว้ด้วยตรงนี้

โดยสรุปก็คือว่าในกลุ่มของเรา นอกจากทุกฝ่ายที่จะทำแล้ว ในภาพรวมเราก็จะต้องพยายามสร้างพันธมิตรให้กว้างขวางมากขึ้น ตัวอย่างที่ดีของการมีพันธมิตรอย่างที่ว่า ดร.ปรียานุชที่นั่งข้างผมว่าอยากจะให้ สกว. จัดอย่างนี้ทุกปี อันนี้ก็เป็นตัวอย่างที่ดี และผมบอกได้เลยว่าถ้า สกว. จัดอยู่คนเดียวนี้ ไม่ออกมาอย่างเราพบเราเห็นวันนี้ แต่ที่มันออกมาเป็นอย่างนี้ก็เพราะว่าพันธมิตรที่อยู่ข้างหลังนี้ และเราก็ในฐานะที่ผมเองมีส่วนร่วมในการที่จะคิดทำอันนี้มาตั้งแต่ต้น การที่เราทำงานร่วมกับพันธมิตรก็ต้องเปิดโอกาสให้กับพันธมิตรทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมเต็มที่ แล้วก็ไม่ได้

ใช้เงินเป็นตัวตั้ง แต่ว่าให้แต่ละคนเข้ามาร่วมแสดงความคิดเห็นกันเต็มที่ โดยที่ใครมีเงินมากหน่อย เราก็ขอมากหน่อย ใครไม่มีก็ไม่ต้องใช้เงิน เช่นกรณีของนิค้า เราก็ไม่ได้ขอเงินแต่ว่านิค้าก็ทำเต็มที่เลย เพราะฉะนั้นตรงนี้คือตัวอย่างของความสำเร็จที่มันเกิดขึ้นในวันนี้ แล้วก็สุดท้ายนี้ผมก็เลยขอถือโอกาสขอบคุณทุกท่านที่เข้ามาร่วมรับฟังกันในวันนี้ แล้วก็การที่ทุกท่านอยู่ถึงนาทีสุดท้ายนี้ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องที่เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ เพราะว่าการประชุมลักษณะแบบนี้ปกติแล้วตอนบ่ายก็จะหายไปประมาณห้าสิบเปอร์เซ็นต์แล้วพอมาถึงช่วงนี้ก็จะหายไปอีกห้าสิบเปอร์เซ็นต์แต่ตอนนี้เท่าที่ผมสังเกตดู ตอนนี้ก็ยังอยู่ประมาณห้าสิบเปอร์เซ็นต์ของเมื่อเช้านี้ เพราะฉะนั้นอันนี้ก็ต้องขอบคุณทุกท่านที่ให้ความสนใจ แล้วก็คือ เนื่องจากว่าพระอาจารย์ของพวกเราท่านสังคม ท่านคงกลับไปแล้ว ท่านบอกว่าเวลาพระสงฆ์ให้พรหรือดีใจอะไรนี่ก็ใช้คำว่าสาธุแทน เพราะฉะนั้นเราก็จะทำยังไงดี เราก็สาธุนะ แล้วเราก็ยินดีให้กับตัวเราเองทุกคนที่เราได้อยู่กันจนถึงนาทีสุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกคน แล้วก็ขอให้ทุกคนได้เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

ประภาพร : ในนามของ สกว. และหน่วยงานร่วมจัดทุกคนก็ต้องขอขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.อภิชาติ พันธเสน แล้วก็วิทยากรทุกท่าน รวมทั้งผู้มีเกียรติทุกท่าน แล้วสำหรับเอกสารแล้วก็ฟาวเวอร์พอยน์ท์หากท่านใดต้องการสามารถดาวน์โหลดได้ในเว็บไซต์ของ สกว. ได้เลย แต่สำหรับสรุปในช่วงบ่ายนี้จะขออนุญาตนำขึ้นภายในอาทิตย์นี้ก็สามารถไปดาวน์โหลดได้ในเว็บไซต์ของสกว. ขอขอบพระคุณมากค่ะ